†

Diolo al Collegio en este año de 1702 el Dr. Dn. Xptobal de Henestrosa Afan de Riuera natural de Utrera Collegial de esta Sta. Casa siendo Presidente de la Ynqqn. de esta ciu. y electo en este año Regente del Supremo Consejo de Nauarra que azepto y por auer tenido vn achaque al tiempo de executar su viage se excuso de la Plaza

Don Xptoval de Henestrosa

Ad motum videbis
l. fundum quem Iulianus
fol. 233 huius codicis

vide Cornelium in cap
32 Com. [illegible] nil [illegible]
et cap 34

Copiese la portada. El indice al principio.

MS. 4.º pergamino, completo, foliado hasta el 264. bien tratado.

R.-Relect. juris utriusq. t. 19.

MATERIAS.

Civiles

Inter celebratissimas totius orbis academias

Celebrate Salmanticæ

scriptas

Hic liber scribet vobis.

Dom Emanuel Buytrago y Zarias scripsit.

Indize de las materias, leyes, y tratados deste libro

Folios

TRACTATVS DE FIDEIVSSORB;

AVCTORE

D.º D. D. Iosepho
De Reyes
Vespertinus legum cathe-
dræ dignissimo mo-
derator.

Nichil magis mor-
talibus, q̃ⁿ rerum nobitas, et uarietas, si bene memini le-
gi apud Senecã, sibi mortẽ sciuisse quendã Philosophũ, q. sem-
per tedij nec temporum rerumq. uicisitudines, que alioquin in
uita multum stomacũ ei placare potuerunt, idcirco, aca
demia Principe ponente, Princeps maximus noster, su-
premusq. senatus assignationib; maiorum cathedrarum su-
per

Ad ttᵐ

Nugere novi auditi [illegible] iuris [illegible] inaudite [illegible] mente explicarius insigne, [illegible] forensis [illegible] titulus de fideiussoribus: quem vobis exhibeo charissimi, clarissimique auditores, neque vero veteris asignationis [illegible] thomacis sive iucunditate [illegible] praeverti, rem novam agredior agredior a nullo unquam antecessori tentatam;

Nec vesperatinus [illegible] egit luxus ovile.

ut ait Horatius [illegible] 16. [illegible] doctoribus, iurisque interpretibus adeo [illegible], vexataque nil nobis arduus magis videatur, quam ex squalenti, et luxurianti sylva colligere, quae speriis rem [illegible] de fideiussoribus disputarunt Hypolitus de Marsiliis, Valentinus Franciscus, Bernardinus Muscatelus, Antonius Heringius, et Dirrus Maurus [illegible] in [illegible] quos de hoc opere scripserunt, inscripseruntque, praeter classicos ad nostrum titulum j. Pan. C. fit. Decretalibus et titulo 2. partis 5. et titulo 16. lib. 8. recopilationis nobis autem ut summa rerum capita, et universalia dumtaxat explicemus ordine singula percurrendo, et primo quaerendus, unde dicatur, quid sit fideiussio, et quatenus ab aliis actionibus diferat.=

CAPUT. 1ᵘᵐ

De fideiussionis origine, et definitione, et ab aliis differentia.

N.º 1.

Unde dicatur fideiussor.

Fideiubere verbum est aduplici compositum, a fide, et iubere, quia fideiussor accipiendus per haec solemnia stipulationis verba rogabatur, illud, quod [illegible] [illegible] illud fide tua esse iubes? qui cum promittebat, respondebat ita; fide mea esse iubeo, quod idem est ac si diceret spondeo, ita colligitur ex l. quidam 132. §. ul. de V. O. l. fideiussor 16. §. ul. [illegible] si debitori [illegible] §. 1. h. tit. l. si ita. 6. de novat. l. et [illegible] iusiurandus 13. §. quita 9. de accept. notat Brisonius tit. 16. de formulis pagina 514. in [illegible] ex qua forma multa colligerit

Heringius

De fideiussoribus

Heringius in h. tractatu q. 2. n. 16. 37. et seqq. explicant Richardus in rubrica ff. h. tit. n. 2. Obs. ad Dom. lib. 15. q. 18. lit. A Barbadorius lib. 2. rerum cotidianarum q. ult. de f. 6. n. 9. per verbum autem iubendi ad creditorem dirersum fideiussor mandat, ut reo principali credat, ipsius fide sese obligatus adstringendo Paulus lib. 1. sent. tit. 18. Cicero pro Domiana illius sibi timens, multisque dubitantibus confirmavit et Thessalonicis fideiussor venire iussit. allusit Persius sat. 3. Pace marco spondente recusas credere tu nummos? fidei verbum quoque in presenti significat astantes permissione, quae facit quod pro alio intercedit, ut exponit Heringius apertissime ex n. 21. unde etiam exponitur Proverbiis q. 6. in pr. et q. 22. vers. 26. ne esto cum his qui defigunt manus suas, et vades se offerunt pro debitis. manus enim est simbolus fidei, quod per dationem manus fit promissio ut notat Ioannes Arboreus ad d. q. 6. adducunt quoque notata a Lipsio ad Tacitum lib. 15. annalium n. 3. et 1. hist. n. 100. vid. Saavedra emblemate 51. Heringius ubi supra q. 11. n. 65. Cironius adhuc lib. 3 in decretalibus =

His praelibatis

quae ad ethymologiam sufficiunt fideiussoria obligatio definienda est; multas definitiones excogitarunt interpretes nostri; ommissis autem traditis ab Hypolito in h. tractatu n. 2. Heringius q. 3. et Thoma Greutlerus volum. 2. select. disp. 28. thesi 1. ego ita definiendum esse existimo, fideiussorem, qui reus debendi accessorius, qui se rite spondet id, ad quod alius principaliter obligatus manet, quod colligi ex Paulo lib. 1. sent. 48. Gaio lib. 3. tit. 9. §. ubi 3. Iustiniano in pr. Inst. h. tit. et ex l. 1. tit. 12 ff. 5. est item res dialecticorum apta, et iuris doctrinae stans; in primis stat ex gen., et differ. gen. enim illud ubi reus debendi; caetera substant loco differentiae. Sed operae pretium est eius singulas particulas explicare =

Reus debendi

est verbum genericum, quod comprehendunt quemque alii obligatos ad dandum et faciendum, sive solus, sive cum alio obligetur, principaliter, et accessorie, ut in tit. ff. et C. et Inst. de duobus reis,

qua

N.° 3.

Quid sit.

N.°

Explicatur traditi finitio =

qua vobis cognitu. Ulp. in l. 1. §. iubet de col. bon. reis ca-
uere, vel dare fideiussores, & expromissores. ut in l. Cujus nunc.
102. l. sin stipulatus. 112. §. ult. de V. O. & alijs, quas se-
dulo colligit Brissonius lib. 16. de V. S. = Dixi accessorius ut
in hoc verbo insinuat differentiam fideiussor a ceteris reis de-
pendi, videlicet ab his, qui principaliter obligantur, quia
fideiussio dicitur accessio principalis obligationis. l. quero
132. §. 1. de ff. tit. l. nesennius 91. §. nunc videamus. de V. O.
l. 1. l. 3. l. q. 21. h. tit. l. in omnibus 43 de solut. §. fideius-
sores inst. h. tit. quia fideiussoria obligatio est sequela prin-
cipalis obligationis l. cuiusque. 5. §. fideiussores. 16. de inst. act.
l. si duo rei 93. §. sed et si. de solut. notat Covarrubias ad Doni.
lib. 15. q. 28. lit. A. Significat etiam hoc verbo accessorius fi-
deiussores ad maiorem securitatem obligari pro debitoris, et a
debitoris fide ut de pignore dicitur in l. legata. 9. §. fin. de supel.
leg. 21. l. 1. lib. 12. §. 5. et proximo inst. h. tit. = Sequuntur etiam qui dese
quae significant, fideiussores, quamvis alieno nomine obligentur
l. 1. § sed aut pro principio de O. et A. tamen de se met ipso promittere
debere. Gaius lib. 2. inst. tit. 9. § 3. quoniam non obligaretur, si de
reo principali, et de se promitteret. l. sicut reus 65. h. tit.
quia qui alium daturum, facturumve promittit non obligatur. l. inter.
stipulantem. 83. de V. O. notavit Dat... quod in institutione fi-
deiussionibus a tabellionibus addiciantur haec clausula, haziendo de
deuda, y fecho ageno deudo proprio, videlicet, ut de se pro-
mittat fideiussor ... male gessit Schifordegerus ad Fab. lib. 2.
tractatu. 8. q. 5. et videnda sunt, quae notavi infra numero 6. =

N.° 4

Additio in definit.

ione spondet quoniam obligatio fideiussoria non poterat olim si-
ne solemni stipulatione celebrari l. hereditatis. 72. ver. summa
ff. mandati l. 1. §. verbis. 1. et seqq. de O. et A. l. stipula-
tus 5. §. satis de V. O. l. grece. 8. ff. h. tit. l. blandit. 12. C.
eod. tit. l. 2. §. qui fideiussorint. 12. de adm. rerum ad civit. pertin.
l. omnes. 33. §. hac autem. 3. C. de episc. et cler. Gal. obs. 1. cap. 3.
Sive scriptis in instituti inveniatur aliquis fideiussisse, omnia
praesumuntur utiliter acta. §. ult. inst. h. tit. quemadmodum

Fideiussoribus

In ceteris stipulationibus solet firmari. secundus 3o
[illegible] in [illegible] dixit stipulatio a.
[illegible] simplici pacto [illegible] aliud se [illegible]
[illegible] §. [illegible] 8. §. [illegible] et actionem
[illegible] 15. q. 48. [illegible] C. multa de solemnitate ista [illegible]
tat [illegible] tractatu [illegible] sed abrame [illegible]
[illegible] omnis stipulationis solemnitas sublata [illegible]
[illegible] 6. [illegible] 5. simpliciter et facto schedula, aut [illegible]
celebrari [illegible] [illegible] 6. [illegible] 5.
[illegible] 13. [illegible] 8. [illegible] 5. [illegible] quae vale
[illegible] obligacion [illegible] 3. [illegible]
[illegible] n.o 19. [illegible] quaestio [illegible] 3.
[illegible] Richardus [illegible] 8. [illegible] modernum [illegible]
apud omnes fere notantes [illegible] [illegible] q. 48.
[illegible] C.

Dixi [illegible]

quod fideiussoris obligatio refertur ad obligationem rei principalis: [illegible] fideiussor [illegible] [illegible]
[illegible] principalis [illegible] 4. [illegible]
[illegible] generosam [illegible] fideiussor obligari [illegible]
[illegible] 8. [illegible] 8. [illegible]
[illegible] fenis n.o 17. [illegible] differentia
[illegible] ad [illegible] ad [illegible]
[illegible] aliud [illegible] velut frumentum [illegible] pecuniam [illegible]
[illegible] 5. [illegible] ut notat [illegible] in tractatu
[illegible] 18 n.o 3. [illegible] observandum [illegible]
[illegible] quoque [illegible] collige [illegible]
[illegible] quae [illegible] [illegible]
[illegible] in obligatione [illegible] [illegible]
[illegible] 17. [illegible]
[illegible] 5. [illegible] Gasparis [illegible]
annuis redditibus [illegible] 1 q. 12 n.o 8 et [illegible] et Antonius [illegible]
[illegible] et multis [illegible] 3. [illegible] resolut. moralis tractatu 1 [illegible]
[illegible] resolut. 115. ubi [illegible] status [illegible]
[illegible]

Dixi [illegible]

quod

[illegible] cu[m] b[...] [illegible] differentia essentialis fideiussionis et obligationis, ut n[on] [illegible] alieni, aliq[ui] [illegible], [illegible] ex observat. Cesarij lib. 5. q. 35. [illegible] [illegible] ad l. nemo. §. de duob. reis [illegible] alius [illegible] alieno valet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] creditor [illegible] [illegible] [illegible] Alciat. [illegible] [illegible] [illegible] alij [illegible] Valla lib. 5. q. 11. [illegible] [illegible] fideiussoris [illegible] [illegible] [illegible] ob [illegible] rei principalis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alius [illegible] [illegible], cum [illegible] principali [illegible] sed [illegible] auxiliaris, [illegible] principalis obligatio [illegible] accessoria, [illegible] subsistat, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adhaereat principali l. fideiussor. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] inter fideiussoris obligat. et obligat. duorum reorum, quique principaliter [illegible] [illegible], [illegible] comun. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] insolidum, ut quo dicimus, omnium reorum obligatio n[on] e[st] alia, sed eadem, nec inter se [illegible] aut diverse [illegible], sed una. l. 3. §. ubi duo. de duob. reis. Nec obstat [illegible] d. l. 3. [illegible] ubi [illegible] ex intervallo, et unus post alterum duo rei accipiuntur, [illegible] obligatio posterior accedere priori, quoniam ubi accedere n[on] [illegible] significat accipiendum, et ut accipitur cum agitur de obligat. [illegible] [illegible], que e[st] proprie accessoria, sed minus proprie ut significet inhaerere, q[uod] accedente nova obligati[one] [illegible] constitui, et quasi incorporari nova obligatio in veteri. [illegible] [illegible] alius fideiussor alieno nom[in]e [illegible] maioris creditoris securitatis [illegible] l. §. sed aut proprio de [illegible] [illegible] [illegible] obligari ex propria causa, alieno nom[in]e obligari e[st] obligari ex causa alterius ut colligitur ex l. indebiti. [illegible] de cond. ind. [illegible] [illegible] 28. mandati, [illegible] quo fideiussio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alio solaturum, alieno nomine obligari. l. [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] licet in eo [illegible], [illegible] [illegible] obligatio exigit, [illegible] pro reo principali intercedat, et ut diversi sint [illegible] principalis et fideiussionis generaliter §. [illegible] In. [illegible] ut ipse debitor principalis

cipalis pro se, et de se potest constituere ... Bart. per §. ul. ...
feuda q. 151. et A. Natant Practica Dtaci. e ambiguis
quentionibus c. q. 40. 16. ... 141. n. 1. et §. ... Richardus
§. in persona. ... n. 24. Petrus ... in tractatu
n. L. Herrington ... n. 19. et ...

Ad Tunc ab

... aliud ... fideiussoria obliga-
tio constituendis requirit praecedens obligat. ... sed requi-
rit a persona principaliter obligata ... subtiliter ...
and. ... docet ... valere
... obligatus constituere, ... debuerit de-
beat ... haeredibus ... adeptae he-
reditatis ... bona debent ... Sarra-
tegui ... ll. 4. ... n. 5. ... Cardinalis ...
... cum ... fideiussione ...
... haeres ab haereditate ... sed
... neque ... obliga-
... fideiussoris ... obligatio-
... principali-
ter obligatus ... fideiussoria obligatio ...
tere, et ... n. ... docet ...
tuo reo ... et ... adita haereditate fideiussores
... posse, reddita ... persona ... fien-
... Duarenus ... in hac obli-
... persona obligata, sola obligatio principalis
... fideiussor, ... pro ...
... quest. ... l. 8. ... et ... Valena
... Anomalia ... select. ... 15. ...
... intellectu agens licet ... ;
... obligat. ... persona obligata, ut ...
... sola ... habet ... ...
... 10. ... haeres ... ...
... solvere debere ... debere-
... sit, quae impleta sit, iacente haereditate. ... ...
... fideiussores teneri. Cuiacius ... ...
... principalis ... fideius-

sores

Fideiussio requirit
n. solum requirit
obligat. persona
principalis obligata:
n. ita constitutum.

Negat

sores, qui eo intercedunt, ut obligarentur, quam ut liberarentur ex[illegible] mitti, qui anterioribus obligationibus l. [illegible]. ad [illegible]. ubi est duobus reis principaliter obligatis, altero liberato, alter maneat obligatus, l. ult. de duobus reis. Valentia lib. 1. illustrium tractatu 1. cap. 9. a n.º 1. hic est insignis differentia inter utrumque, et fideiussionem ab interpretibus nostris notata, mihi egregie a magno preceptore meo D. Ramos, in academicis ad l. lex cornelia. 28. de iniuria. de qua ita [illegible] iudicii interposuerunt. Cujacius in [illegible] prime, et lib. 15. observ. cap. 9. Ahumada de fideiussoribus, cap. 10. ex n.º 26. et cap. 22. n.º 8. Valentia dicto lib. 2. illustr. tractatu 3. cap. 1. ex n.º 28.—

N.º 8.

Inmediatam autem est ratio, quam fideiussor accedere non possit obligationi in abstracto, et in sui habitu, quod superioribus dicendis existimo, quoniam fideiussoria obligatio inventa fuit ad firmandam principaliter fidem rei principalis, et consequenter ad magis stabiliendam principalem obligationem, hoc liberatorie mihi suadet locus [illegible] lib. 3. inst. tit. 21. § [illegible]. ubi inquirendo formulam fideiussionis ita inquit. idem fide tua esse iubes? referens [illegible] obligationem, non [illegible] obligatus, et Iustinianus [illegible] in dicto tit. [illegible] eo quod [illegible] quod alludunt [illegible] l. fideiussor. 57 h. tit. ubi docemur fideiussionem [illegible] non posse antequam debeat reus principalis, et cautionem ex facto emisisse, l. [illegible] 24. h. tit. quae talis est: Si petierit a te frater meus pecuniam dato ei nummos fide et periculo meo et l. [illegible] 38. § 1. h. tit. ubi si creditor debitori heres extitit, fideiussor liberari, quia per confusionem utriusque personae, non est reus principalis cui fideiussio accedat, sic etiam l. 1. tit. 12. p. 5. ubi fideiussionis natura describitur [illegible], [illegible] definitur, dicitur [illegible], et effectus huius obligationis [illegible], ut ambo remaneant obligati. tambien el fiador como el deudor principal que [illegible] denotant naliter [illegible] posse huiusmodi accessionem sine reo principali debendi—

N.º 9.

Diximus principaliter

Fideiussoribus

Iter quod verbum referendum est ad verbum accessorius, et utrumque coniunctum denotat in hac obligatione alium esse reum principalem, alium accessorium, et quamvis aliquis tentare posset utrumque abundare, res eius vis exprimatur per verbum accessorius quod est correlativum ad verbum principaliter, quorum ea est natura, ut altero proposito, et alterum ponatur l. prima. C. de cap. [illegible] h. tit. l. vl. de accept. Eberardus in topicis legalibus loco 16. Cardinalis Tuschus pract. litt. C. verbo 141. Barbosa locis communibus loco 19. [illegible] excusari verbum principaliter posse, poterit etiam per nos deleri, sed ideo adiecimus in definitione nostra, ut utraque verba coniuncta magis exprimant essentiam, et differentiam fideiussoriae, et principalis obligationis =

Dixi obligatus quod nisi reus principalis obligatus non est, fideiussor obligari non potest, et quatenus reus principalis obligatur, eatenus et non amplius fideiussor obligari valet, l. fideiussor 16. h. tit. Huius regulae multa est, et facillima exempla, quae desumi possunt ex l. exceptio 2. de except. et ex aliis quae exponemus infra ex quibus illud non inspiciendi difficile videri poterit quod docemur etiam futurae obligationi fideiussorem accedere posse, si elegantissime nominis creditor adversus reum principalem, et habet, et habiturus est l. 4. § in stipulat. 6. ff. l. stipulatum. 2. h. tit. § fideiussor. 3. ff. eodem l. 6. tit. [illegible] § iuncta differentia inter obligationem fideiussoriam, et iudicium, quae exponitur in l. 1. quemadmodum 35. de iudiciis quam illustrant Rodericus Suarez allegat. 12. n. 5. Molina de primogeniis lib. 3. q. 1. ff. agris ubi addentes Pichardus in §. 1. de oblig. quae ex quasi delicto n. 42. Aufanius lib. 9. quaest. [illegible] in l. eo tempore. ff. de pecul. [illegible] qualis est fideiussio de opere demoliendo de quo in l. 1. un. C. de nov. op. nunc. et quae interponitur in tit. de damno infecto, de eo damno quod nondum accidit, et futurum timetur, sed futurae obligatio nondum obligatio est, nam Seneca lib. 3. de beneficiis cap. 4. Futura pendent, et incerta sunt, sive ut ait res quae venit, quod pendent non exhibet l. is damnum dat. 169. de R. I. ubi Petrus Faber, et post alios novissime Iacobus Gotofredus quod sine obligatione rei principalis, et antequam ipse vere existat obligatus fideiussor efficaciter obligari potest =

N.° 10.

Actus de

N.º 11.

Vt respondeam

1.º observo, cum quis debet sub conditione ex promissione, et ex quo quo actu interveniat debitorem esse, et illum creditorem haberi cuius conditione deberi, l. 2. §. l. in fraudem 27. q. etagg. man. l. in eos, ex quacumque causa imponatur, et quamvis is cui deberi sub conditione extitit proprie debitor nisi d. l. in fraudem 27. l. legata 41. de conditione et demonstr. tamen spes est debitum iri, impleta conditione argumento ex l. pecuniam 56. ff. de rebus cred. et ob id in potestate mutare legatarius legati servandi causa sub conditione relicti l. si quis 14. §. 1. et seqq. ex quacumque causa imponatur, et fideiussor interim accipi posse argumento a contrario sensu ex l. si Sthicus 38. §. 1. h. tit. quia licet pecunia nondum debeatur, debetur tamen, et cautio iusta esse debitum iri, ut notat Cuiac. tit. 9. quaest. Pap. in l. eo tempore 50. de pecul. 2.º observo quoties ad futuram obligationem adiicitur fideiussor non prius posse excuti quam reus principalis incipiat debere l. fideiussor 57. h. tit. ex quo fluit fideiussorem, qui indistincte promittit pro reo conditionaliter obligato mero iure statim obligari ratione praecedentis principalis obligationis, qualisqualis illa sit, modo aliquo existere, et ad heredes ipsius obligationis transmitti possit, ut docet Bartolus in l. 1. h. tit. cum effectu tamen fideiussor interim non tenetur, ita quod non potest conveniri antequam reus principalis debeat, unde deficiente conditione principalis obligationis, evanescit fideiussoria obligatio tamquam deficiente causa finali, et fundamentali ipsius, argumento ex d. l. pecuniam 36. de rebus creditis. et in nondum existente principali effectus fideiussionis in suspensione, quare recte dicitur potest fideiussorem obligari in plus quam debet, quam antequam debeat reus principalis, inde fit, ut possit quis intervenire pro alio, qui non omnino obligatus sit, modo ipse sit, ut obligetur, tamen si dicat pecuniam quam mutuam debebis stipulor fide mea esse iubeo l. quidquid 132. §. ult. de V. O. l. debitori 4. §. 1. h. tit. l. 6. tit. 12. §. 5. §. fideiussor 3. inst. h. tit. itaque in his casibus fideiussor materialiter accedit futurae obligationi, sed formaliter non accedit nisi iam orta, cum fideiussio ante principalis obligationis effectum non sortiatur, quod ita docent licet aliqui varient in modo explicandi Berengius in h. tractatu cap. 6. ex n.º 16. cum multis seqq. et cap. 11. ex n.º 186. et cap. 22. ex n.º 4. Pedro Mauri

Maurus in hoc tractatu 2. q. pri. cap. 2. Richardus 1. d. §. 3. nº 3. Osti. ad Dom. lib. 15. cap. 48. litª F. Cusatius lib. & quest. Pauli 1. l. ul. de eo q. certo loco. Menchaca illustrium cap. 4. nº 8. Brettlerus volum. 2. select. disp. 28. thesi 3. litª F. Omans lib. 6. commu. cap. 2. nº 12.

N.º 12.

Ex his colligitur insignis differentia inter fideiussorem, et mandatorem, quoniam fideiussor et sequi, et praecedere obligationem potest ut dixi supra nº proximo, mandatorum est qui antequam procedimus alter reo principali, mandat creditori, ut suo periculo credat l. si vir. l. 12. §. si post creditam ff mandati nisi post contractum obligationis mandator intercesserit ad hoc ne creditor urgeat debitorem, quia etiam eius futurum respicit, d. §. si post creditum l. si praecedente. §8. §. 1. ff eod. licet etiam obiter notanda alia differentia. Quod fideiussor olim non poterat obligari, nisi per stipulationem ut dixi supra nº 9. Mandator vero nudo consensu obligatur, et per epistola contractus hic potest celebrari l. si mandavero. 22. §. sicurator. 10. l. si ex regio 32. §. 1. ff. mandati, quem sequitur utrumque latius Cusanus, Vbyembequius, et Duarenus cap. 1. ad varios tit. Dom. et Osti. lib. 15. cap. 48. litª D. Hypolitus de marsilijs ad varios tit. nº 6. Maurus Bretinus eod. tract. 1. q. cap. 3. Differt et ab utroque constitutus quia nunquam principalem obligationem potest praecedere sed sequi debet, quia de iam debita pecunia praetor in edicto loquitur l. 1. §. 1. de const. pec. notat Richardus 1. §. fideiussor n. ... Heringius in h. tract. cap. 18. nº 3. et 5.

Diferentia inter fideiussorem, et mandatorem.

N.º 13.

Sequitur in nostra definitione verbum manet, quod denotat per fideiussionem non novari principalem obligationem, est enim verbum permanentis et ipsum praesefert quo sensu dixit Cicero lib. 1. in Verrem manere in vita, atque pacto, ... eo verbo, constat principalem obligationem manere, id est non novare, quamvis fideiussoria obligatio interveniat, ... l. 4. §. si ex duobus. 4. vbi Cused. ... de re iudicata l. 5. §. satisacceptio de V. O. l. si in

Singulis

[illegible] C. si certus petatur l. iure. §. l. vers. 23. C. h. tt. [illegible] loco interveniunt, idq agunt, ut prior obligatio ma[illegible] [illegible] h. tt. [illegible] valde alieni ab animo [illegible] obligat. aufert [illegible] demovat. notat [illegible] hic [illegible] 26. et [illegible] ad n. 28. [illegible] [illegible] Richardus in rubrica [illegible] h. tt. [illegible] Valeri[illegible] Francus hic [illegible] 30. Maurus Aaret. eod. [illegible] 6. n. 2. et 3. [illegible] volum. 2. select. disp. 28. thesi. 1. [illegible] C. Valentin [illegible] illust. tractat. [illegible] qui omnes [illegible] recte [illegible] diff. inter fideiussore, et expromissore. Expromissor quippe in se suscipit alienam obligat., et quod [illegible] debet de suo spondet, eius forte mandato, et [illegible] [illegible] non intervenit accessorie, sed principaliter, suscip[illegible] in se aliena obligat. omnino priores obligatos liberat, si aliquis [illegible] obligatus existebat, et si nullus erat obligatus, ex causa aliena fecit [illegible] obligat. nullo alio obligato existente, ita Alciatus [illegible] parergon. [illegible] 2. Cuius rei exempla de expromissore [illegible] textibus [illegible] et eleganter [illegible] §. servius. ff. de dolo. l. [illegible] de [illegible] causa data. l. ul. ad Maced. [illegible] §. sed et si [illegible] marit. l. qui libert. [illegible] libert. ubi [illegible] n. differentiam [illegible] expromissor, et fideiussor, [illegible] §. omnium [illegible] act. l. [illegible] de [illegible] emp. l. sed si [illegible] dotis. l. 4. §. Except. l. 8. quarum rerum actio non datur, quamvis nunquam fideiussor large [illegible] expromissore accipiatur. l. [illegible] §. ait [illegible] de re iudicata §. [illegible] [illegible] de origine [illegible], et causa introducendi expromissoris latius agunt post alios [illegible] d. [illegible] 48. [illegible] Cusatius ad l. quos nos [illegible] §. 4. de [illegible] Gotofredus ad [illegible] 12. tab. [illegible] 2. [illegible] Merinus [illegible] d. [illegible] n. 21. —

Sed a Cautione [illegible] distat —

N. 14.

Non etiam in praesenti ommittenda insignis alia diff. inter fideiussore, et expromissore quae ad effectum obligationis pertinet, et ad eandem obligat. actionem in solidum tenentur etsi nihil inter eos [illegible] sit. l. 3. C. l. inter. 51. ff. §. si plures [illegible] h. tt. Saiz [illegible] 2. [illegible] tt. 9. §. creditor l. 8. [illegible] §. 5. [illegible] [illegible] tractat. q. 3. §. un. Expromissores [illegible] singuli in solidum tenentur non [illegible] cum alienam obligat. in se suscipiunt l. si pater [illegible] ad Velleianum. qui [illegible] principales (quales sunt expromissores) ad partes tenentur, nisi aliud [illegible] [illegible]

interven

intereo, ut in solidum correi constituantur l. reos. 4. §. 1 tabulis dedecib. reis. Vel etiam specialis suo nomine, et causa obligantur, quare regulariter ad portionem duntaxat unusquisque teneri fideiussores qui accedunt alienae obligationi, quam reus specialiter contraxit, et idcirco singuli in solidum accedunt, quia nulla est ratio intercedendi quod hic aliud dividi debeat, quare ut tenentur in solidum tenentur. Fideiussoribus similes sunt h. et dnl iubentes, qui etiam in solidum tenentur l. ut. quod iussu. et mandatores l. si mandatu. §. Paulus ff mandati l. 8. tit. 12. p. 5. quoniam in mandatoribus, et iubentibus singularem iure constitutum fuit, ut singuli in solidum tenerentur; nemo enim ... mandat, obligatio mandatoris ex facto mandandi oriatur ... Fab. ... d. ... Valencia tom. 1. illust. tract. 4. ... tot... Hodie tamen apud nos haec diff.a abolita est l. 1. tit. 16. ... inquam ... compilat. ... indistincte sancitur, omnes qui obligantur, pro virili obligatos censeri, nisi specialiter contractus dictum sit, quae statutio tam duos reos, quam duos fideiussores, aut mandatores comprehendit qua ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus l. de pre... ... publiciana. Notant ... d. l. 8. glo. ... Matienzus ... d. l. 1. ... glo. 1. et 2. et ... Azevedus n. 2. et 4. ... chardus ... §. ... n. 1. ... Valencia d. ... 3. n. 8. ... contrarium tentauerit Gutierrez l. ... iuram. ... q. 23 n. 10.

Sunt nulli qui exigant ad fideiussorum substantiam mandatum, patientiam, et ratihabitionem ... ... Unde notant differre fideiussores ab sponsore, quasi fideiussor sit qui mandato debitoris intercedit. Sponsor ... accedit alienae obligationi, ad quod utuntur Iustiniani textum nov. 4 ... ubi fideiussoris, et sponsoris meminit, colligentes inde praedictam diff., ita Accursius s. d. nov. 4. Alciatus ... 2 parer... ... cap. 2. Hyppolitus in hoc tractatu n. 5. Maurus ... h. tit. cap. 5. et alii apud Streuthlerum volum. 2. select. disp. 28. thes. 1. litt. A, multique quos refert licet non sequatur Herineus cap. 8. n. 32 verum hanc diff. ... cerebrinam ... Herineo ... n. 33. Cusatius ad d. nov. 4 ... Richardus ... rubrica ...

N.e 15.

Tritti

dicti tt. n. 2. Besl. d. tt. 15. q. 28 litt. B. Quia (ut ipsi notant) sponsor pro fideiussore indistincte sumitur apud nos latinitatis auctores, tum quia sine iuris capite non possumus mandatum principalis debitoris ad fideiussorem requirere, ut ex regula tituli in materia notabili l. qui aut dicitur in l. fideiubere. 30. iuncta l. q. ii. tt. potest quia efficaciter fideiubere pro absente, et ignorante, ite pro furioso, et infanti l. iscui. 6. ff. 8. 0. l. Marcellus 25. l. si a reo pro se furioso h. tt. et pro here ditate iacente l. mortuo. 22. h. tt. Sed in his casibus nullus accessus, aut mandatum debitoris accedere potest, ut palam est; ergo sine mandato, et patientia accedere potest fideiussor. Immo quod magis est, per invito fideiubere licet. l. si remunerando. 6. §. si passus. l. qui ipse. 40. l. qui fide. 53 mandati l. ult. C. de neg. gest. et animo donandi l. si quis reus 5. de lib. leg. ergo dicendum est falso l. consultos tot in locis fideiussores appellasse eos qui ita intercedunt, quod est absurdum excogitare. Vel non esset de essentia fideiussoris mandatum debitoris, unde pro clarior sum; Nec obstat tt. 5. d. nov. 2 et in authen. sed hodie C. de o. et a. ubi pro diversis videntur poni fideiussor, et sponsor, quoniam respondetur non distingui fideiussorem a sponsore; sed potius multiplicatis vocibus idem significari dupliciter illo verbo ut recte censet Casatius d. n. 4.

C. 26.

Exposita nostra definitione superest indagare an etiam comprehendat fideiussorem, qui pro alio fideiussore fideiubet; hic n. vicarius fideiussor non videtur comprehendi, cum non sit alius qui debeat principaliter, sed utrumque sit debitor accessorius; posse autem pro fideiussore accipi fideiussorem, probat diversis locis in l. grece. 8. §. ult. h. tt. si ut securius creditori consultum sit, et fides unius fideiussoris corroboretur datio alterius, qui pro eo intercedat: sic et olim vades subvades suos dabant Agelius lib. 16. noct. atic. cap. 10. quod erudite exornant Besl. d. tt. 15. cap. 28. litt. C. Menchaca lib. 1. illust. cap. 20 n. 8. Heringius cap. 2 n. 20, ut potest etiam accipi fideiussor a fideiussore, qui solvit, vel solvere metuit pro reo principaliter obligato, si eius actionem non, quam habet alicuius in qua habiturus esset contra reum principalem; verum facilis est quaestionis dissolutio excellentissimi, discerto testimonio in l. si pluries 27. §. ult. h. tt. qui docuit primum fideiussorem respectu vicarii fideiussoris locum rei principalis obtinere ideo reo, quia sine recte desiderare utrumque, et secundum actio dividatur, ex regula D. Hadriani

ideirco
exegitur a D.

Hadriani, nec secundum, ut dividar ex 1º ff. eandem rat. sed obstat tex. j. d. l. 7. §. 1. ubi in eadem specie ait Paulus si fideiussor extiterit fideiussori, eaque pdicta epistola locum habere, et conciliat utrumque locum Heringius cap. 17. 2. p. num. 25. et 26. hunc casum excogitavissimus, secundus, tertius, et 4. quodam fideiusserunt, et pro 4º succedaneè intercessit Caius, si creditor non posset debitum a 4º exigere, et excutiat Caium fideiussorem vicarium, hic recte desideravit, ut cum ceteris dividatur agat: forsan hac ratione Heringius non crediddit, quod tunc non concurrit cum principali, sed cum ceteris confideiussoribus sui principalis sicut quemadmodum 4. ille posset obiicere beneficium divisionis, ita et poterit eius fideiussor in cuius locum subrogatus argument. ex l. eius qui §. iniuriarum. siqs cautionibus. Ceterum si 4. ipse fideiussor ab eo datus excuteretur, pro dicto beneficio uti poterit quod alter respectu alterius non est confideiussor, sed loco rei principalis d. l. si plures 27. §. ul. Sane si florentina lectio defendenda est, non alius sensus aptior est quam hic, sed si vulgata sequamur, caret res difficultate, quoniam legitur si fideiussor heres extiterit fideiussori, fateorque vulgatam magis convenisse cum vulgari dicendi modo Iurisconsultorum, sed de his satis.

§ Unicus

In quantum fideiussor obligari potest

Prelibabimus occasione fideiussionis pleraque tractationis nostri principia, sed tamen prelibabimus, nunc opere pretium erit expresse singula enodare, quae ad absolutiorem cognitionem eius conducunt: et quidem ne a communi natura fideiussionis recedamus, examinare oportet documentum illud. fideiussorem in plus, aut in duriorem causam obligari non posse, quam reus principalis obligatus est. §. fideiussorem inst. h. tit. 1.) tit. (2. ff. §. Harmenopulus in promptuario tit. 3. tit. 6. quod illustrant Heringius hic cap. 2. n. 19. Maurus Aurel. eod. 2. p. principali cap. 3. Stotus Pinel. in rubrica. C. de resc. vend. 1. p. cap. 3. ex n. 8. Vasquez Machacas illust. cap. 4. n. 6. Threutler volum. 2. select. diss. 28. thesi 4.

N.º 17.

Adtt. B

1.º ad Con.s tt.º 15. q. 98. lit.ª I. Schifordegerus ad falc. tr.º tractatu q. per totus Larreategui thes. select. q. 3. n.º 11. Pichardus in d. §. si fideiussores Gregorius in d. l. et alij in fraresferendi =

N.º 18.

Primo expendit, sireus debeat teneri fideiussorem ad 15. nrecte accedere quia ultra sortis debita non dari accessio l. rogatus 33. ff mandati l. si ultra. C. h. tt.º §. fideiussores inst. h. tt.º d. l. 7. gl. Mor... in jemporio tt.º 8. ... n.º 66 Antonius ... tom. variarum cap. 13. n.º a. Solet ... inter nostros interpretes celebris questio an fideiussor, qui summa plus quam debet ad currentis falc. quantitatis teneatur? que, quidem ... ventilata et authoritate tex. in l. 7. tt.º ... §. quando constituit ut ad currentis quantitatis obligem, grandiore summa promissit quam reus principalis debet, quia Hispana constitutio habet dat §, quia in summis, (que dividi possunt) et numeris l. in stipulationib. §. l. in execut. 85. §. si species ... 8. O.) certus est minorem in maiori contineri. l. 1. §. si stipulatio l. inter 83. §. diversis eodem. (Ubi notat Cobarrubias tt.º l. variarum cap. 2 n.º 5. ... et ... n.º). Sed fideiussor, qui 15. spondet, comprehensive ... teneri permittit, nec est quod multum verborum apparatu ... Schifordegerus d. tract. q. ... 1. et seqq. fideiussionis in summa excedente peccare in forma, et ob id per suis inutilis est, quia stipulatio, et consequens fideiussio non peccat in forma, quam ... discordet in summa. d. §. si stipulanti. Cobarr. eadem ... ex l. si ultra. C. h. tt.º circa quis ... figurandos variessus ... nant Gothofred. ... Cesatius tt.º 19. obser. cap. 35. Schifordeger. ubi proxime q.º 4. in fi. Sed quomodo ... lineare satisfiat, mandatarius ... stitisse plus, quas sibi mandatus erat, et ... sunt, Imo ... ultra mandatas quantitatem mandator ... teneri ... constare ad currentis quantitatis obstringi; ... et apertius probat tex. in l. rogatus 33. mandati ubi expresse, Iulianus docet, eum qui rogatus fuit, ut fideiuberet pro aliquo, ... si ... sit in minorem summam recte teneri, et si in maiorem summam fideiussit, mandati agere posse usque ad currentis quantitatis; denique a simili suadetur ex l. hactenus 11. in fi. ... legio;

fideiussoribus

Al. seq. ... vbi instituto ide sancit, nec dici potest. Schifordegero ibi ... eximie q. ... instituto posse, quod ... plus obligari, ... falsum est alioquin, qui constituit se solutorum plus, quod deberet, obligaretur omnino, et non tandem ... quantitatis, ... authoribus laudatis superioribus ... addendis ... Fontanell. de pactis nupt. clausula ... Cons. ... Schifordegero ... d. tract. ... Nec obstat

... vbi ... illud commune est in universum, qui alieno nomine obligantur, quod si fuerint in duriore causa accepti placuit eos omnino non obligari. Ceterum in leviore causa possunt accipi, hoc dum lex a ... quali ... Vnde infert ... fideiussores recte obligari in minori summa; et postea idem docet in obligat ... de quo agimus ... Ex hoc ... deducunt authores ... plus ... quod debet ... principalis ... mittat plus in summa, sive in tempore omnino nihil debere, quod pariformiter ... Sed licet Schifordegero ... facilis est huius difficultatis solutio ... litera ... et ... Haloandri legi ... non omnino, ... omnino non ut extat in ... Florent. ... sane sensu, quod non omnino significat ... negatiue adverbio omnino, non vero obligandi verbo; deinde ... alienum dicere omnino non, ... omnino non ... Ferdinand. d. c. 24. no 86. atque verba omnimodo non obligantur ... significant in totum obligatos ... negat valere ... hic ... decretorius est, ut ... author ... Deinde ... recte ... summum ... in duriore causa intercedunt, omnino non obligari, quod est ... universale: negari autem recte ... in leviorem causam intercedere ... in maiorem summam ... fideiussoris ... et interpretatur ... fideiussore in minori summa accepisse, ut ... obligationis

Catinus, ut qui minus debeat quam principalis; fideiussores. 9. l. [illegible]) [illegible]
[illegible] h. tit. l. michas. h. 8. l. [illegible] in ad. [illegible] facta erit l. 7 tit. [illegible]
[illegible] q. petitio [illegible] maioris summa non posse accipi, quia [illegible] indistincte exigerat; [illegible] falsus, itaque [illegible]
[illegible] minime [illegible] excessus in summa fideiussorem [illegible], ceteraliqui
apud Riccardus, Arrighus [illegible] laudatos =

N.° 20.

21

Decendum [illegible] fideiussore pro principali non posse [illegible] ampliis temporis debeat l. [illegible] 12. §. 5. d. §. fideiussores h. tit. Veluti si reus [illegible] debeat, fideiussorem [illegible] accipi non posse d. l. graece. 8. § illud [illegible] l. fideiussor. 16. § [illegible] h. tit. [illegible] tempore [illegible] [illegible] tempore, [illegible] [illegible] Romae [illegible] Ephesi [illegible] illud quo posset modo ex Roma Ephesum [illegible] [illegible] l. minimus. 137. §. [illegible] ult. [illegible] reus [illegible] Romae existens Ephesi dare promisit, et fideiussor [illegible] Ephesi morans, [illegible] convenire poterit, quam reus principalis [illegible] appellere posset, [illegible] antequam hoc tempus effluxerit, nec reus [illegible] debet l. fideiussor 57. h. tit. Converso autem si reus principalis Ephesi [illegible] existens [illegible] [illegible] fideiussore [illegible] Romae agens fideiussor [illegible] poterit convenire quam ipse [illegible] convenire posset, [illegible] illud etiam fideiussoris obligationi [illegible] l. 10 tit. [illegible] 29. §. [illegible] h. tit. [illegible] ingenio solvendi [illegible] fideiussoris [illegible] accipere [illegible] ex persona utriusque rei, ex persona rei principalis ne prius [illegible] quam ipse; ex persona fideiussoris, ne prius conveniatur fideiussor, quam ipse [illegible] [illegible] pecuniam Ephesi dare [illegible] illuc [illegible] convenire, [illegible] [illegible] in commentariis [illegible] [illegible] n. 5. et 6. [illegible] [illegible] tract. [illegible] [illegible] [illegible]. 2. [illegible] l. [illegible] 19. §. [illegible] [illegible] tract. [illegible] [illegible] tract. [illegible] 2. [illegible] tract. [illegible] 12. [illegible] [illegible] Levior causa [illegible] [illegible] intempore levior, et durior causa. Levior [illegible] [illegible] reus principalis [illegible] annis debeat, et fideiussor post duos accipiatur [illegible] si [illegible] debeat, et fideiussor accipiatur [illegible], [illegible] sub [illegible] l. graece. 8. §. illud [illegible] h. tit. [illegible] reus debeat sub conditione [illegible] [illegible] [illegible], et fideiussor accipiatur simul sub eadem conditione, et alia [illegible] minus debet quam sub duabus conditionibus copulative debet, quia [illegible] [illegible] reus debet una adveniente, et fideiussor non nisi utraque [illegible], Ceterum [illegible] fideiussor acceptus sub utraque sit disiunctiva [illegible]

esse

Fideiussorio.

fide tua esse iubes, si navis ex Asia venerit, aut si Titius consul factus fuerit? et tantum conditio prius impleta fuisset reo, tenebitur fideiussor si omnino conditio prius extiterit, omnino conditio appello, quae utrique reo inducta fuit, ut in proposito exemplo illa, si navis ex Asia venerit quod si diversa conditio prius extitit dicendum est inutilem esse fideiussionem [illegible] ... reo. et [illegible] h. tit. quia obligatio fideiussoria ex alterius implemento ortum causam habere, et hoc subsistere non potest sine principali. ita dicendum erit [illegible] [illegible] sit reus, et fideiussor [illegible] [illegible]; quippe si reus extitit conditio, quod [illegible]; fideiussor non teneri [illegible] non potest [illegible] existere fideiussoria obligatio non existente principali, quod [illegible] veniat antequam conditio impleatur, obligatur fideiussor, quod quidem [illegible] re [illegible] pure accepto fideiussore [illegible] [illegible] intervenerat. [illegible] fideiussor. 16. § singulariter [illegible] h. tit. in summa intuito h. tractare temporis [illegible] [illegible], ne prius fideiussor [illegible], quam reus principalis debeat. — **S**ed videtur obstare [illegible] [illegible] [illegible] futurae obligationi fideiussorem accedi posse, unde [illegible] principali [illegible] sub conditione obligato, [illegible] obligato fideiussore [illegible] intervenire, et expresse nos doceat [illegible]. [illegible] fideiussor 16. § credetur reus h. tit. in hac specie inutilis [illegible] esse fideiussionem, nec [illegible] Petro Fabro [illegible] in omnibus 14. [illegible] [illegible] existimarunt fideiussorem pure acceptum, non obligari pure, subire enim eandem obligationem, sub qua principalis obligatus fuit, sed huius doctrinae nullum fundamentum, aut rationem adducit, quare merito improbatur a [illegible], quos laudat [illegible] ad [illegible] tit. 15. [illegible] 46. [illegible] [illegible] [illegible] Schifordec. d. tract. 9. q. 1. quare ut doctrina illa [illegible] [illegible] [illegible] fuit Cujatius, et Bultei, quos immerito reprehendit [illegible] [illegible] [illegible]. q. 2. dicendum est tunc veram esse et fideiussor indistincte [illegible] [illegible] reo sub conditione obligato, quo [illegible] casu certum est sub eadem [illegible] teneri, quod in eandem causam acceptum videtur l. si ut [illegible] [illegible]. 61. h. tit. et tamen verum est et futurae obligationi pure accedere, quod conditio ex [illegible] obligationi inest tacite, seu ut ipsa [illegible] [illegible] statulib. quia obligatio conditionalis dici non potest, quod conditiones quae tacite insunt non reddunt actum conditionalem l. conditiones 99. de condit. et demonstr. [illegible] [illegible] tract. de [illegible] [illegible] tractatu 2. [illegible] 1. [illegible] 3. et [illegible] fide esse iubet quod Titius [illegible] [illegible], expresse acceptus [illegible] futurum tempus; quod etiam in casu [illegible] fideiussor accipitur, licet non prius excuti possit, quam debeat reus principalis

l. fideiussor

21.

l. fideiussor. 57. h. tt.° q. dicit reo principali sub conditione obligato, fideiussorem pure accedere non posse intelligendum est quando interuenit ex certo animo obligandi se in duriorem causam, quam reus principalis obligatus erat =

Infertur tertio fideiussorem non obligari si plus causam promittat. Causam plus promittere qualia forma fideiussor durius obligatur, quam reus principalis debet, fideiussores sunt h. tt.° l. 1. tt.° 12. § 5. ueluti si reus debeat Sthicum et fideiussor promittat Sthicum, aut decem, et si reus decem debeat, fideiussor promittat decem aut Sthicum in his casibus non obligatur, quia in duriorem causam acciperetur, et quod aliud, diuersumque promitteret, quam reus principalis debet. l. Graece. 8. § si quis Sthicum 8. h. tt.° § 9. cum reus principalis teneatur, ipse ad duo alternatiue obligari non potest, et alterius deficiat alter in obligatione manet. l. 2. reus. 47. § Sthicum dlce 5. l. si Sthicum 6. de V. O. l. Sthicum 95. de solut. et obligatio alternatiue dicitur separari, quod praecipua, ut notaui in epitome de indiuiduis. n.° 28. quia in re sua quae est in obligatione et in solutione in alternatiua utraque corpus est in obligatione et unum in solutione l. 2. § et harum. l. in executione 85. § pr. de V. O. postremo ratio subtilior est quam uera, et solum procedit in casu proposito, non in uerso, quia si reus debeat Sthicum, aut Pamphilum, et fideiussor accipit decem ad Sthicum, tenetur. l. i. 6. alteri. 30. uerius quidem h. tt.° quia ex duobus illis melius est unum solus debere utrumque subalternate, cum mortuo illo ex istimatur omnis obligatio l. quod te mihi. 5. de reb. cred. l. ex legati. 23. de V. O. denique non aliud debet fideiussor, quam principalis, et principalis debeat utrumque et fideiussor alterius ex illis, ut docte admonet Cuiatius tt.° et dicto l. 32. Denique quod in electionis quae habet debitorem comparatur ratione liberationis ex serui morte, quae habet fideiussor mortis considerationis est, quamquam in leuiorem causam acceptus l. 32. et Cuiatius ad eam. Caetera exempla summi possunt ex d. l. fideiussor 56. § 1. l. Graece 8. § 1. § iulianus 9. et duobus sequentibus l. fideiussor l. si Sthicum 38. h. tt.° ne in facilibus immoremur =

Infertur 4.° nec loco posse alium fideiussorem promittere quantum debet reus principalis, quare si reus principalis debet, et fideiussor interueniat absolutum

puri

ad soluendum in aliquo loco non obligatur, l. fideiussor. 16. § qui certo h. tit. l. 1. C. tit. 12. q. 5. quoniam alioquin fideiussor acceptus, ubi conueniendus est, ubi domicilium ipse habet, ut potest per Bari ext. si tit. 19. § ul. h. tit. l. ul. ff. de pupilli salua fore, nec sequitur forum rei principalis, quamuis ille sit clericus, secularis miles, et alias persona priuilegiata, ut docet Stering. h. tract. c. 23. e. n. 8. [illegible] n. 15. illud tamen pro petuo menti commendandum est fideiussor a reo obligato ad soluendum certo loco simpliciter interueniente in eodem loco censetur, ut colligitur ex l. si ut supponitur. 61. h. tit. quam explicat Cuiacius lib. 15. Resp. Pauli ad eandem.

Superioribus propositioni consequens, consectaneaque est illa inspectio an obligatio fideiussoria ab initio ad certam quantitatem accepta, ex post facto excrescere possit? (Veluti ad usuras quae debentur ex mora rei principalis, quod nos dicimus legitimus interesse) et ad eas, quae ex cessatione in soluendo debentur. Sed statuendum est de iure nostro iuris regula, moram suam cuique nocere l. si damnatus. 173. § unicuique ff. de R. I. quare nec mora fideiussoris reo principali nocet, nec mora rei principalis nocet fideiussori, sed unicuique sua l. si pupillus. 127. de V. O. iuncta l. et filius. 29. § 1. eod. l. si libertus. 45. de oper. libert. in quibus ex facto fideiussoris mora non habetur quod obligatio excrescendi tamen per principalem potest explicari ut post multos recte docet Stering. in h. tract. c. 22. in n. 152. Alia edocet Cuiacius tract. 3. ad Afric. in l. centum capuae de eo quod certo loco, et lib. 8. quaest. Pap. in l. Thius. 95. de solut. ideoque si fideiussor promissus hominis occiderit ante moram rei principalis ipse liberatur morte rei debitum l. qui te mihi. § de reb. cred. l. ex egati. 23. de V. O. et consequenter fideiussor ipse liberatur l. si fideiussor. 19. de dolo quia deficiente obligatione principali debitur per consequentiam accessoria l. et principalis. de R. I. l. eodem malitiis non est indulgendum. l. in fundo. 37. de reiuindicat. actio de dolo in fideiussorem datur d. l. 19. (siue pro dolus vti l. C. de dolo) ut cogatur restitui in se uetere eficacis obligationis quam antea tenebatur, et ad euitandam doli mentionem et dolosi ignominiam, quae est offensa boni et tory l. [illegible] de in integr. rest. [illegible] restitutoria utilis actio siue in factum concedit quae fideiussorem, ut ipse [illegible] soluat pretium hominis, quem occidit, quomodo interpretandi sit [illegible]

tandi si tit. [illegible] j. l. mora 32. §. ul. de usuris i. Afilius 40. l. mora 88. in fine i. si servus 91. §. nunc videamus de V. O. l. 38 §. pen. Afric. 95. §. 1. de solut. ut explicat Cujatius tract. ad Afric. j. d. l. 38. §. pen. et alij in locis ag. non locum autem Brissonius de solut. lib. 2. tit. de interitu rei debitae ad fine licet aliter et varie exponant Ant. Faver lib. 2. [illegible] 12. et in rationali ad d. l. 9. de dolo Donell. j. d. l. 88 de V. O. Hering. hic cap. 22 [illegible] et multi quos collegit Nicolaus Genoat [illegible] mihi.) §. et seqq.

l. 25.

Ex diverso mora rei principalis non nocet fideiussori adh. ut ei obligatio aut [illegible] augeat nocet tamen in hoc ut quod per moram eius perpetuati principalis obligatio, perpetuetur et accessoria quo sensu verum est dicere moram rei fideiussori quoad nocere, ut habeo ex [illegible] possit [illegible] Alber l. si a colono 86. §. 1. h. tit. l. si [illegible] 20. §. 1. de usuris l. 32 filius 49. l. mora 88. de V. O. [illegible] perfectio retenta [illegible] disciplina [illegible] principalis obligatio durat, necesse est, et acc. retineri, [illegible] adiuncta [illegible] accedant, quomodo [illegible] eam sequatur d. l. servus 91. §. nunc videamus, verb. acces. [illegible] tit. 3 ad Afric. j. d. l. centum capuae, [illegible] Faber [illegible] Donell. [illegible] ibi Cujatius ad Afric. j. d. l. 7 [illegible] 38 §. pen. de solut. Hering. hic cap. 22. ita [illegible] durior aliquo videtur obligatio fideiussoris [illegible] per moram principalis, huius obligatio non duret per moram fideiussoris; sed hoc accidit necessario ex unius obligationis natura, [illegible] fideiussoris [illegible] cum principali, sed neque [illegible] a fideiussoris [illegible] Petrus Faber ad l. 173. §. initio de R. I.

n. 20.

Hi posita dicendum si principalis mora fecerit [illegible] promissum, et [illegible] eius obligatio augeatur, veluti [illegible] bonae fidei [illegible] usurae ex mora veniunt [illegible] l. curavit. [illegible] de act. [illegible] l. 9. [illegible] pretii [illegible] quod poenam [illegible] [illegible] fideiussor ad quantitatem [illegible] tantum tenebitur, non ad usuras, [illegible] fideiussores. [illegible] §. 1. h. tit. [illegible] tantum tenuit [illegible] l. 99. de V. O. [illegible] mora [illegible] alterius [illegible] l. [illegible] quod [illegible] [illegible] fideiussor [illegible] [illegible]

recusim-

Fideiussoribus

re eius similiter intelligendum ut fundat Mauro. [illegible] [illegible] cipali [illegible] ep. 2. [illegible] [illegible] et si [illegible] [illegible] fideiussit, et intelligit post multos [illegible] [illegible]. Ubi in casu [illegible] omne incrementum obligationis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] debeat [illegible] obligationis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fidei debentur l. etiam 36. de fide. tit. l. si mandatu. ff. [illegible] [illegible] l. initio. §. C. [illegible] [illegible] empt. l. fideiussor. 10. C. h. tit. l. [illegible]. 52. ff. locati l. [illegible] 24. § 1. de usur. l. 1. § [illegible] l. [illegible] ff. ut leg. nom. cau. l. si [illegible] 10. [illegible] [illegible] [illegible]. l. 2. § [illegible] ul. de adm. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] rei fideiussor [illegible] [illegible] [illegible]. vel [illegible] [illegible] [illegible] ad fideiussores Magistratus qui [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], si [illegible] sit [illegible] aliquod, [illegible] facti [illegible] fideiussores. [illegible] h. tit. l. 1. C. [illegible] [illegible]. tit. ll. l. 1. de Mag. [illegible] l. 2. § ul. [illegible] libertis. [illegible] § ul. ad [illegible] [illegible], l. 2. C. ad l. [illegible] [illegible]. et [illegible] [illegible]. d. [illegible] n.º [illegible] existimaverit de poena fideiussores obligari, si in omne casu intervenerint. [illegible] ex [illegible] [illegible] testimoniis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] decendit, et ideo fideiussor [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], quae delicto rei [illegible] [illegible] [illegible] ut notat Mauro. d. ca. 4. et hic actio [illegible] omnino [illegible] [illegible] [illegible] post alios [illegible] [illegible] [illegible] n.º 135. =

Huius doctrinae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fideiussor obligatur [illegible] ex officio iudicis venit, [illegible] [illegible] in omnem casum fideiussor intercedat. [illegible] talis est [illegible] stipulatus fuit, sibi centum [illegible] dari [illegible] [illegible] in [illegible] effecit, ut [illegible] [illegible] [illegible], et sine mora [illegible] solvatur tantum [illegible] sit, quod fuit promissum, si [illegible] reus [illegible] [illegible] nec [illegible] accedat, ubi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] quod [illegible] accedere noluit, quod [illegible] iudici [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] summa promissa, et h. amplius, quantum stipulatori interfuit, pecunia sine mora [illegible] solutam [illegible] fuisse l. 2. § ul. ff. eod. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] arbitrio [illegible] [illegible] poterat, fideiussor accesit [illegible] [illegible] [illegible] nomine [illegible] in omnem [illegible] ut omnes [illegible] sentiunt, et recte, [illegible] mora [illegible] [illegible] quaeritur, quomodo, aut qualiter [illegible] [illegible] [illegible]. Respondet I. C. similiter [illegible] fideiussore petendam esse, ut [illegible] promissore, sicut

alibique

Ad 4um &c

alibi quod Capuae, ante moram peti non possit ut diximus supra. Caeterum si ipsam moram fecerit alibi quod dicitur loci petatur, tanti res est aestimanda quanti actoris interest Capuae sibi solvere, mora [illegible] non nocere fideiussori, nec ideo crescere eius obligationem ex arbitrio iudicis; itaque si reus non venerit Capuam, moram fecit, crescit eius obligatio non vero fideiussoria, ut fideiussoria crescit, si autem principalis, si fideiussor moram fecit. Tunc si reus suo tempore Capuae apparuit, creditor vero sine culpa defuit, et tunc fideiussor et is non apparuit, et postea interpellatus non solvit, in casu adest mora fideiussoris, et non principalis ex quo [illegible], unusquisque sua mora gravari, non mora alterius, et ita expressit Cusatius in d. l. cum Capuae. ut habet Africanus praecedentibus [illegible] dilui obiectio, quae opponi possit, quoniam si quis tenetur promittere et usuras fideiussore quod habet, fideiussor simpliciter acceptus ad usuras etiam tenetur, ipse et teneri debet ad praedictum interesse, sed hic dissimilis est ratio, quia accessit ad obligationem sortis, et usurarum [illegible] liter, et nominatim promissarius ad duas obligationes accedit, quarum unaquaeque per se [illegible], et sic utriusque obligationis [illegible] permittitur teneri creditori ex l. si accessione. §. [illegible] l. 3. C. de usuris.

Quod vero ad interesse debetur, in nostra specie non debetur ex obligatione, sed ex arbitrio iudicis, quorum alterum arbitrio [illegible] 40 [illegible] dicimus; unde in illo casu sorte soluta debentur usurae, in nostro vero non debentur sorte semel soluta, neque ad interesse agi potest l. ul. [illegible] cert. loco. quia sortis solutione perimitur omnis obligatio, omnis actio, omne iudicium, quare nulla superest iudicis [illegible], sive ad interesse sive ad usuras, quae in iudiciis bonae fidei ex iudicis officio exiguntur. l. 4. C. de [illegible] l. quae colludit. 49. §. pretium sortis. [illegible] emptione. Hactenus Africanus.

Cum vero

Licet quamvis aliter sentiat Cusatius grandis insurgit difficultas [illegible]. Ecce ubi fideiussor intercessit in omnem causam obligationis, quae ex arbitrio iudicis exercere poterat, et nihil omnino eius obligatio, aut [illegible] [illegible] nihil dicitur [illegible] l. 100. [illegible] neque debet augeri in contractibus bonae fidei de usuris quae debentur [illegible] statuitur [illegible] l. quaero. §. 2. ff. locati. neque ad poenam [illegible] obligationis, nulla enim dicitur iudicio [illegible] usuras quae debentur ex mora in contractibus bonae fidei, et interesse, quae veniunt iudicis arbitrio

fideiussoribus

N.° 29.

[illegible] arbitrariis, utrisque debeant expectare iudicis §. in bonae fidei. Inst. de act. et §. praeterea eod. quia non est maior ratio, quae interesse faciat, et acriter certabat Don. d. n.° 15. =

Sed ut dissi-
dium operam distinguendam inter id quod in iudiciis bonae fidei fit ex mora per officium iudicis, et id quod in iudiciis stricti iuris venit ex arbitrio, quod enim praestatur in iudiciis bonae fidei ex officio iudicis venit ex natura ipsius contractus, et quasi intrinsecum inest: talis enim est eius natura, ut credat, si mora committatur d. §. in bonae fidei, multoque fortius extinguitur quod ex officio venit; quia mora facta iudex debet in usuris debitorem condemnare, neque adiungit nisi per iniuriam eum absolvere, et formulae debeat inservire. Quare Ulp. in l. 1. de usuris non potuit in potestate iudicis an reus condemnet, vel non condemnet; sed de modo et interesse usurarum, ne offendat leges, et consuetudines regionum, formulae, quippe contractus fidei, seu natura eorum, quae ex formula ... sufficienter est, ut circa ex bona fide condemnet; in quo [illegible] usurae, et interesse [illegible] virtualiter, si locus adiectus fuit contractibus bonae fidei l. in bonae fidei. C. de eo quod certo loco, ubi [illegible] certo. S. f. C. de modo [illegible]; igitur fideiussor qui accessit obligat contractus ex bonae fidei; nam cum eam accedit, [illegible] in omne interesse quod ex natura contractus venit; arbitrium vero quod loci adiectus datur in iudiciis stricti iuris et extra eam contractus ipsius, et ex accidenti extrinseco [illegible], id est ex eo solo, quod alio loco agatur [illegible] dare convenit, occasionaliter [illegible] quod ex radice ipsius contractus [illegible] ita me expono: aliquando contractus ipse nullus [illegible], aut incrementum recipiat, id est ex occasione pacti de adiecto loco, quod [illegible] arbitrium iudicis non daret, sed non ex natura, quod contractus stricti [illegible] quod semper manet stricti iuris l. [illegible] de reb. cred. l. [illegible] quare in arbitrio multo [illegible] patet potestas [illegible] [illegible] officio; [illegible] formulae [illegible] arbitrium est ex [illegible] [illegible] formulae [illegible] [illegible] [illegible] interesse [illegible] arbitrium [illegible] ab extrinseco venit, ideo [illegible] iudicare [illegible] ita eleganter, et subtiliter [illegible] explicarunt Ant. Faber [illegible] et Donell. [illegible]

fideiussoribus.

Addit. &c.

ad eundem ex n.° 24. circa cuius intellectum varie dissentiunt multi quos remissive refert Genoa lib. ... pag. 823.

N.° 30.

Sed quamvis fideiussor in duriorem causam obligari non possit, tamen in obligare causam recte obligari, ut dixit Antonius Faber ... 93. Antequid ... ut censuit Schifordegerus ad ... tract. 9. q. 9. ... fideiussor ... obligari ... ff. de fideiussoribus ... minore ... subveniri possit beneficio restitutionis, in integrum l. 1. ff. de ... de minoribus ... satisfactam obligatio, fideiussor efficaciter tenetur, et sine spe restitutionis ... in integrum ... de minoribus l. ex causa ... de except. l. 1. et 2. C. de fidei. minor. ... Bartolus l. 5. tit. 12. q. 5. ... quamvis reus sub pignoribus ... debeat ... et iuramento, tamen fideiussor potest obligare pignora pro sua obligatione, et eo iurare, quod licet extensive plus debere non possit, tamen intensive strictius quod possit fideiussor obligari, hoc enim est tota fideiussionis ratio, et magis ... securitati quod ... sit creditoris, docet multis relatis ... l. § ... omnibus n.° 13. ... Carreragni ... 1. select. q. 3. n.° 4. late Fontanella de pact. nuptialibus clausulae 1. glo. ... ex n.° 29. Greutlerus ... select. disp. 28. ... at ... tit. ... 48. ... K. ... 14. ex n.° 3. Maurus ... ex n.° 26. et ... Unde facile transimus ad sequentem inspectionem =

Caput. 2.

Quibus obligationibus fideiussor accedere possit

N.° 1.

Statim in limine docemur fideiussorem omni obligationi accedere posse. l. 1. ... l. ... l. 5. tit. 2. ... (ut ... exponi potest) cuius quod obligationi, sive oriatur ex contractu, quasi contractu, delicto, aut quasi delicto, aut pecuniaria causa ... obligamur 52. ff. de ... ... 8. §. 1.

fideiussoribus

§. §. 1. h. tit. et §. generaliter in 2. h. lib. exempla summi posit [illegible]
§. 2. h. tit. ubi docet, quemque fideiussorem accedere posse mandato, de-
posito, et ceteris contractibus qui re contrahuntur, qualis est mutuus l. si in [illegible]
[illegible] 71. l. Grauius 71. h. tit. [illegible] mandator. 8. C. [illegible] l. ult. [illegible]
[illegible] emit. [illegible] contracto, [illegible] l. si ita. 55. h. tit. [illegible] mutuo quod
ab initio non valeret ex post facto confirmatus fuit l. si [illegible] 56.
§. si nummos. h. tit. quod si invaliter mutuus contrahitur, nec fideiussio
tenet. l. 2. C. de his qui [illegible] ratio [illegible] §. si nummos. [illegible]
[illegible] docemur [illegible] 1. §. [illegible] 14. ver. plane. l. fideiussor 30.
depositi, et [illegible] obligat, ubi [illegible] obligatio tenet, et [illegible]
depositae, fideiussio ad eas recte accedit, quod si sine causa [illegible],
[illegible] obligatio eliditur per doli except. [illegible] 2. §. circa de doli
[illegible] except. fideiussor non obligatur. l. si stipulatus 15. h. tit. docet
Menochius [illegible] illustris q. 40. n.o 8. Henric. hic q. 10 n.o 63. [illegible]
) recte docet, posse fideiussorem accedere literaris [illegible] post
[illegible] solemnis [illegible] obligandi per scripturas [illegible] fuit, [illegible]
lanoquus sit, sive a Iustiniano introductus, [illegible]
[illegible] [illegible] oblig. ex n.o 19. Feliciano de censib. [illegible]
q. 1. n.o 11. [illegible] ratio quare in l. graece 8. §. 1. h. tit. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fideiussio [illegible] [illegible] [illegible] l. qui fideius-
sor. 53. l. [illegible] 54. [illegible] l. colono 14. [illegible] [illegible] solum
l. amissi 52. §. fideiussores l. si a colono 58. h. tit. ubi docemur fideiussorem
a colono datum [illegible] omnis [illegible] teneri [illegible]
obligatio est, quod est [illegible] memoriae mandandis, [illegible]
[illegible] [illegible] socio 38. l. verum 63. §. 1. [illegible] socio. in mandato ex
l. si mandatu 45. §. fin. ff. mandati de [illegible] Petro Faber [illegible]
[illegible] 23. n.o). soluto [illegible] (de Cenedo [illegible] tract. q. 9.
[illegible] in contractu emptionis ex parte venditoris accedit fideiussor [illegible] emptor-
re [illegible] de pretio solvendo l. [illegible] 19. l. [illegible] 53. de
[illegible] empt. [illegible] vendit. [illegible] ex parte emptoris intercedit,
et venditor [illegible] dato fideiussore [illegible] intercedat l.
[illegible] de [illegible] l. 3. de [illegible] vend. [illegible] 20. §. ul.
[illegible] de act. emp. l. [illegible] 13. §. 1. de [illegible] fideiussor 45. h. tit.
de quo evictionis fideiussore, [illegible] teneatur, aut [illegible] sit,
videndi sunt Henrig. hic. q. 10 ex n.o 8. Maurus l. [illegible] sect. 2.
q. 18.

Addit. ⊕

q. 18. aliàs 4). Morla in emporio tit. 9. juris mistis n°. 108.
Atque Bixelg ?l. 2. C. de rescin. vend. n. 3. ex n°. 3 =

N°. 2.

Accedere etiam fideiussor potest quomodocumque reus principalis debeat, sive ex variis causarum figuris, veluti in quasi contractibus; ideo accedit obligationi, quae ex tit. descendit, sive ex adit. hereditatis l. 1. et tit. ut leg. nomi. cau. l. 3. § fi. et ll. seqq. quae ex causis impos. earum, et actioni negotiorum gestorum l. 3. § ul. et l. seqq. de neg. gest. et tutelae toto tit. de fide. tut. ite. promutuo. i. e. obligat. quae nascitur ex indeb. solut. l. fraterno 38. § ul. de condict. indeb. l. indebitum 4). l. si fideiussor 59. eod. quibus omnes casus ex quasi contrac. ut l. neque abrenis 5. § jur. et § si. de eo et toto tit. inst. de oblig. quae ex quasi contr. Accidit etiam fideiussio obligat. et debito, quae ex delicto descendit l. graece 8. § sed et si 5. h. tit. furti, s. act. furti, et legis Aquiliae l. nec 2). § de his. de incen. ru. nau. l. si quis pro eo 56. ff. l. si a reo 70. § 1. h. tit. ubi h. i. exponit sc. reus quis ad poenam pecuniariam solvendam pari condemnationis et fideiussores illius possent dare, quae civilis pecuniaria, seu privata haec condemnatio l. in cogendis 45. § quia ita despecunt. sive ferenis ut appellatur ... l. ... actio popularis sit ex ... datur privato non irrogari d. l. si quis pro eo 56. h. tit. Fidelingi tes inter se de securitate velint ..., ut alterius alter indemnis debet; ... casu nec fideiussor dari potest, et h. ... malefactores nominibus non posse obligari d. l. si a reo 70. § ul. ... exponit Hypolitus de fideiussoribus n°. 106. Hering eod. c. 10. ex n°. 35. Nec tantum obligationibus civilibus fideiussor accedere potest, sed etiam pretoriis l. graece 8. § pro eo h. tit. et in usuris, aut in iure, ... volum. 2. select. disp. 28. thes. 3. Hering. d. c. 10. n°. 11, Mauris ... tract. 2. p. ... principali sect. 35. et 36. immo ut dixi superior. ... n°. 16. accedit aliis fideiussionem obligat, ex quo sequitur, et ... ex ... debet fideiussores accedere posse, ut ... docet Valeranus Franc. de fideiussoribus n°. 193. Hering d. c. 10. n°. 215. Verum obligat. orta ex causa rei iudicatae fideiussor recte accedit l. 4. § si ex sententia 4. de re iud. et quod alias obligat., si ... ad ... faciendum, ut ... Vazq. Menchaca lib. 1. illus. c. 40. n°. 8. =

N°. 3.

Alio modo potest

exponi

fideiussoribus

expeni, q̄ docemur i. d. . . . h. tt. fideiussores omni obligationi accedere posse, h. e. cuiusq; speciei obligationis, tam ciuili, et naturali simul, quæ ē in pecuniam, et efficaciter debetur, et exigi potest circa q̄ nulla se offert difficultas, ut recte censet Treutler d. thesi 3. potest etiam accedere obligationi naturali tantum, i. e. illi obligationi, quæ efficax n. ē, et ad actionem producenda. l. naturalis. 10. de o. et a. sed subsistit solo uinculo pudoris, q̄ ex iure naturali descendit l. sthi cas. 95. §. naturalis. de solut. l. Familiæ. 84. §. is natura de reg. iur. probant in specie text. in l. stipulatus. 6. in fine. et l. seq. l. fideiussor 16. §. fideiussoris. et §. naturales l. marte. 25. h. tt. §. omnibus inst. eod. l. in tt. 21. ff. 5. Effectus n. ille naturalis obligationis, ne pecunia ex ea soluta repeti possit, efficit, ut illi fideiussor accedere ualeat d. l. 7. §. naturalis. Unde ualde mihi placet ss. noui Pich. in d. §. in omnibus nu. 14. q. docet n. efficaciter interuenire fideiussorem ad eo obligationem naturalem, quæ caret effectu retentionis, et in ea nis non sustinetur displicet aliud Azurius qui existimat fideiussores interuenientes pro naturaliter obligato n. obligari efficaciter, neq; alio modo q. reus principalis obligatus ē, verius n. procul dubio dicitur, efficaciter fideiussores obligari, qui sponte se mittat ex d. . . n, ciuili qualis ē fideiussoria stipulatio. . . . Azurius docet Cuiacius tt. 35. ff. iuliani in d. l. 7. h. tt. Treutler ubi proxime Maurus d. sect. 4. c. 35. n. 6. et c. 36. n. 5. et innumeri quos laudaui in fi. superioris capitis.

N.º 4.

Verum autem ciuili tantum obligationem fideiussor accedere possit magna, morosaq; controuersia ē, inter nostros iuris professores. Ciuilis obligatio dicitur quæ solo ciuilis iuris rigore subsistit, et cui nulla suppetit æquitas . . . n. 36. de V. O. Treutlera, q. ciuiliter debet; q. qd qs repeti potest q. solutus ē, licet ciuiliter debeat. l. si n. sortis 26. §. si debitus 3. l. q. exceptione 40. de condict. indeb. E. obligatio hæc iniusta sit sine effectu, et inanis, n. ptm̄ ē accedere fideiussor, ut d. . . . tradit in l. 3. §. 1. de d. . . . pec. q. n̄ debet, sed sufficit se tueri exceptionem desinit ē debitor ut Marcellus definit in l. marcella . . . i. l. igitur si ex iusta censura iuris, desijt ē debitor principalis nec fideiussor pro eo interuenire poterit, huic masculæ iuris rationi accedit authoritas text. in l. si stipulatus 15. in pr. h. tt. ubi fideiussor q. accedit pro reo q. obligatus ē stipulatione sine causa proposita uti

et ut exceptio illi, quae reus principalis habet, quia eadem iniquitas ipsa obstet uni exceptionis, obstet et alteri; neque obstabit si subsistet replicatio exceptionis exceptio contra fideiussori apparere merito existere fideiussionis obligatio, quia ergo in curio de modo quo valet fideiussio, et satis sit sine viribus remanere; siquidem inefficax est, efficaciter teneret fideiussorem, quia in extremo principalis obligatio efficaciter, ut de naturali obligatione dixi superiori num. ... hoc modo bene reprehendam veteres iuris interpretes, et primos iurisprudentes nostros patres, potest accipi doctrina Accursii, Bart. et aliorum in d. l. 1. et in l. fideiussor 16. § fideiussor 3. h. tit. qui docent ad civilis obligationis fideiussores accedere posse, i.e. ut mero iure accedat, sed possit in eadem exceptione, quae reus, et id argumento eandem doctrinam quinquant, text. in l. sig. 32. h. tit. l. Item mandatori 12. C. de non num. pec. ubi si fideiussor intercedat pro eo, qui temporis exceptione non numeratae pecuniae tutus esset in effectu teneretur quae eadem impositio, que reo subfragatur prodest etiam fideiussori l. ex persona 32. l. tit. 49. h. tit. facit etiam et illa ratio quia ubi nulla subest aequitas, aut causa obligandi, fideiussio teneri non potest l. si a reo 70. § fi. h. tit. Veluti si sub impossibili conditione principalis promisit l. si sub impossibili 29. h. tit. et si promisit contra interdictum legis l. 1. lex 46. h. tit. et in exemplis, quae accedunt Menchaca illustrium cap. 10. n.o 9. Herring. in tract. cap. 10. ex n.o 35. = Fatendum tamen est aliquos esse casus in quibus pro civiliter tantum obligato fideiussores efficaciter accedere possunt, i.e. si obligatio efficax sit, veluti quia elapsus est biennium intra quod opponi potest exceptio non num. pec. l. si cui 5. C. de non num. pec. tit. ist. de lit. o. ut docet Costa in l. si ex caut. vbo licet hypotheca data. C. eod. tit. Richard. in d. § in omnibus n.o 18. ist. h. tit. aut post ... licet revera ... debeant l. Graece 8. § et post litem h. tit. l. 2. § si ex iurement. de re iudicata, et Iulianus 60. de reb. ... Vide Bermudez quae omnino videndus est ... iurament. ... h. tit. ... I si reus quia ignarus erat exceptionis, quae sibi competebat, fideiussorem dedit videtur non exceptioni renunciasse. Arg. ex l. sin. Sort. 26. § indebitum 3. de condict. indeb. in summa, ubi obligatio civilis sine effectu est, quia exceptione illi dici potest fideiussor ... interveniri ubi ... efficax tunc potest accedere fideiussor ut

N.o 5. ipsa civilis

ut censet Pich. d. nº. 18. Gregorius [illegible] glo. 1. q. l. 5. tit. 12. p. 5. Gomez et [illegible] 15. q. 19. [illegible] quamvis contrarium [illegible], aut [illegible] senserint Antonius Gomez t. tomo variarum c. 13. nº. 1. Menchaca d. c. 20. nº. 8 [illegible] d. [illegible] 28. Heringius d. c. 10. nº. 2. Maurus [illegible] d. 2. [illegible] sec. 1. [illegible] 35.

Nº. 6.

Quia cessante

obligatio civilis, et naturalis, cui non potest accedere fideiussor, [illegible] neque uxor, aut socer, a marito pro restituenda dote fideiussores post accipere l. 1. et [illegible] C. ne fidei. dotium dentur ubi redditur ratio, si enim mulier existimaverit credendam se, suaque dote marito, non debet exigere intercessorem, [illegible], ne [illegible] fidei jus matrimonii [illegible], cui ratio [illegible] alia [illegible], ut censet Fontanella de pact. nupt. clausula [illegible] glo. 2. [illegible] mulier, ei, qui pater [illegible] et debent [illegible] hypotheca in favorem dotis inducta l. uni. §. ut plenius C. de rei uxoriae act. §. fuerat [illegible] inst. de act. [illegible] Pich. Petrus Barbosa [illegible] soluto matrimonio Fontanella d. glo. 2. [illegible] ex quo [illegible] infert, maritus, [illegible], posse a socero, aut [illegible], at [illegible] dotante fideiussores pro solvenda dote exigere [illegible] §. [illegible] 6. et seq. [illegible] dotis [illegible] exponit [illegible] ad l. C. ne fideius. dotium dentur. Sed quamvis maritus non debeat prestare fideiussores, tamen soluto matrimonio ad obligat [illegible] recte pro eo fideiussor intercedit l. [illegible] de except. [illegible] tias [illegible] exigi [illegible] si matrimonio [illegible] aut [illegible] matrimonium, et [illegible] reverentia, quae impedit fideiussionis [illegible] [illegible] de dot. [illegible] Gomez [illegible] nº. 66. ver. [illegible] plane casu maritus [illegible] matrimonio [illegible] fideiussores prestare, [illegible] et [illegible] bona [illegible] si fideiussores, aut idoneam cautionem [illegible], [illegible] dividit, [illegible] mercatore ut de redditu [illegible] matrimonii sustentationi [illegible] quaestras. [illegible] iter. l. 19. tit. 11. p. 4. Palacius Rubios i. d. [illegible] quaestras [illegible] notabili. §. [illegible] et aliis quos [illegible] Barbosa [illegible] quo extraneus dote permittit, quia cessat ratio [illegible] fidei, maritus recte fideiussores dat. d. [illegible]

ex aliis cumulanter, ubi iam ita solet dici, si maritus fideiussores uxori fuit, hic debent, et illi iuraverint manere obligati, et revalidari fideiussionis et reliquiis iuramenti, de quo diximus ... Ioannis Gutierrez de iuramento confirm. 1. p. cap. ... ubi ... ut neque alijs cerebrinis exceptionibus ... ad Donelly lib. 15. cap. 26. ... similes refert, et ultra eos Fontanella de pact. nupt. clausula 11. glos. ... no. 11. Larrea ... 8. select. cap. 13. per totum Antonius Merenda lib. 6. controv. cap. 12. et 13. per totum. Petr. Fab. ... 1. ... 23. § transgrediamur ex no. 28. ... Hering. hic cap. 6. ex no. 126. =

§. 1.

De divisione Fideiussionum ubi de fideiussione necessaria accurate disputatur.

Definitio, quam proposui 1. cap. no. 2. omnes species fideiussionis comprehendit, de qua ... voluntarie aut necessarie data sit dicari potest, quoniam diversae circumstantiae non constituunt novas species fideiussionis, ut recte docet Heringius hic cap. 4. no. 12. quare divisio haec ut nos loquimur, nec generica, nec membra differunt inter se essentialiter, ut equus et homo, sed accidentaliter, ut Petrus, et Ioannes: alioquin si essentialiter differrent ... esset definienda, quam divideretur, quoniam ... Aristotele ... prius definiri posse, quam dividantur, haec ... ceat, ne aliquis ... nos arguat ... positis ... hulius cap. ... circa quam fideiussio versatur esse latissimam, et una causa excepta omnibus fideiussor accedere possit, quare merito visum fuit arduum interpretibus certa quadam divisionis ... fideiussionem ... cingere, ... extraditis a speculatore ... de ... Robertus Maranta ... indicioris cap. 6. membro 8. Herig. de fideiuss. cap. 4. a no. 2. Mauer. ... I. p. ... cap. 10. nobis ...

quae ...

o. ex ducat l. Consultory, ac primo placeat distinctio iudicatos, expressa ab Vlpiano in l. si fideiussor. §. 1. qui satis. cog. et Pauli in l. de die 8. §. tutor. ff. eod. vt fideiussio alia sit voluntaria, alia necessaria, Voluntaria appellari, quae ex conventione, et sponte a reo principali offertur, Necessaria, quae ex necessitate iuris, et ex praecepto iudicij praestatur, Roderic. Suarez tto. de los emplacamientos glo. 2. nº. 18. Matienzo in l. 10. glo. 1. a princ. tt. 16. lib. 5. Recopilat. Pichar. in rub. Inst. de satisdat. nº. 3. dixi a reo, quoniam ex parte fideiussoris nulla est necessitas fideiubendi et unicuique liberum sit obligare, et non obligare l. sicut. 5. C. de O. et A. ut inquit Antonius Faber in rationali ad d. l. 7. §. 1. in hanc sententiam concordantes glo. et cordatiores iuris interpretes Acursius, Bartolus, et alij in d. l. Vbyembeg. ad tit. C. de satis. Freutler volum. 1. select. disp. 5. thesi. 1. Cuiac. tt. 2. obseruat. cap. 26. et pulchre tt. 12. Pauli ad edictum in d. l. de die 8. §. tutor. =

fideiussio alia voluntaria, alia necessaria -

Nº. 8

Exemplas necessariae fideiussionis prosequi non ita difficile, quam fere impossibile uideri, et tot possint esse quot se offerunt obligandi occasiones quas ad numerum, aut normam reduci non posset; sic in plura negotia, quam vocabula l. 4. de praescript. verb. Casus tamen necessariae fideiussionis et narrantis omnes indagare, quam possim sedulitate simulabo; Magna quidem utilitate ... quoniam licet arbitrarius sit iudici an et fideiussionem exigere, et multa quae in iudicijs occurrere solent, ut tenet Menochius de arbitrarijs lib. 2. casu. 140. nº. 2. et casu. 142. et ... Mores. hic cap. 5. nº. 2. in ... arbitrio non debet ... enate, sed ... magno iudicio, quod si cautio non est necessaria, ... cui iubet prebere fideiussores in hac ... 19. §. 1. ... non cau. Menochius d. casu. 140. nº. 1. ... caution. ... facere ... illi tradat ... caue, ... fragilis cautio, et ... periculis exposita l. pupillo. 6. ... tut. l. Cogi. 16. §. ide quaerit. 19. l. qui ita. 66. §. 1. ad Treb. ... debet ... et idonea fideiussorum cauti, si fideiussores respuit, male iudicat, l. fideiussor. §. 1. qui satis. cog. ... me facturum existimo si ostendero, quando necessaria sit cautio ne de illa temere iudex decernat iuris ignorantia

voranti, ut hinc eveniat, quod hodie intus alios receperunt, cene eis peniis esse solvere, alioquin frequenter cogitabunt, qui desipientes, ut censuit Lipsius in monitis politicis lib. 2. cap. 9. Nil. faciam vero breviter, ut indices posui, ut ex professo docet, ut sic quasi uno oculo cito ... lis possis percurrere et latiores tractatus petere ab autoribus per me laudatis =

N.o 9

Inter necessarias fideiussiones primum locum obtinet quae a Iustiniano introducitur nov. 9. cap. 1. Vnde sumitur authen. libelli. C. de litis contestat. ut actor in initio litis ... caveat se intra duos menses litem contestaturum, aut refusurum omnes impensas ei adversus quem in iudicium citavit. ~~vnd.~~ Tum sequens est alia fideiussio necessaria de qua authen. generaliter C. de episc. et cle. quae iubet in principio notificandum esse reo libelli actoris, quod fideiussores praestet periculo accusatis, quod usque ad finem litis in causa permanebit, per se vel curatorem suum eam exercebit usque ad finem litis, et si inventus fuit male litigasse, impensas solvet reo, et decimam partem quantitatis in libello expressae. Hodie tamen non est in usu huiusmodi cautio, etsi valde utiles reipublicae, ut docet Barbosa in collect. ad d. authen. generaliter. Iterum hic cap. 12. n.o 4. l. 8. Treutler. volum. 1. select. disp. 5. thesi 3. Vesembecius ad tit. C. de satis. n.o 5. Ioann. Gilm. tit. 23. cap. tit. 2. modo tamen casu practicari debent, quod supposito aliqua oritur ex malo actoris, et advena, et vitiles, tunc non iubet reo petenti in aliter litem contestari permittet, quod si actor idonee caveat de impensis in casu succumbentiae. Blaurer. ... ximi ex n.o 5. alibi citat notat Hering. cap. 10. ex n.o 115. =

N.o 10.

Iudicio sisti

Alia satisdatio iudicialis est quae iudicio sisti vulgo appellatur: quod in ciuili dilatabat solemniter reus ut usque ad finem litis in iure ... l. 1. et per tot. ... satis. cog. authen. offeratur. C. de lit. contest. §. sed hodie ... de satisdat. ... si fideiussores idoneos non inveniebat iuratoriae cautioni committebatur d. §. sed hodie. l. 42. tit. 2. §. 3. quae cautio erat de sistendo reo in iudicio, non de solvendo, sed si non stitisset ... id quod interest praestabat, i. quanti actoris interierat stari in iudicio ...

1a

l. 2. §. fi. ff. q. satis cog. Sed cum hec fideiussio prestaretur neque
urgeret, q. sufficientia bona immobilia possidebat, non prestabat hanc cautionem. sciendum est. eodem d.l. 41. ubi hec tamen apud nos aliquantulum immutata est. l. 1. ex l. 2. tit. 3. lib. 3. fori. quamquam possideret immobilia vulgo, que no es arraigado non admittitur iuratorie cautionis sed in carcere detruditur donec idoneos fideiussores prestet, et honoris ad exigenda cautionem hanc sufficeret iuramentum actoris, quod non malitiose non intenderet, ut docet Palacios Rubios in l. 66. tauri nº. 41. postea non iniurijs, et malitiis occasio, aperiretur cautionem fuit d.l. 66 tauri, que est l. 3. tit. 6. lib. 5. compilat. precipiens reum cogeretur cavere, et in carcerem mitteretur, quod ex instrumento et saltem ex informatione summaria, aliquo modo debite constaret hec informatio dari reo non citato, ne afugiat. Lopez. Gomez in d.l. 66 tauri. nº. 2. Martinez in d.l. 3. glo. 2. Effectus enim fideiussionis apud nos est dissimilis, neque in verum interest in bajen, q. aliquo ab ipso iudicato differt ut colligitur ex notatis a farinacius tract. de carceribus et carceratis q. 31 nº. 6. Mauris d.l. 1. ff. sect. 2. cap. 1. nº. 6. Nam infra laudandus liber.
apud nos fideiussio hec plenior prestatur de exhibendo reo in iudicio toties, quoties a iudice requisitus fuerit, et iudicatum solvendo, sive bene, sive male iudex iudicaverit quod dicitur fiança de lahaz. Roderius Suarez tit. de los emplazamientos cerca alterius nota est nº 3. ubi Valdes litera f. Gregorio in d.l. 41. glo. a. Martienzo in d.l. 3. glo. 3. ferrario et Filio. eius tit. glo. 1. nº. 6.
Ad quod renunciare fideiussoris beneficio l. 5. ubi c. 16. l. tit. et l. 9. tit. 12. p. 5. videlicet nella usufluit i cadit pre tempore prinitus, in fideiussio de aliquo intentato celebravit se mestres in lucis, ut reus sequitur, sive quod sibi et subeat defensionis ejus quod sin faciat, tunc poenis infert, et fiança legitur tale beneficio apud nos in fideiussione de lahaz renunciari statim fideiussor exequitur non ad hoc finitas temas requisitat. Siguenza de clausulis tit. 1. cap. 16. et nº 5. verum sed si quo tempore reus sistat ante sententiam, et in continenti ex hoc nihil actor iuri interesse antea non sit, mora emendari, et fideiussorem relevandum. Gutierrez l. 4. de iuramento confirmato q. 36. nº 6. Acebedo in d.l. 10. capitulo nº 5. Aliud est beneficium

quod

Fiança de lahaz.

quod huiusmodi fideiussoribus praestare [illegible] l. gen. C. h. tt. contigerant abstulisset... [illegible] eius munere a[b] actore praestati sunt, de reo sistendo, abstulerit pro [illegible] fideiussione, et aliam fideiussionem Italiae, ... fideiussor obligare reus [illegible] sistere sive ... temporis [illegible], quoties a actore fuisset requisitus, ut docent magister citati. ... suspiciet solis hoc fideius, et alia adhanc materiam [illegible] late et multis [illegible] secundo ulterius laudatos Don. et alios. ... omnia. cap. 9. et alios Freutler volum. 1. select. disp. 5. th. a. et in notatis [illegible] Richar. ... §. sed hodie. ... de satisf. iudicatis —

No. 1.

Proxime superiori de fideiussione commentariensi, et alia de repraesentando reus in causis criminalibus, quae inter se ... disrogant, ex ... aut nobis [illegible] ... concedunt; ... imponenda ... aut carceris ... qualis [illegible] ... fideiussorem ... nec rei ... de relaxandis. ... [illegible] ... imponendae, ... iuris facit, ... quod reo irrogat si offes accepta, reo negante, et se exonerare parante, ... non absolvat ... fideiussores a ... l. 6. § ... l. 1. ff. ... voc. ... l. et ... ut ... l. 1. de cust. reo. docet late Rodericus Suarez in tractatu de fideiussore in causa criminali ... multos ... solas adducit Valdes ... Bobadilla ... 3. polit. cap. 15 num. 80. et. 102. et seqq. Maranta ... spec. iudi. par. 6. membro ... me ... Hering. hic cap. 10. ... 365. nisi accusatus ... causa sponte sua iudicio ... tunc non nisi ... sub fideiussoribus dandis, qui se exhibet, ... in culpa ut docet Hering. et Bobadilla num. 109 ... laudati ... seu arbitraria ... non excedat arbitrariis ... fideius ... ut [illegible] Menochius de arbitrariis. casu 303. Sed ... crimen ... dimittendus, sed ... Bernardus ... de cust. reo. ... si semel a carcere aufugit, ... remo Princeps. C.

... Alguin

Episco. audi. ꝑ indiēns e fauore q. Custodis greget Suarez.
lib. tract. nº 32. in aliis autem casibus communi Rei fideiusso
ribus committitur, nobilitas, et illustres personae pandunt subiura-
toria caut.º de se presentando, ut ex l. 1. de cust. reo. et auth.ca
hodie. C. eodem deiet et multis. Fering. d. q. 10. ex nº 366.
poena fideiussorum, qui reum non commissum non representant est venti-
onalis, etiam si inde factum ac mile se obligauerint ꝑ solu
vendum iudicatum si interceserunt fideiussores de la haza ut
tisi sup. nº. Finitur obligatio si reum representauerint, et ita
, quae ad carcerem reuertens, ꝑ aliud alio ob aliud delictum re-
tensus si retineri petierint, et ꝑ testari fuerint coram tabellio
ne fidem quod accepti a custode carceris excepserint Farin-
nacius de carceribus q.º 34. nº 93. et 153. Sillaurus de fideius.
l. 1. p. rect.º 2. cap. 3. art. 31 quinimo si ob nouum delictum, aut
fugerit reus fideiussor ritener, idem nº 16. 81. et seqq. finitur etiam
morte naturali rei ꝑsentandi l. siq. 4. quatis. cap. neque de heredibus
fideiussores tenentur et si crimen morte rei extinguatur. Farinacius
d. q.º 34. nº 34. transactis et sermensibus ad te obligationis fide-
iussores quoque liberantur l. sancimus 16. C. h. t. et nisi expresse
huic legi renunciatum sit ꝑ fideiussores se obligauerint ad representandum
totius, quoties ordinari sup. nº quinimo si ob non representatum reus poena
ma commissa sit, et in tra alium illa ꝑ petatur, amplius fideiusso
res in illud inquietari non possunt l. 10. tt.º 16. p. 5. addat. haec fideius-
sio ordinaria de la haza in criminalibus quino tabellioresse
nulli iudices imperite confundunt fideiussionis commentariense
de carceleria, aut de tuto carcere, de qua loquitur Maura d. sect.
2. cap. 6. ꝑ totum haec n. fideiussio durior est quam ceteris, siquidem fi-
deiussor in se suscipit periculum, et custodiam carcerati, quasi ipse esset
custos carceris id. n. significat ut commentariensis, ut
exprimunt acurate Panciruola in noticia Imperii Orientalis
cap. 13. elegantur Dn. Ramirez de Prado in pentecontarco
cap. 15. et 7. ubi agit de carceratoris custodibus, et carceratis, de qua
re catena uinctis. Faciunt ad Brauius tt.º 6. Annalium anno. 8. Col-
buis ad Apuleius tt.º 7. milesiarum pag. mihi. 84. Nostre quando
h. periculo suscipit custodiam carcerati, et resoluit dicta fideiussione
commentariense. p. q. le tenga en mi poder preso, seguro, y a buen recado

Sirez

44 ttᵒ 2.

Sive si non presentaverit, poena corporali tenetur, aliquando arbitrio iudicis, ubi dolus aliquis, aut culpabilis ommissio acquirit Farinacius q. 32. nº 7. Ypercheaca Marotrarijs casu 304. Suarez ... nº 27. et ... ut custos carceris tenetur si carceratus aufugerit Bobadilla lib. 3. cap. 15. nº 125. ... fideiussio praestanda quando imminet periculum carceris corporalis, sed reus propter aegritudinem, aut iustam causam in carcere detineri non potest = ...

Nº 12. Iudicatum solui

Sequitur alia fideiussio necessaria iudicialis, quae dicitur iudicatum solui, cuius olim diversa fuit causa quam hodie, ... habitant franciam qui alieno nomine conveniebantur, sive in rem, sive in personam ... unde fluxit iuris antiqua regula Neminem alienae rei defensorem idoneum esse sine satisdatione l. ... § ... l. ... § ... l. sed et hi 35. § ... de procurat. ... ad defendendum ... iudicatum solui ... Iustiniani ... satisdatio ... l. 21. tit. 5. p. 5. l. 4. tit. ... in mandato ad lites ... Con poder de sequir pleitos ... relevaverit ... fideiussione ... de procurat. d. l. 21. ... quare ... hodiernis ... in omnibus his mandatis adiciatur clausula y le releva en forma de qualquier fianza ... Monterroso ... del poder general ... aliogquin ... tenere satisdare de pagar lo juzgado y sentenciado, quae est iudicatum solui ... fuit ... mandatum ... relevat ... fideiussio ... l. 21. ... vers. fuera ende ... hanc magis prosequitur ... Pich. ... iudic. ... 18. cap. 10. litt. D. et in tribus ... multa notata ... volum. 1. ... Vesembeque ... C. de satisd. ... Vogerol ... 15. ex nº 11. 27. ... 39. qui multos refert =

Nº 13. Arrestatum

Alia fideiussio iudicialis arrestatio, quae ... dicitur De rato ... interponitur ... petit certum corpus ... quod potest ... corrumpi, ... teriorare

teritam ingenij actoris, ne in casu victoriæ repetita possit, tunc incipiat actor reum satisdare de re iudicata habenda ... solu. Ud. ... Dicitur formulæ ... sufficientes ... §. ult. quat. ... Maurus d. sect. 3. q. 7. et 8=

Est etiam minus frequens ... sed aliquando hodie minus apud nos frequentatur, quæ dicitur *de rem ratam haberi* ... procurator de cuius mandato dubitatur ... §. actor, ... l. 1. infr. ... §. 1. ... §. ratihabitio ... C. eod. ... §. ult. ... l. quælibet ... de adm. tut. ... de pupillo. §. ... procuratorio ... num. 3. et fere per totum ... ratam haberi ... C. de satis dando. §. sin autem. ... de satis. ... mandatum ... aliquo modo sed non sufficienter ... in scriptura privata ... mandatarius ... sufficienti ... muliebris, aut semirasus ut docet ... copiose ... X. ... §. sin autem. n. 10. 12. et 13. alij apud Barbosam in collectaneis ... l. 1. de procurat. ex n. 3. ... ipsorum ... absentibus interveniunt. l. sed etsi ... 35. ... de procurat. Barbosa ubi supra n. 7. Maurus d. sect. 3. q. 9. quo solo casu hodie ... in inferioribus tribunalibus hæc satisdatio locum habet ut docet ... in curia Philippica ... §. 10. n. 30. ... casu ... dubij mandati ... 24. tit. 16. ... et ... l. 55. tit. 2. lib. 3. ... tit. 2. lib. 4. ... sine sufficientis procuratoris mandato libelli admitti non posse ... indistincte, et ad omnia tribunalia accipiunt ... d. l. 13. ex n. 3. ... in praxi l. 1. ... annotat ... 4. n. 7. et 8. ... ubi supra n. 20. et 30. quæ est ratio qua nostri iudices utantur hac fideiussione in casu insufficientis mandati=

Est etiam frequens necessaria satisdatio quæ a nostratibus dicitur *fianza de la ley de toledo* quam præstat creditor, qui executionem petiuit, obtinuit, et adiudicationis ... vulgo *de remate* ... reddendi quantitatem et expensas, et altero tanto, si ... competentis, adictionis ... docet. l. 2. et 19. tit. 21. lib. 4. compilat. ... hodie ... duplum ... et tantum quantitas et expensis ... restituitur.

Ut docet

N.° 14.

de rem ratam haberi

in executionibus

N.° 15.

fianza de la ley de toledo

ut docet de communi usu et traditione Azevedo in l. 1. tit. 21. nº 29 ... ad fin. Villadiego in politicor. cap. 2. nº 120. videndi et Gutierrez in l. nemo potest ... l. an. nº 437. Parladorius ... quotidianarum ... §. 14. Paz in praxi 1 tomo ... 3 nº 13. Pichardo in manuductione ad praxim 2 p. §. 16. nº 7. Avila ... 2 ... dicens ... semper praestanda, et hanc fideiussionem sive creditor dives sit, sive pauper, sive areo petatur sive ... quamobrem iudices ... additionem ita debent ... dandose a fin todas estas se le executaren las fianças de las leyes de Toledo de cuius ... et praestantia ultra laudatum ... Azevedo ... consilio 45 nº 16. et seq. Carrasco ... nº 103. cum similis et alia ... de la ley de Madrid in l. 1. tit. 21. lib. 4. recop. ... quae mandat executioni ... non obstante ... arbitrorum ... iudicis ... termino lata sit, et rationibus ... calculatur sub ... fideiussione mandari execu... ... firmari ... l. 1. ... tit. 21. ut docent Gutierrez ... proxime ... nº 431. Parladorius d. quotid. §. 2. et ... Avila d. ... §. 2. nº 2. et § 4 ... Pichardo ... §. 5. nº 3 ... Carrasco d. ... nº 65. ... fideiussiones ... praestantur, ... reipublicae interest, ... executionem mandari, ... appellationibus, et ... sine periculo executionem ... in iudicio ... supplicatio. ... Principe ... supplicabatur, ... mandaretur ... legitimis ... praestaret ... condemnata ... Principe ... Chancellaria, licet in multis casibus ... Principe supplicare ... interim suspendi ... iudicatum ... de las 1500 doblas ... Avendaño ... Avilés ... Monterroso ... tract. 5. tit. de la suplicacion de las 1500. Paz in praxi 1 tomo ... Gutierrez lib. 3. pract. ... 38 ... et plurimi ... Barbosa ... authentico ... supplicationis ...

Chardo ...

chard. in manuduc. ad prax. q. 5. precepto 22. ut ob quasi iurisdictio alicuius Chancellarij expectanda, et acceptanda, quod si aliquo modo poena predicta ad iudicatur ipsis qui bene iurarent, ut constat ex d. tit. 20. tunc quod alioquin pars enim semper recusaret ut in iudicio adiuertit Hering. hic q. 11. n. 230. et q. 5. n. 291. =

Ergo de cautionibus in iudicio executiuo agimus id monendum est, si aduersus confessionem alicuius in iudicio factam, et aduersus instrumentum guarentigium a se confectum minor restitutionem petat, et quod alio qui gaudet beneficio minoris si petat ante adiudicationem status suspendi in iudicio executiuo, et de causa restitutionis tractari, quae si ei indulgeatur iudicium aliter uia executiua, et reponitur res in pristino statu in quo erat ante confessionem, et instrumenti confectionem, et deinde ante omnino litigare ut unusquisque ius suum prosequatur, ut sic interuenit ita docet plene Carleual de iudicijs 2. tomo. tit. 1. tit. 3. disp. 16. ex n. 7. usque ad fi. Carrasco 2. tomo in recopilat. lege 3. de appellat. ad el remate n. 19. Barbosa insuper referendo n. 1. quod si dicta restitutio petitur traduxerit iudicium calumniose implorari ad differendum iudicium prosequitur uia executiua insuper habita cognitione restitutionis ex . . . 6. de . . . rest. ubi Barbosa n. 2. et Carleual ubi proxime n. 20. Datur idonea fideiussio ad exequendum de restituendo si reus in restitutione uicerit d. c. 6. ubi Barbosa n. 5. Maurus d. 3. p. c. 5. alias 14. hoc tamen apud nos non est in usu immo neque necessaria est, ut satis dicitur . . . ulatur fideius legis toleti. =

Alia fideiussio necessaria praestatur in initio uiae executiuae, quae apud nos dicitur el saneamiento statim ac relaxatur mandatum executionis l. 19. tit. 21. tit. 2. compilat. per quam fideiussores promittunt bona debitoris sufficientia fore pro quantitate eius ad solutionem crediti, et nisi sufficerint soluendo creditori indemnitatem promittunt, per quam fit adiect. facta uenta despues del pasado el remate de bienes aduersus fideiussores datur si discussis bonis debitoris non inueniantur idonea quod si reus praedictos fideiussores non dederit tempore quo fit executio praesse carcere mancipatur, nisi sit ex illis personis, quae pro debito ciuili carcerari non possunt d. l. 19. quae omnibus

omnibus

15

omnia laedi macerant Aveud [?] in dictionario verbo almonei. Guzman de evict. q. 39. et 40. Baeza de inopia debitore. c. 1. n. 27. Hermosilla in additionib. ad Gregor. in l. 32. tit. 5. p. 5. glo. 1. n. 2. Parladorius d. quot. 5. §. 5. Pichardus in §. reo mo. 14. inst. de act. et in manuduct. n. q. §. 8. Carlebal 2. tomo de iudicijs tit. 1. tit. 3. disp. 1. n. 27. =

No. 18.

Huic adiungatur iis fideiussoris & Juramento, quo debitor quaecunque numerata non habet, unde soluat, et dat bona sua aestimata creditori, promittet ei, si qui fideiussores promittunt ex bona propria debitoris, et si fideiussores inuenire nequeat, dat pignora in eandem euictionem, et si pignoribus careat iuratoriae cautioni committitur auth. hoc nisi debitor. C. de solut. l. 3. tit. 14. q. 5. quod et quibus casibus remittendus sit ad d. auth. beneficii disputat Carlebal d. disp. 1. 13. Pichard. d. n. q. §. 7. n. 17. Rodriguez de annuis reditibus lib. 1. q. 18. n. 92. 49. et seqq. Parladorius d. §. cq. §. 17. ex n. 22. Villadiego in polit. cq. 2. n. 199. et in forma libellandi in lo executiuo. 23. ... hic ... n. 190. Maurus eod. d. 34. cq. 7. alias. 16. =

Suarez de iuram. confirmat. 1. p. cap. 29. Salgado ... laberynth. cap. 22. à n. 1. Franchis decis. 82. et 81.

No. 19

Alia recenset ... (Maurus ubi proxime cq. 13. alias 22. quod executio iubet fieri, quae re vabenda ... reus exceptionem opponit, de expensis et meliorationibus ... refaciendis priusquam a re ... quietatur, ... in impugnet ... sed non ... articulis introducat, ... possit disceptari argumentum ex l. 3. ... de rescissione 6. ... retentionis ... si liquidi sint melioratae exceptio audiatur, et nisi ... sumittat (si talis ...) supersedere in execut. sed liquiditas autem ... ipsello, quae in ... et summarie possit liquidare, quod si altiorem indaginem requirant, non supersedere in executionem, sed ... fideiuss. de refaciendo reo impensis, quas probare potuerit. Haec omnia et multa latius prosequitur Maurus ubi proxime ... =

No. 20.

Huic proximae alia fideiussio quae in executiuis ... cum alia ... habet, parte ... liquidi, parte ... illiquidi, ... mandatis executiuis ... liquidi ab illiquido ... ex l. ... de reb. cred. l. Statuliberi §. de statu lib. l. ... C. de ... l. si residuum §. C. ... Carlebal de iudicijs 2. tomo. tit. 3. lib. 1. disp. 15. ... Gregori. ... l. 8.

in l. 8. tt. 12. p. 4. glo. 3. Gomez ... tomo variarum ... p. lo. nº 3. Sich. ... appendice ad tit. de off. indlig. nº 82. Valentia de indlu... ... q. 2. ex nº 35. Sic similiter pro debitis si totius debiti, quia pars e liquida, pars vero illiquida, reus quod illiquida offerat, et pro illiquida paratus sit satisdare, non expediendum emanatis executoriis, ut a Sº rio sensu post ... exemplis, et authoribus allegatis et in specie docet Hering. hic. cap. 15. ex nº 63. Mauriz ... 1. p. sect. 3. cap. 6. alias. 15. etiam p. sect. 4. nº 24. =

N.º 21.

Praestare etiam

executiuus apud nos aliquod aliud cautio quoniam si mercator, aut aliter ... mercatoris vulgo tratante, qui suis creditoribus non solvendo et executio contra illum petita sit ab eis, et habeoris maiori parte (cum sufficit si maior pars creditorum consenserit, argumento ex l. iurisiur. ... §. hodie. et §. maiorum de pact. l. 5. tt. 15. p. 5. Salgado in labyrinto cred. 2. p. cap. 30. ex nº 53. ... Richardus i. §. fi. ... de act. nº 29. Villadiego in forma libellandi en los executiuos nº 29. et seq. Hevia in curia Philip. 2. p. §. 24. nº 2.) inducias quinquennales impetrauerit non aliter illis uti poterit quam si idoneos fideiussores praestiterit de satisfaciendo creditoribus l. 7. tt. 19. lib. 5. noui compilat. quo casu iuratoria cautio non sufficiat, quamuis fideiussores inuenire non possit, quia fideiussio ... forma requiritur, ut censet recte Azebedo in d. l. 7. Caeterum debitores, quamuis impetrent inducias, non cogunt satisdare nisi probetur dilapidasse, et occultasse bona in fraudem creditorum; tunc non ... satisdandum recte compelli poterit quia ... debitor, aut cuius ... qualitatis modo dicet de occultare, aut dilapidare eius quod ... tempore ... inducias, ut post Suarez, et Gratianum tenet Covarr. ... polit. ... nº 166. quando non a creditoribus, sed a Principe impetrat moratorias non ... uti poterit postulantibus creditoribus quam si ... fideiussoribus cauerit de satisfaciendo creditoribus elapso tempore induciarum. l. uniuersa. 4. C. de pr. Imperatorum offerendis l. 33. tt. 18. p. 3. nisi iuret se fideiussores inuenire non posse quo casu iuratoriae cautioni admittitur, et hypothecae omnium bonorum praesentium, futurorumque ut ... multis docet Barbosa in collectaneis ad eius ... nº 10. utraque Richardus et Paz diego. et alii proxime laudati tt. 3. polit. cap. 3. nº 20. Salgado d. 2. p. cap. 30 ... nº 52. Hering. hic d. cap. 1. ex nº 132. Mauriz d. 2. p. cap. 2. alias 12 =

induciarum

N.° 22.

Is autem, qui bonis cedit sive ex creditoribus dimittitur sub pudendis formulis, quae habentur in l. 1. et seqq. C. de cess. bon. et ibi DD. quod si evenire contingat, quod in eo statu fidejussores invenire nequeat et nec possit, et si valet, invenire, sed tantum juratoria cautione debet, et satisfaciendo creditoribus et ad pinguiorem fortunam deveniret, ut ex celebri [illegible] Odoardus de solut. [illegible] ut [illegible] ex pragmaticis relatis n.° superiori, licet glossa et authores quos refert Barbosa in d. q. n.° 25. docuerint [illegible] pignora, et fidejussores sive ex illis personis, quae non inveniunt, quia nisi quando facere possint, nisi postquam juraverint se fidejussores invenire non posse, quod sancivit Maurus d. cap. 8. n.° [illegible] sed certe haec diligentia impertinens, et superflua est quoniam [illegible] periculo et urgente necessitate fidejussores non inveniuntur, quare semper [illegible] juraverit se fidejussores non habere.

N.° 23.

Cessio bonorum, et concursu creditorum facto concurrentes ad suas executiones [illegible] [illegible] locus est, sed [illegible] contingere posset, ut errantes [illegible] [illegible] facti [illegible] parecerit, qui melius et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ac [illegible] adversus eos qui prius executionem, et sero eius suas consequantur, et creditis amittant, si quis prior creditor, incipiat labi facultatibus, ideo iudex ex officio debet, et emittit mandatum solutionis vulgo mandamento de pago — inferre, ut creditori satisfaciat [illegible] restituendo ei, quia terrelioni [illegible] docuerit [illegible] elegans nec vulgaris in l. si curatoris. §. [illegible] tribut. quod creditum est valde necessarium, et multos producit effectus, quos [illegible] liter considerant omnino [illegible] Carleval. 2. tomo [illegible] 10. 2. disp.° 22. n.° et disp.° 23. n.° 5. [illegible] alegat. 35 [illegible] Salgado in laby.° cred. 2. p.° cap. 5. fere per totum maxime cum n.° 28. fontanela de pact. nupt. 2. tomo glo. 3. clausula 5. p.° 6. n.° 33. et seqq.

N.° 24.

Haec cessionis, sive bonis [illegible] alia quae deducitur ex l. is a quo. ff. de rei vindicat. [illegible] eodem possessor [illegible], et postmodum alteri easdem res [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], ex quasi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] idem scribit de peculio. [illegible] prius [illegible] [illegible] illius [illegible] [illegible] illis [illegible], [illegible]. idem [illegible] epilegando l. [illegible]

l. vij. §. 51. de hered. petit. ostat Maur. d. 3. p. e. q. 9. alias 18. hanc fideiussionem deberi esse in forma depositi, sive ut nos dicimus depositaria, et quamuis tutor se mittat se manifestarie [illegible] habiturum, [illegible] latissime Salg. de retent. [illegible] p. e. q. 13. ex n. 10. possem hic percurrere omnes casus satisdationis de indemnitate, sed quod de illa sit specialiter sermo infra q. 3. n.). interim sufficit hoc, et alias fero= Et ut ab-

solutus iudicialis fideiussionis tractatus sufficeret, et superest recensere caut. de non offendendo, quod exigere potest, is qui mortis, nocumentique aliquod ab alio metuit et obliges mortis, et ob alias iustitimoris causas sicut is de quo timet homo furibundus, et iracundus, et qui minas exsequi potest; congruit n. boni iudicis officio potentiores comprimere, et securitatis humilioribus praestare l. illicitas 6. §. ne potentiores ff. de off. praesidis l. si tutor [illegible] C. de his quae vi [illegible] haec cautio [illegible] it, et ideo nisi causa cognita timoris [illegible] praestare debet, [illegible] magis ex [illegible] agunt Heringius hic. cap. 6. n. 1. 2. Maur. in [illegible] p. 4. sect. 4. q. 4. [illegible] tomo 3. q. 8. [illegible] [illegible] in forma libellandi n. 114. Huic adiungere possis aliam cautionem, quae addicens accreditore de securitate uxor, et bona tractat. exigit i. e. de eo alimentando, i. e. ad istar delictorum familiaris, de non offendendo, et restituendo [illegible] incolumes [illegible] satisdat. Hoc fideiussio dari in mulieri debitoris addictae [illegible], [illegible], et ceteris, quorum timore, ut notat Heringius d. cap. 6. ex n. 55. et notandum [illegible] debitore carceri [illegible] debitore simul, et inter ea addictus creditori illis quinque annis [illegible] alere creditor teneri l. d. tit. 61. tit. §. [illegible] ubi [illegible] Azeued. cap. n. 1. et 2. nisi in talis [illegible] indigenas [illegible] [illegible] 261. [illegible] Flores de Mena. Huic [illegible] servit Hering. ubi [illegible] similis cautio [illegible] praestare uxori teneri de [illegible], et mala tractat. [illegible] fiendam, sed ad domum redire [illegible] nec matrimonii cohabitat. separari velit, [illegible] ex [illegible] §. [illegible] verbo [illegible] n. 5. et [illegible] cap. litteras 13. [illegible] ex n. 8. et [illegible]

selectis

Alt. D

relicta condicionibus extra de restitut. expoliatorum Hering. dic. cap. 5. n. 237. Maur. versic. ex. 1. Cui autem non loquendo quoad tali, tamen sapientis viri, ut dixi, et sine timore necis, aut gravis damni uxorem invitam in pestem ipsam[?] ... ut docet noster laudati, et ex confesso cum pluribus ... ipse Barbosa[?] ... tit. Cust. 9. Atque = Alii ...

Nota 20.

... crediti.

... quae incidere et cernuntur sine ulli litis ... quae merito dicitur ... sita suspectus ... creditore ... et ... summarie ... ut creditor ... apud nos autem nisi ... incarcerem ... 18. obser. 9. 30. ... et ... quod ... quibus ... in bonae fidei iudiciis, et ideo ... omnino dicendum erat in ... stricti iuris ... ali ... Hering. de fideius. cap. 3 ... Pichar. ... c. 18. q. 13. ...

... aequitate canonica stricta, ... iudiciis merito apud nos frequentiori ... placuit ipsum pariter in omnibus iudiciis dicendum, ut ... censuit ipse Pichar. ... except. n. 24. et ... interdictum ... n. 3. ... Barbosa ... 2. ... n. 4. ... Salgado ... n. 31. et 32. Maur. ... quia ... 29. ... creditoribus ... ad solvendum habent ...

talem

de usufructu

Tal[e] exemplis q[uod] multis explicat = Valde simil[is]

N.o 27.

e[st] huic alia cautio q[uam] p[rae]stat maritus p[ro] dote uxori suppre-
stituenda si d[ur]ante matrim[oni]o incipiat labi facultatib[us]
et bona sua pare mala administrat[ion]e. l. si constante. ff.
soluto matrim[oni]o l. ubi adhuc. C. de iure dot. Nov. 97. de quali-
tate dotis. §. illud. lib. tit. 9. l. 8. tit. 19. p. 3. l. 29. tit. 11. p. 4. et
si maritus idoneus caveri uxori in p[rae]teritum d[icitu]r, tra-
datur dos mulieri ut ei reddita posset matrimo-
nij onera sustinere. Nunc v[er]o mercatori, aut alij di-
ti negotiatori traditur, maxime si in pecunia nume-
rata consistat, ut ex honesto lucro salvo capitali one-
ra matrimonij sufferat cap. per uestras. §. de donat. inter
dictis ll. et de q[u]o consulendi sunt p[rae]ter i[n]gestos plena ma-
nu Barbosa in d. cap. per uestras et in d. l. ubi adhuc. la-
tissime Vela dicta in forma libellandi n.o 132. Molina
de primog[enio] tit. 12. [...] n.o). Hering. hic cap. 6. ex n.o 184.
Dissimilis cautio est q[ua]m p[rae]stat maritus soluto matrim[oni]o si
inter dilat[ionem] legalis ad restituenda dote (i. e. inter triennium
annus p[rae]stat[u]s quod habebat in ueteri iure, d. ff. fragm. tit. de dote
§. 8. et annis ex i. e. nono l. un. §. ex actio. C. de rei uxor. act.)
ad paupertatem vergeat l. si constante. 24. §. quoties si. soluto ma-
trim[oni]o et si satisdare non possit statim dos heredibus uxoris repræsen-
tari, et sequestrari, deducto tantummodo interusurio, id est lucri,
q[uo]d maritus medio tempore ex fructibus percipere potuit,
Hering. ubi supra ex n.o 186. Petrus Barbosa in l. in omnibus
ex n.o 186. de iudicijs n.o 10. Salgado in labyrintho p. 1. c.
91. fin. n.o 124. Contrarium p[er] r[ati]o[n]es [...] sensiat Maurus ubi supra n.o
40 =

N.o 28.

Trahitur etiam su-
perior cautio ad patrem qui aduenticia filij administrat, tanquam
usufructuarius et legitimus administrator qui si in quorum admi-
nistratione male versetur et p[ri]uatur administratione, l. im-
perator. 50. ad Treb. et vulgaris pragmaticorum sensus, et sa-
tisdare teneri se uerius filio p[rae]stare docet Maurus ubi supra
q. 3. alias 22. et q. 38 alias 48. Barbosa in l. si constante. 25.
n.o 14 et

Quando maritus uxori p[ro] dote, si incipiat vergere ad inopiam

Pater debitor de filiis

nº. 14 et 15. ff. soluto matrimonio Molina de Hispanorum primogeniis lib. 2. cap. 16. nº. 15. Pinelus in l. 1. C. de bon. mat. 2. p. nº. 55. =

Nº. 29.

Aliquando etiam exigenda [illegible] aliis dilapidationis periculum non sit, quia solus dilatus debitor cavere de securitate tenetur, quod in ultimis procedit voluntatibus ex peculiari earum favore, ideoque legatis conditionalibus debet conditio heres tenetur idonee legatariis cavere toto tit. ut leg. nomine cau. et legatarius qui forte plus capit quam per legem falcidiam licet cavet [illegible] ff. sicuti [illegible] fal. ut legatarius accepit sub aliquo modo i.e. ut aliquid faceret [illegible] legatum [illegible] quod modus non differt [illegible] l. [illegible] 19. de cond. et demon. non satis dat de implendo modo l. [illegible] diebus 40. §. termini de cond. et demon. Sic similiter cui aliquid relictum sub conditione in re faciendo [illegible] si in Capitolio non accenderit, quod non posset vivens legatum capere ob non impletam conditionem inventum fuit remedium a Q. Mutio Scaevola ad hoc ut statim caperet, sic data idonea cautione de conditione implenda aut restituendo legato l. Mutiana de cond. et dem. docet multis laudatis [illegible] cap. 5. ex nº. 299. et cap. 10. ex nº. 304. Mauri [illegible] et seqq. Barbosa in l. [illegible] ex nº. 15. ex qq. [illegible] lib. 1. de primogeniis cap. 15. ubi solide tradit. Maioratus possessorem debere successori de securitate cavere quando fideicommissario [illegible] qui alii tenentur, [illegible] refert [illegible] multos, multaque [illegible] ingerunt addentes =

Muciana cautio.

Nº. 30

Omnes enim qui dicta tenent [illegible] fecerit [illegible] fideicommissarii tenentur satisdare, fructuarii etiam l. 1. C. de usufruc. l. sed et si §. cuius [illegible] ff. eod. l. [illegible] tutor. l. [illegible] satisdare cog. l. 2. [illegible] usufructuarius quemadmodum caveat l. si in rebus [illegible] art. 1 [illegible] cautionem [illegible] cap. 5. ex nº. 196. Mauri [illegible] 19. alia 28. multa apud [illegible] ad lib. 10. cap. [illegible] C. [illegible] Barbosa [illegible] c. fi. [illegible] usufructuarii et [illegible] sic qui edificat in solo quod alienum est defendit

stenditur. etiam habente mandatum novi operis [illegible] caut[illegible] habere remittendo opere, et de malo i[illegible] obtinerit ędificium [illegible] consequo tenetur l. 1. C. de novi op. nun. l. non solum. §. sciendum l. Prætor ait §. [illegible] et §. si quis paratus l. de pupillo §. si [illegible] ff. eod. l. 9. tt. 31. p. 3. Richar. [illegible] summa [illegible] n.º 30. Valentia [illegible] illust. tract. l. [illegible] n.º 6. et 7. Et [illegible] fluminis ripę munitę tenetur de damno futuro cavere dominis adiacentibus [illegible] l. 1. §. 1. quib. de ripa munienda. l. 1. §. stipulatio de fidejuss. [illegible] Maur. [illegible] n. [illegible] Herin. d. [illegible] n.º 310. quę est species cautionis de damno infecto, quod [illegible] tenetur [illegible] ruinam [illegible] de damno infecto [illegible] annectitur alia cautio, quod necessario [illegible] litigant [illegible] ex gente decernuntur [illegible] iudice de restituenda summa [illegible] malo [illegible] litigasse Covarrubias [illegible] n.º 5. [illegible] claus. [illegible] glo. 18. [illegible] n.º 88. Herin. [illegible] n.º 131. ubi distincte [illegible] cautio [illegible] remittenda est =

Necessario etiam [illegible] nent, [illegible] publica, [illegible] administrant [illegible] fidejussores [illegible] l. 6. tt. [illegible] 3. Nov. 149. c. 1. [illegible] apud nos inviolabiliter observatur, quoniam correctores civitatis [illegible] possessionem tenentur sindico civitatis fidejussores [illegible] tt. 3. recop. l. 23. [illegible] eod. tt. Avendaño [illegible] exequendis [illegible] n.º 8. [illegible] l. [illegible] n.º 3. Bobadilla [illegible] l. c. 15. n.º 49. et tt. 3. c. 1. n.º 13. et tt. 5. c. 1. ex n.º 8. [illegible] 16. n.º 20. Item tutores, et curatores tenentur satisdare de [illegible] pupilli, et adolescentis salva fore, alioquin tutela [illegible] [illegible] l. [illegible] tutor. C. [illegible] causis in integr. rest. non est necessaria l. [illegible] C. de tutore qui satis. non dedit [illegible] ff. [illegible] pupilli [illegible] de satisdand. [illegible] l. 9. tt. 19. p. 6. et quamvis olim dati tutores ex inquisitione non satis darent [illegible] hodie apud nos etiam dati [illegible] iudice satis dare tenentur, quia [illegible] inquisitio [illegible] et [illegible] tutorum, Gutierrez de tutelis [illegible] n.º 16. [illegible] tutores dati satisdare [illegible] ad maiorem pupillorum securitatem [illegible] n.º 3. [illegible] satisdat, et [illegible] magistratus, notarios [illegible] n.º 219. Maur. d. 3. [illegible] 20. Baeza [illegible] rum

Add.tt 3 &c.

ng q. 2. ex nº 12 - sazino in speculo tt. 3 glosa 19. ex nº 33. Sebastilla tt. 3 q. 12 nº 99 et tt. 5 q. 3 nº 140 tenentur satisdare administratores rerum publicarum vulgo los maiordomos de los proprios, y alondigas l. 2. C. de admin. rerum publ. tt. 11. l. curatores. §. excedere de admin. rerum ad civ. ylti. l. 3 adultres agrorum publicorum l. 2. C. de ollis Decurionum tt. 10. l. 3. l. 99. C. de omni agro deserto tt. 11. l. a fideiussor 53 o cauti l. 3 publicani i.e. los arrendadores de alcavalas, y rentas R. l. locatio d. jori et §. & bitores. l. inter dy. §. sig. de publi. et vect. l. fideiussores 58. §. 1. h. tt. l. a. §. gen. de admin. rerum adiu. et multis (Reyni. ll. quae vimenj coli. Guttierrez de gavelio q. 154. addendi Nogerol alegat. 21. §. 4. il- gadij lib. y rirto l. § q. 9 ex nº 16 =

N.º 32.

Sunt adhuc aliae necessariae fideiussiones qualis est, q. tenetur praestare adrogator impuberis de restituendis bona illis ad quos pertentura erant, si clarrogatus decederet impubes, modo si intra pubertatem decesserit. §. ante ist. de adopt. l. 2. C. i. naliter. 18. ff. eod. l. cum 40. & cum aliis quas egerunt et exponunt heringio d. q. 5. ex nº 26 Maurit ubi refert q. 33. alias 23. Govean. j. l. sed. siplures. 10. §. i adrogato. Semul. Doniset tt. 12. q. 23. lib. 2. Richarda ij adrogato nº 8. de adopt. l. 3. frater emancipatus qui cum fratre in sua potestate vult succedere satisdare debet de conferendis. l. 1. §. iubet d. de colat. bon. Petr. Gregorij tt. 46 syntagm. q. 2. nº 1. Gomez ii. 29. tauri nº 31 Richarda de colat. bonorum art. 2. §. quod. nº 10. ist. de act. Novissime Arnolda Birrij fortes tractatu q. 26. nº 2. 38. qui usurarius manifestus ut posset ecclesiastica sepultura frui tenetur satisdare h. is a quo ob gravitatem usuras abstulit q. 2. q. 2. de usuris j. 6. Cbi Barbosa ex nº 2. illud circa fideiussiones necessarias sive quas exprecepto iudicis praestantur observandum est. Non est ampliandas ultra formas, quas iudex et lex praescribit, nec inducitur causa accipiendi est fideiussionem l. sed et si §. 3 quaeritur ff. uti causa. l. 7 tt. 10. tt. 2. nisi et visitat utilitas, si exigi e renunicianda. Barbadoria tt. 2. venit quotid. q. ult. §. 7. nº 8. No- gerol alegat. 15. nº 13. Siguenta de clausulis tt. 4. q. ult. nº 38. & Ouijira notarij q. 3. nº 18. Demum est cum omide admonendum ejus, quod iusto pro iudice sit firma adolescens fideiussiones exigunt esse sufficientes et ne- iurata in cautiones sufficere, etsi ob paupertatem rei et debilitatem sive deferuntur

ssores inveniri non possint, quod doctissime fundat Salgado in labyrin. [illegible] cap. 5 ex n. 50 per multos sequentes ==

CAPUT 3. 2a FIDEIUSSIONIS divisio.

De simplici fideiussore, et de fideiussore indemnitatis, et de beneficio excussionis

N.° 1.

Postaliam divisionem fideiussionis summi arat [illegible] alii in fideiussores [illegible] alii post invenire, quae divisio similiter [illegible] superiori [illegible] membris [illegible] diversas species, ideo [illegible] exhibitio nostro [illegible] [illegible] intractatus [illegible] species, quae se offert est fideiussio indemnitatis vulgo de sacar a paz y a salvo, ut docet [illegible] maya in l. 1. C. de decurionibus, n. 1. Species [illegible] fideiussionis est talis quando minus a [illegible] [illegible] [illegible] tenetur [illegible] [illegible] [illegible] commissis l. 1. amissi [illegible] C. [illegible] [illegible] eleganter, et [illegible] [illegible] l. [illegible] 6. [illegible] effectus huius fideiussionis est, ut non prius conveniri possit fideiussor, quam excussio facta [illegible] [illegible] principalis solvendo non est, et in quantum solvendo non sit [illegible] fideiussoris. [illegible] C. de fidei. [illegible] C. de Magist. conven. l. 1. C. [illegible] conveni. [illegible] debitoribus [illegible] [illegible] [illegible] l. [illegible] [illegible] infraudem 15. [illegible] fideiussores [illegible] [illegible] 150. [illegible] docent classici in l. [illegible] 116. [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] cap. 1 n. 61. et cap. 27 [illegible] ex n. 12. [illegible] [illegible] 6. [illegible] 3 ex n. 19. [illegible] [illegible] et seq. Gutierrez [illegible] [illegible] cap. [illegible] n. 10. [illegible] [illegible] n. 6. [illegible] [illegible] n. 12. et [illegible] 59. et 60. Salgado labyrintho [illegible] n. 83. et 3. p. [illegible] 11. ex n. 56=

N.° 2.

Cum in fideiussione non temere confundenda sit [illegible] illa, quando minus [illegible] sequi [illegible] tenetur a [illegible], de qua [illegible] mentio in l. [illegible] [illegible] l. [illegible] 116. [illegible] [illegible] 21. [illegible] [illegible]

neque

nec habet speciem fideiussionis, nec est fideiussio, quae non habet quia quidem mandati tamen solvere potest, et sic eius obligatio secundum obligationem non cedit. Deinde quod ubi facta execut. in bonis [illegible] reus convenitur tamen liberatur primus d. l. Arcub. cred. ut fundat Don. b. nº 19 et 20 licet fenygkerts non uceniset, et ideo numquam utraque obligatio simul [illegible] antiquis [illegible] innovatur obligatio; et postea cum ad [illegible] pervenit statim liberatur. l. [illegible] non liberatur donec solvat. [illegible] l. solutus. 11. §. nominis de [illegible] ali. [illegible] interim inobligatus maneat, et non sit alia qui accedat fideiussor dici non potest, ut ratiocinatur [illegible] l. fideiussor. 4. de dolo. Non enim habet speciem aut forma fideiussionis, quae necessarium erat illa forma uti in fideius. *fide mea esse iubeo* [illegible] 19. n. [illegible] quas significanter notat [illegible] si ita. 6. Et notat. ad exprimendam indemnitatem fideiuss. [illegible] promissio [illegible] ut fideiussoris [illegible] illa forma, non potest dici species fideiussionis [illegible]. Erit itaque [illegible] l. dig. 116. de V. O. promissio duorum reorum non simul promittentium, vel correi, sed successive unius post alium; ita ut [illegible] donec [illegible] necesse est qui subilla [illegible] promisit, si [illegible] solvendo non sit, quare non [illegible] incipit [illegible] obligari, [illegible] [illegible] esse solvendo, et ita [illegible] obligatio [illegible]; itaquidem ut existens [illegible] obligatus. Haec fuit [illegible] Ioannis veteris [illegible] ex [illegible], aut expositus, [illegible] male intellexerunt omnes fere [illegible], et post eos Dons d. l. si. nº 13. subtilitate. Mihi autem persuaderetur ab authoritate, et [illegible] fundamento; et ut arat. [illegible] in primis, [illegible] fideiussor, [illegible]: [illegible] non esse simul [illegible] correus [illegible], quae habet quantominus a [illegible] exeg. possit incertum habet l. ubi aut. 75. §. qui. de V. O. [illegible] certum [illegible] promissum, [illegible] nisi ambo idem, et eandem rem pariter debeant l. [illegible] similibus [illegible] fuit Paulus [illegible] ad d. l. 10. 116. [illegible] *duo rei [illegible] et [illegible]* [illegible] fideiussor nec correus debendi [illegible]. Sed debitor, qui incipit [illegible] sub conditione si ille solvendo non sit, ut [illegible] casus [illegible] ut ortus obligatus sit interitus [illegible]. [illegible] casus [illegible] se [illegible] obligat. tamquam [illegible] principalis ab eo [illegible] [illegible] ex [illegible] obligat [illegible] [illegible] §. servus. 8. [illegible] et l. 4. [illegible] l. 9. 37. [illegible] Caesensis [illegible] non immerito [illegible]

authoritate

N.º 5.

Ab auctoritate iis
[illegible] ex d. l. ult. [illegible] cred. [illegible] discusso fideiussore, [illegible]
reo [illegible] quantum a [illegible] petierò tantum [illegible] petere
petere [illegible] liberari, et eius obli-
gatio tollitur, hic est novatio. Si subtiliter [illegible]. Cur [illegible]
[illegible] contestatio, [illegible] ipse [illegible] veterem obligationem [illegible]
[illegible] quaerere [illegible], dicitur ideo spectari ut creditor [illegible]
[illegible] antea eum in iudicio pulset [illegible] quantum [illegible] posse,
[illegible] ex [illegible] nihil primum solvere posse, [illegible]
et forte ut creditorem [illegible] solidum [illegible]
[illegible] iudicis [illegible] novus reus; [illegible] discusso [illegible]
[illegible] solvendo nihil omnino creditor a [illegible] ex [illegible] tamen [illegible]
[illegible] petierit, [illegible] illa tantum [illegible] fuit [illegible] obligationis.
[illegible] tantum fiet novatio, et locum habebit [illegible]
[illegible] maneat a [illegible] debitore, [illegible] reliqua [illegible], ut creditor [illegible]
[illegible] possit solidum a [illegible] reo [illegible] potuisset. Itaque novatio tamen [illegible]
[illegible] petita [illegible] creditor agere [illegible]
[illegible] petijt, et h[oc] modo [illegible]
explicanda est illa [illegible] d. l. ult. Sed si [illegible] egero [illegible]
[illegible] minus a [illegible] exigere potero, ex tempore [illegible] iudicium [illegible], et
et [illegible] acceptum [illegible] tantum [illegible] a [illegible] exigere [illegible]
[illegible] petitionis creditori non esse causam efficientem [illegible] novationis,
sed demonstrativam, [illegible] illa [illegible] iudiciali [illegible] cre-
ditor a [illegible] debitore [illegible] potuisset =

N.º 1.

Licet [illegible] ex [illegible]
[illegible] 21. [illegible] Paulus ait [illegible] stipulatus [illegible] minus a [illegible]
[illegible] possis, et [illegible] egeris ex sola [illegible] in iudicio [illegible]
[illegible] ex sola [illegible] liberari, [illegible] immo [illegible] necesse
[illegible] ut [illegible] experiaris et [illegible] ei [illegible]
[illegible] dari possit. Ex quo [illegible] docet [illegible] iudicialiter
[illegible] egeris, nihilominus agere, [illegible]
[illegible] adimpleri [illegible] sub [illegible] d. l. [illegible].
116. de [illegible]. Unde [illegible] in [illegible] liberari, [illegible]
[illegible] matura fuit petitio, [illegible] discusso [illegible] egeris
[illegible] fatetur Paulus [illegible] liberari [illegible] ex sola [illegible]
[illegible] ut [illegible] loquar ex [illegible] obligationis =

Addit^s &c.

N.º 5.

Ex diverso id. Paulus in l. ita. 6. § pr. ff. de novat. tractat an fieri novatio intra quod sit, quod minus a principio debitore exegerim, tantum fideiubes, respondit, quod non hic agitur ut novetur; novatio non est veteris non sit nisi de illa actio est. l. si stricti. 8. § si quis l. si quis aberrant. ff. l. fi. C. de novat. § praeterea inst. quib. modis tollitur obligatio. Cum autem novandi locum non praesumpsit Paulus in hac stipulatione fideiussoria est, ut constat ex illo verbo fideiubes, fideiussoria autem obligatio numquam adiicitur, ut tollatur principalis, sed ut strictius firmetur, ut probavimus ... ex quo sit argumentum dicti Pauli non novari per hanc fideiussionem principalis obligationis, quia tunc intelligitur novari cum fideiussor teneri et conveniri incipit post excussionem principalis; patet consequentia, quia si diceret statim non novari res absurda diceret cum ab initio sit illa promissio conditionalis, cuius conditio venit excusso principali, d. l. de q. 116. de V. O. nemo autem numquam dubitavit ... obligationem conditionalem non novari nisi postquam impleta conditio est l. ... 14. eod. quare ne absurdum Paulo imputemus, necesse habemus eum sensisse non novari principalem obligationem, cum postquam actio in iudicio sit cum fideiussore indemnitatis, et debitor principalis non solvendo esse, et plane ... subtiliter excogitasse inter fideiussorem indemnitatis de qua ... d. l. 6. et inter expromissorem indemnitatis de quo agitur ... d. l. ... similiter nempe fideiussor indemnitatis non novat principalem obligationem, sed expromissor indemnitatis novat, et cedentis loco merito ... indemnare offertur, quod non ... ita ab alio exposito =

N.º 6.

Unde non possum assentire Castrensi ... Cons. ... 5. et Fabro ... d. ... et alij multi existimarunt illi legis de cuius corrigi a Iustiniano ... generaliter. ... C. h. tit. ubi generaliter sanxit in omnibus correorum obligationibus ut uno electo alter non liberaretur, donec tota quantitas persoluta sit, quia illa lex ... in correis pariter, et eodem tempore obligatis; ... in expromissore indemnitatis, quia convenire non potest nisi post excussum obligatum. quoniam non sit electio, ubi non facultas utrumque eodem tempore conveniendi ut in hoc casu sequeretur, ut deficiente supposito electionis deinde effectu non possit tractari, deinde quod Iustinianus ... tulit

tulit, quia accidit per novationem sed quia extingebat per electionem, et quod in d. l. fi. liberetur tantum reus propter novationem, non derogavit illi nova constitutio ex quo et infero nec novo, nec veteri iure umquam reum principalem liberatum fuisse per electionem fideiussoris indemnitatis, donec adhunc casum pertinuisse nova illa Iustiniani constitutio, quia in h. fideiussore non potuit habere locum casus electionis in libertatem ex notatis, et adhuc post conventum, et discussum reum principalem licet fideiussor indemnitatis conveniatur remanet etiam obligatus reus principalis, et propterea fideiussione et fideiussoris indemnitatis, quod accedit principali obligationi quae durat, quamdiu fideiussor eam non dissolverit effectu per solutionem vel aliis legitimis modis, ut alter [illegible] n. 1. magna fideiussionis indemnitatis non est dissimilis natura simplicis fideiussionis nisi ratione periculi, et quatenus differt fideiussio conditionalis a fideiussione pura =

Cognita fideiussione indemnitatis restat admonere quod in casibus praestari possit talis fideiussio, ut ex solutione [illegible] n. 2. [illegible] de voluntariis non ago, quia tot casus earum erunt quot occurrere possunt contrahentis voluntati, ut est tex. C. si mater indemnitatem promiserit. De necessariis autem ut uno verbo definiam semper iudex indemnitatem praestare promittere per hanc fideiussionem iubebit quoties perspexerit, aut timere prudenter poterit ex suo decreto aut alia [illegible] ratione, damnum aliquod accidere posse [illegible] C. de ss[illegible] quae sine certa quantitate [illegible] l. liberto 31. § 1 de neg. gest. et nisi quod apparet quae [illegible] tanquam suum petat dolet summarie, et ut dicitur in continenti datum informatione sine ullius partis citatione suum esse [illegible] illi tradi iubebit; sed cautionem indemnitatis necessitate restituenda [illegible] de meliore re docens tex. elegans. quod semper in [illegible] l. si quis [illegible] § si fugitivus [illegible] asserit si [illegible] communem vendiderit, et alter socius aut proportionaliter pretii petierit ita illi iudex dari iubebit, si ei quod vendidit de securitate, et indemnitate caveat, ne forte postea emptor adversus venditorem agat de evictione quod securus ab illo iudicio remaneat [illegible] alter non quod [illegible] fuisset [illegible] securus credere debet venditoris ab evictionis periculo l. [illegible] pro socio, et in debitis contrahat ab uno ex sociis [illegible]

Tiborni[illegible]

et sub dict. et dissoluatur societas ante solut. socius nō obligatur de indemnitate alteri cauere debebit l. omne d. § seq. ff. pro socio, quod pertinet ad officium iudicis spectat. ... fundo dotali, fructus in uxori, et eius heredibus fructus restituendi sunt, sed pro rata ... quatenus maritus suus fecit, ... cauere ei debent de restitutione illius portionis ... l. § interdum. l5. iuncto § l. soluto matrim. ... non obstante matrimonio ... dotalibus ruinosis ... cauere de damno infecto, et soluto matrim. uxore dos sibi restitui postulet non prius restituenda erunt, quam de indemnitate marito, et eius heredibus caueat ut ab eis praecedentis cautionis periculo amoueat l. et mulier. ff. eod. Deinde si maritus praedium dotale ad tempus locauerit et stante locationis tempore dissoluatur matrimonium mulier non tenetur ... stare locationi a marito factae, sed ... dicunt ... satiue, i. e. soluere impensas, et quasi internit locationis ea rescindi ... locationi acquiescere ... docet, et disputat Petrus ... l. si filio. § fi. sol. matrim. ... Brit. ad rubricam de locat. ... Ant. Gomeza tom. variarum cap. 3. no. 8. ... directe ... ipsius uxore ... sed non stricta iuris ratio requirenda est, ... debebat agere ... maritus qui locauit, et eius heredes, qui ut indemnes manerent, ... mulieri restituere cogebantur, ... accepta ... indemnitatis d. l. si filio ... docet Brit. ubi supra ... Ant. Faber de erroribus prag. decade ... errore ... Cujatius in § taceat. C. ... Ad hanc ... pertinent cautiones emptae, et uenditae hereditatis, ... et ... peculii legati, dotis, et similes ... ne ... subtilia stricti ... sectamur, ... referamus utiliora.

N.° 8.

Vicaria fideiussio.

Huic fideiussioni indemnitatis ... affinis est alia, quae uulgo uicaria fideiussio ... sponder ... soluere non possit. l. si ita. 97. § 1. de V. O.

de 8. C. Maurus hic l. 4. sect. 2 cap. 16. alias 25. Menchaca illustrium cap. 33. n.o 5. cum subsidiarie fideiussioni separant regnicolas obligatos qui habent bona maioraratus vite, li. e. regio commissu in suo supremo Camere consilio, obligata solvendo tributa ex cessis bonis liberi possessoris Molina de primogenijs lib. 2. cap. 2. n.o 31. et ibi addentes Nogerol alegatione 20. n.o 21. et 22. 56. et 60. Salgado in labyrintho 2. p. cap. 5. n.o 11. et 8. eius obligatio, quam subeunt testes approbatorii, vos dicimus abonadores qui si [illegible] inaequalitate, aut de valore rei, quam approbant, tenentur in subsidium ut post alios docet Amaya in l. 1. C. de Accunqui. ex n.o 6. item debitores fiscalis debitoris qui post excussum debitorem et [illegible] conveniuntur a fisco l. si pignus A. C. de priv. fisci et privatus l. 3 quorum 5. C. de ss. et inter l. 13. §. multa l. Merchis. 21. de fisci docet et multis Amaya ubi supra =

N. 9.

Dissimilis est fideiussio quae sequitur in l. fideiussor 16. §. 1. l. iure in hunc modum concepta si reus eo die non solverit fide tua esse iubes. hec n. ut committatur expectat excussionem rei principalis sed cessante in solvendo ille licet non sint excussa bona rei principalis committitur fideiussio statim ac interpellatus reus a creditore, suo tempore et loco, moram fecit, ut dicitur in d. §. ubi ratio quod reddit in 5. quod verisimile est inter contrahentes actum ut non solvente reo fideiussor teneretur in solvendo et primum posset, et deberet, creditor in accipiendo fideiussorem hunc idegit, ne teneretur cum reo litigare neque illum urgere ad solutum, sed ubi is non solvit, statim posset fideiussorem exequere, unde infert si reus decedat illico fideiussorem posse conveniri, quamvis heredes rei solveren possent, ex quo apparet solvendi verbum in hac lege coarctatum referri momentaneae solutionis non ad potestatem solvendi, quod totum ita explicant Cujatius in l. sig. 51. et in l. dee. 116. de 8. O. Donell. lib. 15. omnium. cap. 2. Parladorius licet non satis expresse lib. 2. rer. quot. cap. fin. 4. §. 7. n.o 11. =

N.o 10.

Sed ut ad secundum membrum fideiussionis accedam, simplicem fideiussionem appello eam in qua sine ulla excussionis conditione fideiussor accedit illius omne periculum, et in se suscipit solutionem aut intentionem fideiussor autem ita acceptus, sicut vero in se spiciunt statim, et ante reum principalem

pale

conveniri poterat quod concedebat creditori potestatem eligendi et
reum principalem, et fideiussorem, quem conveniret, l. 2. in verbo 3. l. li-
beri 16. et vero 23. l. ff. C. h. tit. l. si mandavero 22. §. in-
terdum 2. ff. mand. Gai. lib. 2. obs. tit. 9. §. 3. Cujac. in nov. 4.
et ad Donel. lib. 5. cap. 28. litt. M. nisi aliter dictum fuisset in-
ter partes, tunc .n. expressae conventioni standum erat l.
1. versic. 5. l. si alienam 19. C. h. tit. sed si nomine ipsum specta-
fideiussoris simpliciter accepti, non prius conveniri possit quam prin-
cipalis conventus excussus sit Nov. 4. de fideius. cap. 1. auth.
præsente C. h. tit. cap. pervenit 2. extra eod. l. 19. tit. 12. p. 5. di-
cent innumeri, quos plena manu congerit Barbosa fid. cap. 2.
n. 2. quos addendi sunt Salgado in labyrintho l. p. cap. 23. per totum præ-
sertim ex n. 36. Fontanella de pact. nupt. clausula 4. glo. 9. p. 5.
ex n. 3 et clausula 7. glo. 2. p. 3. ex n. 31. Noguerol alleg. 15. 30.
ex n. 58 Valenzuela Velazquez cons. 16. n. 2. Olea et ad Donel. lib. 15.
cap. 28. litt. l. et seqq. —

N. 11.

Ergo dicendum videtur
inter fideiussores indemnitatis, et simplices fideiussores nullam ho-
die posse considerari differentiam siquidem pariter utique in uno maxime discussio, et ex-
cussio principalis desiderari immo quod fortius extinguit quam multi
authores docuerunt omnes fideiussores ipso iure non obligari subsi-
diarie si reus principalis non possit solvere ita Valenzuela Velaz-
quez cons. 15. n. 42. et ex nonnullorum opinione Salgado d. l. p. cap. 23.
ex n. 38. et nullam aut exiguam posse differentiam considerari inter fideiussores
hac ratione existimavit Menchaca illust. cap. 33 n. 5. —

N. 12.

Nihilo-
minus in dicendum est magnam etiam hodie inter utrosque fideiussores
versari differentiam quoniam ut supra principiatis pro monendi quis excus-
sionis beneficium est exceptio dilatoria, quae fideiussori simplici competit
contra creditorem ipsum ante excussum reum principalem eum inquietat. Ex quo duo
eliciuntur, 1. quod est mero iure posse conveniri fideiussores ante reum prin-
cipalem, quod haec vis est exceptionis, ut elidat actionem per l. 2. ff. de
except. 2. est ut si omittatur, et non opponatur ante litis contestationem
exceptio haec excussionis (et ipso iure intra 9 dies a exordio iudi-
cii petatur et rei l. 4. tit. 5. lib. 2. recopilat.) postea, deinceps oppo-
ni non possit, ut de ceteris dilatoriis dicitur l. fin. C. de except.

et in hac

et Cancellar., instant Ant. Gomez 2. tomo variarum cap. 13. n.º 10. vers. 3. limita Gutierrez juramento confirmat. lib. 1. cap. 23. n.º 14. et 15. Barbosa in collect. ad d. cap. 2. de fideiussoribus n.º 3. (Menchaca d. cap. 33. n.º 7). vers. 2. Hering. th. pract. cap. 27. 1. p. n.º 191. et cap. 28. an.º 15. Maury. tract. 6. p. cap. 3. ex n.º 189. Salgado d. cap. 23. ex n.º 76. Donell. in l. ul. de hered. n.º 4. et 5. Deinde sciendum est necessitatem excussionis in simplici fideiussore non induci a iure in substantia obligationis, sed duntaxat ad executionem ordinis procedendi, i. e. ut prius conveniatur, qui ex propria causa debet, quam qui debet ex aliena, quare et obligatio ipsius non ingrediatur, nec efficit illam conditionalem. Sed purum quod non fidei iussione indemnitatis cuius obligatio conditionalis est, nec impletur ante excussionem principalis qui velut pro forma implement. conditionis desideratur ut dixi supra n.º 1. authores vero qui contrarium scripserunt contra notissima iuris principia peccarunt, siquidem utique illi agendi et accipi debent de impropria conditione, et respectu effectus quod a fideiussore in tempore opponitur exceptio excussionis, ut sequamur tamen veriorem opinionem Donelli, Gomezii, et Salgadi, quos nuper retuli =

Ex quo principaliter fideiussores fluunt [...] vinculi, primo est fideiussorem simpliciter posse renunciare beneficio excussionis, et in authentica praesente. quo casu ante excussum reum principalem poterit conveniri ut fatentur uno ore Gutierrez d. l. p. cap. 23. n.º 21. Barbosa cum multis d. cap. 2. n.º 3. Item Dueñas reg. 235 limitat. 6. Pavlad. lib. 2. vers. quot. cap. fin. 4 (?). supra Hering. d. cap. 7. p. ex n.º 186. Siguenza de clausulis lib. 5. cap. 18. per totum poterit tamen in casu renunciatione beneficij offerendo creditori impensas, et deponendo illas coram iudice, petere, ut suo periculo et tori reum principalem excutiat, quod facere tenebitur nec poterit ante inquietare fideiussorem, ut post alios docet Hering. ubi supra ex n.º 196. quare in beneficij excussionis renunciatione recte apponitur adiectio haec clausula (y renuncio el deposito de las expensas, quo renunciatione facta omnis excusatio creditori videtur, at vero fideiussor indemnitatis non erit si renunciat beneficio excussionis, quia [...] requirit ut excuseri, quantumvis creditor nequiret [...] reo principali, sic malo loqui

N.º 13.

cum

Addi[illegible]

cum Gerlac. ... dicere non posse renunciare dicto beneficio nec per iuramentum, ut direxerunt Lasarte, Menchaca ... nº). Iterum d. ... nº 143. instituit aliter dicit ... interposisse tanquam fideiussorem indemnitatis a sacar a paz y a salvo, y en que no pudiesse ... hacer el reo principal ... et postea renunciatum fuit beneficio excussionis ... renunciasse eo tempore ... argumento ... nº 12. ... et magis tenebitur ... ex renunciatione ... aut imperitia tabellionis ... bene Menchaca d. cap. 33. nº 15. et 16. Valenzuela d. cons. 16. ex nº 49. =

Nº 19.

Secunda est fideiussorem indemnitatis liberari si creditor mora omiserit conveniendo principalem ... effectum esset, ... fideiussore ... accepto fideiussore de indemnitate, ... servare ... posset, post impletam legitimam ... servare potuit, ... curatore, ... ab eis heredibus ... noluit agere ... mature ... potuit, et ... moram creditoris reus principalis desiit esse solvendo ... fideiussore indemnitatis actorem ... Modestinus ... fideiussorem utilem i.e. efficacem actionem ... ut omnino denegetur actio creditori ... e iudicio, ... moram fecerit creditor ... negligens fuit ... conveniendo principali, vel ... admonitus a fideiussore ... agere, noluit agere, aut distulit aliquo tempore ... denegandam esse actionem, quoniam factum suum ... debet, et quoniam ... falsum dicere ... non potuisse accuratiore exigere ... negligens fuisset, at si causa cognita apparuit, cessasse creditorem ... culpabile ... actio denegetur ... causa cognita ... circa qualificandam negligentiam creditoris, sed ubi ... denegandam actionem respondit, sed ... modestia ... ita ... addentis ... explicavit Cujatius ... lib. 13. ... Donellus ... iuridice, et subtiliter ... Nogerol alegat. ... nº 123. et seq. et aliis

4º ...

fideiussoribus

Ad art. 58. Salcedo, fiebrinatio 3. p. q. 11. n.° 56. =

N.° 15.

Contrarij di-
cendj est in fideiussore simpliciter accepto, et ad omne obligat
periculum, cum in subiecum licet creditori denunciaverit
in tempore, et debitor, et expendat contra reo principali, ut quod nagis
neget creditor, repellere potest aduersus se expedientes post
admissum cesationem, l. si fideiussor. 62. ff. mandati multas diff. tractatus
adicitur et excogitant interpretes. 1.° quia nemo inuitus compellendus
agere tota ... C. ut nemo inuitus. 2.° quia creditor haberet
iure antiquo electionem utrum mallet conuenire contra reus contra fideiussorem, ut
... et nunc habeat, si renunciatum sit auth. praesente ex
... non est ei offerenda electio contra fideiussorem, sed istae
rationes non omnino conuincunt, quare magis placet alia Donelli
ubi supra n.° 8. quod fideiussio simpliciter accepta non obligari
subsidiarie, si reus principalis soluendo non sit, sed pure, et statim, qua-
re ab initio tenetur ut reus ipse principalis, ... fideiussio excutiatur
vera exceptio non ingreditur nostra obligationem, neque illam immutat
sed tantum respicit ordinem procedendi, et opponi debet a fideius-
sore, quando ante reum principalem conueniatur, sed non ubi adhuc non conue-
nitur. Unde apparet hanc diff. obseruari etiam post d. auth.
praesente, et quia ratio correctionis deficit ... non sequitur, potest conue-
niri ante reum principalem, et non debet si reus principalis soluendo
sit, pene quia correctio non est temere inducenda in libellis nisi
expresse fiat l. praecipimus 32. C. de appel. docent licet non ita ex-
plicent Donellus et Salcedo ubi supra Menchaca d. c. 38. illust. n.°
18. Rodriguez de annuis redditibus lib. 2. q. 9. an. 14. Nogerol d.
alegat. 2. n.° 123. quamuis aliter et in bona distinxerit post
Ant. Gomez Herling. h. q. 20. § 15. in toto =

N.° 6. Excusio quid

Nunc operae pretium
est disquirere quid sit executio, et quo modo fiat, ut sciamus quando et
quatenus teneatur fideiussor indemnitatis et simpliciter acceptus,
ad auth. remedium venit, et non renunciauit, et ut a definitione
incipiamus excusio est iudicium inquisitio facultates debitoris principalis
diligenter exquirunt, ut perueniant ad eos qui 2.° loco conueniendi
sunt sic paucis Doctores definiunt Barbosa lib. 2. quot. verum

Cp-ul.

48.

Attº a

cp. ult. q. 9. § 1. ex nº 2. ag. pary dirigat Hering. hic. n. 1. p. nº 2. nec se fuit animo garand casus obligat fideiussoris, nec animo stati quaerenda ad fideiussores [illegible] non citato, quoniam agitur de eius praeiudicio Gmarin. hic. d. c. 3. nº 188. Salgado in labyrintho d. p. 3. c. 3. nº 45. et [illegible] sententia est declaratoria iudicis qua pronunciat reus principale non solvendo et vite excusat facto, ut docent auctores [illegible] laudati, quia ab ea appellatio non admittitur si fideiussio facta sit instrumento publico et guarentigio quod habet executionem paratam. l. 2. et 19. tit. 21. lib. 4 recopilat. quod instrumentum de excutiendo ex executione quae datur contra ipsum exequitur, ut recte monet Parlad. ubi supra nº 42. et recepta fuit lis cum fideiussore, et opposuit excusationis exceptionem, quae fieri coepit, quod constat nihil in bonis principalis habere, potuit iudex in causa principali pronunciare. Data executione per actis Flores de Mena in additionibus ad Gamma. decis. 99. D. Ioannes del Castillo tom. 4. controv. cap. 30. nº 68. Salgado d. cp. 23. nº 66. Item quod vera sit et eadem intendit status ag. cum fideiussore, ceterum in principalis item primo loco conventus sit, et cum iudicatus facere debuit [illegible] substantia quod apparitores, et iustitiae ministros inventum fuit sine bonis recte executio facta censetur, licet ad illud iudicium fideiussor non est citatus, ut docet Ferrara in praxi [illegible] formulam hypothecaria, verbo exceptio excussionis. Salgado ubi sup. nº 85 quoniam facta cum uno prodest omnibus creditoribus, et nocet omnibus reis accessoriis Hering. d. cap. 27. [illegible] nº 20. [illegible] gerolalegat. cap. nº 165. Salgado nº 22. et licet uno iudice facta deservit ad omnia tribunalia adductoris cuius testimonio Salgado nº 32. Gmarin. d. c. 3. nº 188. benim enim est [illegible] facta executio [illegible] nunquam in rei iudicatae auctoritatem transire, ut admonet Salgado d. c. 23. nº 92. illud [illegible] de [illegible] doctrina nº 89. quoniam fideiussor non generaliter, sed specialiter indicat bona rei principalis in quae executio fieri possit petitque fieri suo periculo audiendus est, et [illegible] excutienda erunt quod apparitores ex iudicis mandato =

Videamus [illegible]

[illegible]

Nº [illegible]

quos incassum cum sit excussio necessaria eius quod dicto fideiussori eius indemnitate intercessit, et non renunciavit beneficio excussionis, multos ex cerebro excogitarunt casus, in quibus, ut videre est apud Pucu, et apud Syntagma communis opinionis tit. excussio Valentinus Franc de fideiussoribus cap. Sent. 316. n. 130. Menchaca illustrium cap. 38. Mynsinger cent. 2. observ. 15. et alios infra referendo. Sed ego eis facile non credo, quare, quos iudico certiores, et praxi receptiores, vobis proponam breviter.

N.° 18.

Primus casus est notorie esset reus principalis esse inops, omninoque non solvendo ut ex multis docet Valenzuela 1. tomo cons. 19. n. 58. Ferreira in q. 7. 1. p. n. 200. Veluti si apparitoribus missis ita ab illis renunciatum sit, et ita notorium sit ut omnibus illius inopia pateat, et si cessit bonis, o hizo pleito de acreedores aut creditores ad concursum vocavit, bonis in manu iudicis, et curiis derelictis tunc non [illegible] cessionis aut concursus testimonio excussio perfecta habetur, nec cogitur creditor concursui se immiscere, et his [illegible] aequiparatur cum magnis dilationibus et anfractibus argumento ex l. [illegible] 15. §. si usus rerum. 9. ver. sed illud, et §. sed. 9. de reiudicata [illegible] doctrinam Carlevalis de iudiciis 2. tomo tit. 1. disp. 3. [illegible] 5. n. 8. docent quod inter [illegible] Barbosa [illegible] i. cap. [illegible] extra h. tit. n. 6. Molina et Cadventes tit. 2. de primogenijs q. 7. n. 31. Nogerol alegat. 2. n. 112. et alegat. 9. n. 21. et alegat. 29. n. 163. latet et multis Salgado i Labyrinto 2. p. q. 23. app. 12 ad n. 18. [illegible] nis limitine disputandis [illegible] Doneig [illegible] l. vl. de reb. cred. n. 8. Ars. n. et [illegible] nihil operantur frustra ex [illegible] illustrat Barbosa axiomate 33. n. 3. frustra, quod excuterimus bona illius qui est notorie inops, et haberi pro tali, huic casui sequens [illegible] alter huic est, quando debitor principalis bona quidem habet sed ita involutus est intrincatus, ut venire et posita non inveniantur emptores [illegible] sint obnoxia multis hypothecis, censibus, aut annuis praestationibus et sint suspecta de gravamine vinculi aniversarij, vel aut de alio onere, similiter tunc eius his bonis extantibus tanquam si non extarent excussio pro facta habetur, quod idem est nulla bona habere aut

re aut

fol. 43

re aut talia habere ut recte censet Herring. d. cap. 27 § 5. n.o 241. Maurus d. cap. 3. n.o 158. Gomez 2. tom. variar. cap. 13. n.o 14. § 3. Mogorol. alegat. 2. n.o 113. Salgado d. cap. 23 n.o 15 =

N.o 19.

Assumitur ex d. auth. presente C. h. tit. videlicet si debitor principalis in provinciis longinquis absit, et lateret, ita ut sine magna difficultate ad iudicium trahi non possit, quo in casu iudex prescribere debet tempus fideiussori intra quod reus principalis in iudicio sisteret, alias nisi sistatur facta habeatur excussio: tempus manet definiendum arbitrio iudicis Menoch. de arbitr. [illegible] lib. 1. casu 40. Herring. ubi supra n.o 31. et seq. et 152. Maurus d. cap. 3 ex n.o 61. Unde quod iudicio nostri authoris deducunt is dicendus est si reus principalis presens sit sed conveniri non possit, aut de facto, dicit quia non aliter tantum sit obligatus [illegible] 1. cap. n.o fin. et sit Magistratus durante officio vel [illegible] iurisdict. et alii similes de facto, velut si sit persona nimis potens rixosa, et litigiosa argumento ex l. 2. [illegible] cos. et etiam iudicis arbitrio relinquitur ut docet Gomez d. n.o 14 vers. limita. Menchaca d. cap. 35. n.o 34. Salgado d. cap. 23 n.o 17 =

N.o 20.

4. Superiori consentaneus est si rei principalis bona existant extra assumptio [illegible] sive in regno Aragoniæ, Navarræ aut in externis, necnon cogendus est creditor longinquas regiones peragrare et ita expresse d. auth. presente. quomodo accipienda est doctrina Antonii [illegible] ri decis. a. [illegible] Salgati d. cap. 23. n.o 15. Barbosa in d. cap. n.o 12. nec vero sufficit ut excussio perfacta dicatur bona sita esse extra territorium, sed si Salmanticæ agendum sit, et bona inveniantur in territorio Toleti, ut aliter censebat Herring. d. cap. 27. § 5. n.o 243 quoniam executio expedite fieri potest per literas requisitorias quod est valde notarium et communiter in Chancellariis ita videri praticatur =

N.o 21.

Non displiceret alius casus, quem assignant Ol[illegible] ad [illegible] lib. 15. cap. 18. lit. N. et Herring. ubi supra n.o 270. Si fideiussor specialiter interrogatus an fideiussor sit, expresse negavit se fideiussorem esse, et postea de mendacio convincatur, praetendat excussionis beneficium. Est. n. indignus beneficio, qui periurio, et mendacio convincitur, et [illegible] ita iudicia in isto [illegible] discutitur =

Et quis

Et [illegible] beneficia excussionis, et similia fideiussori ideo conceduntur, quia aliena causa, et [illegible] interest [illegible] periclitatur, ut advertit Hering. d. c. 7. [illegible] si intercessit fideiussor pecunia, et mercede aliqua [illegible] factum aut accepta [illegible] dici [illegible] beneficio, [illegible] ratio, quae motus fuit [illegible] j. d. authentica presente, si ratio [illegible] vestati intercessit [illegible] docere, [illegible] amicitiis [illegible] periculum subit, ut docet Barbosa [illegible] c. 2. n. 10. [illegible] tractat an possit fideiussor [illegible] accepto [illegible] fideius [illegible] certis [illegible] posse, [illegible] j. l. si remunerandi. 6. § ul. mand. l. [illegible] 19. § 1. [illegible] multis utriusque schole autoribus fundat [illegible] Diego [illegible] belandi n.° 132. ver. aesta mis marazon =

N.° 22.

Ex fideiussionibus necessariis plurimus [illegible] quae tantum [illegible] indemnitatis, et [illegible] intercedere [illegible] reum principalis facere possit, nec fideiussoribus [illegible] et beneficio excussionis renunciciens, ut [illegible] cum [illegible] alie [illegible] que stati ad omne periculum obligant fideiussores, nec opus e in illis excus[illegible] rei principalis [illegible] autoritatis, aut qualitatis [illegible] qualis [illegible] iudicio sistim[illegible] civilibus et criminalibus [illegible] reos [illegible] et [illegible] carcere, [illegible] satisdatio iudicatum solui. iste n. fideius[illegible] omittunt [illegible] reos accesorios [illegible] ulla [illegible] principalis excus[illegible] ut communiter placuit alioquin. n. [illegible] orientis docet Nicolaus Boerius decis. [illegible] n.° 2. Anton. Gravieta [illegible] n.° 1. Hering. d. c. 7. [illegible] C. Maura [illegible] sect. 3. c. 3. n.° 88. ver. limita decimo quarto, ut [illegible] [illegible] d. c. 2. n.° ul. [illegible] dicendum [illegible] de necessitate excussionis in fideiussoribus necessariis =

N.° 23.

S.° 1.° Beneficio

divisionis quod vocant epistole D. Hadriani.

Sed ubi

Add.t 3

N.o 24.

Sed ubi de hac re ageremus, quae spectant fideiussoribus ex re e ut sequatur, et nobiliora, inter nobilissima vero nobile beneficium diuisionis ex epistola D. Hadriani ad quod exponendi est, et notandum quod l. h. cg. n.o 10 - ille veteri frequentioris placuisse, ut plures fideiussores accepti insolidum tenerentur sive ut unusquisque sub responsabilitatis periculum, ut alias loquuntur Caesares l. 1. 2. C. de duobus reis [illegible] ordine numeri stt.o ll. quemadmodum duo rei principales pro uirilibus tantum tenerentur nisi insolidum fuissent accepti l. ut. ff. quod iussu l. reos ll. § 1 in tabulis de duobus reis l. si ignorans. 8. C. ad Velleianum. quod satis distincte explicat Valenzuela tt.o 1. illustr. tract. 4. q. 3. et 4. ff loco verat. [illegible] ex eo petebatur, quod in reis principalibus dignoscit qui iusta quadam ratione modum reportent excessis obligationis et extrahere commodum diuidebatur, eius ratio periculi. l. si uir uxori. 17. § ul. et l. seq. ad Vellei. in fideiussoribus autem qui alienam obligationem suscipiunt, et nulla tenus erant obligandi, quod per absurdum est dicere, et insolidum quod merito placuit. l. reos 23. C. h. tt.o et similibus. Sed postea ex coacta iuris ratione accessorij rei deterioris esset conditionis quam principales. Imperator Hadrianus per epistolam constituit, ut periculum fideiussionis pro uirilibus inter fideiussores diuiderentur, et unusquisque pro sua tantum quod conueniri posset, si ceteri fideiussores soluendo pariter essent litis contestatae tempore. l. inter. 26. ff. §. si plures. iff. h. tt.o l. ul. C. de const. pec. l. 8. et 10. tt.o 12. [illegible] §. quod beneficium edicto Praetoris tribuit Paulus lib. 1. [illegible] tt.o 10. ideo forsan quod sub Hadriano edictum perpetuum fuit a Iuliano compositum, et ad illud traducta per dicta Imp. epistola ut docet Cujacius ad illum locum. Gregorius Ebertinus ad l. 2. de orig. iuris q. 48. n.o 5. [illegible] ad Don. tt.o [illegible] litt.a L. Valentia d. q. 3. n.o 2. Herine d. q. 27. 2. q. 4. n.o 12. quod saltem sentiat Pich. j. d. §. si plures. n.o 24. et liber Cujacius tt.o 3. Instit. Pass. j. l. inter. 51. § 1. j. ff. h. tt.o attribuat hoc beneficium D. Pio Hadriani Imp. adoptiuo filio, et successori, pro illis talibus nullum fundamentum quod littera illius loci uaria est, et in nullis codicibus legitur D. Hadriani sed D. Pij, tum quod illa constitutio diuersa est, atque ut expressius exponemus infra n.o 28.=

N.o 25.

Sed antequam illius uim beneficij exponamus notandum est non spectare ad eam obligationem sed ad formam, et modum agendi ut et beneficio excussionis dixi n.o 12 et notat.

et notat post antiquiores D. Barbosa j. l. maritus 13. nº 36 soluto matrimonio h. t. n dividere ipso iure inter fideiussores obligatis sed ope exceptionis, qua qui conventus in solidum, creditorem repellit, si cęteri fideiussores solvendo n sint litis contestatae tempore ut se barexll. falegatis. Ex quo apparet si actio dividatur, et post litis contestationem alter ex fideiussoribus efficiatur n solvendo periculum, aut omnes ad confideiussores inspectato l. inter. 51. §. 4 inter. 4 h. tt. quia est exceptio peremptoria, ut dicam infra nº 29. quae in tempore oppositam dividit, et dividendo perimit obligationem, ut dividitur si creditor pro partibus incipiat agere contra singulos nec n potest post litis contestationem in singulos pro alios regredi l. liberos. 16. C. h. tt. Pero contrarius si solvit nec voluit uti beneficio divisionis, et inter morat efficiatur confideiussor n solvendo solutio ad omnes solventis pertinet, quia nihil plus solvit, quam debebat et obligatio n erat divisa ipso iure §. si plures jst. h. tt. l. inter. 26. l. ut fideiussor. 39. ff. eod.=

Deinde si eiusdem summae, et obligationis plures sint fideiussores, alter pure alter in diem, alter sub conditione acceptus, et qui pure debet conveniatur ante eventum conditionis alterius, succurritur pure obligato, ut interim dum pendet conditio pro virili tantum excutiatur: quae est exceptio dividit a creditore ditoris, ut liberatur a reliquis portionibus est n. exceptio peremptoria ut notavi, sed quia iniquum erat, ut postea deficiente conditione confideiussoris obligationis n obstringeretur iterum restituitur ius pro illas actio §. si plures. 27 h. tt. ing notandum est verbum restituendi actiones, quod denotat ab illa obligatione pro parte fuisse subtili iure liberatus, cum denuo restituit actiones, est et pro in h. casu restitutoria actio, quae datur in fideiussores pure acceptos. i. e. actio utilis, et ex novo pretoris beneficio concessa ut j. l. quamvis 8. §. quaque 11. ff. reg. ad Velleianum l. heres 70. ad Treb. quod est animadvertendum=

Non est erit oppositio h. benef. divisionis, si plures fideiussores intercesserint, sed singuli ad quantitatem limitatam, et si ab initio singuli pro virili sponderunt quae ex ipso sed divisa actione §. inter. 51. h. tt. Gregorius j. cit. 8. ubi glo. vl. Marengo glo. 4. j. l. 1. tt. 16. tt. 5. opi. et Azevedo nº 3. facit doctr. Mogerolis alleg. 26. ex nº 25. ubi tradit fideiussores limitate intercedentes pro alio et debitum, aut ex periculo alterius n teneri in plus quam spopondit . . .

adduer.

Nº 26.

Nº 27.

ad diversas obligationes accesserunt, unus ad alteram, et alter ad alteram, quo ubi non est communis fideiussio neque potest esse commune periculum neque est necessaria divisio l. si a filio § 3. l. inter. 51. § duo 2. h. tit. Oss. d. q. 28. lit. D. Unde facile exponitur Papiniani locus in l. reos 11. princ. de duob. reis, in quo duo rei extiterunt, et alter pro altero fideiussor vice mutua intercessit, respondit quod Papinianus creditorem non esse cogendum actiones dividere, quamvis sive velit possit adversus singulos pro partibus experiri; tum quia duo rei sunt in solidum obligati ad quos non pertinet epistola nostra ut dicitur infra num. 33. tum quia non sunt fideiussores unius eiusdem obligationis, sed unus pro altero, et ad dissimilem, aliquid obligationis fideiussor diversam intercessit. quare ratione fideiussionis non sunt confideiussores, aut correi; quod satis explicat Cuiacius tit. 11. resp. Papiniani in d. l. reos 11. –

Quod in ipsis fideiussoribus pro sorte notavi, et ad eorum heredes protrahendum est, veluti si unus ex fideiussoribus decedat herede aut heredibus pluribus relictis qui in eius obligationem succedant, nihilominus coheredibus alter fideiussor actionem dividere potest, quoniam eorum auctore, eadem obligatio manet. Sed tamen heredes omnes unius personae, cui successerunt, vicem subeunt. l. si plures. 7. § sicut. l. 10 tit. eod. § 1. vers. quod si duo. h. tit. ubi in duobus heredibus uni fideiussori, ex duobus succedentibus ita ratio disputari, ut adversus quem dimidium omnes obligationis pertineat. verum non est obligatio fideiussoria adversus quem in solidum descendere, ut fuerat apud auctorem, sicut ut fuerat apud auctorem, respectu utriusque fideiussionis, uterque enim in solidum debent, ut auctor debuit, sed non sunt singuli in solidum obligati, quoniam obligatio fideiussoria quae dividua est dividitur inter heredes pro hereditariis portionibus ex l. 12. tab. l. 2. et similibus C. de heredibus act. Videtur implicatio in terminis dicere, obligationem fideiussoriam descendere ad heredes in solidum, et postea dividi inter coheredes. Sed quia est in solidum descendit, quod omnes heredes solidum debent, ut debuit defunctus. Sed hoc solum dividitur pro hereditariis portionibus inter heredes argumento ex d. l. 2. C. de her. act. igitur si confideiussor conveniatur poterit ex nostro beneficio dividere actiones et heredibus confideiussoris, pro dimidia. Rursus heredes dividunt periculum commune, inter se, et unusquisque solvet virilem, quia inter ipsos pro l. 12. tab. divisas est actio. Ceteres si confideiussor usus dicto beneficio divisionis, et alter ex coheredibus eius solvit, confideiussor nihil repetet ab heredibus confideiussoris. Cavetur enim alia epist.^a

epistola (ut ego existimo sed utriusque exterius emmissa a D. Pio filio adoptivo Imp. Hadriani eius, qui in Imperio successore) ne ullo modo confideiussor, divisionem opposuit possit a confideiussore aliquid repetere illustrat D. Barbosa in d. l. maritus. 13. n.º 36. soluto matrimonio, si vero alter ex coheredibus solidum solvit, an aliquid possit condicere? et distinguit Papinianus divisionem quae fit per epistolam D. Hadriani, a divisione quae fit hereditariis actionibus inter coheredes ipso iure per l. 12. tab. Quoad epistolam D. Hadri. ait repetiri cessare ex subsequenti epistola D. Pii concedit tamen condictionem competere, per quam ipso iure actio per l. 12. tab. divisa fuit quia ex eo repetet loa coheredem sive errore solidum solvit, hic est sensus illorum verborum. §. 1. solutum non indebitae quantitatis, non debere revocari in utroque casu, scilicet in casu in quo confideiussor solidum solvit, et in casu solvit solidum alter ex coheredibus non est revocandum solutum non indebitae quantitatis, i.e. illius quantitatis, quam solvit confideiussore, quam non erat indebita, quia actio non est divisa ipso iure, sed non illius quantitatis quam solvit coheres quia quoad illum divisa erat actio ipso iure per l. 12. tab. Haec est (ni fallor) vera expositio d. l. 39. §. 1. huius tituli et epistolae, aut rescripti D. Pii cuius est facta mentio quam ius aliter exposuerit Cujacius lib. 7. quaest. Papin. Ant. Faber lib. 11. dicet. cap. 20. quae de heredibus succedentibus uni ex fideiussoribus de proximo eius de fisco intelligenda est. l. inter. §. 1. §. ult. ff. l. 3. C. h. tit. de fideiussore vel fideiussoribus, sive de vicario fideiussore vide ago quod satisdatione disputavi 1. cap. 1. n.º 16. =

N.º 29.

Haec autem exceptio per emptoria est, ut ego existimo, quod verum est si omnes fideiussores tempore litis contestatae solvendo sint dividere periculum inter omnes per aequalibus partibus; et facta obligatione divisionis partes primi, ut amplius, nisi pro virili, fideiussor conveniri teneatur per notata in d. n.º 15. et seq. quare quocumque tempore ante condemnationem opponi potest l. fideiussores. 10. §. 1. C. h. tit. iuncta. l. ult. C. de except. notat Maurus n. 4. speciali lect. 6. cap. 2. n.º 5. Marienzo in l. 1. tit. 16. lib. 5. compilat. gl. 2. n.º 2. immo si in prima instantia non sit opposita recte potest in 2.ª opponi si causa appellata sit ut resolvit Ant. Gomez 2. tomo. variarum. cap. 13. n.º 15. Nec tamen opponi potest per illa exceptio a fideiussore conveniri incipit a creditore, sed eius fluentiae per illa ~~exceptionis confideiussor~~ inventionis si actor dilatavit agere contra fideiussores et videlicet ut ceteros tempore conveniat ne interim per dilationem creditoris labantur ~~facultatibus~~ facultatibus et per eius culpam

confideiusso-

fideiussores redundet l. si stendat. 28 h. tit. ut eos explicant, et ad praxis reducunt Cobarrubias lib. 1. variarum. cap. 18. fere per totum. lib. 4. Regnicoles. tit. 3. cap. ult. ex num. 30 Val. Diego in forma libellandi n. 112. Salgado in labirinto 2. p. cap. 2. §. 2. ex n. 1. Stering. hic. cap. 25. ex n. 132. quo casu oportet ut fideiussor qui agit deponat expensas dilationis divisionis ut docet Maurus ubi supra ex n. 10. Unde notanda erit insignis differentia inter hoc beneficium, et beneficium excussionis fideiussorum. nam non potest cogere creditores, ut reus principalis conveniat divisionis n. 15. et tamen potest cogere ipsum creditorem oblatis expensis, ut discutiat ceteros fideiussores quae pulcherrima limitatio addit. 1. attinemo iuris ag. ipsel. notant interpretes, neque laudetur ab his, qui ut in praxi receptissima nemo recedendus in iudicando, et consulendo. Ceterum si stricta disputandi ratio sectamur, et verum sensum Pauli in d. l. si stendat prohibebat minus, aut significat, quam quod veteres, et pragmatici existimant. Pro cuius germino intellectu, ne nimis immoremur consulendi sunt Raphael Cumanus et expositi Cuj. lib. 25. Pauli ad edictum sup. eadem leg. =

Suppere ut frequentiores, certiores quod huius regulae exceptiones breviter recenseamus. 1. si renunciatum sit beneficio divisionis quo casu fideiussor ad illud non admittitur Nov. 99. ut agoscit Ant. Faber lib. 4. Ciccus. cap. ult. et docent securitate Stering. d. cap. 25. n. 1. ex n. 73. Maurus d. cap. 4 n. 39. et tandem nos sanctis in l. 94. et 70. tit. 18. § 3. frequenter Gomez d. 2. tomo. cap. 13. n. 15. Maciensis in d. l. 1. gl. 2. n. 4. et 5. ubi Areb. n. 2. Rodriguez Mannus redditibus lib. 2. q. 5. n. 11. Noguerol alegat. 9. n. 35. 2do si obligatio sit individua, quam nulla l. aut sit ex sua pote, ut individua divisionem recipere valeant argumentum ex l. stipulationes. § 2. de V. O. notat Stering. d. cap. 25. n. 15. n. 92. 3o si fideiussor in iudicio interrogatus, an fideiussor sit? neget se fideiussorem esse, et postea quibus defensionibus. et in iurio stendat divisionis beneficium. Cui minime licet, l. si dubitet. 10. § 11. h. tit.

4o fallit in fideiussoribus tutorum, qui divisionis beneficium gaudent, quia pupillus contra ipsum dixit sed in eos incidit, ignorat omnino, quae ista sunt, ut eligam l. cum fideiussoribus. ult. ff. rem pup. sal. divisionis beneficium ius aequitate fundatur, et maior aequitate necessitas, propter tutoribus dixit distringatur in Area.

N.o 30.

N.o 31.

insterea, et diversa forte tribunalia diversi conveni-
re fid. ut exponit Cus. atiz lib. 2. quest. Pap. in d. l. ult. Ex quo fit
ut si pupillus post finitam tutelam iam pubes factus, pro reliquo
administrationis iterum eosdem accipiat fideiussores novo contr.
tunc dividatur actio inter novos fideiussores. l. fin. de fid.
tut. quam dec. ratio procedens, si quidem pubes discutit eos quos ipse proprio
contr. accepit fideiussores. Cuiacius ubi nuper, et ex professo lib. 3.
Resp. Pap. in d. l. gen. Quam absre emendat Ant. Faber lib. 11.
coniect. cap. ult. ... sed
opp. tit. 1. l. pupillus C. eodem tit. ubi docemur, fideiussores
tutores conveniendos esse utilibus, et inter eos actio fid. divi-
ditur, sed respondet longe diversum esse illius loci, quam vulgo
putant, tunc n. plures extiterunt tutores pupillo, singuli tutores
singulos, aut suos separatim fideiussores dederunt; ideo dum
quod periculum tutelae inter tutores dividitur, si omnes idonei sint
d. l. tres tutores. §§. de adm. tut. l. ult. rem pup. sal. l. 2. C. de divid.
tut. Ex tutorum etiam persona dividi inter fideiussores periculum,
ut fideiussor primi non prius conveniatur, quam suus principalis est conveniendus,
et hic eius de fid. non ideo in h. tit. non agit de pluribus fideiussoribus
eiusdem obligati: sed diversarum, quare singuli ad sua obligat. tenentur
ut recte exponit Cus. atiz lib. 2. resp. Pap. in d. l. 6. Herin. d. 2. n.
52. Valentia lib. 1. illust. tract. 4. cap. 3. n. 5. Contra opp. tit. 1. l. 1. §. nunc
tractemus ff. de tut. et rat. distr. ubi Ulp. ait si plures tutores admi-
nistraverint, et omnes solvendo sint finita tutela, et rationis reddi-
te tempore equum est dividi inter eos actionem exemplo fideiussorum;
quod inter tutores fid. dividitur actio, sed dico quod alii sentiant, neque
loqui in eo textu l. consultus de fideiussoribus tutorum, sed de fideiusso-
ribus communibus: et comparatio est, ut inter fideiussores ex epist. D.
Hadriani dividitur actio; sic ex aequitate, etiam utilitatis introducta
dividitur inter tutores =

N° 32.

9° fallit quando fideius-
sor ab initio inutiliter intercessit, nec n. alter divisionem eo casu
impetrare potest, docet manifeste, ac eleganter et decisive Pap.
in l. si filius 48. h. tit. (velutu mas, et foemina intercesserunt
subducta foemina ab intercess. per benef. S. C. Velleiani in solidum so-
liditatis manet contra marem, quam si foemina ab initio inutiliter in-

tercessit

Adtt.

tercessit, nec potest mas postulare ut dividatur actio, quia nil efficaciter obligatus ... est ... ratio, et expressior, quam ratio ... d. cap. 3. n.o 9. aliq ... Pap. n insubtilis est videlicet q. mas, ... potuit, ... ignorare n debuit, ... intercessisse ut ... quaeri potest n ... hec ratio valde ... ad cuius ... ing. disputat Pap. de duobus fideiussoribus, quorum alter erat maior, alter minor 25. annis, et querit utrum ... acciderat de mare, et femina, sed aliter distinguit ... maior intercessit ... minor, et ... restitutus eximitur ab obligatione, non ... maior dividere ... ab initio solus intercessisset, et se exposuisset ad periculum solitudinis nihil causare potest ... minus solide exactus substineat. Ceterum ... intercesserunt, potest maior petere, ut dividatur actio, nec hic ... similis est superiori, ... femina semper certus, et ... exintercessione ... teneri ... in minore n est ... subrietas etatis, et restitutionis ut summo ingenio ... Pap. ... in minore adest causa incertitudinis, ... facile ... tate, ut sexus ... minor. 37. de minor. Deinde ... incertus ... beneficium restitutionis ... Contra ... l. 1. ... 16. de minor. ... magis ... intercessit ... minore, ... intercessit ... femina ... dividitur actio in odium creditoris, ... dolo a creditore inductus minor intercessit, hic sensus Pap. ... Costa ... l. ... n.o 6. Pinel. ... select. ... 14. n.o 13. et 14. ... d. 11. ... 5. et 6. Cusanus ... et Port ... d. ... ex n.o 65. ... ad S. C. Velleiani. sed ... frustra opponitur, ... ex illa l. tanquam ... colligi, intercedentibus maribus, et feminis simul, si femine ... Vellei. eximantur, masculos posse conveniri in id quod spoponderunt ... si limitate spoponderunt, limitate poterunt conveniri l. ... h. tit. sive ... n poterit ... obligatus ... sive intercesserunt tanquam ... et insolidum se obligarunt non poterunt etiam dividere periculum, ... Hadri. beneficium ad ... tenditur ante auth. hoc ita. C. de duobus reis, ut post ... lentia d. cap. 3. ex n.o ... aliter exponant Cusan. d. tit. ... Pap. ... l. 28. ... quod ...

d. l. 18. ad Velei. ubi videtur, posse mulierem obligari §. eius qui simul cum femina pro alio cum intercessit, facilis eius solutio si spectaveris ipsum legis intercedentis, atque gendet d. l. 18. inquit Africanus. l. si ... mulier, et Titius intercesserint, et communiter forte pecuniam sumpserint, tanquam duo rei credendi et ad quem et quatenus spectaverit negotii utilitas; si enim in solidum ad mulierem spectavit, nec auxilio ... iuvatur auxilio Veleiani; et quod pro nullius commodo reportavit, ... illa alieno nomine intercessit mox subiungit idem dicendum de Titio si creditore duo rei intercesserint, quae ratio ex facto casu explicandae videlicet, ut si inter eos nullius commodum habuit mulier in solidum iubet beneficium Veleiani iuvari aliquo modo ex intercessione reportavit spectatam iubet etiam inde deducendum, Titium per se eximi ab obligatione, quamvis nunquam in uno, aut altero casu ... Iurisconsulti tantum deducendum esse eam ... retineri pro qua mulier teneri igitur si mulier omnino retineatur Titius in solidum manebit obstrictus, ut ... d. l. 18. Ita videtur explicasse hunc locum Cusatius tract. 4. Ad Africanum ... d. l. 17. §. ul. Faver in rationali ad d. l. 18. Valentia d. q. 3. n.o 12. Sed omnium optime Gaspar Rodriguez de annuis redditibus lib. 2. q. 1. ex n.o 41. usque ad finem q. maxime n.o 43. et licet breviter idem videtur post alios docuisse Hering. d. q. 27. 2. p. n.o 60. =

Et ut cognitis limitationibus breviter etiam percurramus amplificationes huius beneficii epistolae D. Hadriani tantum de fideiussoribus locutus fuit ut hactenus vidimus sed Papinianus l. gen. ... aussus fuit illa extendere ad mandatores qui sunt fideiussores se subiciunt alienae obligationi sine proprio commodo ... et mandatores l. rogatus 32. mand. et notat Cusatius tr. 3. resp. nec obstat textus in l. si mandatu 52. §. Paulus 3. mand. ubi docet Paulus singulos mandatores in solidum eligi posse, et conveniri d. ... negamus, sed procedit etiam in fideiussoribus si in tempore non utantur beneficio ut dixi s. n.o 29. et recte exposuit Cusatius tr. 4. resp. Pauli ... d. §. licet in alijs locis parum sibi constet agnovit eius declarationem Ant. Faberij rationali ad eundem §. et agnovisse videtur Valentia d. q. 3. n.o 2. quomodo exponenda sit textus in l. ... sine ... iussu. Minime obstat l. creditor. 60. §. duobus ff. eodem. quia loquitur de duobus mandatoribus, sed duobus mandatarijs, qui ex proprio facto obligantur non nomine alieno, neque

Ad. tit. &

no, neq adhuc tractatus spectant. Quinimo si ex ipsis missores priui nouantes aliorum obligatiis in expromissione, taliter iam se obligarunt quamuis rei uere sint rei principales fortiter defendi potest eos adeo hoc beneficio potiusse privigi seu aut sint torcesserunt rat. [illegible] utilitatis, adde quamuis nulla iuris auctoritate possint adducere. extat ipse hac in auctoritas Caesaris, quo magis tit. 10. quaest. Lass. j d. l. 48. h. tit. nouissime a Iustiniano qui iustus fuit nostri beneficij ad plures reos, qui pro aliis se pecunia soluturos constituerunt l. ult. C. de const. pec. et tandem ab eodem in Nou. 99. Unde desumitur auth. hoc ita. C. de duobus reis constitutum fuit, ut duo rei in solidum obligati possent diuidere act., quasi ex nostra constit., quas forme iis exequutus fuit, et nimis subtilitates cessarunt =

No. 34

Restat ut cum breuitate de nostro Regio disputemus sciendum quod est l. 3. tit. 18. lib. 3. fori legum. reuocatum fuisse ius antiquissimum aduersus, ut liceret stantiam aduersus fideiussorem in solidum agere omisso reo principali, et caeteris fideiussoribus sed haec lex consuetudinis abiit nec ubi obseruatur, ut testatur Vaeza de inope debitore cap. 8. no. 81. Gutierez de iur. conf. t. 1. p. cap. 23. no. 7. Rodriguez de annuis reditibus lib. 2. q. 5. no. 9 postea in l. 1. tit. 16. lib. 5. compilat. generaliter statutum fuit in omnibus debitoribus tam reis principalibus, quam fideiussoribus ut tantum pro uirilibus teneantur neque in plus possint conueniri, nisi expresse se in solidum se obstringerent a uoz de uno y cada uno in solidum, y sin diuision, quae est ualenti[illegible] ut magnas Rot. aliuiam inter hanc l. et epist. D. Had. l. et Ceteris [illegible] solet diuidi inter eos obligatos, nec cons. est ex hoc excepto quod [illegible] initio [illegible] debent itaque in nostro Regio diuisio ingreditur [illegible] obligationis ut cesset quod disputaui s. no. 26. et no. 29. De si fideiussor, qui debebat totum soluit posse per restitutionem indebite soluta quoniam plus soluit quam debebat, quod derogatum fuit equi[illegible] D. Pij et illi uim legis [illegible] in no. 28. ergo semper fideiussores concerni ad quantitatem limitatam i. e. uirilem intercedere quoniam uis [illegible] ex[illegible] rimarum, et primum [illegible] obseruarentur ut notaui no. 27. Ceterum si se in solidum obligauerint, et sine benef. diuisionis singuli in solidum conueniri [illegible] nec audiendi sunt si se tendant benef. nostrae legis docent latius latere plenius Azeued. in l. 1. tit. Matienzus. ipse serti glo. 2. Gregorij.

d. 1. 8.

d. l. 8. glo. d. tt. 12. q. 5. Feliciani de censibus 1. tomo tt. 3. q. a. nº 3. Rodriguez d. tt. 2. q. 5. y toto Gutierrez tt. 1. de iuramento confirm. cq. 23. cxcnº 9. Richardus j. S. si plures nº 17. jt. h. tt. Valasquez illustris tractatus a q. a. Carleval de iudicijs 1. tomo disp. 5. nº 7 et 10. =

§. 2. De Beneficio cedendarum actionum

(Nº 35.)

Succedit aliud beneficium quod fideiussoribus competit dictum de uulgo ab interpretibus cedendarum actionum, quod ut breviter, sed distincte explicemus, notandus est fideiussorem, qui pro reo principali soluit, ut ab eo exigat quod eius nomine soluit actionem mandati habere si rei mandato intercessit, et alias eius patientia l. indebitus 47. de cond. indeb. l. si remunerandi 6. §. si passus 2. l. idemque 10. §. ul. et duabus ll. seqq. l. heredes 19. l. inter causas 26. §. si quis 3. l. rogatus 33. l. qui fide 53. mand. l. si fideiussor. 6. C. eod. tt. §. j. jt. h. tt. cq. 3. Extra eod. 12. et 13. tt. 12. p. 5. quod si ignorante, et absente intercessit et soluit, habet neg. gest. actionem d. l. si remunerandi. §. si passus. l. ex mandato 20. §. 1. mand. l. 3. §. ul. l. sed uideamus a l. liberto 31. de neg. gest. in summa fideiussor qui pro reo soluit semper aliquam actionem aduersus eum habet nisi donandi animo, et eo contradicente fideiubeat d. l. 3. §. ul. de neg. gest. d. l. si remunerandi 6. §. si passus. l. si pro te 40. mand. Herings hic cq. 25. aur. et alij apud amicus meus meritissimus primarius Vall. Soletanus Alphonsus de Olea, de cess. iurium et act. tt. 5. q. 1. nº 23. seqq. mandati actionem duo sunt animaduertenda nam ex interim oblig. actionis principalis quoniam eo ipso quod fideiussor soluit, et obligatio principalis sublata fuit, destringitur reus principalis fideiussori tunc. et exsequitur eius mandatum siquidem ideo intercessit, ut solueret, et gerit negocium ipsi, et illum liberauerit, ut acute tenuit Schifordegerus ad Fabrum lib. 2. tract. 8. q. 2. Deinde notandus est actionem mandati esse personalem, contra reum principalem, et ipsius heredes, sed neque cum huius tertio cotinere, neque posse contra tertium dari Fontanella de pac. nupt.

clausula

Ad tit.

Clausula 1. glo. 8. § 2. n.° 70. Olea d. q. 4. n.° 22 quare neq. [illegible] fideiussore potest dari nullus n. [illegible] fideiussoris nec [illegible] sui et tantum [illegible] aliena obligatione teneretur. l. ut fidei. 39. ubi notant. h. tit. l. 4 alter. 11 C. eod. Rodriguez d. tit. 2. q. 9. et 13. ferey trats.

N.° 36.

Fideiussor eget hac [e]xces. ut possit convenire confideiussores

Quare, ut plenior[i] remedio fideiussori [illegible] alio solventi consultus fuisset equitate [illegible] [illegible] assentientibus inductus fuit ut ni aliter fid[eiusso]r cogi posset solvere, q. exceptionem debet, q. si a creditore eius [illegible] daverit act[ione]s, quas ille[?] [illegible] [illegible] illis [illegible] competebant. l. 2. l. 7 alter. 11. l. mandati. 14. l. sicut. 21. C. h. tit. l. fideiussoribus 17. l. 7 i. 36. ff. eod. cap. 2. extra eod. l. 7 possessor. l. [illegible] [illegible] tit. 15. [illegible] cap. 11. et [illegible] Oss. [illegible] in trac. § 17. 3. p. Maur. 2. p. [illegible] sect. 6. cap. 4. Rodriguez d. tit. 2. q. 9. [illegible] n.° 13. [illegible] 11. ex n.° 39. plurimosq. adducit Olea d. tit. 5. q. 1. n.° 19. et 20.

N.° 37.

Et q.° 7q. tempore potest repellere creditores nisi cedat

Ex [illegible] brevi [illegible] multa sunt notanda. 1.° e. p. h. beneficio posse creditores a fideiussore removeri nisi paratus sit in illum act[ione]s suas transferre d. l. 2. C. h. tit. [illegible] debet, q. nedum [illegible] [illegible], et executiva opponi poterit ut sine dubio docet Hering. d. 3. q. n.° 17. Rodriguez d. q. 9. n.° 13. Ant. Faber tit. 11. [illegible] cap. 9. et [illegible] Bart. ex l. 1. § [illegible] 18. [illegible] sed et post [illegible] l. [illegible] 21 [illegible] l. fideiussores. 41. § 1. h. tit. sedet post [illegible] vulgo [illegible] ut multi docent Olea d. tit. 5. q. 3. n.° 34. et 35. Nec obstat [illegible] l. si minoris. 25. [illegible] ubi videtur [illegible] exigere q. reus [illegible] ut possit [illegible] hoc beneficio; q. [illegible] executiva [illegible] [illegible] [illegible] iudicatum opponi n. potest alioquin n. [illegible] appellatio necessaria q. difficultas [illegible] subtilis [illegible] d. tit. 11. [illegible] cap. 10. [illegible] subterfugeret ingeniose adiecit [illegible] verbis aut [illegible] legit [illegible] iudicatis fecerunt posse aut provocantes, et ut sensus sit [illegible] [illegible], et si appellarunt [illegible] iudicio [illegible] executivo, q. appellat[ione] [illegible] posse [illegible] ut sibi cedantur act[ione]s [illegible] religiose [illegible] [illegible] literas [illegible] retinere, [illegible] sensus sine ulla adiectione posse [illegible], et explicabo verbis illud provocantes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et quo casu provocent, ut n. neget [illegible] [illegible] exceptionem opponi [illegible] si provocatus n. sit, sed tantum resolvat casum appellationis interpositae, q. [illegible] tractabat [illegible] 97 pars [illegible] [illegible].

tit. 2 cessor. ab 2 lib. addetur, quae extat in l. alterius 20 §. habe-
tur et videl. ibid. Beandum [illegible] variare non meminit appel-
lationis ... quod ... iudicatus ... dicta exceptio opponi potest etiam appel-
latus nisi aliter ... ex sponte causatis tit. 2 ...
in d. l. 20 =

2° deducitur post

cessam actionem eodem obligationis pignorum antelationis, et privilegii
potius fideiussoris, quod creditor ipse ... utereter l. fideiussor. debit.
... l. Paulus ... ff. ... alter. l. mandati. l. 2. C. h. tit. l. si possessor. §.
de censibus ... si actio cessa, et instrumentum actionis cessae executivum
sit eo cessionarius adversus reliquos debitores ... quos cessio facta
sit executivum agere poterit modo ipsum instrumentum cedatur, ... beandum,
auth. ... instrumento cessionis, quod aliquo solus cessionis instrumentum non sufficit
... ad primordialem et primitivum referatur docet utiliter Nuñez de avenda-
no titulo de la execucion nº 20 et 23. Rodriguez d. tit. 2 q. 17 nº 2 et
seqq., et 32. Sterling d. 33 p. 2 nº 3. Gomez de Leon in centuria ... fac-
to 85 nº ... Petrus Barbosa ... nº 6. et tit. solut. matri. ... Ant.
Faber tit. 4. ... q. 9. ... d. tit. 5. q. 2 nº 2 (Nec obstat ... l. 1. C.
... l. 25. tit. 13. q. 5. ubi fideiussor non potest emere pignora, quae
obligata supposuit rei principalis et si emerit tenetur fructus inferius
imputare, ductis sortis expensis, si debitus usurarius sit, ... non
... redemptae ... cessae actionis sed ... pignoris solius quae non ...
... fideiussoris nec aliquo de fide rupta teneretur ...
de redemptae fructus, sensus, et annui redditus fideiussor. Olea. d. tit. 5.
q. 2. nº 9. Rodriguez d. tit. 2 q. 17 nº 28. ... tituli ...
... i. l. mandati 59. §. 1. mand. Sed ... immoremur
... Ant. Faber de erroribus de eadem q. errore 4. et ...
... tit. 1. ... q. 9. et 10 =

3° deducitur talem

creditorem cedendas actiones, quales apud eum sunt, et ... quare
creditor cedens non debet ... minoris efficaciae, quam habent
nec de ... aut securitate tenetur ... effectua-
rant, ut ex l. si fideiussor. 62. h. tit. recte probat Rodriguez d. tit. 2 q. 17
nº 11. et 13. et exemplis illustrat Faber d. tit. 4. ... 14. nisi credi-
toris facto deteriores cedantur l. Stichus 95. § 1. de solut. Veluti si alter
ex correis, portionem debiti remisisset, eo n. casu quod magis remisisset
tanto

Nº 38.

Et eodem modo exercere-
bit actiones ac creditor.

Nº 39.

tanto magis tenetur, ut fiminus exigat tantum quod ipso cessionario ipse soluat nec hac re distinguendum est inter fideiussores et mandatores, ut fecit Ant. Faber ubi supra quia aequa, utrorumque ratio et aequitas est, ut factum suum praestet in cessionem creditor quod ex l. fideiussoribus [illegible] h. tit. et l. siquis filius 21. ad tut. dominus Faber acriter, et recte reiicit Olea d. tit. 5. q. 2. ex n. 26. aduersum quam sanam, et certissimam doctrinam solet uulgo opponi textus in l. ei stipulatus 15. §. 1. h. tit. ubi proponitur duos intercessisse fideiussores pro reo. a quorum altero S. creditor accepit ne ab eo plus peteret neque deinceps inquietaret, pactum quod ex hac causa fuisse initum cum altero fideiussore et nihil ab eo petendo quaeritur utrum alter fideiussor liberetur? et respondit Iulianus non liberari, quia pactum cum altero fideiussore initum alteri non prodest l. fideiussoris 23. de pact. tit. ubi dicitur. §. quinque autem quae accepit, ut alterum liberaret ab altero petere non potuit quia dolo faciat, si uis eandem quantitatem petat nec ulla potest exceptione repelli; non parti, quod fideiussoris pactum eius suffragatur, non diuisionis exceptionis. D. ad. quod obligatio diuidi non potest cum eo quod efficaciter obligatus [illegible] l. si fitis [illegible] h. tit. Ex h. textu ita argumentum inter nostros nulla posse exceptione summoueri creditorem ulteriorem actionem reddit pro facto proprio, nisi [illegible] peccaminis accepit; quod nec poterit summoueri exceptione cedendarum actionum; igitur si ignarus, et liberaliter alterum fideiussorem liberauit ad praestationem tamen si uis post non poterit obstringi hunc textum decretorium praestatio respectu [illegible] Faber d. cap. 14. et multis modis exponere tentarunt laudati ab Olea d. tit. 5. q. 2. n. 30 sed ego sine meliori intellectu iudicio existimo in eo non disputari de exceptione cedendarum actionum, quia si ueritas agnoscenda est numquam h. beneficium [illegible] tr exceptio sic [illegible] potius non praeponitur exceptione doli opposita si creditor [illegible] ratus nisit actiones suas uendere aut transferre, fideiussorum l. siminoris 4. de adm. tut. aut [illegible] interuenit, et officium iudicis, ut appellat creditorem ad uendendum cedendum quod l. fideiussoribus 4. to succurri solet. h. tit. ideoque et post sententiam et post [illegible] [illegible] adictionem locus est huic beneficio ut notauimus n. 37. quod minime admitti posset, si beneficium cedendarum esset proprie exceptio argumentum ex l. fideiussor. C. de except. praeterea animus Iuliani in d. l. 15. §. 1. uniuersaliter negare exceptionem [illegible] [illegible] altero ulla exceptione nasci altero fideiussori, minime negat potuisse impetrare beneficium cedendarum actionum, ut quod creditor cedat ceteris actionibus talibus, quales illas habeat [illegible] factum suum, [illegible]

praeter

N.° 40.

fieret factus, i. e. statu diminuet.-

Sequitur ut dispiciamus quo tempore, et modo cessio facienda sit, et sane si rigor iuris et stricta disputandi ratio inveniendi ante solutionem, vel ipso actu solutionis cessio celebrari debet alioquin iam soluto subla[ta] obligatio nihil superest quod transferri possit. l. 2 alter. ff. C. lut. fideiussor. 39. ff. h. tit. l. Modestinus 76. de solut. l. 1. C. de orio iudicio, et utili act. Don. ... d. l. 2 alter, et tit. 15. comment. cap. 44. ubi ... Ant. Faber. ... dict. cap. 9. ... eundem tit. 2. tract. 8. q. 2. et 3. late Noguerol allegat. 11. ex n.° 39. usque ad 66. Nec tantum haec doctrina est vera in correo petente, beneficium cedendarum, sed etiam in fideiussoribus d. l. 2 alter. ff. d. l. ut fid. 39. militat n. eadem ratio quia soluente fid. ... tollitur omnino obligatio rei principalis, et accessoria l. ubi fid. 29. l. fideiussores 52. h. tit. l. et iis iurantibus 13. § si fid. de accept. Hering. in h. tract. c. 20 § 1. n.° 8. Verum ex patrio iure aliud dicendum est quod in l. 11. tit. 12. p. 5. ubi antiquorum iure canonicam si fideiussor paratus fuit soluere pro reo nom[ine], et ut se ab obligatione et a molestiis creditoris liberet, non nomine rei principalis, pro re imperare esse quasi sua sit actio principalis, ad cedendum quae ... soluto, non fuit extincta. Verum resolvitur sine ulla cessione, aut ... de cessioni locus quia omnis obligatio sublata fuit, haec ... iis autoritatibus iuris septem partium substinentur, sed aliquas autoribus excogitatas commentitiis ut 2 multis ex bona fide agnoscit Olea d. tit. 13 q. 9. ex n.° 13.-

N.° 41

Posset autem subtiliter replicari etiam si cessio actionum fiat ante solutionem inutilis posse esse, quia secuta solutione evanescit obligatio, et per consequens actio, quae posset transferri, agnovit difficultatem hanc Paulus ipse in l. 2 ii. 36. h. tit. et subtiliter respondit pecuniam a fideiussore non videri solutam ad dissolvendam obligationem, quae ... ad ... emendam, et ut magis cedat in pretium emptionis actionis, quam in exstinctionem obligationis principalis, aut accessoriae, ideoque requiritur protestatio, et quod ante praestationem pecuniae et in ipsa praestatione fiat cessio, alioquin soluta censeretur in causam dissolvendae obligationis, ut super dixi, 2 Paul. veniunt alii l. multi in l. 2 pupillus ... de adm. tut. et in l. 2 possessor. § de censibus docet Faber d. tit. 11. dict. cap. 9. Aliter ... Mirandae

in h. finem

in hoc benef.° specialitas videlicet q. velli creditorem nomen, aut obligat. vendere, quamvis regulariter nemo invitus nomen vendere compellatur l. invitus 11. C. de contra. emp. l. necemere 16. C. de lib. notat Rodriguez d. tit. 2. q. 10. n.° 7. Olea d. tit. 5. q. 4. n. 2.

N.° 42.

Opponi etiam solet aliquando iuris textum ingg. cessio fit ex intervallo post solutionem ex qq. impropissime autor parisiensis j. d. l. Modestinus 76. de solut. tentabat, quocumque tempore solutio fiat semper habere locum cessionem. Sed dicendum est in illis ideo post solutionem obligationem cedi quia tamen ante actio solutione sublata, et supererat actio cessibilis sic exponendus est textus j. l. Pap. 28. mand. et j. l. Stichus 95. §. si mandatu. 8. de solut. ubi si mandator pecuniam solvit creditori post solutionem actio cedi potest, quia non animo solvit, ut liberaret debitorem pecuniam accipientem, sed ut se liberaret, a obligatione, quam ex mandato contraxerat, ideo ex illa obligatione actio fuit, superest actio, que potest transferri, textus ex l. Paulus 40. de solut. eodem modo exponitur textus j. l. si minori 25. de adm. tut. ubi si curatores solverint quod pariter tutores quondam pupillo debebant locus est cessioni actionis quia solverunt ut se a sua obligatione liberarent, ut tutores. Sic similiter j. l. si res obligata 57. Alex. 1. si fideicommissarius luit rem pignori obligatam quam testator ei reliquerat prout voluerit (sic lego cum Fabro d. tit. 11. q. 10). ab heredibus lui potest, impetrare cessionem quia non solvit animo liberandi heredes, sed redimendi rem neglectam obligat. j. l. dominus 23. j. pro. de pecul. leg. licet si quis animo implendi voti, et adipiscendi libertatem solvisset pecuniam domini sui debitoribus, potest ipse, et heredes ipsius, neque cessionem actionis ab heredibus domini contra facto debitores quia potius obliviosus animo solvit, quam animo liberandi debitores, ut docent, et latius explicant Faber d. tit. 11. q. 10. et seq. Schifordegern d. tit. 2. tract. 8. q. 3. et 5. Mozzol alegat. 11. n.° 56. Richard. ff. 5. tit. qq. modis reddit. obli. ex n.° 58. Olea d. tit. 5. q. 2. ex n.° 16 —

N.° 43.

Ex his apparet post solutionem, que tollit obligationem non remanere locum cessioni, nisi in uno casu, ex speciali rescripto D. Pii ei post extinctam obligat.

solvat § … actio, qua-
si ex ces. solventi competit videlicet et tutor solidum solvit, quam
contutores conveniat … quod illum tangit, tribuitur ei actio utilis l. 1.
§. et si forte ff. de tut. et rat. distr. Haec vero ut dixi est utilis
et ex benef. introducta, nec potest ad consequentiam trahi, argumento
ex l. quod vero contra rationem ff. de legib. docet Flauer d. tit. 11. c. 11. Donis tit. 15. …
q. 49 vers. tertius Hering. d. c. 27. §. 3. n. 5. latius et utilius Olea d.
tit. 5. q. 7. ex n. 10. quare non assentior Peregrino de iure fisci tit. 6
tit. 7. n. 8. et aliis quos adducit, et sequitur d. alleg. 11. n. 58.
existimantibus eundem favorem considerandum esse in debitoribus fisci ut
etiam in ipsa solutione non impetrent cessionem actionum possint uti ipsis ac-
tionibus, quibus fiscus ipse uteretur et adducunt textum in l. in fraudem 45. §.
quod alio de iure fisci, quam contrarium expresse colligitur ex l. 2 alter. 11.
de h. tit. 13. et ul. C. de privil. fisci, ubi requiritur cessio in for-
ma ordinaria, ut solutionis tempore in iura fisci succedat
neque obstat textus in d. §. quod alio. accipiendus n. est fideiussor
a fisco conventus in ipsa solutione cessionem desiderat ut in l. 2 possessor
§. decernit docet Flauer d. c. 10. Schifordegers tit. 3. tractatu
23 q. 23. latius tit. 18. obser. q. ul.

No. 44.

Hoc beneficium
ne dum competit fideiussori contra reum principalem sed contra fideiussores l. fideiussor 17.
l. ut fideiussor 39. ff. l. 2 alter 11. C. h. tit. l. 11. tit. 12. p. 5. et alios
sine cessione nulla … actio contra fideiussores datur; bene tamen verum est in
cessione facienda a creditore uni ex fideiussoribus, pars quae ad eum perti-
net diminuenda esse, quam ex benef. epistolae D. Had. dividitur
inter omnes obligatio pro viribus, nec refert fuisse huic benef.
renunciatum, quia renuntiatio respexit commodum creditoris neque debuit
pluribus tribunalibus distinguerentur, argumento l. ul. … pug. sal. fore
… modum fideiussionis; deinde quia absurdum est, ut qui solvit
nollit sustinere damnum obligationis, et totum reiicere ad confide-
iussores, docet Nogerol d. alleg. 11. n. 53. Cardenalis hyeus
pract. concl. 205. n. 10. Hering. d. 3 p. ex n. 28. Rodriguez
d. tit. 2. q. 17. n. 15. An. Faber elec. d. tit. 11. c. 10. late Olea d. tit. 5.
q. 5. ex n. 6. Idem dicendum est in duobus reis quorum alteri benef. …
l. 2 … apparuit ff. locati l. si dividua C. locato Rodriguez d.
tit. 2 q. 9.

d. tto. 2. q. 9. no. 9. Faber d. tto. 4. err. 10. et 13. Negerolius q. no. 63. et eodem benef. utantur plures mandatores l. si quis alii 27. ff. l. Pap. 28. l. qui mandatum 13. mandati l. si mandatu 13. h. tt. l. Paulus 95. §. si mandatu 10. de solut. Valenzuela tto. illust. tract. 2. in paraphrasi no. 5. Richardus in §. omnis ey no. 16. ist. de f. et stituentes ad quod fortiter expendi posset q. in fide, et contra dicendum est, in mandatoribus et stituentibus ut ff. solventis diminuatur cessio =

N.o 45.

Cessat benef. h. ex communi interpretum placito si specialiter illi renunciatum assentibus tamen vita et potentia, docet cum pluribus, et plura Olea d. tto. 5. q. 3. ex no. 12. Cessat ut ut creditori opponi possit exceptio doli ut cedat antequam pecuniam recipiat, non ut ff. testat. facta non teneatur, postmodum creditor transferre actionem qui h. facere sua nihil interest, neque est credibile fuisse renunciatum benef., ut debitor detrimentis sentiat, sine lucro creditoris, ut recte consideravit Hering. d. cap. 27. 3. p. ex no. 29. [illegible] vulgo placet hoc benef. destitui qui negavit se fideiussorem esse, et postea de mendacio convictus, condemnatur. Olea disputavit ad partes d. q. 9. ex no. 30 et affirmativam tenuerunt Hippolitus de fideiussoribus no. 32 Cuevas ... 30. Hering. ubi supra no. 24. Sed ego acerbitatem hanc sine textu, et sine iure, fundamento introducere non audeo; quare et limitat. convenit gentissimo =

§. 3. De benef.

Exceptionum, et quibus fideiussor uti possit ex persona rei principalis

N.o 46.

vide Oleam de cess. iur. tto. 6. q. 2 n.o 20.

Beneficiis quo sunt numero, quod fideiussor ex persona rei principalis posset uti exceptionibus reo competentibus etiam illo invito, l. exceptiones 32 h. tto. quam magis, ut adeo brevitate confestim quod procedentes duas conclusiones debitam,

Ex ...

fideiussoribus

Ex Iustin. lege satis diserte in § ul. Inst. de replicat., neque exceptio realis, et personalis. Exceptio realis dicitur quae licet competat ex persona rei principalis dirigitur ad destruendam obligationem personalis dicitur, quae eximit personam obligatam et ad tempus, et in perpetuum sed non perimit obligationem itaque regulariter exceptio realis prodest fideiussoribus, et regulariter exceptio personalis illis non accommodatur probatur utraque conclusio ex d. § ul. l. exceptiones 7. § 1. l. omnes 19 de except. l. desereris C. eod. d. l. exceptionis 32 h. tit. illustrant latissime Valentinus Franciscus hic q. 3. an. 20 Hering. q. 27. 4. et seq. per totas Maurus 2. p. principali sect. 9. § 7. et seqq. Donat. tit. in ornament. q. 3. et seqq. et alius ad eandem q. Ant. Fiaberto. 8 dict. q. 3. Cusatius tit. 28. quest. Pag. in l. 5. ut leg. nomine cau. et finaliter lecti. Richardus in d. § ul. de replicat. Valentia tit. 1. illust. tract. 4. q. 9. ex n. 7. Salgadus in labirinto. 2 p. q. 30 ex n. 30 =

N.° 27.

Exceptio pacti de non petendo, et transactionis

Nec dilucidius exponi poterunt per dictas conclusiones, quod si ad utrumque alterutro exemplar ~~[illegible]~~ sed aliquibus petita, quam quae adducunt autores, et ab usu forensi, et ab opinionibus antiquorum non sit adeo certas nec de illis vacat disputare. 1a exceptio sit pacti de non petendo a reo principali conventi, quae fideiussoris fecit l. et heredi 21. § ul. l. quod dicitur 32 l. ul. de pact. l. si pro curatore 8. §. si ignorantes 7. mand. l. si quis reus 5. de lib. leg. cui similis est exceptio transactionis l. et post res 7. § 1. de transact. l. fideiussor 68. § ul. h. tit. l. 5. de recin. vend. l. Lhices 95. § ul. de solut. in quibus omnibus pacto interposito, et transactione facta et dissoluto contractu eadem exceptio, quae reo principali competit, et prodest fideiussori, sed de hac exceptione pacti aliquanto latius suo loco de ceteris tractabo. Personale vero dicitur pactum (i.e. pactum de non petendo a reo principali intuitu eius personae, et non obligationis) non competit fideiussori l. nisi hoc. 22. l. in duobus 25. § 2 de pactis. Sed eo in casu si a fideiussore petatur potest opponere reus dolo durat efficacia pacti, et sic interponere pactum ~~[illegible]~~ do. Alio quin si fideiussor dimittatur per regressum, quod habet in principalem inutile prorsus pactum erit, et ~~[illegible]~~ per hanc caullationem principale creditor exfunget, ut notant Franciscus d. q. 3. n. 125. Heringius d. § 9. n. 4. Sed quod diximus exceptionem pacti in rem exceptio

Adtus.

xcepti competere fidei intelligendum est nisi donandi animo intercesserit, et sic invito, nam in his casibus cessante regressu contra principalem exceptio fidei non datur l. quod dicitur 32. de pact. Donelli. 4. comment. cap. 13. et post lit. B. rat. n. quia exceptio datur fidei est quia aliorum pactum inutile esset, reo principali et sic regressus reus non solvit, solveret postea fidei et deficiente habitatione, et beneficium deficere consequens est =

N.° 48.

Neque obstat Juliani in l. si mulier. 16. § 1. ad Velleianum in quo fideiussori vult eandem exceptionem, quam mulier etiam si donandi animo intercesserint, quia in ea specie ut Julianus ait, fideiussor intercessit pro muliere, quae alienam obligationem in se suscepit contra S.C. quare et tota obligatio in mulieris necesse est ut evanescat fideiussoris arg. ex l. si debitori. 7. h. tit. aliud est in exceptione pacti, quae non eludit obligationem, sed ope exceptionis l. sed si unus. 27. §. pactum. 2. de pact. quare manente obligatione in suo robore, non tollitur fideiussor, nisi pactum rei principalis prosit fidei; quod idem dicendum est in exceptione S.C. Maced. Neque enim hoc S.C. extinguit obligationem, sed tantum dat exceptionem filio, tamen quia [illegible] eius exceptionis [illegible] fidei si donandi animo intercesserint l. sed et si pater. 9. §. non solum 3. ad Maced. docet Hauer in rationali ad eundem tit. et tit. 8. comment. cap. 2. et tit. 11. q. 2. Cujacius tit. A. ad [illegible] Ursei[us] ferox in d. §. non solum. 3. et tit. 9. quest. Dyni in l. quamvis. 7. ad Velle.

N.° 49.

Notandum etiam est exceptionem pacti in rem competere fideiussoribus [illegible] in tantum ut si postea deficiendo iterum pacisceantur inter se creditor et debitor fideiussor non teneatur ex primo pacto l. ult. de pact. neque enim liberatio, quae ei coepit competere potuit illi auferri sine ipsius facto, aut voluntate, notat Covarrubias. tit. 1. variarum. cap. 14. n. 8. Hering. d. cap. 7. a q. n. 32. neque obstat etiam textus in d. l. sed si unus 27. §. pactum. 2. vers. eadem ratione. eodem ubi in eadem specie Paulus respondit fideiussoribus prius pactum non prodesse, quia si ex bona fide veritas agnoscendae, censeo cum Ant. Fabro in rationali ad d. leges utrumque l. C. desensisse, quod indicant verba illa d. l. ult. et verius est, sed si aliqua via est quaerendum ut consultus indices secus quam nantes opponam, nisi alia mihi facilior videtur, et si aut haesitationem careat, quod dicere dicas §. pactum intelligendum esse, quod fide utilis

utriq; pacto interfuit nec sine magna ratione dubitat quam prius pactum cum reo initum ineffectum liberatum fuerat fideiussor d. l. fideiussor. quare licet postea 2o pacto intercessisset uidebatur dicendum non posse in nouam obligationem recidere et ex pacto nudo teneri non possit, ut de pacto iniuriarum disputat Paulus j. d. §. pactum sed nihil omnium doctorum placuit, quia per pactum prius non fuit ipso iure liberatus, sed ope exceptionis quare illa recte potuit elidi per replicationem ex 2o pacto ita accipio doctrinam Accursij, Bartoli, et omnium quorum refert ad Cusanum, et Gotofredum j. d. §. pactum Richardus j. d. §. ul. pt. de replicat. n.o 11. Et si hec conciliandi ratio uobis displiceat alios nouas solutiones adducit Genoua legum conciliatarum pag. mihi 58: que non sunt multum plausibiles. Noto denique quod fideiussoris pactum alteri confideiussori non prodest neque reo principali nisi fideiussor sua causa intercedat. i. e. in re sua, et nisi pactum fuit ne a reo principali peteretur l. fideiussor 23. et duabus seqq. de pact. de quo non uacat disputare =

N.o 50.
Doli: Rei iudicatae:

Doli exceptio

ut exempla prosequar etiam fideiussoribus competit ex persona rei principalis d. l. exceptiones 5. §. 1. de except. l. si tibi 29. h. tit. l. 2. C. de fideiuss. tut. Cui similis alia exceptio, videlicet non contractum principalis sine causa celebratum fuit l. si stipulatum 15. h. tit. iuncta l. 2. §. circa 3. de doli mal. excep. et si deficit ratio principalis debitoris, et negotij equitas, ex qua obligatio efficaciam erat habitura. l. sed si 4. §. ul. rem pup. saluam fore l. si quis 31. h. tit. Generaliter n. verum est [illegible] ex equitate reo competit fideiussori [illegible] accommodari [illegible] 6. rem pup. saluam fore. Et similiter exceptio rei iudicatae, quia in rem est fideiussori datur l. 2 argentum 21. §. ul. de except. rei iud. l. fideiussor 15. de doli except. immo et idem dicendum est de exceptione, que resultaret ex arbitrio. l. aduersus 29. de recept. et arb. recep. ex quo fluit ut tempus, quod olim dabatur condemnatis ad faciendum iudicatum, quia ad eam obligationis pertinebat. l. tempus 29. de re iud. etiam concederetur fideiussoribus l. ul. §. ul. C. de usuris rei iud. quo exemplo Iustin. nouell. 115. c. 5. inducias nouem dialis, quas concessit heredibus a die mortis testatoris, ne interim per creditores offenderentur inquietarentur, concessit etiam eorum heredibus, item si pupillus abstineat hereditate fideiussores, qui pro eo, tanquam pro herede intercesserunt eadem exceptione abstentionis defenduntur. l. non pupillum 89. de acq. hered. Deinde si testator debitori liberationem legaverit fideiussor

rit, fidor eadem except. uti, q. principalis l. 2. de lib. leg. quemadmodum si per legem liberatio debitori contigisset. Certum est et pariter fideiussores liberari. l. si liberaverimus. 37. §. tit. de leg. lib. Unde recte docemur in l. 7 lex. 46. h. tit. 7 lex impedimento quominus ex negotio oriatur obligatio, neque fideiussorem teneri. Lex enim Cincia, quemadmodum donationibus imposuit l. 2. C. theod. de donat. permissum est, et eo nomine datus fideiussor non in amplius tenetur quam per legem donare licuit. l. fid. 20. de donat. exceptio quoque S. C. Vel. ut n. 28. tetigi, fideiussoribus prodest. l. si fide. 6. et seqq. l. si mulier. 16. § 1. l. si decipiendi. 30. § 1. ad S. C. Velleianum, l. mulierem. 14. C. eodem tit. Cui adiungenda est S. C. Macedoniani l. sed et si. 9. § non solum ad Maced. l. 2. quae res pign. Praecedentibus annumeranda est exceptio non numeratae pecuniae l. fin. C. de non num. pec. compensationis. l. verum. 4. et seqq. de compensat. iurisiurandi a reo principali exacti d. l. except. 7. § 1. de except. l. iusiur. 28. § 1. de iureiurando. l. ubicumque. 95. § naturalis de solut. quamvis dicendum sit [illegible] fidor ipse iuret colligitur ex d. l. ul. § si fidor de iureiurando l. 1. § si fidor 3. quae rer. act. = His breviter animadversis ad 2am classem exceptionum accedamus, quae sunt exceptiones personales illae non spectant fideiussoribus quia non extinguunt obligationis sed favorem et commodum rei principalis, quae fid. accommodari non potest quia personae obligationi cohaeret d. l. except. 7. de except. d. § ul. [illegible] de replicat. Exempla peti possunt ex declinatoria fori veluti si pro clerico, aut scholastico laicus fidor intercedat, quamvis reus principalis uti possit exceptione declinatoria deliniatoris fori, si coram iudice saeculari conveniatur, non potest illa fidor uti, quia unicuique ex propria persona accommodari l. 1. rever. 12. ind. sol. Bobadilla. lib. 2. polit. cap. 18. num. 26. D. Alonso de escobar. de regia, et Pontificia iurisdict. cap. 39. n. 2 Similis est exceptio ne debitor conveniatur nisi in quantum facere potest, i. e. reservatis sibi alimentis necessariis. l. in condemnat. 173. de R. I. haec quippe exceptio fideiussoribus non prodest l. et si fideiussor 24. de re iud. spectat enim hoc beneficium personam, nec alii potest accommodari l. sunt qui. 16. et multis seqq. eodem tit. Sed tamen ego noto hanc doctrinam ita generaliter acceptam per vim esse falsam, quoniam inutile esset privilegium, si reo competit principali, contra creditorem si posset

Si profiter hic fideiussore discutere, et fid.or cessis iurib;, et dict.e mandati urgere debitore ad solidi solut., quare iter distinguendum est, exceptio que reo principali competit, ne conveniatur ultra quam facere potest generalis est, quod ad omnes veluti que competit clerico nobili, et similib; de quas vulgo notatur in leg. Odoardij de solut. limitata est ad aliquas personas, veluti que competit donatori respectu donatarij, patrono liberti respectu, marito respectu uxoris, et eius heredi, in primo casu exceptio non competit fideiussori quia ut adversus creditorem tenetur non principaliter, ita et adversus fideiussorem Sterinq. d. cap. 7. § 4. num. 8; in 2o ut casu exceptio innanis redderetur si fid. omnino de negaretur eadem exceptio ideoque permittitur reo principali ut se de fensione ingerat, et suis suo allegeo, ne in plus fideiussor conveniatur, quam ipse reus conveniendus est l. verus .63. §. 1. ff. pro socio, ut post alios docet ualiter Gama decis. 25. et Flores de Menas talis est et exceptio in integrum restitut., quia si reus principalis minor sit 25. annis, et lapsus lubrico etatis adversus obligat. restituatur eius liberatio tamquam cum et benef.o personali non proficit fideiussoribus l. in causae 13 de minor. l. 1. et 2. C. de fid. minor. ubi multos adducit Barbosa, inter dijam de fideiussoribus exceptio ex illo benef.o l. 3. §. sed utrum de minor. videlicet quando iuvor asseverunt se minore non absolvere ut tali, sed per minori dom. offensore, ut herede, et tunc hae fillia personam gerit et non se restituitur personat personam eius fid.or desinunt teneri l. minor. ff. de assecurat. l. Panormij. 89. de acq. hered. notat post Donnel et [illegible] Pichardo j. d. § ul. ex num. 16. huic enumerari potest benef.o de ex novis legib; agricultorum habent nempe sint executari personis agricultura destinatis, et alijs deqq. dixi j. mene. ad l. 25. et 28. tit. 42 lib. 4. novissime compilat. Hec enim beneficia, aut exceptio personalia sint, fideiussoribus non ceduntur, ut recte docet Salgadorius disp. 29. q. 2. num. 4. Collantes. ad prag. agri. th. 2. q. 13 num. 3. et alij quos sequitur Narbona j. d. l. 25. glo. 12. n. 7. ubi remissione agit de fideiussoribus nobilib; et ceterorum, qui privilegio fruuntur exceptio eius cessionis a reo facta non bonorum fideiussori non nisi personalis sed quod fideiussor accessit ratio

ite cavis

in casum paupertatis rei principalis, ut dixit Iustinian. l. d. ul. notat d. Cesaris tom. 19. obser. cap. 29. Hering. d. q. 9. ex n.o 99. Et quo infert si heres rei principalis opponat exceptionem inventarij ne in plus teneatur, quam sufficiunt defuncti facultates, hanc non debere fideiussori, ut potest probari ex illo textu l. ... separat. juncto neq. tamen ut abiret. Exceptio enim haec in summa est exceptio paupertatis, et defectus bonorum, qua casu stricte obligatur fideiussor, ut ex multis docet Hering. hic cap. 20. §. 16. ex n.o 35. eadem ratione moratoria a rege principali concesse imperatores non suffragatur fideiussoribus nisi illorum mentionem faciat, ut docet cum multis dom. Salgado labirintho 2. p. cap. 20 ex n.o 27. Sed inducie quinquennales per creditores ipsos concesse reo principali prosunt fideiussori, quia est exceptio pacti aliquin ... fallerent. Hering. d. cap. 24. q. 9. ex n.o 96. posset etiam ... l. si precedente 58. §. 1. ff. mand. Sed necessarie ... non ... tangit nec in eo ... immorari=

Appendix

De remedio tex. in cap. ult. ex. trah. tit. de

fideiussoribus et l. 14. tit. 12. p. 5.

Ut vero determinatamus hoc benef. quod fideiussoribus competit inquit Gregorius nono, q. cap. ul. extra h. tit. Cum, pro quo te fideiussorem obligasti, si diu in debito solut. cessavit, aut bona sua coeperit seu sua h. ... fuisti ... poteris convenire, ut te a fideius. liberet quod textus ... ex ... tres casus notantur in quibus fideiussor agere potest contra debitorem, ut eum ab obligatione liberet antequam solvat creditori. Primus est si creditor morari ... in obligatione quantum vero tempus requiratur, ut dicatur diu ... arbitrio iudicis relinquitur, ut ex l. Lucius 38. §. 1. ff. mand. colligunt Menochius de arbitrarijs casu 91 n.o 2. Gomez 2. tomo variarum cap. 13 n.o 10. ... ad ... cap. 13. lit. E. Hering. hic cap. ... n.o 33. et alij, quos ... Barbosa

fideiussorib.

Barbosa j. d. cq. ul. nº. 4. & Vincensib. qui tractus habere successiuus, nec possit imputari debitori, cur eos n. redimat h. beneficij locus n. habet. Rodriguez d. ttº. q. 13. nº. 18. et 19. et alij apud Barbosam ubi sup. x. d=

2º casus e. si debitor cepit bona dissipare, et ad inopiam uergat, quamuis .n. in mora n. sit, iusta cau. e. euitandi periculi, si debitor labatur facultatib. l. fidº. 10. § 1. C. h. ttº. immo, ut ex hac lege recte collegit D. Don. possit fidºr. eo inca su petere ante condemnat. Fur... ante cetero fideiussore, q. soluendo sit diuidar actio, sed n. facile credendus e. fid. q. allegat dilapidat. bonorum, et paupertate rei, nisi recte probet, ut docet Menochius et alij obiter x. et laudati a Barbosa j. d. cq. ul. nº. 5. -

3º casus e. si iam condemnat. fuit fidºr. licet nondum soluerit creditori nam et tunc casus timendi periculi habet, d. l. fidºr. 10. d. l. lucius 38. § 1. l. si mandatu. 45. § sed si mandauero mand. l. fidºr. 45. h. ttº. hec actio n. e. mandati directa, sed utilis, et ad off. iudicis pertinet ea decernere ratio, q. ante solut. fidºr. n. adimpleuit mandatum, et ideo ad act. iure precurrere necesse e. Don. d. ttº. 13. cq. 12. et q. 13. ver. secundo deducit q. notant Bobadilla ttº. 5. polit. cq. 1. nº. 86. Valasco formalibellarii nº. 130. et alij apud Barbosam ubi sup. nº. 8=

Preter hos casus alios 14. cumulat Menochius d. casu 41. et in nullos Gomez d. cq. 13. nº. 10. Barbosa ubi sup. e. nº. 12. Henriq. d. cq. 25. Sed ego tantum unum asseuero q. ceteris nuacat disputare, videlicet, si ab initio in instrum. fideiussionis conuentum fuit, ut post aliquod tempus reus a obligat. liberaret fideiussorem, nam et ita cauto standum e. Don. d. q. 13. Menochius d. casu 41. nº. 6. Barbosa n. 13. qq. labori se mestri finis impo- nimus intermit- tentes pluris, q. omit- tentes. tractat. hanc quam postremus repetemus. Sit Deo laus, Deiparaeque

Amen

CAPUT 4.

De personis, quae ex fideiuss. NON OBLIGANTUR.

N°. 1.

Quidam sunt idonei fid. qui satis cautus n. e creditori, et ex fideius. non obligentur efficaciter l. 3. ff. h. tt. l. 1. ubi eius Vocatus n. fuerit, l. 1. et 2. ff. h. t. q. sat. cog. quare expositis definit. et divisionibus nostri tractatus, iste ostendi, qualis occas. pleraq. eius rudimenta sortiantur, succedit, ut dis[illegible] q. efficaciter ex fideiuss. possint obligari sed quia [illegible] eadem ratio, ut [illegible] docet j quis [illegible] ag. ex causis [illegible] de libertate sui et alieni iuris [illegible] et facilius ad cognit. propositae quaestionis [illegible] enumeratis personis quae ex fideiuss. et [illegible] omnino efficaciter obligantur nec ex hinc ij [illegible] de monstrabuntur. inprimis ad monendum est generaliter omnes personas, quae stipulari non poterant, i. e. Romano, ut mutus, infans, absens, et similes, qui loqui non poterant, solemnia stipulat. verba, nec potuisse eo obligatos ex fideiuss., [illegible] stipulat. fid. intercede[illegible] l. greve. 8. ff. l. barbarus. 12. C. h. tt. ut dixi [illegible] q. 1. sed quia [illegible] [illegible] pertinet ad tractatum de [illegible] et latius [illegible] de illo ad eius tt. q. 2. abstineo ne locum desiderat [illegible] magis, et peculiari disputat. [illegible] animadverto hodierno i. e. nostro [illegible] tt. 6. tt. 5. [illegible] q. omne solemnitas stipulat. sublata fuit, et cavetur consequenter efficax [illegible], quamvis mudus, mutus, et alios, qui loqui non [illegible] valeant signis, et litteris exprimere [illegible] ex fideiuss. obligari, ut ex q. [illegible] alio [illegible] docet Gregorius, l. 6. tt. 11. [illegible] Padilla. Meneses [illegible] n. 5. C. Arrandez. Olano [illegible] n. 20. Parladorius [illegible] quot. 683. n. 22. Mancergo [illegible] et Azebedo n. 19. [illegible] ex fideiuss. obligari non poterant, q. nec ceteris [illegible] celebrare possunt ex de[illegible] sicut infans, furiosus, [illegible] et similes, quod breviter [illegible] sufficiat, et primum de muliere videamus.

Hac in re

N.o 2.

Ad mulieres

Ab initio re publi[illegible]ca tractatum est de intercessionibus feminarum, fuit olim edicti Augusti, et Claudii inter coetus feminarum, ne pro uiris suis intercederent, i.e. ne tamquam obligatae participarent tamquam correi, et confirmarent tamquam fideiussores, et in se animo nouandi transferrent tamquam expromissores. l. 2. § 1. ad Vellei. Postea a Marco Silano et Velleio tutore Sc. rogatum omnibus feminis fuit, et beneficium pro uiris ad quaerendas fideiussiones, neque aliis obligarentur. d. l. 2. § 1. Deinde Authentica si qua mulier. C. eodem, specialiter uxores, quae pro maritis intercedunt teneantur, quod si pecunia in earum utilitatem conuersa sit, et quod ius commune sonat ex iure patrio l. 2. tit. 12. p. 5. l. 14. tit. 20. lib. 13. fori legum. l. 207. stili. Sed postea nouiori lex quae extat in l. 61. Tauri, quae est l. 9. tit. 3. lib. 5. Rec. statutum est ne uxor possit pro marito fideiubere, et si allegetur, liberetur quod debitor generale conuersum fuisset utilitatem ipsius uxoris. Deinde si intercedat pro marito tamquam correa, et particeps eius obligatur teneri, nisi in quantum probari utilitatem uersum fuisse declarat, quod tunc in ipsius utilitatem uerti quando utilitas respiciat patrimonium uxoris, et eius augmentum afert, ueluti si domus fulcita sit et uineae cultae, aut meliorata, caeterum consumpta sint pecuniae in alimenta familiis liberorum, aut mariti uideri tamen eius uiuat excipitur quod lex regia intercessit, quae ab uxoribus pro maritis fiunt in causa tributorum, aut aliis libere debiti Regis, quo casu et ut fideiussor quam ut correa pro marito potest obligari, nisi iusto metu ad fideiubendum, et intercedendum fuerit adacta, quod qualiter de bea intelligi recte, et ex professo tractat Sa[illegible] allegat fiscali. 35. pro toto haec circa intercessionem uxorum de nouo lex Tauri sanciuit, ceterum de feminarum intercessionibus iuris communis dispositionem obseruauit, quare si pro iure communi, et pro ue Regio aliqua in medium afferemus de fideiussione feminarum, quae tractamus post ea de S.C. Velleiano, ad nostrum institutum spectant.

N.o 3.

Quecumque mulier uiri potens

Sed ut exordiamur procedamus quo modo, et more l. consultorum libauimus singularitates S. Consulti, quae ad nostram rem faciant, inquit et Vlpianus in d. l. 2. § 1. de obligationibus feminarum, quamuis non statim quod statim expressat indistincte de quibus feminis accipiendum est d. mulieres

mulier n. apelat. eti Virgo viri potens detinem l. mulieris 13. versl. d. que ad hunc tractatum referenda, nec convenient Gedes [illegible], et [illegible] ad Dorilt [illegible] littera. B. ideo autem dixi virginem viri potens, et non puella, quae in illa etate erat impubertati oblig. viri n. posset, neq. [illegible] benef. iudicij inferiori [illegible] de minore =

N.° 4.

alijs interuenire requit.

Inquit deinde, quod alij. nec fierent hec verba significant faminas pro aliena obligat. nec fieri non posse. i. e. neq. posse accedere alienae obligat. tanquam fideiussores, nec eam participare tanquam correos, nec in se transferre tanquam expromissores, neq. ab initio suscipere, vt quomodo obligationis alijs referant, ideo mulier alij in iudicio defendere non potest, quod si condemnaretur alienam obligat. susciperent [illegible] l. qui absens [illegible] l. alienam. 18. C. ad velleian. neq. faemina [illegible] l. si cedentis ff. eod. eadem rat. n. potest alienum nomen promittere neq. pro alio expromisso teneatur l. non distinguemus 32. §. si mulier. de recept. [illegible] nec pignus pro [illegible] ponere pro aliena obligat. l. quamuis 8. ad Vel. [illegible] 39. §. 1. et seq. de rei vindicat. nec constituere se pro alio soluturam. l. 1. §. 1. [illegible] nec insumma pro alieno debito interuenire non potuit l. 2. [illegible] necesse alijs interuenire, vbi [illegible] l. [illegible] C. ne uxor pro marito. Paulus [illegible] §. 1. iuncta l. a. l. mulieres. 6. et alijs. C. ad Vel. =

N.° 5.

secus n. esse

Per se verum autem simul [illegible] aliena obligat. non suscipit, sed pro se suo nomine obligari [illegible] Vel. auxilio [illegible] non potest, quod ad hunc casum non pertinet eius [illegible] exempla, in tractatu [illegible], de [illegible] ex. l. si maritus. 6. [illegible] lo. C. ad Vel. l. neq. interim. §. 1. si mulier. ff. [illegible] tutor. 19. [illegible] et §. denique 3. et fere [illegible] l. [illegible] 25. l. [illegible] l. ult. ff. eod. inde expom. potest [illegible] nec vulgaris [illegible] [illegible] §. 1. de instit. act. vbi [illegible] asserit nihil referre, vt institoria actio competat, quod sit institor masculus, an faemina, quae in [illegible] dam, quod eius [illegible] exercet. dixerat. j. l. 1. §. parui 16. de exerc. act. [illegible] si mulier aliena negotiationi tanquam institrix proposita sit teneri eam ipsa ex quo [illegible] posset arguj [illegible] faemina ex aliena causa suscipit obligatum, [illegible] causa [illegible] mercat

explicat l. 7. §. 1. de instit.

f.

nentis, et in ipsa obligatur, quod potest foemina alienationem obligat. Respondetur S.C. Velleiani autoritate non debere mulieri inspici, quae contraxit quod proprio nomine, et ex proprio contractu obligari. Lex eligans i. l. si dona 25. §. 1. ad Vel. l. 1. §. quod si quis l. si filius. §. interdum. ver. quod ad Maced. Nostra Albericus Castrensis, Corbalius fol. 1. seq. 17. §. taberna. depos. act. ergo quo deposito contraxit principaliter ipsius respicit arg. ex l. quasi filio. eod. et ideoque in propria obligatione mulieris deposite non habet locum hoc beneficium =

Respondetur

No. 6.

Sed tunc acrior insurgit difficultas cod. l. sed et si. §. 1. depos. act. ait. non obst. mulierem deponentem teneri, et et depositam teneri, tunc sic argumentor, deposita obligatur principaliter, et deponens accessorie, et tanquam fidejussor obligatur ex persona alterius, quod in deposita nulla causa aliena obligatur salus possumus, et ideo ius illud indurare in persona mulieris deponentis, agnoverunt difficultatem hanc Accursius fol. a. C. depos. act. Cujatius recitat aliquos tit. Cod. et Duarenus cap. 2. et Dn. Vamos in schedulis manu privata depos. act. cap. 1. n. 33. quod mihi communicavit, recte respondere ait, ex aliena persona obligari quidem mulierem deponentem sed tamen obligari ex propria causa, et ex proprio interesse immo obligari, quasi ex proprio contractu, quia contraxit institore potest videri deponere contrahere cum voluntate institoris positus sit. l. si res ablata 19. §. apud Dnm. l. institoria 19. de rebus cred. l. id. quoque in synopsi basilicarum tit. 53. cap. 39. ubi Carolus Labeus [illegible] mihi 17a. et augueruns, mulierem, quae proprie et in ipsi pro [illegible] deliberat, et per alio obligatur efficaciter teneri, et auxilio S.C. Vel. destitui si interpositio in ipsius utilitatem redundet l. sed si eius §. 1. aliquando 13. l. vir uxori 11. §. ult. et l. seq. l. si mulieri 22. l. si dona 25. §. 1. l. bona fide 27. §. ult. ad Velleianum l. 1. §. ult. depos. l. dedi 8. §. si mulieri quod sit. aut. cap. et Cujacius in hac eadem et licienda 15. §. si fundus eodem tit. quod ad rem non pertinet adducendum, Julius Pacius legum conciliat. cent. 1. q. 68. Richardus §. 1. depos. Desanctis dat. n. 26. Cujatius Lib. obser. q. 3a. Hering. hic. cap. 7. n. 414. et clasia ad utrumque tit. repeteritus =

No. 7.

Prosequamur nunc

f. 6.

S. C. verba ingt quoad fid., et mutuidat. [illegible] exhibe-
bat contantis fid. interdici, sed alios, quos et [illegible] ingg
tanq. rei principales foeminae interueniunt, sicq. textu inter
uenerit, ut omnibus modis obligationis alij quaeritur, omnino
aliena obligatio foeminis interdicta est, siue re siue verbis
siue aliquo alio contractu obligentur dummodo ex alienatam
suscipiant obligatio. l. 2. §. omnibus ad Vel. veluti si mu-
lier mutuam pecuniam acceperit tanquam in proprios usus uerum
ea recuperata ut in his illas transferret, similiter auxilio
S. C. Vel. [illegible] quasi alio fideiussisset, si creditor simu-
latus [illegible] ignorauerit l. si mulier 11. eodem. Ceterum si creditor bo-
na fide, et existimans mulierem in propria [illegible] pecuniam [illegible]
cipere, ei crediderit, non est locus S. C. licet mulier alij pecuni-
am [illegible] tradidisset, alio quin, quod [illegible] mulieribus [illegible] d. l. mulier.
[illegible] bona fide 27. eodem. Deinde quod mulieri interuenienti animo
decipiendi aduersarium non subuenitur. l. 2. §. [illegible] 3. l. fid. 16.
et 17. l. si mulier 23. l. [illegible] 29. §. ul. l. si decipiendi 30. ff. l. 5. l. foe-
minis. C. ad Vel. l. mulier 11. C. de dol. [illegible]. [illegible] animad-
uersio locum habere potest [illegible] foemina, ut principalis interuenit.
Ceterum si fideiubendi animo intercedat expresse tanquam fid., [illegible]
per auxilio S. C. [illegible], quod tunc creditor scire debet, et ignorare non
potest mulierem inutiliter fideiubere vel [illegible] [illegible] l. si [illegible] 48,
[illegible] h. tit. [illegible] quod masculis, et foeminae, ut correi unius eiusdem
obligationis interueniunt curiosus esse debet creditor in cuius utilitatem
cedat, quam [illegible], quale sequitur [illegible] [illegible] fid. [illegible]
[illegible] [illegible] ad eius utilitatem obligatio pertinet; [illegible] credi-
tori hanc curam habenti [illegible] pecunia omnis in mulieris u-
tilitatem pertineat, licet reuera [illegible] eius sit [illegible] [illegible] repe-
titur. l. uir uxori 17. §. ul. ff. [illegible] ad Vel. notant Cuiacius tract. 4
ad Africanum, et Ant. Faber [illegible] [illegible] Rodriguez d. [illegible]
ex n. 21. [illegible] Maurus et multis hic [illegible] [illegible] sec. 8. [illegible] ex
n. 11. animaduertendum est breuiter Hotomanum [illegible] obser. 9. 5. et [illegible].
4. cap. 15. suspecta habuisse haec verba mutui dat., et reposuisse
mutuat. Sed absurde [illegible] mutui datio facta a creditore, et recep-
ta a muliere, ut alij reddat mutuam pecuniam est h. S. C. [illegible],
ut obseruauit Cuiacius tract. 4. ad Africanum [illegible] d. l. uir. 17. et postea
Alij. [illegible]

alij, sic eg. ita Hermanus tit. 1. observat. q. 18. # ubi verbo voluerunt, reposuit censuerunt, quod dissimulavit agnoscens Brissonius lib. 1. de form. pag. 102 in parvis. Religiosior fuit Menochius Augustinus dil. et J. Civ. qui licet agnovisset, frequentis fuisse in S. C. tis censendi, quam volendi verbum tamen nihil audet mutare ob fidem Archetipi Florentini, ubi italeg. tr. sedingi leuiß. nostra, et iure flori estimanda –

N.° 8.

Inquit Senatus Consultus neve eo nomine ab eis petitio, neve actio in eas detur nec verba dtinent effectus S. C. ti. Quoniam Praetores rescripsitantum ex interceß. mulierum actionis petitio et denegandam creditori inefficax est obligatio, quam si ex ea creditor agat, exceptio S. Cti repelli potest l. tantum. 11. ad Maced. l. si fid. 6. et reg. l. si mulier. 16. ad Veleianum l. except.). §. 1. de except. et ratio. contra exceptionem hanc replicatio creditori opetere potest datur mulieri et eiq. replicatio duplicatio, ut ipse tit. ff. l. virum. 20. 17. §. 1. ad Vel. et si solvit mulier ignoranter repetitio indebiti illi spectat l. q. except. 3. 40. de condit. indeb. tandem si mulier noluerit uti benef. S. Cti, et voluerit solvere actio mandati habet contra principalem debitorem ut ceteri qui efficaciter fideiubent l. Paulus. alias si mulier. 31. ad Vel. neque officium aut obsistunt predicta verba, quae videntur demonstrare, ex eo tamen inito contra auctoritatem S. C. nulla obligatio nasci ex qua detur actio petitio vel innovis. l. si mulier. 16. §. 1. eodem tit. et 1a. quae res perficitur tota obligatio S. C. to impugnari, quia scienter ... j. l. si sponsus. 5. §. 1. de donat. inter. alias. §. si uxor. 4. quamvis securus amamus, non tamen ea auctoritatis erantur, ut possint ... impedire quin ex eo tamen ... actio nasci. ... l. ad Treb. §. restituitur. ff. de usufr. §. restituta. de fidei. hered. docet Oss. ad Don. y. lib. 12. c. 30. littera A. novissime Ant. Matteus in collegio iuris fundamentorum. l. ff. disp. 19. n. 19. quare dicendum est illa verba actio, petitio ne non detur, ad potestatem Praetoris referri, qui ex formula actionem, exceptionem dabant litigantis ut notant Cujacius. 8. obser. cap. 10. Duarenus de his de jure iurando n.° 12. et sequen. et aliis nec Richardus in §. act. 28. q. 1. ex n.° 16. ff. de act. Praetores exmerebit.

Multi

multi videre apparebat, et interuersae mulieris
quae eius auctoritate, ut in libello narrabatur, ad accipiendum im-
petrandumque illos creditores denegabat ne sumptibus et in-
ani litium [illegible] litigator vexaretur. Ceterum si aliquo diceretur
qui obscurus id videre possent dabat accessus [illegible], et
suppl. exceptis quod mulier se tueretur ex quo appareret obligatus, aut
quod ipso iure ex intercessione mulieris nasci licet ex officio iudicis
[illegible] denegaretur, quod in renouatione, ut probari potest ex l.
neque postea ff. de iureiurando, et ipse docet ex [illegible] quod [illegible]
Antonius Matheus [illegible] n°. 30. =

N°. 9.

Ex primo cautum est ut Sctum
Velleianum quod non omnes, ut [illegible] multis in casibus limitarunt
ut docet [illegible] Augustinus de S. Sci. h. [illegible] quod ferre non pos-
sunt nulli iuris interpretes, quorum [illegible] Sctum doctrinae in exceptionibus
eius ducunt. Prima exceptio petenda est ex l. si mulier. 22. C. ad Vel.
in qua dicitur si mulier, quae pro alio intercessit, iterum post bien-
nium transactum ratum habeat intercessionem, ut ex re. [illegible] Impe-
rator ex perseuerantia in voluntate per tantum tempus, mulie-
rem non leuiter, sed maturo iudicio profiteri se ad fideiubendum
haec. Iniuria sit quod eandem fideiussionem mulier ratam habuit quod ipsi-
mus Sctum deinde post biennium eius [illegible] debiti causa pro [illegible] in-
tercessit non habet locum praedicta constitutio, quod eadem facilitate
pro altera fideiussit, potuit et pro altero intercedere, ut inna-
[illegible] ex l. doll. 19. ver. diuersum. Secunda exceptio de-
ducitur ex l. antique 23. C. eod. ad Vel. si pretium mulieris [illegible]
recepit tunc etenim non [illegible] fragiliter, quod [illegible] intercedere videtur
et ut ex periculo, quae [illegible] reponet, sed et Imperator quan-
titatem non praesumat, recte arbitrio iudicis eam relinquunt, [illegible]
[illegible] Maleuus d. cap. 3. n°. 40. Gama dec. 121. Menochius casu
224. [illegible] ad Don. l. d. tit. 12. c. ult. lit. C. Hering. d. cap. 7. n°. 235.
alioquin tali de creditores, aut debitores grauius pretio pa-
to pro fideiussione possent fraudare mulieres S. Sci. benefic. Tertia et
[illegible] ex l. veteres. 24. C. eod. vbi si mulier ex promissione ex-
titit in causa libertatis pro ancilla, quae numquam adhuc se redi-
mebat tenetur efficaciter, itaque fauor acquirendae libertatis
[illegible] fauori S. Sci, cui simile est, quod dicemus in l. si filia-
[illegible]

De his exceptionibus agit D. Molina de iust. et iure. tom. 2. tract. 2. disp. 540 à n°. 16

[illegible] quo 21. §. 1. ff. eod. mulieres quae inventu pietatis ... ire iudicant intercessit, ut eum a ... obligat ... periculo liberaret, non iubari ... quod in fragiliter ... et liberaliter ... late illustrant Pirrus ... tanela de pactis nupt. 2. tomo clausula 7. gl. ... n.o 51. Noserol alegat. 32. n. 6. Sic similiter ... de apel. ... licet aliis ... mulier defendere ... qualiter obligat ... ut dixi ... n. 2. ... recte appellat, et agit. ... desumitur ex l. ... vl. C. eod. ... si intercesserit foemina ... misit auxilio ... destituit ... favore ... ut ... apud minores 25. annis creditores ... alio intercedebat, et ... debitor satisfaciendo ... in mulieres efficaciter ... gere poterat, et nunc potest ... favore ... favore sexus l. si apud ... notat Valentin ... gg. 2. n.o 148. Pirrus d. q. 3. n.o 126. =

Hoc autem iis tot-
tantis et vigiliis excogitatum tantique fundatum ... in foro obtinet, ... foeminae fideiussores intervenientes in publico instrument. coram publico tabellione ... ut dicitur ... quaest. 23. §. vl. C. ad Vel. semper ... de stilo, et omnium observantia notariorum renunciant foeminae, ... huic benef. quod iurata renunciat ... omnia auxilia ... ne veniant ... fide iureiurando data ... ex regnorum ... extra dictum iurando ... iuramentum adducitur apud nos huic renunciat., et aliis, ut omnis dubietas tollatur. ... simplex renunciatio sufficeret, et revera si stricta iuris ratio sequenda est, simplex renunciatio non sufficit, quod eadem facilitate qua foemina ad fideiubendum accedit, renunciaret etiam omni legum auxilio, ut sentiunt post alios ... d. ... vlt. ... D. et noviter Antonius ... Merenda ... lib. 2. ... 36. ... ligis autem iuramenti artius ... stringuet ... l. vl. ... spec. auth. Sacramenta puberum. C. si adversus venditi. ... stringat dictum iurando ... licet mulieres eod. ... 6. Et ideo forte ... legibus ... regulariter prohibetur laicis ... iurare ... ponere iuramentum mulieribus, minoribus

sitibus quos celebrarunt, ut plus valeant, et formis extin-
gare l. 11. C. ad Vellei. tit. 1. compilat., quas ptercla sicutus ex-
ponit Parladorius lib. 2. rerum quot. cap. 3. ex n. 52. Hoc de re-
nunciatione, et iuramento dixisse sufficiant, cetera variis
altercationibus se referunt ultra plena manu congestos
apud Arboreum j. d. cap. ex rescripto. n. 2. Hering. d. q. 3. ex n.
166. Pirrus d. q. 3. n. 93. Gomez 2. tomo variarum cap. 13. ex n. 19.
sine Mateus d. 1. tomo disp. 19 ex n. 31. et disp. 22. n. 11. et
2. tomo collegio Gardeet. disp. 21. n. 23. Treutlerus et multi
volumen 1. Select. disp. 25. thesi 2. lit. F. Figueroa de
clausulis tit. 1. q. 10. [illegible]=

Sed quod in Regal.

61. Tauri sancit mulierem non teneri, quamvis, ut correat
marito intercesserit, et si alleget, et probet pecuniam im-
pensam fuisse in omnes usus matrimonii intelligendum est
tamen sub eruditorum pragmaticorum censura, nisi extre-
ma inopia laborat marito. nam hoc in casu quod mutuum mu-
lieri [illegible], et quod dixerit efficacius illam obligavit tenentur.
onera matrimonii ad uxorem spectant exteriorum,
sequitur Petrus Barbosa j. l. si constante. 25. j part. n. 52. et
53. soluto matrim., et alii quos refert Figueroa d. tit.
1. cap. 10. n. 15. etc. et ex propria causa, et ex propria obli-
gat. teneat nihil est ut possit eludere obligatus ut cen-
suerunt Ant. Faber j. suo C. tit. 2. tit. de S. C. Vel. definit.
8. Oliba d. tit. 2. cap. ul. lit. A eleganter Pirrus d. q. 3. n. 73
nec de hoc casu ut certo loquta fuit lex Tauri. Ceteras
quos examinant Tauristae ad eandem. Matienzo, et Acebedes
l. 1. q. tit. 3. lib. 5. compilat. et quae infinitis non sinit nos latius
divulgari de mandato et de S. C. Vel. ad eundem et Hering, Pirrus,
Donellus, et Olib., Ant. Matheus, Treutlerus et alii annotatores j.
locis supra allegatis Cujacius tractat. 4. ad Africa-
nus j. d. l. vir uxori. 17. et j. l. tutor. 19. ad S. Consul-
tum Velleianum, et lib. 9. questionum Papiniani j. l.
quam quam. 3. eodem tit. Hotomanus, Duarenus
et Vulsembecius in commentariis ad eundem, et
multi quos sedulo congerit Barbosa j collect. ad eosdem titulos. C.= titulus.

De minore

Add.tt.s &c.

N.o 12

De minore

Brevior est de minore disputatio, quis licet merois ex fideiussionis obligat. teneri, ut ajunt Gomez tom. 2 variarum cap. 13. n.o 9. et Augustinus Barbosa in l. 1. C. de filio fam. min. num. 2 n.o 2 idoneus fid. cum dicitur. l. dedit. 8. §. 1. q. sat. cog. l. sedet si. §. n. solus 3. de min. l. 3. ... si patris. et h. tit. l. 1. C. de filio fam. min. 7 n. Scilicet sit si omittat ... notorii damnosus eo ipso quod se minorem esse ... et dicit fideiussisse velut, sive scripturis ostendit, et restituitur integre quisquam locupletem, et quicquam quod assecurat. intercedat semper in eius exsoni damno, et numquam lucro, ut docet Hering. jih. tractatu cap. 1. n.o 26. et cap. 7. ex n.o 82. Maurus 2 p. sect. 8. cap. 15. pulchre, et ex professo Noserol alleg. 39. fere tota. Fontanella de pact. nupt. t. tomo clausula. 4. gl. 18. p. 3. n.o 3. et seqq. Gomez et Barbosa ubi supra Pater Molina de just. et iur. tract. 2. disp. 540. n.o 25. ver. minor =

N.o 13.

Patiretur haec reg. nullas excep. 1.o est si minor iure sui fideiussit in proprio negotio ut fideius. eius utilitati vertatur d. l. dedit. 8. §. 1. 2.o si se maiorem dixerit in fideiubendo, et decepit creditorem alias ignarus status eius, ares ex l. 2. et toto tit. C. si minor se maior. dix. 3.a fideius. firmaverit iuram. authentica sacramenta puberum C. si adu. vend. quod qualiter accipiendum sit exponit Noserol. d. alleg. 39. 4.o si ex causa pietatis intervenerit veluti ut patrem a carcere liberet, redimat a captivitate authentica si captivitate. C. de epis. et cler. Noserol. n.o 7. Barbosa n.o 2 et 4. muger laudati, et si sit maior statutis ad omnia negotia efficaciter potest fideiubere, per illo Hering. d. cap. 7. ex n.o 103. quod potest addi his, quae notavi in disputat. fenata de privilegiis recens uxoratorum, 7 quot sint cause ob quas minori possit debeat quod denegari restitutio adversus fideius. apparet merito dixisse Pasimanus in l. si hinc de h. tit. in incerto et h. beneficiis minorum de quo latius dixi superiori comite. § 2 de pupillo nihil est quod adiciam, ex forma privilegiis status habeat, et adultus =

De clerico

De clerico, milite, et curia &c.

N.° 14.

Ut de clerico distincte dicamus noto disciplinae ecclesiasticae circa hanc rem petendo est ex D. Clementis epistola relata a Gratiano in cap. te quidem 29. 11. q. 1. ubi ex persona D. Petri clementis tamquam futuri successoris admonentis ita scribit: te quidem oportet irreprehensibiliter vivere, et summo studio niti, ut omnes vitae huius occupationes abiicias, ne fideiussor existas, ne advocatus litium fias, neve in ulla aliqua occupatione prorsus inveniaris mundani negotii occasionatus [illegible]. Itaque sententiam Petri, et Clementis recaleamus non fuit prohibere clericis absolute, utroque amicitiae, aut charitatis exercendae [illegible] ceteris, et opus, aut alteri indigentibus fideiuberent, quam magis eos deceant similia opera, ut monemur in cap. non licet. 86. dist. cap. venientes. 22. q. 4. sed potius ne saecularibus negotiis, et administrationibus publicis se immiscendo fideiussoribus adeo necessariis se implicent, arg. ex cap. 1. et 2. toto extra ne clerici, et monachi: hoc ipsum ob decentiam status sacerdotalis sancitum fuit a Iustiniano novella de sanct. eccl. 123. cap. 6. et a Leone novella 86. et magis diserte apud nos in l. 45. tit. 6. p. 1. Et igitur canones qui Apostolici dicuntur, non ab Apostolis sed a Clemente stabilitique editi credantur, ut graviter tradit Baronius anno Christi 102. ex num. 5. et videtur dicto [illegible] cap. placuit. 4. vers. Isidorus 16. dist. sequens est textus in cap. 1. extra. h. tit. quod patres Concilii Carthaginensis desumpserunt fuit ex canone 19. aut secundum alios originem Apostolorum intelligendum sic Clementis Petri et Silvestri in d. cap. te quidem, si [illegible] fideiussor interdicta clericis in negotiis, aut negotiationibus saecularibus, ut videtur sensisse Cuiacius in l. curialis 30. C. de locato quod suadet textus inserviens quod extat in d. cap. 1. h. tit. sive ut in exemplari graeco legitur fideiussionibus deditus, denotat. n. frequentiam, et propensionem in clericis ad fideiubendum quae iuxta dari potest, nisi spe lucri, et ob avaritiam, et saltem nimia immixtione in rebus saecularibus; h. e. igitur quod clerico interdicta esse

sed non

sed n. fideiubere simpliciter ut recte exponit Giro- nis j. quaestio 3 ad hunc tt. in decretalib. ex qo apparet male q. dicunt canone accepisse Stanciaus Armeno poly j. compendio tto. 3. tto 6. §. de muliere ver. nec clericus qui indistincte sensit clericus prohiberi fideiubere n. possit neq. n. curo varias exponit Morla in emporio tt. 8. q. 25. n. 3. Gutierrez tto. 1. de iuram. confir matoris c. 7. Hering. de fideiussorib. c. 7. n. 265. Pi- rri d. 2. p. eiusd. tractat. sect. 8. c. 12. et aliorum quos illic refferunt, et cogesse Barbosa j. colletaneis ad tt. j. d. c. 1.

N.o 15.

Ex q. apparet clericus qui pro amico, consanguineo, et alio beneficiandi animo fideiubet n. minus quam laicus efficaciter teneri. c. 1. ex 3. de arbitris. c. 2. c. 9. extra. h. tt. teneri quod ut ex illis constat satisfacere, et fidem implere de bonis propriis patrimonij, et de fructib. beneficiorum, quos percipit, immo quamvis illicite clericus fideiubeat. i. e. quamvis fideiussionibus inservit ex fideiussionib. efficaciter teneri, neq. n. eas rescindit Canon Apostolicus, ex q. desummitur tex. j. d. c. 1. h. tto. r tantum poenam clerico inferat, ut n. male possim illum appel- lare simul factum ex regulis Ulpi. in fragmentis tto. 1. §. 1. ubi imperfecta legis dicit, q. quae poenam irrogat, et actum nullum n. reddit docent ipse Anes Gomez 2. tomo variarum c. 13. no. 18. Gregorius Lopez j. d. l. 45. tt. 6. p. 1. Gutierrez d. 1. p. de iuram. confirm. c. 32. et ex his iure extat tex. l. 6. tto. 8. lib. 3. fori ubi Alphonsus de Montalvo posuit quod ex cu- ssio fieri in eius spiritualib. bonis, et in temporalib. n. mi- nus propriis creditorib. ecclesiae, aut fabricae, et clericus arbi- trarijs poenis puniendus est, ut docet Menoch. de arbitr. casu. 482. Pirrus, et Herens. ubi supra.

N.o 16.

Regidores y

Q. de clerico dominus eius in curialib. statutum fuit olim, q. ex eo quod ad locum empti, commutati, aut alia quamcunque negotiatione rerum publi- carum procedere n. poterant, iure metu collusionis, et male administrat. l. un. C. qq. ad locat. praed. fisc. accid. n. liceat

fo. d. l. t. n. imo periculo cederet, et ex ulterius quod fideiussores gratorentur l. omnes. 50. et seq. l. si quis 55. C. de decurionibus. tit. lo. l. 2. §. 1. l. decuriones §. de admin. rer. ad ciu. necesse erat illis intercedere, ne priuati singuli in ijs delictis rebusque obstringerentur, quare in alijs fraus fieret obtenta fideiussionis inhibitione quod cum, ne tamen eo fid. intercederent, pro alijs: dubitary vero de administratoribus l. curialis. 50. C. de locato cum b. recte exponit Cujatius. Falsus est dicere curiales inhibitione fid. non potuisse, contra tamen illis interdicebatur fideiussio in curialis. Vide Senator Hering. d. cap. 7. n. 1. 32. et Ostro Mauro ubi sup. cap. 16. sig. docentibus = Nec milites

N.° V.

armatae militiae, qui ex off. et continuo exercitio stipendia merent idonei fid. sunt, nisi in re sua interueniant. id est, ex causa quae in ipsorum utilitatem redundent. l. dedit. 8. §. 1. qui satisd. cog. l. milites 31. C. de locato l. 2. tit. 12. p. 5. ubi de ejs ela ratio redditur ratione. 1.a Porque no se embargue el seruicio del Rei. 2.a Porque no pudieran auer de recho i dellos los hombres tambien, y tan ligeram. te como de los otros. incurrit. in terrorem cinguli militare, praestare Iuuenal sive quis est autor Satyra. 16. pro multis versus stati apri: ob Nec pulsare toga tus audeat, et notat Hering. d. cap. 5. n. 160. Pirrus d. sect. e 8. cap. 4. Ant. d Gomez. rl. 2. tomo cap. 13. n.° 19. in fine. Sed hic ut dixi intelligendus de militibus, qui ex instituto castra sequuntur et continuo merent stipendia, non vero de illis, qui ad bellum parati sunt, quo occasio interuenerit, vulgo hombres de armas, terciados, y aquintados, hi n. ex fideius. recte obligari possunt, cum in officio non vitas degant, et res suas curent. Gregorius l. d. l. 2. gl. o 1. tit. 12. p. 5. Hering. ubi supra et facit elegans doctrina Antonii Gama decis. 375. pro toto ubi flores de Mena =

N.° 18.

De filio fam. seruo, et monacho

Cum filius fam. inferens caput inciuitate habeat l. nos ciuiy. 4. de his qui sui

[illegible]

[illegible] termo. 17. § ult. & l. seq. ad Treb. et obligari possit l. [illegible] causa, [illegible] quod pater l. si [illegible] filio. 44. de peculio l. [illegible] de iudiciis l. sed et [illegible] 58. in fine de donat. inter. l. [illegible] filii 39. [illegible] nulla est ratio cur obligari non possit ex fideiussione. Verum est [illegible] ob bonorum possessionis [illegible] non esse satis idoneum [illegible] l. 3. h. tit. nec in necessariis fideiussionibus [illegible] admittendus, nisi quilibet etiam non idonei admitti debeant, veluti in [illegible] tit. [illegible] l. [illegible]. § [illegible] verum est [illegible] filius [illegible] tenet obligatio l. nulla. § [illegible] C. [illegible] ad Maced. nisi in fraudem [illegible] fideiussor adhibeatur, quia principalis non possit obligari, [illegible] filius fam. esset, ut dicitur [illegible] § [illegible] et de mandato dicendum est [illegible] § [illegible] Marcellus [illegible] mand. [illegible] nec usque adeo inutilis fideiussio est ob [illegible] effectum bonorum, quae sui iuris factus tenetur [illegible] bonis, quae acquisierit l. si dubitet 10. § filius fam. h. tit. et dum in patria potestate manet tenetur [illegible] castrensibus [illegible] et in aliis [illegible] bonis, quae adeo spectent [illegible] § filius fam. [illegible] solvens regressum habet adversus reum principalem utili [illegible] actione non directa, quia directo regressus [illegible] mandati [illegible] acquiritur, in cuius potestate erat tempore quo [illegible] l. [illegible] § si filio 6. mand. l. [illegible] 26. in fine de hered. inst. Ubi videndus Cusanus tract. [illegible] ad Africanum Cebardus in l. quae legata. D. de [illegible] Gotofredus in l. si filius 26. [illegible] magis est, [illegible] peculium habeat, obligat patrem de peculio, et [illegible] fideiubeat ex causa peculiari, nec ex [illegible], sed ex [illegible] alia l. 3. § sed si filius [illegible] de pecul. potest etiam efficaciter pro patre [illegible] obligato filius fam. fideiubere l. 1. C. de filio fam. min. l. si ex alio 9. C. de [illegible] l. [illegible] paterna 8. C. ad Vel. l. filius fam. 8. C. h. tit. [illegible] l. si dubitet 10. § filius fam. [illegible] ubi extant satis expresse effectum [illegible] fideiussionis factae a filio pro patre. [illegible] interpretes [illegible] quomodo filius pro patre fideiussor intercedere possit [illegible] censeri [illegible] una, eademque persona [illegible] l. ult. C. de impub. Et nemo apud se ipsum pro se ipso fideiubere potest l. heres [illegible] § servus [illegible] l. [illegible] h. tit. Sed nihil [illegible] facile. filius [illegible] his quae ad patrem pertinent et [illegible] correlativa inter [illegible] censetur [illegible] una, eademque [illegible]. Sed in his, quae expectant ad extraneos haberi [illegible] ut est [illegible], et ideo apud extraneos obligatur, in iudiciis trahitur, et cetera agit, [illegible] patitur tamquam pater fam. [illegible] potest [illegible] patre apud extraneos fideiubere, licet pro extraneo apud patrem non possit, [illegible]

[illegible]

qf l. imperator. Jo. ad res. inclinat hec ratio in alio [illegible]
golib. hic n.° 308. qui maluit restringere, q. explicare Hering.
d. cy.) n.° 354. [illegible] in effectu utroq. [illegible] serviat. In servo paulo

N.° 49

ulterius dicendum, sine extra causa peculiare fideiubeat et
obligare dnm. [illegible] inutilis fidaius, qui inter utrq. q. [illegible]
notari ab [illegible] i. d. l. 3. §. filius 5. et 4. §. iulianus 6. et §. sed si
filius 9. de peculio [illegible] quibus tex. sil. 3. l. sed etsi 20. l. servus
antecedenti. et advertendo servum l. heres 21. §. servus 2. h. t. et l. de-
de §. §. si servus 2. quod sat. cog. l. ingrum 30. §. 1. de pact. in cuius
dif. rat. reddenda parum concordant interpretes Hering. d. cy.
n.° 292. ait ideo non obligari servum ex fideius. extra causam peculi-
are factam, qui nec conveniri potest l. quotiens 15. ff. de [illegible] et sep
dicendum post manum. sed non posse conveniri ex antea gesto [illegible]
[illegible] l. 1. l. 2. et ul. C. an servus ex suo facto postman. teneat
et aliis quos ex professo adduxi tr. de opere l. sil. aurelius 28. §. 1.
[illegible]). [illegible] filius [illegible] et obligatus ab initio fuit [illegible]
potestate est, et fuit emancipatus post ex eius obligat. con-
veniri, ut [illegible] n.° 18. hec vera sunt sed non explicant cur sequa-
cis filius ex [illegible] causa fideiubens obliget patrem de peculio, servus
autem non obliget dnum. Larreategui tr. 1. select. cy. 5. n.°). existi-
mat id dari in dnum [illegible] ex [illegible] servum qui extra causam pecu-
lii stipulat. [illegible] sine [illegible] voluntate [illegible], stipulatio au-
tem [illegible] iuris civilis [illegible] non potest a servo celebrari ex propria
[illegible], et ex propria voluntate, quo maxime [illegible] fundat Fabius
[illegible] ad d. l. iurisi 30. §. 1. de pact. et fuit doctrina Donelli
tr. 15. comment. cy. 51. vers. ibi. Sed quamvis hec ratio pra-
tensa in fronte irrevocabilis [illegible] in initio continet, [illegible] mandatum
[illegible] iurisque l. Ex h. ie. §. diuisit. et ie. et [illegible] notamus [illegible]
de [illegible] qui [illegible]. At [illegible] ut dnus [illegible] de peculio ex stipulat. [illegible]
[illegible] a servo [illegible] extra causam peculiare, sic [illegible] ex [illegible]
servi iurisque, sc. ex mandato, similiter extra causam peculii [illegible]
[illegible] d. l. 3. §. iulianus 6. de peculio [illegible] consistit rat. differentie [illegible],
quod servus stipulatus celebrari [illegible], licet hec ratio certa sit
[illegible] in mandato dicari, a [illegible] servus nullo [illegible]
[illegible] ad Donel. tr. 12. comment. cy. 20. [illegible] docet servum ex fide

obligari

obligari semper naturaliter utex aliis quae dicta sunt obligari in servit. 14. No. . adeo ut non possit aliquo modo obsequio satis facere sine dispendio domini teneatur, sed non expediens extractam peculiarem inter posita et nullus modo ex illo cum domino obveniri queat. Sed potius domini neque enim alias explere neque aliud humanae fidei conveniret inferre domini per servos ulterior positio. quae doctrina desumitur ex l. melior. 33. ff. de l. Sed adhuc quaero cur in ipso posita ipse filius possit inferri patri ulterior positio, et servus autem non possit inferri domino. et regulariter praedicatur in filio quam in servo militet? Petrus Faber in d. l. 33. et r. l. hanc differentiam inter filium, servum quae agnovit sed eius nullam erat [illegible] Joannes Horozius post ana[illegible] in d. l. [illegible] 30. §. 1. de pactis existimat nullam esse fideiussionem a servo factam extra causam peculiarem, et extra dominum, quia instar donationis et talis fideiussio non aut permittitur servo donare, etsi peculium habeat l. 2. l. qui recipit. Sed haec ratio eius militat in filio fam. peculium habente cui non aliter, ac servo interdicta donatio est l. filius. ff. de donat.

X. 20.

Quare ut aliquam

spem casurneo [illegible] adducam sub eruditorum lima, et censura, notis differentiam hanc non placuisse utrique S. [illegible] scholae, sed eam ex Sabinianorum [illegible] obtinuisse, Proculeiani non admittebant, nullumque inter filium, et servum discrimen agnoscebant, adducti forsan rationibus, quas expendi n. 19. in summa Proculianorum [illegible] iure consona est sed differentia Sabinianorum magis accedit respectu pudoris, et paternae verecundiae; erat in dedecus ut factum peculio tenus, cuius administrat filio permisserat pater, recusaret implere fidem a filio permissam ipsi debitae, pudorem enim filii in parem reflectebat, ut pudorem patris in filium. arg. ex l. sed si tamen §. 8. de eo quod metus causa l. quaquis. 20. solut. matrim. quae ratio in servo et domino non militat. filius enim servi nulla aut flagrat, et eius [illegible], si ita dici potest omnique utilissima, iuris Romani censura exquisitum adeo ut pro servi fuerunt, ut merito pueros Romanos ex [illegible] Philosophi monendos, aut obiurgandos, roget Iuvenalis satyra 14. ad [illegible] animos.

animos.

Animus seruorum, et corpora nostra
Materia constare putent, paribus elementis.

Hac forsan ratione Sabiniani fideiussores seruilis extra causam peculiarem factos nullius curae habuerant, sed fideiussores filij voluerunt patrem obligari peculio tenus ex causa quod fideiussisset [illegible] Iulianus, qui et ipse Sabinianus fuit. l. [illegible] ff. de [illegible] ... de peculio ... mandati si seruus, vel filius extra causam peculiarem, vel extra rem domini mandauerit, mandatum non filij patrem onerat, sed mandatum serui non onerat dominum ... ubi actio de peculio ex mandato serui in dominum competit ... et negotium peculiare seruus mandauit, id quoque in permisso dicimus, quando si filius fam. permittit extra rem patris vel peculij, patrem nihilominus de peculio obligat, ne maneat ... filius ex ... seruus autem dominum non obligat ... d. l. 3. § si seruus. ff. de peculio, omnino quod idem asseuerandum in iuramento delato seruo, vel filio, quod patrem obligat, et non dominum, ... per positum erat ... ff. de positi, ... § si filius ... sed nec indifferenter Sabiniani ex gestis a filio nimis patrem obligare, ... causam donationis exceperunt, ut pater non teneretur stare donationi a filio factae aut solemniter promissae, ut ex Iuliano ... refert in l. ... § ul. de pact. restat ergo ex Sabinianorum disciplina, quod obtinuit dominum ex fideiussione serui non obligari nisi iussu domini fideiubeat, vel in causam peculiarem ... de pact. l. quibus ... § Sabinus. l. ... de peculio l. seruus ... legis h. tit. —

Quare seruis
adnectimus monachos ut non illi proprio libitu, et arbitrio carent ut definit Iulianus aduersus Gymnasium ... Vere seruus est cuius alius sic dominatur, ut eum cogat quod iubeat facere, et si nolit eum torqueat. ita et hic nec velle nec nolle habet ... si religiosus ... religiosus ... non dicatur ... supponunt non ... iubus superioribus propria voluntate quod rodant, aut sudant.

N.º 21.

11. 12. q. 1.

Duarenus

Actt.^s &c.

Quaerens addit. ad dict. post q. 6. Teix. § fermenti hom. ad Donuly. tit. 2. q. 2. lit. A. Servus itaq. in abnega. voluntatis monachis similes .... Everardo j. Topicis ... ad monachos, et alij relati a Barbosa ad d. tex. ... quos n. moror, quantum ad aequiparationem, aut ita adequata, ut ... taliter obligentur ex fideiuss. monachi qui possent servitio obligari, veluti accedente superioris, et maioris partis licentia; et si iure capituli d. c. monasterij ipsius intercedant. ex ... qq. dq. 4. Extra h. tit. cap. ex rescripto. 9. ... ad canonicos regulares extenditur j. l. 4. ... Tadem ... monachos, etsi superiores, cum etiam ipsi monachi, ... monasterij nisi domini seu economi ... fraternitatis ... gregorij j. d. l. 2. Post Sanchez in specia decalogi 2. tomo. tit. 6. cap. 11. n.º 38. Teix. et alijs Barbosa j. d. cap. ... qq. 2. n.º 4. et 5. ... lices breviter Hering. d. cap. 7. n.º 43. Maur. d. sect. 8. q. 11.

Supp. da ...

De vassallo, et agricola

N.º 21.

Certum est iure communi vassallis non esse prohibitum pro dominis suis fideiubere, ut fatetur Hering. h. cap. 29. ex n.º 26. et post Maur. d. sect. 8. q. 20. quamvis (ut Hering. j.) ex n.º 202. graviter querat, et nimie laudat, ut in regno publicum bene moram fiat lex, quae inhibeat, ne pro dominis suis intercedant, ad evitandas vexationes, et molestias, quibus tales obligati solent torqueri, inde malo occurrit aliquo modo l. 25. § 5. tit. 21. lib. 4. novissime compilat. ubi prohibetur ut agricola vassallus pro domino suo fideiubere possit poena in tabelliones statuta, qui fideiussiones tales reconoscunt. Scripsere praeterea vassalli non agricolae poterant efficaciter obligari, nisi ... ipsi ... sint fideiubere, quod facile probatur, quia experientia ... census praesumptio ... inde insurgit Molina ... l. 6. n.º 15. Collantes ad prag. ... tit. 3. q. 9. an. 6. Navarr. add. l. 25. cit. l. 8. n.º 3. post novissimi lege 28. tit. 21. d. tit. 4. recopilat. prohibitum fuit subeadem poena ... tabelliones reponant agricolas nisi pro alijs agricolis fideiubere, ... post Navarrum ab ... aliq. notariis ... in illa pragmatica, quam nobis exhibuit h. ipso semestri, abstineo quod ne carta ... geta, et ut finis huic capiti imponatur. Sit laus Deo, Deiparaeque Amori.

N.º 15.

CAPUT VNDECIMUM.

Quibusmodis tollitur fideiussoria obligatio.

N° 1.

Non sedet in animo percurrere communes modos, quibus quaeque obligatio tollitur, sive acceptilatio, solutio, compensatio, interitus rei debitae sine mora, vel culpa debitoris, datio in solutum et similes de quibus exacte egerunt Brunnemann. tit. de solut. Muret. secund. tractatum fere totus, et communiter commentantes ad tit. ff. quibus modis tollitur obligatio, et alii passim, percurram spirantes proprios, et peculiares modos, quibus solvitur obligatio fideiussoria, qui communiter alias in fideiussoribus necessarius est, et expressio [illegible] § 1. ex [illegible] sumi etiam poterit interitus earum. quod ut status tractatus in cohaerentiam [illegible] conficiendum.

N° 2.

De solutione a fideiussore facta, quatenus eum liberet, et quod remedium pariat.

Pro certo statuendum est, debitore principali solvente creditori totum, quod ei debebat, fideiussorem quoque liberari l. 2. C. de fid. tut. l. si in[illegible] 15. C. h. tit. l. communi[illegible] de solut. Immo si servus ex causa peculiari obligato fideiussor intercessit, et dominus de peculio conventus totum debitum solvit creditori, solutio domini tollit obligationem fideiussoris l. [illegible] 38. § de peculio [illegible] quod si verum dominus se defendens absolutus sit, tamen quamvis nihil deberet, servus quoque [illegible] exit, eadem rei iudicatae exceptio, quae domino commodatur fideiussoribus quoque operatur. l. si et argentum [illegible] § ul. de except. rei iudicatae, dixi si dominus totum solvisset, quod servus [illegible] exit, nam aliquo [illegible] minus solvit quam debebat, quia peculium non patiebatur totum debitum [illegible] in fideiussorem actio competit, et in illis potius accepti [illegible] argum. ex § ult. [illegible] explicat. docent Cujacius tractatu 3. ad Africanum in d. l. 2 § 38.

§ de peculio

§. Speculator in tit. de fideiuss. q. 17. Nec obstantibus in l. egisti
§. 1. ff. Absolut. reos principales aut solvente servo de peculio fideiuss.
[illegible] servi actione de peculio non liberari
fideiuss. cum illius relatio obstat inter principales, et fideiussores
omnis adducentibus [illegible] principalis fid. l. egisti tamen tractasse
assumenda non de solut. dixit itaque convento domino fideiuss. non libe-
rari, quamvis alias convento reo principali solerent fideiuss. in veteri li-
berari ante Iustinianum constitutionem quae extat in l. generaliter 28. C. h. tit.
Ratio huius differentiae est, quia convento reo principali tollitur principalis, et pri-
mitiva obligatio per novationem necessariam l. aliquis 29. de novat. [illegible]
[illegible] 1. illustr. tract. de cap. 5. et 6. [illegible]. Convento vero domino non tolli-
tur naturalis servi obligatio, quia [illegible] non [illegible] l. eo
tempore 50. §. et ita Speculator docent Faber d. tit. 1. [illegible] q.
17. et tit. 11. q. 20. Valentia d. cap. 5. n. 10. et cap. 6. n. 1. [illegible]
11. et 14. =

N. 8.

Posset opponi text.
in l. Iulius 5. §. si duos 1. et in l. quotiens 37. de solut. ubi dicitur posse
reus principalis ita solvere, ut unum fideiussorem tantum liberet, quamvis duos
ad eandem obligationem dedisset. Ex quo non posset argui, solvente reo, tota
principalis obligatio necessario tollitur, ut [illegible]. quasi modis tol. obli. et
tamen unus ex fideiussoribus remanere obligatus, ergo non est neces-
sarium tolli fideiussorum obligationem, sublata per solutionem principali. Sed collato
et comparato utroque textu solutio [illegible], accipiendum est in textu
in l. 4. §. 1. per reum principalis nomine ipsius fideiussoris, et [illegible]
uit, verius benefactorem exempit D. Hadri. quasi ipse fideiussor [illegible]
set, sic ceteri fideiuss. solvendo esset l. inter. 26. h. tit. et similibus quae
movit Accursius in d. l. §. 1. illam non solutio qua uis liberet fideiuss. non liberat
necessario reum principalem ipso iure, quia tamquam extraneus solvit, et non animo
totius obligationis tollendae. d. l. quotiens 37. multotiens non
tollitur obligatio fideiuss. quae tollatur principalis. l. Ignes 21. §. ult. h.
tit. hactenus recte exposuit hunc locum in magno Cuiacius tit. 2. ad
Urseium Ferox in d. l. 37. et lib. 26. obser. q. 9. Sed quod asserit
reus principalis neque ope exceptionis doli liberabitur, durum mihi videtur
neque [illegible] bonae fidei [illegible], ut bis idem exigatur, qu-
are dolo faciet creditor, qui postquam recepit tamquam solutionem unius
fideiussoris nomine, iterum tentet exigere a reo principali [illegible] eandem
causam [illegible]

ca. Glossam, ubicumque & ibidem Castrensis in d. l. 31. no-
tandum, c[um] casus in q[uo] reus principalis ex suo facto habet benef[icium]
divisionis, et non fideiussor, ex renunciatione, et ex alia causa [illegible]
ctat, nec reus poterit invito creditori pro se solvere q[uod] notavit
ingeniose Bartolus in d. §. si duos =

N° 5

Ut igitur solven-
te reo principali fideiussor liberatur, sic similiter solvente fide-
iussore liberatur reus (credendum est enim quod [illegible] iuris notavit in
q. 3. §. 2.) l. verb. fidor. 29. de solut. et ipsi solverint libe-
rari tam ipse quam reus l. quotiens 31. de solut. idem dicimus et si
alius debitor negotiorum gestor pro fide solverit liberat non reus principalis
l. si [illegible] negotia sua [illegible] mandati, et consequentias; ideoque ratum
habens solutionem fideiussor actionem mandati habet adversus reum principalem
sicut si ipse solvisset, ut tex. dicit, et notat [illegible] Habet
[illegible] [illegible] [illegible] creditor solvit [illegible] [illegible] aut rei, quae
obligatus debetur sed etiam [illegible] minima solvat dummodo sa-
tisfaciat creditoris voluntati. l. si [illegible] 46. l. fideiussores 52. man-
dati. immo si potest satisfacere solvendo rem minima non habet ac-
tionem mand. pro maximare, et si ea solverit sed pro minima d. l. 52. no-
tant post Classicos Dom. 13. ment. q. 12. Cujacius tract. 8. ad Af-
ricanum in l. hominis 37. . Adeo fit ut exinde ut si fideiussor ad aliquam
obligatus acceptum eum a creditore convenerit, condemnaretur quod rei [illegible]
stimatam solverit, liberet debitorem, et quod magis est res [illegible] de-
ducta status sua faciat l. si fidor. 30. § [illegible], quia estimatio litis
[illegible] est pergetur, et habilis ad transferendum litis dominium tamquam emptor
l. 1. § ult. et l. 2. et 3. pro empt. et fideiussor quasi procuratore debito-
ris, qui eo nomine habet obligatum actionem mandati, et negotiorum gesto-
rum ad [illegible] et litis estimatam l. si [illegible] mandati. [illegible] de neg. gest.
Ex [illegible] si fideiussor [illegible] acceptus et ad duplum [illegible] condem-
natus satisfacit si emptori rem redimat, ei que tradat, et gra-
vatus sit pro damnis illi satisfacere. l. fidor. 11. de dolo [illegible] except. nec
non [illegible] fideiussor quam reus principalis tenetur l. centum capua 8. de eo quod cer.
loco. et quemadmodum [illegible] reus principalis satisfaceret redimen-
do, et [illegible] servum ipsum evictum l. emptori 67. de evict. sic pro eo
satisfacit fideiussor docet Cujacius 10. [illegible] [illegible] in d. l. 67. Richardus
[illegible] [illegible] n° 125. [illegible] [illegible]. [illegible] si fidor. alienum
hominis

hominis sit verus, neque iure liberatur, nec reus principalis libe-
ratur, nisi fiat acceptilatio, quod ad liberationem requiritur l. ... §.
... de solut. Et si creditor de usu ... , et hac in ...
... fuit ... fit solutio, liberatur ipso iure, et reus principalis
... l. in ... §. ... mand. ... alieno. 59. ... l. ...
alieno: 60. de solut.

No. 5.

Aliud et si solverit
fideiussor factus, ut liberet reum principalem, non actio mandati fideiussori ...,
ac si illum liberasset, nisi, si reus iam reus solvisset ... ignoran-
tia, et bona fide, quia non fuerat certioratus, fideiussor solvit ignorans,
non ei, quod ... debuit l. si fideiussor. 29. §. si debitor mand. ...
verbo 18. ... dixi, si iussu ignorans solvit ...
reus non debere, ... exceptionem ... esse, ... exceptionem ...
solvere, nihil ... repetet, habet enim fideiussor ... sibi ...
d. l. si fideiussor. 29. §. prior. ... curatore. 8. §. ... et act. §. 8. l. 2. ...
tit. 48. mand. l. si ... lo. C. eod. Eadem iuris ...
fideiussor qui inutiliter obligato intercessit, et solvit, quia ...
habuit iustam causam ignorantiae ignorantie ei, ... solvit ...
... solvit d. l. si fideiussor. 29. §. 4. ... Duarenus ... 3. §. 1. ...
18. obser. q. 39. Idem solet tractari ... qui solvit ... ...
... , et non certioravit illum, et accidit, ut reus ...
iterum solvat, neque enim tunc actio fideiussori datur, ...
culpa, aut omissio admodum sit levis d. l. si fideiussor. 29. §. hoc ... et
seq. Don. 3. ... c. 11. et 13. vers. sed quaeres =

No. 6.

Ex quo transi-
tus facimus ad sequentem ... videlicet, quo ... ...
indebiti ... actio mandati in reum principalem, fideiussori in-
debitum solventi, tamquam si utiliter solvisset, huius ...
... definitio ad ... l. si fideiussor. 29. ... indebiti. ...
si fideiussor tutus sit ex lege pacti personalis, qui non ... reo
principali. l. fideiussor. 23. de pact. ... ad certum tempus fideiussor
obstrinxisset ... tempore nactus fuit doli exceptionem ...
se ... l. obligationum. 49. §. 1. vers. placet ... et 41.
et nihilominus solvit, ... solutum potuit acce-
... qui tutus exceptione ... ea ... errore facti omittit,
et solutum repetere potest l. ... exceptionem. 40. de condict. indeb. Verbi

autem

ut vellet, quod solutio illa, quae sit inanis, et renovari
vinculo obligationis principalis ... unde deducit Lag. in l. si fid.
59. § si reus principalis efficaciter obligatus postmodum solutione
illius rei, quae certo loco repetit, quia cum non fuisset liberatus
quod solvit fideiussoris, solvit re vera quod debebat l. 4 in 32. § 1 de
condict. indebiti. quod si fid. ex causa liberatus et solvisset, et post
ea repetere mallet fidem principalis implere, eum liberat
et actione mandati adversus illum ex solutione deagit l. si fid. 29. §
ult. mand. quod etiam superiori facile agnoscitur et cum l. qui omnino
34. § ult. de solut. ut agnoscit Cujacius tit. de fid. Pag. ad d. l.
59. quod si ab initio fideiussor indebitum principalis pecuniam promittat
et solvit, potest si offert, solutum repetere l. frater, 38. §
ult. de cond. indeb. et si mallet fidem principalis implere, adversus
eum mandati potest experiri quia eo ipso quod illum sua obligationi
adhibuit fideiussorem, videtur mandasse ut solvat modo ignoraverit
inutilem fuisse fideiuss., et pecuniam legibus non deberi
si indebita. ... eodem tit. Cujacius tit. 8. obser. cap. 9. et tract. 9. ad
Afri. ad d. l. frater § ult. ubi Faber, et alii. pari modo si in-
debite fideiussit, et inopus intercessit, quod obligatio principalis
nitebatur conditio incerti ad repetendum indebite emissa cautio
fid. petit, et si a creditore pulsetur, exceptio doli adversus illum
accommodat l. si indebitum 15. l. si ultra 22. C. h. tit. ceterum si plus so-
lutum sit quam debebatur, ut si ex decem debitis reus principalis tria
solvit, et unus fid. quinque postea alter totidem quinque, tria
... quod postremo solvit repetere poterit, quia anteriores inde-
bitum non solverunt, sed nominis ... l. 4 tit. 25. l. ult. § ... in
... de condict. indeb. quod si uno, eodemque tempore uterque fid. solvit plus
quam debebat singuli pro partibus repeterent l. si poena 19. § ult.
... de condict. indeb. Dn. Salgado Labyrintho. 2. p. cap.
1. n. 133. et 134. addendo ... Donellus tit. 14. comment. cap. 18. ... Fr.
Gregorio Lopez Madera cap. 20. animad. ex n. 16 = Unus plane
casus est inquo indebitum solvens fid. non repetat, sed ad actionem
mandati principalis debitorem recurrit, quem tractat ingeniose
Tryphoninus in l. tutor. 63. h. tit. ... fid. ad tempus intercessit
apud Seium pro reo principali mortuo quod Seio eius filio tutor
datus

N.° 7.

Fideiussionis

tutori datus fuit, quo in casu quamuis tempore liberationis fideiussor
omnimode teneretur, nomine, et pupillo suo satisfa-
cere debeat necessario. Deest exceptio temporis, quia contutorem super-
vare non debuit, ut conveniret, ad ea re metius exigere, quia tuto
simpliciter administrator, seu negotiorum gestor facere tenetur. l. qui
fidei 6. §. ul. l. si autem. §. l. atquin. 19. ff. de neg. gest. l. in negotia. 31. l.
cum mutuus. 56. §. videamus. mand. l. si tutor. 23. de tut. et ra. dist. l. quo-
tiens. 9. §. sicut et seqq. de adm. tut. Quare licet ipse tutelam sol-
vat, quia origo debiti ex causa fideiussionis provenit, et ipse liberatur, et
regressus contra principalem debitorem nascitur, quem consequentia liberauit do-
cet Ant. Faber lib. 11. coniect. cap. 6. Guillelmus Forneri lib. 3. selecti-
onum cap. 30. Potest etiam adiungi alius casus ex l. 71. de leg. 71. §. 1. de
solut. et fid. ad tempus promiserat soluit ante tempo-
re liberaretur, soluit autem non vero procuratori creditoris: sed cre-
ditor eo tempore ratihabuit solutionem quo fideiussor iam erat liberatus
nisi solutionem fieri respondet consultus non posse fideiussorem repetere solu-
tum tamquam indebitum quia tam dum liberatur fideiussor sustinet
obligatio principalis; quae sublimet quodammodo obligationem
fideiussoriam contra totius debiti causa sublimeat ratihabitio,
utili tempore intercessit, et retrotrahitur ad tempus solutionis
quo tempore fideiussor vere debitor erat, non posset autem retrotrahi
ratihabitio sine esset viva obligatio principalis, et consequens
quens penderet causa debiti quia omni obligatione cessante
per lapsum temporis inhabili tempore interueniret ratiha-
bitio si a creditore daretur, postquam obligatio omni tempore
exclusa fuisset quia non inveniret utrumque extremum habilem solu-
tionis. Sc. et ratificatio l. ul. §. 1. de reg. ratihaberi, quas ita in
terse pugnantes, recte potest Aurelius exponit Cuiatius tract.
6. ad Africanum; Deinde non posset repetere fideiussor non possit, ut
ad actionem mandati aduersus debitorem sibi teneat, non aliter
contra fideiussor soluit hominem debitum, et postea apud creditorem solu-
tus homo decessit, neque enim mors, quae post solutionem accidit li-
berat debitorem principalem quominus fideiussori actio mandati
teneatur l. hominis. 37. ff. si usq. 50. mandati =

N.° 8.

Aliud dicendum

est quod obligatio principalis consistit in facto personali rei uni uno

Veluti

fideiussoribus

Veluti navem fabricari, insulam fulciri quo casu licet fideiussor ipse fabricare velit non satisfacit obligationi nec reus principalis liberat quia longa est inter artifices differentia artis, animorum, ingenio, et instituti l. inter 31. de solut. l. stipul. 39. § ult. verb. oblig. i de stipulationibus in facto quoniam stipulatus fuerit non fieri quo minus mihi ire, agere liceat, et servitute uti huius stipulationis nomine fideiussorem accepero, si reus me prohibeat quo minus fideiussor patientiam praestet, remittitur stipulatio, et tenetur, quod si reus patientiam praestet, quamvis fideiussor prohibeat non remittitur ratio est quia obligatio inhaesit in reo ipso principali quare persona fideiussoris in subsidium habetur tanquam ad implementum adobligatur remissis d. l. inter 31. de solut. l. 2 fin. § 1. de V. O. Sed ut ad ius exemplis recurram; hodie post iurisconsultos, quae extat in l. veteris 13. C. de contr. et comm. stip. abrogatus est subtili definitione quam veteres inter artifices considerabant, et statutus ut promissio operis faciendi per alium posset expleri, qui simili artificio, et experientia polleat, et ut satisfaciat promissor per eius faciendo; quod si fideiussor simile opus faciat procul dubio liberaretur et reus principalis ipse per alium faciendo posset liberari videndo, quae notant Merlin, Angelus, et Cujatius in d. l. veteris 13. Doni 15. comment. cap. 12. ubi in lit. E. Gomez 2. tomo variarum cap. 11 n. 13 et quae notavi in epitome de individuis n. 23. et 24. —

De compensat.

N.o 9.

A ostendat

Solutionem compensatio ex re est iuris, quia docemur solvere eum qui compensat l. si debitor. de. qui pot. in pig. hab. l. amplius. 15 ratam rem haberi. Unde apparet quemadmodum fideiussor solvere potest pro reo principali, ita et posse creditore compensare quod sibi debet, ut liberet se, et consequenter reum principalis adversus illum quem actio mandati sequatur; poterit et opponere fideiussor creditori compensationes ex persona sua, id est eius quod sibi debet. immo, et potest illam opponere ex persona rei principalis, utrumque quod alterutrum debitum compenset l. verum. de l. sicut. 5. de compensat. et quod magis est posse et veri compensat

un. compensat. exceptio principalis debitoris etiam eo invito opponitur exceptio, quae certa commoda defensionis communicantur fideiussori suo iure, etiam non consentiente principali. l. exceptio. 32. huius tituli. Notat Cujatius tom. 8. obser. cap. 16. et tom. 22. qu. 2. et sub nomine Antonij mercatoris tom. 1. notatorum adversus Robertum cap. 16. et tom. 27. quaest. Papin. in l. eadem. 9. §. 1. de novationibus, et in alijs locis. Faber tom. 4. diccr. cap. 2. ver. tertia species Benedictus Pinel. tom. 1. select. cap. 16. no. 4. Brissonius tom. 2. de solut. tit. de compensat. verum compensat. utuntur Treutlerus volum. 1. select. disp. 25. thesi 10. Donell. tom. 16. comment. cap. 15. adde Hering. hic cap. 20. §. 6=

No. 10.

De obsignat.

Accedit recusante creditore de suo tempore, et opportuno loco facta a fide. obsignatio, et depositio pecuniae, aut rei debitae, quae eius liberat naturaliter reali solutio l. quod mutuum. 56. §. 1. mand. l. fideiussor 64. huius tituli l. gen. tom. 12. §. 5. docent Hyppolitus in h. tractatu no. 372. Hering. d. cap. 20. §. 1. ex no. 39 Brissonius d. tom. 2. de solut. tit. de obsignat. quemadmodum reus per dictam obsignat. et depositionem liberatur l. si creditrici. 9. l. acceptam. 19. C. de usuris l. obsignat. 9. C. de solut. livuris alijsque ex professo adduxi tom. 1. opusculorum cap. 8. no. 8 et 9. quos nec repetere expediet neque adire faciunt=

No. 11.

De acceptilat.

Etiam acceptilatio liberat debitorem solutionis potestate, ut docemur in l. nihil 7. §. 1. de lib. leg. l. inde. §. 1. in ex pluribus. 16. de acceptilat. dolex post classicos Brissonius d. tom. 2. de solut. tit. de acceptilat. Donell. tom. 16. comment. cap. 22. ubi Oldendorpius Pichardus in §. item per acceptilat. est. quibus modis tollitur obligatio Treutlerus volum. 2. select. disp. 29. thes. 4. et tota Antonius Matheus in collegio pandectarum disp. 19. no. 15. et seqq. et sublata obligat. principali per acceptilat. accessiones tolli necesse est d. l. non solum. 7. §. 1. quod si inde ac si reus principalis soluisset Faber d. tom. 4. cap. 18. Cujatius facile intelligi potest tamen aliquin diffusius in l. etiam si iurando. 13. §. 11. fid. 7. Dacc-

cept.

ff. de accept. (Ubi Ulpianus docet, si se creditorem acceptola-
ta sit obligatio fid. liberari etiam reum principalem quia ille resul-
set obligatus, tunc ex muneri date ut loquitur iustin. in § 1. inst.
quibus modis re contr. obl. hoc postremum dissoluit possit videri quia
acceptilatio est dissolutionis modus dissoluendae obligationis l. [illegible]
de solut. docet Brissonius d. tit. [illegible] de [illegible]
nihil. Ubi ad Don. lib. 16. cap. 2. lit. D. Valencia tom. 1. il-
lustri. tract. 2. cap. 1. [illegible] quare etiam dissoluere potest obligationem
omnis [illegible]; et sit et ipsa acceptilatio distractu obligationis
[illegible] d. l. gen. de solut. l. sane. 7. l. nisi [illegible]. 10. l. [illegible]
18. § 1. de accept. § ite per accept. inst. quibus modis tol. obl. notant
Petrus Fauer, et Rebardus in l. nihil 35. de R. I. Larreategui
tom. 8. select. cap. 1. Quod obligatio [illegible] non potuit tolli per ac-
ceptilationem fid. dico sane facile posse dissolui hunc modum quia
obligatio fid. semper [illegible] cui et obligationi accedit
l. [illegible] C. l. grece. 8. ff. h. tit. § in hac re. inst. de [illegible] ideoque
per acceptilationem [illegible] dissoluitur et [illegible] dissoluatur solutionis potestate
[illegible] liberatio redundat, resultatque in reum principalem, ac si
sublata fuisset per realem solutionem, quare reus principalis, et si
[illegible] obligatus fuisset liberatur per acceptilationem factam effi-
caciter fid., consequitur per alterius personam [illegible]
[illegible] posset, [illegible] sensit Accursius in d. § [illegible] fid. 7. et exposue-
runt. Cusatius tom. 2. desinit. [illegible] in l. fideiussor. 59. de [illegible]
Larreategui d. tom. 8. cap. 2. [illegible] in l. [illegible] 16. et [illegible]
accepto. [illegible] eodem. Si in [illegible] iudicati fid. datus sit, et ei acceptum
ferdur liberari quoque reus [illegible] et tanquam si fid.
[illegible] soluisset [illegible]

Quod autem dixi
reum liberari per acceptilationem fideiussoris verum est si [illegible] acceptola-
ta fuit obligatio ipsa [illegible] reus teneri l. si fid. 21. h. tit.
[illegible] ab obligatione necessario [illegible] obligationem, nam [illegible]
[illegible] ut [illegible] l. [illegible] 16. et 80. ideoque
si [illegible] tenebatur reus principalis, non liberat per acceptilationem factam fid. [illegible]
[illegible] ex d. l. et [illegible] 13. § legatorum 8. et § [illegible] 9. de
accept. [illegible] fuissent, [illegible]
[illegible] legatum soluerunt impleta [illegible], ut [illegible] non

queat, ostendit q fid., cui accepto lata fuit obligatio, heres non liberari, et teneri praestare legata veniente condit. Quando n. stipulatus, si credidero filio fide tua esse iubes. et antequam credam accepto fid. tulerit, postea filio crediderit teneri reus erat. redditur ratio q reus liberari non potuit antiquiori acceptilatione quam obligatio eius exorta est; itaq. hec duo exempla sunt extentes regule quas ponit s. d. §. sed si fid. ideoq. statim illi subiiciuntur sed merito quaereris, quo modo potest fid. liberari, stante impleta condit. patrebatur. Est facilis responsio, et quaestio. soluit s. d. §. qui ita, quia accepti latio non potest expresse fieri sub condit. l. accepto. ff. de accept. potest sub condit. tacite fieri. Tunc si accepti ferat eius sub condit. promissit, acceptilatio pura est, quia conceptitur, et tamen tacite involuitur conditione, quae non aliter efficax est, quam si fid. obligatus evaniet, alioquin si reus non obligaretur, deficiente condit. superuacua est acceptilatio l. accept. ff. de l. i. itaq. reuera acceptilatio ipso iure tantum operatur effectus quos conditio impleri, et per consequens eo ipso stante, effecto principalis obligari, et tamen antiquior dicitur acceptilatio quam obligatio rei principalis, nec est mirum excusari iuris regula quod debemus conditionem retro currere, tralii ad tempus actus celebrati, quia si traha- tis implementum acceptilat. ad tempus quo interposita fuit operetur eo tempore non obligatus fuisse reus principalis h. modo exponendus est ille textus Ulpiani s. d. §. qui ita. neque etsi fid. iam ante obli- gatum esse credimus, quam ei fuerit creditum reo, nam reus an- tiquiori acceptilat., quam obligatio eius est liberari potuit. Ecce, ubi duo coniunxit S. Its, se liberari fid. tempore impleti condit. et esse antiquiorem acceptilat. obligat. Quod si via capiendi est a hic nouus intellectus vobis displicuerit poteritis ferre alius Lau- reatequi lib. 8. select. cap. 3.

N.º 13.

Cum ergo liberato per acceptilat. fid. liberetur eius consequentia reus principalis et libera- to per eandem acceptilat. reo principali liberetur fid. mero iure, consequens est, ut si acceptilatio ipsa rescindatur, ex causa metus, et mi- noris aetatis, et aliis integri restitut. restituuntur utrique, tam unus quam in alius, qui per acceptilat. liberati fuerunt. l. metus 9. §. ex h. e titulo. ver. et dictus l. illud. 10. de eo quod metus causa l. pater 27. §. 1. minor. 2. de min. huic parti aliquas offucias iniicit Bartolus

j.l.ult.

l. ult. quae in fraudem cred. Ex quo comprobari videtur recusa acceptilatione unius vel alterius liberari. spes est. Debitor qui in eam consilium fraudandorum creditorum, et ipse aliquos debitores habebat, ex cuius obligatione suis creditoribus satisfacere possit, habebatque simul fideiussoribus obligatum, fideiussores fraudandi consilio acceptum tulit certum est fideiussorem per acceptilationem liberatum, liberari et reum principalem. Quod consequenter, cum consequens liberatus sit per acceptilationem fid., quaerit Venuleius dandam esse actionem Paulianam, ut creditoribus solvat, quod per fraudulentam acceptilationem desiit debere. Respondet Venuleius si uterque sciebat in fraudem creditorum acceptolatum fuisse in utrumque dandam actionem si alteruter in eum qui fraudem participavit, dandam esse non in alterum quod exceptio sit fraudis, arg. ex l. quod autem. 6. §. creditum. 8. eodem tit. haec dicit generaliter, sed postea iurisconsultum se recolligit, et priorem decisionem emendat, quaerit quippe si reus principalis fraudem quidem ignoravit fideiussor sciebat, sed in non solvendo fideiussor ideoque pars Venuleius est creditoribus suadeuntur eum dirigant actionem Paulianam utrum ei dandam sit per dictam actionem in reum principalem et quamvis interrogarum, et dubians more solemni decidit in reum principalem actionem dandam; quia ex causa lucrativa liberatus fuit et in his qui lucro captant ex fraude non requirimus fraudis scientiam ut teneantur Pauliana d. l. quod autem. 6. §. simili modo. Ac contra et themate retento in versa vice, quaerit, quid dicendum sit, si acceptolatum sit fideiussori ignoranti fraudem et cuius particeps fuisset reus principalis, nunquid in eum dari debeat actio Pauliana, si reus principalis solvendo non sit. Negat Venuleius dandam actionem ratione quam subiungit. plane, eleganter, et pregnans, quia fideiussor qui fuit per acceptilationem liberatus nihil lucratur, sed potius damnum evitat, obligatio non fideiussoris est aliena causa interveniti. principium sit. h. titulo et quod eius subit expressum de damno, et in lucro v. dixit L. 4. n. 12. per contrarium qui liberat seu fideiussorem obligationem excussat damnum, sed non acquirit lucrum, igitur nihil capit ex causa lucrativa ut ... fine ... participat fraudi. Placet mihi Venuleius ex quo sic possit argui, actio Pauliana revocatoria esse, quod in fraudem creditorum fit. L. 1. §. ait praetor. quae in fr. cred. §. ... si quid in fraudem. 6. iuncto. de act. Sed revocata acceptilatione per Paulianam non restituitur actio in fideiussorem vel in reum nisi in certis casibus et revera ... accepilatione dari act. in eos qui pridem fuerunt obligati.

Hunc nodum, quem non invenit ... vixi

N.o 14.

nouiter uinxi, nouiter et forte relaxabo. Ad q. cermone omnes debitores qui fr. ad creditores liberantur ii hac act. reuocari in pristina obligat. l. aut ptor. 10. §. ptr. ea. xx. omnes iis quis in frau. cred. et ii act. Pauliana, n. tum. dicas sedes obligat. l. hac facus. 1X. eod. Veluti si fraudis conscio debitor per acceptilat. liberatus fuit, ut dicitur. l. 1. si. eod. ordo uo recessionis hic. Ut qui detractio fraudatoris ipius et in soluendo n. sit. l. 1. l. ult. C. de reuo. hisque in fraud. Deinde fit transitus ad debitores liberatos, ut se reponant in ueterem obligat. d. l. aut ptor. 10. §. si conditionalis. xx. Cusatiq. lib. 12 obser. c. 5. go ag. dus sit act. Pauliana, ut liberatus denuo suscipiat ueterem obligat. sequeris e uerum restituatur obligatio reii in qua inque potest dari actio Pauliana igitur etiam fid. et n. in reus prial. restituens fideius obligatio, et si prialis, et e o neces. ii q. fideius obligatio, et sola restituitur, n. restituitur tanquam accessoria et dependens a priali, sed tanquam nata ex fraudat. et participatione mali animi, quis fid. imputatur, et in reo priali, ideo aum in altero restituitur, q. n. debet quod alterius odio, aut dolo grauari cp. n. debet. 12. de R. i. j. 6. Ratio ... sifid. soluendo e, actio in reus priale n. restituitur, e illa, q. restitutio act. n. e necessaria, si quidem in reo priali efficit effectus fraudis, et creditores sui seruare possint a fide exq. sequitur act. que datur aduersus reus priale ex se fraude et fid. n. soluendo, e. ordinarius q. notauit Accursius j. d. l. ul. =

No. 15.

Manet ex dictis fid. per acceptilat. liberato liberare et reus priale fin pacto liberatus sit fid. exceptio n. immunitatis reo q. c. praesenti erat tractatus sed q. ex professo disputatus fuit s. c. 3. §. ul. ab tit. neo, ne sic fluo rep. tat.

No. 16.

De liberatione in testamento relicta.

Ex his facile expediri potest, quid dicendum sit, q. a creditore liberatio relicta e in test. debitori et fid. apud se obligato. Pnotandus ergo e effectus liberationis in test. legatae e e, ut si omnino liberandus e reus ab obligat. adeo ut tota obligatio tollatur liberandus sit per acceptilat., ag. at. aduersus heredes

aut accept.

1. S

quia acceptus inferat q liberat testatori, sicut tota obligatio non tollenda sed extinguenda sit q ab obligat. qua limitatus testatoris voluntate, sed tantum iure obligat. tendens voluit, agat ut hoc ipsum pacto liberet, neque liberatio alii q sit et testatoris voluntat. l. 3. §. nunc. de effectu. ff. de lib. leg. notat latius Obs. ad Don. lib. 16. comment. cap. 22. litt. D. Cujatius lib. 9. quest. Papi. sub l. si mihi. 22. eod. tit. Amaya lib. 2. obser. cap. 14 n. 3. Ex quo apparet si reo principali liberatio legata sit sufficere etiam fid., quia liberandus est per acceptilat. et sic solutionis potestate tota obligatio dissoluta alioquin frustra actum fuisset debitori benef. testatoris, si fidor in eadem obligat. maneret, et posset solvere et actione mandati regredi adversus reum. Faber lib. 5. coniect. cap. 11. Brisonius de solut. lib. 3. ver. nunc quoque largius sequitur fid. liberat. relinqui, per consequentia et reo principali relinquitur, ne regrediatur adversus reum principalem igitur sine regressu fidor non habeat exceptionem quia donandi animo non intercessit, et aliis causis ei non est liberatio derelicta, et consequens non omnino sublata obligat. fidor etiam liberetur in eo casu reus principalis pacto liberabitur personale et non acceptilat. l. si reum. §. de lib. leg. docet Faber d. cap. 11. Brisonius et Amaya ubi supra n. 8. Cujatius lib. 19. obser. cap. 29. et lib. 9. quest. Papi. sub. si fidor. 7. ad l. C. Vel. Hering. hic cap. 20. §. 8. in pri. quinimo licet reus acceptus inferat reo principali omnino pacto liberandus est exceptio ex tit. quae reo competit, et fid. accomodari l. ult. tit. 25. in prin. h. tit. de q. dixi cap. 3. de benef. except. f. ul.

Ex diverso si liberatio legata sit soli fid., quia voluntas testatoris reo non suffragatur pacto liberandus est fidor non acceptilat. d. l. si reus §. §. sed si fid. et §. idem Julianus 9. l. post emancipat. 6. et tota l. si damnatus. 10. eod. de lib. leg. Uno plane casu liberatio fid. relicta prodest reo principali nempe fidor in rem propria intercessit, et socius erat obligati reo principali d. §. quod si fid. et tunc acceptilat. liberandus est fidor ut proficiat ei liberatio reo principali quemadmodum socio prodesse solet. l. si ex duobus. 73. de lib. leg. l. 3. §. 1. de duob. reis notat latius Larreategui lib. 8 select. cap. 2. potest etiam debitor ipse principalis fid. suo liberat. legare, quia eius magis interest non solvere quam post solutum pecunie mandati agere. l. si debitor 11. de lib. leg. Obs. d. cap. 22. litt. G. Brisonius d. lib. 3. ver. liberari. fidor quoque creditori legare potest quod ei debet, et quia magis debitori

N.o 17

bitoris interest, ipse habebit act. ex tt.º l. si cui legetur. ff. §. Iulianus. 6. Alex. 1. mi. e. capi 3 quo alij actio ex tt.º ꝯpetit, q. cum legatum est ei jl. fideicommissa. 11. §. interdum. Alex. 3. Sed reuertendo ad propositum si creditor fideiussorem liberari legauerit, et eum acceptilatione liberauerit nunquam habebit act. mandati aduersus reum principalem tam si soluisset, et tamen quesitum ne possit inquietari tanquam si non intercessisset placet distinctio Vlpiani jl. l. si §. 10. §. tel. l. si u. 12. Mand. ut si fecit animo donandi, aut legandi eum liberauit creditor nihil habet sic quanti fideiussor, q.ᵈ ne inquietetur, et ideo ille debitorem agere non potest, quia tio ille debitorem reseruati creditori, si uero animo remunerandi ut ipse fideiussor exigeret a debitore legauit, et acceptus tullit habebit act. mandati in remis. interuenimus facta praesumit animus simplicis donat. seu uero quis sit in ultima uoluntate praesumit accipere remunerandi, ut colligit post Accursium Bartolus jl. d. l. 10. §. tel. et ibi eum alij =

Nº. 18.

De confusione

Successisse sit confusio quae numquam liberat solutionis potestate sicut acceptilatio. Et autem confusio fit post Cusatium Afirmiur Valentia to. 1. illust. tract. 1. q. 3. n. 2. crediti, et debiti ineandem personam concursu ex quo resultat ꝯtentio, velut si heres debitor existat creditori, et e contra quia per uniuersalem successionem omnia iura creditoris et debitoris transeunt, ut utriusque una persona representatus fiat l. 4 heredes. 23. ff. acq. possessionem. ff. jl. ff. acq. et arrogat. impossibile naturaliter est ut debitum non extinguatur, quare confusio acceptilatio comparatur jl. gen. de solut. et solutionis potestatem habere dicitur jl. Africa. 95. §. aditio eod. tt.º Sed de hac materia nihil in presenti addicio, quia neque ad institutionem pertinet, nec alia habeo, quae eadem notatis to. 3. opus. ad l. si de uer. 93. de solut. =

Nº. 19.

Per consequentiam alij modi confusionis supponit Dn. ex confesso a sit jl. generaliter ff. eod. tt.º velut si unus principalis heredes fideiussor instituat, et fideiussor reus principalis et si creditor, instituit fideiussor aut si fideiussor creditores, de eis singulis sequentibus breuiter sed singulatim disspiciendum, et ut de confusione aquiramus, planum est si reus principalis fiat heres fideiussoris confusione tolli fideiussor obligatus 4. n. alius sit fideiussor alius reus principalis. cordixi

ut dixi in initio tractatus ubi fideius. definivi. Deque
ut si utraque persona fiat in eo iuris intellectu, ut continuo
confusis debitoribus pereat alterutra obligatio [illegible] potior sit, et maior ratio intentionis principalis fideius. hic
perimit, et supererit principalis per [illegible] tertii. ut ff. de fideiussor. [illegible]
[illegible] maior obligatio [illegible] minorem [illegible]
[illegible] reis [illegible] gene. [illegible] de vidua [illegible] de solut.
[illegible] affirmativa [illegible] [illegible] [illegible] irrecitat.
ad illam leg. [illegible] si fid. heres [illegible] reus principalis [illegible]
[illegible] fideiussoris obligatio non extinguitur [illegible] sentiebat quod
eadem ratio militat ubi accessoria obligatio ad [illegible] principalem
[illegible] alteravitur [illegible] obtinuit apud [illegible] d. l. 93.
[illegible] confirmat [illegible] ex aliorum placitis, quae extant
in l. debitor. [illegible] et [illegible] de separat. l. gener. [illegible]
[illegible] h. tit. [illegible] elegans [illegible] de solut. [illegible]
[illegible] exornat [illegible] Cujatius tract. 7. ad Africa. [illegible] 21.
h. tit. et [illegible] quaest. [illegible] de separat. et [illegible] obser. cap. 32.
et [illegible] cap. 34. et [illegible] et [illegible] locis. Fauvr [illegible] cap. 5. et [illegible]
cap. 9. et [illegible] et [illegible] Valentia [illegible] illust. tract. [illegible] n.° 10. [illegible] notamus cum
fideius. obligatio [illegible] non tollitur, ut extat [illegible] heres. [illegible] servatur.
[illegible] ver. [illegible] servus. h. tit. et [illegible] 95. [illegible] de solut. [illegible]
[illegible] reus principalis naturaliter tantum obligatus [illegible] suo heres extit-
tit, tunc [illegible] nec tollitur, nec confunditur [illegible] fideius. obligatio aut principalis
[illegible] principalis, quod [illegible] tollitur [illegible] fideiussoris acces. [illegible] in meliori genere
aut ordine d. l. debitori. [illegible] h. tit. [illegible] fideius. [illegible] efficacior [illegible]
[illegible] quia principalis [illegible] sit civilis, et naturalis [illegible] efficax [illegible]
[illegible] principalis [illegible] sit [illegible] tantum [illegible] extl. [illegible]
[illegible] similibus de [illegible] docent et sequuntur Cujatius [illegible] quaest. [illegible]
[illegible] Valentia [illegible] cap. 10. n. 5. Faber [illegible]
cap. 4. =

N.° 20.

Quod si creditori fi-
deius. heres fuerit [illegible] fid. [illegible] creditorem requiri [illegible] uno
[illegible] fideius. obligat. [illegible] l. [illegible] de solut. l. heres. [illegible]
[illegible] stipulator. [illegible] ver. [illegible] h. tit. [illegible] utrobique [illegible] creditorem, et fid. con-
fundit, et sic [illegible] representatur una eadem [illegible] impossibile [illegible]
[illegible] l. [illegible] h. tit. liberare [illegible] fid. [illegible]
principalis

principalis manet obligatus, et liberari in potestate solut.[illegible] Liberandi

[illegible] iure [illegible] modo obligandi, magna e[st] differentia, ut notavi d. tit.

[illegible] ad. l. si iure rei. 93. ff. de solut. [illegible] ipsa obligatio intelligitur

sed tantum fideiussor ab obligatione eximitur in l. heres a[bsens] §. [illegible]

h. tit. [illegible] [illegible]. Et l. ut. [illegible] [illegible] Sequitur fideiussor

liberatus non posse mandati agere contra reum principalem, quia reus liberatus

est, quae actio hereditaria tamquam actio ex [illegible] in l. heres a. § ul. [illegible]

[illegible] [illegible] obser. [illegible] credere notat liberato fideiussore [illegible] liberari

reus principalis. Nec obstat text. in l. [illegible], qui. 11. ff. mandati ubi si fideiussor

conventus, et damnatus fuit a principali creditore, et postea creditori

non successerit habet mandati actionem contra reum tamquam si re vera soluisset

[illegible] fideiussor creditori successit, solutum potestate liberari, et liberat reum

principalem, sed inter [illegible] [illegible] casus, et [illegible] agnouit, et [illegible]

[illegible] l. d. l. 21. § ul. Diversus non est [illegible] fideiussor post condemnationem successit,

et si successit antequam conveniretur, [illegible] [illegible] [illegible]

et condemnatus [illegible] fuerat reus principalis liberatus, quare [illegible]

[illegible] [illegible] actio [illegible] [illegible] liberato non necesse ut teneatur

fideiussori [illegible] fideiussori actione mandati, quod longe diversum est, succedit fideiussor

ante [illegible] [illegible] conventus, et condemnatus [illegible] non fuerat liberatus

obligatione, neque erat causa ut actione mandati teneretur ita docent, et bene

[illegible] tract. 1. ad Afric. in d. l. 21. § ul. [illegible] [illegible] ad d. l.

[illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] Valencia [illegible] illust. tract. 4. [illegible]

Haectenus dixi de

N.o 21.

confusione respectu fideiussoris obligationis, nunc admonendi [illegible] si debitor

principalis [illegible] heres, [illegible] creditori aliarat [illegible] fideiussorem liberari

[illegible] [illegible] confusione sublata principali obligatione sequens est ut omnes

accessoriae obligationes quae ab ea dependent tollantur l. in omnibus [illegible]

de solut. neque enim remanere posset fideiussoris obligatio extincta [illegible]

a qua dependet d. l. heres. 21. § [illegible] stipulator [illegible] [illegible]

h. tit. l. qui hominem. 34. § [illegible] 8. de solut. [illegible] si debitor ipse heres

extitit creditori [illegible] fideiussor liberavit. l. debitori. 50. h. tit. [illegible]

creditor debitori heres extitit, idem dicendum est quod pariter [illegible] casu

Explicatur l. 21. § 2.

confusio extinguit l. Africanus. 95. § adicio de solut. solet autem [illegible]

vers. argumentum. h. tit.

opponi text. in d. l. heres. 21. § quod si stipulator vers. argumentum h. tit. ubi

Africanus docet si possessio rerum debitoris data fuit creditori,

[illegible] dicendum est fideiussorem manere obligatum, sed in hac [illegible]

quendam

vendit bonorum fiat confusio non aliter quam si heres ipse [illegible] sit ut [illegible] Successor [illegible] liberato reo principali non liberatur fideiussor. Hac difficultate [illegible] [illegible] l. ult. quaest. [illegible] negatur [illegible] ex lege [illegible] que Sed ab hac emendatur necessit [illegible] d. [illegible] cap. 20. [illegible] modo dissoluere tentans sed commisso dicendum est non est intelligendum de successore qui fit vendit bonorum debitoris, sed de occupat bonorum, quia [illegible] debitor sine herede decessit ut in l. habere 57. de [illegible] debito. 6. C. de bon. aut. iud. poss. quin [illegible] bona debitoris solutio cedunt [illegible], et si vendatur [illegible] liberatur, quia inanis est actio, quam excludit inopia debitoris l. [illegible] 6. de dolo. Sed non tollitur obligatio, [illegible] propter [illegible] exceptio [illegible] fideiussor l. exceptiones [illegible] §. 1. de except. §. ult. [illegible] de replicat. [illegible] §. ult. [illegible] confusio obligationes [illegible] fideiussor liberari, ut [illegible] Valencia [illegible] q. 10. n. [illegible] [illegible] sint [illegible], cetera [illegible] sequens [illegible] d. l. si duo rei. 93. de solut. [illegible] Donell. lib. 16. cap. 9. Valencia d. tract. 4. [illegible] [illegible] plicat [illegible] l. Gravi [illegible] h. cap. 20. §. 16. Maur. [illegible] tract. 23. [illegible] sect. 10. [illegible] et alii. =.

De elect. novat. necessaria, voluntaria, et prorogatione

Sciendum [illegible] primum est novat. obligationis [illegible] in iudicium [illegible] i. e. obligationis in iudicium deductae [illegible] l. delegari. 11. §. 1. [illegible] alig. 29. de novat. [illegible] in iudicio non minus quam stipulat. l. 3. [illegible] scribit. [illegible] [illegible] Faber lib. 26. [illegible] cap. 14. Petrus Faber in l. non solet. 86. de R. I. Donell. lib. 14. comment. cap. 14. et lib. 16. cap. 20. Valencia lib. 1. illustr. tract. 4. cap. 6. Suarez ad l. Aquiliam lib. 1. cap. 3. sect. 2. quare totaverum [illegible] obligatio [illegible] novum, et [illegible] indicati obligatio transfunditur, ut ex l. [illegible] 84. de solut. colligi potest. [illegible] existimo ex ueteri usu, et observantia iudiciorum petendum, [illegible] litem contestabantur adversarii sive [illegible] ut [illegible] loquitur in l. 1. §. [illegible] §. [illegible] mutuis sese stipulationibus, seu sponsionibus

astringebant, tot auream tam sibi facerant, quis erat vetus quasi litis contestatio, et si eius creassent, solummodo obligabat loco eius liceantie dicenti sine iudicij incohari non poterat teste Asconio Pediano in 3o. Verrinae Ciceronis ut inquit cat dicimus in hoc iudicio, quod litis contestatione, ut dixit d. l. d. §. i. et scribit, quisquam cuius constringo, quod notavit latius Suetonius ad l. 3. §. et d. c. 9. n. 20. quod inde in iudicio tota veteris obligatio deducerent, consequens est ut prior obligatio tolleretur non autem antequam ferat id, quod ille sponsor fieberit, subditae si iudex pronuntiaret, conditionalis enim stipulatio, non prius veterem obligationem novat, quam impleta conditio sit l. in ff. 30 §. ul. de pact. et quaestio 14. l. novatio 24. de novat. ut adnotat Valentia et simpliciter in 12. =

N.o 23.

Ex his facile colligitur, quare in veteri fideiussores liberarentur electo reo principali, sed lite reo contestata, et condemnato sequuta Caius lib. 1. tit. 9. §. ubi ius creditor. Paulus lib. 2. sent. tit. 17. §. ul. adeo ut adversus fideiussores regressum non haberet, nisi eius mandatum venisset, et in hoc casu reus non erat durum creditori actionem dedit, quam ipsius sublata erat, sed ex nova mandati, quod mandavit, ut suo periculo reum non exequeretur, ut colligitur ex l. si mandavero 22. §. invicem l. si mandatum 51. §. ul. mandati, ut exponunt Valentia d. tract. l. c. 5. Bartolus in l. si forte 23. n. 7. sol. matrim. et alii classici, cum vero electo fideiussore reus liberaretur Caius d. §. ubi 3. et uno fideiussore electo caeteri ab obligatione exibant l. liberum 16. C. h. tit. semper

Vr. S.

veterem non vero et totam obligationem primam, et precedentes conditionis extinguit censerent donec Iustinianus in l. generaliter 28 C. h. tit. multis rationibus adductus quarum meminit sanciuit nec per litis contestationem condemnat unius ex socijs, nec fideiussoribus reum principalem caeteri liberarentur donec de effectu satisfactio sit sequuta quod dicit se sanxire ad similitudinem obligationum mandatorum, qui liberabantur licet reus principalis ex eius convenerit condemnatus fuissent, cum non obstet diversae mandatoris et rei principalis, et ex diversa causa descendentes quarum altera ab altera non dependet nascitur etiam actio in mandatores ex mandato praecedenti, sed in reum ex ipso contractu reo celebrato, sic factum accidere, ut si mandet Seius creditori alicui, ut eius nullius

alio negari, et maneat obligatus mandator, Fuit si mandauit ut furioso pecunias credant, quoniam aut furiosus non obligauit ex contractu, sed mandator remanebit obligatus ex mandatu, ex quo apparet alterum obligatum ab altera non dependere, quod obligatio, quae ex contractu nascitur non est litis contestatio, et condemnatio rei obligatio immo extra mandatu denotat quod diversa est, et ad uerso contra: quamquam electo reo mandator non obligatur Paulus lib. 2. [illegible] liberatur. [illegible] ff. mand. l. si mandatu 13. l. Granius 71. ver. quod [illegible] h. titt. ut nec reus liberatur electo mandatore l. amissio [illegible] h. tit. docet / ubi explicent Cujatius lib. 2. observ. [illegible] Faber [illegible] Valentia de tract. 4. q. 5. Herring. de [illegible] q. 20. § 13.

De recursu notare ex N.o 24.

excedit electo reo, et fideiussoribus pignus, et hipoteca ad securitatem [illegible] non liberari, donec satisfactio, et realis solutio subsequatur, et electo [illegible] nec reus nec fides liberari. l. [illegible] 56. mand. l. inter 51. § creditor h. tit. et ideo ad residuum pignoris, et pecunia ex pignore redacte poterit agere creditor [illegible] ex l. quaesitum § [illegible] de distr. pig. nisi iusto, et paruo pretio pignus a creditore venditum sit, tunc non sibi imputet, quod iudicium non potuit parare debitori l. [illegible] 18. C. h. tit. [illegible], et exponit Herring. d. q. 20. § 13. n. 27.

Ratio autem [illegible] ego existimo est quod obligatio pignoratitia licet constitutae pendeat a principali non sequitur [illegible] ab ea non pendet, [illegible] sublata principali [illegible] durat pignoratitia, nisi pecuniae soluta, et [illegible] tollatur, quae lex [illegible] soluente [illegible] l. solutum 11. § solutum [illegible] act. iuncta l. debitor 59. ad S.C. Treb. notant Cujatius tract. 9. ad Afri. [illegible] l. frater, a fratre de [illegible] Valentia d. tract. 4. q. 8. [illegible] non pendeat a principali quamuis illa tollatur remanet pignoratitia [illegible] non sic explicant autores [illegible] laudati. N.o 25.

Huic doctrinae consequens omnino est, ut si duo rei pariter eadem obligatione teneantur, et alter ex eis conuentus, et condemnatus est, altera omnino liberari obligatione quod suadent textus in l. electio 26. de noxal. act. l. [illegible] 8. l. si seruum 20. de interro. [illegible] facit l. si [illegible] 51. [illegible] de euict.

euictionib. l. si a pupillus. §. 5. ff. de adm. tut. l. 2. §. sicuti 3. l. de
eg. 116. de V. O. nec aliud dici posset. Stricta iuris ratio tollebat
obligationem, qua uterque reus nexus erat, necessario nouatione, quae ex litis
contestatione resultat. Sed quia nimis durum uidebatur, illa ex qua
datus fuit, non posset facere iudicatus liberari alterum, et creditorem
suum amittere, fieretque deterior conditio eius, quam litem contestatus fuisset,
sicut ... iuris regula, quae extat in l. non solet. 86. de R. I. ideo
fuit aequitatis intuitu dilatum liberari reum non conuentum, donec reus conuen-
tus fuerit iudicatus, et cum effectu satisfaciat creditori ut ... exposcet,
et ita ab aequitate distinguit in l. ex duobus 3. ff. de fideiuss. de ae-
quitate accipiendi est ... in l. nec ulla 13. §. item. ff. de hered. petit.
l. 3. §. 5. et seqq. de his qui deiecer. et effud. l. quid certo 5. §. ult. ff.
commod. l. ... de reg. iur. l. 1. §. si quid duos. depositi. l. nouissi-
me 7. in fin. et seq. ff. de falso tut. aut. l. si ex toto 8. §. 1. de leg. 1. l. sem-
per 15. §. sicuti. sepulchro quid uiol. aut ... l. amissi 52. §. ult. ff. l. reos
13. C. h. tit. ideo quod quotiescumque aliquaratione deficit aequitas strictus ius at-
tenditur, et alterius obligatio per electionem alterius tollitur, ut ... l.
6. §. sed utrum de minor. tit. l. ... in illius ... exposuit. Sed non aequitas
neque in mandatoribus, neque in fideiussoribus ... recepta fuit, et forma
in duobus reis non semper obseruabatur, et obtentu circumstantiarum
multa remittebant iudici in arbitrando, neque enim certa finiri pos-
sunt ... quae in aequitate consistunt ... regulam in l. de
accessionibus 14. de diuers. et temp. praescript. et in ea rebulanda ... in-
... discipline, quae misere solet errari. l. seruus 91. §. sequitur. ff. de
V. O. quare Iustinianus in d. l. generaliter 28. Vers. idemque C. h. tit. generaliter sanci-
uit remotis omnibus circumstantiis aequitatis neutrum alterum reum li-
berari per alterius condemnationem, donec ex effectu creditori fiat satisfac-
tio, haec additio his, quae accurate notauit Valentia d. tract. q. 6.
et post eum Suarez d. tit. 4. q. 3. sect. 2. ... de re agunt, et alii
quos laudant =

Facile ex dictis col-
ligitur, quod mero iure necessaria nouatione fideiussoris obligatio tollatur, multo
magis tolli per uoluntariam nouationem, faciunt ex Sexto ... Henric. l.
... 60. ff. l. nouatio. de ... C. h. tit. Sterine d. q. 20. §. 2. et seq. Noger...
... Valet n. argumentum, si taliter fideiussio nouatione necessaria tolli, multo magis nouatione uoluntaria, efficacior n. est uolun-
tariaque

fideiussoris

tantum necessaria, sive vero ... singularis iuris, sive vero voluntaria, illi necessariis multo ... tollit adminicula obligationis, specialis novatio necessaria, et tollit novatio voluntaria et ut sedulo demonstrat Cuiatius tom. ... Castillo ... alias 29. Innovat in hac retractatione animadvertendum ... novat stringere ... acceperat intervenientes d. l. alias 29. l. ... 31. § 1. Renovat ... sic ... intelligentes ... aliter stringere ... sit in ... ... C. eodem tit. ... causari non ... secundi ... ut practicum ... loquentur ... colligi potest ex relatione ... Herengio d. cap. 20. § 3 ... addendis ... ... mensi 20. ex num. ... Farinacij novissime editus ... ... quest. 13. ... totam Paridi ... quotidie ... cap. ... § 1 ... Valscadis ... bullarum ... cap. 10. § un. ex num. 3 ... Noguerolale-gat. ... num. 86 =

N.° 27.

Prorogatio eius ... similis est novationi, et tollit fideiussoris obligationem, adeo ut ... licet ... non sit modus dissolvendi obligationis l. obligatus ... D. et A. ... placet ... obligatus fuit ... fideiussor ... dolis ... except ... armodari ... petentes ... tempus ... l. ... l. iunta l. ... deservit ... ad tempus ... ad duos annos ... quod ... celebratus fuit fideiussor obligetur, et ... terminus prorogetur obligationis intervenientes ... et ... sententie ... transacto tempore liberatus ... ad tempus prorogatus manet obligatus l. ... 27. § ... l. ... Gaius ... l. ... tit. 13. § ... ... locati l. ... C. eodem tit. ... docent et late ... Valenzuela consilio 9. ex num. 20. Noguerolale ... 21. ... Barbosa ... 86. Farinacius ... quest. 13. ex num. 15. Cancerius tom. 1. variar. cap. 14. ex num. 20. Herengio d. cap. 20. § 12. et 18. ... sect. 10. § 40 ... exceptio ... semel fideiussor quesita, et ... facto ... auferri non potest d. l. ... Herengio cap. 27. § 4. num. 18. et 32. Covarrubias tom. 1. variar. cap. 19. ... vers. 4. et ... novatio tam necessaria, quam voluntaria, et prorogatione suffitiant. =

Confiscatio

Att.us &

De confiscatione.

N.o final.

Confiscatio apud nos restringit, nisi sit triu delictoru comittit, heresis, sc, sodomię, et criminis lese Majestatis

Procedendo breuiter disjiciendu de confiscat. Adde notare oportet quod ea ipsa ab obligat. eximi, sed ipsa obligat. n. tolli l. 2. de cap. min. l. ul. de duob. reis, quare eleganter dixit Paulus, j. l. si debitori. ad h. tt. quasi tota obligatio e cum extincta sit, quod reuera n. tollit sed respectu rei quasi sublata uidetur, quod amplius conueniri potest, iniquum n. eet dari actionem in eum cui bona st ablata l. ul. j. fi. quę in fraud. cred. transfertur itaque obligatio in fiscum qui bonis successit, et id circo creditoribus respondere tenetur l. sinuffr. C. de bon. proscrip. l. j facto. 60. § ul. quę i fraud. cred. cu aliis quę recitat Marcus Antonius Peregrinus de iure fisci lib. 5. tt. 1. n. 68. Menochius de arbitrariis casu. 137. an. 3. Clarus hic. q. 10. § 1. n. 8. Et obligatio ipsa manet, et pro sequerij durat fidejus l. si rei. 20. C. h. tt. cuius rei argumentum est quia decernuntur j. l. j debitor. 15. C. h. tt. fisco soluente debitum rei principalis fidei liberari, quod n. diceretur si obligatio n. duret, argumento ex l. decq. 16. de 8. o. et rursus quod colligitur ex l. exceptio. ff. de except. Exceptio quę salvo statu reo accomodari, accomodari etiam fid. qua exceptio publicat. quę n. attingit saluo statu, sed capite minuto reo, et ipso capitis diminut. rei n. debet accomodari, quod recte cognovit quod fames ad d. l. 2. quod si ipsius bona publicentur fidejussores insolidum, reus uero ipse manet obligatus. h. l. C. h. tt. Valentia tt. 1. illust. tract. 2. q. 9. n. 3. bissariis tt. 28. quest. Paul. j. l. 5. ut leg. nom. cau. verius, ut adeo omnibus si deportatus fuit reus, possit conueniendo, si ex speciali indulgentia bona retinuit, uel in illis, quę postea acquisiuit. l. 5. C. de pecu. l. deportatus. 1a. § ul. de jur. fisc. cuius ratio reddi di quaerendum, sed fortes ut iuri aliter grataticinibus ad d. l. 2. maneret quod fid. obligatus, qui durat obligatio cui ab initio ualiter interesset, et sin fisco translata sit, siue n. duos res obligationis cessisset, et perte aceruerit, quia reus si fid. interuenerat fuisset deportatus, ipse rei ipsius obligatarint, nec fid. tenetur j. l. si debitori. ad h. tt. simili haeret ratione, et alterius quod integritatis maneret obligaretur.

Fideiussoribus

carent n. exciã [illegible] et postea hanc excusate [illegible] [illegible] l. ul. § fi. [illegible] quas sic [illegible] subtiliter [illegible] [illegible] Valentia d. tract. a. cap. 9. n. 57. quidmuis in multis relatis [illegible] solutionibus nihilo [illegible] probabilis existimet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 551. et sequentibus [illegible] debitis [illegible] bona [illegible] [illegible] manent obligati [illegible] [illegible] [illegible] debito [illegible] l. 3. C. [illegible] l. in fraudem [illegible] § si [illegible] fine. Valentia d. cap. 9 n.o 10. Ceterade [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tractatu [illegible] Valentia [illegible] cap. 3. ex n.o 20. [illegible] d. lib. 10. § 68. et in aliis locis, [illegible] finis tractatui [illegible] impenimus. Ouinia in Gloria Omnipotentis Dei cedat, et Deiparae Virginis Mariae absque labe peccati Originalis [illegible], et D. Iosephi, et Antonij, et Angeli Custodis

Amen

Laus Deo, et Virgini Mariae

finis

ACHADEMICA

institutionumque expositio, sive additiones

DE TESTAMENTIS.

A. D. D. D. JOSEPH RES.

A[illegible] academicum annum prosequentibus nobis explicanda fore titulus magis [illegible] voluntatis, quo in lib. 2. continetur ex h. tit. usque ad finem libri. Exequemur favente Deo huiusce principia breviter, et facili stilo, et praecipue ea assequi possint, semper enim utilitatem in [illegible] studiosis placendi: nec ducemus [illegible] [illegible] tractationem, [illegible] sed per [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] tractat auditorum debet sudare [illegible], ut [illegible] monet. [illegible] Luca [illegible] 6. [illegible].

Ad principium tituli.

Proponit in hoc principio Justinianus nomine tit. etymologiam [illegible]

N.° 1.

[illegible] Gregorij [illegible]

Legalius nomi-

nis signa utilitatis afferunt ad cognit[ionem] rei, de qua tractat; Om-

[illegible], nec [illegible], nec expedit [illegible]

[illegible]

[illegible] possidere [illegible]

[illegible] Constantio [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] intelligamus [illegible]

[illegible] exceptis [illegible]

[illegible] tempore [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] intelligi [illegible]

[illegible]

[illegible] habent,

[illegible] dici-

mus.

Petri

[illegible] in tua [illegible] gravissimum [illegible] [illegible] ethymologia [illegible] [illegible] [illegible] in his ceremonialibus [illegible] [illegible] =

Sed Succedit N° 3.

[illegible] ethymologia [illegible] [illegible] fieri [illegible] [illegible] extat [illegible] facere [illegible] inter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] explicans [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Cicero [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alieno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hodie [illegible] ab infirmo [illegible] [illegible] commissarios [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluntatis [illegible] [illegible] justa [illegible] et secundum iuris regulas [illegible] [illegible] quae legitima et secundum [illegible] [illegible] uxor [illegible] et [illegible] filius [illegible] legitimo, ex legitimo matrimonio quaesitus [illegible] paul [illegible] et [illegible] [illegible] secundum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et ideo [illegible] mutare [illegible] infringere chartas, aut tabulas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

item

ut ex eadem ca[illegible] decedit, caduca fieri et omnino inim [illegible] fideicommissaria [illegible] heres decedat ante testatorem. l. un. §. et [illegible] cas[illegible] et §. [illegible] C. de caducis toll. qui decedunt tempore [illegible] testamenti [illegible] qui moriuntur [illegible] habere [illegible] mortis testatoris l. 4. C. [illegible] eccles. [illegible] [illegible] aliud [illegible] potest. [illegible] testamentum [illegible] [illegible] Gregorius [illegible] in iure [illegible] adducit D. Paulus [illegible] in epist. ad Hebraeos cap. 9. [illegible] 16. et 17. ubi ait [illegible] testamentum [illegible] mors necesse est intercedat testatoris, testamentum enim in mortuis confirmatum est, alioquin non valet dum vivit, qui testatus est [illegible] Pontifex [illegible] eleganter [illegible] [illegible] celebr. miss. et explicuit Lactantius Firmianus lib. 4. divinarum institutionum cap. 20. =

1. C. 4. Solet huic definitioni addi [illegible] heredis institutio, quod testamentum [illegible] Romano [illegible] nisi sic heres institutus sit l. ult. de codicill. l. 4. [illegible] et vulg. [illegible] in primis [illegible] de fideicomm. hered. [illegible] institutio heredis [illegible] l. 1. de hered. [illegible] §. ante heredis [illegible] de leg. [illegible] testamenti [illegible] 6. et haec sola nota cognoscimus [illegible] testamentum, si habet heredis institutionem, et non codicillum [illegible] C. testam. sed haec directio necessaria [illegible] [illegible] ut ita loquar, [illegible] sub illo verbo [illegible] [illegible], [illegible] ut [illegible] explicui, [illegible] [illegible], quae secundum leges ordinatur, ut [illegible] secundum leges testari, in primis [illegible] heredes; [illegible] necessarium exprimere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] satis intelligitur in [illegible] dicto verbo, docet Covarruvias [illegible] in Rubrica de testam. 1. p. n. 12. Menochius [illegible] de successione creat. [illegible] n. 18. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] D. [illegible], et alii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] heredis institutio [illegible] [illegible] necessaria [illegible] testamentum sit. Sed tamen [illegible] ex [illegible] [illegible], quae [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] testamentum [illegible], sine heredis institutione [illegible] [illegible] non adire hereditatem, in casu [illegible] [illegible] intestato, [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible], et ceteras [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] ante testamentum [illegible] de testamento secundum substantiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

quod

[illegible] secundo esse [illegible] mittendam, ut ingenium [illegible] [illegible] Pilandus in lectura ad tit. de hered. [illegible] [illegible] instituend. [illegible] necessaria [illegible] substantia tit., [illegible] [illegible] [illegible] sicuti quod docet [illegible] [illegible] tit. 1. §. 1. nu. 17.

AD §. SED VT NIHIL. I. CVM

tribus sequentibus huius [illegible] tit.

N.° 1

In his quatuor §§. agitur de forma, et solemnitatibus, et requisitis, [illegible] [illegible] [illegible] antiquitas, [illegible] ad [illegible] [illegible] eius liberos exactiorem, et ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] posse [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] facit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mortis, ut nunc [illegible] dicebamus, [illegible] tempore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habebat [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] futura erat, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], licet [illegible] [illegible] nihil [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] nihil [illegible] [illegible]. l. 1. l. [illegible] [illegible] C. [illegible]. [illegible] similiter [illegible] [illegible] Menchaca de successionum creatione §. 1. nu. 18. et [illegible] et §. 2. nu. 1. et §. 11. nu. 10. Albericus. [illegible] tit. 1. lect. cap. 6. [illegible] tit. 6. cap. 5. [illegible] et [illegible] late Spino in speculo testamentorum. 2. cap. [illegible] rubrica nu. 12.

N.° 2.

Sed lex iustis rationibus mota hominibus [illegible] [illegible] disponendi [illegible] rebus suis post mortem [illegible] facere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] humanarum, et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible], ut post Pinelum, et antiquiores docet Menchaca [illegible] [illegible] [illegible] mihi numquam placere [illegible] doctrina Covarruvias, tit. 5. [illegible] cap. 6. nu. 7. [illegible] [illegible] [illegible] competere hominibus, [illegible] [illegible] [illegible]

ratio

Att.

natis inter omnes homines, fere quae statuit, quod veriùs existimo verae inspecta, memini licuisse degeneri ex suis creatis temporis, quod eius erant futuris, illis dixi nisi ex dispensatione, licet displicet etiam doctori viro Dionysio Sarmiento, hac de reditibus ecclesiasticis ... quae putat ...
qua licet inveniendi, ... habeant in tempore in ha...
introducendo ... hereditatis iacentis, quae ...
... malitis ...
... l. ... 32. ... q. h. veri ...
est ... Romano, quod ille filio ...
... fuit, in aliam regionem ... in
qua talis filius numquam fuit (qualis est ...) falsum, nec ...
... non illis accedere possent, ... apud Graecos, et alias
gentes ... dispensat. ... illi ...
... Dominus ... doctrina ... d. r.
q. n. ... assumere effectus inviti
... inhabere exercitus ... secuta ...
... talis est existimo, magis ... dicebamus superiori ...
... illis non valet ... hinc inequi...
ta non valet, male dicatur inuita ... summere effectum
magis quod non valet, non ... effectus ...

Vidimus ... voluntate ... dispensationis formas, ... est ... tractare. an haec dispensatio ... civilis ... et qui de ea ... inter iuris autores ... illis origine iuris gentium sit, quae multa gentes ... quae ... illa ... communitates accipiat, ab institutis enim quod Romani, aut ... iuris civilis. ... Bartolus ... gentes ... innumeri sequuntur, quos laudant Covarruvias ... proxime ... volum. ... select. ... 10. ... et alii in rubrica ... omnes mundi gentes ... eodem quod tempore ... probabilius ... dicere, illis inventionis est iuris civilis ... possunt

[illegible] ... [illegible] poterat ... omnium [illegible] ... fieret ... [illegible]

... Alexandro ... [illegible] ...

... [illegible] ...

N.° 4.

Sequitur ut

[illegible] ... [illegible] ...

... commendata fuisse ... [illegible] ... observationes excursus et observationibus ... omnes ... [illegible] ... dicentes ... [illegible] ... major ... [illegible] ...

... voluntas ... [illegible] ... Alexander ... [illegible] ...

N.° 5.

Iam igitur accedamus ad solemnitates in Ill.^{ris} requisitas, quae ... multis ... excogitatae fuerunt ... [illegible] ... appellari ... sed ut a primordiis ... [illegible] ... exordium ... fuisse ... [illegible] ... militibus ... [illegible] ... explicat ... ad illud ... [illegible] ... omnes ... fuisse, et ... [illegible] ... Unde ... [illegible] ... sine ... [illegible] ...

... quae ... [illegible] ... ut est apud

Suetonius

bellum sibi ... meminit; itaque ... facere nil aliud ... in ... et miles ... nil aliud est quam ... Petronius dicit, in quo ... quod stat in Satyrico illo carmine =

Qui pugnas, et castra sequi ... auro

et alibi ... author ita loquitur. Et fuimus certe altius erarum immo ego ... patriam ... fueram, ut si ... facerimus ... militare fuit, ... milites ... subitarie, et nullo apparatu, aut solemnitate, ... Paterculus lib. 2. hist. in ... civitatis ... cohortes ... uno ... omnes in ... fecisse ... tanquam si ... mortis ... militari ... seqq. ... in ... explicat ... Justiniani ... Gellius lib. 15. noct. att. cap. 27. ... lib. 10. ... Revardus ... Heutlerus volum. 2. select. ... lib. ...

A

liud ...

fuit quod in pace, et ... coram toto populo fiebat calatis comitiis, ad id vocatis in campo Martio; coram quo testari volebat ... suis disponebat ... faciebat ... authores, ... testes ... comitiis adesset: ... inserviebat ad authoritatem simul et solemnitatem; ad authoritatem quia ... adhuc ... Romano ... nulla lex ... quae ... rogaret populus ... unoquoque ... rogaret populus ... quemadmodum de aliis rebus rogari solebat, quae ad unum casum ... speciatim spectare solebant ... in ... imperio ... sacerdotio ... in ... exempla ... solemnitatem ... coram toto populo ... authoritatem ... erat, ... solemne ... in ... tempore ... habebant. Hinc ... nomen

[illegible] principal [illegible] [illegible], hoc est, in primo pa-
[illegible] voluntati [illegible] [illegible] parere, ut [illegible] theo-
phil. et alij [illegible] citat. =

Quare successum

[illegible], et [illegible] [illegible] expeditur, et [illegible]
[illegible] quid [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible], et [illegible] [illegible]
[illegible]; Deinde [illegible] familiæ emptor, hunc [illegible]
[illegible], tanquam familiam, et [illegible] manci-
[illegible], id est [illegible] dicto emptori familiæ [illegible]
[illegible], et [illegible], [illegible]
in hoc [illegible] esto [illegible], [illegible] libra; [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] fiebat [illegible]
[illegible], sed imaginarie, et [illegible] sub [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] huic venditioni [illegible]
[illegible] adhibebat, [illegible] ab emptore familiæ fictitia [illegible]
[illegible], [illegible] et [illegible],
[illegible]. Deinde [illegible] familiæ universaliter [illegible]
amico fidelissimo, [illegible] loco [illegible], [illegible] erat [illegible]
[illegible], [illegible] familiæ emptore [illegible]
[illegible], sed adhibere [illegible] spectabat, licet [illegible] nihil [illegible]
[illegible] indicat [illegible], [illegible] infra h. tit.
[illegible] admonitum, docet [illegible] in [illegible] Theophilum
[illegible] licet Theophilus [illegible], et [illegible]
[illegible] sequitur =

Tiebat [illegible]

quasi in [illegible], et figura illius, quod calatis comitiis celebrabatur
[illegible] [illegible] classibus, ad [illegible] comitia reducebatur [illegible]
[illegible], [illegible] Romani, [illegible] dicta [illegible] classe [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], observat [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] dare [illegible] testatoris authoritate dis-
[illegible] inhabile, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Marius lib. 3. obser. c. 12. [illegible] ad Pandect. c. [illegible] B. Fran-
ciscus Accursius [illegible] genus antiquissimum
[illegible] fuisse, ut ante leg. 12. tab. [illegible] permissum sit domini
[illegible], licere legis testari, [illegible] necessarius foret [illegible], quamvis
[illegible], [illegible] multa [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] temporis [illegible]
[illegible]

N.o 9.

Sed [illegible] leg.
[illegible] permissum fuit [illegible] facere, et [illegible]
[illegible] post [illegible] l. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in fine [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad Pandect. [illegible] et ex [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] fuit modus ille testandi [illegible] inventus fuerat, [illegible]
[illegible], et [illegible] pro [illegible] retinerent vetera, [illegible]
introducerent [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad tem-
pora Constantini, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Gothofredo, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in usu erat [illegible] multis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cepit [illegible] affirmat Theo-
philus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] testatoris [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Theophilus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] solent vulgo [illegible], [illegible]
[illegible] semel [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible], [illegible], ut semel
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Theophilus [illegible]

N.o 10.

Quare [illegible] pre-
tor qui [illegible] [illegible] supplendi [illegible] civile edictis suis, ut dicitur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], nam [illegible] iure civili
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible]

videtur, sed adhiam ad testamenti dicendi, licet enim
et formule omnium testamentorum, sed ministri a sensu rei,
... [illegible] ... intervenerebant in testis, quod ...
... testes requirunt ... ut docent ...
... [illegible] Richardus ... simpliciter, etc.
ne ullis ambagibus fiebat, ... testamenti simpliciter ...
... et dicere ... tempore ... et
... [illegible] ... testis ...
... [illegible] ... tempore ... causa
... ut testes ... uno eodemque tempore adessent
et subscriberent testi, itaque ... ex ... testium accessione
... testium, et subscriptione ... et ... nu-
meri ... [illegible] ...
... [illegible] ... h. tt.

Sed paulo di-

ligentius singula ... exp... [illegible] ... testes, ...
... [illegible] ... h. c.
... [illegible] ... tabulis ... si ... tt. ...
... et quidem ... testes exigunt ... adhiberentur, quo
... duo vel tres sufficerent ... numero ... sed ad
solemnitatem, et formam testamenti ... testes. de tt. ...
... [illegible] ... Breutters ...
... Richardus ... paulus ... h. tt. n.
... qui debent adesse rogati, vocati ad illud ministerium, ...
... [illegible] ... h. tt.
... [illegible] ... C. heredis ... in ttis ... cod. ... tt. ...
... [illegible] ... quare ... ad scribendum ttum adhiberentur
... [illegible] ... (siendo testigos para este
... [illegible] ...) ... testamenti ...
... [illegible] ... Breutters ...
... [illegible] ... tt. ... 91 ... et ...
... [illegible] ... h. tt.
... [illegible] ... C. cod. ... ttis ...
... ... nec interpellandi ... exteriori actio-
ne ... h. tt. ... nisi ... talis
... impedi... uno eodemque tempore testes adhibeant, et ...

pagant

Ad tt.

p acceti ... S. C. n. tt. sub gestis mediant... tandit, ... alia ... ullis necessaria ... nimirus ... tti ... l. 7 antiquis. n. 8. C. eod. tt.

N.° 12.

Sed quia huius ... minimus intelligendus est, actus qui fiunt ... quae ... certadas ... sibi velint ... aut alias ... sua manifestare voluntatem, illis namque ostendere ... chartas ... et dicere ea esse extremam suam voluntatem ... et videre, et postea cum eis testator ... ... nesciat ... alterius testis, i.e. octavus, ... eo subscribat, subscribunt quoque ... operimento chartae omnes testes et signacula imprimunt; l. hac consultissima ad C. tt., n. l. tt. l. p.° 6. Cavebatur etiam nova ... ut testator ... sua manu nomen heredis ... scriberet, l. ... 29. C. de tt. ... ... in ... et ... conservato, quia eidem ... ... tt.° inscripti aliqua immutaceri. ... Fauri ... ...

... ... subscribere ... ... testator et subscribere debet, ... subscribere, ... octavus, ... Gomez ... ... testibus ... alii pro eis subscribunt, ... Gomez ... ... testes rogati sunt et ... ... sed ... ... 29. ... ... dicimus ... ... testes ... rogatos esse. ... ... et ... ad ... Gomez, et ... ...

Ad §. post. sequen. tt.

N.° 13

Cum ...

[illegible]

habent [illegible] aliis ut aliis anulis non habentibus signare po-
terunt, [illegible], omnes cum anulo gerent signare, ut
hic dixi, modo notarius subscripsit alienum anulum esse, [illegible]
[illegible] hic [illegible] anulo
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Albericus, [illegible]
[illegible] hodie non [illegible]
sed subscribant [illegible] superiori.=

Ad §. testes. 6. [illegible]

Insuper [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] imperatoribus, [illegible]
[illegible]
[illegible] capere post [illegible] facere [illegible] . 16.
[illegible]
[illegible] post [illegible] facere, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] posse adhibere, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] habebant, [illegible] peregrinis, [illegible]
[illegible] hominibus. [illegible] Rhodo. [illegible]
[illegible] idonei [illegible]
[illegible] cives Romani [illegible]
[illegible]
[illegible] habere: [illegible]

[illegible]. 31.

[illegible]

Vt q[ui] alibi habe. §. accepit. —

No. 15.

H[illegible] in posse esse testes vitti [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible], quos [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]. l. [illegible] [illegible]. Eodem [illegible] posse esse testem [illegible] filij fam. [illegible] cum [illegible], et [illegible] in causa [illegible] haber tanquam patrefam. l. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regulis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] filij fam. [illegible] regulis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quos hic enumerat Iustinianus [illegible] nulla [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adhuc [illegible] Latini Iuniani liberti, i. e. qui manumittebantur [illegible] [illegible], aut inter amicos. §. [illegible] [illegible] libert. Vlp. infragm. tit. 2. Cai. tit. 1. [illegible] tit. 1. §. 9. testamentum facere [illegible] [illegible] [illegible] moriebantur [illegible] bona [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quasi quodam [illegible] [illegible], nec erat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Latini [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Vlp. infragm. tit. 2. §. Latini [illegible]. 8. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], nisi intra centum dies [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Vlp. infragm. tit. 1a. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] valet Vlp. d. tit. 17. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tit. 4. §. tit. 16. —

No. 16.

Sed ab ea generali [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mulier, mulier [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generali [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], mulier [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. l. [illegible] tit. 2. [illegible]. 6. [illegible] [illegible] [illegible], quoad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

Dub.

in ttto collatis omnib. fiebat, quorum feminis non erat participium, verum secundum ttt. ex [illegible], t. lib. ex fiebatur hujusmodi illius, ut in § t. et inde quinque testes classium desiderabantur, qui in omnibus habere, ut crescentarent tutionem aequale in omnib. generibus, a quibus in quinque classes tantum ex ttto hoc fuit mihi exemplum, ex Pigerio, eisque ambo quod ... testes admisse exemplo ttt. ad [illegible], et libra fiebat, aut feminis interesse non debebant, caeterum earum [illegible] ad excludendas feminas etc. [illegible] [illegible]

[illegible] collatis ... ad Dom. ... et K. nov. ...

... decimo. Et quamvis quoad dictum est postea ... Rom. ... temporaliter ... naturalis, quae feminas excludit ... ut ... foret ... Unde ... feminis ... hominibus ... Debuit igitur ... excusare ... ut ... sincerior firmior quae fides illud stabiliret. At ratione ... et politice, quae omnia ... ita ... et Judicis ... Quarenus ... Covarrubias ... de succes. ... ad 1334. ... Richardus ... disputat an ... incoditus, et de ... dicendum sit =

*L*eo ... modo
(N.° 17.)

exigitur ... immobiles ... minor 14. annorum ... § ... § 6. ... sive ... habent ... ullo modo ... Menochius ... n.° 61. ... § ... 6. Quarenus ... Prodigus ... a domino ... legitimo ... hic ... Petrus.

Ad 11

taber. Cui adde insptentes, qui ex nimio vino inebriati, secus sic, ita ut eo vitio noten inspreus, et si qui aliqui inveniantur amare exercentes. Menochius de arbitrariis. 5. lib.º 16. ...
... nec aliquando ... aliquid ... inferam ...
... et aliquibus ... actus, ... ea ...
... illud ... fama ... nolunt ...
... in nullo ... Adde. Ricardus ...
... tit. 10. ... Bursenius lib.º 9. ... 10 ... intestabiles ...
... intestabiles fiebant ... loquitur ... 26 ...
... hodie ... qui ... alij ... intestabiles ...
... facto ... explicant ...
... nomina ... ...
... ...
13. ... ...
... vocatur ... comunes ...
... Gregorij glosa. =

N.º 18.

Crimine

Ubiquit tamen ... Regni ... quod ... ad ... Ricardus ...
... Regni, ... lib. 9 tit. 1. p.º 6. ... omnes ...
tamen infamia ex ... damnati, ... homicidij
aut furti, sed multi ... infamia notantur ex alijs ...
... mali ... fuerunt ...
..., qui retinentur ... infam. l. 5. tit. 6. ...
... an infamis ex ... atento ...
... possit ... Gregorij ...
... infamis ... ...
... l. 8. tit. 16. ... Gregorius ... multo ...
... religione ...
... transeunt ... multo ...
criminalibus ... excommunicati ...
... removeri ... communicent.
... 8. ... ...
... Ceterum ...
... Gregorius ...
glosa. 5. et alij =

Ad 3.

Dictij
Ad. 2. sed et aliq. l. h. tit.

Referendum: N.° 19.

ad hunc locum prout [illegible] examen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ordinem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] h. tit. [illegible] [illegible] in reliquis actionibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] liberi [illegible] C. [illegible] [illegible] C. eod. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 87 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] liberi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] manifeste [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] authent. [illegible] C. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Libertinum [illegible] Iustinianus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multo magis libertinus [illegible] Romanus, [illegible] argumento [illegible] [illegible] C. [illegible] [illegible] [illegible] merito [illegible] [illegible] cur Iustinianus excepisset [illegible] [illegible] inter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] libere [illegible] civis Romanus [illegible] [illegible] C. de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ulp. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Romanus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuisset [illegible] =

Cum difficulta- N.° 20.

[illegible] [illegible] faciamus advertendum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnes actus acquirendi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] l. si Pamphilo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Pamphili [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Pamphili, [illegible] ante manumissionem [illegible] [illegible] persona erat [illegible] Pamphilus, et [illegible] [illegible] suus, persona et capacitas acquirendi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] l. si mihi, et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] persona [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

Actus.

§. servus d. l. l. heredes inst. . Ceteris igitur, & hereditas ipsa
ne ipsa quidem servo possit . l. debitor & §. servo legato
servus c[...] servus [...] sed habere, qui ii habet ttu[...]
[...] persona potest mihere, Pec[...] nelius fuit [...]
[...] q[...] servus animadversum est, [...] secretorii
& si maxime . §. desert. leg. [...] . [...] tti actio a servis
alienis ex persona domini est [...] ministrantia [...]
servus [...] tti facti est [...] domini, ex persona domini, ut [...]
[...] docet [...] Cassius tt. l. 6. quest. . Ex. [...]
[...] & Cassio [...] servus. [...] t. 6. [...] . ca. 12
[...] notatur [...] tt. [...] . cap. 14 nº 16.
et [...]. Et recte inter ceteras personas exceptus fuit servus,
[...] tti [...] habeat, ut dixi =

Ita ad alia [...]

[...] hac [...] C. [...] tt. [...] . §. [...]
[...] certam testium excludunt omnes, & cives Romanis,
[...] servus [...] exigi [...] sub [...]
[...] nec cives Romani [...] habet [...]
[...] ut inquit [...] . §. servus [...]
[...] §. [...] servus, [...]
omnes [...] tti actio est, [...] [...] servus
[...] tti [...] habet [...]
[...] inter se, quod licet in [...] explicant
[...] est in effectu [...]
[...] excluduntur & admittuntur =

His [...] similis [...]
[...] q. [...] his aliquis revera servus erat
[...] in opinione omnium omnino pro libero habebatur [...]
[...] Imperator Hadrianus [...] respondit, [...]
re tti si eo tempore quo celebrabatur omnium omnis sensu
pro libero [...] habebatur [...] C. [...] tt. quod [...] postea rescripse-
runt Severus, & Antoninus ut [...] fuere Imperatores [...]
[...] Athanasius [...] tt. l. 6. [...] sunt [...]
[...] scripturae [...] tempore faciendi tti . l. ad [...]
[...] tt. [...] examine [...] faciendi tti tempore [...]
[...]bilis

[illegible]

[illegible] ei in testam. reagi [illegible] licet tempore mortis [illegible] bilis [illegible] omnimus recte abire potest iudicis, ut ita [illegible] [illegible] recognoscant, docet Cassiodorus [illegible] l. [illegible] §. 1. [illegible] omnimus aliis [illegible] [illegible] [illegible] tempore ei, dicendi l. 3. [illegible] intelligendum de testib. [illegible] instrumentorum qq. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicere eo tempore testimonium, [illegible] [illegible] recognoscunt, nihil de novo sit dicturi, [illegible] tum ei, [illegible] [illegible] [illegible] testimonium [illegible] quasi [illegible], et ideo primus [illegible] [illegible] [illegible] in secundis [illegible] [illegible] [illegible] se ex dicto Duarenus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Baldus et alii [illegible] apud Cagnolum [illegible] et ad l. [illegible] h. tit. illam [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] veluti de falso tabellione, [illegible] [illegible] habebant et de alio quoque communi errore [illegible] habere potest, [illegible]

In reddenda huius [illegible] multis laborant [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eas assignat, inquit [illegible] valere testimonium reputari [illegible] [illegible] [illegible] subierunt testatori ex sua [illegible], ne alias in testatis decederet, [illegible] quamvis ipse [illegible] [illegible] [illegible] solemniter, et [illegible] testatum [illegible] [illegible] huius [illegible] [illegible] aequitas, sed aequitati [illegible] [illegible] publicus error, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ignorare, [illegible] omnes ignorant, sic [illegible] humanitate [illegible] [illegible] [illegible] a Barbosa Philippo [illegible] l. 8. [illegible] [illegible] tit. 9. [illegible] 3. [illegible]; alia [illegible] [illegible] semel facta [illegible] [illegible] confirmari [illegible] ab initio inutiliter fierent [illegible] [illegible] [illegible] Richardu, et alios hic Alexandrum, et Jasonem [illegible] h. tit. Bartolum, et reliquos [illegible] l. 3. Duarenus [illegible] [illegible] [illegible] Flavius [illegible] [illegible] 1. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] Marcus Ticlama [illegible] membrana [illegible] 6. et post multos [illegible] [illegible] sedulo eximius Praeceptor meus, [illegible] huius scholae primarius legum antecessor, et nunc [illegible] Praetorio [illegible] [illegible] Paulus de Magnis [illegible] commentariis ad l. 3. [illegible] Pract. [illegible] exerc. 35. diligenter suo more examinat [illegible] [illegible] hisce iuribus [illegible] [illegible] Ad §. pater. 8. explicandum l. 6. h. tit.

A l. 3.

Attis.

Ad §. intellib. 9. testium.

N.o 21.

Quia tamen cives Romani sunt, et pleni muneris exercitium habent, atque ita testes et iusta cum testatoris domestici sint, nihilominus maiora in ita cresce. domestici testimonium, ut inquit legislator hic cui reperitur tex. in l. nullus 10. de testib. l. omnibus 10. C. eod. l. 1. 12. et 14. 16. eod. 14 §. 3. quemadmodum placuerit ipse dicere testimonium in suo casu, quod nullus intelligitur idoneus testis, et qui sui testificatur sua sibi auferri merito praesumitur ex ingr. D. Stauer. in summis 4o. pro 9. illud 9. itales domestici inviantur in eadem casu, nisi non accederent, quod in eadem afectu tanguntur, quo tanguntur dominus familiae cui ipsi serviunt, de quare late tractant auctores. adl. 3. C. de testibus. Mascard. de prob. conclus. 533. Cravetta de 25. ment. Menochius de success. creat. §. 12 requisito. §. n. 1. Gregorius in Decisiones de 93. et alii innumeri, quos da... omitto pro frequentes =

N.o 25.

Maioris utilitas principium pare quoniam teste domestici sint, Iustinianus ait de ... proprie testatoris, sed propriatis ... intelligitur patria ... communis tamen, ... Ioannis l. ... vero testes domestici familiares ... de domo et ... 29. ... communis ... Annuis ... 80. ... iter ... n.o 11. relatum ab Emanuele ... idoneo testis ... communis ... 18. ... 8. ... consanguineis, aut affines, ... aut qui ... interesse ... in casu ... de ... Gregorius 1. 4. de 6. p. 3. et ... 1. 15 ... 16 ... apud ... omni ... idoneus testis ... Quaresma ... Tenuardus ... de eadem domo ... 19. et 1. n.o 16.

Octtij

... 6. ... [illegible] Uxor pro marito [illegible] famu-
li. 1. testis [illegible] et tandem omnes qui pater familias [illegible]
[illegible] [illegible] testes fiant [illegible] dormi[illegible] 6. [illegible] 1993 e mor-
coniunctis in domesticis [illegible] comprehenditur [illegible] qui
[illegible] [illegible] familia [illegible] praeter ceteras [illegible] alios
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

N.° 6.

Iure in regio
et casu hodierno forensi planis [illegible] qui dicuntur testes domestici,
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible], qua-
licunque attinet ad illa, quod ad casum attinet, omnes, qui accep-
[illegible], et descendentes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] gradu domestici testes intelliguntur [illegible] 6.
[illegible] 3. [illegible] gradus intelligitur ex computatione iuris Canonici,
ut computat quoad matrimonia decret. Gregorius [illegible] a. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] 6. [illegible] in quo iuris civilis cor-
[illegible] animadvertit superiore [illegible] et [illegible] domestica [illegible]
[illegible], et [illegible] affines Franciscus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] affines [illegible] advocati, et procuratores [illegible]
absque affinitate habent ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dicere, quorum [illegible] [illegible] [illegible] doctrina gene-
raliter [illegible] [illegible] Suarez [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] testium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] familiae [illegible] [illegible] testimonium [illegible] [illegible]

N.° 7.

Plane cum ex
[illegible] [illegible] filij testi [illegible] pater et [illegible] fratres
[illegible] sub eadem familia, et sub eadem domo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] intelligendus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 6. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] filius fam. [illegible] [illegible] [illegible] faciat [illegible]
[illegible], pater [illegible] [illegible] testi, [illegible] [illegible], ut
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible]

Ad n.^m

N.° 8.

Ad 9.^m sedaniq 10. 15. ut.

Si donasi cep... [illegible] ... affectu a testant. testimon. qui sibi impugnantur, et veritate alterent ... [illegible] ... et fortiori ratione quasi ... [illegible] ... testi ... [illegible] ... nec solus ... [illegible] ... omnes domestici ejus, scilicet pater, filique, frater ... [illegible] ... quod non ... [illegible] ... sanguineus ... [illegible] ... hereses ... [illegible] ... Gregor ... [illegible] ... et ... [illegible] ... principaliter ... [illegible] ... et ... [illegible] ... quod ... [illegible] ... liber ... [illegible] ... nec ... [illegible] ... emptore ... [illegible] ... testis ... [illegible] ... nihil ... [illegible] ... emptore ... [illegible] ... Gabriel ... [illegible] ... ad l. ... [illegible] ... et ... [illegible] ... alter ... [illegible] ... et ... [illegible] ...

N.° 10.

Ad 8.^m ... [illegible] ...

Rursus ... [illegible] ... in memoria ... [illegible] ... nomine ... [illegible] ... removeri.

Ad

... et ... pater. ... remo-
... et ... ita quae ... facile ... diceret
legatarii ... esse ... Gl. ... 14. ... Distantio ... C. h. tit.
... Guilielmus Horneri ...
et ... per ... Distantio, pu-
tant ... ratione ... plerumque legatarijs ignotus
... eorum, qui ... ita ... fri-
... plerumque ignorat, ... et tamen ... est
... in ... 5 ... testo ... et tamen
... fides ... legatarius ... relicti. 6. ...
... ratio ... omnium ... nulla
... legatum ... 14. ... et nihil omni-
no valet ... et legatum licet omnes legatarij sint, ne ...
... caeteras ... possit Richardus, et ...
... crediderunt, ... heres ... ...
... ut signarent ... volente ... ministrent illud
... ex illa voluntate nihil ... posset. ... ra-
tio ... melior plerumque ... nihil ... testi-
bus ... signant, ... ideo ... testi ...
... illud ... iuvandi, et benefaciendi ani-
... =

Ad § nihil. ... h. tit.

Testamenta plerumque ... in tabulis scribebantur, et bonorum possessio
inde appellabatur secundum tabulas, ... tab. ... poterat etiam
fieri ... aut argenteis l. 1. et 4. ...
... tab. ... in quacumque materia ... ad ... quam-
... l. 2. tit. ... 6. Unde dixit ...
... ad l. 5. C. de religiosis, inscriptiones monumen-
torum ... in quacumque materia ad-
scribendum apta, scribere, ... quod ...
... l. quoniam 15. C. ... solum retulisse
... =

Ad. §.

Add.

N.° 31. Ad §. si adversus. 13. tit.

Ich. §. [illegible]

[illegible] Justinianus cautela q. sibi venient testatori numquam fieri accidit, ut intestati decedant, ex eo q. carta hu(ius) tit. n. appareat, solent. n. homines longinquas peregrinationes suscipere, & indis tantes mundi plagas navigan(tes) quo casu recte faciunt, si tit. suu pluribus codicibus conscribant, en muchas cartas de tenor, ut inquit lex. 12. tit. 2. p. 6. & ibi Gregorius Lopez gl. 2a. q. [illegible] [illegible] relinquere, & inde sacra disponere l. 12. [illegible] §. ut q. [illegible] inveniatur loco eius suprema voluntas, et testamento. estas cartas deben ser tenuras mano [illegible] sus selladas de unos sellos mesmos, e delante [illegible] condiciones, & fueren concuerden las una con las otras, ut inquit d. l. 12. ita ut nulla carum sit exemplum alterius, sed omnes exemplaria, in quo casu [illegible] d. [illegible] utrumq. exemplaria [illegible] l. 1. § sed [illegible] 6. de bon. poss. [illegible] l. [illegible] 3. § 1. de tab. exhib. [illegible] ex alteruto exemplarib. agere omnes tabulae agere [illegible] unus [illegible] quemad. [illegible] agere [illegible] in exemplari [illegible] relicta [illegible] in altero [illegible] et heredes [illegible] et minore summa debere [illegible] q. semper in obscuris q. minimum est sequitur l. [illegible] [illegible] semper in obscuris [illegible] ubi Decius, et [illegible] magis dubium [illegible] testator [illegible] exemplaria [illegible] [illegible] interveniret, et cancellaverit, [illegible] omnia exemplaria cancellare, ut intestati ex [illegible] facerent, et quamuis [illegible] [illegible] tabule [illegible] voluntate testatoris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de lento

Add. 5.

Ad §. ultimum huius tituli.

Notitia.

Quae hucusque dicta sunt procedunt in testamentis, quae fiunt in scriptis, quae vulgo dicimus **cerrados**, fiunt [illegible] alia [illegible] testatoris nulla interveniente scriptura, quae nuncupativa dicuntur, et nuncupativa ordinantur. l. [illegible] C. [illegible] §. [illegible] nuncupativa l. C. eod. l. [illegible] §. 6. [illegible] hodie apud nos, et [illegible] inscriptione [illegible] ut [illegible] testatoris [illegible] memoriae [illegible], sed [illegible] mutant [illegible], quemadmodum [illegible] licet [illegible] memoriae, [illegible] scribatur [illegible] [illegible] l. [illegible] A. [illegible] 6. c. 10. [illegible] nos dicimus **abiertos**, quae olim tamen exigebant l. [illegible] signum [illegible] sed [illegible] hodie apud nos [illegible] sola [illegible] l. 153. [illegible] §. hodie apud nos [illegible] numerus [illegible], quare [illegible] quae dicimus **cerrados** sufficiunt [illegible], aut tres [illegible] sit [illegible] exterior, [illegible] requiruntur l. 3. [illegible] §. [illegible], sed nec [illegible] omnes advenae sint, aut [illegible], quorum nullus fixum habet domicilium [illegible] Cancelariae [illegible] [illegible] civi Salmanticae [illegible] tamen [illegible] quia [illegible] testes omnes erant scholastici alienigenae [illegible] in [illegible] glo. [illegible] admonendus est [illegible] libere [illegible] sed [illegible] voluntatem suam declarare testator, [illegible] quod [illegible] bona [illegible] [illegible] testibus omnibus [illegible] Gregorii [illegible] 6. Menchaca §. [illegible] Dihardo [illegible] [illegible] in speculo [illegible] 9. alias assertiones

[illegible]

Marginal notes: apud omnes; [illegible]; continuo [illegible] dixisset [illegible]

[illegible]etti

utiq. velle praecavere sed praecavere immo ne[illegible]
[illegible] per [illegible] Moli-
[illegible] et [illegible] 1. 2. [illegible]
Gomez, et [illegible] 1. 5. [illegible] sub
[illegible] et [illegible] imponaris
huic to. [illegible]
Dei, et Virginis Ma-
riae sibi labe
peccati ori-
ginali
Deus =

AD TITULUM ff DE VERBORUM OBLIGATIONIBUS REPETITÆ PRÆLECTIONIS INTEGRA, DIFFICILIORA.

AUCTORE

D.^{or} D. IOSEPHO DE RETES.

Vespertinæ huius universitatis Salmantinæ cathedræ dignissimo moderatore.

Anno D[omi]ni. M.DCLVII.

Prælu[dium]

Repetunt libenter nunc secundæ curæ insigne hunc tractatum de V. O. sive de stipulat[ionibus], na[m] [illegible] [illegible] verborum obligatio hodie [illegible] hoc [illegible] tantum de stipulat[ionibus] agitur, sed a[d] [illegible] brevius de [illegible] [illegible] tractatu[m] [illegible] [illegible] [illegible] pr[a]emissi[s] li[bertatem?] [illegible] magno [illegible] meus D[omi]n[u]s [illegible] [illegible] Regius [illegible] [illegible] [illegible] dicta, et bene dicta ab aliis [illegible], et ut statim [illegible] ingrediatur. [illegible]

Ramos.

vetustissima, quae antiquissima erat, fere domini [illegible] quam generet [illegible] vendit. ut [illegible] 4°. l. [illegible] cultorum cap. 28. ita nullum fere erat negotium, cui [illegible] hiberet stipulatio [illegible] ex dicendis apparebit in 1°. tractatu. difficile quod appellant; quando nulla est iuris pars, quae magistro in tantum egeat, ut experiemini. Sine tedio et labore [illegible] mitto, a vobis stipulor sedulitatem, studium et [illegible]itentia. Vestra autem modestia charissimi, et [illegible]issimi auditores ultro [illegible] erit mihi [illegible] et gratitudinis; ingratus est enim (inquit Seneca lib. 6. de beneficiis cap. 26.) qui magistrum inter gratissimas necessitudines non diligit. Redigamus ad rem =

TRACTATus

1. De noua, et veteri stipulatione, de eius inventionis origine, et natura et usu in communi discrimine.

Antequam de stipulatione dicere incipiam, decuit originem, et inveniendi causam paucis [illegible] est. [illegible] [illegible] omnium conventionum, aut [illegible] [illegible] et deliberate emissa efficacia [illegible] [illegible] [illegible] fluxit; fides enim conventionum [illegible] promissorum est fundamentum iustitiae, quae constituit [illegible] fide, ut [illegible] Platone, et Aristotelem docet Cicero lib. 1. officiorum. Ex qua doctrina Ulp. in l. 1. [illegible]tis dixit, nihil esse tam congruum humanae fidei, [illegible] [illegible] pacta [illegible] in l. 1. de pecunia constituta [illegible] fidem fallere, et Iustinian. in § [illegible] tradit. [illegible] [illegible] nihil tam naturale est, quam rata habere voluntatem eius, qui vult rem suam [illegible] [illegible] ab eodem Cicerone ubi proxime [illegible]ito; [illegible] conventorum constantia, et veritas. Ergo qui [illegible] opere quod verbis promisit, infidelis est. =

De 1.º

N.º 2.

Promissa v.º i duplici st differentia. Teri, et ultima aliquid, ex quo eius additio fiat locupletior; 2.da quae spectat ad honestatem sine lucro, et interesse alterius. Primi generis exempla sunt: Titi si promissi centum, et domum struere: 2.i si promissi ad prandium, et una tecum proficisci Romam, solius societatis, et mutuae conversationis gratia pacta primi ordinis dant ex promissione alteri ius ad rem: quam qui ea non implet, aufert quod alteri est acquisitum, consequens quod retribuit unicuique quod suum est, quae iniustitia, Iustitia. Lo. d. iust. et iur. notat Grotius de iure belli, et pacis lib. 2. cap. 11. n.º 5. et haec pacta servare ad obligationem iustitiae pertinet cuius officium dando, et reddendo cuique quod suum est consistit d. l. 10. docuit praeclare Aristoteles lib. 4. Ethicorum textu. 19. de 'Nondeos loquimur, qui in conventionibus veraxe, et in his quae ad iustitiam, et iniustitiam pertinent sit enim haec alterius virtutis,' loquebatur de veracitate, et docuit fidem servare in pactis pertinere ad obiectum veracitatis proprie sed magis ad obiectum iustitiae. Pacta vero secundi ordinis, ex quibus non resultat interesse pecuniarium non pertinet ad virtutem iustitiae, sed ad officia fidei, et veracitatis in fide pugnam, quae etiam servanda est propter utilitatem promittentis Cicero lib. 5. de finibus, qua parte fides, et veritas continent speciem iustitiae quae versantur circa bonum alterius, ut iustitia, docet Dn. Sapia 1. to. lib. 2. q. 1. ar.º 5. n.º 6. et 7. quare Divus Ambrosius lib. 2. officiorum cap. 29. simul posuit fidem, et iustitiam; itaque qui frangit fidem alterius pactis primi ordinis facit contra iustitiam; ergo illa frangit in pactis secundi ordinis facit contra veracitatem, et utroque modo iniquus est secundum virtutem moralem, pater Iustinian. de iustitia, et iure in 1.º tractatu 2. disp. 262. Iustitia commutativa quae versatur circa contractus petit aequalitatem in reddendo unicuique suum debito modo,

N.° 2.

Docet Sapia ubi proxime q. 3. art. 7. : q. quin. plet equus est; h. v. complexe detractat iniquus. Lectra i. dicere, pretantes equitate nāali j. l. 1. de pactis, addicere nitr equalitate iustitie, qua stat in nāale, quo etiā sensu is dicitur ars boni et equi j. l. 1. d. iust. et i. apud Horatiū [illegible], et Aristoteles 5. Ethicorū. cp. 10; editq; posequens j. h. tractatu de equitate nāali, et iustitia nāali ut videntur sentire Duarenus de pactis cp. 1. Antonius Faber j. l. 14; d. ll. quamvis n. distedat; aliis iuxta articulis varie equitati voce usurpari, ut latius p. more disputat D. Ferdinandus de Mendoza lib. 1. disputationum de pactis cp. 3. et novissime post alios Ioanes Iacobus Buisembaquius impiissimus exercitus ex sermone calvinistarum, quem de [illegible] oportuit compositu [illegible] quilibet [illegible], nec vestus oculis p. omni lib. 1. dis. tit. 2. Ex q. apparet quo sensu iurisconsulti dicant equitatis nāalis, et fidei ee pacta servare, adeoque de Mendoza d. lib. 1. cp. 4. plate, et tisle de hoc tractat. =

N.° 3.

Inde apparet pacta, et quas eq. conventiones i. eq. obligat p. ducere h. e. vinculū faciendi, solvendiq. promissū Apulei j. apologia ibi: [illegible] succrescit rerū humanarū vinculū e; Aristoteles d. lib. 4. Ethicorū cp. 19. Cicero lib. primo offitiorū. Quod I.C. Romani, q. peritissimi fuerunt iurisp. agnoscunt, inprimis Papinian. j. l. 95. §. 4. d. solut, docet ex pactis conventionib. q. obligationes nāale [illegible] p. h. argumentū: nāalis obligatio pacto, qm. [illegible] leges et bonos mores aut iure [illegible] dilutenda i. a vinculū equitatis, i. e iustitiae nāalis quo subsistente, [illegible] equitate conventionis dissolvitur. [illegible], nihil tam nāale e quam eod. modo quid dissolvi, quo colligatum est. l. 80. d. solut. Sed pactū tollit obligat. [illegible] ipso iure, q. pactū ille inducit [illegible] nihil. 35. [illegible],

ai. dixerius ... fide ... communic. l. 8. § congesta ...
at, ubi ex iure nudi obligatio nascitur ... , quæ ex
invalido contractu innominati ... l. si ... 25. ... rag.
... ... cc. ... l. 64. ... debiti ubi decedit,
d... ... ... , et ... manu-
mi... ... ... fidei ... antiquior, qua sequitur,
obligatio quippe ... iure ... , sequitur ... a ... actio
l. 4. ... inst. ... ... Sarisburiensis ...
m... ... ...) lib. 3. policratici,
... ... curialium cap. 12. ... ... n. et
... ... hec ... , et ... que ... nostra ...
... Mendoza d. lib. 2. cap. 4. Don. lib. 12.
cap. 8. ... Ouald. litt. G. Antoni Faber ... l. ... 7. §
... nulla ... pacti ... Cuj. ... l. 1. ... lib. ... Duaren. ... lit. ...
O. et A. ... Maderia cap. 8. animadversionum ...
d. lib. 2 cap. 11. Vulsembequis disputationum iuris civilis lib.
31. n. 11. ... de ... cap. 26. ... recte
senserit de firmitate huius obligationis ... contra-
rium male senserunt, quos refert ... Oualdi
obligatione litt. H.

N.º 4.

Sed quamuis ... Romanorum fide
contrahentibus negotium, egregie statuerit, ut ait Agellius lib. 20.
noctium atticarum cap. 1. ... ... recessit ab eo;
ita ... ius civile efficitur ... recedendo ab eo, neque
omnia illud sequendo l. 6. ... ius. ... notant Vasquez
Menchaca illustrium cap. 51. Madera cap. 2. animaduer-
sionum n. 51. Don. ... lib. 2 cap. 22. litt. L. Cuj. ... l. 1.
§ huius studii ... inst. ... Henricus Sponda ... demetris ...
... lib. 2. ... 1. cap. 2. ... ius civile Romanorum contractibus effi-
caciam tribuit, pacta nuda ... , et ... terminis
obligationis naturalis reliquit ... illa, sed com-
mittendo; itaque ... lege, sed praeter legem docet ...
... Mendoza lib. 2 disp. cap. 4. n. 37, 42, et seq. et lib. 3.
cap. 9. n. 2. et 5. Hanc differentiam eleganter ex ...
Ioannes Sarisburiensis d. lib. 3. policratici cap. 22. ibi

ex n. nuda promissio apud iuris, ut dicitur, pariat vel pariat actionem: promissio tamen apud veritatem, ut dicitur, collocata fixit; et in civili cessante tamen naturaliter obligat. Et in fere tit. Quisque sermonis debitor est, et veritatis urgens ex sponsionis fide compelli ... nullum, ante hoc melius exstitit, quam authoritate, ... obligatio naturalis incipit ... ex morsu conscientiae et examine pudoris seu iustitiae quae leduntur nisi promissis ... docet post Divus Paulus, et Thomas ... tomo 1. tit. 4. q. 1. art. 3. ... naturale obligat, quae ... sed ... civilis, quae ... et § sed ... de pactis. Paulus ... tit. 14. § 1. ... leg. 10. l. ... fidei 13. C. de pactis l. 3. C. de ... l. ... C. de locato.

Seneca ... Romanus intelligendus tit. 5 de benef. ... ratio est quod voluerunt ... causas obligandi ne ex multis conventionibus homines obligarentur ... in Republica ... evitandis litium occasionibus; l. ... ubi: maxime quia ... non potest nudas conventiones plenumque ... plena animi destinatione, quam ... Qua ... l. 1. de pactis. Cobarrubias ... pactis 2 p. § 4. n. 13. Mendoza d. tit. 3. ... 9. n. 11. ... tit. de pactis n. 9. Galvanus d. ... 16. n. 11. ideo Socrates sive Plato ... de Republica ... Quia sanciunt ne efficaces essent conventiones celebratae ... ad id destinato, ut imprudentes evitarent laquos obligationum nec facile ... promissis =

N.o 5.

Romani igitur ... ad contrahendum non destinassent, ... in contractis solemnitate quam alter alteri serio et deliberate promitteret, ut causare non posset sine pleni animi destinatione celebratum fuisse. Hic dicebatur stipulatio, et per agebatur hunc modum qui accedebant simul ad contrahendum stipulam ...

tenebat in manibus, quae frangebant, et tractum spargebant, et unusquisque fragmentum stipulae sibi ferebat donec redibat agnoscere sponsiones suas iungebant stipulae fragmenta, quasi invicem inter se respondebant, signumque dabant pacti stipulationis. Divus Isidorus lib. 5 originum cap. 24 in fine nominat. Mendoza lib. 1 disp. cap. 13 n. 6. Pichardus in rubrica eiusdem tit. n. 4. Gl. famig. in rubrica ff. eodem ita accedebant ad contrahentes, testes, et personae publicae quae inveniri poterant, ut colligi potest ex l. 126. § Chrysogonus h. tit. et ex veteri instrumento refert Brissonius lib. 6. de formulis pag. 581. inpartius, quinimo, adeo frequens fuit redigere ad scripturas veteres stipulationes, ut pleraque caperent Romani stipulationes strictas, nisi ex eo solo quod scriptum instrumentum invenire quam misisse aliquos. Paulus lib. 5 tit. 7. § 2. § si scriptis instrumentis; ut esse inter praesentes stricte celebratum fuit, alioquin inter absentes stipulatio contrahi nequit l. 14. C. de contr. stip. cessat enim praedicta lectura ut docuit Paulus ubi supra et in l. fin. tit. 134. § 2 respondit, eam d. tit. notat Otomanus in d. tit. eiusdem, ut Broeus n. 2. Pichardus n. 34. Ex quo intelligitur l. 56. de donationibus inter virum et uxorem ubi cautio seu instrumentum emissum ab uxore marito de reddendo quod acceperat ex donato, si ipsa causa divortii dedisset paritatem stipulatio appellatur, quae fuit emissa inter praesentes, ut censuit Accursius, postque ceteri, et in l. 2. C. de contr. et commiss. stip. Post Paulus d. lib. 5 tit. 7. ex adverso in l. ... et in l. Publia 26. in fin. ff. depositi extant epistolae, quae tantum pacta conventa continent, quod difficile erit scire quod ad praesentes, quando ad absentes datae sint.

Sed ut dignoscatur difficultas, supponuntur aliqua indicia epistolae, in quibus mittuntur ad absentes habent in limine salutat. ... illud ubi salutem in extremo adiicitur illud vale notavit Lipsius

N.o 6.

Doris Reies

De ?strine epistolica cp. 3. § salutatio aliquando omitteretur ut de Alexandro tradit Plutarchus in Photionis, et ab eo Lipsi[us] nuper, itaque oriens Robertus a Gotofredo laudatus in d. l. 26. in fine, non est perpenni, non epistole ad absentem datae habere salutatis, sed negari non potest fuisse frequentiorem usu observatam, sciendum in l. 26. ita legi: Lucius Titius Sempronio salutem, et eod. d. l. 24. ut ipsi de cum epistola ex [illegible] sit absentium, ut probat Lipsius [illegible] [illegible] desumi potest coniectura [illegible] fuisse [illegible] epistolis ad absentes datis, per contrarium salutatio deest in d. l. 56. quamvis male ea adiiciat Ioannes Raymundus [illegible] l. [illegible] [illegible] § 49. ex quo hys [illegible] valemus ad presentem [illegible] fa fuisse, more apud veteres recepto alloquentibus praesentes per epistolas, quas codicillos appellabant Suetonius in Augusto cp. 84. Plutarchus in [illegible] [illegible] 4. Annalium, et Lipsius n° 87. ut fasescat [illegible] fio [illegible] delitens ad presentem missis quasi epistolae ad absentem [illegible], [illegible] [illegible], ut tat Lipsius dicto capite secundo verum est tamen in dicta lege. § 7. epistolam summi pro actione stipulationis ex ipsa iuris quo plerumque stipulationes ad scripturam redigebantur l. iurisgentium 7. § [illegible] 12. [illegible] pacis [illegible] [illegible] [illegible] l. dist. 45.

N° 7.

Perinde maxima cura, et [illegible] [illegible] diligentia in ubi se exacta fuit ut pe ea utraque responderet, & qui interrogaret Paul. lib. 1. [illegible] § 1. [illegible] l. § 7. l. 52. § 2. d. obl. et act. inde obligatio ut [illegible] dicitur in [illegible] 12. C. si certum petatur l. 1. d. novationibus l. graece. 8. § 1. d. fideiussoribus, sive utriusque solemnitate in d. l. [illegible] 12. aut verborum conceptione, ut [illegible]

l. 1. §. 1. ff. cōmunis de stipulat. servorum l. 5. §. 2. h. tt.° l. ex patre 19. C. de iure dotium l. 3. C. de contrahenda et cōmittenda stipulatione, verum aut verborum sive cerca verba nihil aliud significant, quam verborum seriem et consonantiam ad iure introductam, a forma illorum contractum qui contrahentes transgredi non poterant. Veluti in nuncupatione testamenti apud Ulp. 1. frag. tt.° 20. §. 1 tt.° 9. et in legatis tt.° 24. eiusdem Ulp. et in heredis instit. tt.° 1. de heredib. inst. et in manumissionibus emancipationibus quod ex primis auctoribus Brissonius tt.° 1. de sec. Rebardus tt.° 4. vari. cap. 9. Valentia tt.° 1. illustrium tract. 3. cap. 2. n.° 3. et in mille exemplis, quae congessit Brissonius in suo elaborato, et insimo opere de formulis per octo libros. Formula quae in h. contractu talis erat, dabis? dabo, promittis? promitto. spondes? spondeo. fideiubes? fideiubeo. Paulus l. tt.° 2. tt.° 3. Gaius [illegible] inst. tt.° 9. l. 17. §. 2. §. inhac re inst. h. tt.° ideo graeci auxiliatores basilicarum tt.° 52. synopsis tt.° 1. vocat verba stipulationis symphonia, i. e. eiusdem soni: quod aliter non aliter contrahebatur stipulatio utiliter quam si eiusdem verbis interrogationis responsum redderet, ut probat Ioannes Rondgallius in l. 4. de duobus reis cap. 1. stadera, ex multis exemplis stipulationum, quae ex Plauto verere poeta adducit Brissonius tt.° 6. de formulis pag. mihi 560.

Post modum tamen l. C. pennes quos maxima auctoritas fuit in formulis, et verbis solemnibus sive recipiendis, sive reformandis l. 2. §. 6. et seq. de origine iuris, reperiunt unde disputationis stipulat. rigorem stipulationis in hac parte relaxare: quos secutus [illegible] disputatio in l. graeca 8. de fideiussoribus, docentis fideiussionem obligari sive dixerit fide mea esse iubeo, mando, dico vel affirmo. Ita est in l. blandit. l. 2. C. eodem tt.° [illegible] poiero, vel. [illegible] sufficiens est ad inducendam fideiussoriam obligationem quae stipulatione contrahitur notavit Alciat.

N.° 8.

tt°. 1. paragr. ... cap. 3. Cuj. lib. 14 observationum c. 11. valuit et stipulatio ex eadem rat. si interroganti dabis? respondeat impersonaliter dabuntur, docent veteres et post eos Don. et ... tt°. 14. cap. 36. ... G. Gifanius l. 5. h. tt°. ex n°. 52. exempla affert Brissonius d. lib. 6. de formulis. ubi proxime; in questio stipulatio constituto dixerat quod verbis impersonale recte dabuntur, velut si stituere dixerit fiet aut si quando C. de ... pecu. ratio differentiae est, quia in stipulatione succedit interrogatio quae determinat orationem ad personam respondentis, et quando dixerit dabuntur censetur respondere de se quod interrogat; ceterum constituto interrogatio non procedit sed negocium incipiat ab eo, qui alium, vel semetipsum constituit. l. 1. §. 1. d. const. pec. non est aliquod determinet verbum impersonale, et ideo non valere docet Alciatus Gifanius, ubi proxime, quam differentiam non probaverunt veteres, et post eos. Vide Rebequius adh. tt. n°. 41 Paris. doris lib. 2. quotidi. ... n°. 34 et ... utile censuerunt stipulationem ... impersonaliter ... dabuntur, quam opinionem secuta fuit lex 2. tt. 11. p. 5, sed rationem non habet; inde etiam ... habuit ... l. ... §. sig. in h. tt° an valeat stipulatio si interroganti dabis responderit, quod non, ... desit verbum principale responsionis ut ... tt° 11. epigrammate 24 =

Dices mihi dotis, et auro sponsa dabis?
qui dixit, quod mini esse potest.

Probat ... d. l. 2. ... Valentia d. tra. 4. ... ex ... Richardus ... §. 1. h. tt. n°. 6. Duarenus, Cujatius, et ... nius ... d. §. sic paullatim mitescere cepit rigor, ... omnis autoritate iurisconsultorum, quod talis animatio erat, ut illi ... contrahendo adhiberentur errarent, ut ex Cicerone ostendunt Cuj. ... h. tt°. Brissonius lib. 6. de formulis; ... Vlanus tt°. 2. ... ... 1. ...

Pen.

Ad N. O.

N.º 9.

Verum quia iuris ... et eiusdem formae sub alterna forma disputare, et decidere ... convenerunt, ... sufficienter ad singulas celebrandas, hoc non excedit ... iuris, et soli, et soli Principi reservatur ... l. 1. ubi ... C. de ... observandum ... Roman. ... de ... Salmbaquius ... ideo non generaliter statueretur ... sufficientem ad stipulationem cuiusque ... mente contrahentium ... imperator Leo in l. omnes. 10. C. h. tit. ... stipulationem ... verba ... contraheret, ut ... in ... habere ... l. 4. de ... qui ... refert. l. §. 1. ... et ... sequuntur ... necessarium ... respondet ... interrogantis, et ... l. 4. §. ... de recept. arbitr. ... recepit ... non omnino ... necessaria fuerunt, sed non formalem ... qui ... et ... l. 1. ... n.º 24. Dom. ... Cru. ... volumine. 2. ... selectarum disp. 17. ... l. ... p. 18. n.º 12. ... indicio ... fundamento ... n.º 10.

N.º 10

Ultra ... requirebatur stipulatio ... interrogantis, et respondentis l. ... 137. ... Continuus ... Solemni ... stipulationi ...

pa negotia, et aliquem venia ab stipulat. Cum
nisi inde sequatur statim respondere, ut stipulat
stipulati, q. stimulta, aliquo laxamento temporis
agenda sit; sed si ex rerum die excurrerit stipu-
latio, n. valebit, q. tanto tenuato temporis cre-
ditur ne contrahentes ad externa negotia n. diver-
tisse l. duos. 6. §. fin. l. si ex duobus. 12. et duob.
reis. Ex quo si interrogatus statim aegit, et post di-
scessus promisit n. obligati, debet n. continuus con-
tinuatione, et sui vicinitas praesentia l. 1. §. 1. in tit. quemad
modum jurem assequere j. tit. 1 sq. et ex tatis, et ex pro
loco separare debent sine ulla intermissione donec conjugatio
stemmis operatis, sive ut nos dicimus Florigamm
ento q. Jacius Cravius l. ult. n. 9. §. Vuetere
des. tit. § vi. L. q. tit. 1. l. hac consultissima. Ul
l. aequiquitas 18. C. de tit. § sed et Paulus 3. in
eod. tit. Novellae Theodos. j. d. tit. 8. l. 3. tit. 2. p. 6.
quaestio [illegible] 1 tomo de successione. §. 14.
requisito. 12. et 13. per totum Didacus Spino in speculo
tit. 2. p. n. rubrica n. 11. et loco 31. principali ex
n. 20. Ciensis j. § 1. de tit. ex n. 32. Berlien
volumin. 2. selectarum disp. 17. thes. 5. Vuisemba-
quius tit. 1 disputatione. 17. n. 10. q. excipiunt
l. casum [illegible] j. quo valet tit. s. i. heretum nati
et 8. C. eod. tit. ubi elegantem [illegible] unde
[illegible] interroget, et discedat Fimor [illegible]
intervallum valet stipulatio d. l. 1. §. 1. d. tit. potentia
cis medii intervalli significat diutius scilicet
si ad externa negotia divertisset, ut fuit d. l. 6.
de duobus reis [illegible] intervalli n. fuisset magni
videlicet annis dicta d. l. 12. eis d. tit. ut ex continenti
[illegible] j. d. §. 1. Valentia d. c. 9. 3. [illegible]
[illegible] d. disp. 17. thesi. 1. litt. h. Osualdus
[illegible] tit. 14. c. 36. litt. P. Iommius Latius Ron-
que gauis j. d. l. 6. approbatio =

Hay.

De V. a.

H[illegible] N°. 11.

solemnitates tanti faciebant Doctores ab Oru-
alto laudati d. c. 36. lit. I. ut existimauerit
nullius esse momenti stipulationem nisi solemniter de-
genere testato confectis [illegible], et [illegible]: di-
cebat quippe [illegible] [illegible] nihil a
[illegible] differre stipulatio sed aperte decipitur q
[illegible] maiorum solemnitatis causa ea om-
[illegible] stipulationis [illegible] solere, in [illegible]
substantia [illegible] interrogat [illegible]
[illegible] [illegible] docent [illegible] l. 10.
ex n° 11. C. [illegible] Rebuff. tit. 2. variarum c. 5.
[illegible], et ambiguis [illegible]
tit. 14. tit. 10. ex n° 7. Antonius Gomez 2. tomo vari-
arum c. 9. n° 3. [illegible] Lamez n° 41
[illegible] Symbolus, et [illegible] contractus notat, [illegible]
[illegible] ut docent Couarruuias tit. 6.
[illegible] c. 1. n° 2. [illegible] l. 1. [illegible]
n° 1. nec est [illegible] causa, cur non est differen-
tia [illegible] stipulationem, quae est maxima
[illegible] animi [illegible], et sese
[illegible], quae non [illegible] ex alio modo [illegible]
[illegible] l. si stipulator 35. § 1. h. tit. quaerit. [illegible]
ubi solemnitatis, ut sic [illegible] deliberatio ani-
mi [illegible], et ad id [illegible] fuerunt, sufficere [illegible]
[illegible] proxime, et tit. 14 c. 36. [illegible]
[illegible] c. 11. tit. 12. [illegible]

Ex his. N°. 12.

sequitur stipulationem contractum esse, quod mihi persuadet Stipulatio quid
[illegible] l. 3. l. 9. § 3. de rebus creditis ubi inter contractus
[illegible] enumerantur stipulationes, [illegible]. Institut.
l. 1. § 1. et 7. [illegible] l. 32. [illegible] ubi eleganter
[illegible], pactum stipulationis et pacta re-
[illegible] conuentiones stipulatio [illegible]
[illegible] l. 3. [illegible] § 1. [illegible]

N.º 12

Hi fructus stipulationibus pactionibus, et stipulationibus h. d. contineri hic ait; ... explicat Galvanus de usufructu ... traddit, vitiare enim ... dictis impossibilibus ... viciatur, l. 34. de R. I. ... convenio efficax ... l. 7. de pactis ... dist. 31. ... Alexander ... 14. ... Serpelies ... Lucas ... n.º 4. ... n.º 2. ... l. 7. de duobus reis ... 24. ...

N.º 13.

Neq. obstat text. in d. l. Labeo. 19. vers. contractum d. ff. ubi a Labeone qui fuit verborum studiosissimus ... significatio verborum actum, gestum, contractum, actum esse, quod sit re, aut verbis, veluti mutuum, aut stipulatio, gestum quod fit re, nec verbis indiget, veluti actio, quae nascitur ex administratione tutelae, negotiorum gestione, et ex ceteris causis ex quibus obligamur ex quasi contractu, quae enumerantur in tit. inst. de obl. quae ex quasi contr. nas. Contractum quod fit re, ex qua nascitur utrimque obligatio, sive conventio ... ultro citroque contrahentium ... distinguunt, veluti emptio, conductio, et societas ex hac lege ... veteres ... dicunt stipulationes ... contractus eadem ... deducere possent, mutuo, commodato, et deposito, ... ceteris contractibus ... intercedit ... obligatione ... vult ... refellendis aliorum dictis ... contrahendi ex vigore ... significare negotium ex quo ... ad obligationem ... ut ... significat ... simultaneum cursum ... Albericus Gentilis in d. l. 19. quia significat ... accipitur frequenter in iure ... nullus alius locus sit, quosdam hanc significationem accipiat. Labeo autem interpretatur verba edictorum ... enumerantur actum, gestum, contractum, subtiles significationes ...

De S. O.

ut Ledominus vitatq; communis n. significa-
tio contractus comprehendit omnes conventiones ac e-
iusdem efficaces ad producenda act. l. omnes. 20. de
iudiciis, itaq. dicitur contio Labeonis, et subtilis eius
interpretatio tantum erit admittenda quando actio
conventionem distincta a contractibus. secundo quamvis
facta, et gesta distingui videri in l. 1. de officio
curatoris Caesaris, et in l. 12. §. 1. de curatore bo-
nis dando nunquam tamen alium legi distingui
acta, a contractibus. itaque effectu explicant, aliquo mo-
do discrepent Cuy. in d. l. 19. Mendoza lib. 1. dis-
put. q. 4. n. 23. pag. 108. Donellus, et Rualdus lib. 12
cap. 61. Petrus Faber ad l. heres absens 19. §. 1 in de
iudiciis Duarenus in l. §. et ideo de pactis Ronqui-
llus in l. 9. de duobus reis n. 19. protestis = D.

secundo stipulatio esse contractus nominatus quod aperte probatur
in l. 1. §. 3. de pactis ubi postquam Ulp. docuit nomen con-
ventionis generale esse, adeo ut omnes contractus com-
prehendat sive re, sive verbis, sive consensu, subiiciens,
subiungit, plerumque conventiones transire in proprium,
peculiare nomen contractus, adiecit exempla, vide-
licet stipulatio, emptio, locatio, et pignus non potest negari
semper et duo contractus esse, et iidem nominati
l. iuris gentium 7. §. 1. de pactis; ergo nec poterit negari
stipulatio, quod confirmatur ab Ulp. in eadem sententia
et exemplis, cum et hac in vita sperans,
iuris ratio quod nominati contractus dicuntur, quia habent
certa forma, et a caeteris discriminantur, nomi-
nati appellantur, quia habent certam formam, velut
emptio, et venditio exigit ex... a pretium in pe-
cunia numerata, et extrinsecus merces §. pretium 2.
inst. de emp. et ven. l. 1. § ul. ... 2. de contrahenda
empt. l. 5. § at cum de praescriptis verbis itemque locat.
et cond. ... 2. ff. locati ... 2. ... 2. q. 2

ad endus Osualdus ad Donellum lib. 12. cap. 10. litt. B. sed stipulatio habet certam formam qua distinguitur ab aliis contractibus videlicet continuitatem et conceptionem verborum, ut nuper diximus, et est contractus nominatus secundum Bartolum in l. 1. C. de edict. Bocca Batarius Alexander in l. 1. §. vl. de pactis Iason in rubrica huius tituli, n°. 54. Alciatus n°. 28. Mendoza lib. 1. disp. cap. 13. et ceteri =

N°. 15. iuris ciuilis

Ex eadem forma colligitur stipulationem contractum esse iuris ciuilis a Romanis introductum firmioris commercij causa probatur sequentibus fundamentis. 1°. a exigentia. solius, et naturalis consensus sufficit ut producatur obligatio quae equiualet in illis contractibus quos ius ciuile aequauit iuri gentium emptionibus locationibus et similibus, sed stipulatio requirit solemnitatem, et pre iuris gentium. quod argumentum exposuit. ultra quod nihil inuenitur est ai. eius. quod exigat solemnitatem docent Chifletius lib. 1. de fideicomissis cap. 1. ad fin. Galuanus de vsufructu cap. 18. n°. 12. Secundo praeterea esse alios contractus ai iure ciuili inductos plerosque, et non omnes ai iure gentium originem trahere doceamur in l. ex h. iure de iust. et iur. Dijaute ges ist. ai iure naturali. Sed nemo dicet quod actiones esse iuris ciuilis. et nec dicet solemnes esse iuris gentium quae continentur in l. 2. §. 1. de O. et A. 3°. ab effectu nam ideo inducta fuit stipulatio vt eos confirmarent conuentiones, quas robur, ius ciuile prestare noluit propter nuditatem, et ne ex quauis pacti homines obstringerentur, ut diximus supra n°. 5. sed absurdum ne dicere defectus iuris gentium ab ipso iure gentium suppleri. ergo dicendum est inuentionem stipulationis fuisse a iure ciuili, ut sentiunt cum multis Osualdus ad Don. lib. 14 cap. 36. litt. A. Gitanius in rubrica ff. h. tit. ex n°. 16. Greutler, volumine 2. selectarum disput. 27. thesi. 1. Sebardia lib. 2 variorum cap.

5.

g. Richardus in rubrica qst. tit. eod. ex n.° 15. Ftelii
anis de solis defensionibus primo tomo in progemio n.
16. Merdott tit. 3. disput. q. 1. q. 1 n.° 21. **Ab** au-

N.° 16.

thoritate, et peculiaribus effectibus probatur ex §. 2.
qst. d. act. ubi dicitur civiliter dicitur obligari, qui ex stipu-
latione promissit, id aut ideo, quia natura debebatur.
Ex eadem causa dicitur ex stipulatione, id
civiliter adquiri dicitur in l. eadem §. 3. de adquirendo
rer. dom. iuncta l. singularis 38. §. alteri tit. sic
quoque in l. pen. de solut. acceptilatio dicitur civilis
modus tollendae obligationis, et l. ex diverso 27.
§. 1. solut. matri dicitur stipulatio in civili obligare;
quo demodo contrahendi iure civili facile ad modum dic-
tionis accommodatur. l. 80 de solut. l. 135. d. reg. iu-
re in l. cita 126. §. Chirographum ver. superest tit.
Hoc dicitur obligat, quae in mutuo ex numerat nascitur
naturalis est, non solum civilis admissa sit, sed quia ex
naturali, et iuris gentium contractu nascitur: at vero obligatione,
quae nascitur ex stipulatione dicitur esse iuris civilis; et ideo
locus contractus civilis est. Fit enim inde ut servus obliga-
ri non possit ex stipulatione, et in nec fideiussor acci-
pi potest. l. d. die. 8. §. 2. q. satisdare cogantur, et fi-
deiussio aut sine stipulatione celebrari non posset l. ob-
[illegible] n. C. de fideiussoribus et quod dixi in tractatu de fi-
deiussoribus cap. 4. n.° 19. nec nouare l. in persona 30.
§. 1. de pactis ubi in servus nomine nouandi ani-
mo quod alter debet inutiliter contrahit. Praeterea ist
qq. modus tollendi obligationis, nouatio enim in fiebat nisi
ex stipulatione, ut ex aliis observat Petrus Barbosa
in visi dotis 23. ex n.° 5. solut. matri. deportatus
etiam quia incapax est iuris, quae iuris civilis est. l. 3.
ff. de re cognitione 6. l. 15. de interdictis, et releg. sti-
pulari non potuit; adeo quod, ut si additio stipulatio-
nis veniat de promissa ei deportatus, non obliges

l. 14. de novatione, quia si eiecte accepit Cujac. l. h. tit. quamvis contradicat Gifanius, in rubrica eiusdem [illegible] devenit, in eum casum, a quo exigere non posset secundum regulam text. in l. si pluribus. 140. § et si

hoc tit. qui omnia promittere [illegible], [illegible] tenere a Valentia [illegible] illustris. [illegible] l. trac. 3. ex n. 15.

N. 17.

Nec obstat text. in l. an inutilis 8. § ul. de accept. a facto argum. adistractu, ad stractus videtur [illegible] stipulat. esse iuris [illegible]. si haec [illegible] stipulat. permittat, ipse quidem obligatur filius. [illegible] fam. ex omnibus causis tanquam pater obligari l. filius. 39. de O. et A. patre vero non obligat; quia pater, ex filius obligatione adquirit [illegible] obligari nisi quatenus in peculio est l. 7. filius 49. h. tit. potest quippe melior conditio nostra fieri per filium, sed non deterior l. 133. de reg. iuris. ex quo infert, [illegible] filius obligatus fuit, posse per acceptilat. liberari, at fuerat obligatus, infert [illegible], patre liberari non posse, quia liberatio [illegible] [illegible] obligat. a qua non obligatus liberari non potest l. et si iusiurandum. 13. § tutor. 10. de accept. [illegible] l. 126. h. tit. haec de filio fam. dixisset subijcit postea de servo posse eum per acceptilatione liberari. quia servus spondens et [illegible] peculiari, et ipse obligatur l. 14. de obli. et act. et dominus obligat, quatenus peculio l. si forma. 32. § l. de pactis l. § servius. 5. de peculio l. 19. de fideius. per [illegible] accept. et se, et dominum liberat. quod ut servus potest domino adquirere act. ita potest adquirere liberatione. l. si debitor. 63. de solut. l. species. 11. de accept. hic est sensus illorum verborum tollentur, honorariae actiones, siquae sunt adversus dominum. Quales sunt de peculio de in rem verso, et similes, quae ex servi contractu originem trahant, sublato illo, tolluntur; sed et si servus ipse solus obligatus sit ex contractu [illegible] peculiari potest eum per accept. liberari, utrumque n. casu [illegible] fuit [illegible] non obstat ex illis verbis, siquae sunt,

po-

contingit quippe accidere posse, ut dominus non sit obligatus
et sit, et pariter iuro quae casu fatetur servum obligatum
posse accepto rogare. Obligatio autem servum citra casum ipse
nullus requirit, qui stipulatur ut dixi superiori num. sed ex
ceteris conventionibus iuris gentium. d. l. servi 14. et quibus
hunc obligatus non sit tamen per acceptum potest liberari, induc-
ta non fuit Aquiliana acceptilatio, et per eam inventus
modus, quo omnis obligatio tolleretur. l. aquiliana
4. d. transac. l. et uno. 18. §. 1. de accep. §. praeterea
ist. quibus modis tollitur obligatio, et ergo Consultus rat.
redderet quare servus per acceptilat. posset libe-
rari, sive a domino, sive solus ipse obligatus esset, ap-
posuit haec verba quae h. l. utimur, ut iuris gentium sit accep-
tilatio, quasi apertius diceret omnes obligationes
ex quocumque contractu provenientes accept. tolli, quae in-
nitur ut cuius rei aliud signum extat, quae graeca, et
alia quacumque lingua potest celebrari, ut stipulatio l. 1.
§. ul. h. tit. d. l. 8. d. fideiussoribus et aliqui, quae mere
iuris civilis sunt non nisi Romana lingua celebrentur
l. decreta 48. de re iudicata, cuius select. notavi, tunc
sic acceptilatio est distractus verborum obligationum
eadem solemnitate ex adverso contrariis l. 1. d. accept.
sed distractus iuris gentium, qui contractus facile tene-
bere respondent. Scot. Accursius [illegible] interpretes
acceptilationis iuris civilis esse forma, et origi-
ne, sed postea ad omnia negotia accommodata fuit
ut esset modus tollendae omnis obligationis, et ipse
nequiuare iuris gentium, et approbatae, quae ab omnibus
communiter accepta fuit, et ideo I.c. dixit hoc
iure utimur, significans, ua aetate iuris gentium
quasi aliud esset antea ita explicavimus Sab.
hic d. cap. 1. ex n. 36. Antonius Faber in iurispru-
dentia, tit. 2. pri. 4. illat. 1. et pri. 5. illat. 4. G.
Franciscus in rubrica h. tit. num. 19. quamvis aliter
exposuerint Gronius dei libelli, et Iacet [illegible] 4.

Quod acceptilatio sit

N° 18.

Stricti iuris est stipulatio.

§4. † Galiano de usufructu q. 16. n° 14 =

Ille quod rigor, et forma stipulationis efficit ut sit stricti iuris, quod latius erit examinandum quam leviter ab auctoribus tractatur et quam utilius, difficilius quod est hac materia: videtur dicendum stipulationem esse bonae fidei ex legg. 1. q. potissima differentia inter iudicia bonae fidei et stricti iuris est quod in illis venit non solum, quod expresse dictum fuit inter contrahentes, sed etiam id de quo cogitarunt, veluti si vendis et tradis mihi domum, et ego pretium non solvi, licet usurarum dictum non fuisset, tamen ... tamen teneor ad pretium, sed etiam ... usuras ex mora quod probabiliter debuimus cogitare, quod emptor, qui gaudet re empta resarciat venditori detrimentum praestando usuras l. pupilli. 6. §. 1. ff. de negotiis gestis l. 9. ... 49. §. 1. ff. de actionibus empti. l. 54. locati. l. 5. C. de act. empti. similiter ex iudicio bonae fidei debeo ... nec solum venit ... interesse: quod si expresse ... in aliquo loco solvere cogitavit ... interesse ... ex illo loco solutum non fuisset. l. 1. de eo quod certo loco ... in iis actionibus stricti iuris solum venit quod dictum fuit nec ultra extenditur iudicium; veluti si mutuum dedi ... solvenda aliquo die ... nec de usuris expresse cautum fuit, usurae ex mora non debentur, quia condemnatio excederet formulam ... l. 1. C. de usuris; idem dicendum est si certo loco pecunia solvenda sit quod ex ... dicitur stricti non ... obligatio ad interesse ... actio arbitraria, ... rigor stricti laxaretur l. 2. Paul. de eo quod certo loco, quam differentiam inter act. bonae fidei, et stricti iuris notant Covarrubias in reg. possessor. 2. p. §. 6. ex n° 4. ... Menochius de arbitrariis casu 3. n° 20. et 21. Duarenus in l. ... gentium 7. § et ideo de pactis, et ... stipulando.

nardo exn°. 12. Cuj tt°. 12. qu. t. Papinianus i. l. si ulpa § 3. d. rei vindicat. et tt°. 28. Pauli ad sent. lib. 1. l. i bonae fidei 7. ubi Donell. et Antonius Faber, idq tt°. 15. dec. c. 1. et de erroribus pragmaticorum decade 9. errore 1. Veuardus de authoritate prudentum c. 3. et seqq. Vui sembequius disputationum iuris civilis tt°. 45. n° vi. et tt°. 46. & totum Richardus i. § actionum 28. q. 6. jst. de act. et alij = **S**ed

i stipulationib. ntantum evenit, quod expresse dictum est, extenduntur magis, magisque verba contrahentium valeant l. quoties 80. h. tt°. l. semper 34. de reg. iuris, unde inordum capiunt extremi quantumvis dilat. quemvis apposita in contrahentibus n. sit l. interdum 73 h. tt°. ad mentem et cogitat. stipulantis crescere libere i. l. si mihi 118. § 1. et i. l. seq. l. stipulatus 126. § Chrysogonus i fine h. eod. tt°. & stipulatio lax[illegible] & est sequens bonae fidei =

N. 19

Secundo sic argumentor si aliqua causa potest dari generaliter ex quos alij contractus nominati, alij stricti iuris, alij bonae fidei, est quod omnes contractus ultroque obligatorij sunt bonae fidei: est enim equum, et ratio spontaneus, ut quod ex deo, exigo ab adversario omnia illa item, velut si emi, exigo sine mora rem mihi tradari, quod idq debeo praestare, nec si ait si morosus sim i solvendo pretio desfendo [illegible] et generaliter si cupio, ut alter mihi obligatus sit ad bonum et equum, sic similiter me debeo stare obligatus, docet ex communi Richardus i d. §. actionum jst. de act. q. 2. n° 12. quod etiam militat in commodato, deposito, tutela, et similib. exqq. etiam sententiam actus directe n. nascuntur, nascuntur intellecta, et [illegible] [illegible] contrahenter ait exigunt, quod actor [illegible] [illegible] contraria actione bonae fideis. ut docent [illegible] Hotmanus Vulteius, Bacchov

N. 20.

D. Pieter

4 de A. disp. 6. thesi 7. disp. 8. thesi 41. Buisenbaquius d. tit. 45. nº 55. Contrariu mutuu ex quo accipiens tantu obligatur stricti iuris, ut vulgo docemur. Tum sic: stipulatio e ultro, citroq. obligari, probari potest ex l. l. de accept. ubi stipulatio solvit utrumq., q. stipulatio utrumq. ligavit, ergo stipulatio bone fidei est.

Nº 21

His tamen non obstantibus, sequenda est omnium opinio que docet stipulatus ex se stricti iuris esse. 1º q. Iustinian. in. §. actionum. 28. inst. de act. omnia iudicia bone fidei resenceuit, sed non recensuit stipulatus, ergo stricti iuris recensuisse autem omnes bone fidei accept. omnis, et vera oppinio e que post glossam et communiter D.D. sequuntur Richard. in d. §. 28. q. 3. Treutler. volum. 1. select. disp. 24. thesi 2. litt. C. Vuisenbaquius d. tit. 45. nº 55. probatur etiam ex preclaro loco Ciceronis orat. pro Roscio, ubi tradit tres tantum species obligationis, certe, i.e. stricte. mutuu, stipulatus et expensilatus, ergo ut mutuu ita stipulatio stricti iuris e. diserta etiam sunt verba Severini Boecii com. 6. topica Ciceronis tit. In bone fidei iudiciis iudice non strictas inter litigantes stipulationes sed bona fide querunt; ubi notandum e antonomastice stipulationes posuisse pro omnibus iudiciis stricti iuris. quasi illa precipue inter contractus huius nature deinde quod Iustinian. in l. unica § sed et non 2. C. de rei uxoris act. et in. §. fuerat autem. 29. inst. de act. expresse fatetur stipulatus stricti iuris esse, et favore dotis induxit, ut que celebratur super restitutione dotis, et que fingitur intervenisse dotis favore, quamvis non celebretur bone fidei sit, huius transformationis effectus eleganter explicat magnus Preceptor meus Dnus. Ramos in d. § sed et si. a principio usque ad numerum. 8. et ex adver-

ij idq probatr. ex l. vl. §. 2. C. de iure doti-
um, ubi Iustinianus fauore maritorum
ut transacto biennio soluerentur illis usu-
ræ [illegible] trientes, id est, quatuor pro centum dotis
promissæ, et non traditæ cum antea usuræ non
deberentur, nisi stipulatæ deductæ fuissent a mariti,
l. 2. C. de dotis promiss. quod negarum est in iudicijs stri-
cti iuris l. 3. C. de usuris ita hj ll. accipiunt Gifa-
nius in d. l. vl. Cuj. et Vulsemuaqui, ubi maxime n. 99.
[illegible] stipulatio interposita a marito bonæ fidei fac-
ta sit a Iustinianeo in d. l. vl. [illegible] facta fuit sti-
pulatio uxoris in d. l. ubi [illegible] terme sufi-
ciens visus fuit, pro puniendo mora eius dotis pro
missæ ut [illegible] docet Petrus Barbosa in l. diuis.
§. n.º 40. et 76. solut. matri. Demiq. [illegible]
te allegata ttx in l. qq. 99 h. tt.º ubi [illegible] ait o-
mnibus sententi quod ex [illegible] [illegible] agitur de adstrin-
genda obligat. ex stipulat. quod stipulatio non est laxanda,
turæ, sed strictæ =

A rat. iuris suadet sequens [illegible]
siderat. quod iudicium stricti iuris nunquam reputatum
fuit quam iudicium bonæ fidei quippe iudicium bonæ
fidei habet iudici ampliorem potestatem arbitrandi,
ex bono, et æquo iquo plerumque ex iuris sui-
entie [illegible] ertract., ut ait Paulus in l. si seruus.
[illegible] §. 3. h. tt.º notat Antonius Faber in iurisprudentia
tt.º 2. pri. 2. illat. 2. iudicium stricti iu-
ris adstringit iudicis formulæ, a qua ei rece-
dere non licet, eleganter Seneca tt. 3. de benefi-
ciis cap. 7. a quo notauit Renard. de aut. pru-
[illegible] melius quam illa fuit sorti [illegible] de stri-
ctis formulæ, quam arbitrariis, ut cent. [illegible]
in l. L. C. h. tt.º et [illegible] l. 1. [illegible] C. de rei uxoriæ act.
in §. actionum 28. et. de act. [illegible] in hac scho-
la subsistit, et [illegible] quod actio bonæ fidei

N. 22

D. q.

essetque res tenuis, quae et fuisset plurimum beato commodabatur, liquidi sortiuntur fomentum
opera iudicii stricti et utilitatis commodari videbatur
ita de re tenui Aristoteles lib. 5. Ethicorum cap.
10. Erasmus in chiliade cent. 5. adagio 93. Postulatio inventa fuit causa consummandi et stricti
iudicii negotia quae accedebat l. 5. §. cum ...
certatur h. tit. quae debebat durare act. stricti iuris, ut magis magisque obligationis vinculum adstringeretur ut excogitabit Cuias. ad d. l.
5. h. tit.

Nº 23.

Ab effectibus differentiarum ...

...ter utrumque iudicium ... fundatur
...que Lex lib. videamus 38. §. in actionibus 7. et duo
... ubi docemur in act. ex stipulatu
... venire fructus rei promissae nisi aliter stipu...
in actionibus vero ex empto, et ... veniunt a die
contractus, quae differentia deducitur ex l. Iulianus 13. §.
fructibus 16. d. act. empti ... filius 78. §. i.
h. tit. notatur Cuias. tractatu 7. ad Africanum l. ...
... 37. de usufructu Pinelus ... §. actionum q. 7. n.
... volumine 2. selec. disp. 27. ... §. ... de
fructibus ... 3. idemque ... Scobar tomo 2. de ratiociniis
... deinde contractus bonae fidei dolo dante ei
causam ... ipso iure nullus est l. et eleganter 7. §. 1. de
dolo. l. 3. §. 1. pro socio. l. si quis 16. §. ... relatis de minoribus. At vero dolus dans causam contractui stipulationis non reddit illum nullum, sed opposita exceptione elidit
l. nisi aliter 36. h. tit. l. dolo. 5. C. de inutilibus stipulat. ... de except. Docent Cuias, et ... ad d. l. 36. Vebardus lib. 2. variorum cap. 5. Valentia epistolicis ad Fabrum epist. 3. exercitat. 4. nº 6.
item in actionibus bonae fidei iuratur in litem l. 5. de in litem iurando, sed in act. ex stipulatu non solet in litem iurari, nisi quando in ceteris strictis iudiciis, d. l.
5.

Q. 8. Q.

§. ...

Dn. ... Richardus ... 12. ...

... duabus ...

ubi docent hoc iuramentum in iudicijs ...

timatoriis litis ad arbitrium iurantis, sed taxationis

de veritate dicenda tantum ... rei uxoriae ...

... fidei fuit ... fuerat ... si ... in ...

rebus in dote datis ... venisset ut ...

... estimatas res redderentur, partus ancillarum ma-

nebant penes maritum l. si inter ... C. de iure dotium

l. per ... mancipia ff. soluto matrimonio ... partus hic

... eximeret maritum ab omni modo periculo ...

alioquin estimatio rerum dotalium ... l. plerumque

10. ... dotis l. estimatis ... 50. ff. soluto matrimonio ...

... compensatus periculum partus ancillarum

... lucro cederent ... n. ... actio ...

cere ne res dotales ... quam ... estimatas

... l. ... 69. § ... res ... dotium l. unica § cum ...

exhibuerant ... C. de rei uxoriae act. ... sequentis ...

... uxoris manere, vide ...

spectare debebant ... 68. ...

... sed equitas temperabit ... ius, ut ma-

ritus ... periculo ... partus ... rei uxoriae ...

... quando ... ex ...

... dos, ... periculum ad maritum expectaret ... retine-

bat partus ... , ... ab uxore

... , sed uxori restituendi erant, ... ex an-

cillis dotalibus ... l. 1. C. soluto matrimonio ...

... nulla ... erat ...

... ex bono, ... quo ... d. ... et ...

... magnus preceptor meus ... Ramon ... l. § ...

... no. 6. ... hodie ... bone fidei ... sit ...

... dote ... vit ... a ... ariuarlio ...

... d. § ... apud nos ...

... no. 12 § 4 ... Regi ...

eius tamen quoad qualitates actionis [illegible] fides in hac specie tantum restituenda uxori, [illegible] fuit [illegible], alioquin Covarruvias [illegible] q. 28. [illegible] fundamentum [illegible] est contractus stricti iuris, quae [illegible] nullus [illegible] inveniretur [illegible] hac doctrina.

No. 24

His [illegible] paucis obstant contraria, quorum 1. ut satisfaciam distinguendo e contractu ipse ab obligatione quae procedit, quod ut contractus valeat [illegible] relatives requiruntur, et ex mente contrahentium accipiuntur [illegible], [illegible] quod inter contrahentes [illegible] [illegible] [illegible] in dubio [illegible] interpretanda [illegible] aliquid operentur. l. [illegible] 159. [illegible] 1. [illegible] actionate 222. n. 11. et seqq. ex quo authores [illegible] interpretatur ad [illegible] l. si stipulatus. 122. [illegible] ubi quis stipulatur ut sibi liceat aliquando uti [illegible] ire agere [illegible] illa via quamvis [illegible] [illegible] obligatione, [illegible] latius [illegible] accipiuntur, 1. ut [illegible] ant uxorem, quae est domi socia, [illegible] fumi socia ut inquit Aristoteles [illegible] I. politicorum cap. 2. [illegible] [illegible] l. [illegible] 4 C. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] l. [illegible] 4. [illegible] [illegible] familiares [illegible] et [illegible] habent, [illegible] [illegible] [illegible] servi, et omnes [illegible] ei [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]; alioquin [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et damnosa esset stipulatio [illegible] uxore, et [illegible] carendum esset, ut [illegible] Petrus [illegible] alimentis [illegible] 9. q. 16. an. 60. [illegible] consilio 122. n. 46. [illegible] consilio 393. n. 8. Barbosa [illegible], [illegible] si stipulatur ab homine vestes quas solet uti muliebres [illegible] debent, si illa frequenter [illegible] fuit d. l. [illegible] 110 §. 1. [illegible] [illegible] l. [illegible] 8. §. 1. hoc tit.

Uxor est domi socia, et fumi.

De 80.

Petrus fab. lib. 1. semestr. cap. 15. ubi quoque ipsam mens. qua saepe l. Nemini. 19. d. nov. creditis similiter. 55. d. leg. Lexam. Fluit. tellecty ad l. quoties, 80 d. ... ubi docetur in ambiguo sensu sermonis illum sumendum esse quo magis stipulatio sustineatur, et qui aptissimus sit contractui, ut post Accursius, et Felinus explicat Alciat. ad l. 80. ad verb. et Petrus faber sup. l. d. tit. ... et reg. ... At vero, cibus tractus valet, tunc actio qua producit stricti iuris, et verba n. laxantur, sive adstringuntur, ut aliquid faciant contrahentes, et in fecto contractu stipulationis obligatio stricti iuris est, ut iudicavit, potius quam docuit Alfonsus sup. d. l. cap. 99. n. 4. = **M**aiore opem

exposcular secundum argumentum, et quaestio utrum stipulatio sit contractus ultro citro obligatorius, ut emptio locatio, societas, aut synallagmatikos, seu ex altera tantum parte obliget ut mutuum? sane ex eius, et propria natura ex una parte tantum obligat, alter. n. stipulatur, alter promittit, ex quo unus est creditor alius debitor quare contractus reciprocos non enumeravit in l. Labeo. 19. de V. S. ex accu. textu. tunc, id est ut natura subiecta potest aliquando esse ultro citro que obligatorius nisi ex propria natura stipulatio unus tamen loquat, cum acceptilatio dicitur liberatio a vinculo que nexu? Accursius Zuetory, quos sequuntur Gon. lib. 6. commen. cap. 11. Vuesembeq. ius ad tit. de acceptilationibus n. 1. Ronque ad ad rubricam de duobus reis ex n. 43. respondent intelligi a creditore, et debitore nam in dissolvatur obligatio, utraque desinit de tali, et simul utrique constringit liberatio est n. obligatio quaeque creditore nempe ne morosus sit ex ... § ult. d. negotiis gestis quinta lege quoties cap. ... sicut ... l. Nemini ... tut. sed hic solutio praeceps quod verba nexus, et vinculi tantum ad obligationem referuntur pass. ... de obligationibus

N. 25. =

Accurata parte obligatio-

Ad Rerg.

... V. Aut. Vendendi, etc. nouissime Bartolomeus Scaevola singulari interpretatione ... singulariter accepti, de acceptilatione ... liberante duo reis solidi obligati, ... eiusd. quae Modestini ... regulariter ex ... duobus reis ... singulare ... generali ... acceptilationis nouum obtrudit. Sed haec explicatio ... tamen Iuliani, nec eius ... quadrat ... duobus reis loqueretur, ... utrius liberari sed ambobus ... quod ... iterata ... ideo ... ... Paulus ... accipiunt generaliter, ut semper acceptilatio liberet ab utroque nexu sed aliquando ... acceptilatio ... stipulat ... ex alio contractu debebatur liberatur ... duplici obligatione ... vetere, et noua ... modis tollitur obligatio, ... duplici nexu, sed etiam haec expositio non conuenit ... Iulianus non loquitur de duplici sed de utroque nexu, quare ... obser. ... 36. melius ... explicuit ... quando ... stipulatur ... de ea, ... obligatus ... vero, ... veluti vendentem, nec tradidit domum, et venditor non soluit ... sed ... ibi tenentur, et ab omni debito, omni ... volunt liberari per acceptilationem: necesse ... committant quae ... debent, et ... stipulenti, quae credit forent; et tunc ... ab eodem nexu solutio. ... intellectus ... sed ... explicat ... ex seq. ... apparebit =

N.° 26

Notandum omnibus negociis accedere stipulationem sed diuerso modo, et effectu.

Notandum est ... singulariter ... fuisse nomen ... ab stipulo, ... veteres firmum appellabant, ... accipite, sicut trunco arboris, ...

D. N. O.

appellantur, ut Paulus tonuit lib. 5. sent. tit. 7. §. 1. stipulationes pri... Varro lib. 4. de lingua latina ... fuit ... , ... , et ... stipulationes ... , eadem firmi- tas ; ... praefixa facit ... ponere, et aggerere lit- ... , quae suo ordine collocantur ; et trans- latio significat omnia alia adjicere, ex quo ... ... Horatius lib. 2. ... , recte docet ... lib. 9. adversariorum cap. 6. nec est negocio adi- cit stipulationem, sicut illud stipulari ... vi sic ... , ... alteri ... allusione, a qua la- ... Richard. rubrica ... lib. 2. ... rubrica ff. eod. n. 5. ... lib. 14. ... cap. 36. ... Ioannes ... etymologio ... stipu- latio Fredericus Lindembrogii glosario legum antiquarum verbo stipulatio Valentia lib. ... illustrium tractatus 3. cap. 1. ... =

Ex qua ap- paret finem stipulationis esse roborare negocia, quae apponebantur ... , ut dixi n. 5. adiciebantur pacto nudo quando contrahentes volebant efficacem ... ex pacto ... negocio, ... ex ... sti- pulationis oriebatur ... Paulus lib. 2. sentent. ... §. 1. ... 7. §. ... fere n. 2. de pactis l. ... l. seq. C. eod. tit. ... l. 15. ... de transact. et in aliis multis locis ... ab Alciato n. 3. Doneto n. 12. §. 1. ... bonae fidei ... C. de pactis Valentia ... ad ... exercitat. 4. n. 59. Fabro ad eundem ... responsio 4. n. 16. et adiciebatur donationi, quae ... ... , ... l. sig. 35. C. de donat. §. 1. ... sit ... de donando non esset efficax ... ex donat. obligari volebat ... stipulatione d. l. sig. 35. §. ... l. 2. ... ... de donat. l. sig. 26. et seq. de ...

§o 27.

Dos
Petes.

l. ulta 135. § ea lege h. tt. unde actio ex secu tus stipulationis dabatur ad donat. implendam ... aliis contractus ... illo negocio ex quo exponitur facile ... l. liberalitati 16. et usuris ... docemur usuras ... ex donat. facta rei publica, quae sive stipulat. sive nuda policitat. celebrata sit ... negocii bonae fidei ... ut usurae veniant ex mora, ... Cuiac. lib. 10. obser. cap. 28. ... tilius 27. de donat. Osualdus lib. 13. cap. ... Gifanius in rubrica h. tit. nº 25. et ... nº 20. Freutler ... 2. selec. disp. 19. thesi 1. =

Transactio

similis est pacto, nisi ... obligantibus in terpositis, de re dubia, et lite incerta l. 1. de transact. Paulus lib. 1. sent. tit. 1. § ... itaque transigentes nudo pacto celebantur, transactio ... actionem ... l. aquidactu. 28. C. de transac. l. diuisionis. 49. de pactis l. diuisiones. 15. ... familiae erciscundae ... ex parte sua impleuit, alter tenebatur actione ... ad implendum ex negocio contracto dato ... facto alterius l. diuisionis 45. l. ... traditionibus 18. de pactis l. ... 6. l. si ... fundo 33. C. de transact. igitur ut ... se obstringerent transigentes ... stipulatione obligabant l. ... 6. C. hoc tit. l. 2. l. aquiliana. 4. ... de transact. notant Bartolus, et Jasoni ... ubi pactum. 40. C. eodem titulo. Gifanius in d. l. aquidactu 28. C. de transactionibus. ... ad eundem titulum cap. quaesitum ... transactionis ... l. 2. et 4. eodem tit. et ibi Antonius ... bert ... ut ... ut ... dicerenti ...

In magno quidem effectu ma[illegible] exeu[illegible] agi[illegible]
ponit [illegible] admi[illegible] lege [illegible] l. iurisg. 7. §.
[illegible] nam[illegible] §. 5. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] per examen [illegible]
l. C. d[illegible] familiar[illegible] 8. [illegible] 8.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dicit eadem
[illegible] singular [illegible] recedere
[illegible] §. C. n. 4. Quod qualiter accipiendum [illegible]
[illegible] rec. [illegible] §. n.º 10. Sicut multoties [illegible]
ando [illegible] aut congrede[illegible] [illegible] dividebant [illegible] pacto [illegible] efficacior est, ut
[illegible] C. l. divisionis. 45. [illegible]
divisionis. 15. C. familiae erciscundae [illegible]
[illegible] efficacior est conventio de dividendo [illegible]
7. C. [illegible] l. tale pactum 40. §. [illegible]
[illegible] de pactis l. [illegible] Romae. 122. §. [illegible]
[illegible] n.º 1. [illegible] [illegible] 16. 2. negotiorum [illegible]
[illegible] l. familiae erciscundae = Et quia

[illegible] singulatim et [illegible] contractibus nominatis
et negotiis [illegible] firmis. Sic contractui locationis adiec[illegible]
[illegible] [illegible] Colleno 58. ff. locati, emptio-
nis, l. [illegible] 41. de trahenda empt. societati. l.
[illegible] 71. pro socio, mutui [illegible] l. singularis 126. §. Chr[illegible]
[illegible] h. [illegible] quod omnes firma est, nemo [illegible] dubi-
tet, [illegible] rat [illegible] adhibebatur [illegible]
adiceret, aut detraheret aliquid ex [illegible] contractu
[illegible] confirmandi: erat [illegible] singulatio gene-
ralis clausula [illegible] omnium negotiorum [illegible] exprimi
[illegible] [illegible] lecta. [illegible] rebus creditis
l. [illegible] Romae. 122. [illegible] l. iurisg. 7. §. [illegible] fere
[illegible] de pactis, [illegible] maioris fidei [illegible]
[illegible] probationis, redigebantur ad scripturam [illegible]
[illegible] §. [illegible] [illegible] [illegible]

N. 29

Sor Rae.

Ser[illegible] majori diem[illegible] dicebantur stipulari, et tunc dicebatur rogari emptor d. l. 65. de [illegible]; capitulum [illegible] emptorum, et [illegible] pecuniæ rogare apud Senecam lib. 3. de beneficiis. c. 8. Ex quo facile exponitur locus eiusdem Senecæ de lib. 3. c. 15. [illegible] nulla stipulatio emptoris venditori obligaret [illegible] stipulat. loquitur [illegible] stipulat. evictionis [illegible]; [illegible] hanc [illegible] venditor obligatur emptori [illegible] Brissonius lib. 6. de formulis [illegible] ad Ursel. Feroce j.d. l. labeo.=

N.° 30.

Stipulatio confirmatoria eiusdem naturæ est atque actus quem firmat.=15.

Vt autem fert mea [illegible] stipulatio omnino confirmatoria contract. nominis, eiusdem naturæ, et qualitatis [illegible] omnia sequitur, fuit haec opinio omnium apud veteres, quæ nuper [illegible] displicuit, sed leviter ab illis intellecta, quam [illegible] cura fundabo [illegible], [illegible] [illegible] academia nostris studiosis. 1.° sic argum. Stipulatio sequitur primordialem causam actus cui adheret, [illegible] [illegible] [illegible] non immutatur ab stipulat. ergo si actus habet qualitatem illam etiam sequitur stipulatio. Antecedens probatur seq. exemplis, quia ex [illegible] donationis [illegible] quantum facere potest [illegible] convenitur, [illegible] l. 54. solut. matri. l. 12. de donat. l. 19. §. 1. l. 30. l. 41. l. 49. [illegible] reg. de re iudicata l. 33. de novationibus l. 28. de [illegible] l. Sed q. donationi adicit. stipulationem [illegible] convenitur, quam facere potest. l. 33. de donat. [illegible] stipulatio primordialem causam contractus imitatur, vt notant Bartolus, Castrensis, Cumanus, et [illegible] j.d. legg. item quod debetur ex conditionali stipulat. [illegible] pendet conditio decedat creditor, ad heredes transmittitur, ad quos transit integra illa, per debitum [illegible], quæ [illegible] authore radicata fuit. § ex conditionali inst. l. 70. ff. h. t. ad differentiam legati conditionalis, quod ad heredes legatarij non transmittitur, si ille pendente condit. decedat. l. 17. d.

R.l.

L. 8. O.

Ut. l. 5. qu. dies legati cedat, cum stipulatio ab haerede fiat ex edicto Praetoris pro conditionali legato solvendo relicto, et interim legatarius stipulator decedat, annectit utrumque l. 1. §. 14. ut legat. nomine caveatur, quia stipulatio ambulat pro suo effectu, et sequitur specialis causa legati pro eius confirmandi causa interpositi docent Pickard. in d. §. ex conditionali. n°. 13. Goueanus in l. 1. §. 16. n°. 3. ad l. falcidia, alia exempla desumuntur post in ll. ex l. 56. de leg. 2. l. 54. vers. potest ad S.C. Trebellianum, denique si causa praecedens privilegiaria est, et accedit stipulatio ipsa etiam est privilegiaria, l. 17. vers. parum ut rebus auctoritate iudicis possidendis, et etiam privilegium retinet quod difficilius retineri, quam naturalis causa. Et quidem notant multi, quos adduxi tit. 2. opusculorum sect. 3. cap. 5. n°. 10. quibus addendi sunt Rodriguez de annuis reditibus lib. 1. cap. 18. n°. 16. Salgado de regia protect. 3. p. cap. 8. n°. 52. =

Deindeut N°. 31.

ad qualitatem bonae fidei accedat, fundatur eleganter ex l. 1. §. 13. ut legat. nomine caveatur, ad cuius intellectum praenotandum est, ac ex textu, quae pro legato petit, habere aliquam dote bonae fidei, quia iure suo et fructus illam debentur post moram l. 84. de leg. 1. §. 5. iuncta l. 1. et tit. C. de usuris, et fructibus legatorum, et stipulatio super conditionali legato ab haerede dubitarunt quaesiti in d. §. 13. an recipiat incrementum usurarum et fructuum ex mora? Et respondet Iurisconsultus recipere, ratio quod bonae fidei est ex causa praecedente, alioquin rex incrementum tale non reciperet ut docentur per tex. in l. 38. §. 7. de usuris, cum tit. 23. 4. Iuliani expendo tex. in l. 3. §. 5. de collat. bonorum, et primo noto exceptionem doli inesse ipso iure bonae fidei contractibus, id est iudicem assumptum posse cognoscere de exceptione doli, quamvis in formula comprehensa non sit l. 21. solut. matrim. l. 84. §. 5. de leg. 1. l. 3. C. de except. Praeterea. Ulpianus folium

D. Retes.

emancipatus sterilitus promisisset stipulat. ceteris fratribus de conferendis bonis, tanquam heredes futurus: Postea repudiauit bonorum possess. fratres nihilominus agebant in illum actione ex stipulatu, ut bona conferret, quaeritur an efficax sit stipulatio? et respondet Iulius, fratre ipso iure tutum esse, quia causa finalis promittendi fuisset agnitio bonorum possessionis, et haec defecisset, consequens est ut dolo petant fratres si ex illa promissione agant, cui stipulationi inest exceptio doli, ut ceteris bonae fidei iudiciis, quia causa conferendi bonae fidei est, l. 2. §. 2. l. 5. §. ult. de collat. bonorum. Efficitur ut ipso iure tutus sit, qui cauit, quamuis alioquin aliae stipulat. sine causa celebratae elidi debeant opposita doli except. ut ubi

Stipulatio sine causa inefficax est —

Num. 31.

optime Mendoza tit. 1. disput. cap. 4. an. 45. et alijs quos refert doctissimus Diego de Cesar de actionum et iure ... tit. 1. q. 4. n. 22 =

Nec obstat tex. in l. 30. de reb. credit. ubi qui pecuniam creditam accepturus spondet creditori futuro, qui potestatem habet ne accipiendo se ei obstringat, ex quo nobis infert Don. ... n. 3. et 4. si spe futurae nominationis tanquam pro causa finali quis promittat. et postea pecuniam non accipiat reus ipso iure tutus est, nec indigere doli except. quamuis cedente causa mutui stricti iuris sit. verum quamuis aliquando multos metrixerit hic textus, ... facilimus mihi videtur: quia Paulus non dicit non obligari, si pecuniam non accepit, sed obligari efficaciter qui accepit, si potestatem habet ne accipiendo se obstringat, quod si non accipiat efficaciter quidem non obligari quia numeratio pecuniae est quae implet stipulationem l. ... §. 1. et l. seq. de nouationibus, sed opus est doli exceptione l. 2. §. circa. nec contrarium potest colligi ex Pauli litera, quam sic accipiunt Bartolus Castrensis n. 2. Iason n. 10. Ant. Faber in ... Costa in l. si ex cautione ... si ex causa ... qua n. 7. ex aduerso si stipulatio ad sponsio ... praestitit.

ta sit ex cau. dotis cuanecur, si matrimonium [illegible] sit,
et socer aut futura uxor ipso [illegible] singular.
ll. 1. [illegible] § 1. de [illegible] 10. §
[illegible] ante, eod. Quatenus cau. dotis est bonae fidei et filiae
[illegible] l. [illegible] 82. de solut. § fuerat aut. [illegible] de act. [illegible]
de ex cau. dotis stipulati, stipulatio est bonae fidei [illegible]
[illegible] a tenuti debet, quantum [illegible] de quo tacite inter
contrahentes actum fuit, ut si cau. dotis mihi probat [illegible] fil. 4.
§ [illegible] de pactis; agebatur autem, veluti sub quadam di-
[illegible] percepit, [illegible] matrimonium sequeretur [illegible]
tu de fiat ipso iure stipulatio docent, quamvis [illegible] ex
plicent in tractatu de dotibus Burgarius [illegible] 13. Baldus [illegible]
bely [illegible] privilegio 76. Rogerius [illegible] dot. [illegible]
[illegible] Steuberg [illegible] dor. [illegible]
Antonius Faber in [illegible] ad [illegible] qui se debere [illegible] de [illegible]
cau. data =

Illud etiam admonendum [illegible] aliud est [illegible] omittere sine cau. [illegible]
[illegible] sine cau. dicitur emissa [illegible] deficit [illegible]
finalis pro qua celebratur, ut [illegible] exemplum si-
ne expressione [illegible] declarat
cau. dut. motivum, [illegible] quod committitur; quoniam loquitur
indiscrete, sive indeterminate. In h. casu stipulatio quidem
valet, sed [illegible] probare tenetur, [illegible] praecessisse,
aliog. [illegible] tanquam [illegible]
[illegible] in ipso [illegible] cau. stipulationis expressa, et [illegible]
[illegible] ex cau. emptionis, [illegible] mutui, valet [illegible]
[illegible], et debitor, [illegible] debet probare cau. [illegible]
[illegible] [illegible]sse. In summa si cau. non ex [illegible]
tinetur stipulationis, stipulator probet, [illegible] cau. inter
venisse, si est expressa [illegible] efficacem, et debitor proba-
re tenetur falso inserta fuisse. [illegible] elegans [illegible] ex-
plicando [illegible] § [illegible] de [illegible] Pariter de instrum.
recipit Pontifex [illegible] 14. de fide instrum. quod [illegible] ex
plicant Mendoza [illegible] 1 disp. [illegible] 4. [illegible]
[illegible] part. [illegible] 25. [illegible] 8. [illegible]
duplici litt. CC. Unde instrumenta guarentigia [illegible]

N. 33.
Dessignat si-
ne cau. expressione

qualiter ipsi partes exequuntur, text. in l. 21. tit. 4. de pollicitationibus quando in dictis verbis loquantur, id est sine expressione casus, in primis mandantis executionem, quae a creditore comprobata sit; Ceterum si casus continet, ... in commemoranda executionis, quod si reus elegit casu illo enunciatum fuisse debet illud probare in termino oppositionis, aliaquin condemnantur ut quo latet et taliter. Dec. de ... tit. 1. q. 1. ... maxime ex n. 12. quae ... multis locis ... sufficit =

N.o 34

Sed ut ad fundamentum superioris doctrinae revertar Pro ea est ... expendo text. in l. 13. ff. com. praedior. ubi qui habebat duos fundos vicinos, alterum vendidit alterum retinuit, in venditione pactum apposuit, ne in eius fundo piscatio tenariae exerceretur, id est ne producerentur retia in fundo suum venditum, ... Eo nititur quibus ... servitute ... non posse, patet omnibus ... l. 3. ff. de divis. rer. §. ... text. in ... bonae fidei conventionis ... servandi est. Sed ex emptione, in emptio nudo contractu celebrata fuit, Sed ex ... contractui adiecta, cum stipulatio ... expendunt text. liber ... Cuiac. tract. 8. ad Africanum ... d. ... tract. 9. l. 13. ... tit. 69. Pauli ad ... l. 16. ... ut ... aliqua diximus tit. 2. ... 4. 12. 2. n. ... ad ... generaliter ... pacta servanda esse in bonae fidei contractibus, et maxime accedentibus, exemplis ex stipulatu loquitur, ... bona fide ... sit ... utroque contractu ... Valdenz tit. 1. maris ... §. 14 pagina mihi 93. =

N.o 35.

Expendo etiam text. in l. duo 71. ff. pro socio ubi talis e species duo contraxerunt societatem ut Grammatica docerent, et salaria inter se dividerent, et non fecerunt nudo ... sed ... contractus societatis, adduxerunt stipulationem ... ubi ... societas ... in qua ...

tum

[illegible] facta vindatio, [illegible] venirent cum
[illegible] dari. Quotiens [illegible], si adversis [illegible]
[illegible] atque [illegible] ante [illegible] socio experimentos-
[illegible] imoleum? Pauli [illegible] In stipu-
latio facta fuit animo confirmandi precedentis contrac-
tus, animo innovandi. Si interveniat [illegible] animus
tota stipulatio [illegible] sequitur contractus [illegible]
[illegible] socio. Sed
[illegible] decidit [illegible] membris distinc-
tionis sed ex secundo videtur mihi clara decisio [illegible]
quod si interposita fuit stipulatio animo confirmandi
[illegible] primitivus contractus [illegible] socio agendum erit,
quod illa verba. Et quae scripta sunt ita dari fieri, sunt genera-
lia l. 7. § 2. ferre de pact. nec mutant contractus [illegible]
sequentia [illegible] verba si ita data facta venirent [illegible]
[illegible] dari, nec reformant, [illegible] novant [illegible]
contractum, [illegible] novatio inducitur l. 4. de
usuris l. 3. § 1. l. 18. de act. empti. l. 54. § 1. locati.
Brisonius de [illegible] medius [illegible]
[illegible] tractatu de mora. ex n. 182. [illegible]
[illegible] Gifanius et ceteri [illegible] l. 44. § ult. de
O. et A. Ex specie antecedenti [illegible] de [illegible]
[illegible] stipulatio nihil adicit, [illegible] precedenti
contractui, [illegible] omnia eius [illegible] qualitatem [illegible]. Stipulatio
[illegible] quae detrahit, et adicit precedenti [illegible] non [illegible]
[illegible], sed propria, et [illegible] qualitatem stricti iu-
ris [illegible] adicit, ut proxime diceba[m]
[illegible] primitivus act[us] veniebat, [illegible]
[illegible] quantitate; verbi gratia, [illegible] vendidit [illegible]
postea [illegible] emptori [illegible] ex empto, et reddit
[illegible] interest l. 11. [illegible] et §§. seqq. de act. empti
[illegible] incertus e l. 1. C. [illegible]
[illegible] l. 24. de reg. iur. § ult. [illegible]
[illegible] dupli, [illegible] venditor [illegible] emptori [illegible]
[illegible] interesse [illegible]
[illegible] multis et [illegible] l. 56. l. 16. [illegible]

q. amando mili ad quadruplum, ex textu in I. si mutuum l. 56. ff. de euict. quod nos tamen non sequimur ..., nisi quoque id conuentum, ut notat ... l. 132. gl. ff. de ..., Hermo ..., quamuis in Romano ... obseruant l. 8. n. 31. § ... ad illud ff. de edilitio edicto, ... exquirit actio ex empto pro euictione bonae fidei, et actio ex stipulatu est strictiuris, quae aliquid addicit ex empto, notantes ... tractatu de ... ... ff. de act. empt. ... Rep. ... l. ex mille 64. ff. de euict. ... n. 13. ff. 4. ff. Osualdus ... Amaya ... B. ... q. 1. §. ... 58. ... ad partic. c. n. 18. Unde recte in ... iact. ex empto venire bonitatem rei, quae ... habebat euictionis tempore; quia aequum est, ut ... habeatur temporis, quo ablata fuit emptori, ne plus, minus ... quam re uera ... esset habiturus l. 16. et 70. ff. de euict.; sed ... ... quae erat tempore venditionis, ... quo res euincebatur ... l. eodem. inde in concordia reducuntur ... l. 43. et sequentes ... 36. eodem tit. et ... l. 64. l. 66. § ... eodem l. 43. ... ff. de act. empt. l. 30. § 1. ... Ex quibus ... collige inter ... actionem, ut notauit ... laudati =

× dupla

N.o 37. **S**ic quod quando stipulatio inter ... nouandi animo ... decidatur a prima obligatione ... quia firmetur ... retere contractus, ideo in sua ... et peculiari natura consideranda ... l. 1. § ... l. 6. § 1. ... ... expendunt, ut ... ... illud noto ex eis, stipulat. adiectam mutuo ... ... , quod habet elegantiam ... , quae ... contractus ... , ... certi ... nihil referent, ut deseruat ... ... contractus confirmati =

N.o 38. **V**idendum nunc quid aduersus hanc opinionem ... asserentes ... opponunt ... ... 7. ... certo loco ... ... act. arbitrariae ... quod agitur ... non habere locum in contractibus.

ab bonę fidei [illegible] venditi et [illegible] [illegible] [illegible] ff. commodati l. 5 § [illegible] de act. em[pti] [illegible] [illegible] 18 [illegible] § 1 hec o[mn]ia [illegible]. Si incertum [illegible] traditionem re[quisi]ti [illegible] stipulatus sit [illegible] act[io] ex vendito erit [illegible] [illegible], [illegible] authores ita argumentantur. Certe ubi stipulatio adiecta fuit emptioni, et [illegible] eius [illegible] [illegible] sequitur [illegible] sed pessime. [illegible] d. § 1 nihil tale [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] contractus bonę fidei et stipulatio [illegible] [illegible] [illegible] sed Bartol. Caprensis, et alii anti[qui]ores laudat a [illegible] in d. l. 7 n. 2 Molin. [illegible] de transact. n. 11 et [illegible] prima rubrica [illegible] [illegible] ex n. 19 quamuis sic senserunt, excusandi [illegible], [illegible] [illegible] Codi[ces] [illegible] [illegible] traditurus habent addituros, et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quamuis [illegible] [illegible] [illegible] oportere Cujac. [illegible] l. 11 C. [illegible] Faber et [illegible] in d. l. 7 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] manifestum [illegible].=

N. 39.

Opponunt quod [illegible] l. 3 de rescindenda vendit[ione] [illegible] generaliter [illegible]. Emptor, qui nudo consensu [illegible] fuit, [illegible] [illegible] dissentire [illegible] l. ab empt. 58 de pactis l. 1 C. quando [illegible] ab empt. [illegible] l. [illegible] 35 et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] acceptum [illegible] ab emptore, et [illegible] [illegible] ambo ab empt[ione] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] acceptum sit, et respondit [illegible] libertate [illegible] princi[pali] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] l. 45 [illegible] [illegible] querit si venditor [illegible] [illegible] sibi [illegible] [illegible] emptor sibi [illegible] tradidi, et [illegible] [illegible] empt[ione], an [illegible] stipulatio, et respondet ob[s]taturam doli except[ionem] ei qui ex illo contractu agat. [illegible] [illegible] [illegible] stipulatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] contractus hoc supponunt. Sed stipulationi [illegible] exceptio doli, [illegible] opponenda sit, hoc et [illegible] supponant. [illegible] [illegible] semper stricti iuris est, quamuis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fidei, ita concludunt Cuj. [illegible] 33 [illegible] [illegible], et [illegible] Faber in d. l. [illegible] [illegible] [illegible] authoritate prudentum [illegible] 4 [illegible] Valentia [illegible] epistolis [illegible] Antonius

Fuerunt ... exercit. 3. exer. 4. exer. 2 Fabri ... secundus glo. 4 respon. c. 4. nº 70 ... sed tota ... argument. ...
fuit 1ᵘˢ quia nego quod supponunt stipulationem ... fuisse
... conventione confirmatiuam emptionis, imm...
... ut ex ... adiecta fuisse animo aliquid ad-
dendi demum ... l. 3. §. 1. de acc. ... c. 4. ... reg...
et ... alioquin ... mente ... cum ...
... alioquin ... ministerio ... menti-
... stipulari ut ... iudicio conceat ... rubrica
... conventione ... huius ... nº 40 Deinde nego secundum sup-
positum ... excepti... solemnitatem, ...
ex stipulatione post quam ab empt... resoluerunt ... vera
... obligatio ... contracta solo consensu dissolui non potest
l. nihil. 35. ... exceptio opponenda ... l. 2. §. ...
... doli exceptio ... ipso iure ... l. 3. §. emancipata
... bonorum ... exponit ... quamuis ...
esse ... ubi ... veritati ... stipulationi confir-
matoriae ..., et sequatur natura emptionis quae erit bonae fi-
dei. Opponenda erit, si aliquid adiicit, vel detrahit ...
... quae erit stricti iuris ... in ...
... male supponunt ... dixit 1º stipu-
lationem esse confirmatoriam deinde exceptionem esse oppon-
endam —

Nº. 40

E ... ita ...
... facile ... l. 1. de accept. ... ex
... nº 25. ... acceptilatio, ut ... solutio ...
... distractio ... stipulationis. ... stipulatio ...
... emptione, venditione, ...
et societate ... bonae fidei ... ultro citroque
obligatoriis consequens est ut tunc utrique ...
... solutio ... diserte ... l. 61. de accept. ...
... tunc stipulatio bonae fidei est, concedo ...
... ubi contractus est ultro citroque obligatorius, bonae
fidei est, sed ... potest deduci ... stipulationem ..., et
... absolui ... ab alio ..., et ... tractatu ...
... sequitur alia ... difficultas nec ...
nouas —

De V. O.

N.° 41 [?]

Exhaminatio naturae certi, incerti conditio, et tractatus.

V[er]o om-nib[us] contrahentib[us] nascitur obligatio l. 1. in princ. ff. de o. et a. [illegible] obligatio quibus actio [illegible] 48. [illegible] obligatio et generatio [illegible] ex stipulat. nascitur ex. o. [illegible] Instit. 7. 20. [illegible]. Et ex hac tractat. [illegible] actio [illegible] quas [illegible] comparavit [illegible] nobis debetur in princ. ist. [illegible] Cum [illegible] generib[us] contractib[us] [illegible] [illegible] nominat. [illegible] contractu, veluti actio depositi, commodati, et similes [illegible] contractu diversi certi, quo [illegible] certa [illegible] stipulat. [illegible], nascitur condictio certi. Certum est [illegible] statim appareat quid, quale, quantum [illegible] veluti [illegible] mittimus certum l. 74 [illegible] que petendo [illegible] condictio certi l. certi conditio. [illegible] fere tota de reb[us] creditis, [illegible] incertum stipulat [illegible], condictio [illegible] [illegible], sed actio [illegible] generalis ex stipulatu nascitur l. [illegible] 24. [illegible] in princ. ist. [illegible] ex qua dist. [illegible] facile [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] l. [illegible] 27. § [illegible] et recepimus [illegible] [illegible] l. 4. [illegible] C. et [illegible] [illegible] ex stipulatu quanto [illegible] stipulat. [illegible] [illegible] aliud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] nascitur ut l. [illegible] 77. § [illegible] [illegible] l. inter 83. § sive 6. [illegible] [illegible] et act. emp. [illegible] l. pacto 14. C. de [illegible] stipulatio [illegible] poena [illegible] [illegible] actio [illegible] certi conditio [illegible], quamvis [illegible] actio, ut docent Cuj. et Don. [illegible] d. l. 74. [illegible] [illegible] in princ. [illegible] ex n.° 48. =

N.° 42

C[ae]terum stipulatio rei [illegible] qualitatis certi [illegible] ducat actionem [illegible] [illegible] controversia [illegible] [illegible] Hieronymo [illegible] volum. 2. [illegible] disp. 27. [illegible] 8. litt. A. Quod nos breviter faciemus, [illegible] [illegible] [illegible] facile. Sciendum [illegible] [illegible] qualitate actionis [illegible] generalis [illegible] [illegible], [illegible] nobis debetur l. 1. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] condictio certi, veluti [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] dominiis [illegible] [illegible] conditio [illegible] [illegible], [illegible] nobis [illegible] dominiis [illegible]

Una trans. ferri §. 15. Itaq. [illegible] cae [illegible] tionum [illegible] condictio [illegible] macera exigeri [illegible] ex D. n. tit. 21 q. 2. lit. K. [illegible] recto [illegible] adictio vocabatur [illegible] tract. [illegible] quas iudicij [illegible] [illegible] rel, [illegible] l. act. 25. et O. [illegible] actiones penales applicari [illegible] temperandi ex d. §. [illegible] 16. [illegible] tract. [illegible] xl. 5. §. 1. et O. [illegible] §. 1. [illegible] quomodo [illegible] obligatio, ut intelligam d. illis actionibus personalibus [illegible] petimus res debitas nobis dari ut explo. d. ille [illegible] tit. 8. q. 8. n. 8. =

Conditio autem stricti ssima [illegible] habuit, nunquo bona fidei, [illegible] nec locum est certio dicti[illegible] [illegible] bere quemadmodum ex contractibus bona fidei nascitur actio in [illegible], quae bonae fidei est, [illegible] actio certi actio [illegible] [illegible], [illegible] facultas arbitrandi ex bono et aequo [illegible], [illegible] certi ut n[illegible] excedat [illegible] arbitrando, dari [illegible] iubeat, quanti res est [illegible] [illegible] diminuit [illegible] [illegible] l. [illegible] duob. 2. 8. §. exceptio 4. [illegible] l. d. eadem re. §. d. except. rei iudicatae. l. 11. d. nouat. ubi ex contractu emptionis mandati, et similibus [illegible] [illegible] [illegible]. Licet [illegible] quamuis [illegible] extraneum [illegible] [illegible] tenebatur [illegible] [illegible] et aequitate [illegible] tamen [illegible] [illegible] d. recto operit, sublata [illegible] et [illegible] ferre ex eo quod [illegible] apposuit [illegible] [illegible] l. 19. d. reb. credit. l. si. 17. §. ul. d. [illegible]. §. [illegible] potest. [illegible] ex negotio bonae fidei [illegible] concedere remedium [illegible], ne haec qualitas illi d[illegible] [illegible], et ex causis [illegible] [illegible] l. 4. de [illegible] [illegible] voluit quod certum [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] l. 6. d. reb. credit. [illegible] l. 1. n. 3. et l. 9. n. 3. [illegible] =

Ve[illegible]

Cum autem stipulatio strictissimi sit, ut mutuum, et ex maleficiis [illegible] actio bonae fidei nasci possit, [illegible] ceteri contract[illegible] [illegible] formalis producant, que bonae fidei est [illegible] nulla aliqua actio producit, qua [illegible] cert[illegible], ut mutuum [illegible] [illegible] obligatio, etiam abrupta [illegible] multiplicare [illegible], sed actio formalis ex stipulatione certa, et mutuo, futura erat stricti iuris, ut est condictio l. C. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Vocantur autem condictiones, quae [illegible] aliquam etiam certum peterent talem dabat, quae certa etiam est, et circumscriptus Dom. [illegible] d. l. 1. n. 3. Haec dicebatur condictio [illegible] differentiam actionis quae [illegible] [illegible], et minui, et aequalitatem bonae fidei [illegible] qualitate rei [illegible], si res incerta est l. 74. h. tt. [illegible] [illegible] [illegible] nomen condictionis [illegible] [illegible] actionis; ut [illegible] actio est ex vendito, sic etiam est condictio ex vendito, et frequenter occurrunt condictiones ex mutuo ex stipulatu, ex [illegible], et suffragio, et omnis condictio [illegible] [illegible], ut omnis actio Dom. [illegible] d. l. 9. ex n. 3. Antonius Faber de erroribus pragmaticorum decade 88. errore 3. Nec mihi videtur opportuna disquisitio, an haec condictio generalis sit, vel specialis?, nulla enim est generalis condictio, qua nascitur ex negotio, contractu, aut delicto, ut reiciantur. Qui post Accursium et Bartolum [illegible] elaborarunt Treutler volumine 2. selec. disp. 27. thesi. 10. Richardus [illegible] qq. modis [illegible] obligatio ex n. 38. Morla Emporio tt. 8. [illegible] tt. 7. Hotomanus [illegible] [illegible] [illegible] n. 9. Merilius tt. 3. [illegible] c. 31.

Nº 44

Cognita natura succedit definitio [illegible], quae ita [illegible] a l. C. [illegible] § 1. h. tt. Verborum conceptio, qq his q. interrogatus, daturum, facturumve se quod interrogatus [illegible] responderet; Quam definitionem [illegible] [illegible] [illegible] Emporio tt. 8. tt. 3. circa principium parum discrepat alia [illegible] tt. 2. [illegible] tt. 3. § 1. [illegible] duo, quas exuere inter [illegible] recenset [illegible]. Sed [illegible] dicta definitio [illegible]

Nº 45. Definitio

11. 8.

niore et frequentius placuit quamuis nuper in ea acriter scinhebat Rainardus Bacobius Emnotis ad V. Berembequius h. tt. cui ipso in sententia (quae iuris interpres religiosius centere debet et placitis iuris vultorum) hic non ausi negare minus exprimere possum, et nam huius stractus, forsan quod notiora erant his omnibus apud Romanos imperium, quae vt egerent speciali expositione itaque ex omnibus quae retuli, sic cum bona venia, aut distinguo, aut ascribo. Stipulatio est stractus iuris ciuilis ipse stricti iuris, nominatus, verbis solemnibus initus, ore in stenenti praelatis, quo quis se aliquid daturum, facturum ue interroganti promittit. Non est opus repetere explicationem verborum, quae in superioribus manet. Sed illud notandum est in stipulatione ad percipienda considerari primum solemnitatem, deinde roborem, ad solemnitatem spectat, quod primo verbis interroget, et pracsens praesenti verbis praelatis ore respondeat; de robore satis in superioribus dixi de solemnitate quaedam in praesens infero =

N. 46.

Qui stipulari non possunt.

Primo mutum stipulari non posse l. 1. § mutum. 14. et O. et h. § mutus 7. inst. de inutilibus stip. 3. tt. 11 par. 5. facit tex. in l. vbi nunc 124. de reg. iur. Surdus stipulare non potest d. l. 1. § vt quia non solum requirebant verba, sed auditus, nec signa, aut scriptura satis erant in actu respondendi, et rogandi. Infans inutiliter quoque stipulatur l. 1. § exigere. 15. et Magis. conuenientis l. 1. § huic proximus 13. et O. et h. l. 1. l. furiosus ... pupilli tacito fore l. 1. l. mulier 70. l. vl. § pupillus h. tt. ex quo patet pupillus qui fari potest posse stipulari. Absens inutiliter stipulari l. 3. C. h. tt. l. 3. C. de inutilib. l. 8. et de duob. reis Paul. tt. 5. in tt. 7. § 2. Cai. tt. 2. inst. tt. 9. § 14. § inter inst. de inutilibus. Si vero aliquo instrumento inter praesentes scriptum sit praemissa esse aliquis intelligendus est solemnis stipulationis praecisse nisi probantur contrahentium praesentia, vt aliquando docuit, quod praesumitur in fauore instrumenti l. 30. l. 134. § 2. h. tt.

l. 1.

i. C. eod. tt. § si scriptum sit. eod. ergo, et Sifredi
ja d. videndus Menochius de praesumptionibus lib. 6 praesum.
pt. 14, Ronquagaius f. d. l. 8. de duobus reis, Inde etiam q.
obis interrogatus mutu respondit omnino non obligatur
i. l. nec naturaliter, nec civiliter l. 1. § si q. 2. h. tt. l. 2. tt.
ll. q. 5. q. ex ostentione interrogationis apparet contrahe-
ntes voluisse celebrare stipulationem, argumento ex l. 29. C. de tt.
non simplex pactum, ut docet Faber f. l. 1. § eo q. de jst. pec.
quare cum actus non valeat pter jntentionem agentis l. f. l. 19.
tt. reb. creditis et stipulatio deficiat ex defectu solem-
nitatis, nec vice pacti sustineri faciunt tex. jd. l. ejus
q. et seq. l. 2. § q. q. 5. ... l. f. q. sona 30. § 1. de pac-
tis ... et postulat ... inacceptilat ... di-
versus placuit, q. si ex defectu solemnitatis inutilis
valet tm jus placiti, l. 27. § 9. de pactis l. an inutilis. 8.
l. si accepto 19. de accept. Et quando in animo liberandi al-
terius, non potest dari diversitas intentionis, et quia ... a-
nimus est ad liberandum, qua ad obligandum l. 42. de O. et A.
Brisonii de solut. lib. 2. n. 1. Osu. ad Don. tt. 149.
36. ex ... K qui omnia late prosequitur Dns Valentia
j toto l. tractatu de V. O. =

Ad rob. r. V. O. 47.

stipulationis ptinet, qui ad qualitatem rei promisse, et
statim consensus diriguntur, veluti si rogaret Pamphilum
promittatur Stichum inutilis stipulatio est ex defectu consensus
l. graece. 8. § si q. 8. de fideiussoribus, et si Stichi, et Pam-
philij alternative promissio sit, consensum pcisse stipulat.
deducerent l. inter. 83. § si stipulatus. h. tt. Et si
pure interrogatus promittat in die, et sub conditione l. 1. § si
q. h. tt. § pterea jst. de inutilibus l. 26. tt. ll. q. 5. huius
reg. spectat. error contrahentium de quo dixi lib. 2. op.
cap. ul. Item stipulatio sub impossibili conditione
contracta. l. 7. h. tt. et si rei sacrae d. l. jter. 83. § sacram
et rei quin mercie, l. si ita 97. eod. de quo tractatum
j. latior futurum est sermo =

Vt e contra — Dei Regni

ab inutili facile inequale cecernamus hodie apud

Quemodis stipulatio oriatur animus =

D. Rit.

nte xl. 2. n. 16. tt. 5. incitationi, que e l. 3. tt. 8. ti. ordinam statutum est; vt quomodocumque quis velit obligari, efficax sit adagendum, neque subtilitas exitet iuris. Unde omnes verborum obseruationes, actus, stimultas, et cetera, que ad solemnitatem pertinent, jure antiquo, que signati recenne per Tellancos Caldeducki tt. vero quotidianarum q. 3. Morlas e mperio tt. 3. Gutierrez tt. 3. practicarum q. 96, et Mendoza tt. 3. disp. cap. 5. nº 26. Ceuallos communis contra communes q. 16. 54. 55. 90. et 846. Sed ea que expectant ad stationem consensus Ladrigipiq ? elegrum abrrogata iuris vt docent scitati authores =

N.º 49.

Del canonico

Dei canonico enim e concurso et enim obseruatio pactorum ex l. nan li decendat, vt dixit nº 2. vequens e vt Pontifex, q animarum saluti consulit pacta seruari praecipiat cap. qualiter. ? de pactis: Deinde e iurandi finalis religione adeius actui n est at minus ab intrinseco. l. vl. C. d. non num. pecu. iuritat. cap. de solut. sed ex pacto iurato nostro regauit actione iure Pontificio; ergo nec ex simplici, faciunt ad tt. de iuram. cap. quicumque 22. q. 5. Denique siue decretum sit consiliare, siue decretalis epistola alibi inuenies exemplum pacta, siue inter privatos, siue inter Principes, siue inter priuatos, quod non iubeatur impleri vt constat ex cap. 1. consua integra et pactis cap. 1. de reb. cap. ex rescripto de iurando, cap. iudicatum Attili cap. 1. q. 66. 12. q. 2. et infra esteriori probatur pacta hoc iure efficacia esse, vt e communis opinio Classicorum j. d. cap. 1. de pactis docent Citonius ad eundem titulum, et magni iudicij author Pater Ludouicus Molina de iustitia, et iure tractatu 2. disputatione 257. Antonius Gomez et Lasmes 2. tomo variarum cap. 9. nº 2. j. ff, et alij apud Barbosa voto decisiuo 76. nec refert ex defectu causa n reperiri vt actio ex pacto detur ? iure. Quoniam satis e ius se reperito, et si ? ? naturale

Deo. O.

pactu. Nec aliis apud nos iubet 3. d. l. 2. compilationis t. Quede obligado. Et nemo Hispanorum negauit pactu apud nos actionem producere maxime quia ex iure canonico, cap. dilecti. 6. de iudiciis nulla alia actio ad experiendum in iudicio requiritur, quam facti diserta enarratio, omni ciuilis angustiositate exprimendae actionis insuperhabita, ut docet ibi grauiter panormitanus n.o 2. 12. 15. et 17. iungendi ratiis Pichardus prinsi. d. subsessionibus sublatis ex n.o 9. Altamiranus ad Iuliany tit.o 1. de iudiciis cap. 2. ex n.o 13. Mendoza tit.o 3. disputationum cap. 9. n.o 30, nec placet sane modus disputandi hanc questionem apud Morla d. tit.o 3. q.o 2. et Fagnes tit.o 7. controuersiarum cap. 100 in qua refellendis non immoror, ut aliquando finem inueniat hic liber tractatus, quem desino ad Dei omnipotentis laudem, et Dei parae ac eius sine peccato originali.

Anno Domini. 1657.

Impositus Fuit Finis

De [illegible] sparsio ad primum tractatum de stipulatione; [illegible] excepta hoc se- mestri anni dñi 1656

Praeludium

In initio operis, et [illegible] [illegible] imitari egregiu[illegible] [illegible] laude dignissimus [illegible] Grotius, q nuper [illegible] scripsit [illegible] [illegible] florum [illegible] Justinianum, sed [illegible] multa ad iuris illustrationem addixerit; hanc [illegible] [illegible] dereliquit, quibus nobilissimi [illegible] auditores [illegible] feriarum tempore decreui, quae legi, [illegible] vobis exhibere, si non ad [illegible] ad [illegible] audientes [illegible] ex placito [illegible] Horatii: utile dulci miscentes, [illegible] [illegible] [illegible].

Illud primis occurrit, stipulationem esse contractum [illegible] [illegible] [illegible] l. [illegible] q. 1 pri. et § numeraui. 4. de reb. creditis l. 1. § [illegible] 7. [illegible] idcirco Varro lib. 5. [illegible] a sponte illam deriuabat, q [illegible] necessario [illegible] voluntate contractus [illegible] celebrari [illegible] §. [illegible] ideo [illegible] Varronis [illegible], Qui spoponderat [illegible] pendisse existimabant, q sponte eius, id decet voluntate exhibebat. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] §. [illegible] [illegible] [illegible] ideo [illegible] illam dicit [illegible] [illegible] [illegible] Nam [illegible] medijs vides dici. Spondes[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tunc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] existimabatur; docet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut accederent, l. § [illegible] 3. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apud Romanos [illegible] [illegible] actiones, [illegible] ex [illegible] ciuili, et [illegible] [illegible] [illegible]

Cicero ... et h. ... ex edicto l. 1. ff. commodati. Et quoniam in charta principali satis illustravimus illa iuris ... quod ... stipulatio est stricti iuris, supersedebimus in presenti, et transeamus ad solemnitatem verborum, quae in h. contractu exigebantur. Certum est ... debere Symphonia, ... Sonus ... facere ... Spondes? spondeo, promittis? promitto nec satis fuit ... celebrari, Elegantiter Plautus vetus, nobilis ... comicus in Bachidibus scena ... ita inquit.

Chrysalus = Ducentis Philippis rex perierit.
Nicobolus = Vah salus mea servati me ... dabo,
Chrysalus = Roga hunc tu promitte huic,
Nicobolus = Promittam, roga
Cleomacus = Ducentos aureos Philippeos probos dabisne?
Nicobolus = Dabo.

Paulisper ... ut ... impersonaliter facta promissio valeret, modo ... certitudine accipere possit ex prima ... promittentis ... stipulat. dabis? dabuntur, ... valere ... impersonale ... fiat ... authentica ... C. de ... quo elegans ... testimonium eiusdem Plauti in Pseudolo ... 4. scena ... his verbis =

Valeo = Minas viginti ... ac salue ... tibi hodie quas abs te ... stipulatus Pseudolus.
Simo = Velim quidem Hercle.
Valeo = Roga me viginti minas, ... hercle ... gestio promittere, Omnibus modis tibi ... salus ... scias,
Simo = Nudus periculus est ... stipulari, et ut ... viginti minas dabisne?
Valeo = Dabuntur
Simo = Hoc quidem accepi haud male.

Probat ... Plautus ... forensi stipulat. ... impersonaliter ... dabuntur ... amplius singulariter notamus ... significat appellauisse ... trac-

Ad L. tractat[us] 88. D.

tractu stipulat[ionis] ut et Labeo in l. Labeo. 19. de V. S. Sic si-
militer illa stipulatio dabis? q[uae] non valere cepit postquam
tedu[i]t, penituit q[ue] Romanos diligentis rusticitatis. l. 1. §
Si quis ita. n. h. tit. cui adiungo elegans Martialis epigrama
24. lib. 11. =

Nubere Silla mihi nulla non lege parata est,
Sed Sillam nulla ducere lege volo.
Cum tamen instaret: dederis mihi dotis in auro
Sponsa dabis? dixit, q[uo]d minus esse potest.

Sub q[ui]b[us] verbis
subauditur verbum dabo; requiritur etiam ut valeat stipulatio q[uod]
sit continuus actus interrogandi, et respondendi. l. continuus. 137. h.
tit. q[uod] eleganter expressit Varro de lin. lat. d. lib. 5. ubi exigit
tanquam p[ro]prio, et continuo requisito, ut statim p[ro]beatur respon-
sum ut non respondet ille statim etc. agebat de iudicali stipulat[ione]
de qua postea futurus est sermo =

Sequitur ut ali-
quid amus de vi stipulationum, q[uae] latissimus fuit apud Ro-
manos, adeo q[uo]d et nullus vere negotius sine illa transigebatur
et ut a principaliori, nec sine ulla curiositate originis facia[m]
noto q[uod] illa potuisse olim, patereq[ue] hodie additus ad n[ost]ra sacra
chatolica religiones signos baptizandus, q[ui] nomen christianae
militiae dat, ante susceptum baptismum rogatur, Credis? et res-
pondet credo, iterum abrenuncias? abrenuncio, ut evide-
rat n[omi]n[e] mali, malis aliquin Mistagogus Ioanes Iacobus
Vuisembaquius disp. iuris de. 33. n. 3. q[ui]a stipulatio fuia fuit
ad baptismus unde Divus Petrus epistola. 1. cap. 3. ver. 26. bap-
tismus facere nos salvos in interrogatione bonae conscientiae, sicut
in greco exemplari legitur in stipulatione alludens ad p[re]dictas
ponsiones, inde etiam apud Tertylianus in lib. de spectaculis, et in
lib. de p[rae]scriptionibus adversus hereticos legitimus in bap-
tismo se esse obligari Deo hominem per sponsiones, quae etiam
sponsiones utitur Chatechismus Romanus de sacramentis cap.
2. de baptismo. n. 2. ex quo tentabo exponere difficiliorem
Tertylliani in lib. de fuga in persequ[tione] cap. 12. t. Aqua inferos

emancipatio nostra, et stipulatio nostra specialis stipulatio nostra est abdicatio ex sponsione qua obstricti sumus Deo, mundo, et diabolo renunciamus et baptismus suscipimus, quae similiter stipulatio quoque refertur ad obligationes, interrogationes l. 1. C. l. stipulationes. 5. § stipulatio ff. ... dia ergo hac sponsione acquirimus remissionem gloriae a Deo, et ... sumus eius filii adoptivi, fratres, et coheredes Christi ... tridentinum sec. 6. de iustificat. cap. 4. Divus Augustinus tomo 10. sermone 51. in Ioanne. Genuit quos et nos, sed quomodo dicitur adoptatos, et adoptate generatos bene ficio ... Divus Ambrosius lib. 1. de spiritu sancto cap. 4. Divus Thomas in tertius Sententiarum distinctione 10 quaestio 2. articulo 1. quaestiuncula 1. et ad secundum, Chatechismus d. cap. 2. n° 5. possumus etiam de appellare predicta stipulatione eam efficientem divinae adoptionis, et remissionis hereditatis caelestis, et autem emancipatio omnino destruat ius adoptionis, quod omne quod potuit adoptio dissolvit funditus emancipatio l. et ius adoptivis. 10. § sin autem. 2. C. de adopt. § at hi ist. de hered. quae ab inst. ... merito a Tertulliano dicitur a gratia, nile peccatus appellatur emancipatio apud inferos, quod ... abrolvit ius divinae adoptionis per quas sumus ex familia Dei, Divus Thomas 1. 2ae. q. 85. et duabus sequentibus. Illustrissimus Papia de catena ... morali lib. 3. de peccatis q. 15. et seq. et aliis. ... aliter exposuerunt Iacobus Pamelius et Georgius Ambianus quorum iis nolumus derogare =

Matrimonia etiam quae olim fiebant solemniter sive per coemptionem atque celebrabantur. Unde a spondendo per mutuas stipulationes dicta fuerunt Sponsalia l. 2. et de sponsalibus eleganter Agellius lib. 4. noct. attica. 4 notant Cuiacius ... ex ... lib. Brissonius lib. singulari de rit. nup. circa pri. Antonius Hotomanus in eodem tractatu cap. 1. Connanus lib. 8. commen. cap. 2. Iohannes Fungerus in ethymologico verbo spondeo, ... nitur ... sufficere ad efficaciam sponsalium l. sufficit. 4. eod. tit. quod est aptissimum exemplum legitimae ...

[illegible]

[illegible] stipulatione firmari, et Alciatus ad [illegible] de [illegible] c. 6. [illegible]. Hec enim [illegible] erat differentia ut [illegible] stipulatio [illegible] quaesisset [illegible] matrimonii diceretur sponsa, [illegible] simplex pactum diceretur pacta. Arnonius [illegible] ad [illegible] Habent [illegible] pacta, habent [illegible] stipulationibus sponsa. Iuvenalis satyra 6.

> Conventum tamen et pactum, et sponsalia nostra
> tempestate paras? iamque a tonsore magistro
> pecteris, et digito pignus fortasse dedisti:
> Certe sanus eras [illegible] Posthume duci.

Unde sponsalia diffiniuntur [illegible] l. 1. de sponsalibus futurarum nuptiarum mentio, et repromissio. Repromissio ad mutuam stipulationem refertur; mentio vero ad simplex pactum, ut [illegible] Cuiacius [illegible] C. de sponsalibus.

Iudicia quorum [illegible] stipulatio, sive sponsio neque [illegible] contendebant in [illegible] provocabant sacramento, aliquando quingenario aliquando quinquagenario [illegible] Festus [illegible] sacramentum [illegible] hunc modum, si male petis quinquaginta asses dare spondes? [illegible] respondebat, deinde interrogabat, si male defendis, et [illegible] causam [illegible] promittis? [illegible] etiam spondebat Cicero [illegible] Cecina; abusit eleganter sacra pagina [illegible] vulgatus sapientiae [illegible] dicebatur sacramentum [illegible] pecunia [illegible] missa [illegible] ponebatur in sacro, [illegible] apud aedem Saturni, [illegible] Festus [illegible] Inde is qui vincebat suum nummum repetebat, nummi vero succumbentis apud aerarium Saturni remanebant. Varro [illegible] de lin. lat. [illegible] sponsionibus [illegible] docet [illegible] Verrina 3. Ci-

Resp. ad 1.

Ciceronis mihi exponitur tx. in l. ... inde. s. de varijs et extraor. cog. ubi Vig. dixit in initio sacramento genere litis, Pancirol. lib. 2. vari. cap. 33. et ... In quo poena temere litigantium, quo peralitigantes deterrite illi fuisse poena pecuniaria videlicet, quae promittebant per has stipulationes, et alia maiori si sua iniuria contendere volebant, veluti decimae, quintae, et tertiae partis litis § 1. et ibi Theophilus in n. ... haec maior poena qui deserebat in sacro quod manebat si ... litigabant, ideo victor et victus ex sponsione et stipulatione agebat ad id quod promissum erat requirendum, docent Budaeus in annotat. priorib. pandectarum in l. 2. de orig. iur. pag. mihi 97. Franciscus Hotomanus lib. 5. de Historia Iuris Romani. cap. 5. Brissonius lib. 5. de formulis pag. 369 Pitheus lib. 1. success. variar. q. 18. Sed ad ... lib. ... lit. C. et ... lit. D. cum multis quae adduxit utriusque iuris peritissimus Praeceptor meus sapientissimus D. D. Martinus de Ontiberos Praesul Calagurritanus in tractatu de Sacramentis in genere q. 1. n. 1. et 2. ad eundem: Ioannes Eurigerus (?) in etymologico verbo sacramentum et novissime Desiderius Heraldus, ag. Antonius Adversus gentes lib. 4. pag. 137. Ex qua observat et selecte explicari potest tx. in l. 3. § in scribit de peculio, ubi docemur nomine trahi in iudicio quae stipulata sunt: videlicet prosponsiones quae initio litis litro ciuo quod imponebant. Item potest reddi ratio curnovatio prioris obligationis stingeret iudicium l. delegare 11. § 1. l. aliquando ... de novat. Brissonius de solut. lib. ... Valentia ... lib. 2. tractatu 2. cap. 9. Duisembaquius disp. 40. ex n. 13. quia per sponsiones in iudicium transferebantur, etiam actiones et ... veteres, et per nullus obligationes neque simul spondebant litigantes stare iudicatis l. si fideiussores 16. § 1. qui potiores de pignoribus =

Leges illud acuta omina per hanc solemnitatem ... ferebant ut ... l. ... de ... in ... Senatorio Magistratu interrogante

Ms. ... [margin note]

Aspersum ut § seq. Gellius lib. 10 noct. attic. cap. 20. Festus in voce scita plebis. Notan. Ant. Augustinus dil. cap. 7. et 8. Brissonius de formulis lib. 2. pag. 137. et seqq. Ant. de Lin. lib. 1. cap. 8. lit. C. et D. onde non male ex L. quintus exponitur ... definitur communis Reipublicae sponsio ex sponsione singulari ... Cujacius ... Osualdus ... lib. 1. cap. 16. lit. D. Cuj. ... Ant. Flaversi ... Forcatulus dialogo 2. notio ... Petrus ... de alceatoribus n. 5. ... adrogatio dicebatur § 1. inst. ... per mutuas, solemnesque stipulationes peragebatur, Rogabatur enim populus an vellet, juberetque ut Lucius Titius Caio Sempronio perinde filius, heresque suus esset ac si ex matrimonio genitus, natusque sibi fuisset, deinde ... filius Patri, et Pater filio rogabat Gellius lib. 5. noct. attic. cap. 19. postea tamen ... lege Regia omne jus populi in Principem translatum fuisse ... § ... Principi ... rogari authoritate Principis ... Nec incurte primus Populo deinde Principe civilis familiae ... ex Patre fieret filius, parens ... caput, ... Ant. Augustinus dill. cap. 8. et ad ll. 12. tab. cap. 6. Revardius ... cap. 8. Brissonius lib. 6. de formulis Don. et Via. lib. 7. ... cap. 22. et 23. Haec explicant sed ita =

Formula adrogationis =

L. etiam ... dicamus, et caeteri negotiationum ... emptionis, et venditionis ... stipulatione ... Emptor ... vendit ... ex ... stipulari ...

nomine principali conveniretur. debuit tamen causam quam debere, ut stipulatio valeret, sive efficax, contractus inter medios in omni iusto est, alioquin stipulatio celebrata sine causa aut pro iocu inefficax omnino fuit l. 1. § 1. ad D. et cui addendi est Plautus in Asinario act. 4. scena 1. ad finem. =

Ballio = Auferet? Ah primum a me, quem miser promisimo = Dein permittuis auferri primum? ego decet = Varrotte. S. et linguam[?] at. et quae respondit ille, clarius quod dixit promitto, sine causa dixit neque responsum potest, quasi causa deficit tale in nationibus, quales dicimus l. 1. et pactis l. stichus 95. § nationis. & adlit. stipulatio recte adhiberi. singularissimus § conventionalis. h. tit. ideo dicimus stipulatio recte adhibere pacto nudo, quod eleganter comprobari potest ex Plauto in Captivis. act. 4. scena 1. Sermo[?] largus est inter Crysalidum parasitum et Hegionem senem, in quo Parasitus persuadet seni se vidisse filium eius, et servum sanos ac salvos in porto, quos periisse putabat: prae gaudio non credidit senex, a iurat iterum atque iterum parasitus, et promisit se eos quaerere, et tunc ut ipsius iustus faciat promittit senex his verbis. Summe coste promme quod vis ex facio celarius etenim, tibi argentum eius ? sincera aeterna. Credere iam dumeno interveniens iudicavi quoniam Parasitus cernit, efficax stipulatio celebrat per haec verba, Crysalidum = Sponde? = spondeo et Hegio = spondeo, non potest enim oratius cogitari ad explicanda l. 1. veniset. 7. § 2. fere. 12. et pactis ubi docemur ad confirmandum pactum generale stipulationem solere adduci =

Necesse quod contractus adiectus fuisse probari potest ex Plauto in Rudente act. 5. proteus ubi Labrax promiserat Laurentium[?] liberi ac Gorgias se indicaturum offerat, et primus petit quae solebat ? clarent vel filii tibi investiget ? inasceret? promittit Labrax, et solemne iuramentum interponit, praestaret ? iuramentum promissionis in Romano ubique uniqui pariebat

l. i. suing. § videlicet q. id ideo de efficacia ingenuitatis [illegible] pulario: sed Labeo fidi fregit [illegible] de persona [illegible] sin, si ex q. cum placuerit, cum Labeo dolo excepti [illegible] ob quibus vbis. Cedo q eis nabe iudici, videlo [illegible] stipulaty sis, r. iure eandum siem, quinq, et [illegible] natus annos: sed iudex a [illegible] iterum rogabat, [illegible] faten, sed exceptionibus instituti [illegible] Historia [illegible] sapitur=

M

utuo [illegible] stipulatus probatur ex loco Senecae [illegible] hic pecunia p ad iecit [illegible] sed cum illa domo [illegible] tulisset ille dedit eam; sed nunquam [illegible] est, [illegible] rogauit, et [illegible] obligauit ingenuamento [illegible]. Ccc distinguitur sumere mutuum a rogare; q [illegible] [illegible] significat [illegible] pecuniam accipere; Rogare vero sumere mutuum solemni stipulatione ex j. l. stipulatus. 126. § Chrysogonus h. tt. Inde exponitur locus Suetonii j. Bitellio cap. 14. tunc feneratorum stipulationes publicanorumq, qui unquam a se aut Romae debitum, aut via portorii flagitassent vix illi peperit Loquitur de crudelitate Bitelli, qui supplicio affecit omnes creditores, qui nunquam ab eo debita exegissent, et [illegible] foeneratores, et stipulatoribus, q [illegible] [illegible] mutuarie exercebant plerumque mutuum stipulat firmabant, ut potest colligi ex l. certi condicti. 9. § numeraui, & seqq. de rebus creditis, quae ad partes floris sunt plus quam satis=

In Laudem Deipa Virginis Mariae concepta sine labe peccati originalis. amen Anno. 1676.

TRACTATUS

secundus de Fine cum innumerata sit stipulatio ubi disputatur.

Per quem acquiri possit obligatio ex stipul.

Anno 1653.

N.° 1.

Ad finem spectat [illegible] primum [illegible] dante [illegible], qq. accedit stipulatio, sed et [illegible] hic [illegible] nareus quum [illegible] aquasi [illegible] pendet tota disputatio [illegible] acquiri nobis [illegible] obligatio, ex [illegible] l. [illegible] stipulatio 38. § [illegible] 17. h. tt. [illegible] § [illegible] Instit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] obligatur, [illegible] [illegible] sterent, hic [illegible] [illegible] stipulationis, [illegible] [illegible] quatenus interest, [illegible] [illegible] [illegible] nacty, sed omnium [illegible]; nemo n. alteri [illegible] potest. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut Scaevola ait in l. [illegible] tutela 73. § 4. ff. [illegible] l. [illegible] stipulationem; [illegible] frequentior, et [illegible] apud Romanos [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quotidiana est, in scholis [illegible] frequentissimo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Principio.

N.° 2.

Dub.

[illegible] hanc [illegible] Alteri [illegible] stipulari non posse, probat. ex d. l. 38. d. § 17. h. tt., [illegible] § alteri Instit. [illegible] l. [illegible] C. [illegible] l. [illegible] 57. § [illegible] ff. [illegible] l. [illegible] [illegible] locis habet [illegible] [illegible] quaeq. [illegible] q. [illegible] modi civilis [illegible] l. [illegible] 53. [illegible] [illegible] dom. Supponit q. [illegible] certa l. [illegible] 24. § mora 2. [illegible]

de h. here. l. xxii. ff. si quit autem habet locum, patri nudis,
nemo potest alteri pacisci, stipulari, dari, sive ex tex.
neo n ff. de stipul. l. ex scent. 11. C. de pactis l.
27. § 4. C. § pacta 4 in omnibus ... l. et hered.
11. § nos autem 2. in seq. l. fideiussores 23. eod. quamvis
... alteri ... l. 1. C. ... pro ...
... 4. ... C. ... 71. ... donat, ...
alteri ... pro ... l. ... C. de donat. ...
dat. l. ... pater 19. C. de i. dot. ... quamvis sit ...
... filius emancipatus, ... similes ... genero. 26. C. de i. dot.
l. pactis. 4. C. de pactis ... l. iter. 26. § filia 4. de pac. dot.
l. debitor. 59. § ... S.C. ... liberis. l. ita 126. § Chrysogon.
... in ... pretium ... l. multis. 6. C. si quis alteri vel sibi ...
... loci ... nemo potest alteri emere, l. ... ff.
de a. e. empt. et ... acquisit. ... actionis, aut obligationis ...
... l. solutum. 11. § ... liberis de pig. act. l. ... 2. § ... 18
... stipulatio alteri facta ...
... extraneus ... stipulam. l.
... 17. § pactus ... de pactis, quoque ... civile ...
... canonico ... 2. ... et di.

1 antiquis ex l. 7. tit. 11. p. 5. ...
... 38. § alteri, et ultra relatos a ... Richardo ...
... quos ... Vasquez ... tit. 6. ...
... 38. ... Pater, Sanchez ... de matrimonio ...
... tomo 2. trac. 2. dis. 264. et seq. ...
... civilis alteri ... 64. ... 2. ex n. 28. ...
... l. ... 46. ... Robles de Salcedo ...
... 4. 14. ... 40. novissime ...
... creditorum ... 2. ... 26. ... Oleado
... iuris et act. tit. 1. q. 9. ... Scholasticis ... trac. 7. ad ...
... pater. 23. de pac. dot. et ... ad ... nobis ...
et aliis loci. Ant. Faber ... 9. ... numeravit, et ...
... de rebus ... l. solutum. 11. § ... liberis de pig. act. late ...
et ... 12. ... 17. et 18. ...
... 11. ... tutela 73. § ... l. ... et aliis
... referenti.

Sed ...

Octavo.

Ratio dubitandi —

... dicamus, nec maior ratio cur alij liberentur arbitrarie, qua rei adquirant obligationem, ... hominis beneficium hominis servus, 7. et ... expr. sed extraneo ... , quia ille debet, extraneus ... obligat liberam l. solvendo 39 ... l. solut. 23 ... solvere 53 ... solut. Adeo quod ... debeat sub pignore ex solutione extranei, petere ei pignoratitia l. si ... 40 ... possumus adquirere extraneo liberationem et actionem pignoratitiam, ita ... obligat ... dubitandi ... ex ... moria ... de usuris ... Text. ... 3. 4. ... extraneus ... ne ... faciat, ... extraneus cavere pactis ... extraneo.

§ 4.

Ratio decidendi —

Quarat dubitandi non obstante, retinenda est ... explicatur ... tanda est ... differentia inter ea que civiliter, et ea que naturaliter adquiruntur ... adquiri possumus per nos met ipsos, aut per eos in nostra potestate, sine que non adquiruntur naturaliter adquiri possunt ... etiam extraneus l. eaque 53. de adquirendo rerum dom. civiliter dicuntur adquiri que solis verbis aut consensu geruntur veluti stipulando, aut pasciscendo, que facta naturaliter, aliquod preferunt, ut traditio apprehensio, aut quod simile, eo que respectu realia aut naturalia appellantur, ut docet Donelus in lege prima C. per alias personas nobis adquiritur numero decimo sexto, et decimo septimo, et obligatio naturalis dicitur eodem sensu, que ex mutuo resultat, ad differentiam obligationis ex stipulatione, que appellatur civilis, quia altera re, altera solis verbis contrahitur, l. lege si ita stipulatus centesima vigesima .6. §. Chrisogonus hoc titulo nostro de verborum obligationibus, nottant Antonius faber in l. certi condictio 9. § numeravi 4. de rebus creditis Dominus Larriategui ... 2. select. cap. 7. n. 2 ═

N.° 5.

differentiis [illegible] Gifanius [illegible] l. aqua n.° 5. q. [illegible]
bus adquisitionibus [illegible] habetur, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] modo [illegible]
[illegible] huius differentiae [illegible]
[illegible] d. l. 53. Glo. [illegible] aferuit in his [illegible]
[illegible] aliorum factis [illegible] videri, quod [illegible]
[illegible] Sed [illegible] singulis, [illegible]
fuit [illegible] Fabonius l. [illegible] § [illegible]
[illegible]
[illegible] Nec [illegible]
[illegible] Gifanius [illegible] n.° 10. [illegible]
[illegible] 0. [illegible]
[illegible] 92. § [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] adquisitio [illegible]
[illegible] differentias [illegible]
[illegible] modo [illegible]
[illegible]
[illegible] in his [illegible]
[illegible]
[illegible] 18. § [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 53. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] Sed [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible] 6. C. [illegible]
[illegible] 2 [illegible] ex [illegible]
[illegible] adqui-
[illegible]
[illegible] accidere =

N.° 6.

Q [illegible]
[illegible] iudicaverunt [illegible]
[illegible] 18. [illegible]
[illegible] C [illegible]
[illegible] Romano [illegible]
[illegible]
[illegible] ideo noluerunt alterum
alterius nomine agere posse in [illegible] actionibus, quales sunt emancipationes, [illegible], acceptilationes, et similes. l. nemo
l. 123. ff. de R. I. l. 1. C. per quas personas [illegible] curatores. 20. et adquirenda hereditate
et aliis quas cumulant Rebardus, Petrus Faber, et Iacobus
Gotofredus in d. l. 123. in iudiciis adeo stricta fuit l. Rom. [illegible]
[illegible] Procuratorum [illegible] sed ipsi litigatores [illegible]
[illegible] debebant, [illegible] impedit [illegible]
[illegible], ut [illegible] l. 12 [illegible] apud Gelium l.
20. noct. att. c. 2. de [illegible] Augustin. c. 36. [illegible]
bardus c. 5. et alii [illegible] de legibus decemviralibus [illegible]
[illegible] lib. 6. 16. Petrus Faber ubi [illegible]
[illegible] Vas [illegible] ad titulum [illegible] vocatur [illegible]
[illegible] nec lege [illegible] permissum fuit, ut captivorum [illegible], vel absentium [illegible]
[illegible] principiis institutionum de
[illegible] agere possumus, et [illegible] actiones,
et iudicia certis [illegible], nec causarentur
alii errores eorum, qui suo nomine agebant, ideo [illegible]
[illegible] receptum fuit [illegible]

multi erit omissum fuit quod contrahere, et a lucro, iure d. l. quotiens 73. §. ult. omnia .n. quae animi, dispositionem tangunt, quae vera, et certa esse debent, totus 76. tit. l. necessaria, aut certam rem debebant retributione, contractibus, idem Paulus, l. quemadmodum ll. X. O. tit. Cum dicitur nemini pacto contrahere esse, quae semper aliquid ... in terminant .... tit. .a. §. alteri ... ... l. ... Quincunque ... ... Paulus ... ... sit ... et ... ne ... contrahi ... aliena ... contractus ... ... detrahens, ... Et ... cap. ... lib. 6. ... q. 1. que ... ... Belli ... ... gubernat lib. 1. q. 12. Talis ... ... alteri contrahi, aut ... posset, ... quae fuit ... facto alio ... deliberat, ... facto ... ... mo... ... ... l. ... hibere ... ... l. ... 6. ... ut ... facto altero meliorem conditionem altere facere posset, ... civile, ... contractibus, et cautionibus ... ... nec fuit ... extenderetur ... acquirit, in summa si interrogemur cur non liceat benefacere alij ... illi obligationem, aut exceptionem, ex contractu, et ex pacto. respondendum est ... civile non ... mutuam concrahere, et cavere; Iterum si interrogemur, quare ex modo naturali alij acquirere possumus, respondendum ... .n. ... civile, et ex ... sit naturalis ratio, ... hominibus benefacere homini. l. servus ... ... apparet ... ... , a iure

specialis Romanorum petenda est, ut notant praeterea Gratis d. c. bellis, et pacis lib. 2. cap. 11 n° 18. Cobarrubias in cap. quamuis pactum de pac. in 6. § 4. n° 19. facit in rem multi elegans, et acutiss. Patris Molinae d. 2. tomo disp. 266 =

N° 7.

Ex quibus discendi rat. facile diluuntur obiectiones supra n° 3. oppositis, supponimus in iuris naturalis documentis ll. interesse hominis bene facere homini, sed ius ciuile ad tollendas ambiguitates, quae poterant in contractibus oriri ex interuentu extraneorum, voluit ius naturale restringere, quoniam multas causas naturales adquirendi obligationes substulit, si non introduxerit nullam obligationem sed dictamine naturalis rationis, ut cum iudicio censet Molina d. disp. 266. vers. ceterum, et forte nihil ominus negandum quod non est maioris rationis adquirendi obligationem alicui, quam adquirendi liberationem: obligationes enim adquirimus stipulando quemadmodum ciuilis, et adquisitio iure Romano prohibita liberationes uero adquirimus soluendo pro alio, quod est factum naturale quod extraneo pro dare possumus quod ius ciuile non prohibuit =

N° 8.

Sed si haec sint satis ad difficultatis solutionem amplius prosequendum est in ipsis textibus 1° enim docemur in l. soluendo 39. de negotiis gestis posse nos pro alio soluere etiam inuito, deinde ad igitur alterum posse facere meliorem conditionem alteri, etiam inuito, Idem repetitur in ll. citatis supra n° 3. et in l. 1. § nec actio 24. de exercitoria act. l. 4. tit. 14. p. 5. sed iuris, et rationis naturalis principio obsistere uidetur, ll. enim apud Lactantium lib. 5. diuinarum inst. cap. 20. non est beneficium quod ingeritur recusanti, et apud Paulum in l. inuito 69. de reg. iu. inuito beneficium non datur; et de donat. in l. hic 19. § non potest de donat. et in alijs iuris effectibus, quos cum sui eruditissimis eruditionis testimonijs refert Faber in d. l. 69 — Accursius in l. solutione 23. de solut. quae sequuntur

Explicatur l. soluendo 39. de negotiis gestis

et l. inuito 69 de R. I.

De Rebus.

Accursiani, et inter Richardus, p. 9. dist. qq. modis li-
ber obligatio nº 52. et seq. reg. [illegible] reminerentur fidel
bienn. et privilegij. aliq. ac indultis, que invitos
non conferuntur: sed n. unicuiq. renunciare illis favoribus
qui pro se introducti sunt l. 46. de pactis l. si q. 29. C. eod. tit.
Verghe [illegible] faciunt quod dicta illa loquitur de alienat.
libertorum, qui invitis non conferuntur, ut notant Cujac. Petrus
Faber, et Menardus. Rursus donatio invito non adquiritur
d. l. 19. §. non potest de donat. nec legatum quod totum lucrativum
[illegible] tit. 7. §. Pomponius l. si me 83. de minoribus
l. si ab. 86. §. servus de leg. 1. Cuj. in l. servum vetans
62. h. tit. et tit. 2. distinctiones Papiniani in l. si fideiu-
ssor 59. de adiect. indebiti, et tit. 17. quaest. et in l. 31. Afri-
cani 71. §. Titio genero de adiect. et demonstr. et Her-
mogenis tit. 3. selec. cap. 31. in [illegible] tangunt, sed non explici-
uerit omnino, melius est [illegible]. Antonius Faber in Papini-
aneo tit. 3. pr. 2. illat. 8, qui distinxit beneficia, quae-
dam in meris commodis recipientis qualia sunt adquisitio he-
reditatis, donatio, legatum et similia a beneficijs, quae reci-
pientem liberant a damno, et periculo: illa invitis non fiunt, nec
est quare homines ad recipienda gratia [illegible], quae sunt spe-
cies obligationis l. sed et si lege 25. §. consuluit de petit. heredit.
haec fiunt invitis, sive quod nullo caret, cum illa recusent,
sive, quod in [illegible] non veniret ei, qui ad[illegible] periculum esti-
mat l. non tantum 6. de appellat. ideo invito conferri libertatem
§. si vero C. de test. manum. ne in miserrimo servitutis de-
tineatur, quae morti comparatur l. servitutem 209. de reg. iur. de-
bitor etiam liberatur invitus, cum sit in [illegible] creditori, quae
servitutis species, et res periculi plena ob molestias cre-
ditorum de qq dixi in l. ad id mobilia 15. §. [illegible] de vendit. [illegible] iu-
dicato. Hic eadem [illegible] duplex benef[illegible] beneficio for-
re in quibus, ut loquitur Imperator Leo. in [illegible] Nove. 102. et
re similia agnoscit Seneca lib. 2. de benef. cap. 14. ad ea [illegible]
et explicandum sic Petrus Faber in d. l. 69. = Rursus
ex-

explicat quod dicitur in l. solut. 23. ff. solut. debitorem li-
berari eo invito, si alter pro eo iudicium suscipiat: dixi
[illegible] n. 6. neminem sine iudicio operari posse sed
hec in diversum sensum obtinent, quia [illegible]; Adverten-
dum est interest alterius invitum debitorem liberari in manus
qua solvat: possumus enim alienum periculum nostrum facere
solvendo et subiciendo nos alienae obligationi volen-
te creditore, etiam si debitor nolit l. si stipulari. 8. §. 1. de novat.
l. si debitor 91. ff. solut. Quin leo observandum est, novationem
contingere in tantum si secundus debitor suscipiat peri-
culum alienae obligationis contrahendo; sed etiam si iudicium
pro eo suscipiat litem se offerendo: item enim per iudicii suscep-
tionem novatio quae necessaria appellatur l. aliam. 29. de
novat. Luna l. 3: Quid scribit et peculio aliis quos commu-
niant [illegible] tit. 2. et solut. Petrus Faber l. [illegible] be
[illegible] in Valentia tit. 2. illustribus tractatu. 2. cap. 4. [illegible]
[illegible] Mendoza ad l. Aquiliam tit. cap. 3. sec. 2. sensus est
debitorem posse liberari etiam invitum in tantum solvendo, sed etiam
novando: sive novatio fiat per stipulationem, sive per iudicium subeundum
quia possumus offerre nos liti pro alio, et ex aliena obligatione
periculum nostrum facere l. qui liti. 45. de hered. petit. = Ex quo
liberavit explicando etiam l. si et per iusiurandum. 13. §
tutor. 10. ff. de accept. ubi supponit neminem posse facere
acceptam obligationem alterius, sive quidem alterius acceptilatione
liberari, quamvis sit tutor, curator, procurator eius, quia
acceptilatio est actus legitimus l. actus. 77. de reg. iur. et actus
legitimi per alium expediri non possunt l. nemo. 123. eod. tit.
Sed quamvis extraneus non possit alienam obligationem acceptam
facere tamen potest eam tollere novatione hoc modo promitte-
re possit creditori volenti novare id, quod prior debitor
debebat, quo ipse debitor efficitur, et prior debitor desinit
consequentia debere; tunc possum propriam obligationem accep-
tam facere, et ab ea liberari per acceptilationem et prius liberatus
sit primus debitor novatione. Qua cautela dicitur [illegible] utendum
est, quando volumus absentem liberare per acceptilationem

Explicatur lex solutionem 23. ff. solutionibus

explicatur l. 13. §. 10. de accept.

q. creditor vult remittere debitum nec presens erat debitor, cui posset fieri remissio. Cuj. lib. 5. observ. cap. 16. lib. 18. quaest. Papinianij d. l. actus 77. latius tm. Tommasino uidendus Petrus Flabertus Fernes. cap. 22. pag. mihi 319. et seq. =

N.o 10.

Tollitur q. aliena obligatio siue nouatione, siue solutione extranei, q. a tollatur obligatio solum requiritur quod solutum, uel satis factum sit creditori secundum ipsius uoluntatem, ut ad nos Iustinianus ait in pr. Inst. qq. modis tollitur obligatio a bi. n. ab uno sum exequutum fuit frustra ab alio idem repositum, q. bona fides non patitur, ut bis idem exigatur quare e Secundum autor Cuj. ... quaest. 11. d. lib. A. dixit non tamen extraneum solicentem liberavet, qua solutione ipsa, ex quo etiam necessariis consequentia fit, ut si prior debitor liberatur, sub pignore posset pignus repetere nalterius ex solut. l. si pignore 46. de solut. Soluitur quippe pignus principali obligatione soluta l. sin. q. S. ... de pignor. act. neque tamen ex adquisitione extranei facta quae ex necessitate iuris debitor pignus suum repetat q. sublata obligatione principali, remanet res sine causa apud creditorem, arg. ex l. 2. de condict. sine causa =

N.o 11

Deniq. non obstantibus. l. si. qui solut. 29. S. nonas. ... ut furti, et l. prohibere 3. S. quod ui aut clam. In quarum l.a docemur mora omnium debitores nisi soluerit interpellatus a Procuratore q. mandatum habebat ad exigendum famaeq. debitore: et mora autem perpetuatur obligatio h. e. et si res pereat per mora soluenda est eius estimatio, nec interitu rei liberatur debitor l. q. te mihi 5. de reb. cred. l. ex legati 23. h. tit. itaq. interpellatio facta a procuratore perpetuat obligationem creditori quod uideretur adquirere actionem siue eius perpetuationem ex facto extranei. Sed consultius esse

cres

respondet h. n. est adquirere solleat, quia iã adquisiverat, sed eius ministerium interpellandi et n. interpellari debitor legitimo modo in mora non soluendi constituit, verum autem est interpellatum eadquod qui interpelleret, quod exigere posset, ideo procurator non tam adquirit, quam ministerium prestat, quod explicauit Duarenus in l. per quem nobis 72. de solut. et asseruit non posse nos act. adquirere per procuratorem, sed posse retinere, siue perpetuare, explicant sic Antonius Faber ad rat. ad d. l. 72 Cuiac. lib. 7. Pauli ad edictum in d. l. 24. Petr. Fauer in l. quo tutela 73. de reg. iur. in § n. Don ... stipulatio 38. § alteri n. 70. h. tt. Gifanius in l. quecumque. tt. ex n. 23. de O. et A. qua etiam fidelior, secundum eos de authores de albandis tt. in l. prohiberes quod ui aut clam. l. in 15. de per. ... l. si procuratorem de noui operis nunciatione l. cum nemus l. 2. de reb. aut. iudi. poss. =

Consectarium primum.

De adquisitione obligationis per extraneum ex causa mutui.

N. 12.

Ex qua doctrina, primum sequimur adquiri nobis per extraneum obligat. ex causa mutui, que resolutionem controuersa fuit ut patet ex tt. in l. 9. § si numos 8. de reb. creditis ubi Ulp. retulit Aristonis, et Iuliani testimonio, putauit non Aristo si ego numos meos velut tuos dedissem, i. e. tuo nomine ex causa mutui, tibi adquiri condictionem non solum quando volente te, et iubente numos meos tuo nomine dedi, sed etiam si nesciens, et absens esses, interrogatus de qua re Iulianus asseruit verum esse Aristonis ius adque confirmanda vtitur argumento quod concludit per hunc modum. Si voluntate tua dedero numos meos mutuo condictio proculdubio adquiritur;

Ergo idem dicendum est, si dederò te ignorante. Non videtur satis argumentandi ratio, scilicet valde esse [illegible] quod si is extraneus non posset nobis actio adquiri, nisi adquireret, et si is actus fieret nostra voluntate [illegible] l. 1. § 11. et seq. de iis. act. igitur actio mutui tali re [illegible] nisi ut extraneus possit adquiri. Si incertus est [illegible] refert, an is cuius nomine [illegible] datur sciat [illegible] l. 1. § 11. [illegible] ratio decidendi [illegible] alio [illegible] illis [illegible] fundandus adquirendus obligatur scientis et volentis per extraneus [illegible] quotidie [illegible] pecunia quam non habent [illegible] [illegible] ab alio ut ille suo nomine credat titulo debiti [illegible] [illegible] omni ratione decidendi, et [illegible] explicandum [illegible] res ex [illegible] [illegible] erat [illegible] mutuo dare pecuniam [illegible] habebam [illegible] debebis exponere [illegible] tradere [illegible] [illegible] manu mea [illegible] futuro debito. Ut autem [illegible] [illegible] ratione brevi manu [illegible] actus [illegible] mutuo frequentissimum [illegible] [illegible] l. [illegible] 15. [illegible] [illegible] et [illegible] l. [illegible] § [illegible] [illegible] l. [illegible] § [illegible] de donationibus inter [illegible] [illegible] 9. § interdum de adquirendo rerum dominio [illegible] [illegible] huius adquisitionis est [illegible] brevis manus, [illegible] actus [illegible] actus [illegible], ut [illegible] [illegible] Faber [illegible] [illegible] 8. =

Imeo [illegible] tur [illegible] [illegible] adquiri [illegible] [illegible] habere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] beneficium [illegible] [illegible] l. 1. [illegible] 69. [illegible] et nullo alio [illegible] testimonio. Ego [illegible] dominij et actionis [illegible] ex l. [illegible] [illegible] h. tt. [illegible] [illegible] [illegible] possessionis, aut [illegible] affirmare ex l. [illegible] § [illegible] de adquirenda [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] a [illegible] et [illegible]
[illegible] de [illegible] tradunt. [illegible]
[illegible] potestate [illegible] multoties [illegible]
[illegible] requisierunt. [illegible] patet. [illegible]
[illegible] Cum de [illegible] verbis [illegible],
[illegible] forent. [illegible]
[illegible] habere [illegible] debet
[illegible] excercere. [illegible] Cum nemo [illegible]
[illegible] Camelus; [illegible] potestate [illegible]
[illegible] habere mutuum [illegible]
[illegible]; [illegible] aestimare [illegible]
[illegible] legat [illegible], potest illud
[illegible] non. [illegible]
[illegible] dedit; [illegible] non [illegible]
[illegible] aequitate [illegible] decernit
in numero [illegible] pecuniae, [illegible] damno [illegible] moveri; maxime
[illegible] posset secundam [illegible] eius, [illegible] pecuniam
[illegible] fuisse, [illegible]
[illegible] sibi. Docet [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] pecuniae [illegible]
[illegible]
[illegible]

N[illegible]

[illegible] non [illegible]
[illegible] L [illegible]
[illegible] dedit, [illegible] dedi [illegible]
[illegible] Cymerys [illegible]
[illegible] et habet [illegible] pecuniae [illegible]
[illegible] mutuum, [illegible] pecunia [illegible] dare
[illegible] mutui [illegible] dicto [illegible]
[illegible] mutuo pecuniae [illegible] alienam

pecuniã eo cui nõ dabatur fore mutuo et in hoc casu receptum fuit ꝓ utilitate et ita mutuum tra fuit ut ꝓbat text. in l. 2 C. ꝑ quas ꝑsonas nobis adquiritur; et differt text. in l. si ita 126. § Chrysogonus h. tt. ibi planè si liber homo tibi nomine pecunia daret tua ꝑsona, aut nobis solueret obligatio nobis pecuniæ creditæ adquireretur.

Hoc autem receptum fuit ne sine ꝑsona actio esset; quæ ꝑsonæ poterat ei adquiri, qui dedit, et nec sibi nec suo nomine dedisset argumento ex l. si genero 26. C. de iure dotium, nec spectare ratihabitionem absentis: idcirco ꝓximus alteri adquiritur, sed reuocabiliter, ut si nomine ratihabuerit actio reddeat ad mutuantem, directa ꝑsonam utiles ex quitate d. l. absentis 41. Ergo si hic ꝑcedit in eo qui dedit nummos domini; facilius ꝑcedere debet in eo qui ꝑ nõ dedit, nomine absentis, ut docet Menchaca d. q. 58. ubi frequentius nº 15. vers. 3. quem laudat, et sequitur Osu. ad Ggom. 41 12. q. 17. litt. R.

N.º 15

Cum qui eo quo domini nummos mutuo dedit ꝓximus recurrere ad rationem; in sequens est, ut dicamus, ideo ex numeratione extranei adquiri actionem ei, cui non datur: quia adquisitio ꝑ actum namque numerationis ex qua extraneo ꝑ extraneum adquiritur l. eaque 53. de adquir. rer. dom. ut dixi nº 11. illustrat indicauit Vl. in l. certi dictio. 9. § numeraui de rebus creditis, et omnium ꝑ laudatis a Menchaca d. q. 58. a nº 12. Neque dicendum est ꝑ Accursio d. l. 9. § nummos verbo velut tuos intelligendam esse hanc doctrinam, quando extraneus nummos dedit de facto absque aliqua conuentione: hoc enim impossibile est, quia non datur contractus sine conuentione l. 1. § 1. de pactis, et in mutuo specialiter ꝓbatur ex l. qui me, et ibi 32. de rebus creditis. Ratio autem ex qua ꝑ numerationem adquiritur extraneo, est quod h. ꝑ traditum ꝑ ualet numeratio, et ob iumpræsumptionem, facit quæ tacite minoris etiam meti,

l. 3

in § si ita stipulatus, eo, [illegible] seruum [illegible], [illegible] nomine credo pecuniam, et tibi eam reddi stipulor in [illegible] nomine justitie, [illegible] valet ut [illegible] contractus mutui, nec [illegible] utiliter d. l. 9. § numeraui, cum duobus seqq. d. l. sicut 126. § Chrysogonus h. tit. cum aliquibus, quo in casu stipulatio valere ex duobus contractibus, [illegible] teneret [illegible], sola stipulatio l. sicut. 6. [illegible] fi. cum l. seq. [illegible] quae explicant latius [illegible] in d. § numeraui, et in d. § Chrysogonus =

Consectarium nonum secundum:
Obligationem pignoris per extraneum adquiri non posse.

N.o 16.

Sed [illegible] super dixi, eo [illegible] uidentur respondeat; contractus pignoris non minus traditione rei perficitur, quam contractus mutui, l. 1. § creditor. 6. [illegible] [illegible] § creditum. 4. in [illegible] modis re contrahitur obligatio. Sed extraneo [illegible] non potest nobis adquirere obligatio pignoris [illegible] [illegible] nomine nostro l. [illegible] 11. § [illegible] libera d. [illegible] a [illegible] extraneum, nec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Aucto [illegible] ex eo quod docemur in d. § libera posse adquiri possessionem pignoris per extraneum, [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] et postea [illegible] nomine [illegible] extraneo [illegible] [illegible] adquiri non posse [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] l. eaque 53. [illegible] ad. [illegible] dom. [illegible] possessio, qua obligatio pignoris per extraneum potest adquiri.

N.o 17.

Licet huic [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] difficultatem Bartolus in d. § libera n.o 4, et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] principalis obligatio per extraneum adquiri non po-

Meus

xti, sic nec potest accessoria, sed nec nimirum hoc facit, l. qui est si obligatio principalis potuisset tam qui in aequum tradita ex causa mutui, obligatio pignoratitia qui... adquirebatur donec Iustinianus iustituit... Coequatis prius: Secundo quia non adeo certum possessor... vel alter ... ex l. debitor ... l. ex ... ... 30 ... de except. rei iud. Secunda ratio Bartoli ... persona ... ergo ... actio ex mutuo et ... ... ex ... adquiritur ... dicitur ... sequitur ... difinitionis Papiniani l. possessio ... ad ... spiritus ... existimat ... nomine pignoris deberi nobis pignoratitia adquireret ... Tamen ... quam domino caueri, vt qui accepit pignus ex causa mutui ... alteri illi pignoratitia adquirit, ... facit ... l. 1. § si te ... caueri ... depositarius ... traditio videtur facta ... depositario ... traditio ... dom l. ... ... Faberautem ... ad ... de pig. act. ... ... l. nominis ... existimauit ... sesionem hanc ... ex illis quarumcumque rationem reddi non potest. Adde ... est difficilis =

N.° 18.

Quaerex plicemus ... simul differentia inter mutuum et pignus quod ... adquisitione obseruatur, est ... obligat adquirere obligat alteri ex actu non ... tradenti, quia enim tradit obligat adquirit: ... est qui obligat accipiens sibi, et alteri ... obligari, nec ... mutui petit ex sua natura recipiens obligari; ... pignoris constituendo, quia non alieno accipit pignus, ipse nihil aliud facit quia de pignore ... tradendo ... et debitor ...

Dec. 80.

tradit l. si is 17. § de pignore 2. ff. de pignoris l. si .. 9. §
pri. 2. ff. de pignorat. act. ... q. accipiens possiue sese
illic, ideo non pignoris ... dependeret tradit. ...
ex p. debitoris, nec ex p. creditoris, ut mutuum: quare ex
... creditori remanet in pura ... qui est acquisitum
... dixim. n. 11. et ... alteri ...
... adquiri. Accedit obligat. pignoris ...
... act. directa debitori, ut restituat rem ... solu-
ta pecunia d. l. si rei 9. § omnis et seqq.; et debitori te-
netur creditori refundere ... facta, in re pignori tra-
dita l. si necessarias. § 3. alijs de pig. act. Ergo non posset al-
teri alteri pignoris oblig. adquirere, quia illi obligaret
debitori, q. non sit ut ... C. de filij ... patre, et seq. Qua
doctrina ... iudicauit, nec .. ex p. Castrensis in
l. et b. ff. d. § per liberam =

Itaque li- N.o 19.

bera persona, quae paciscebatur de pignore illud quod recipi-
ebat etiam ex causa mutui nomine alterius, i. e. alterius fauo-
re sibi adquirebat, debebatque cedere actiones, ei cuius nomine
contraxit, donec Iustinianus in l. 2. C. per quas personas nobis
adquiritur sanciuit, ut quemadmodum ex causa mutui obli-
gatio principalis adquiritur alteri; ita adquireretur hypothe-
caria, et pignoraticia ex eadem causa contracta; quod ita indistincte,
adquirit, siue proprij nummi, siue nummi domini mutuo dati
sint eius nomine, quia non distinguit, ut notaui in n. 11. ideo
admitti non potest doctrina Antonij Fabri in l. coni.
edit. 9. § si nummos de reb. cred. existimantis non
adquiri pignoratitia domino, quando alter eius nomine pecuniam
... dedit et ... pactus fuit de pignore:
non enim nititur illo iuris testimonio, nec opponi potest huic doc-
trinae ... l. 2. Et quamuis ea recepta defendi posset, ni-
hil adiectum est a Triboniano in d. § per liberam quando dixit,
ignorans obligat liberam personam non semper adquirere ...
... quod aliquando posse adquirere, cuius rei bonum
exemplum iudicauerat. Et quaeri quando proprios nummos domini

extraneus dedit tm dimidium, ut existimem illa verba ni semper adiecta fuisse a Triboniano, ut is vetus amono opponeret: quo pignoris obligatio adquiri extraneo casu mutuum, ut consuluerunt Ale... Alciat. in d. § liberos. Cujac. in recitationibus addit. C. per quas personas nobis adquiritur Gifanius l. quaest. lib. 11. n° 8. d. 9. et A. =

[marginal note: N.° 20.]

Adeo verum est a liberos personas pignoris obligationes extraneo non quaeri, ut plerumque non adquiratur nec quidem procuratoris et tutoris, ut inquit idem text. in § liberos. Sed de utraque persona distincte dicendum est: ait, nequaquam procuratoris plerumque. Additio Alexandri putat, verbum plerumque additum fuisse a Triboniano per d. l. 2. in quos probant authores proxime laudati. Sed Duarenus ad tit. de pignoratitia act. cap. 8. n. 4 similiter existimat ideo adjici limitationem generali regulae de non adquirenda nobis obligatione per procuratorem, quia aliquando casus est, quo per eum possit extraneo obligatio adquiri, quod ex infra dicendis constabit. Verum est enim per procuratorem obligationem pigneratitiam alii adquiri non posse quoad rem, tamen ... multas limitationes recipiendas, saltem respectu actionis utilis; haec enim tam ex causa pignoris, quam ex aliis, si per procuratorem domino quaeritur: veluti si ex re, et circa rem domini contrahat, et pignus accipiat super obligat. contracta domino: quo tunc, quamvis non directa, utilis tamen actio adquiritur domino l. si cui 27. § 1. et l. seq. l. quod procurator 68. de procurat. l. Julianus 13. § si procurator de act. empti. l. 9. tit. 11. l. 5. Don. lib. 12. cap. 17. et Salterii n.° 62. Gifanius in l. 6. quaest. q. 11. n° 10. et A. a n.° 17. et alios quos refert, et sequitur Dor. Vlea tract. de iure iuriusque et actionum tit. 4. q. 9. n.° 6. Secundo si procurator suo nomine sibi actiones adquisivit, quae ad dominum pertinebant, incepit abesse aut latitare, antequam domino cederet; tunc enim ne periclitentur res domini utilis actio illi accommodatur ex contractu procurato-

terio

tomo l. 1. § vlt. et l. seq. de in rem act. l. damni. 18. § vlt. de
damno infecto l. in omnibus, § de pretoriis stipulationibus. 3.º si
dominus presens sit et procurator stipuletur, et contrahit. l. si
procuratori 79. h. tt.º, quod ut quis presens mandase creditur. l. 1. § si
iusserint l. quod meo nomine. 18. § pro venditore de acqui. pos. et inde
facile authores supra laudati exponunt tex. in l. si iter. 11.
de pig. vbi si procurator mandante domino, vel ratum habente
pignus accipiat illi adquirit obligatio: et per ea verba in l. si pu-
blicij. 16. § 1. eodem tt.º in eodem casu verba domini recte pignori obligat;
quia dominus ipse accipere, et obligare videtur. In his inspectionibus
verificatur doctrina Duareni supra posita, plerumque per procu-
ratorem actio pignoratitia domino non adquiri quia aliquando et
directa et vtilis adquiritur. In ceteris autem si procurator
domino stipuletur et pignus accipiat l. eius qui. 5. § Iulianus
de pec. const.; sed si stipuletur sibi, recte stipulatur, et sibi
adquirit actionem, quam postea tenetur domino cedere, vt
docent supra laudati, et non ita antiquiores quos sequitur Men-
chaca d. cap. 58. vsu frequentium n.º 8. et 9. = Restat

adhuc in d. § per liberam vt de tutore dicamus, de quo Vlp.
asserit in d. § posse pupillo pignoratitiam actionem quaerere, quod de
directa actione intelligendum est quippe ex equitate receptum fu-
it vt vtilis per eos pupillo adquireretur l. eius q. 5. § si actori. 9.
de pec. const. l. 2. C. quando ex facto tutoris; tutor enim domini
loco habetur, vt per eum videatur pupillo saltem directe, et quedam
vtilis actio pertinet l. tutor. 27. de admi. tut. l. quod fundus. 7. § ...
tutor. ff. de empt. l. in terdum. 56. § si tutela. 4. de furtis,
vt docent Don. in d. § alteri. n.º 50. Antonius Faber tt.º ...
diec. cap. 9. Menchaca d. cap. 58. n.º 5. Antonius Gomez
tomo variarum cap. 11. n.º 18. ver. 4.us casus. Ex quo facile in
concordiam redigitur d. § per liberam tex. in l. siue quis bona 11. de pig.
... decurio (vt explicat Bovadilla tt.º 3. politice cap. 8. n.º
69.) quia bona Reipublice administrat potest mutuam pecu-
niam ... accipere, et res eius pignori obligare; si potest
res eius obligare multo facilius poterit obligatio pignorati-
tia ei adquirere. tex. in l. Melior. 133. de R. I. quod vale-
tudinis gratia receptum fuisse vulgo docent; sequitur tex. in d. § per liberam

q. directa act. intelligendum e. ut concent Don. et Zaber. ubique maxime, quamvis aliter distinxerint Accursius et Accursiani, quos illi reprehendunt =

Consectarium 3.
Ex contractu & quomodo dici uni per eum q. alter est adquiri posse.

§. 2.

Onsequimur, tertio ut unum res procedat necessarium est ut is qui contrahit extraneus sit, i. e. alter: q. filius potestate subiectus patri acquirit, q. sit eadem persona per vinculum patriae potestatis. l. ult. C. de impuberum, et servus unum per eandem rationem l. si Pomponius ff. de opt. legata. Ergo ut sciamus quae sit extranea persona oportet diligenter investigare, quae sit eadem, maxime efficiunt, et videbeat et innotescat persona, quae aliter est. 1° potestas in servis, et filiis fam. 2° administratio ut in tutore, et aliis, ut q. eleganter explicat n.° 17. 3° successio, ut auctor respectu heredis, q. illum refert l. mortuo 22. de fideiuss. — ita per omnia doctissime Don. in d. l. stipulatio 38. § alteri ex n. 11.

§. 3.

Ergo ut brevi verbo giro hanc lasciniosam q. ostendamus 1° sciendum e. Omnia pacta, aut contractus ad heredes transire l. si pactum 9. de probat. ubi docemur idque certum etsi defunctus de se pactus sit, quia in dubio omne pactum personale censeri, et ad totum obligare heredes etsi [illegible] mentio facta sit l. iuris 7. § pactorum 8. l. tale pactum 40. de pactis l. stipulatio 38. § sicut. 5. h. tit. docet Cuiac. tit. 18. observat. cap. 2. Antonius Gomez tomo 2. variarum cap. 11. n.° 12 Larrea 1. tomo decis. 33. ex n.° 9 [illegible] Castro Pereira in l. si curatorem habens C. de in integrum rest. verbo sua facilitate ex n.° 68. nisi res de sua natura personalis maxime sit, veluti usufructus l. 5. § ult. qui usufructus amittatur l. stipulatio 38. § hoc ita 10. [illegible] Sichard. l. 2. l. nulla 70. [illegible]

O

aut nuncupatio ... personarum ... n. solu. ... et ... opertis mort. ... l. 7 ... anto. 12. § 1. ... contra ... sine ... tutorem, exclusis heredibus aut expresse aut tacite ... dicto voluntati ... heredi. 22. § ... et seq. ... Caldas ... Larrea ... Flaminius ... repertorio ... contractibus ... Caldas ... n.° 13. ubi eius additionator Larrea.

F

fluit negocii ... contractum antecessorum transire ... heredes ... hereditarius, ... l. necessaria. 8. § ... 4. ... fundus. 56. ... Lemon. l. 2. § ... stipulationibus ... melioratio ... acquisita ... Gomecius Pessius Fernandez ... l. 22 ... n.° 19. ... donat. Caldas ... ex n.° 68, et ... executivae, et summissionis ... electer, et cum multis Nogerol allegat. 4. ex n.° 12. Olea ... tit. 4. q. 6. n.° 10. Et quamvis facta ... ... fuissent, ... heredes, nec ad heredes transiret ... 31. ... electa videbatur industria ... tamen hodie ... dividitur obligatio inter heredes l. ceteris. 13. C. h. tit. ... ex verbis, et ex voluntate contrahentis apparet, voluisse ... industriam eligere. ... Gomez ... n.° 13. et quo ... contractu ... § 1. et seq.

N.° 24

Actionum

N.° 25

atque obligationis ... transmissio potestate iuris fit ex l. ... que obligationes, actiones defuncti inter heredes ... portionibus hereditariis l. 2. C. de hereditariis actionibus ... execut. 85. § 1. h. tit. Unde eveniunt ... ad heredes transeant ... qua defuncti ... representant ... concernit ... l. 2. § ... h. tit. Antonius Gomez ... n.° 15. Barbosa ... quotidianarum ... n.° 12. Gaspar ...

D. Leges.

Ad. Antonij Fabri. to. 3. rac. 2. q. 14. Ex qua facile exponitur tex. alioquin difficilis. in l. ex q. 59. § 1. ff. ubi ponitur in adstipulat. tamquam fuisse: et emendaturus ponderatur et inquit Cuiacius quamquam filij superuacuo facta: q. 1. et filium hered. extitit pro partes alijs coheredibus. In solidum non fuit necesse meminisse heredis q. obligat. defuncti in solidum ad eum transiture erant filij, obligauerit eadem heredes. Nec obstat dicere illa adiectio efficere, ut solum filij ni experiremur, q. alia adiectio omnino iustificat ceteri heredes eius sextu excusarent ab obligat. suscipienda pro portionibus hereditarijs, q. priuatus nihil potest facere contra leges. l. nondubium. C. de legib. l. nemo. ff. de leg. Et aliud est obligare defuncti heredes, ergo omnino non potest facere, ut solida obligatio in unum transeat, ne alios quos non oportet grauare docent Doctores apud Gomezium ... maxime Cuj. Duarenus Donell. et Gifanius in d. § 1. Rodriguez de annuis reditib. to. 2. q. 9. n. 62. Caualinus de diuiduis ... n. 30. =

Nec obstat tex. in l. Grauius. 33. de pact. l. ... de pact. dot. ubi ponitur ... qui pro dote ... promisit, ita pacti fuisse, ut ... neue a filio peteret, respondet ... valere pactum et filio ... ceteris coheredibus, q. ... heredi ... Ex q. ... potest ... et ... ceteri ... lere, unum solum grauando, ed respondere ... tatis et Don. in l. stipulatio. § 8. ... alteri n. 17. ... rationem differentie consistere in ... modo cauendi; q. ... constituenda obligat. videlicet ... q. promittit, non potest facere contra leges obligatio ... ad omnes heredes, sed postquam constituta est potest pacto ... ab uno herede petatur. Recte quidem respondent, sed adhuc restat inuestigare huius differentie rationem: ea meo iudicio q. obligatio, que a defuncto incepit, decernit diuidi ... heredes pro portionibus hereditarijs, ... ceteris ... exceptio pacti quamuis ... heredibus ... exceptionem, et ... ...

Ex l. Grauius 33. de pac. et l. ... 10. de pact. dot.

De [illegible]

[illegible] modo, quo agunt de [illegible] ... ut [illegible] ... quasi [illegible] ... exceptionem [illegible] ... pactum de [illegible] ...

Q... decesserunt divisa a l. heredes. 25. § illa ... l. Singulariter 72. ... Celsus ... exceptionem pacti ... videoque voluntas ... q.o ... carpit Fauor ... d. l. 33. ... filius ... se posse exceptionem pacti, et ceteri heredes non possunt nullam uti, nec ... illo gravaverit, ultra vires hereditarias, obligatio non minor est partibus hereditariis ... divisa fuit ... filius ... ceterorum heredum, quia pactum non impedit transmissionem obligationis, sed operae exceptionis fuit transmissa. l. ... C. de except. et ceteri tenentur ... pro partibus non pro porcionibus filii. Bartolus. n.o 1. Fulgosius, Baldus, et Castrensis n.o 2. Antonius ... ad d. l. 33. Gomez d. cap. ... n.o 16. quam ... post leg. ... tit. 16. lib. 6. ... alteri pro altero ... ex contractu ... licet extraneus possit acquirere extraneo, non tamen potest gravare extraneum, qualis est heres, ... in representat. Unde ... ab Accursio in d. l. 33. ... et a Rodriguez q. 9. n.o 62. ... ad ceteros coheredes transire ... excepta fuit.

Benetum ... creditorem posse legare uni ex heredibus ... debet, ... non ... actio ... omnes heredes ... l. 1. et 2. C. si unus ex pluribus heredibus ... ex voluntate testatoris heredi ... concedit l. 1. ... et ... tit. 7. ... n.o 4. Unde si debitor ... et ... ceteris coheredibus ... except. doli ... voluntate defuncti l. 1. C. de except. Existimo tamen ... d. l. legato. 18. ... legatarius ... nominis ...

N.o 27.

habuisse utiles actiones, et ideo indicuisse actionib. directis sibi ceteris heredib. cedendis, quod firmat Ant. sl. dicta l. 42. fam. erciscundae; sed post praedicta desiderium non sufficere cessione, quod si legatarius indiget, legatarius non habebit, quamvis aliter Schifordegerus ad Fabrum lib. 3. tractatu 2. quaest. et Olea tit. 1 q. 6 n.° 24.

N.° 68.

Per contrarium si testator debitor sit plures et heredes fecerit, et unum gravaverit ut debitum integre solvat, tamen debiti non mutatur, nec creditores cogunt eos experiri, sed possunt agere contra omnes heredes pro porcionib. hereditariis. l. pacto 26 C. de pact. l. filia 20 §. si pater, et seq. fam. ercis. l. servo legato 69. §. si testator 2. de leg. 2. Cujac. tractatu ad Africanum sl. si servus 108. § pen. eod. Costa lib. 2. select. cap. 20 n.° 1. Gomez d. cap. 11. n.° 15. Schifordegerus d. tractatu 2. q. 14. Olea d. q. 6. n.° 21. Contra ubi creditor ratio necessitatem mutatur, quod si testator non gravaverit heredem, ut solvat, i.e. non iniunxerit onus eris alieni uni soli heredi, sed potius creditori ipsi ab uno solo herede creditum legaverit, d. l. 1 §. si debitor sit. d. leg. et agnoverit legatum creditor debebit illum solum excutere non ceteros heredes, ut agnovit Papinianus hanc difinit. quod indicamus in l. filia 20 § Papinianus 6. fam. ercis. cuius ratio est promota, quod creditor agnovit legatum ab uno herede relicto affirmat in debiti defuncti, quod voluit ceteros heredes immunes ab aere alieni, quod et citra speciem legati testator aeris alieni uni heredi iniunxit, voluntas creditoris decius quilibet alterum concurrit, ex qua doctrina Schifordegerus d. q. 14. Olea d. q. 6. n.° 10. Larrea in quest. 4 selectarum cap. 16. n.° 3. verissime exponunt sl. l. ult. l. 7 ab uno 53. de leg. 2. ubi maritus ab uno herede uxoris sive legatum reliquit pro dote i.e. ut pensaret eius dote, et alteruter retenta esset similiter pro ferat legatum recte docent uxorem debere excutere solum heredem gravatum, illud tamen difficilius est, et ab auctorib. non libro notatum, illo ubi curiae dicatur si mulier repudiet legatum et dote retenta sit; in hac n. specie non assequi ... iudicium

definiti

defuncti sed tanquam procuratrix in suum se sequitur, quod diuidenda erat actio inter omnes heredes nec mulier cogenda erat ut grauatus solus excuteret in hac dificultate sedenda omnes clasici in d. l. 3 auus 33. de pactis, Gomezius d. q. 11. n.º 15. Petrus Surdus decis. 90 n.º 8. et alij quos refer Olea vbi proxime n.º 8. existimarunt speciale esse fauore dotis vt testator tacitus et alienus dotalis iungere posset omni heredi; quod multauit, mulcauit quam solet acrimonia Schifordeguerus d. q. 01. sed inmerito quia locus illius attente euoluteri nulla inueni rationem propter specialitatem dotis ex qua eius decisio saluari potest, quare ueterum expositio non confutanda, sed inquirenda erat disparitatis=

N.º 29.

Illam autem didici a magno preceptore meo quo doctiore Academia nostra non habebit. D. D. D. Francisco Ramos del Mançano Regio consiliario in repetita prelectione de iudiciis dubii. Cum enim ad dominum deseruandum est, pater qui pro filia dotem dedit sibi stipulari, reddi restitui, stipulatur filia soluto matrimonio [illegible] ex interualo, modo filia stipulatur, conseruat actionem ex stipulatu adquiri soli patri in [illegible], quae et in eius persona [illegible] dote radicem descendit, consequens ad heredes pro portionibus hereditarijs l. 3. §. et ... de minoribus l. quoties. 29. solut. matri. l. vni. §. videamus et §. et hoc de rei vxoriae act. notat Don. lib. 14. memor. c. 6. Cujatius et Gifanius et Dominus Ramos in d. § videamus Barbosa in l. 10. solut. matri. n.º 1. Sic si pater sibi non stipulabatur soluto matrimonio viua filia, et in eius potestate manente, actio pro dote communis erat vtrique l. 2. § 1. soluto matri. l. 34. §. si gener de solut. Quod si filia sui iuris existebat, ipsa sola habebat actionem pro dote in persona ex persona patris, adeo quod et heres pro parte instituta, uel exheredata valida actionem haberet l. si socius. 81. pro socio l. si inmerito. 31. § in voluntate. 4. soluto matri. l. si pater. 44. ad l. falcid. quia hec actio non est hereditaria sed peculiaris filiae ipsi Cuy. et Ramos in d. § videamus Schifordegerus d. tractu. 2. q. 13. Barbosa in l. si ... dotes. 40. n.º 35. soluto matri. doctrina Iust.

transferens omne ius act. de dote, i. act. ex stipulatu, constituit ut soluto matrimonio dos ab uxore peteretur propria, et peculiari act. non hereditaria, neque agatur ad iecta d. § videamus. Hec ratio est, cur actio de dote peculiaris sit nature, nec inter heredes dividatur ex l. 12 tab. quia non est hereditaria sed propria filie, ut substitutam [illegible] veteres quita censuerunt, ratione non specaluissent =

N.o 30.

His suppositis facies d. l. 53. hec est maritus debebat restituere dotem uxoris sue, decessit pluribus heredibus scriptis, et ab uno prestandi omnino dotem uxori delegavit, i.e. legavit certum quid uxori illis contenta dote non peteret. mulier habebat act. ad consequendam dotem, habebat etiam legatum, obligatio de dote inter omnes heredes divisa fuit mero iure, pro portionibus hereditariis; obligatio legati divisa non fuit, quia testator potest unum ex heredibus legato onerare, l. ab omnibus 104. de leg. 1. Ergo mulier offerat legatum procul dubio heredem gravatum excutere debet, et non ceteros, quia agnovit iudicium defuncti, ut dixi supra n.o 28. Sed si se patiatur legatum, et dotem offerat act. rei uxorie, magne morose controversie fuit. Utrum heredem gravatum excutere deberet? Ratio differentie, et quare consensus summitur ex proximi notatis quia mulier non debet accipere, nec amittere ceteros coheredes debitores, siquidem renuit iudicium defuncti. Nihil omnino Iulianus ausus fuit dicere primum excutere debere heredem gravatum usque ad quadrantem legati, puta si dos valebat 300. et legatum 200. pro ducentis adversus gravatum agere debet, pro ceteris centum adversus ceteros, constituit Iulianus ratione ex equitate petitum, quia mulier contenta esse debet, tunc suo, i.e. act. rei uxorie, tunc dicto mariti, i.e. legato, si eligeret legatum excutere debet gravatum heredem, quia defuncti iudicium approbaverat. Ergo ratio eius opinionis optime fideicommissi § fuerat autem 29. tit. de act. empti [illegible] faciat quod sibi non nocet, et ceteris heredibus prodet, i.e. ut primum gravatum heredem excutiat, quia si ille non sufficiat solvendo, inter ceteros coheredes regrediatur, quod denotat illud adverbium

uerbis primus itaque tota decisionis ratio consistit in exube-
rante equitate et qualitate actionis rei uxoris, ut probauit
Ramus locis praecitatis =

N.° 31

Ex his deducimus, auctorem in restituendis obligatum non posse unum solum heredis obligati relinquere, sed post restitutum posse unum solum participari, et item legare debitum ab uno solo, quo casu agnito legato ille solus tenetur, et si citra speciem legati conueniat omnes, qui aliorumquamuis creditor, omnes heredes habeat actionem in ceteros gravato consequentes iudicio familiae erciscundae quod exsoluerint, quia defunctus voluntate effectu immunes esse ut ultra a legatario ... probant ... in his sequenter. l. 8. § Celsus. 4. l. filia. 20. § ... Papinian. ... ff. famil. ercisc. l. 3. comm. 34. § ... l. n. ... solidum ... quod liberat legatari. Quod autem de creditore in restituenda obligatum diximus, et de creditore dicendum, quando ... sibi, et uni ex heredibus ... frustra ... actio in radicata ... auctoris ad omnes heredes diuisa decendit pro portionibus hereditariis quamuis uni nominatim facta sit. l. ... 37. § ... tit. ... eadem quod actio diuiditur. Unde si res stipulatio de ... sit, quae diuisa non recipiat veluti factum. l. 2. § ... l. 4. § Cato, l. stipulatione ... h. tit. ad omnes heredes in solidum ... sit l. iulianus 13. h. tit. in facto autem, et obligationibus indiuiduis singulis solidum defunctum representant quidem stipulatio in faciendo ... defunctus cum sibi ex heredibus stipulari ... d. l. 137. § ... neutra ex praedictis rationibus prohibet, non diuisio actionis quae indiuidua est, ... defectu representationis, quia ... solidum defunctum representant ut docuit ... argueris, aliquando facta diuidua est, et ... notatur in d. § Cato, et ... consequens ... recte ... in d. § ... asseruisse ... solutae ... hereditatis, et ... obligatam ... faciendi, quod respondeo ... Bartolo ... et Gomez ... n.° 15. loquutum fuisse ... quia adeo quae frequentius accidunt ... l. 3. ... elegantior ... Bartolus ... in diuisa ... sunt, ... defunctus ... stipulari

Ad Ultery[?]

stipulatio est rei individue poterit, quo ut dicitur in l. si ire ad l. scire debes, est n[on] ad verba earum cavere tantum, sed an id etiam potius rat[io] n[on] est que regit decisionem q[ue] deficiant verba l. si illud 32 ad l. Aquil. sed et apud nos ex l. 2 tit. 6 lib. 5 compilationis ex traneum extraneo pacisci posse tot dicat, ita consectario 6 consequens est ut auctor possit pacisci sibi, et omnibus here dibus suis nominatim, tam extraneo in quo ab herede obligatio post defunctum neque in eum transfuit tanquam here ditarius ut recte docet Gomes d. n.º 15. Matienzo in d. l. 2 glosa 5 n.º 6. Covarrubias in cap. quamvis pactum 2 p. § 4 n.º 20 et 23 licentiat. Sanchez de matrimonio primas. dis. n.º 36 ═

Ex quo sequitur

hodie ex l. Sorughelo[?] lib. 3 tit. 1 vin. C. ut actiones ab et contra heredes incipiant § post mortem sit de leg. lib. 22 tit. 11 ..., possit auctor stipulari heredibus suis, quamvis obli gatio non in se inceperit, sed incipiat ab heredibus sequitur, quia ut possit post mortem suam utiliter stipulari, modo sibi non stipuletur, hec n[on] obligatio nec radicatur defuncto nec est hereditaria, quare leges non potest dividi inter heredes, nec obstabit, si replices heredes extraneum esse plus[?] defuncti non repraesentatum et ideo solidam obli gationem illi adquiri non posse et in solidum defunctum non referat quo respondetur hanc rationem valere, quo ceteris heredibus ... possit obligatio adquiri, sed quando non potest in presenti casu, quo nec obligatio hereditaria est, nec omnibus voluit defunctus adquirere, non militat dicta ratio, sed potius aliud docet servum communem uni ex dominis totam obligationem adquirere, quo alterorum eius sea pax l. 1 § communis 4 vers. quam persona de stipulatione servorum est enim heres, et sic ideo capax obligationis adquirendae defunctum quo est rei eadem persona ut recte considerat Don in l. stipulatio 38 tit. ... aliter ex n.º 3

referam in numero 42 et pro requi ens quam coheredibus coheredibus obligatio adquiri non potest solis defunctis ...

Net

Consectarium

Y.

N.º 32.

docens

Obseruatio 4. Quando stipulatio (?) obligat filios nepotibusque acquirendae causa dotis ex contractu Patris matris auia auorumque.

Quia tota

N.° 33.

hec rat.° prohibitionis ne alter alteri stipulari possit, n[on] ai[?] naali[?], sed cu[m] ciuili dependet, ut diximus. Facile res deflecti cepit, [et] sug[?] naa[?] et [?] ipsu ciuile, intermissa scrupulositate, [?]missit, ut aliis stipularent, et traherent pietatis ... ; ex quo fluit, ut si auus maternus quasi ... pore dotis promisit, et dedit, stipularetur reddi dotem filie soluto matrimonio, quamuis cu[m] dubitaretur an alteri acquiri posset, tamen fauore dotis, et benignitatis ... obtinuit, ut ei ... hic actio daretur. l. Gaius 45. soluto matri. ubi Cuj. ... 6 q. 3. ... Paulus, et Petrus Barbosa n.° 2. Gifanius in l. quero 44. n.° 9. ... et in l. ... 45. n.° 21. ... Petrus faber ... tela 73. ... Don. in l. stipulatio 38. ... Alberti h. 40. n.° 63. ... Ant. Faber ... 10. obsert. ... 4. ... pagina ... 8. ... 7. ... equitatis hanc suo more Triboniano attribuat, ... Duplex fauor considerandus est, sanguinis, et dotis, alioqui solus fauor sanguinis non sufficiet; idcirco si mater stipuletur dotem filie reddi et fratribus, inutilis est stipulatio, et tamen si filie dotate soli stipuletur, dicetur valere ... l. pactum 40. ... de pactis conuent. magna n[am] rat.° est quia ... filiafamilias ... citra ... pactum dotem spectare debebat soluto matrimonio. l. cum ... accedit. C. de ... act. ut ... Acursius ... l. 45. Glosa ... Castrensis ... alteri ... Alexander in d. l. 38. ... stipulatus n.° 16. quos nimio acumine, sed immerito, ... Barbosa ubi ... n.° 5. ... quia ex equitate ... postulant ... nec ... omnimodam ... comparat, ex quo facile exponitur ... l. si genero 26. C. de iure dotium, ubi si pater stipuletur reddi dotem filio suo emancipato, quam ipse filio dederat, nihil agit, deficit n[am] fauor dotis, quia ... filie

hoc probat Paulus dum ind[icat] Gaius inquit fauore nuptiarum et praeter affectiones personarum. Sed notandus est ... illud max.e ubi ... fauor sanguinis principalior ... causam.

l. si genero. 26. C. de iure dot.

sed filio stipulatus fuit, ut recte sentent Faber abi proxime, Set et multi Barbosa eod. n.º 2 usque ad §. un. Vbi etiam eadem aequitas producta fuit ad filios ex illo matrimonio susceptos i.e. nepotes ... dotatoris, q. ... fuit conjuncta patri et matre l. pator. C. de pactis conven. vt sensierunt Cinus in d. l. 7. Castrensis in d. l. 45. in fi. Alex. n.º 4. quamquam eos inmerito reprehendat Barbosa n.º 8. =

N.º 34. Necobstat text. in l. quidam 45. §. si quis ita 2 ubi si pater stipulatus filiae post mortem suam ... asserit Duarenus ... l. illi ... et si ... heres non existat, q. specialis favor dotis ... sed sufficit ratio filiationis, variis respondent Clarissimi, et ... multis locis, quos reprehendit Barbosa n.º 4. ipse tamen et Costa ... 1. Select. cap. 15. existimant differentiam constituendam esse, inter patrem qui stipulatur filio ... emancipatus sit, et ... morte sui juris efficiatur ut in l. 2 ... stipulatio in l. 2 ... accrescunt reddunt ... difficilem rationem, quia emancipatus extraneus efficitur ... patria pot. ... morte patris efficiuntur sui iuris remanent in ... familia, et ... agnationis l. 3. §. ... ad SC. Maced. l. vtrum. §. de bon. poss. 2.ª tab. sed ... quam ... hic effectus ... et ... illo ultimo juris ... et ... dictionarius q. in d. l. 45. nullus est ... ex q.º colligi possit loqui Duarenum de filia in potestate usque ad mortem ... retenta, et ... aliorum ... capite sustineri non potest ... q. si ... familie efficeret ut filio, q. pater adquirere posse post mortem ... futurus ... potestate non esset adquirenda actio utilis sed directa filiae, que post mortem liberata ... a potestate ... dotis intellectus in potestate videtur retentae ... d. § si quis ita =

Marginal note: l. quidam 45. §. si quis ita 2. de V. O.

N.º 35. Quare mihi potior videtur Donelli solutio in d. § alteri n.º 60. et in d. § si quis ita n.º 2 ... Duarenum loquutum fuisse ... filiae ratione dotis, ut illi dos redderetur, ... hunc intellectum

tellectu fuisse diuinatorum, cum dicitur enim ex eo quod posuit speciem in filia et non in filio quod ad comprehendere filium non potest, sumpto mali exemplo. Filius excludat futurum nominare l. si ita 45. de leg. 2. Ulpian. ad Sabin. lib. 9. cap. 4. item igitur ipsas posuit causas indicauit aliquid esse speciale in filia, quod in filio dici non posset, ideo autem non meminit dotis. Principaliter de hac quaestio agebat, sed et illa uxor quod posset stipulari a liberis post mortem suam, quod heredi non poterat ex tit. ad monium [illegible]. docuit posse, quod illa actio, quae radicata in persona filiae, non est hereditaria, et tamen prohibitio locum habebat in actionibus hereditariis, recipientibus ab heredibus quae quod defunctus non ceperant, quod Ulpianus indicauit et dixit utilis actio filiae competere, etsi heres pater non extitisset, quod illa actio puenit ex paterna adquisita.

Nec obstat l. si quis operas. § de oper. lib. ubi submittitur posse patris stipulantis operas liberis suis, sicut docemur in illa stipulat. promittis mihi et liberis meis operas, et in posthumo comprehendi, quia per singulare in operis respondetur, sicut in dote, operae enim libertorum competunt liberis patroni tamquam filiis non tamquam heredibus l. 7. § si liberi 6. de operis libert. l. si patronus l. 2. § si quis de bon. liber. quamuis pater stipulando filiis nihil aliud facit quia exprimere ex natura rei in ipsa stipulat. ueniebat, et si expressum non esset dicit docent Gifanius in d. l. quoddam in x. Don. in d. § alteri n. 59.

N. 36.
l. si q. operas. s. de oper. libert.

Sed quaeramus in obstet exposit. Iacet quod in l. si ita. 9. de pactis dotalibus ubi socer dotem dedit genero nomine filiae, et ita stipulatus fuit si uiuo me mortua sit filia mihi, si post mortem meam mihi filio meo, si is quoque defunctus sit heredi meo dotem reddi, qua specie respondit Iulianus stipulationem ualere, et ingenuae. Non potest tamen dubitari cum stipulatio ualeat ueniente filio. Et heredi pater stipulatus fuit, uidebatur dicendum non ualitura quod heredi stipulari non recte est d. f. l. seq. l. si pactum 9. de probat. Si filio patri stipulatus fuit [illegible] talis instrumentum, ut pater posset stipulari post mortem suam filio non heredi. contra quam supra dixi sub n.o 34. sed.

N. 37.
l. si ita. 9. de pact. dotalib.

Sed omnisso Fabro in papinianea tit. 8. pri. 7. illat. respondes et Costa. tit. 2. selectarum cap. 16. n. 4. ideo stricti stipulat. non valere quia in casu filia post mortem soceri dedecere stipulatio concepta fuit in persona filii aut heredis i. e. in persona heredis, quae stipulatio iure antiquo inutilis erat, sed favore dotis obtinuit, ut valeret sublata scrupulositate, rat. dict. l. 9. i. d. l. 23. cod. tit. filii ex stipulat. patris ad dotem exequendam agere possunt facilis est, eo quod pater primum sibi, deinde filiis aut heredibus stipulatus fuit, ut dotem exultimus tot vobis simul dari debere, ideoque illa adiectio, aut post mortem suam illi, aut illi filiis suis, ei facit, ut stipulatio incipiat ab heredibus, et si sibi stipulatus fuisset pater, sed potius videtur conditionaliter loquuta stipulatrix, nam et tunc conditio eveniat mihi dari, aut si post mortem meam heredi, quemadmodum tamen ab herede, posset incipere stipulatio, conditionalis in adiectio in vitate tatoris non impleverit quae ... accepit l. si filius. 78. h. tit. ita in procedenti casu potest incipere actio ab heredibus, in conditio in vita patris in vita non fuisset docent Faber in d. illat. 5. et tit. 19. decr. cap. 17. quamvis aliter Costa d. cap. 16. Gus. trac. 7. ad Africanum et Acursius in d. l. 23. =

Adeo autem

N. 38. verum est patrem filiis emancipatis stipulari non posse, ut nec stipulatio convalescat seu postea heredes faciat l. itibi. 17. 6. pactum. 4. l. et heredi in l. § si autem. 2. de pactis, sed tamen quis in proposita specie non sit exceptio pacti, quae rigidior est tamen exceptio doli ... admonitans in d. § si autem quod dolo facit qui petit ab herede ei qui pactum fecit trahi tanquam heredi futuro si postea filios sortiatur, et eos heredes instituat non transmittit illos exceptionem pacti quamvis ab initio heredis non fuerint, set quae est immunis exceptio Bart. Alciati Dom. in d. § qui ... trin. 3. et 4. Petrus Faber in d. l. 73. Sol. d. reg. iur. nec obstat tit. in l. tale pactum. 40. § ol. d. pacti, ubi quod pactum fuit fratri tanquam heredi futuro si postea filios sortiatur, et eos heredes instituat, ultra non mittit in illos exceptionem pacti, sed tantum dolium respondeo respectu filiorum ... contraria dicere quod pater non meminit sed tamen quod ... heredi heredis non fuit ... fratri, ideo exceptio doli quod heredibus admonitans facilius decernitur l. restrictum 10. § col. eod. tit. ita Acursius Gus. et Faber, unde ...

Faciunt

So

Sabeo

So

Parentis nil valet, sed dele= vel l. auus. 33. de pacti.

vel l. seia. 42. de mort. caus. donat. et Letes de donat. cap. 15. n. 8

Contractib. in quibus inspicienda est mente contrahentium, simon de pretiis et interesse ... libro 3. ... dubio, 41 solut. n. 56. ... mihi 414. ... speculo ... Rubrica, n. 48. Molina de primogeniis lib. 1. cap. 13. n. 90. Ant. Gama decis. 235. et 283. ... cap. 43. de pactis, que late exposuit ... n. 26. et quamvis Nicolaus Genoa decisione 36. ... recipere ... intellectum ut ... de filio ... herede, ... facilissime ex ... heredi ... quare ... loco ... insistendum =

l. 33. decis.

N. 39.

Cum ergo patri liceret singulari filiis, filiabus, ac suis emancipatis citra causam dotis, multo minus licuit filiis emancipatis singulare, patribus, avis, aut maioribus ... lib. 7. ... 6. §. filia ... de pactis dotalibus l. ... 59. §. ... ad Trebellianum, ... minore ... pietatis ... parentis, ... parentes ... filii ut docent ... laudati =

OSECTARIVM: S:

De pacto apposito favore extranei in tradit rei a dño facta

N. 40.

Inferunt. ... taliter contrahat, et pactum continens adiiciat in favorem extranei ... actione pacti ... neque ... dicendo, ... potest l. 79. §. ... de reg. iu. ... pactum ... l. 18. de pact. sed ... valet ... sed nobis l. ... 28. de donat. l. ... 9. l. 3. ... C. ... l. 2. C. de pactis. l. 2. C. de ... l. 3. ... C. de contr. empt. l. 2. C. de her. fact. ven. docent Bald. Zalicet. et Clasicti ... alteri ... n. 62. ... et Gifanius ... C. de donat. que sub modo ... Rembequius ad ... de pact. n. 9. Salgado ... n. 2. ... cap. 26. ... vintinolorum ... disp. de pactis cap. 15. ex n. 10. =

Pactum / Meteg

N.° 41. **N**ec obstat text. in l. si vendiderit 13. de pig. act. ubi si creditor vendens pignus eumat ut debitori liceat pretium offerre et rem evincere, creditor non cadat illa act. tamen pretium offerendo non potest rem vindicare tanquam dominus, et utilis actio ei accommodari ex pacto creditoris verissime tamen respondet Bart. creditorem qui pignus vendit esse quasi procuratorem debitoris l. si pignori 49. ff. fam. ercisc. procurator autem contrahens ex procuratione illi utile act. adquirit ut dixi supra n.° 20. prosequuntur Salgado confirm. n.° 46. Olea decis. iuris tit. 2. q. 9. ex n.° 12 et tit. 5. q. 13. n.° 10. qui adversus m. l. d. si alteri ex n.° 69. Richard. si alteri de iur. lib. n.° 17. et Fauer l. d. l. 13. diversa species est in l. creditor 7. de distract. pig. in qua creditor qui vendit pign. pactus fuit de se non debitore ideo casu act. illi nascitur non debitori cuius non meminit, et si debitor vtaque debet uti actionibus creditoris media ces. alioquin utilis actio non datur, quia nihil non creditor ... ut docet Olea ubi supra n.° 9. Minus obstat l. ut. de pact. ubi pactum initum cum reo principali prodest fideiussori prosequentia quam res accessoriae tolluntur sublata principali oblig. ... l. omnibus 43. de solut. est ideo except. reo competentes sunt fideiussori l. except. 7. de except. ita Noguerola alegat. ... n.° 8. Pirrus Mauru 2. p. sect. 9. § 14. Salgadus supra n.° 45 =

N.° 42. **N**ec etiam opp. text. in l. si rem 8. C. ad exhibendum, ut si aliquis rem alienam deponat, pactum tamen domino restituant, eique dominus competit actio depositi et ad exhibendum, actio vero personalis adquisita fuit deponenti qui suo nomine deposuit. h. docemur stricto iure ... cedere ex equitate tamen utilis act. domino accommodari sed non est difficilis ratio huius equitatis quia equum est rem meam mihi restitui l. sit tamen 32. de reb. cred. et dominus habeat act. que ex dominio ... procedunt nullus ... fuit, ut decerneret personalis actio ad ... stat ... rei gerenda, ita favore domini, atque hac ... fuit quod eius dominus erat tempore contractus extenderet postea ad eius qui

favorem est datus, sed videndum est, an si nihil fecerit an sit donatio spatio [illegible] ut d. l. ad tit. C. de donat. que sub modo, Idemque nobis [illegible] sancitum fuit in l. quoties 3. C. eod. tit. ut si donator caverit quod donatarius post aliquod tempus restituat, rei donatio competat ratificatio adveniente die, sed hec in singulari recepta sunt favore [illegible] Domini, [illegible] & liberalitatem exercuit ut docet [illegible] Covarrubias lib. 1 var. cap. 14. n. 23. et Ill. Molina, lib. 3. de primogeniis cap. 12. an. 2. [illegible] Fernandes in l. [illegible] extra [illegible] alegat. 1. n. 63. [illegible] C. [illegible] lib. 8. [illegible] Publica 26. ff. depositi [illegible], aut expressione voluntatis amatae factas [illegible] testata decedat, et [illegible] sine mutatione voluntatis filio [illegible] restituendis [illegible] hec species fideicommissi, quod mater unius ex filiis [illegible] ut l. [illegible] si pecunia 77. de leg. [illegible] pater de leg. 3. ut [illegible] notant [illegible] cap. 15. [illegible] n. 11.

DISSERTATIUM: 6:

Quando valent extraneo facta secundum ius Romanorum

Num. 43.

Sed [illegible] tota [illegible] nibitiones rationem [illegible] aliis [illegible] et [illegible] Romanorum [illegible], ut dixi [illegible] n. 6. [illegible] tantum [illegible] debeat ubi illud viget, quod [illegible] rationi naturali, secundum quam indistincte interest homini benefacere homini [illegible] ser. expor. Unde apparet quod sit [illegible] rationis [illegible] [illegible] compilationis [illegible] ordinamento [illegible] 3 tit. 8. lib. 3. [illegible] promissione, et [illegible] facta fuisset alteri [illegible] absenti et ignorantis. Unde hodie apud nos obligatio [illegible] extraneus sive

ex

D. Netes

pactu et contractu, ut civili, aut naturali modo, et quomodo-
libet iure romano abrogato, adquiri potest, ut profert
communis opinio, quae verior, docuit Ant. Gomez to. 2. va-
riarum c. 11. n.o 18. et antiquiores Regnicolae apud Guttier-
rez to. 3. practicarum q. 97. et lib. 4. q. 59. ex n.o 11. Parla-
dorius to. 2. rerum quotidianarum c. 3 n.o 7. Cevallos to.
communium contra communes q. 54. ex n.o 8. late Olea tit. 4. de cessione
iurium, et actionum q. 4. ex n.o 32. novissime Salgado to.
2. Labyrinthi c. 26. ex n.o 57. Et ita recte docet, religiosum
esse quod promissor dirigit verba promissionis ad tertium, sed ab eo
seleget quod stipulator absenti promittit ipsi extraneo, vel
eo stipulanti, et sic id, tunc enim stipulatori adquiritur ac-
tio, postea accedat absenti, docent Gomez d. n.o 18. ad fi.
Olea n.o 41. nec presenti spectanda est voluntas, et ratiha-
bitio absentis, quod statim ac extraneus contraxit, statim illi
adquisita fuit actio non irrevocabiliter, sed revocabiliter, ut
ipsa postea acceptet confirmet, sive repudiet evanescat
l. si absenti 1. § 1. D. si certum petatur iuncta ratione, ut
notarunt, quamvis in hoc fundamento Guttierrez d. q. 59.
ex n.o 11. Salgado d. c. 26. ex n.o 75. sed differre a donatione ab-
sentis; facta quod donatio requirit acceptationem etiam ex l. novissi-
mo regni, ut probatur fundat Valenzuela consilio 19. a
n.o 35 et ex n.o 127. et 155. et quod in non disputo, sed stipula-
tio aut contractus alteri factus non exigit acceptationem, quod dona-
tio dicitur relata dicit relationem ad acceptationem sive donatarii
sua, sive secundum dici ut eleganter docet Molina to.
2. de iust. et iure disp. 263. ministerium vero eius, quod in favorem al-
terius contrahit non dicit talem relationem, unde de Molina adver-
sus Covarrubias, et magno inditio infert hanc promissionem
tertio sine mera liberalitate emissam non posse amplius revocari etiam an-
tequam acceptetur, quod statim sortita fuit suum effectum quod mihi
placet. Ex quo tacite satisfactum manet, doctrinae viri sapi-
entissimi lliaquin Pater Sanchez de matrimonio to. 1. lib. 1. disp. 7.
a quo solo dissentio omnimo dissentio quod eius sine rationa-
bili fundamento discessit a communi, quam sive absolute, sive

sive

Finimq[ue] hunc tractatum assignamus Dei laudem
Patribus finis et ad honorem meæ
tutelaris matris, sine labe
peccati originalis concep-
tæ et omnium sanc-
torum cuius pa-
trocinio om-
nia in
me

Finem imposui mense aprilis anni 1657

Don Manuel de
Buytrago y Zaias

DE PRODIGO

et commentario pro-
digis
Brevis sub ... ad ingenuis ... [illegible]
benis G. de V. ... D. D. D. Jo-
sepho de Retes in a-
cademia Salman-
tina vespertinae
cathedrae dignissimo moderatore hoc
Anno 1657

Prodigus philo-
sophica, et stricta significatione, est qui ultra substantiam suam ex-
pendit, ut dicitur in glossa ... novella 3. ver. ... qui ut ex-
pressius explicemus, prodigus dicendus erit qui dat quibus non oportet,
quae non oportet, plusquam oportet. Quibus non oportet, veluti
Hieron ... filius qui necessaria ad ... [illegible] per
prodigitates absumpsit, in quem Lysido epigrammate lusit ... [illegible]
apud Athenaeum lib. 4. dipno sophistarum. Quibus non oportet ce-
dunt histrionibus, mimis, ministris ... et tibici-
nis ut eleganter depinxit Cicero lib. 2. officiorum, post
Aristotelem quem plerumque sequitur lib. 4. ethicorum c. 4.
L. Talis ille apud Horatium lib. 2. satir. 3. ... [illegible]
res Italicas ... emendo, et ... remedium his versibus.

Nunc age Luxuria, et Nomentarium arripe mecum
Vincit ... [illegible] rat. ... nepotes
hic simul hac cepit patrimonium mille talenta
Edicit piscator uti pomarius auceps

Prodigalitatem
Prodigus.

N.° 1.

Morsletes

Locus ubi Romae degebant lenones, et [illegible]
Alius locus ubi inquentarii habitabant =

Inquentarius ac tusti turba impia vici
Cum scurris fartor, et Velabro omne macellum
a Lane domum veniant &c.
Idem de Marceo lib. 1. sat. 2. Talis pass[...] bone notae scriptores, plusquam oportet ut Caligula, et Nero apud Suetonium, Eliogabalus apud Lampridium, et Alia [...] monstra potius quam homines. in Caligula autem sub [...] more nimium se invexit Catullus [...] epigrammate [...] breuiter tetigisse sufficiat, multa [...] cumulant [...] triana lib. 3. de Regis [...] cap. 7. [...] Berzanus [...] mate. 8. n.o 12. Bobadilla in politica lib. 5. cap. 5. ex [...] addendus politicus Barclaius lib. 4. argenidis = Quicunque

N.o 2.

[...] superhabundet, et refundando non seruato fine, et modo debito, minus quam de patrimonio curet prodigus est vt post Philosophus loco supra citato docet Angelicus praeceptor secunda secundae q. 119. art. 1. ad 3. [...] l. 1. de curatore furioso his verbis. Quinque fine, nec modum habet expensarum, sed omnia bona [...] profundio. Hoc vitio affecti [...] debuit [...] administratio duplici ratione naali, et ciuili, [...] quod interest reipublicae ne quis re sua male utatur. Ex malo n. usu rei egestas et ex egestate rapina, et nouitates eueniunt. vt ait Plinius [...] laudat. Traiani, et habetur [...] l. 18. [...] 5. [...] 2. et ex quodam panegirista anonimo. Solor [...] ubi [...] Naturali etiam quia tales insani [...] male sanae mentis, nec tantum deliberationis [...] habere debeant, quis [...] l. [...] circo [...] cernitur prodigos [...] mittendo, siue administrando nec [...] libertati, quod [...] h. argumentum [...] Si [...] prodigus [...] et fideiussore [...] fideiussor non obligatur, vt hic dicitur, sed ad fideiussoriam obligationem sufficeret naalis obligatio ex [...] naalis. l. fideiussor. §. 6. fideiussor accipi. de fideiussoribus [...] Nec naalis obligatio nascitur ex [...] missione prodigi [...] omnes clasici docent [...] =

ciuili.

N.° 3.

Nec obstat

onerari tx. l. Marcellus. 25. ff. de fideiussoribus cum ibi resp. ne-
gotij fideiussore intercedente pro pupillo sine authoritate tuto-
ris obligato, aut pro prodigo obligari; nec tamen fideiussorem dat-
ta mandati actione teneri; quoniam respondeo (Marcellum
loqui de furioso, pupillo, prodigo ut inter se, sed de illis obligatis
sine tutoris, curatoris ve authoritate; et tunc supponit fi-
deiussorem teneri optimo quodam iure, nam ubi principaliter
obligatio datur, potest accedere fideiussoria, nec nostra est ex
reipsa, et ex aliena gestione pupillus, aut prodigus sine tu-
tore obligari l. 3. §. pupillus. 4. ff. de negotiis gestis. l. lu-
cius tit. 46. de O. et A. et licet casus in quo obligati sunt,
fideiussor accedere possit. Ceterum ipsa obligatio fideiussoria
non parit illa mandati actione, quia mandare non possunt, ut
pro se fideiuberetur hic enim est contractus, et in sequens ipsis
prohiberetur ita etiam exponitur tx. il. Marcel. 40. § sin furio-
so eadem ff. de fideiussoribus qui petit eundem casum, quem
tenentur defectus et sustinentur Cuj. Don. et Gifanius hic Mar-
ia 1. emperio tt. de t. emet. i gludy n.° 81. Caldas per-
eira il. sicurator. C. ad integrum restit. verbo non absimiliter
n.° 23. verbo quare alij. Antonius Crinetius de fideiuss. o-
mnib. ca. 5. an.° 355. Richardus in §. furiosus 10. ex n.° 14 inst.
de inutilib. Alias resolutiones refert Nicolaus Genua lati-
ssime in lib. 3. recitationum pag. mihi 589. quae referens
dicere immoror.

N.° 4.

Et ex quo sequitur

fertur contractus a prodigo factos confirmari iuramento, quia iura-
mentum requirit contra veritatem, et iustitia iudicium quia
iurat ex Christi? ex veritatis dei iurando prodigus autem
caret iudicio, et tandem fundamentum consensus, et ad minus tan-
tum furioso comparatur l. furioso. 40. ff. de R. l. quia tantummo-
do furiosus exitum facit l. Iulia, 40. ff. de cur. et curat. datus
ab his, unde ob defectum iudicij et voluntate iuramento iurans
non ligatur, quae est communis opinio quam tenent Bartolus, Baldus,
Castrensis, Alexander, Iason, et Felinus ibi, Antonius se-

Amer.

mez 2. tomo variarum c. 18 nº. 32. Ioannes Gutierrez de iuram.to confirmatorio 3 p.te c. 92. ex n.º 1. Calderon ubi supra 29 Cobarrubias in c. quamuis pactum 2. p.te § 4. nº. 8. Aquineus tt.º 2. controversiarum c. 65. in prima controversia, et alijs apud Barbosa in authentica sacramenta puberum nº. 6. C. si adversus venditionem. =

N.º 5.

Infertur testamentum et codicillos a prodigis facta nullius esse momenti l. is cui bonis. 18. ff. qui testamenta facere possunt § item prodigo inst. quibus non est permissum facere testamentum l. 13. tt.º 1. p. 6. et testamentum sit voluntatis nostrae iusta sententia l. 1. eod. tt. siue testatio mentis nostrae, sed testamentis qua prodigus destituitur quod adeo verum est, ut nec factum ad pias causas valeat, quia deficit in radice voluntatis testatoris in eo cui similis est, docet Richardus Caulenerus in d. § item prodigo, aliquanti in rat.e dissensionis Menchaca de successionum creatione § 13. ex n.º 58. Spino in speculo testamentorum decima rubrica nº. 41. Paterna de iustitia, et iure tomo ttu.º 2. disp. 137. in fine. hec omnia abrogare voluit Imperator Leo philosophus novella 39. sanciens contra ius Romanum, ut sustineretur prodigi testamentum in quo is suo fultus iudicio, veluti si necessarios sibi heredes fecit, et erga pauperes substantiam expendit, sed acumen hoc plenum est periculi, et litium occasionum praebere semper querendum esset an sana tunc prodigus testatus fuisset melius quod posset testari, aliis quod rectis moribus additus fuisset, ideoque duce nivernus, ut praestaret omnino illi testamenti factionem liberam concedere, quam subicere tot disceptationibus eius iudicium. Fuit Leo ambitiosus in mutandis et corrigendis iuris Romanis; sed plerumque infelici exitu, adeo ut eius novelle tamquam regiminis steriles ab ipsis Graecis non reciperentur; notant Cuiacius tt.º 17. obser. c. 31. Osualdus ad Donellum lib. 6. c. 2. litt.a C. quare ut hac novella parum curanda est, quamuis legis rationem habeant Cuiacius in praesentibus Osu. tt.º 6. c. 5. litt.a O. Unde cum prodigus non posset facere testamentum, nec potest in eo testis adhiberi; sicut is prohibitus est

ad Donellum.

illo

illa ostendebat affectus ad frugales mores redeat, quo admitto doctrinam Richardi in d. § item prodigus, sed quod non satis sane iuditii reputatur ut talis auctoritatem possit habere, ita videtur iudicasse Duarenus ad titulum [illegible] q. 6. Don. titulo [illegible] cap. 7.

N.° 6.

Illud quoque dicendum erit de quacumque promissionibus, donationibus, obligationibus, aut alienationibus a prodigo factis inter vivos. l. 28. § 1. de pactis l. certi conditio. 9. § sed si cui 7. iunct. § 5. de reb. cred. l. his qui 12. de tut. et curat. dat. ab his, sed nunc operae pretium erit indagare, quando censeatur prodigus iudicis censura. hoc enim vitium late, et difficile est illud dignoscere, quia facile evenit in furore, et aetate, et in ceteris quae ante occulos versantur ut iuditio censenti Donelli Com. libro 12. cap. 22. lit. F. Nemo enim mortalium adeo prudens et gubernationis [illegible] invenit, ut aliquando res suas minus prudenter non tractet. Et nemo adeo insanus est, ut quandoque utilius sibi esse non possit. teste Leone in nouel. 39. cuius verba prima prouidere mihi desumpsisse ab Horatio libro 2. satira 3. et Cicerone Philippica. 3. ubi agit de tutelam. titulo. Certum est l. 1. de tut. moribus prodigos fuisse interdictam rerum suarum administrationem. Sed quod sit prodigus nec a natura ipsa status distat, neque a lege potuit prolege statui. id enim potuit non esse necessarium decretum iudicis quod declaret illum prodigum: Antequam quantumuis re uera prodigus sit libera rerum administratio retinet hoc iudicant tex. in § item furioso de curat. furi. § item prodigus 34. 4. inst. qui non est mirum facere titulus. Et alii [illegible] quia mentio fit interdictionis administrationis bonorum. Adeo ut tali ante interdictionem factum, et quaevis alienatio teneat, ut est communis sententia Accursii, et omnium clasicorum in oriente examinato Don. quam tuentur Gomez d. cap. 14. n.° 51. Gutierrez d. cap. 32. in n.° Andreas Faquinus in d. l. si curatorem verbo. non dissimiliter ante 5. quae apud nos expresse sancitur in l. 5. titulo 11. p. 5. et notat ibi Gregorius glosa. 4. =

N°. 7. Hoc ipsum e domanio fundatur. in l. tres tutores. 55. § ul. de admi-
nistrat. tutorum, ubi aperte procedit; manet tutor,
adeo ut contutor teneatur, non permittere illi rerum pupil-
larium administrationem: quod ante interdict. nec facultate
administrandi caret, nec ab aliena tutela remotus
est, alioquin non esset necessaria cautela expressa contutoris,
si tutor esse desiisset. item ex l. patri. 27. de minoribus, in qua
si talis vitae sit adolescens, ut merito ei debeat inter-
dici administratio, permittitur agnatis et caeteris cognitis ei pe-
tere in integrum restitutionem. et quamvis esset notorie prodigus
curatorem non habebat, et rebus suis supererat. Eodem
modo expenditur tex. in l. non et dotis. 21. § nec non. 6. soluto
matrimonio. ubi si pater tam prodigus sit ut timeatur ne dissi-
pet dotem, quam pro filia dedit, per officium iudicis filiae consulitur
ut fiat exactio dotis sine utriusque dispendio; hinc necessario
quum. Si turpiter prodigus esset administrat. interdictus non poterat
distineri, ut exerceret actiones, quae hic praecipuus effectus interdicti-
onis est, ut docet Salgado in Labyrintho 1. p. cp. 19. n°. 5. sed ut pater
actionem moveat requiritur interpositio officii iudicis. probat. Adeo
Don. lib. 14. cp. 6. ut audiendus non sit Antonius Faber lib. 5. conject.
cp. 19. praedictus tex. imputat Triboniano, tex. cum decretis accipien-
dus tex. in l. ult. § minores. 20. C. de sent. passis. l. Imperator. 50.
ad S.C. Treb. idem probatur ex l. non debet. 11. de dolo. ubi luxuriosus
prodigus, et homo malae vitae non potest adversus honestum de dolo a-
gere, sed in factum Don. lib. 4. cp. 40. ubi glo. lit. O. O. Certum
autem est nullam actionem neque in factum posse intendere sicce ipso iure ad-
ministrat. interdictum, ut dixi; Deinde quo alienat. prodige
liter facte sustinentur ut sup. enumerat. consulat. l. sed et si. l. 25.
§ consuluit. 12. de hereditatis petit. l. 1. §. sed et si forte. 10. si
quid in fraudem patroni. Immo quod magis est licet apertissime
liqueat tutorem dilapidare bona pupilli, retinet admi-
nistrat. donec decreto Praetoris remotus sit a tutela. l. 3.
§ Praeterea 4. et seqq. de susp. tut. Et in cp. veritatis. 8. de extra
de dolo, et contumatia alienationes Episcopi illius dilapida-
toris.

Expediri

tores non evertuntur, nisi facto, post sr. =

Suadetur — N.º 8.

in ipsis ex formula interdictionis bonorum, quam tradit Paulus lib. 3 sent. tit. 4. § 7. qua quidem sequebatur curatoris datio, ut auxilio alterius referetur, qui se ipsum regere nequibat, de quo agit ff. et C. de curatore furiosi l. 7. 28. § 1. de pactis l. securatores 3. C. de integrum restit. Ulp. in frag. tit. 11. § 12. et Cuiac. lib. 1. in tit. etc. quae dissimiliter, et diversi effectus quoniam, ut Bartolus magistraliter docet in presenti n.º 3. et 4. et post eum Gutierrez d. cap. 32. n.º 3. donec plena interdictio donec Pretor curatore[m] prodigo dederit, et administrat interdixerit adeo quidem ut contractus interim facti a prodigo substineantur, qua bonis eis interdictum est, si bona fide, et ab ignorante celebrentur, ut docent praecitati DD. Ex quo facile exponitur text. in l. si sciens 26. de contra. emp. ubi si sciens interdictionem emat a prodigo, non adquirit rei emptae dominium, quod adquireret, si interdictum ignoraret, quod est planum, ideo autem sciens dominium non adquirit, quoniam interdictum bonorum emit, et mala fide l. si ab eo 12. de usucap. l. 9. fundum 7. § qui sciens perempt. l. si creditores 31. § 9. fin. 4. de rebus auctor. iu. poss. quod sufficit ad impediendum effectum emptionis ut post Bartolum docet Covarrubias in qq. Rainaldo dicto n.º 6. in alienationibus vero gratuitis, qualis est donatio, sufficit interdictio ipsa quando pendent a voluntate solius prodigi. Ita hanc pos. comprehendo ommissis Fabro in d. l. 26. et Oleo de ces. iurium, et actionum tit. 1. q. 1. an. 37. =

Si ut prodig. — N.º 9

lucrifaciat, et alterum sibi obligat substineri actus, in quo omnino deficit ratio prohibitionis quod sibi consulit l. 3. de nobat. l. ex castrensi 18. § 1. de cas. pec. ideo potest hereditatem adire l. mutuum 5. § 1. de adqui. hered. quia ad eum hereditate adquirit, neque attenditur, quod possit ledi per onera hereditaria, idem per accidens, et quasi in consequentiam venit, non principaliter. Antonius Faber in iurisprudentia tit. 12. princ. 3. illam ad Don. tit. 7. cap. 9. litt. H. maxime cum paratum habeat restitutionem ad repudiendum si lesus sit, quod in minori

non separati, ut docent Faquineus tit.o 2. ntro. cap. 88. Antonius Gomez d. cap. 19. n.o 30. Guthierrez d. n.o 9. Caldas d. verbo non absimili n.o 3. Salgadus Labyrinto p.e cap. 2. ex n.o 18. =

Sed distinguendum est inter prodigum nondum interdictum sub distinctione contrahit, et prodigaliter contrahit, quia in hoc casu nec alienatio tenet, nec obligatio resultat ex mala fide eius, qui cum illo contrahit, et est instrumentum luxuriae, et prodictionis, h. n. provenit ex iuris interdicto, sed ex ipsa prohibitione naturali. Ideo qui emit ab eo qui pecuniam parat, ut perdat, constat, secundo et fidei malae possessor est l. si quis 8. pro emptore. Et si adolescens luxuriosus mandet alicui, ut pro meretrice fideiubeat, mandati non tenetur l. si vero 12. § si adolescens ff. mandati l. 25. tit.o 12. p.a 5. quia omnes contractus debent esse iusti, et honesta causa Bartolus notat quod si quis mutuat pecuniam ad causam iniustam veluti ludi, et luxuriae nullam actionem habere docet Gomez ubi supra n.o 31. Notandum etiam cum D. Thoma 2. 2. q.a 119. art.o 4. ad 3. quod prodigus plerumque ad intemperantiam declinare, quia cum superflue expendat aliis non videtur expendere in rebus voluptuosis ad quas inclinat concupiscentia. Unde et Aristotele notat prodigos plerumque fieri intemperatos et lascivos exemplo filii prodigi ideo Plutarcus in tractatu de amatoribus docuit amatores ex parcis prodigos fieri addendum etiam Horatius lib. 1. sat.a 2. Ex quo forsan potest explicari tex. in l. mulieri 15. de curat. furi. ubi mulieri luxuriosae bonis interdici potest, quia vita luxuriosa secundum malae inclinat parum distat a prodiga hic communis intellectus, quem sequuntur Aug. ad Paulum tit.o 3. tit.o 4. § 6. Robertus lib. 1. rerum iudicatarum n.o 9. quamvis non ignoret Fornerius lib. 2. select. cap. 15. et alios quos refert Richardo in lecturis ad tit. de adqui. hered. cap. 31. n.o 14. Luxuriosae pro furia, et prodiga accepisse. Sed bona eorum venia ita acceptus sine mysterio maneret

De Prodigys

Consultus. Denique nostro et huius administrationis necessse fecere quominus ex delicto et contumacia condignus teneatur; neque non concedenda impunitas est apud pravos mores et fulcimus 7. § ideo 12. exaggeratus, et post eam docet post antiquiores Menochius Alciatus hic n.° 16. quibus absolvitur Praelectio nostra o sit utina in gloriaque Dei et Virginis Mariae et

Tertia selectio ad explicationem nobilis antinomię quę extare creditur inter l. 3. §. 1 de act. empti. et l. si stipulatus. 4. de usuris &c.

A D. D. IOSEPHO DRE[illegible]S.

Anno. 1657.

Proponit Pomponius in l. ratio. 3. §. 1. de Act. empti. hanc regulam: Si emptori stipulatus sit, vacuam possessionem tibi tradi, scilicet rei emptae, potest ex stipulatu agat ad adimplementum contractus, in venire fructum in eam actionem; quia possessionem cum fundo argumentum [illegible], quia stipulatur fundum dari, i.e. cum fructibus [illegible] ferre, quod dare significat l. ubi autem. 75. §. [illegible] O. § [illegible] itaque [illegible] de act. intelligitur etiam multo fortius, si stipulari sibi tradi vacuam possessionem. Et quamvis hęc stipulatio fortior sit, quam praecedens, tamen [illegible] veniunt fructus, quare non debet plus esse in praecedenti stipulatione, quam in [illegible] est. Ceterum per act. ex empto quę superest, fructus peti possunt ab emptore; hactenus Pomponius=

N.° 1

Cui ex diametro videtur obstare Papinianus in l. si stipulatus. 4. de usuris [illegible] si stipulatus sit, vendi [illegible] vacuamque possessionem tradi deberi fructus, postea captos, [illegible] postremo [illegible] stipu-

N.° 2.

Selectio

latioris, et cum dubitaret de parte annalis, quae in fructum l. vetus. 68. de usufructu l. secundum. 28. de usuris. §. secundum ist. doctor. divis. tandem concludit deberi eam partem postea editum. Hinc sic argumentatur. Si debentur fructus ex sola stipulatione vacuam possessionem tradi, ff. stipulatione rem dari, ff. coniunctim utraque stipulatione. Propter solam stipulationem, vacuam possessionem tradi, negat Pomponius fructus deberi. Et quidem negat ex stipulatione rem dari, quamvis doceat, hanc stipulationem continere clausulam vacuae possessionis tradendae. Ergo si in ea stipulatione rem dari, inter dicitur tradit vacuam possessionem nominis quae non ex ... le convincit Papinianus venire fructus in hac dicta stipulatione ff. in inferiora ... vacuam possessionem tradi =

N.o 3.

Ut dividuum componamus, intelligamus quae difficilia loca; primo notandum est emptorem teneri facere pretium venditori, et eius dominii nummos transferre; venditorem vero tantum teneri rem emptori tradere, et de evictione cavere. l. ex empto 11. §. 1. de act. empt. ... ex professo ... cuius ... sec. l. ... ex ... Christabo de ... ne tem ... quare mero iure emptio, venditio quia ... sustinetur, idcirco emptores cauti, et de rebus suis magis soliciti, solebant stipulari rem sibi dari, ut dominium transferret, quae proprietas ubi dare ubi dixi n.o 1. hoc sine summa authoritate non fuit, quod si res tradita ex causa emptionis aliena appareat, non statim emptor contra venditorem regredi potest, sed spectare effectum debet res ei offeratur, ... sciens, et dolo malo alienam rem tanquam propriam vendidit l. si servum 30. §. 1. de act. emp. quod si ... fuit ab emptore rem dari et appareat alienam, statim ex stipulatione agere potest l. si ita 25. §. 1. sic intelligendo. de contra. emp. l. ubi autem 75. §. 1. ff. V. O. quod non satis facere ... nec videntur data, quae eo tempore ... dantur accipientis fiunt l. videntur. 165. de R. I. =

Deinde

Ad l. 4. d usur.

Deinde
N.o 4.

notandum est ... fuisse ... vacuam possessionem tradi, sive contractu emptionis, sive alio quolibet ... ex quo res est tradenda, quae singulariter continet ... faciem tradendi, et causam bonorum ... l. 3. §. ... quid sit causa bonorum multifariam ... explicant. Ego ut breviter ... sic expono. Causa bonorum est quidquid ex natura ... quae agitur venire debet in negocio, veluti in iudicio vindicationis, si ... actor debet habere rem cum sua causa, qualis fuit post litem contestatam, et qualiter habuisset ex eo tempore illa fructibus, et omnibus partibus, et omni interesse. l. ... rei vindicat. sic in omnibus iudiciis post litem contestatam causa rei ... omnis ... §. ... §. 1. d usur. cum vacua possessione tradi ... contractu emptionis, et venditionis venit ... ex natura huius contractus solet venire, id est rem tradere, ac omni posse ... vacuam facere possessorem emptorem, et causam ... transferre. Haec quippe est natura ... contractus. l. ... 24. ... manlii sata. 80. §. ... d contra. emp. l. ex empto. 11. §. 1. d act. emp. ut exposuerunt, et recte ... veteres, ... Donelius, et ... §. ... aug ... Cuj. ... ad l. res tradi. 28. d V.O. et Valentia ... t. 4. c. 6. n.o 27. censuerint causam bonorum generaliter esse, quod habiturus esset petitor si statim ei res tradita esset, sed haec explicatio, nec quadrat ... nec ... nobis ... commune habet haec utilitas ... causam bonorum, nec est ratio cur sic appelletur: ... nullum iuri testimonium est, ... firmiter, ... Don. ... proxime, erit itaque causa bonorum illa utilitas, quae ... negocium in sua propria natura ... breviter sic explico causam bonorum ... tota natura negocii.

Quid sit causa bonorum

Ergo stipulatio rem ... amplius continet, quam vacuam possessionem tradi

N.o 5.

Selectividad.

q. 2° prior importat translat.° dnij, posterior traditionem rei vacue a quo cunq possessore, et tunc capiendi contr.° edicto posterior primum excedit, q. q. debet fundum dari satisfecit, si dnium transferat stipulatori, quamuis possessio ab alio detineatur, q. dnium sine posses.e potest transferri l. si fundum 16. d. fun. dot. Don. vbi proxime et Ant. 4. q. 19. ubi Osu. litt.° C. Valentia tto 2. illustrium tractatu. 2. c. 4. n.° 20. et 21 q. secus e. seo qui promittit vacuam posses. tradere debet, q. in mure a quo cunq possessore liberam et detentore l. si diximus eum 3a. § pe. sic intelligendo d. receptis, et Iasar bi. recep. l. 2. d. receptis l. 2. § 1. l. 3. d. act. emp. Osualdus d. c. 19. ex litt.° C. =

N.° 6.

Exaggerandum e. nostr. tex. j. d. l. 3. § 1. inquit Iulius si emptor stipuletur vacuam posses. tradi, et ex stipulatu agat, non venire fructus, et redditus, q. stipulatio vacuae possessionis minoris utilitatis e., quam stipulatio rem dari at si q. stipuletur rem sibi dari diveniunt fructus; q. fructus pendentes tempore contractus n. debentur. ex cuius stipulationis l. videamus 38. § actione. 7. d. usuris l. si filius 78. § ul. d. V. O. ergo si in maiori stipulat.e fructus non veniunt multo minus, debent venire in minori, sed nunc acriter sic arguuntur. Caussa bonorum e. tota natura negocij. Sed ex natura contractus venditionis veniunt fructus pendentes tempore contractus l. iulianus. 13. § si fructib. 10. et § seq.° 18. d. act. emp. l. ul. d. i. fisci ergo debent etiam venire in stipulat.e vacuae possessionis, et tota causa procedentis negocij contineat. d. l. 3a. § ult. d. V. O. =

N.° 7.

Sed ut respondeamus noto cum Papiniano in l. pacta. 72. d. contra. emp. alia e. de substantia contractus alia adeius adminicula pertinere. de substantia contractus emptionis, et venditionis e. pretium. l. 2. eod. et q. sit animus dnij transferendi in venditore, et perceptio rei alienandi l. 3 manu sata. 80. § ul. d. contra. emp. Alecardo

sem-

semper veniunt, et de natura contractus requirantur, ut sic declarant dictionem contractus d. §. ult. l. naturalis 5. §. 1. de praescriptis verbis adminicula sunt, quae iuvant, et faciunt contractus, ut magis valeat, et fortior sit, veluti promissio de evict. ut de dupla. d. l. 11.
Alia etiam sunt, quae veniunt in contractu non ex natura eius, sed aliquo respectu, quem possumus dicere per accidens, verbi gratia. Fructus maturi, qui pendebant tempore quo fecit contractus, spectat ad emptorem l. 11. vers. quemadmodum de usureacitate, et act. ut iudicio iulianus. 13. l. si fructus 10. de act. empti l. fructus 13. l. ge. C. eod. percepti vero ante quam fecit contractus ad eum non spectant. l. praesertim 8. vers. non pendente. de peric. et como. rei ven. venit itaque in contractu emptionis, et venditionis per bonam fidem ignis qui sumendi, ut post quam fecit contractus ad eum pertineant, omnemodo ad emptorem recurrat, ad quem recurrat omne periculum §. aut. sit. de emp. et ven. ut existimat Cuj. eod. §. si fructib. et quo contractus iste sit commutativus in quo fit relatio ad pretium, et eo commutatio. argumentum ex l. 1. de reb. dubiis, qui emit fundum cum suis fructib. ut ancilla praegnante minus pretium dat, quam si vacua ancilla, ut fundum emerit, quare videtur emere etiam fructus, ut indicat Antonius Faber lib. 2. coniect. cap. 13. non aliter quam qui emit fundum cum suis fructibus in fraudem creditorum, tam fraudator est in fructibus quam in fundo l. ult. §. non solum 4. et §. fructus 6. de quae in fraudem creditorum. Simul utrumque vendit, ut docet eo iudicio Don. in l. si filius 18. §. ul. de [illegible] 0. addendum Amaiattus obser. cap. 1. §. 2. ex vto. 49. 5. si in emptione veniunt fructus per bonam fidem [illegible] pretium, consequens est non venire ex natura ipsius rei, et de substantia contractus, sed per illum respectum quem evinco d. §. si fructib. 10. in quo supponit Vlp. posse inter contrahentes convenire, ne fructus pendentes cedant emptori, sed remaneat apud venditorem, quod minime accidere possent si esset de substantia contractus, vitiant illos. d. l. cum manu sata 80. §. ul. l. eo precario 12. de precario. Sicut in hac stipulatione vacua possessione tradidi tantum venit cum bonorum, i. e. quod importat ipsa natura;

tractus; non u^o q̄ verum venire, et ex accidenti
consequens est, ut non comprehendat fructus, quare hi peten-
di erunt actione ex empto, quae superest, quia stipulatio-
ne, quod deficit, non tollit actionem primitivam contractus
ut significanter probatur ex l. certi condictio. 9. § numeravit. ff.
de reb. credit. =

n. 8.

Quibus omnibus
non obstantibus difficilis est l. si stipulatus 4. ff. de usuris.
quam ut paraphrastice exponamus. Imprimis observo
non tractari de primaria stipulatione, scilicet dari, vacuamque pos-
sessionem tradi, addicta contractui emptionis, et venditi-
onis, sed indistincte de tali stipulatione, sive illi contractui,
sive alii adiecta, quaeritur quam vim habeat praedicta sti-
pulatio independenter et per se considerata, quod ut decida-
mus de unaquaque clausula stipulationis dispiciendum est,
inprimis clausula, dari tantum importat translatio-
nem dominii. l. ubi autem. 75. § ult. ff. v. o. sed sine fructi-
bus l. cum filius. 78. § ult. eodem. l. videamus 38. § actio 7. ff. de usu-
ris. Secunda clausula vacuam possessionem tradi continet causam
bonorum l. in conventionibus. 52. § ult. de v. o. idem facere ut
possessio vacua ab omni possessore, et usucapien-
di conditio transferatur in accipientem. l. ex empto. 11. § item
Neratius. 13. ff. de act. emp. quae de fructibus nihil omnino
habet, unde si fructus non veniunt in prima clausula,
multo minus venire debent in secunda, quia plus est trans-
ferre dominium, quam transferre possessionem, et usucapiendi
conditionem, ut [illegible] fundat Bons. d. l. 52. § ult. quo in sen-
su Pomponius in d. l. 13. § 1. de act. emp. dixit secun-
dam clausulam comprehendi in prima, quia in eo quod plus est
semper inest, quod est minus, sed tamen si utramque clausulam
expresse, coniunxerit per illa posteriora verba vacuam possessionem
tradi veniunt fructus tempore contractus pendentes,
et postea capti, id est post contractum celebratum capti, non
quod sola illa clausula sufficeret, sed quia per ea significa-
mur voluntatem contrahentium, ex eo quod reduplicative

utraque

onis clausula innixerunt, & ex hoc argumento ... non secundum verba a contrahentibus superius additum, ut multis fundat Barbosa in tractatu de variis axiomate xxx. n.° 11. sed si postrema verba nihil amplius significarent, quam causa bonorum satis comprehendebatur in prima clausula, & ergo se adiecta aliquid amplius significare debent, nihil autem aliud est quod significent, nisi fructuum accessiones, & tota causa ... reduplicatio ... inueniri in d. l. 3. § 1. quare si illa cessat ratio inducendae ..., necesse ... recedamus a propria significatione verborum, ut in d. l. 3. nec est nouum quod expressum magis operetur, quam tacitum ... quam expresse magis elucet ... voluntatis l. illa expressum de cond. et demon. quae solutio ... explicata communis est.

Hec ita. ...

in fructibus, decidere quaeritur de partubus an stipulatori debeantur ... ut praedictis stipulationibus ... animaduerterunt (ut nemo nullus quem uiderim). in primis ponitur dubia dubitandi ratio: ... siue consideremus factum tradendae possessionis, quod uenit in 2.ª clausula vacuam possessionem tradi; siue effectum transferendi dominii quod venit in l. 3. ... partus non possunt contineri, quia nec fructus continentur, ut dixi. ... emptor nouandi animo a venditore stipuletur, vacuam possessionem, factum tradendi tantum stipulari intelligitur, id est non tradere, et usucapiendi conditionem; non dominium translatum, quia illa stipulatio refertur ad contractum emptionis, ex quo non uenit translatio dominii; unde non est verissime ... ut pro stipulatione ... quam iudicio praestare ... semper ... sumitur stipulatio de causa, quae praecesserit, argumentum ... l. stipulationum ... ff. de verb. obl. conditionales de V. O. unde ... stipulatione referri ad conditionem contractus, ... Baldus in d. l. 4. Neque plus debet ... stipulari nouante, ... nouato, videtur hec propositio ...

nia textui. j. d. l. 3. §. 1. de act. emp. ubi docet, sub-
tis fructus venire in act. ex empto, quamvis nu-
merant fact. ex stipulat. vacua possessione tradi.
Et sane si de fructibus intelligendus est Papinianus
in h. argum. falsum omnino doceret, et sibi ubi-
que [illegible] posset: Quia si non venit plus, saltem tantundem
venire debet; [illegible] fructus [illegible] ex empto
(quamvis [illegible] ex stipulatu, vacua pos-
sessione tradita) [illegible] et [illegible] ex stipulatu debebantur
[illegible], nulla tamen est ratio cur existimemus in
de fructibus loquutum fuisse, veri. verum; tantum consi-
derit ut resultat eadem substantia de effectu rei tra-
dende, et docet nihil plus operari, quam quod sequi-
tur contractus precedentis, ut [illegible] excludat stipulat.
vacue possessionis, etiam interposita super contractu emp-
tionis minus conveniat stipulat. rem dare, et a fortiori
etiam non excludat fructus non venire; Ceterum his non obs-
tantibus in verbo iedum, idem decidit in partubus, ac fruc-
tibus, [illegible] eandem rationem, nempe [illegible] interiora [illegible]
[illegible], que adiuncta precedentibus, augent [illegible]
tatem contrahentium, et omnia causa comprehendunt, proinde
si res [illegible] missa statim tradita fuisset stipulatori, qui
in casu certus est fructus, et partus ad eum spectaret [illegible]
[illegible]: Quamvis enim partus in fructu non sit, nec spectat
ad eum qui fructus ferre potest. d. § in pecudum [illegible]
[illegible] est tamen in emolumento et omnimoda causa rei, et per-
tinet ad eum, ad quem spectat totum emolumentum. [illegible]
8. l. Paulus. 19. de usuris. l. ultima. de adqui-
rer. dom.

No. 10.

Papinianus autem inquit fructus, partus que una re principali
petendos et act. ex stipulatu, sive certi sive incerti, quia
[illegible], quod ubi crescit res quantitas per accessiones, non[illegible]
tamen stipulatione excendet certi potestatem ex stipulat.
Certum est quod statim apparet, quid, quale, quantum sit. Velut
[illegible]

Selectio

si minus decem, Et pendet tot ingenium, sim
pliciter tum petit dicit certi q stipulatio e rece
ptem pote, nec venture usure, aut fructus non omissi
et dictus maneat, incertus e qd cius, q non a parte
stat q quale, quantus q sit, ab stipulat opus, Fruti
vero fructibus, accessionibus et omni causa petit, que
liquidanda, et verificanda e tunc spectat ex
stipulatu incerta. l. stipulationes 74. §. 1. et l. seq
ff. de. V. O. vedixi ad fine primi tractatus, ex q facile
intelligitur cur Papinianus appelauerit fractionem hanc sti-
pulat =

Facta e de

dictio Papiniani pendet ex voluntate contrahentis
que dicit ex reduplicat, vendari et vacuam posses-
sionem tradi, et sic simulatio vacue possessionis con
nectat sub stipulat dandi, q dare e plus dominii
transferre, et posses, q plerumq accidit, q do-
minia rerum opposita a justitiane. l. 1. de adqui. poss. in-
erat necesse adducere secunda clausula. vt. d. l. 3.
§. 1. et q adijcit aliq, deijcere voluisse contentio
e, q non continere i singulis clausulis, q verba debet
aliquid operari, nec superuacuo adijci intelligi
vt l. sig. 109. de leg. 1. adeoquidem vt propriam ha-
bent ad aliq operandum, secundum vulgare eloquium
q illustrat Barbosa. d. axiomate. 221. cn. 11. Vn-
de vt d emptor agamus p necessariis consequentiis in-
fero, si emptori venditore stipulatus fuisset rem
dari, et simul vacuam possessionem tradi, quini-
mo et frequenter negauit venire i clausula rem dari
solam, et sic se videretur. Papinianus v. j. d. l. 4. §. re
stitutione vtriusq cause venire fructus, et partus affir-
mauit, non ex natura stipulationis, que fructus non affert, sed
ex p sum pta voluntate contrahentis hac causa diuer-
sa est in contraria =

Inde facile ex-

Alexandri l. 1. de usur.

quoniam j. §. 1. d. l. quod. ubi querit Papinianus quid dicendum sit, si post stractam emptionem, et ante interpositam stipulationem partus editus sit, aut fructus perceptus sit, aut aliquid rei accessit, quod ad eius causam, emolumentum pertineat? respondet, illud non venire in stipulationem, quia tunc non erat, cum stipulatio celebrata fuit, sed actione ex empto peti posset, quod istipulatio non transfert, ex illa actione exigitur d. l. 3. §. 1. ff. hic est primum in quo Papinianus dicta stipulatione posita, stractum emptionis, invenitur, et fructus percepti ante interpositam stipulationem non ea suportit. Consequens venire tendenter contractum, et postea, i. e. post eam ceptos, et videtur Pomponius contrarius j. d. l. 3. §. 1. sed non est certe vel quia Pomponius non disputat contra, simul cum Papinianus, aut disputat de ambobus subeadem stipulatione, et consenso hic est genuinus sensus ... ad quem incepit dicere Cujacius magnus I.C. ... j. l. ... aseruit ... anthinomia ingenuus fateri se nescire, et ... dissimulare ... aquievit Faber ... d. l. 3. §. 1. et prius agnouerat Calauinus in commentario quod mortuus est ex n.° 101. et varii, et varie tentarunt exponere, quorum ... exagitat, et accurate probat Genua nulla ut certa assignans ... ad hoc ..., quare labor meus, et aliorum, qui illis incubuerunt nunquam erit superfluus, quod finis hinc felici imponimus, in gloria, et laudes principaliter Domini nostri Redemptoris, postea Divi Antonii de Padua, Divi Josephi, et Angeli custodis, et pasque Virgini Matris cuiom[ni]a mea opera dico

Anno 1657

Dn. i. l. 52. §. ...

Apendix.

Superioris tractatus, in quo agitur de acquisitione per eos, qui in potestate nostra sunt, et quod alii per illos habent.

Sectio 1a.

De acquisitione servili.

Autore.

D. D. D. Iosepho de Retes
Vespertini iuris civilis
cathedrae moderatore

Salmanticae.

Anno 1652.

Diximus superiori tractatu n. 22. aliquando iuris censura reputari eandem personam, quae alia est, et efficit ut quae ulnati [illegible] potestas, sive patria sit, sive dominica, et ut pater et filius hac ratione reputantur eadem persona l. ult. C. de impub. et aliis subst. l. si nulla [illegible] [illegible] [illegible] 50. ad [illegible] C. [illegible] l. neq. filio. 16. [illegible] ut docent [illegible] in [illegible] 8. n. 1. [illegible] l. [illegible] Valentia tr. 3. illus. [illegible] tr. 2. de acq. [illegible] [illegible] [illegible] Larrate-

gui

(+)

qui tit. [illegible] Secti. n. 5. iure Seruus [illegible] pro [illegible] in Sub
[illegible] persona [illegible] ministrat [illegible] in Sub
Pamphilo. 10. Neapoli. [illegible]
exprimunt Cusatius tit. 13. obser. cap. 19. et tit. 2. [illegible] Afri
canus j. l. si filius. 23. de mort. causa donat. Petrus Faue
tit. 2. Semestris cap. 22. pag. mihi 339. Vepedi [illegible]
nelus tit. 2. Sectio. cap. 16. num. 3. et 21. Larreategui. tit.
5. cap. 1.) diserte docemur manumissione Serui duas personas
effectum iure eis, et donis, et ante manumissionem concessam
eadem persona, siue fungebantur eadem persona luce, et post
[illegible] Sigefredus, habuit in illis notam
at Cusatio, quem [illegible] laudat [illegible] Africanus j. l. filio. 17.
[illegible] habitatione, et tit. 9. [illegible] frater a fratre. de actione [illegible]
et interrogationibus ad. l. l. [illegible] et 12. et Pinelus d. cap. 16.
num. 19. 20. et 21. post [illegible] ad eandem l. [illegible] duas person.
Sed cum inter filium, et seruum sit diuersa ratio potestatis
[illegible] erat acquirendi. [illegible] patriae
[illegible] respicit [illegible] patri, et filio. Pater enim filium alit,
educat, instruit, et ex [illegible] filio reseruat [illegible] nihil. 50. §. [illegible] Seb. [illegible] ratio. [illegible] dam
[illegible] ratione filius quasi [illegible], et [illegible] illi ad
[illegible] Valenzuela [illegible] num. 5. [illegible] Petrus Gre
gor. tit. singulari [illegible] iure pag. 479. et seq. Soloza
nus tit. de crimine parricidij cap. 10. seruus autem [illegible]
pars familiae [illegible], et [illegible] inter instrumenta, quorum
alia [illegible] inanimata, alia animata; Seruus itaque est
instrumentum animatum, ut dixit Marcus [illegible]
[illegible] siue ad opera domestica [illegible]
[illegible], et similia, siue ad artificia, et mercaturas
[illegible] docet, et disputat Aristoteles lib. 1. politi. cap. 3. in
strumentum [illegible] nihil [illegible] principalis
nec [illegible] sed ut principali [illegible]
ut [illegible] D. Thomas [illegible] gentes cap. 112. ratione prima,
ridiculum enim esset, si [illegible] voluisset sibi operari, [illegible]

bi

pro acquirere, cum sint instrumenta, & servus instrumentum ..., ut inquit Philosophus ..., si voluisset sibi acquirere, ... commisisset ut instrumentum sibi operaretur ... ipse servitus, sive iuris ... potestas ad ... domini, ... de dominio servi, ut de ... Mane dicemus. Diogenes apud Laertium ... servitutis ... sub ... servis necessaria, ... servi ... carerent ..., ... vineret, ut ... Pater Lessius ... Busbequius epistola ... Grotius ... belli et pacis ...

Consectarium Primum.

Servus nihil proprium posse habere.

Ex quo primum ... Iustiniano ... servus nihil proprii posse habere, et quod servus acquirit domino acquirit ... Modus ... acquisitionis est, ut ... acquisita ... servus nec momento quidem temporis ... Sed statim ad dominum transeat ... habet instrumentorum, ... refert ... plurimi iuris effectus resultant, quales ... scribere ... sua manu ... servo ... scriptum ... tanquam si ... ipse scripsisset ...

Effectus ...

Leo. 10. l. filius emancipatus 14. l. impubere 22. § ij
Servo 3. ad l. Cor. de falsis, qua per suspicione falsitatis
interdictus fuit edicto Claudij, ne alius sibi scriberet haered.
tatem, quamvis in alio testamento. l. 1. §. illud quoque eam scrip. hab. l.
D. Claudius. 15. et simimus ad l. Cor. de fals. idem quod restitum
ibi scribere ac servo proprio d. §. iij servo 3. quod est eadem ra-
tio, et instrumentum acquisitionis. Alius effectus est. si servo
haereditas, vel legatum datum sit in testamento, et illud dominus falsum dixe-
rit, accusaverit ne ammittit legatum, et ei tanquam indigno
auferri, et fisco aplicari. Paulus libro 5. sententiarum titulo 12. § 11 pa-
ter. 3. quo titulus est de iure fisci, et populi. Cuius tamen quatuor
tituli sententiae Calicratus, ut notat Antonius Augustinus
lib. 1. emendat. cap. 1. Ioannes Bertrandus biturigensis
lib. 1. duos Paulus, ut constat ex indice pandectarum, facit co-
iectura titulus sententiae relatus. Cum enim Alexander Severus leges
sanxisset, de iure fisci, et populi, teste Lampridio in eius vita,
certatis [illegible] multi qui sub eo floruere de eodem argumento libros sc-
ripserunt, ut notat Bretrandus ubi supra. Ex quorum
libris sumptum fuit. l. post. 5. Illud, quod ut inde aut.
et in §. 3. eiusdem legis extat eadem Pauli sententia aliquando tamen verbis auctis
et quod si servitutem eius expectet diversum dicendum est, quae
quidem adiecta sunt a Triboniano et in originali loco non inveni-
untur. Sed reddunt elegans sensum. quia legata conditionalia,
quae relinquuntur filiis, servisve, et ad eos spectant, si tempo-
re implendae conditionis sui iuris inveniantur l. quae legata. ff. de
R. I. nec posset ammitti eo in casu, quamvis pater, domin-
ve falsum testamentum dixerint, ut sensit Faursius libro citato eorum. ut
hinc appareat quod immerito novatores Tribonianum manus mul-
tis utilitatis iuri nostro attulisse =

N.° 3.

Tertius effectus
est qui extat in §. an servo haeredis. 32. sit. de leg. Servo haere-
dis legari non posse, quia et haeres sit, qui ex quasi contractu legatariis
et fideicommissariis obligantur l. si quis absentis. §. § haeres. ff.
de O. et A. §. haeres. 5. sit. de O. qui ex quasi contractu nascuntur, e-
veni-

acquireret, [illegible], idem non est creditor, et debitor heres, et legatarius quia [illegible] l. [illegible] 11. ff. de fideiussoribus [illegible] si statim decessisset testator, (cuius in legatis semper attendi [illegible] l. [illegible] ff. de reg. Catoniana) per servum heredi ipsi, cuius [illegible] domino acquirendus foret legatus. Contra si legatus fuisset servo sub conditione, vel diem [illegible] ab initio d. §. an servo [illegible] quia posset accedere, ut ante diem legati cedentis servus liber factus sibi acquireret. l. Iulianus 87. ff. de [illegible] et [illegible] l. post legatum. §. [illegible] si pater. Caeterum si tempore, quo [illegible] impletur, in potestate [illegible] heredis remaneat servus evanescat legatum quia incipit venire dies legati, quo heres et legatarius eadem persona concurrunt l. a filio. [illegible] ff. [illegible] l. si a servo [illegible] ff. [illegible] [illegible] eundem sensum [illegible] [illegible] l. [illegible] inquit quam in falcidia imputari quod filio legatum fuit, cum filius heres institutus iussu eius adire hereditatem [illegible] sibi legatum fuit [illegible] legati, sed [illegible] hereditario, et ideo computandus [illegible] quam [illegible] falcidiam habere debet, argumento ex l. in quartam. 91. ff. ad l. falcid. [illegible] d. l. [illegible] idem in eadem specie legatus in falcidia non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] legatorum ex quo [illegible] sit falcidia, quia non [illegible] [illegible] detrahere quantitatem legatorum quae est [illegible] solutio [illegible] l. d. [illegible] [illegible] legatus [illegible] 14. [illegible] et [illegible] [illegible] l. d. l. [illegible] Benedictus [illegible] [illegible] select. [illegible] 3. n.° 14. [illegible] et [illegible] [illegible] 8 cap. 24. lit. [illegible] ubi merito [illegible] [illegible] l. 87. [illegible] l. et postea [illegible] [illegible] [illegible] dixerit [illegible] [illegible] tam [illegible] [illegible] [illegible] dicentis se, aliud dicentis [illegible] servus heres [illegible], et domino legari, valet quippe ab initio [illegible], quia [illegible] decessisset testator non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] heredis, [illegible] inter moras adeundi hereditatis servus possit fieri liber. Itaque si dominus heres institutus sit, et servo legetur, si statim decederet testator statim dies legati servo [illegible] cederet, et inutiliter cederet, quia adventu heredis dominus deberet [illegible], quia [illegible]. [illegible] servus [illegible] [illegible], et

legatus

legati ut dño, n(on) e(st) certus status dñi, q(uod) servus heres se(...)
aturus, et possit manumitti interim, [illegible] in dño [illegible]
libertas, et sibi hereditatis acquirere. Ideo in illa [illegible]
valet legatum; in hac n(on) valet. §. ex diverso 33. inst. de leg. [illegible]
[illegible] §. [illegible]. 6. §. 2. l. cuius si tu 91. de leg. 1. l. et legato 17.
vers. quinde, et dies leg. cedat. Obstant autem [illegible]
[illegible] nec [illegible] Ulpiani [illegible] titt. 24. de leg. §. 24.
ubi [illegible] docet his verbis Ei, cuius in potestate, manu, man-
cipio est heres scriptus, legari n(on) potest, id est scripto here-
de servo n(on) potest legari dño, quoniam [illegible] est hic
et alios multos huius libri mendosus est, et expungenda
est negatione non. ut sic remaneat affirmativa, do-
cuit Cujatius in d. l. 25. et tit. 6. observ. cap. 36. quem debuit
allegare Gothofredus in notis ad d. locum Ulpiani =

N.° 4

Quartus effectus
est, ut ne servus dño possit debere, nec dñus servo, [illegible]
inter utrumque insit identitas personarum, et ideo quo ad [illegible]
peculii dicimus deduci de peculio omne quod servus dño
debet, et augeri peculium per id quod dñus servo debet, l. pe-
culii 4. §. Si genere 5. l. sequitur 5. §. ult. l. quam libertas
7. §. pen. et ult. l. debetis 9. §. peculium 2. et seqq. ff. ex [illegible]
tit. ff. de peculio. l. si peculium 6. §. 1. de peculio legato; nam
obligationis invenimur n(on) esse proprias, et veras causas debendi, quae
ex [illegible] dicta ratione minime intercedere possunt, sed invenimur [illegible]
[illegible] tacitam naturale debendi, ex [illegible], et naturali obli-
gatione l. nec servus 41. de peculio. Servus n(am) naturaliter
obligari [illegible] 11. [illegible] et [illegible] eius dño suo quae illorum obli-
gatio [illegible] est cuius [illegible] antiquior est, [illegible] servitus, quae
[illegible] secundario fuerit, ut late disputat [illegible]
[illegible] q(uod) servus 151. de [illegible] indeb. cui iungendi [illegible]
[illegible] 1aa [illegible] 20. §. [illegible] et [illegible] l. hoc [illegible] 19.
§. si [illegible] dño debeat. l. si tuo 83. de solut. [illegible]
tit. 14. [illegible] q. 9. Petrus Faber [illegible] 2. semestrium q. 3.

[illegible]

par. 37. ideoq. in dño contra peculii servo, et segnare servum ipsius patrimonii, et in illo servus negotiari tanquam si liber esset; verisimile est, cogitasse debitis naturalium inter utrumque contraxisse, ut eorum ratio habeatur ad augmentum, et diminutionem peculii. l. 1. §. 9. §. [illegible] [illegible] ita explicant D. Ioannes Chumazero in [illegible] select. disputat. D. Larreategui tit. 1. select. cap. 5. et 6. Antonius Faber in [illegible] tit. 2. par. 2. ubi late tollit verbum civile ex d. l. 41. illis ... 8. par. 7. illat. et tit. 8. [illegible] cap. 5. in fine et tit. 10. cap. 18. et 10. Conanus eleganter lib. 2. comment. cap. 3. [illegible] n. 4. Cujacius lib. 9. ad Africanum l. 1. frater a fratre. columna. a. [illegible] [illegible]: studiosi autem nostri plures inbenien- bunt effectus sua sedulitate, nos ad alia [illegible]

Consectarium 2m.

Etiam in multis dominis acquirit servus regulariter.

N. 5.

Secundo ex eodem principio colligimus, per servum dominis acquiri et [illegible] multo magis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dominis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Nihil omnino [illegible] [illegible] [illegible] Bartolus, Cuma[illegible], [illegible], et Alciatus [illegible] l. 62. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Duarenus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] servus est instrumentum animatum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et voluntatem habet, et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ambulare, ire, agere. Aristoteles [illegible] politicorum cap. 3. [illegible] singulari, [illegible] [illegible] [illegible] l.

custio.

.. § . in fine . Accurat furiosi, subiacent potestati servi, sicut quasi facta naturalia, quae licet his terminis satis solide fundent Donellus in d. l. [illegible] et indicavit [illegible] . ment . cap . 6 . et Antonius Faber in iuris prud. tit. 2 . princ. 2 . illat. 18 . porro cum servus traxit, et obligatio resultavit, nec momento quidem temporis penes eum residere potest, cum sit instrumentum, et omnia referat ad suum principalem, l. placet . 19 . de acq. hered. unde servus acquirit nec sensu, nec voluntate domini indiget, quia acquisitio statim illico obligatio, et dominus recurrit ad domini potestate iuris, quia eadem persona servus, et dominus quoad acquisitionem [illegible] . Pamphilo . 10 . [illegible] leg. notat Sifanius et Merspluma ad d. l. etiam [illegible].

N.° 6.

Explicatur l. 46. [illegible] dot.

Inde exponendum e elegans Iuliani locus in l. quemadmodum . 46 . de iure dotium . dotem, servus mariti acquirere illi etiam invito obligat dotis, sibi promissae, quemadmodum stipulatur illi invito acquirere stipulationem exaequatque alii casui . Atque ratio, quia licet satis exilis, et indiget maiori acumine, alio tamen modo exponit [illegible] ad eandem leg. tit. 16 . [illegible] Iuliani, [illegible] servum non stipulatur sed tradita sibi dote acquirat, invito domino, quia non solum stipulatione sed etiam traditione invito acquiri [illegible] [illegible] . Scilicet domino acquiratur dos et obligatio dotis, si servus in eamque suscipit eius periculum, i.e. illi tradita sit servo dominus interim ad [illegible] eamque aliquam teneri sibi illi tradita fuisset . l. interesse 13 . de [illegible] [illegible] . 25 . § . si maritus solut. matrim. [illegible] R. l. late Petrus Barbosa [illegible] . 10 . [illegible] solut. matrim. Martinus de [illegible] ad d. l. [illegible] . 12 . item Cubiletus Faber . unde quia acquisitio habet in compendium domini [illegible], [illegible] quia [illegible] subibit periculo, et [illegible] rationem [illegible] [illegible] et ideo quia servus est instrumentum acquisitionis, [illegible] meliorem facere domini conditionem, non deteriorem l. melior . 133 . de R. I. idcirco [illegible] Iulianus dotem acquisitam fuisse

... a marito, sed omne eius periculum penes uxorem manet ... eius acquisitio ... fiunt ... secundum ... l. 10.

... Cum ergo ... mulieri ... duplex ... remedium, primum est ut ... a marito, et ratum habeat ... facta ... ratum ... quemadmodum ... l. ... C. Macer. Quod si ratum habere nolit mulier ... agendum est ... quae ... liberum ... tantum ... marito ... restituere ... est ... l. 16. ... et in aliis locis ... adduxit ... l. 2. q. 3. ... possit ... sed si misit tantum servo mariti, ut uxor man- ... tradendum eamque ut liberet ab obligatione ... exemplum ... quanti interest ... mulieri ... ut a marito liberetur ... quaestio ... et ... l. ... Videlicet ... dotis ... repetere ... ut notat ... l. 3. ... matrimonio.

Frater ...

... hac in re notandum ... l. 108. § ... de leg. 1. ... mihi legaverat equum ... sive mihi legatum, donavit ... duplex causa lucrativa ... et donatus fuit ...

L. 108. § 1. de leg.

127

ad acquisit. attinet una, cass. q. persona suimus ego, et servus meus, ut dicitur ex d. §. si Pamphilo .10. Cont. leg. quo fit autem quod currit duplex causa lucrativa, quia acquisivit ex una dicti veteri genere ex alia [illegible] est nova. Lo. Dau. [illegible] l. plane .39. §. 1. [illegible] huius modi .84. §. [illegible] nationis .2. eod. l. [illegible] .108. §. [illegible] .1. ff. de leg. 1. l. [illegible] .66. §. [illegible] et §. ey [illegible] l. [illegible] .88. §. [illegible]). ff. de leg. 2. l. [illegible] ff. de leg. 3. l. [illegible] 17 ff. de O. et A. §. [illegible] 6. in. et [illegible] l. 13. et seqq. [illegible] 9. §. 6. et alij quos ex professo adducit [illegible] ad l. inter stipulantem. §. [illegible] n. [illegible] ubi [illegible] mag. ex professo explicui, novus ab hinc annis, quod dominus acquisivit per servum bonis ex causa donationis [illegible] veteris [illegible] ex causa [illegible], [illegible] videbatur respondendum. Nihil omnino [illegible] resolvit dubium, manere mihi act. ex stip., maxime quandiu ignore [illegible] donatus est servo meo, [illegible] quo ratus illa donatione habuero, ne alioquin incidamus in inconvenientiam, quod [illegible] quod mihi [illegible] debebat liberaretur me invito [illegible] servo meo [illegible] debet [illegible] hic donatio [illegible] solummodo, [illegible] debetur [illegible] eo invito, aut ignorante [illegible] servo. [illegible] Cod. [illegible] acquisitum servus invito domino, alioquin si res ei fuisset acquisita non posse agere ex causa legati =

§. 8.

Agnoverunt [illegible] omnes [illegible] d. §. 1. [illegible] [illegible] ex causa [illegible] habere [illegible] de duplici causa lucrativa, [illegible] et [illegible] bona acquirunt [illegible] servus [illegible] d. l. plane .39. §. 1. quare eo omisso [illegible] ex stip. [illegible] acquisitum [illegible] donasse ei tollere act. ex stip. [illegible] acquisita [illegible] nullo [illegible] [illegible] modus .46. Sentiret autem si [illegible] act. ex stip., quo ex una persona habebat, quod [illegible] ex stip. quod ex causa donationis [illegible]

habere

ratione ... usuris aut usuris ... C. de usuris, et ... Non negat ... in ... et ... domino acquirere, sed negat per hanc ... amisisse dominum actionem suam. Neque obstat ... lucrativa, ... agere ex ... detinet ... donatus, et ... solutionis ... valet ... solutionis, ... servo ... solut. cedat, et hic videri ... sequuntur Cumanus, Castrensis, Curlatius ... Sed adhuc insistam ... dixerimus ... servo ... domino ... l. 4. C. de solut. l. filius ... eodem ... modis ... domino, ammitteret ... servus ... pecuniam sibi solutam ... referret domini acquisisse dominus pecuniam servo solutam, ... ultra trans- actiones domini requiritur, ... solutio ... utilitate domini ... et ... Bartolus ... l. 108. § 1. ... accidit, ... servo solui recte possit ... faenerandi pecunias ... aliis negotiationibus ... § ... l. servi ... servo ... solutio ... rediturum ... Nam ... voluntas domini ... quidam autores, ... servo ... Brisonius ... servus ... deposuit, ... ei ... voluntas domini, ... res ... nisi ... restitutio ... ad liberationem ... mutatus numos a fugitivo ... servus fugitivus, et dominus invitus ... Dig. ... 38 ... fugitivus ... ut respondeat ... neque ... -untary

Nº 9.

Quando solutio facta servo valeat

luntate domini, necesse videre [illegible] omnia transferre dominij, mortuo servus, et consequens necin cum domino, traditionem, præsertim, quia nulla fuit erat in causa; nemo autem errans dominium transfert l. 35. §. subtilius de adquir. rerum dom. [illegible] nummi fuerunt dati a fugitivo, bona fide accepti, et consumpti ab debitore, quo mutuum confirmatum fuit. [illegible] §. ubi [illegible] l. [illegible] 31 §. l. de reb. cred. l. si mandavero 22. §. si nummi 8. et seq. quia mandati, et consequens eorum dominium translatum fuit in accipientem, et numerans bona fide, qui recte ipsi solvere potuit [illegible] eandem bonam fidem supponi, ad quam [illegible] debeat ita exposuit Cujacius tom. 5a. [illegible] Juliani, quia [illegible] veterum solutiones, quamvis [illegible] fuit, et [illegible] dicit =

Adde augmenti posse dici servus, qui ipsi ex peculio [illegible], et [illegible] peculium ademptum sit, quomodo liberis nihil omnino [illegible] ad emptionem illi solventis liberari l. eiusdem 41. de reb. cred. l. si in sortem 29. §. quod filio 8. de cond. indeb. l. si quis 18 l. si servus [illegible] l. [illegible] 51. [illegible] 82. [illegible] nos in eorum ignorantiæ tribuit [illegible] solverent, nummos acceperunt, de ademptione peculii ignorantes. [illegible] Cujacius tom. 8. ad Africanum [illegible] l. eiusdem 41. [illegible] subtilis distinctio [illegible] in iure: si servus post ademptum peculium nummos [illegible] bona fide solvendo [illegible] domino intervenerat [illegible] liberari, quia nummos [illegible] domini et servus eos intervenerit l. [illegible] §. 1 [illegible] dicitur liberari [illegible] sed [illegible] bona fide; tunc [illegible] liberari [illegible] bono animo ad dominum [illegible] servus emancipatus [illegible] liberat [illegible] Ulpianus [illegible] l. 18. bona fide solvens liberari, quorum animo servus emancipatus [illegible] nummos, ut docent [illegible] et [illegible] tom. 6. op. [illegible] ad eam

uite

uero ignorancia a lib. est, Alciato emendante ad Di- sine: quoniam si soluit debitor seruo proposito peculii incrementum exigendi quod debebat ex contractu domini debet dno ignorare, attamen manumissum seruum esse, et ei fuisse ademptum re- ...us, ut simul exigitur, j. d. l. ... seruo 18. Caeterum si soluit debebat ex contractu serui sufficit ... ignoret ei adem- ptum fuisse peculium, quamuis sciat eum manumissum esse l. 3. C. de solut. Nam peculium spectat ad seruum inter uiuos manumissum, nisi ei specialiter adimatur l. ult. de ma- num. ser. ... l. 4. C. de pec. eius qui liber. meruit §. si peculium ... debuit existimare debitor peculium spe- cialiter ademptum fuisse seruo, et ei soluit quod ex causa pecu- liari debebat; cum uero soluit debitum ex causa non peculiari sed dominica ... sui ... posse peculium ad manumissum spectare, ut supponitur j. d. l. dispensatorem. 61. Si sciuit esse ... iuste soluat seruo quod sciat tendo ipsi debere l. qui fundum. 7. §. seruum. 2. de emptore iuncta l. si patre. 10. ... uers. 6. de in- ... sed posito tractatum ... alius de solut. facere ei ... mandatus ... habuit; sed quod ... ad acquisitionem ... omittimus et ... de illo (ut ... dicere) satis ... ... opusculorum. sec. 2. ... =

Sed in his omni- bus dicendum est ... domini, iusta debitoris ignorantia ... liberatur; nec potest dici ... solutionem ... seruo tollere obligationem, alioquin ... euenit, ... ipsa seruis facienda sit, nec posset ... dominus ... et ... soluet inuito domino acquireret seruus. ... tat l. ... ususfructus. 19. §. ... quando dies legatorum cedat. ... licet ... legatum sit, ut seruo ... filio soluatur, ... quippe potest soluere filio et seruo, ... ig- noret, ... sit quod ita nominatim ... fuit ... tate testatoris, et tanta est uis dispositionis testamentariae Cujacius lib. 7. obser. cap. 36. ... soluto, quae facta est, ... serui, et filii, acquiritur ... quod ... transfert ad patrem

ad patre, dominumue res soluta est, iudicio docet Fran-
cus Duarenus in l. 17 filio ff. de cond. quaestiones circa principia
lg. l. q. 3 ceteris sensus huius tex. quamuis aliis haec
Accursius, et Accursiani. Similiter etiam est alius in l. 9 qui her.
11 ff. de cond. et demonstr. ubi quod conditionis implendae gratia
sui est, tamen seruio debet conditionem implere, ius persona serui
implet in domino etc., quare in § 7. 3. eius legi. docemur,
dare domino ad implere conditiones, si debet seruus, nisi dominus
et ratus habeat, eadem est ratio utriusque solutionis, quae conditiones
in specifica forma debent impleri i.e. ut ipsi testator iussit,
nec sufficit ut impleantur per aequipollens l. Maeuius ff.
de cond. et demonstr. Deinde quod in facto consistit implere debet
in hac, et in illa persona: in illis enim quae in facto consi-
stunt non inspicimus in personas § iis de factis. sit hic
de quo in feriis dicemus, videant post Classicos Costa in l. et
si tantum § pr. ex n. l. et ff. a. select. q. 8. Amaya
lib. l. obser. cap. 10 ex n. 26. Donelli l. q. Fermus 122. § h.
gerius n. h. h. ff. et ff. 8. ament. cap. 33. ubi Ossualdus
lit. L. Antonius Fauer lib. 17 select. c. 14. et 15. quae omni-
no exponunt hoc principium, et eius rationem, sed ex
his, quae ex Accursio, Bartolo, et ceteris colliguntur, quod aliqua
seruo dare implendae conditionis causa, illud statim domino ac-
quiritur; adeo autem verum est, in his casibus seruus dandus est, ut
ipsi domino dari, explorandā sit voluntas serui, et eius ratio
habenda meccanda l. Stichus. 95. § nec et §. 1. uers. quomodo
de solut., docens Costa vbi proxime n. 13. Cujacius lib. 28.
quaest. Pap. ad eundem tex., quae de directis solutionis tra-
ctatio in obligationibus non est, sed solutionis facti. Bri-
sonius. d. lib. l. de solut. et in multis aliis cum Classi-
cis tit. illustris, ttoz. etc. l. ex n. 8. et ideo similiter
potest tractari de acquir. etc.

Ex his quae, de-
sectu dicimus facile exponuntur tex. in l. si seruus. 20. 7
quinq. seq. de iure iurando, vbi Paulus docet seruandus est

20. 7. § seqq. de iure iurando ff.

si seruus detulit ius iurandum aduersario, et si ipse
iurauit, qui liberam peculij administrationem haberet. Alij
in hoc liberam administrationem peculij, qui habere pecu-
lium dicuntur, habet peculium, liberam administrationem non
habet l. libera ff. de peculio notat ciabenna^tte in trac-
tatu de capta ma^te. et nec ius eius ademptum est administ-
ratio, per text. Flauer. l. 1. 18. eius rei reddenda ratio l. l.
ergo si seruus in tali casu habet ius iurandum obligatio-
nis peculiaris, et recte ei soluitur. Unde l. 22. item Pau-
lus infert si aduersarius iurauerit sibi dare, actio de pe-
culio danda est in [illegible] quae exhibeat iuris iurandi a seruo
facto obligatus fuit. Ex dictis docemur l. 23. si fa-
miliaris [illegible] peculij iuratus sit, actio dominio acquiri l. ita
in [illegible] traditur, sed inuer ipsa dicitur filius, et seruus
deferens iusiurandum non dicatur non posse facere deteriorem
conditionem domini; itaque seruus potest a domino deferre aduersario
suo iusiurandum, et ab aduersario delatum suscipere, sed
delatum iterum referre non posset, qui peculio facit dete-
riorem conditionem et mollit in potestate sibi concessa, ut ele-
ganter docet Cusanus tit. 18. Pauli ad edictum l. d. l.
22. § 1. quae solutio sustinenda est, neque ius sit uaria-
re [illegible], ut fecit Antonius Flauer. [illegible], nec inqu-
[illegible] Bernardus et Ricardus l. [illegible] 84. § 1.
[illegible] et Cusanus tit. 8. [illegible] quem sequitur Richardus
[illegible] 10. ex nu. 8. [illegible] placet. hec distinguere inter iura-
mentum iudiciale, et extraiudiciale cum Paulo centur.
3. [illegible] 84. n. 3 sequatur Ostualdus ad Donellum tit. 21. [illegible].
Dicitur ubi libera peculij administratio concessa seruo,
et exceptio peculiaris iurauit, nulla [illegible] uersatur inter eos,
et filius, qui sine iusiurandum filij [illegible] est sine [illegible], siunde
[illegible] l. [illegible] ff. de except. [illegible] quamuis uerius actio [illegible]
[illegible] in seruo; caeterum [illegible] exceptio peculiaris ex iu-
ramento filij [illegible] de peculio, non exiuramento
l. [illegible] § 11. filius [illegible] de peculio. Unde si filius peculio
carreat

ex eis iuram^{to} nulla actio datur in patre nisi ratu habeat l. nec filius.) C. de reb. credit. cognoverunt Valer. Flauer, et alij maxime laudati, et Petrus Flaber in l. secunda num. 3. ff. de R. I. ad medium. Rationes differentiae sedulo inmisti iam intenderes, nisi, ut ego egredi ... in academijs ad tit. de fideiussoribus q. 4. ex n.º 18. et in uoce ..., ne scripta mea incultas. Subeat distinctio facile dicere potest de nouat. a servo facta: Legimus in f. l. si unus. 27. de pactis, et l. filius. 23. l. nidet. 25. de nouat. servum non posse nouare obligationem domini, nisi ei recte soluat, et quamuis sit iurisiur.; alibi quod nouare posse eis cui recte soluitur. Per contra ... l. 21. dum iurando, et f. l. ... 9. de solut. legimus posse servum nouare, sed hoc nimis ... Iulius in l. ult. de nouat. ubi nos docet certum esse posse servum nouare, si liberam peculij administrationem habeat debita peculiaria, videlicet si ipsi ingulem; i. e. nouus, et ... nouans faciat, quae patri domino ve acquirant: hoc indistincte docuisset tunc maxime procedere affirmat, quod nouat. servus facit meliorem domini conditionem; et si servus liberam peculij administrationem habet, ut potest iurare, et iuram. deferre, sic potest nouare debita peculiaria; sed citra causam peculij, vel si eius liberam administrationem non habet nouare non potest l. servus. 16. de nouat. ... post alios exponit Valenzuela ... tract. ... n.º 126. et 29. videndus Brissonius lib. 4. de solut. ... servus autem Petrus Flauer f. l. 133. de R. I. licet dicerem in institutione ... l. si conuenerit. 18. § ult. de pig. act. ... l. 1. ... l. 9. l. ult. C. ... alienare ... remittere ... obligat. acquisita ... nunquam potest l. filius.) de nouat. ... l. 2.º § ult. de pact. l. 17. ... 14. ... 3. = 11. ...

De nouat. a servo facta.

Hisce praemissis de solut. et quant. quae in h. tractatu cognitionem dependentis maxime utcumque visa praecernamur, sciendum est certum parere posse conditioni inscio, immo invito domino, si iussus fuit aliquid facere, veluti Capuam ire, in Capitolium accendere, aut facti sit, et quandoque servus postquam capax est l. 5. ad eum factum sit. Hoc itaque ipse docemur in l. conditionibus §. de cond. et demons. l. sit. Cui ex diametro opponitur tex. in l. sub condit. 25. de condit. ibi, ut sub condit. haeres instituendus servus sine iussu domini conditioni parere non potest. Albericus Gentilis lib. 1. lectionum cap. 1. censuit manifestam repugnantiam esse inter utrumque locum. Cujacius lib. 2. obser. cap. 16. existimat negationem abundare in d. l. 25. quod cum multum recedit a vero simili, et certiori inclinat lincolnii, et asterici, quod solet esse indicium superfluitatis, sed in dicta l. 5. accipienda est de condit. quae in faciendo consistit, quas servus sine iussu domini ipso potest implere, quod per implementum eam non fraudari, ut ipsi dicunt; et de eximplemento conditioni non inducitur aditio hereditatis, licet illic fundavit lib. 2. opus. sect. 3. cap. 2. Deinde quod eo facto nihil alienat servus de patrimonio domini; at vero d. l. 25. accipienda est de conditionibus quae consistunt in dando, quas servus implere non potest citra iussum domini quod fraudaret eum, si eo invito aliquid daret. Haec est sententia Accursii, Bartoli, et Cujacii, et latius probabilius dicit Costa lib. 2. select. cap. 3. eamque in hac re sibi sequitur Pers. Flavus lib. 1. 33. de n. 1. Franciscus Brecus in §. servus plurium. n. 1. et 2. inst. de haered. inst.

Sed ut dicitur in d. l. etiam 32. de acq. rer. dom. non est res perpetua eius servus acquirere domino invito, quatenus non limitatur, ut colligitur ex illo textu generaliter, et agnoscunt omnes Ca-

Explicatur l. 5. de condit. et dem. et l. 25. de condit. inst.

De hereditate acquirenda

C. 13

C. 14

De acq. h. e.

Hic, quamquam similiter servus filius acquirere hereditatem non potest, nisi iussu precedente domini. Idem filio dicendum est, quod in utroque eadem militat ratio, ut disputavit Richardus ad tit. de acq. hered. cap. 19. et seqq. Disputavit magnavi magno quidem iudicio Valentia ad eius tractatum 2. q. 11. tota. Iussus autem debere intervenire probatur ex l. quidam alienia. § 11 tota. l. si quis filius l. more. 8. § 1. l. [illegible] 26. l. quod dq. 30. § 1. si heres. ff. l. seqq. l. eum qui. 51. § 1. de acq. hered. debet autem iussus esse specialis, et sufficiens ad indicium voluntatis l. si quis mihi bona. 25. § iussus. 4. et seqq. de acq. hered. et debet precedere aditum ad adi fieri. Si post aliquem sive [illegible] nihil agit ante aditionem d. l. 25. § si ipse in q. 19. Unde dominus decedens ante aditionem servi, quamvis servus postea adeat, non fit heres, § ul. de l. De furore item dicendum erat, quod ut furiosus adire non potest, sic nec potest iubere ut hereditas adeatur, sed ex benignitate imperatoria concessum filio furiosi, ut ipse citra iussum patris sibi adiret, et acquireret hereditatem l. et heres. 8. de acq. hered. quod est casus specialis in quo filius acquirit sibi, et suo periculo in successione. Cum in aliis regulariter pater eum invito acquireret ut servus docuit post veteres Valentia q. tract. a. ex n. 28. quod nullo modo in servo recipi potest, quod si furiosus sit dominus non potest adire et nec sibi possessio acquirere. l. qui servus. 79. l. pater. 91 eod. tit. Item dicendum est si postea quam iussit pater se se in adrogationem dederit, evanescit enim iussus, patris qui adrogatoris authoritas semper spectatur d. l. 25. § ul. qui quin alterius potestate est nequit iubere ut filius adeat. l. si filius. 91. eod. tit. Unde error in dicit, veluti si heres dubitet an sit pater, et filius, et revera paterfamilias sit, non officit quominus adiens heres fiat quod animus habuit sibi acquirendi, et quod acquirit [illegible] si filius

filius erat nihil adeundo agit sine iussu patris d. l. 7. § in aliena 6. § si insigni a. l. sed et si de sua 39. eod. quatt. l. 13. filius. C. de illicet. aered. Sed quemadmodum acquirit hereditas, si pater iubeat, et filius adeat, ita [illegible] filij voluntate pater p. hered. gerat, recte agnitum [illegible] figio a. l. C. [illegible] liber. [illegible] si diutius in possessione haereditariarum pater sit [illegible] filio, dicta l. quaesaliena. 6. § sed si [illegible] quod diutina possessio, et administratio pro gestione [illegible] Richardus ad cuiusq. tit. cap. 16. [illegible] Flamer [illegible] Semp. [illegible] pag. 328. Ubaldus ad [illegible] c. 6. Iterum [illegible]. Unus casus [illegible] in quo nepos facit heredem patrem suum citra ipsius iussum prout [illegible] filius sui exheredatus et nepos in potestate retentus institutus [illegible] exheredati filij, quasi invasum heredi nepos [illegible], [illegible] tanquam suus et necessarius heres existit [illegible] hereditatem [illegible] possit. l. placet. 87. [illegible] acquir. hered. [illegible] ministerio legis ad patrem transit. d. l. [illegible] in aliena. 6. § interdum. 9. [illegible] Quariens ad [illegible] acq. hered. cap. 4. Richardus ad eu. [illegible] tit. cap. 15. et [illegible] [illegible] sit. [illegible] quaesit. [illegible] et [illegible] [illegible].

Fere idem dicitur circa [illegible] bonorum possessiones, sed nihil, et enim necesse, ut precedat iussus patris, [illegible] domini, [illegible] postea rata habeatur petitio d. l. si aliena. 6. § 1. Quod et in restitut. fideicommissi hereditatis servatur. l. [illegible] 65. ad S. C. Treb. Richardus [illegible] restitutionem [illegible]. [illegible] hered. [illegible] eius eo tempore [illegible] debet alioquin ipsa possessio bonorum peti [illegible] [illegible] antequam centum dies ad [illegible] [illegible] bonorum [illegible] ratam haberi. l. 1. C. [illegible] bon. poss. Unde si decedat pater [illegible] vivo dilata fuit antequam ratam habeat [illegible] bonorum.

N.° 15.

[illegible] bonorum pos.

cessus neque eius nomine ratus posse haberi. l. 3. §. acquirere). Abbom. nisi l. si cuius. ratus haberi. Aliud est si furere incipiat, quibus. n. ex furore superveniente ratus habitus, quod gestum fuit, verius si pater et dominus post petitionem furere coepit. l. ult. sic intelligenda. ff. 8. o. quod successus mandatus furore revocatus non fuit, sed habetur nunc distinctio inter filium, et servum, quod ipso sui iure gerere, ut docet Accursius f. d. l. ult. Casatius tit. 1. ad Africanum f. l. qui servus. Et. haec hered. et tit. 5. f. d. l. bonorum. 19. Petrus Faber. f. l. semper. 60. ff. l. addendus utiliter Molinaeus tit. 2. de primogenis cap. 1. n. 19. et seqq. quod ut filio, ipsi propria persona delata est bonorum possessio debet ipse agnoscere, et petere, ideo scientia patris filio non nocet, si ignoret delatam fuisse sibi bonorum possessionem l. 3. quando bonorum pos. ser. computari. n. dies petendi bonorum possessionem a tempore scientiae l. 2. §. 1. et seqq. eod. tit. Quinimo adeo utilis est, ut non numerentur dies, quos patris sui certiores facere non potuit, ut ratus habeat. l. ult. f. 1. eod. tit. Quod si pater furiosus erat, et ita absens et in longinquas ignotasque regiones abiit, ut minime possit certiorari, per amplius dici potest, nec dici non tunc debuit filius expectare, ut pater certioraretur, exclusus quod est summo iure, in quo nullum damnum patri et necessario excludendum est per defectum ratihabitionis. d. l. ult. §. 1. quae sit actio, quod iure aliter Casatius tit. 1. quaest. Fas. f. l. cuius ex sociis. 53. §. ult. de ser. rust. praedi. et Amaya tit. 1. observ. q. f. n. 15. et seqq. debuit per in casu tali filius petere bonorum possessionem, et sibi acquirere ex benignitate rescripti de quo f. d. l. Thery. ff. haec acq. her. ut et in dicto decem. Gofredus f. d. §. 1. et Amaya d. q. f. n. 19. quod si non fecit sibi imputet, neque iniquo animo ferat, excludi per lapsum temporum. erit igitur negativus

gatius seruus illius est, uti ego existimo, ut mi-
ne scribit in l. 4. C. qui admi. Quo huiusque iusta e
insuperabili antinomia, quo ad attinet ad mortem
et ad furorem filii, et serui postquam petierunt bo-
norum possessionem dicendum est nihil referre, quia ...
pacto acquisitio. ideo poterunt pater, et dominus ra-
tum habere l. 1. [illegible] ratum haberi. Sta-
tionis differentiis inter bonorum possessionis petitionem et
aditionem hereditatis, quo ad hunc articulum constituit e-
leganter Valentia d. tr. 2. ex n. 55. quia non re-
spectum nisi in uoce [illegible] inde peti possit, neque [illegible] fa-
ciat =

Inuesti-

N. 16.

Cur non acquirit hereditas nisi iubenti

gandi autem est cur seruus, et filius inuito, aut igno-
ranti patri non posse acquirere hereditatem [illegible] n. [illegible]
pollet, [illegible] in acquisitionibus ipsis solet separari immo-
bilia ab [illegible] ut emolumentum acquiratur domino sine ullo
eius onere, ut uobis constitit ex l. quemadmodum. 46.
[illegible] expendi. [illegible] dicimus quod nihil
[illegible] diminuere, obligari, [illegible]
nihil eminus adire hereditatem. l. mutus. 5. § 1. de
acq. hered. ut dixi in mea selecte [illegible] n. [illegible]
quia aditio hereditatis est titulus lucratiuus l. si ser-
uus. 108. § Stichus [illegible] de leg. 1. l. interrogationum 83.
§ si [illegible] 6. h. tit. [illegible] et si famulus. l. un. [illegible]
lucratiuas. C. de imp. lucra. [illegible] et [illegible] Andreas. d.
[illegible] n. 5. Ludouicus Vitalis [illegible] variarum cap. 22 n. 4.
et onera, quae sequuntur aditam hereditatem, [illegible] sequen-
tes ut dixi d. n. 8. [illegible] dicendum erat et seruus posse ac-
quirere domino eius inuito hereditatem sine oneris [illegible]
[illegible] illis infusum habentis, ut [illegible] diximus, et saltem
posse acquirere commoda hereditatis sine oneribus ut
[illegible] l. quemadmodum. 46. Deinde in filio [illegible]
militare ratio specialis huius distinctionis; quia ipse

4 iam

iure civili, possit obligari tam ex sexo[?] libus quam ex delictis, non minus quam pater. l. tam ex contractibus. ff. de iudicijs l. quod cum filio. ff. de peculio. l. filius 36. ff. eod. et ita si constat taliter ut actio debeat utrinque reddi tuti si commodatus ei sit, pater ex peculio faciat in re commodata poterit afferre act. contraria, sed eo filius ipse tenetur ad restitutionem per act. directam non pater nisi filius peculium habeat l. 3. §. si filio et seq. commodati. quod considerandum erat in hoc tractatu, ut filius obligatus maneret, et ad patrem referret omne commodum hereditatis sine ullo onere —

N° 17.

Sed, hijs parum obstantibus, quod hereditas est successio in universum ius defuncti, et nihil aliud. ff. de R. I. l. hereditas. ff. V. S. et successio universalis sit, et implicet tam act. quam obligat. commoda, et onera. l. more. 8. de acq. hered. consequens est ut ab hereditate non possint onera separari, adeoque quamvis ut licet tibi legati (quod quorumque liberatio est l. hereditatis ff. mandati) hereditas relicta sit, nihilominus transeant onera in legatarium hereditatis l. et filius 76. §. 1. ff. de leg. 2. ubi Cujacius lib. 7. resp. Pap. et Valentia ad tit. de leg. cap. 1. n°. 23. contra filius, et servus non possint obligare patrem, et dominus l. si servus. 13. de fideiussorio l. melior. 133. et similibus ff. R. I. ita non poterit eis adire hereditatem sine eorum iussu ne illos aere alieno obligent, ut sic manet decisio Ulpiani in l. quod aliene. 6. de acq. hered. notante Duarenus ad eund. tit. cap. 4. Valentia ad tit. 3. 2. ex n°. 37. Richardus cap. 14. et 15. licet in rat. filij et Donelli ad tit. cap. 6. nec obstant considerata in supp. sitis quod illa onera quae solent ab acquisit. separari non transeunt ad dominum per acquisitionem servi d. l. quemadmodum. 16. at vero onera hereditaria inseparabilia sunt ab ipsa acquisit. ideo ipsa hic nulla[?] paritas est assegnabile

paratile periculum ad emolumentum rei (id est l. a6. principaliter excusat stante quod tunc potest interpretes convenire, ut non spectet periculum adeo ad quos desiderio spectare debebat. l. 23. d. l. i. quod patrimonium valeret si esset de substantia ablegata a locario. l. 2. de locario. Ex quo et diluitur instantia quod in filio fed. in multis enim casibus obligatur, ipse obligatur, et paterna acquirit, sed in hoc ... nihil est acquisiturus, ... transferre onera, quod autem ... dixi illa habet rationem quod additio hereditatis extrinseca, ... consideratae etiam lucrativus, et acquisitio, et ... includat onera per consequentiam necessaria, ... non attenditur, sed lucrum ipsum, maxime talia suppetant remedia ad repudiandam hereditatem, ... si inveniatur post aditionem damnosa ut dixi d. n. 8. Dominus ... servus nullo modo obligari potest nec per consequentiam; ideo non impediat acquisitio cessante obligatione nullo modo potest etiam precedere aditio, et ita bene ... accipiendum existimamo. =

Est in presenti disputandum de acquisitione possessionis per servum in quo est singulare consideratur ... possessionis ... de h. art. ... ad ... de acq. pos. ... 4. ex n. 8. in ... subsisto, quod non libet scriptam meam bis inculcare

Consectarium 3.[13]

Nolente servo nihil posse dominum per eum adquirere

N. 18

Consequimur tertio ex eodem principio. Servo nollente adquirere, nihil posse per eum acquirere dominus, voluntas enim servi semper exigitur l. in ea. 6. § ul. de acq. her. junct. ... tit. ... C. de her. inst. ... potuit enim aliquando ... nolle adire, competit quidem domino remedium, ut per iudicem compellat servum ... gerere. l. ... C. ... compellendus est servus ... facere ... ut ... C. ... quod ... si servus in ... iuret; dominus non poterit hereditatem acquirere, que ... servo eius data fuit

decent

docent Baldus, et Salicet. in d. l. 3. Castrensis in d. l. ... n. 5. Ricchardus ... cap. 13. n. 19. Ex summarium sit, ut ut architectus opus nullus recte procedit sine libella, et lignea, ut inquit ... positicorum, ... disciplina cap. ... neque ... sine equo; ita dominus acquirere non poterit sine instrum. acquisit. i. e. sine servo =

Huic specialiter obstat textus ad quod pauci animadvertunt in l. servo. 65. vers. nec interest ad S. C. Treb. inquo postquam ... docuit sufficere ... in agnoscenda hereditate fideicommissaria ... n. 15. aut fideicommissaria hereditas relicta sit servo posse dominum petere ut sibi restituatur ... persona servi, et absque eius consensu ... concludit; si heres rogatus recusset adire, cogendus est adire ... manifeste ex hoc loco deducitur, voluntatem servi non est spectandam ad acquirendum, sed ut resolvam ... speciale est in hereditate fideicommissaria quod non procedit, neq. in hereditate directa nec in bonorum possessione, quas pater et dominus acquirere non potest, nisi ... persona, et interveniente voluntate servi et filii ... de her. inst. l. 3. quod vero in pos. ser. ... fideicommissaria acquirere et repudiare potest filio, et servo invito, quod nos docet ... quin in ... pos. et adventa hereditate ... necessarius est ... inuestigare rationes specialitatis, et differentiae ... non habemus ... necessarius habemus ... rationes Bartholi in l. si potest n. 10. et 13. de acq. her. et in d. l. servo. 65. quaestionum, ... et Castrensis ... hereditatis, aut bonorum possessionis in persona filii et servi nullus ... patri, domino acquiritur, nec servo, aut filio ipsi, donec hereditas ... sit, et ... bonorum possessio, ... tota acquisitio ... deficere potest ... nolente servo, et prius decedente quam sit adita hereditas l. ... 23. §. 1. ad l. Aql. l. precia. 63. vers. sed nec heredes. ad l. fal. quod etiam procedit in querela inofficiosi testamenti ... filii ... patet. in l. ... §. ... de inoff. test. docet, et multa ... ar. ... tit. 2. q. 3. ex n.o 70. Caeterum fideicommissum ... accessit. i. e. velit dies faciendae restitutionis ... in persona servi ... extraordinaria, quae ... fideicommissi ... tit.

tit. 5. §. fidei commissa. 12.) quatenus acquisita fuit dño invito, et ministerio, et sine voluntate servi, sicut de legatario dicitur in l. et Puer. 7.) §. ult. ff. de leg. 2. ubi rei sic dicta acquisitio dñs amplius non indiget ministerio servi.

Ex quo facile percipiuntur omnia, quod est haec differentia inter hereditatem, et legatum, quod hereditas, quippe in qua institutus est filius, sciendum de filio, dñs est, neque a dño, neque a servo per se repudiari potest, sed ab utroque repudiandi ut aliquid agatur l. in qua §. ult. et seq. de acq. her. 12. C. de repu. bon. pos. docent post multos Chumacero in selectis disp. 3. apud Valentia ad tit. de acq. her. tractatu 2. n.° 42. Amaya lib. 1.° observat. cap. 5. n.° 10. Potest itaque servus nolle adire, renuere, refutari, sed non potest repudiare hereditatem, quia ut iidem notant repudiatio non sortitur effectum, nisi fiat ab eo cui delata est hereditas d. l. 13. iuncta l. delata. 151. de V. S. soli autem servo, et dño soli non defertur, sed utrique, nempe dño per servum. Legatum vero servo delato dñs potest repudiare per se, nec indiget voluntate servi l. legatum.). de leg. 2. quia in l. accessit, acquisitum fuit dño dominio revocabili tamen, quare potest ab ipso repudiari notant post Bartholum, et Classicos in d. l.). et in d. l. 13. §. ult. et auctores supra laudati =

Contra quam non nulli textus facere videntur l. 1.° tex. in l. 1. §. 19 servus 3. de succ. edic. ubi per servum delata bonorum possessione dñs repudiare potest. Ex quo textu Cujatius lib. 3. obser. cap. 11. ad d. l.). post aliquot veteres existimavit repudiationem factam a dño praeiudicare et servo, sed non recte, quia est decisio d. l. 13. §. ult. quare cum omnibus, et nimis subtili differentia novissime excogitata a Bartholomeo Quesiocq. ad inter-pretat. qui putavit differre possessionem servo delatam, et per servum delatam sine ullo solido iuris fundamento, facile exposito habet per dictum locum, tantum in alio dñs posse per servum (id est utente ministerio servi ad hoc) repudiare bonorum possessionem, supple et ipsi dño delatam, ut dixit in §. antecedenti, posse eque repudiare per procuratorem, quia ad hanc rem potest uti ministerio procuratoris, et servi, quia repudiatio potest fieri extraiudicium d. l. 1. §. 9., et tradunt Decius in l. ult. colu. fi. C. quando admitti. et in l. 1. n.° 1. C. de rep. bon. pos. Iaso in l. un. C. quando non pet. partes. n.° 17. in eo quod ab agnitione distat, quae in iudicio, et coram iudice facienda est d. l. ult. C. quando admitti, et nihil eminus per servum admitti

Ad N.° 20.
Ad hereditas, et legatum possit repudiari.

Ad N.° 21.
Explicatur l. 1. §. 3. de suc. edi. l. 6. §. 5. quae in fraud. cred.

potest bonorum possessio, quae servo ipsi delata est, si de petenti habuit certus sit per text. l. servus.) de B. P. ita explicant, Ferdinand Chumazero d. disp. 3. nº. 4. Volongtto. 4. disp. cap. 15. Marcus Antonius Pelong. de iure accresc. cap. 7. q. 43. nº. 61. et seq. et latius Gerardus Pichardus d. cap. 13. nº. 16. Opponi etiam solet l. 6. § si servus 5. quae in fraud. cred. ubi docet dominum posse vendere servum institutum heredis neque per hoc fraudari creditores ipse hereditatis, (inquit) et si alienasset servum, repudiare hereditatem, nihil minuit de patrimonio suo, sed non acquirat sibi inde ex eo, l. ecce ubi supponitur posse dominum repudiare hereditatem servo delatam. Sed haec suppositio fit a dicto text. transitu et aliis quae generaliter tractantur quare supponendi sunt termini habiles, se repudiasse dominum emancipato fuerit, posse repudiare, et non aliter, ut post Viminaldum in l. nº. 5. C. de rep. bon. pos. et Baptista in d. l. legatum de leg. 1. nº. 10. docent Barbosa in manuscriptis omnibus sensibus additis de acq. her. in d. l. liq. 13. § ul. quamvis termini supponuntur in d. l. 6. § si servus expresso exponuntur in elegantissimo l. servus dotalis 58. sol. matrim. qua iudicio explicat in Barbosa in l. dotalis 62. nº. 12. et 13. eodem solut. matrim.

Nº. 22.

L. 26. C. de fidei.

Ex adverso oppo- nitur text. in l. ex repudiatione 26. C. de fideicommissis ubi postquam Imperatores proposuerunt, exceptionem doli repellendum esse, qui petit fideicommissum post mortem illud repudiavit, subiungunt. Non idem, sed patrem fecisse adseveres quod tibi nocere non potuit, nihil tibi obesse potest. Ex quo deducunt, patrem repudiare non posse fideicommissum filio relictum, de quo supra nº. 19. et 20. Verum textus Codicis, ut inquit Barbosa in praedicta lectura non fit sine ministerio plerumque accipiunt quod obtineant Caesaris resolutiones, ad casus propositos plus minusve difficiles, prout se offert occasio; supponit quod textus in iuliana adhuc non remittere potuisse sibi acquirere non obstante repudiatione patris; ideo non erit divinare si dicamus filium emancipatum fuisse, et non posset ibi acquirere, sed patris dum in eius potestate fuisset restituta quia emanciparetur statim ac dies legati cessisset l. 5. § ul. q. dies ced. l. quis 18. de A. l. ergo textus accipiendus est de filia emancipata supposito termino habili et alio simili, ut docet Accursius gl. in d. l. 26. nec sustinendum est Sarmiento lib. 2. select. cap. 8. et Pinelus in l. 1. C. de bonis

Con. mat. ... n°. 104. q. ... Auri divinatorium ... gellare ... de ... supponitur, et necessarius. =

Magis obstat

N°. 23.
l. 34. §. Lucius 2. de leg. 2.

... Florentina ... l. 34. §. Lucius 2. de leg. 2. ubi supponitur mater, quae ab intestato decessit, et codicillis servo alieno reliquit domum filiis heredibus matris, post mortem eius diu servientibus ... et inter ... partiti fuerunt domus ... servi ... tanquam ... fideicommissi petitis, quae sibi ... acquisita fuerat post mortem ... divisionis ... inter filios, et Modestinus respondit fideicommissi ... ipso ... admissum non esse, immo nec ... repudiandus habuisse; animus repudiantis ... fuit divisionis, ... adhibit, quae doctrina est elegans, et ad praxim summe commendabilis, ... adstitit, ut testis, nec potuit actum impedire nisi ... care ... l. ... 39. de reg. iur. ... variis amplationibus et restrictionibus ... sequuntur Ant. Robertus ... rerum iudic. cap. 14. Menochius ... 3. praesumpt. 66. n°. 16. ... Henricus Rosetalis de feudis. cap. 9. ... n°. 8. litt. F. Petrus Barbosa ... l. ... 34. ex n°. 16. solut. matri. Iacobus Cancerius ... tomo variarum ... cap. ... ex n°. 2. Cusatius ... 8. resp. ... l. ... Pater ... §. liberti de leg. 2. Bartholus, et Classici ... l. 39. Illa tamen ... non carent magna difficultate, Modestinus respondit fideicommissum ipso iure ammissum non esse, quod nec repudiari quod ... facile ... sustinemus fideicommissum de facto repudiatum non fuisse, ex eo quod ... adhibit, tanquam testis, sed ... difficile est non posse repudiari Cusatius ... nimio ... in ... proprietate verborum, supposuit ... fideicommissum ... adquisitum fuisse, ... agnitus, ... apprehensione possessionis, docuit ... dixisse ... non posse repudiari fideicommissum, videlicet acquisitum, quod acquisitum ... sed ammittimus l. 1. §. decretalis ... edicto, sed aperte ... contrariis supponit ... fideicommissario adquisitum ... fuisse ipso iure ... et ... revocabile ... agnitus tacita, ... ut ... Cusatius ... Amaziero ... ex n°. 8. ipse autem excellentissimus ... distinguit legato a fideicommissi

commissi, ut legata possint repudiari per dominum, fideicommissa vero non possint, verum hec distinctio aperte impingit indistincte ... servus 69. ad S. C. Treb. quam ibi explicui, et cuius immemor fuit diligentissimus alioquin auctor, quare mihi non aliud intellectum alludit, quod retinere vulgare lecturam nec repudiatur. fuit loco illorum verborum quod nec repudiare ... potest, ut ... excludat patrem ipso iure a fideicommissi petitione, concludi, quod ... assistentia non repudiavit fideicommissum, nec intelligamus de actu, non de potentia, quia, ut persuasum est mihi pater ... potest repudiare legatum, et fideicommissum servo, et filio delatum, quod et ipse textus supponit in fine dum docet excludi ... per exceptionem doli, ... animus habuit repudiandi, quia si potuit repudiare per voluntatem tacitam multo magis repudiare potest per expressam. Preterea quod hec opinio magis ..., quam sublimenti ultra laudatos ... Alexander in d. l. legatum n. 1. Marantes in repetit. adita ... l. in potestate n. 163. de acq. her. ═

Nota
hereditas delata filio correcta est.

Hec tamen infinitio novior ... emmendata est. Iustinianus enim ... l. ult. ... versu sancimus, et versu sequenti C. de bon. que lib. statuit, ut si hereditas filio in potestate constituto delata sit, nollet quod filius adire possit pater eam agnoscere nomine, et suo periculo, et ... si pater nollit obire ..., ut ... filium, immo ... legitime ad monitus potest, et possit etiam filius sibi acquirere, et nomine adire, quod textus emendat ius vetus ... non spectet filius iussum patris, nec pater indigeat voluntate filii ad adeundum unde ... textus ... comment. cap. 6. post Acursium, et Clasicos, quos laudat Richardus aditis de acq. her. cap. 15. n. 49. existimat hodie posse patrem repudiare hereditatem filio delatam, et filium ipsum ..., et sine concursu voluntatis alterius, qui potest ... repudiare solus, qui potest adire solus l. in potestate 26. de acq. her. sed alteruter potest adire ... alio nollente, quo ... repudiare, quod apud nos expresse sancitur ... l. 13. ... tit. 6. illud tamen meminisse oportebit dicta luliana de hered. adventitia, non de illa, que filio ... contemplatione patris, quia ... derogatoria sit iuris communis ... stricte accipienda l. 32. C. de appellat. dicendum erit ... posse

patrem

patre invito filio illud repudiare, quemadmodum, neque valebit sine voluntate filii, quod si pater sine voluntate filii repudiet, et filius postmodum se inveniat emancipatus poterit sibi acquirere, quia paterna repudiatio nulla fuit, ut remittente Ill. C. [illegible] ut censuerunt post alios veteres Alex. [illegible] C. quod admisti. n.° 18. Ruminaldus n.° 33. Curtius iunior n.° 18 Iasso [illegible] 1. n.° 43. ff. de [illegible] =

N.° 25.

Religiosi

Atque quod de servis diximus, religiosis quadrant utilis sane [illegible] videlicet an praelatus indigeat eorum voluntate ad adeundum, quae per illos deferuntur Monasterio? quae quaestione, ut breviter explicemus sciendum est adeo forte viri fuisse antiqui quibusdam argumentum paritatis de servo ad Monachum, ut existimaverint superiores indigere Monachi opera, et voluntate ad adeundum, ut de servo dixi supra n.° 18 ita glossa in [illegible] 16 quaest. 6 Panormitanus, et alii in locis legalibus apud Everardum Nicolaum loco 88 de servo ad Monachum per Otranum Baldum, et Iasso in leg. servo vetante, inst. [illegible] docent Monachum nichil adquirere abbati invito, quia ipse per se habet velle nec nolle statutu eligans in cap. non dicatis 12 q. 1 cap. ult. de sortibus in 6 cap. ult. eodem lib. ex quo sequitur nullam rationem habendam esse voluntati Monachi quamvis dicat se nolle adquirere, quia nulla est cum propter obedientiae votum omnino supponat proprii arbitrii collatum cap. luminoso. cap. Abbates 18. q. 2. D. Thomas 2. 2ae q. 186. [illegible], et ibi eius commentatores erudite Ioannes [illegible] Durantius [illegible] quaest. iuris q. 7. [illegible]

Quamvis naliter servus, et religiosus velle, et nolle habeant [illegible] tamen distant secundum quod Monachus a servo, quia potest emissa professione nec velle, nec nolle potest nisi ad superioris arbitrium, iddeoque novicius poterit repudiare legatum, hereditatemve per se, ut multis fundat Pater Sanchez in praeceptis Decalogi lib. 7. cap. 6. [illegible] post professionem vero repudiatio, [illegible] spectat ad superiorem, idem Armatrium n.° [illegible] 6. [illegible] 4. ex n.° 11. Cevallos lib. 2. practic. cap. 4 a 6. [illegible] totus max. n.° 13. Pichar [illegible] cap. 15. n.° 50. [illegible] ad Donelum lib. 7. cap. 6 litt. G. Monachus

que

Et quamvis servus dicatur non est servus status, sed Dei, ut inquit D. Hieronimus, imitatus Hylarium, et illustrat Durantius ubi supra, habet quod integra per totum tamen filius quod in essentia. Probat. Addens quidem, ut cum ... exeat de potestate patris radicaliter per professionem non tamen exiit debitis famulatus, nec agite minimum, succedit quoque et patri, et agnatis tamen ac si in saeculo perseveraret l. Deo. §6. §. vocatus. C. de Episc. et cler. Nov. ... ubi eleganter Cujacius ... et sibi posset acquirere, et retinere bona, quod non est instrumentum, nisi cum obstaret, et aliis essentialibus votis, quod est paupertatis, et abdicationis bonorum, quae omnia quae ... et eisdem modo deferuntur acquiruntur Monasterio, alit. ingressi. 6. de sacr. eccles. ... ingredientibus. q. 3. docent late Durantius d. q. 7. et 8. per totum Sanchez d. cap. 6. et seqq. et multi relati a Barbosa ... d. aut. ingressi.

N.o 26.

Consectarium. 4.m

Servum volentem extraneo acquirere nihil agere.

Quarto ex positis praemissis sequimur, si servus expresse velit acquirere extraneo nihil per ... agere, neque in persona extranei, nec in persona domini sui, quod probat diserte textus in l. servus. 30. de stip. ser. ubi servus alienus alii nominatim stipulando non acquirit domino, quod etiam locum habet in acquisitione per acceptionem rei sibi traditae, idcirco si rem accipiat servus communis, itaut ut vellit mihi acquirere pro parte, et pro parte extraneo, in parte extranei nihil agit, et dimidia pars mihi acquirit. l. si servus. 37. §. quinius ... de acq. rer. dom. ... sequens si domini soli donare velles rem tradideris servo communi & Titio, isque eo animo acceperit, ut soli Titio acquirat, nihil ... agit. d. l. 3. §. 6. ubi adducit exemplum per curatoris. Cui si mei gratia traditum sit, et ille eo animo accipiat, ut rem sibi acquirat nihil etiam agit, quod ut per curatorem mihi acquirat ... debet volun-

tas autem, et alienas procuratoris. d. si procurator. 13. de tradit. ... A. V. D. ut latius dixi in repetitione §. ecce etiam ... t. cap. ... adnot. 19. inde et si servus communis accipiat, ut uni soli domino acquirat (et videlicet, cui tradens nullum acquisitum) nihil agit, quod si accipiat ut ambobus dominis acquirat in ... dicta ... persona solius inutilis eius voluntas est. d. l. 37. ff. ... acquisitionibus tamen ... res ... voluntas tradentis. l. 7. §. 1. de acq. possess. l. 59. l. 65. ... nec servus nec procurator recedere potest, ut ... fundamentum.

Sed ... nullus ... l. 1. d. l. servus. 37. §. fructuarius. 5. ubi servus cuius usufructus alienus erat ... dixerit in acquirendo servile acquirere domino proprietatis, totum illi acquirit per traditionem accipiendo, quemadmodum et ei acquirit stipulando ex re fructuarii, si nominatim domino proprietatis stipuletur, quod non est tecum dicere servum per traditionem non posse alii acquirere quam ei, cui destinata fuit a tradente acquisitio rei. Autores, quos videre potui, non advertunt hanc difficultatem; sed mihi dicendum videtur ... non agi de destinatione tradentis, sed solum de potestate servi in acquirendo, i. e. non supponi tradentem eo animo fuisse, ut res ipsi acquireretur fructuario, sed indistincte tradidisse rem forte a servo emptam, aut alia simili causa acquisitam, servum quod applicuisse domino proprietatis, cui applicare potuit, et id ... eius potestate est, ut docent Cujatius tom. 4. ... Iuliani, et Gifanius in alter ... ad eundem ... fit usufructuarius servus per stipulationem aut alio quovis modo citra destinationem tradentis proprietario acquiri posse, teneatur ... acquisitio, sed quia iniquum est proprietarium ... fructuarii locupletari, ... acquisitio recedit, ut recte censet Gifanius ... benigne receptum fuit, ut fructuarius repetere possit ei proprietario ... sine causa illi acquisitum ex re sua. l. 28. §. 1. ... servus. 39. de stip. serv. ... Duarenus ad eundem tit. cap. 11. Cujatius tom. 2. ... Neratius ... d. l. ... et tom. 4 ... Iulianus.

Explicatur l. servus. 37. §. 5. A. V. D.

N.° 27.

N.o 28.

L. 13. de donat.

mis. l. 2. § fen. eod. tit. =

Secundo obstat Mos. l. 13. q. mihi. 13. de donat. Ubi contraria decisio extare videtur quae talis est. Qui mihi donare volebat servo communi meo et Titii rem tradidit, servus accepit hac mente, ut socio totum prorsus acquireret. Respondet Ulpianus nihil omnino totum sibi acquiri. Exemplo procuratoris, qui mihi, quamvis rem accipiat, quasi sibi acquisiturus, i.e. ea mente, ut sibi acquireret, quae antinomia ingens visa est omnibus interpretibus, eo tamen magis dicta placet, hunc textum eligebam, quando servus non posset deliberatus acquirere socio, sed mens, sive opinio putabat enim errans animus tradentis, ut utrique, sive alteri socio acquireret, quod in casu non est contraria voluntas servi, immo non est voluntas, qui errans, nec vult, nec consentit l. 15. de iurisdict. quam expositionem mihi persuadebat ex inscriptione legis quae est ex tit. de dig. Ulp. a quo etiam desumitur l. nunc 34. de acq. poss. quae continet tractatum de errore in toto contextu. Huc adde textus l. 1. si ego. 18. de reb. cred. l. si fideiussor. 29. mand. l. 11. 35. de A. R. D. l. si eg. 58. de re iud. l. si. 10. de fideius. quae omnes de errore agunt, ut desumpti sunt ex eodem tit. de dig. Ulp. quod factum immo necessarium existimare d. l. 13. de errore accipiendum est. Adduci etiam verbum mens pro cogitatione usurpari a Cicerone lib. 2. de nat. Deorum ibi Mens, consilium, cogitatio, prudentia, et lib. 1. ibi mens intelligentia quaedam infixa in eas imagines etc. ideoque adhuc retineo antiquam solutionem, magis iure fundatam, ut d. l. 13. intelligatur de servo, qui in eo proposito determinato, et per errorem voluit acquirere socio, nec tamen deserere voluit facere quod illum dominum, cui destinabatur traditio; at d. l. 37. accipiatur de servo qui domino suo noluit acquirere, sed socio, vel extraneo data opera, et dicto animo. Quare mihi displicent tres solutiones, quas nuper excogitavit Bartholomeus Chesius interpret. iur. lib. 2. c. 7. ex n. 11. Prima ut voluntas acquirendi in servo generaliter inspiciatur, simul. acquirere. Ex quo (inquit) sequitur, ut acquisitio fiat in favorem eius cui potest, vel cui vult, quae solutio expresse est contra textum in d. l. servus. 36. de stip. ser. 2. ut

intel-

intelligat saltem in socio ... in mercantio, quos fuit ... et ... inde utilis ac ... ff. serv. ... l. 37 ... ex ... servus intervenisse ... instrumentis, et ... nulla ... Sed haec distinctio ... et divinatoria, ... nulla mentio fit voluntatis, aut interventionis ..., ut possimus imputare domino ... omne negotium

No. 29.

Nunc autem servo communi eadem distinctio servanda est, ... de servo fructuario ... n. 27. ... si accipit ex traditione re destinata ... tradente ad unius acquirit, et vult alii acquirere ... illam nihil agit. Ceterum si nominatim ... stipulatur uni ex sociis ... ei acquirit ... j. d. l. 37. § ... 6. de stipulat. ... l. 37. § servus 3. ... ex superiori principia accipiendo ... n. servus communis accipiendo ex traditione posse uni ... acquiri, videlicet, ... traditione soli uno destinata acquisita fuit, ... alii destinata tradita fuit servo res, et ipse applicuit acquirit uni soli ex dominis ... quae ... accipiendi ... j. l. 1. § ... communis 7. de acq. poss. ... l. ... 6. de stip. ser. ... acquirit ex stipulatione ... unius ... indistincte potest acquirere l. 1. § 1. l. servus ... l. 7. § 1. ... l. si ex re 28. § sicuti 3. ff. § ... de stip. ser. l. 3. C. per quas personas. § ... per quas ... non acq. ... acquirit ... irrevocabiliter omnino uni soli, ... ex re ... stipulatus fuit. Ceterum si ex re communi, ... ex operis suis uni soli voluit stipulari (licet meo ... illi ... acquirat) tamen ... communi dividundo socius aufert partem a socio, immo, et totum auferre poterit, si ex re eius alteri voluit acquirere, quia malitiis servorum indulgendum non est, nec sustineri debet, si quod alteri ex dominis debebat acquirere alteri sine ullo ... applicet l. si ex re 28. § 1. l. si cum duorum 32. de stip. ser. ... laudati supra n. 27.

Peacquit.

Consectarium. § 3

Nihil posse ex testamento per servum acquiri, quod non consistat in persona servi, de differentia inquirere inter testamenti, et capione praestanda per dominos servus

N.° 30.

Quinto ex eodem principio sequimur per servum domino non posse acquiri quod in persona servi consistere non possit, quod explorandum est ex Ulpiano l. et ritmas. §. de ser. leg. Ubi principijs statuit, servos testamenti factionem habere ex persona dominorum, id est tantum illos servos ex testamento capere posse, quorum domini civili capaces essent adquirendi ex testamento, quod ita subaudiri, si quod servus relinquitur possit consistere in eorum personis, ut liberi facti possent sibi acquirere; exemplis comprobatur, Ut si ad fundum domini via legetur servo, inutile legatum est, quia liber factus non potest potiri legato, et sit ad fundum qui non est servi manumissi, sed domini, ratione quia non potest precedere eorum, si instrumentum alienum sit ab eo, Ut domus construi non potest et calamo, nec pavimentum exarari et dolobra; per eodem dominio per servum qui re stringeretur potest, quod quod per se versus incapax, Tandaliter, et civiliter eius domino acquiri non poterit dicta, sed ita principijs ijs jussu, de exemplis magna indiget expositione.

N.° 31

Domino servus capacitari eius ad heredi- tatem, qui heres institui non equit.

In secundo docemur servos ex persona dominorum habere testamenti factionem passivam (testamenti factio passiva est posse capere ex testamento) hoc principium probatur ex l. non minus 31. ff. l. reg. 3. videlicet. §. servus 2. jst. de her. jst. l. similiter 2. §. reg. de leg. 1. 2. et 3. tit. 3. § 6. Ubi dubitaretur an servus hereditarius id est qui sub domino est hereditatis iacentis posset legatum capere, aut heres institui, receptum fuit ab ipsa hereditate capacitatem acquiri, quia defunctus representat, ut quasi vivus retinet eius personam d. l. 31. §. 1. l. servus 52. eod. l. 116. § servo 3. de leg. 1. l. 1. 23. § heres 4. ad reb. Ulp. in frag. tit. 21. § 1. itaque heres futurus testamenti factionem non habeat, tamen si defunctus habuit, potest servus hereditarius

heres

Seruili.

Serui institutum a l. 52. ff. 60. 33. §. ult. de A. R. D. sed qu. dicta l. 52. distinguendum suppositum, quod facit, merito non dubitari potest, quomodo heres possit esse factum, quod illi factum non habuit, et quomodo potuit sperare hereditatem, quod Romanus esse, et etiam in l. 1. C. de her. inst. l. 1. ad l. fal. Vlp. in frag. titulo. apud. Sed et haec erit suppositio quod facit ista casus quaerenda est, nec erit diuinare inuestigare illud. Fingite deportatum a milite fuisse institutum, potest tamen deportatus a milite institui, quia miles secundum ius gentium testari, non secundum obseruationes iuris ciuilis l. idem est. §. alias neque §. et deportati. de test. militis, deportatus deliberabat de adeunda hereditate, interimque iacebat hereditas, seruus hereditarius institutus fuit a pagano, et milite illi factus habeat, et herede deportato non habeat, respondet Vlp. seruus recte institui, quia deficit capacitatem ab hereditate, quae defunctus repraesentat non ab herede, qui non dicitur. Alioquin potest inuestigare sedulitas uestra, ut nos fecerimus. Hic notandus hereditatem ipsam non posse heredem institui, nec legatum, nec fideicomissum capere, quia est quod fictum, et nihil inuenit ueritate. l. 1. de diuers. non esse contra l. hereditas. 50. de pet. her. et tantum habebant illi factus, quae erant corpora, et quidem certa Vlp. in frag. tit. 22. in incerta n. et duabus seqq. Paulus lib. 3. [illegible] 6. §. 33. §. incertis. 25. inst. de leg. et tamen quia hereditas personam ciuilis[?] et repraesentat serui ciuilis capacitatem, ipsi autem ponunt de se capacitatem naturalem nempe corpus habent, ergo hereditas capacitatem effectiuam continuo, ut mirabiliter Paulus lib. 1. solutionum. cap. 11. n. 18. i.e. quae in se non continet in capiendi ex [illegible] se de efficit illud in seruo, sed [illegible] mutamus statum, et stabat hereditas in seruo non poterit fatum adire, donec superueniat heres, qui iubeat; arg. tex. in l. qui aliena. 6. de acq. her. et consideraret diuinae ubi sese = Huic affinis est quaestio, quae uersatur in l. cauete. 23. §. 7. 9. de aedi. edic. Valet. si ab incapaci morbosus mancipius uenditus sit

eius

N.° 32

eius capax est capiendi ex testamento, et dum in eius potestate sit legatum accipiat, sed heres institutus recte suscepit de capacitate mutari agenti domino dum quaerit an sit restituendus emptor venditori, quod quod servus ex testamento accepit. respondetur si emptor respiciendat venditi, ipse mobilis servi restituens ei venditori quod servus acquisivit, etiam hereditatis. Et legatum cuius capax venditor fuit ratione eius quod agenti domino servus mutuatur capacitatem, ut de hereditate iacente dixi, quod ipse emptor dat venditori legatum, quod iste ex mala persona sequi non potest, et fit capax pro alius, quod per se incapax, ut in d. l. quidam. 29. de lib. leg. quam dicta commendat Castrensis in l. Senatus 35. §. per. de mor. cau. don. Ceteras questiones examinat Benedictus Pinel. in 1. select. c. 12. ex n. 39. =

N.° 33. Capacitati l. ff. §. 1. de leg.

Sed superioribus adversari videtur partis nostrae, et ab interpretibus parum notatis l. ff. §. 1. de leg. 2. ubi supponitur heredem fuisse institutum celibem, qui ex lege Papia nihil capere poterat, et orbum, sive sine liberis, qui tantum partis capax erat Ulp. in frag. tit. 13. et seqq. ut explorat ad leges dictas Baldwinus de l. Papia pag. 98. itaque hereditas iacens representabat defunctum, qui erat capax, sed heres futurus incapax erat in totum, vel pro parte. Servo vero esset hereditate iacente ei legatum relictum fuit, cepitque dubitari cuius persona inspicienda esset, ut ad servi capacitatem, hereditatis, heredis futuri, an neutrius. et post multas varietates obtinuit ut spectetur persona hereditatis, quia nullius est domini i. e. nulla est vera persona, quod dies legati cessit in qua persona sit quaeri de capacitate, ut recte exposuit Schifordeguerus ad Ant. Fab. tom. 2. tractatu 16. q. 2. Ex quo infert totum legatum hereditati iacenti acquiri, et per eam heredi futuro qui adierit, quod est verissimum, et facillimum, servus enim accipit capacitatem ab hereditate, et postmodum acquisitum legatum percurrit ad heredem fitque capax pro alius, qui per se incapax esset ut in d. l. quidam. Sed quod sequitur valde est dificile, secundum

quod

q. accipere potest reliqua autem pars ad eos qui in iure-
trauerit, quae uerba indicant in effectum capacem non fieri ser-
uum hereditarium pro hereditate, siquidem non fert plus quam futu-
rus heres ferre posset, quod falsum est, ut diximus. spectanda est
conditio hereditatis iacentis ad capacitatem serui, quamuis huic
theorice contrauenerint Accur. Bartholus, et Castrensis ad eum
§ Schiffi Dicenus ubi supra, et Benedictus Pinelus tom. 2. selec.
q. 18 n.º 26. cuius tamen difficultatis non meminerunt, cum uere
non possit heres futurus plus ferre ex legato per seruum here-
ditarium acquisitum, quam ex ipsa hereditate in qua institutus est,
cum in hereditatem ei deferatur legatum, itaque si nihil capiat ex heredi-
tate nihil consequitur ex legato, sicque etiam consequitur quod etiam legatum ha-
bebit et reliqua pars spectabit ad quos ipsa hereditas pertinet,
ut ad fiscum ex l. unica C. de Caducis. Hereditas si ex aliqua no-
ta causa heres scriptus non potest ferre partem hereditatis, ut in
l. 2. C. de secun. nupt. pertinet ad aduenientes ab intestato. l.
un. § et [illegible] de cad. toll. et si intra centum dies, quo lex
[illegible], non legi paruerit, id est Celibs uxorem duxerit, aut or-
bus liberos susceperit, quo totius hereditatis capax fit. [illegible]
[illegible] tom. 10. consequenter etiam solidum legatum seruo hereditario
relictum, et per eum ipsi hereditati acquisitum in summa, quem-
admodum si duo plures ue capaces fuissent instituti scinderetur
inter eos legatum pro portionibus hereditariis, ita scinditur inter he-
redem scriptum, et eos ad quos reliqua pars spectat, quia ut dixi
ipse non potest ferre maiorem partem quam hereditatis pro qua hereditas
illi acquisitura sit, ut in dicto casu et iudicio, potius docuit
Magnus Praeceptor meus Ramos in academicis ad l. iulia
et Papia lib. 3. cap. 1. n.º 3. =

Ex quo fa-
cile percipitur differentia, quae uersatur inter hanc speciem et propositam
primis in d. l. 51. quod illic factum non habebat heres institutus a mi-
lite totam militis hereditatem consequitur in qua inuenit legatum ser-
uo hereditario relictum impedimento sistens, et per eum hereditatis
delatum, ideo procedat totam hereditatem feret etiam solidum legatum,
quia omnia iura hereditaria spectant ad heredem postea adeu-
entem, et non scindatur acquisitio hereditatis, nec potest scindi

legatum

legatu ipsud. Deinde j. d. l. 23. §. 9. Emptor capax uen-
ditor incapax uel ut fuit seruo legatu dum erat in potesta-
te emptoris, et p[er] consequens partu fuit legi, nec firea ullus
locus statuit esse, postea emptor redhibeat seruu venditori
tanquam morbosus j. quo venditoris non potest trahari de ca-
pacitate, que ab eius spectat tanquam legatu, sed tam lu-
cru adueniticiu oca[sione] serui quesitu debet in emptor redhi-
bet mancipiu venditori restituere quod is seruus acqui-
sit, p[er] inde atque si nunquam in potestate eius peruenisset l. in-
biandus. 13. §. si quis seruo. 18. de Act. Emi. nec aliter redhibitio
consideratur, quam sicut noua venditio de nouo retro facta ab
emptore venditori, ut solet colligi ex l. Pomponius. 13. §. q.
tertia. 3. de acq. pos. l. si duo. 6. §. 1. de diu. et tem. pr. intel-
ligitur considerat Pinelus d. tit. 1. cap. 11. n.° 22. et 23. j. ideo quo-
rundam venditor si celebr. aliter duntaxat, et legi non pareat, non cie-
git ex persona emptoris, que ex sua conseq. non potest =

No. 35. Complicatur. l. 64. de her. ist. §. 2. ist. eod. De seruo posthumi.

Quod de here-
ditate iacente dixi eos seruo posthumi alieni locus habet
tum iustinianus j. §. seruus. 2. jst. de her. jst. dixisset
seruus hereditatis iacentis posse heredem institui, statim inuen-
deri adiecit quasi ad confirmatus argumentus a fortiori seruus eius
qui in utero est heredem institui posse que comparatio desumpta fuit
ex l. eius seruus. 64. de her. jst. nec doctrina ista gene-
ralis restringenda est ad posthumos suos (i. e. eos qui si nati
essent forent sub potestate testatoris, et occuparent 1.us gradus
in fam.ª) qui et alteri institui poterant l. placet. de lib. et
post. ut sensit Conanus lib. 10. comment. cap. 3. n.° 5. quia gene-
ralitas praedictorum textuus non admittit restrictiones haec conc-
ludit Costa j. §. posthumus n.° 6. jst. de leg. Nec etiam sub-
tinenda est ratio Vigly j. d. §. seruus n.° 2. existimantis
seruus posthumi esse in effectu seruum hereditatis ia-
centis, quia antequam posthumus nascatur non differtur ei here-
ditas, et p[er] consequens iacet l. si. 16. de lib. et post. l. ventre
84. de acq. her. multi enim sunt casus imagg. seruus posthu-
mi non est hereditarius, quos considerat Pinelus d. tit. 1. sed et
cap. 11. n.° 5. Deinde quia ut ipse conjudicio aduertit argume-
ntum

tu fit de servo hereditario ad servum posthumi ānesti
[illegible], respondent tn. Ols et Im. si confirmarent idem quidem di-
cendum esse in servo deficere. Ratio est, quia in posthu-
mo militat, posthumus n. institui n. poterat, et legatum ac-
cipere, quia incerta persona fuit. Similis in ratio adhuc natus n.
sit, ut dixit Theophil. in §. posthumo de leg. quia esse in ci-
vili cognitus fuerat, et ei fuit necessarius auxilium Pretoris
Rag. inst. de B. P. Sed quia hic fictus iure pro nato habetur, quo-
ties de eius comodis agitur (l. qui in utero) · distat dom. ideo
propter hanc pers. habeat etiam, et capacitatem similem, et servus ha-
beat certum corpus, voluntatem quoque quae capacitas naturalis credi
potuit heres institui; licet is dominus inutiliter instituerit, ut do-
cent Pinel. tt. l. d. qq. 11. post alios Valentia add. de acq. her.
qq. 1. n. 19. et ad tt. de lib. et post. 2. p. cq. 2. n. 4. et h. Ama-
yat. l. obser. qq. 13. ex n. 28 ═

N.° 36. De servo captivi

Ex eadem rat.
servus captivi apud hostes existentis heres institui potest.
l. illa. 32. §. 1. de her. inst. cuius institutionis hic effectus
ut si revertatur captivus ab eo capacitatem mutuetur, quia cap-
tivus institui potest, et reversus adire hereditatem l. si servus.
10. de leg. 1. §. 2. l. pen. §. 1. de his quae pro non scri. hab. l.
si neque. 4. §. in deportatus de Bon. lib. Ceterum si apud hostes
captivus decedat, quia a principio instanti captivitatis censetur mor-
tuus, et illico exoritur fictio hereditatis iacentis l. in sto.
44. in fi. de usucap. censetur tamquam servus hereditarius d. l.
32. §. 1. docet Cusatius in l. un. §. cum triplici. C. de cad. tol. ═

N.° 37. De servo Repu-
blicae

De servo Rei-
publicae et municipii idem dicendum existimo ac de here-
ditate iacente, quia utrumque coniungitur, et comparatur in l. mor-
tuo 22. de fideiuss. et quod municipia institui n. possent,
ante tempora Leonis l. hereditas. 12. C. de her. inst. hoc eve-
niebat propter incertitudinem corporis, et quia universi consiste-
re n. poterant in adeunda hereditate, et hoc gerendo coherede
Cels. in frag. tt. 22. §. nec municipia. 5. itaque cum sola naturalis ca-
pacitas eis deesset, et hec posset suppleri per servum, conse-
quens est, ut servi civitatum, servus potuissent heredes insti-
tui

tui. Nec interest, quod iussum necessarium est ad adeundam hereditatem, quia, et hic obstare potest per aliquos Decuriones selectos ex corpore universitatis, quorum cautela utebantur quando sibi restituenda erat hereditas ex Trebelliano l. un. de lib. univ. et ad acquirendam possessionem l. 2. § ult. de acq. poss. Valentia tr. 1. illustr. tractatu 2. cap. ult. l. ... l. 8. de ... ser. dicitur servus reipublicae ~~...~~ ab ea mutuare capacitatem ad stipulationem celebrandam. Corrigit ad capacitatem ex tt. sed hec iam ... si utilitatis postquam mancipia heredes institui possunt d. l. 2. quin institui potest, et ... ... praestare capacitatem servo d. l. si mihi. 22. § reg. ... l. =

N.° 38

Explicatur l. 7. de leg. 3.

Ex his apparet ... facti servus est ex personis duorum. Adversus ... obstant duo ... vulgares quidem, que sine piaculo praetermitti ... Primo obstat l. si. 7. ... de leg. 3. ubi docemur, si deportati fideicommissum relictum sit, consistere fideicommissum, adeoque ut si deportatus restitutus sit a principe per gratiam (ut ... l. 1. et ... C. de ... pas.) ad ipsum spectet fideicommissum ... servus alienaverit vivo testatore ... teneat ad novum dominum, ... in potestate retinuerit ad fiscum, ad quem cetera bona deportati pertinent. l. bona. 8. C. de bon. proscrip. Tunc sic. Deportatus ut est incapax legati ... facti l. si ... 6. § ... l. 59. § 4. ff. l. 1. C. de her. inst. ita, et fideicommissi, quae et fideicommissa ei relinqui possunt, quae legata. Ulp. in fragm. tt. 25. § fideicommissa quod eti ... l. 16. de ... et ... l. 1. § 1. qui ... expono infra n.° 41. Ut obiter refutemus Olanum Primarium Valli soletanum, qui magis subtiliter, ... contra omnium tentavit deportatum ... Ulpiani fideicommissorum capacem fuisse tt. x. paralipomenon. cap. 11. et 12. ... sic et in servo deportati consistit fideicommissum, quoniam ... incapax sit, et ... facti non habeat, servus habet, secundum reg. ... =

N.° 39

Tentarunt dissolvere hanc difficultatem omnes, quos refert, et refellit Olanus ibi

...

an tentavi et ego puer magis inveni tit. de interdic.
et releg. cap. ult. Sed me, et illis omissis dicendum e deporta-
tis in initio introducendi fideicommissa, quae a fide et pudore
heredis pendebant sine ulla coact. pr. inst. et Theophilus
de fideic. her. iurigentis merito atribuebantur, cum quibus spectat
fidem servare l. 1. de pact. l. 1. de pec. const. ut dixi in pro. 1. trac-
tatu. Deportatus itaque secundum initium capax fuisse capiendi
fideicommissa, ut docent multi, quos refert sequor Olanus d. cap. 11. n.
10. Postea in Augusto, deinde Claudius pretore autoritate fideicommissis
donec eis constituit, ut pretor fideicommissarius crearetur, qui de illis iudica-
ret, cuius fit mentio in l. 2. §. cauta. 32. de orig. iur. d. pr. inst. et alio pr. de
codicillis, et quamvis non peterent civili actione, ut petebant legata, pe-
tebantur tamen extra ordinem implorato off. Consulis, pretoris in urbe
et Presidis in provinciis Ulp. tit. 25. §. fideicommissa. l. precarius, §. precut. de
[illegible] post ea Augusto atribuens fideicommissa exequata fuerunt
legatis in multis speciebus, ut subtiliter tradit modernus Aurelius Gal-
vanus de usufr. cap. 14. n. 8. Ex quo dicti cesserunt ad fideicommissa exten-
dere, quae in legatis recepta erant, unde l. Aelia Sentia pr. ex l.
ingratus 27. ff. qui et a quibus man. ad l. Papia de Caducis ex l. ult. C. de leg.
3. inventa et [illegible] ad l. Falcidiam ex l. 1. ut C. 21. ad l. fal. de
S. Cto Libonniano ex l. 1. §. ad tit. ad l. Cor. de falsis. Et de edictis
pretorum veluti si cui plus quam per l. fal. licuerit. ex l. 1. §. de donatione de
remissione edit. iurium ex l. 8. §. in fideicommissis de condit. inst. de edic-
to de legatis praestandis l. 1. §. filius §. et §. et si illo tit. de edicto unde
possess. legatorum nomine cau. l. 1. §. idem l. 1. C. 14. illo tit. de edicto
quorum legatorum. l. 1. C. illo tit. Haec autem extensio in pradictis casibus
facta fuit, ut tam aeque valerent fideicommissa, et legata, sed non magis
alioquin si amplius valerent illuderetur tit. per fideicommissa, ut in re
simili dixit Divus Hyeronimus in epist. ad Nepotianum testatores ho-
norare possent per fideicommissa illis quibus nihil relinquere possent tit. le-
gati, quod in fraudem legum testamentariarum cederet =

Hac ratione quis in
pr. fideicommissi relicti deportato consisteret in eius persona, et ab
eo capi posset, ut posse, quia deportatus capax e omnium, quae iuris gentium est.
l. deportatus 15. ubi dixi de inter. et releg. tamen postquam necessa-
rium praestat habuit non potuit hic illi permitti, alioquin frustra ex

ttt.o capere, si siberent, q.a facili via posset idem per fideicommissum acquiri, fuit per ei capio fideicommissi interdicta, ut celibi, et alijs incapacibus. Notandum quod est quidem interdictum ei fuisse capionem, sed tamen ideo convincitur, si fideicommissum deportato relinquatur, non consistere ab initio, quia tunc ad hoc ttt.i factio naturalis, sive civilis, sive iuris gentium, cuius capax est deportatus, potuit Arbitrarat consistere fideicommissum illi relictum iure ffi, et his diequerunt inex servo relicto potest consistere, quia participat admodum capacitatem iuris gentium, quia sola indigent fideicommissa, igitur Donellus lib. 6. comment. cap. 11. in fine, et Ant. Faber. lib. 12. Coniect. cap. ult. dixerunt servum deportati accipere capacitatem a Fisco, si dominus eius restitutus non est. Opponitur iuris principijs, quia capacitas accipitur a praesenti domino, ut supra dixi, et in proposito notavit Cujacius ad. cap. 11 lib. 1. Secundum quod placet eis apud Petrum Fabrum lib. 2. semest. cap. 13. vers. porro deportati et Donelli c. 12. C. de ser. ist. vers. alterloquis. Existimamus non statim fideicommissum servo deportati relictum ad Fiscum pertinere, sed concedit sine restitutione in ipsa poena, quia si potuit acquiri ex ttt.e, et in iuris praeceptum nulla est ratio quare ab eo non acquiratur, ut acquiruntur cetera bona post deportationem ex eorum i.e. d. l. deportatus. 15. Idemque autem si post mortem testatoris servum alienum dominum suum spectat, quia per sortem diem fideicommissi cessit acquisitum fuit deportato nec eius sequitur servum, ut supra dicam n. 11=

No. 41. Ex quibus sequitur fideicommissum servo deportati relictum ab initio consistere in eo, et acquiri, si deportato restituto, si Fisco, ut eius legitimo heredi, et necessario in significatione ut recte explicuit Olanus d. cap. 12. sed videtentur in alia insuperabile difficultatem descendimus, quoniam [illegible] d. l. 1. § 1. aliquod speciale est in fideicommissis considerauimus ttt.o militis fideicommissum capere posse demonstrauimus n. 38. Sed non ita efficimus ut eodem modo acquirantur fideicommissa ex ttt.o pagani, ac militis, quia sine misterio manet Vlpiani assertio in d. § 1. quod [illegible] intendi non potest. Quam dificultatem, ut dissoluam, cauui dicere meliorem conditionem esse servi deportati ad acquirendum fideicommissum ex ttt.o pagani, quam deportati ipsius, quia existimo nullatenus permissum fuisse dominum deportati sevibi [illegible], non quia ttt.i factionem non haberet sufficientem ad fideicommissa, sed quia in poena prohibebatur acquirere relicto in ultima voluntate, ut mihi suadet d. l. 16. de inc. et rel. Vbi Imperatores Antoninus Pius.

Cuius inculpantur [illegible], deportato alimentorum causa aliquid re-
relinquere desiderabat, Respondit alimentorum capacem esse. Ce-
terum [illegible] cum [illegible] nihil ei [illegible], neque legati, nec heredi-
tatis, nec fideicommissi [illegible] [illegible] est, et [illegible] publicum, mereri-
ticant [illegible], cui publicum [illegible] auctoritate legum. l. bona. 31. de
penit. l. libertinus § [illegible]. [illegible] secundum [illegible] fideicom-
missum relinqui [illegible] potuit [illegible] [illegible] conformem aere[illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] fideicommissis relinquebantur [illegible]
[illegible] ex [illegible] [illegible] facti [illegible] in poena, et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], secundum [illegible] [illegible], nec
[illegible] fisco [illegible], [illegible] publici, et [illegible], [illegible] in servo
[illegible] nihil [illegible], [illegible] servi, nec [illegible], nec [illegible], [illegible]
[illegible] capacitatem habeat [illegible] in eo fideicommissum; [illegible]. [illegible]
[illegible] est de fideicommisso [illegible] relicto, meminit servi [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] nullius meminit deportati, qui ad hanc
[illegible] [illegible] est [illegible] =

Sed quamvis
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] erit investigare, cur Latini Iu-
niani fideicommissa capere poterant, et legata capere non possit [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] naturali [illegible] [illegible] [illegible] in
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. cur deportato
[illegible] capere fideicommissum, et [illegible] celibi, et [illegible] fuisset externa
[illegible] [illegible] Latinus: qua [illegible] ut [illegible], notandum est, celibes ex
[illegible] civili, et [illegible] [illegible] facti haberet, nisi ei capio interdicta
est [illegible] lege [illegible] in poena celibatus, et orbitatis l. 1. C. de infir.
poe. cel. [illegible] deportatus [illegible] facti habuisse, nisi in poena [illegible]
[illegible] peregrinitate est redactus, quae fuit specialis poena l. inter. 6.
[illegible] [illegible]. [illegible] adempta fuit capacitas in poena, quae
[illegible] maneret, [illegible] possent [illegible] fideicommissa capere, quod [illegible]-
bantur capere [illegible] legati [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de le-
gatis [illegible] fideicommissa ut dixi [illegible] n.° 39. Lex quae noluit celi-
bes, [illegible] deportatos capere legatum, etiam a fideicommissis [illegible] diceret, si
non [illegible] fideicommissa [illegible] necessitate [illegible] in Latino, qui
numquam fuit civis Romanus [illegible] [illegible] § libertinorum. [illegible] de
libertinis [illegible] [illegible] [illegible] fuit peregrinus, [illegible] facti, [illegible]
[illegible] carebant, donec lex Iulia Norbana, quae in favorem Latinorum

latae

lata fuit. d. §. libertinorum. illis p favore, et gratia tm̄ facti ille permittit, sub quadam tm̄ cond. si intra 100 dies libertate Romanam sequerentur, ut . . . Fragm. tit. 17. et tit. 20. §. latinus. 8. et tit. 22. §. latini. 3. itaq. l. Papia voluit adimere celibi qd habebat ingenuus celibatus. Lex iunia de latio qui non habebat, ne servus ut satageret libertatem Romanam . . . adimere legati de adimendo . . . iusta ratione fideicommissi, quae dedit non potest trahi ad adimendum, quod introducta favore, retorquerentur in odium . . . qd favore . . . introducta adversus eos operarentur . . . l. legata 18. de adim. leg. quare . . . latinus ex capacitate iuris . . . capere fideicommissum, et si dedisset, et si l. iunia reliqua tm̄ facti . . . subordinata . . . potuit ex illa induci, ut latinus amitteret post privilegium legis iuniae, qui optimo ante privilegium habebat, ut subtiliter censuit . . . in academicis adit. . . . qq. 1. n. 13. =

Ad. 13.

l. 82. de her. inst.

Ex adictis facile expeditur alter text. in l. si servus. 82. de acq. her. qui solet torquere interpretes, ubi supponit servum eius, qui capere non potest, heredem institutum esse, docet . . . in persona servi consistere institutionem, sive dominus solidi incapax sit, sive partis. qui tacite infert . . . alienet servum, dominus qui eum non posse . . . capere, qui semet ipsum excusse . . . tradit . . . te de legati . . . alienatus sit in fraude, et dominus novus sit capax, solidum ei acquiri. Hic male se torquebant antiquiores investigantes quomodo servus incapacis capax esset, ut in eo posset existere hereditas, et legatum; sed moderni facile se expediunt, qui loquuntur de incapacitate ex l. Papia, ut ex inscriptione constat, qq. . . . facti, sed tantum interdicta . . . casus, ut . . . dixi. quare in servo non erit vitium, ut in dominus consisteret ab initio, et nisi dominus . . . cret in incapacitate post centum dies, recte eius . . . acquirere. et sic, si citra fraudem manumittatur. = novi domino ita Caesatius . . . in extraneis. q. 9. §. 1. de her. inst. Donell. . . . lib. 6. . . . . . . Rebardo . . . l. pen. . . . l. Richardo . . . d. §. servus. ex . . . Valentia . . . de acq. her. qq. 5. n. 5. late Barth. Chesius . . . inter iur. civ. exerc. 10 =

Ad. 14.

Quomodo consistant servo relicta sed . . .

Post quam universaliter quomodo servus capacitatem testamentariam a domino accipiat, videndum specialiter in eo consistant relicta . . . qd facillime . . . ex d. l. et si

... Alter. leg. Sex. l. Contr. Sr. §. servo alieno. Lig.
fideicommiss. ... servi consistere relictum, quia capacitatem
ab eius creatis ... et ... servitute ... in ...
... Ventileg. ... tertio ... Zona ...
... ut sit ... factio capacitas generalis, ...
... capacitas quoadre, quae est ... servo, q. ...
... habeat ... aliter ... in ... Domino ... De
... servus ... legat ... a servus, ... manumittatur sibi
... domino ... acquirere ... l. 6. §. 1. ...
... l. ... 93. ... Cont. leg. ... jungit
... Benedictus ... 2. select. cap. 16. nu. 10. ...
... elect. cap. ... §. ... ulpianus ... 12. ... leg.
... l. ... §. ... hered. ... in hereditate ... manumittatur, ...
... manumittatur, antequam adeatur. §. si servus ... ser. ... si quis missis.
§. 1. et ... l. ... §. 1. de acq. ... hered. ... ubi heres filius, et
servus institutus sit, et legatus acceperit, et patri fideicommittat,
ut hereditatem restituat, siquidem rogatur extraneo restituere, po-
test deducere falcidiam tamquam heres legatorum; filio ... emanci-
pato, et servo manumisso restituere rogatus sit, non potest de-
ducere, ... bona ... relictum ... contra ...
... eleganter ... filio ... de leg. ... quae exponunt post
... Cujacius ... Donel. ... 8. ... cap. 10. ...
... totius ... 4 effectus est, ut nudum nomen extra here-
dis maneat penes filium, servumque, qui iussu patris, et domini a-
dierunt hereditatem, quam ... adierunt, quia
acquirunt patri, et domino ... ut dixit ... l. 11. emolu-
mentum vero secundum Ulpianum ... l. 1. ... si ... man. sive
... aliter loquitur ... l. ... libera. 6. ... si filius ... testa-
tis. et pater, quasi heres filius, qui sibi acquirunt hereditatem,
ut notat Ant. Faber ... 20. ... cap. 5. ... substitutio
fiat, qui mihi heres erit, eundem impuberi filio meo, substi-
tuo. ... substituitur, qui per media filium, et servum ...
hereditatem acquirunt. ... 8. ... servus non retinet no-
men, et tit. heres est, quamvis ... hereditatis ... adeunt.
Cujus similis est decisio ... 8. 5. ... de leg. ... alia ... 23. §.
... ff. ... 5 effectus est, ut legatus servo datus domino adim[i]

non

N.° 45.

113. de leg. 1.

cum posset. l. legatum 21. ff. de adim. leg. Cum non ipsius servi, vel filij consistat nudum ad dominum transierit ante cessionem, consequens est, ut nulla ratio habeat ipsius domini, ut docet eleganter dicta glossa, in d. l. 22. Duarenus ad d. l. 3 filio 11. col. 3. —

Quae omnia indicant ingressum servi consistere legatum ab initio. Non obstat annotatio Marcelli de quo in l. servo. 113. de leg. 1. qui docuit, cum te servio alieno legatum, respic, quod servitat, sed subtilia dicit quandiu sub potestate domini permanserit, quo in casu subtiliter Africanus censuit, dominum iure proprio admitti ad legatum l. filio. 22. de cond. et dem. l. ul. sic intelligendum, l. tandiu. leg. ratio enim ideo inspicitur persona servi, et ideo consistit legatum, quia potest manumitti ante diem legati cedentem, et sibi acquirere, sed quia spes non datur, frustra eius persona inspicitur, ut subtiliter docuit Corbatte. a. select. cap. 11. potius ingressus servi, vel filij, quasi nudum ministerium acquisitionis ponit, ut non male dixit Cujatius tract. 7. ad Afric. in d. l. 22. petrus e legantis sic intelligendum in l. filio 22. de mor. ca. don. que ... ... l. ul. ... et tunc dominus poterit legatum admitti, et ei conservari ex ... legatis spectandis, et militant in contrarium omnia quae nos ... tavimus, uno excepto, quod de nudo heredis domino diximus, quod in eventu residet pertinens servum ... sit, quo adit hereditatem et nomen heredis semper sequatur adeuntem, ut ludibrio constat costa d. cap. 17. Non itaque obstat haec Marcelli annotatio, quae sit vera, et calumniosa, ut docet ... in l. debitor. 82. §. servo alieno de leg. 2. ideo est, quod his in casu legatum in proprio teneat ad dominum, licet persona servi vires accipiat, et dominus tibi acquirit per medium servi personam, tanquam per instrumentum acquisitionis ad hoc non pedium refert quod servus sibi acquirere nunquam possit nec spes habeat libertatem, siquidem acquirere possumus per illos servos qui non certi pervenire ad libertatem, quales sunt, qui sub eo pacto venditi sunt ne manumittantur ut in l. si debitor. 6. de ser. exportandis nam nunquam est instrumentum ... acquisitionis, et contra interesse pertinere ad dominum iure proprio legatum servo relictum sibi debitum si interim eius domino perseveraverit, et consistere ad hunc legatum ex persona servi, immo potius ideo ad dominum pertinet, quia in se ipso consistat

plicit, aliorquin si servitutum esset inhabile acquisitioni accederet, igitur inutile inlegatum, quod servo fructus, et inutiliter relinqueretur non posset retinere ad dominum, quamquis relinqueretur servo sibi pro dicta ratione ideo. n. visitat calumniam Marcelli pro revelabat in hunc modum, pertinet ad dominum ... sed ... diversa ... et a diversis non sequitur illatio. ... Paul. 87. ... minor. ... cedat Marcelli argumento, et ... adhuc esset argumentum calumniosum, qualiter ... in illo casu speciali ... nimium acumen excogitabit Marcelli, non ideo ... est ... omnium. 202. ... et utilis. Legatus servo ... ita tunc locus ... Accursius vero calumniosa, et ... Amaya ... obser. cap. 14. ... 16. quamvis alii exposuerit Cujacius ... 18. ... et ... 10. ... Pauli ... servo alieno =

N.o 16.
l. 5. de ser. leg.

Ultimus effectus, ... servo non posse legari servitutis ... cum ... pars ... servitus quoque servo ... habenti recte legari. Triplex solutio solet ... Accursii ... de servo ... ius ... nemine ... singulari, et indicat ... servitus legari possit, sed ... nullus iuris testimonium adducit. Immo ... Accursius ... l. traddit in aliquo libro ... servo, sed retinendum est, quod et in florentinis, et in omnibus, quos invenit. Secunda est ... de servo ... habente intelligitur ... servo, cui ... fuit habere bona, sit de servo publico P. R. ut Cujacius legit, et restituit apud ... lib. ... Donell ... cap. 5. litt. C. et lib. 6. cap. ... litt. ... Amaya ... 14. et ... qui ... exponit ... habenti ... tenga, quae solutio ... fuit posse

posse legari futuram, que non dum est, et in spectantur l. quidam de leg. 1. l. interdum 93. §. ult. et Paulus reddit, posse legari servitutem servo habenti praedium, ideo ex illa solutionis illius quoque debemus intelligere loqui de legato servitutis in futurum tempus relicto, quod valet l. 23. §. ult. de serv. urb. praed. l. Labeo 10. de serv. rust. praed. l. existimo 98. §. ult. Itaque erit servus servitutis posse legari servo in id tempus, quo manumissus habeat praedium, quaelibet ex his solutionibus potest sustineri

N.° XV.

De capacitate ad stipulandum

Hactenus ostendimus d. l. §. egimus de capacitate, quae datur per dominum, quantum ad acquisitionem testamentariam, et quatenus servo relictum prosit; nunc de capacitate ad stipulandum disserendum est. Statuamus ergo primo servum ex persona domini habere ius stipulandi ... ipso ... ser. ... eo mutuari capacitatem, et quidem ... quod ipse de se gerit capacitatem ... i.e. si dominus mutus, furiosus, aut infans sit, servus autem capax sit naturaliter stipulandi, recte potest ... stipulationem l. 1. ... §. ... hinc servus hereditarius stipulando hereditati iacenti acquirere ... de diver. et temp. ... l. ... 16. ... l. ... l. si servus ... l. servus 35. de stip. ser. et ... potest stipulari hereditati, quae ... domina est, ... acceperit capacitatem, sed et heredi futuro, cuius personam sustinet, i.e. quam hereditas iacens defuncti repraesentaret. l. novatio ... de novat. ... interpretatur Valencia ... de acq. her. ... l. ... n. ... ipso dicentiens, et ab aliis ... cuius personam interim hereditas sustinet, non ... heres ... loquutus fuerat, sed ad ... cuius ... meminerint ... tulerint, sed non recte, ... quod dixims de futuro heredi posse stipulari servus hereditarius ... accipiendum est, si ... et ... nobis stipuletur, alioquin si stipuletur ... heredi futuro, heredi nominatim ... inutilis est stipulatio l. servus 16. l. si servus 18. §. servus ... l. 28. §. ult. ... intelligendo ... esse ... heres non dum ... donec ... se heredem gerat ... ranei ... de her. qual. et diff. ... ideo frustra adiungitur ...

aut

a monachis [illegible] hereditarium [illegible] mentio [illegible] in
[illegible] [illegible] dicti Seruii legitimus et testamentarius [illegible]
[illegible] [illegible] civilis [illegible] [illegible] eligans, [illegible]
[illegible] cap. =

N.° 18.

A. Stanc[illegible]

[illegible] [illegible] Africanus [illegible] lege 41. Ab eo. cred. cuius
[illegible] [illegible] [illegible] executor [illegible] fecit, et Seruo
[illegible] ex [illegible] a libertate scripsit, [illegible] diligentia,
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] erat Kalendarij
[illegible] exercendi pecunias [illegible] mutuas dandi. Ubi ijs uris, ut ex-
plicant, et illustrant Fagosius, Cammarius, Cujacius, et Donel-
lus [illegible] [illegible] [illegible] 6. [illegible] cap. 2. [illegible] [illegible]
[illegible] c. 16. n.° 15. [illegible] decessisset testator, et adij quam misset
[illegible] [illegible], manumissionis [illegible] status sui [illegible]
[illegible] in negotio domini exercendo, [illegible] credidit pecunias
aliquas interposita stipulatione [illegible] [illegible], aliquas ac-
cepit [illegible]: [illegible], et inviolabilis dualore [illegible]
negotiationis post manumissionem [illegible] [illegible], et in primis
[illegible] attinet ad pecuniam exactam [illegible] cobrado placuit debi-
tores, qui [illegible] bona fide [illegible] seruo manumis-
so liberatos fuisse [illegible] [illegible] ex n.° 9. quia [illegible] exacta
ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] portionibus hereditate
[illegible] spectat, [illegible] a [illegible] repetenda [illegible] iudicio famil. er-
ciscundae, sed actio negotiorum gestorum [illegible] distinguendum
[illegible] exacta extat, [illegible] [illegible] extat ex hereditaria
[illegible] iudicio famil. erciscundae, a coheredibus exigi potest, tamquam
[illegible] l. [illegible] 52. § 1. fam. ercisc. [illegible] non est
hereditaria, nec [illegible] tamquam heres, [illegible] se
[illegible] [illegible] l. et ante 16. § sed et si 4. l. [illegible] 49. [illegible] et ideo
fam. ercisc. [illegible] iudicio fam. ercisc. sed actio nego-
tiorum gestorum [illegible] igitur d. l. 4. accipienda est de pecunia quae non
extat ut post Bartholum docet Donellus n.° 6. et 7. [illegible]
[illegible] late fundat, et [illegible] Ant. Faber. [illegible]
et Cujacius tract. 8. ad Afric. column. 4. [illegible] in [illegible]
[illegible] quod vero [illegible] [illegible] inter pecunias quas credidit, et
quas exigit [illegible], ex [illegible] valet, et liberantur creditores

solven-

solventes, ut dixi, et exprimit Santolaria inter q. iur. cap. 6. n. 2. et seqq. creditis non valet, quare nec pecuniae sunt accipientis, nec desinunt esse hereditatis, quod debenigne receptis sunt favore soluentis, non fuit receptis favore obligatis, dicto sicut citata Pontifice cap. dubijs 19. sit. de ben. sit. 6. sed hac doctrina accipiendae de his coheredis, quos ut sibi, valet mutuum, et quibus ignoraris stetisset liber, et heredes l. ex his 58. de acq. her. quia non desiit in eo dominium, quod transferret, sed quia errans dominium transferre l. 3. § subtilius de obl. cum l. tale l. si procurator 35. de acq. r. d. non valuit mutuum ab initio, sed tutela, certus tatis sui illud probabit tacite, si expressisset, ut docuit Donelus § aliter accesserunt Cujatius et Faber, ut ipso iure alienent summi per se stabili, nec sit ratihabitio necessaria, quod stetissent in omni alijs quod vendi mortuus, quia si valuit nomine defuncti velle tenens ipsis, quod ubi dedisset ei institor, cepit esse dominus sed quia non sufficit haec generalis voluntas placet magis doctrina Donelli, ex h. uer. ostat officium dicens aceris pecuniarij morte domini finiri. Nec obstat l. 15. § si in- sepeliv, et § eius dist. ad. Obi, et ex utilitate promisceri ipsius durat institoris officium post mortem domini quod commissis varijs solutionibus ingens memoria fuerit accipiendi sed debitoribus vero citroque obligatoriis, veluti emptionibus, permutationibus, conductionibus et similibus, inque benignarat obtinuit, ut sub- stinerentur, nec unus alter moreretur in damno, quod non in mu- tui dationibus quaeque gradus, favor considerarii debuit, ut do- cent in iudicis Campeans, Donelus hic n. 12. et seqq.

n. 49.

Item

quare si nulla, ponit casu praecedentis doctrinae, docet exemplum dat per se coheredum nihil agi nisi stipulatus fuisset credita, ettione, ie dictinguit, si nominatus stipulatus fuit filio domino suo, qui decessit, nihil agit, l. si servus 18. § servus de stip. ser. Santolaria ubi supra n. 5. quod si sibi dari, mutuaque pecunia reddi stipuletur, valet stipulatio, quia servus qui sibi dari stipulatus est, de eo quod dominio cogitat, ut inde actio domino ipse stipularetur l. quod eo q. 45. § 4. l. 1. l. servus 19. et seqq. de stip. ser. § quod servitus 13. sit. eod. quod adquirit hereditati iacenti

cont. [illegible] possidentis, et bonis [illegible] suo, ut docet Mi- chael Alvarez [illegible] tanquam ser- uus [illegible] amore [illegible], et de re sua fuit. l. ex 37. [illegible] communiter bona fide possessus [illegible] acquirit[illegible] [illegible] putabat [illegible] acquiri. [illegible] 23. [illegible] 20. [illegible] Caualc. [illegible] Cujacius, Camman. [illegible] ad fin. Valentia [illegible] Si itaque [illegible] hereditas iacens, [illegible] heredibus [illegible] adiergit [illegible] libere [illegible] manumissus, [illegible] manumissionis, ut fundat [illegible] [illegible] hereditas [illegible] fidei [illegible] [illegible] ratio [illegible] acquisitio [illegible] heredes [illegible] manumissionis serui [illegible] necessarij, et ignorantes [illegible] heredes, ut exemplo explicat Africanus, et [illegible] defendit [illegible] [illegible] 10 =

Quod de here- ditate iacente diximus, et de captiuo retinendum est, cuius seruus [illegible] stipulari poterit [illegible] art. [illegible] obseruandum. Si seruus nominatim stipuletur filio [illegible], et captiuus de- cedat apud hostes inualet stipulatio, [illegible] fingatur mortuus e tempore captiuitatis. [illegible] [illegible] conuersa [illegible] stipulatio est, [illegible] [illegible] si captiuus reuertatur, [illegible] fingitur nunquam [illegible] fuisse [illegible] l. retro [illegible] 16. de capt. [illegible] acquirit, [illegible] interim [illegible] [illegible] acquisitio, ut ipse status captiui [illegible] d. l. si seruus [illegible] 8. §. seruus. l. 11. §. ul. de accept. l. 1. l. 12. §. 1. l. 22. [illegible] de capt. [illegible] in filio [illegible] l. filius. 11. §. [illegible] [illegible] ff. de cap. [illegible]. Ceterum si apud hostes decedat, et indistincte seruus stipulatus sit, ualet [illegible] stipulatio, et [illegible] mortuus [illegible] censetur, a quo tempore captiuus sit, et status expo- [illegible] fictio hereditatis. l. justo. [illegible] ff. de usuc. acquirit hereditati iacenti, et [illegible] heredi futuro. l. 3. §. 1. §. [illegible] d. l. 12. §. 1. [illegible] in filio dici non potest, [illegible] seruus remanet in bonis captiui, siue

A. 50

De seruo captiui

sive reuertatur, sive decedat, filius v. si apud hostes deced. pater, fingetur liberatus a captiuitate ab instanti quo captus fuit d. §. si ab hostibus. l. sent. de suis et leg. quod si filius patri stipuletur, et in captiuitate ille mortuus sit nihil agit, sed indistincte stipuletur sibi acquirit, quia supponitur retro fuisse, ipse pater familias erat ex quo tempore stipulabatur d. l. 22. §. 2. d. l. 22. §. 1. et a. deq. ex professo tracto. tit. 6. operis. ubi exponam antinomiam inter l. &. de diu. et tem. prescr. et l. si seruus 25. de stip. ser. quam ideo in presentiarum omitto =

- N.° 51.

Sequitur inuestigatio, que inter Pat. versatur l. si seruus 18. de stip. ser. et in l. filio fam. 19. de cast. pec. et alibi. ponit. l. in eo. 33. de acq. r. d. Ponit. Filius fam. testatus fuisse de castrensi pec. et instituisse heredem extraneum, ante aditionem hereditatis seruus peculii stipulatus fuisse, et reuerte patri, an acquisitio procederet heredi postea adeunti, a patre destituto tit. legis in hereditate obtinuit mero iure, ut adita hereditate (quia filii militis hereditas fit per aditum. l. filius. 18. ad l. fal.) spectat ad eius acquisitio et obiret interim in suspenso retineri, ut eis postmodum possent acquiri in casu destitutionis tit. quo bona ad patrem decurrunt ex stricto iure obtineuerat, ut non procederet acquisitio, quia disperit filius reuocatus fiat ipse patris. l. 19. §. quod in. 4 de cas. pec. de quo etiam ex professo tracto. tit. 5. operis. cap. 1. itaque ius heredis quod liberat in suspenso est ius patris, quasi absumptus, ideo heredi adeunti acquirit per seruum peculii iacentis patri non acquirit, sed ius equitatis, et reuerentia paterna obtinuit, ut nulla fieret inter patrem, et heredem differentia et ex quo acquisitio procederet, ut ex p dictis tit. constat, Salicent de ia. tit. 3. quest. pag. j. d. l. 18. Valent. l. tit. illius tract. 3. cap. 3. n.° 7. et Santolaria interp. iur. cap. 20. =

N.° 52.

Sed cum iis seruus hereditaris nullius uere hominis sit l. 1. de rer. diuis. l. 55. §. 1. de leg. 2. tamen sub dominio illius fictione domini. l. nominis. 31. de her. inst. ut possit ei acquirere. Cetera seruus a domino pro derelicto habitus nullius est interim uere, et fictione, quia nulla fictio interuenit, per quam sub alicuius dominio retineatur. ideo si interim stipuletur nihil.

Obseruatio peculii castrensis.

De seruo hereditario et derelicto

nihil acquirit tn̄ nouo dn̄o ... simulter [illegible] q. l. q. 36 & n. 8 ser.; servus n. se derelitto habitus, ni fit liber, nisi [illegible] exprimatur ... sine man. ad lib. [illegible] ... Claudij ... libertate [illegible], cuius etiam meminit Suetonius ... 25 ... Picta ... 58 ... ad finem, donec ... Romana ... dotavit l. un. §. si nimis C. de lat. lib. tol. notat Cujatius ... Donel. tit. 2. cap. 22 lit. F et tit. 4 cap. 13. litt. A. Carranza de partu cap. 4. ex n. 5 et ex n. 64 ... itauerunt Vasquez Menchaca ... illus. q. 9. n. 10. ... de claus. regul. disquis. 2. cap. 4. n. 97 existimantes servum ... derelicto ipso iure liberum fieri =

Denique ut de

capacitate dnorum servi ... tanda fine imponamus, noto etiam servos Municipum a corpore ipso civitatis sumere capacitatem ad stipulandum l. 3. de stip. ser. l. in dubito 12 de servit. l. Gaius 11. de usufr. ... pote stipulari singulis de municipio, sed toti corpore ... c. l. 1. §. servus ... ratio ... rectum fuit, ut infantibus furiosis, et alijs, et municipio, qui sibi stipulari n̄ possunt, servi publici stipulentur, res eorum salva fore, et quam ... indemnitatem, ideoque n̄ directa, sed utiles actiones illis adquirunt. l. n. alit. 18. de adopt. §. ... l. 1. §. excipere 15. ... reg. de mag. ... l. 2. ... C. de postliminio Donell. et ... tit. 3. cap. 11. litt. B. idem ... l. stipulatio 38. §. alteri ex n. 30 ... Ex quo effectum fuit hodierna praxis, ut servi publici ... ministerio tabulariorum ... serviebant, ut indicat Theophilus ... §. ... et luculenter notat Amaya ... l. universos 1. 15. C. de decurio. tit. 10. ex n. 26. ... ad 34. ideo et stipulantes notarij servi tabellionis ... stipulentur ... quamquam ... d. §. ... l. 7. tit. 11. ... Gomez tit. 1. varid. ... n. 18. ver. tertio casus ... tit. 8. ... cap. 91. Cancerius ... resolut. cap. 8. n. 48. et alijs, quos sedulo ... olea de ces. iur. tit. 4 q. 9. n. 19 =

Habemus igitur

de capacitate stipulandi servi ad stipulationem, sequitur, ut dispiciamus in quo consistat stipulatio ab initio, quo a servo stipulatur, et celebratur, quid interim ... dictat legatum ab stipulatione, qui ipse legatus, hereditas, et fideicommissus ... servi ante ... adeat, et dies legati cedat, ... notavi, obligatio ... ex stipulatione quaesitum ... dominij, patria ... in eo consistit l. si filius 58. §. tit. l. qui legata. ... l. quae lex dominij ...

ficij

N°. 53. De servo municipij

N°. 54 In quo consistat stipulatio

facilius fraudis, et destruct., et ratio litteraliter nobis eg. exponit. In quo dicitur Legata, quae mortuis nobis ad heredes nostros transeunt, id est legata pure, vel in diem, quae iam cesserunt l. si post. 55. §. 1. quando dies leg. ced. non legata conditionalia, nam si decedat legatarius ante implementum conditionis non transmittit ea ad heredes l. unica §. si autem. C. de cad. toll. Haec inquam legata, quae cesserunt, adquiruntur his, sub quorum potestate sumus, quo tempore cedunt d. l. 5. §. 1. comparat itaque casus cessionis adquisitioni, et tantum valet, in hunc modum, si cedit dies legati transmittitur ad heredes legatarii, quod si cedit eo tempore quo legatarius est sub potestate adquirit domino, vel patri, et consequenter, si exeat de potestate prius quam cedat, ipsi non acquirit, sed legatarius, vel novo domino; aliter procedit in stipulatione, nam in stipulatione sub conditione transmittitur ad heredes obligationis, et si dicamus status patris, domino non acquirit, nisi sit quamvis conditio extet, postquam ipse potestate liberatus est, quia in stipulationibus ideo spectatur quod contrahimus l. inter 144 §. 1. de R. I. in legatis spectatur dies cessionis d. l. 5. §. ult. ita apertius caeteri explicant huncce locum Jacobus Gothofredus ad tit. de R. I. = . . .

E x hac differentia multi iuris effectus producuntur. 1.º est servum posse stipulari servitutem ad praedium domini d. l. 12. de servit. l. si unus. 19. de serv. l. 12. de serv. leg. l. si inde. l. 17. de sti. ser. quamvis in servi persona nec momento temporis consistat stipulatio, statim transit ad dominum in quo consistit et praedium habeat. l. 1. §. 1. comm. praed. 2.º effectus est servum hereditatis iacentis non posse stipulari usumfructum nec pure, nec sub conditione, recte tamen posse legari l. usufructus. 26. de stip. ser. l. in eo. 33. l. hereditas. 61. de usufr. de A. R. D. et valet legatum si dies legati cedat postquam adita sit hereditas, sub cuius domino consistit servus legatarius l. si servo. 18. quibus mod. usufr. amit. alioquin si cedat iacente adhuc hereditate evanescit legatum, quia non invenit capacem domini fruendi, cum hereditas persona ficta sit, ut docet in iudicio Bartolus in lib. interp. 20. Valentia tom. 1. tract. 3. cap. 2. n. 11. et tom. 3. tract. 1. cap. 2. n. 12. Faber in iurisprud. tit. 2. princ. 5. illat. 3. et tit. 19. sect. cap. 16. Cuiacius tom. 25. observ. cap. 15. et tom. 7. quaest. Pap. ad l. 18 de sti. ser. Duarenus ad eundem tit. §. servus hereditarius. Aliud autem est si servus legetur, et legato servo, usufructus a balio testatore relinquatur hunc non legatum usufructus. = 3.º deducitur ex l. 1. §. idque 3. de col. bon. ubi tenetur conferre filius, quod ipsi debetur ex causa stipulationis conditionalis,

sed non

N.º 55.

Sed si si ipsi et alteri extra legati conditionalis, reddit quae status quoniam si filius tunc sui potestate acquireret patri stipulatus conditionalis status. Sed si legatus conditionale – 43 e ex l. ult. ff. fi. ser. ut non possit seruus stipulari in tempus post libertatem, adeo ut sibi acquirat, quia status obligatio, seu spes obligationis domino acquiritur, nec possit fieri rescisse libero facto quod initium desiit l. ff. ff. 46. nihil intelligenda. ff. de v. o. In filio autem hic status statim, si dolo malo, et in fraudem patris distulerit acquisitum in tempus emancipationis, potest differri in illud tempus dummodo sine dolo operetur acquisitio. Sine dolo autem intelligitur collatio, si sperans in illud tempus ex voluntate promittentis, qui non vult patri dari, sed ut filio acquirat ut in l. qui ff. 46. de ver. ob. ubi Cujatius tract. 2. ad Afric. Accursius in d. l. ult. itaque propter hunc casum si filius velit sibi stipulari, et patri non acquirere dolo facit, et acquisitio fraudit, quae distinctio in servo dari non potest, quia filius potest separari a patre sine facto patris, veluti per eius mortem, servus non potest separare libertate regulariter sine facto domini, i.e. manumissionis. Filio esse potest per emancipationem, qui desiit ius erat in potestate patris; servo non potest praedecessor natis libertatem, ut eleganter docuit Accursius ubi supra, non est dominus docerrur. in l. 52. § in filio. ff. mand. l. 50. § fi. filius obfideiuss. quia non nascitur actio mandati quando filius fideiubet sed quando emancipatus soluit, et ideo nascitur, non patri, ut docet Cujatius tract. 2. quaest. Pap. in d. l. si debitori. Duarenus ad tit. de sti. ser. supra. P. Faber in d. l. 18. de v. o. =

Sed huius tamen – N.° 36.

Duae differentiae

insignis differentia praestanda est, retentoria et debemus, ut Cujatius et P. Faber, illa notissima: in stipulationibus tempus expectandum est quando comprehensi l. non omne. 144. § 1. de v. o. § ex conditionali. 6. inst. hoc tit. Sed investiganda est huius ratio: differentia; Accursius, Cumanus, et Jacobus Gothofredus, qui eos laudat in d. l. 18. non male existimant, stipulatio continere nexum utriusque consentientis i.e. reciprocam voluntatem alterius se obligantis, et alterius obligandi a libero, quae praesenti non efficit, ut status quale, quamvis educat, quod etiam transferri status ad patrem, vel dominum, et nec momento quo temporis possit res iudicari filius, vel servus. l. placet. 79. de acq. her. Melius sane Omphalius d. l. 18. § tit. n.° 8. quia in stipulationibus invenitur vox filij, vel servi, quae censetur vox patris, vel domini, l. quod ff. 45. § tit. § in aliis. inst. de inut.

i ideo

ideo simul ac stipulati fuerunt, acquirunt (ut ita dicam) [illegible] ipsi patri statim, quod illi in domum transmittunt, et ideo [illegible] deinde non habet servum filii in legatis, quo nihil faciunt pendente [illegible] ex voluntate testatoris, et ipsi se habent mere passive, quo [illegible] quod patri, et domino acquirere possint, donec dies legatorum cedat. Quare in legatis dies cessionis spectatur, in stipulationibus non spectatur dies [illegible] =

Consectarium [illegible]

Quod dominus acquirit per servos proprios, aut communes, et hi qui habent ius domino [illegible] domino, et [illegible].

N.° 57

Quae supersunt faci[l]ia sunt, et expedita, et ideo breve faciemus: imprimis ex dictis constat, quod quod per servos acquirit dominus acquirit omnibus qualitatibus, quae acquireret ipse servus, si liber esset, et posset sibi acquirere. l. 2. [illegible] quis per [illegible] uel. [illegible] Donelus lib. 28. cap. 6. Cujatius tract. 5. ad [illegible]. Baldus ad [illegible] delec. cap. 2. n.° 9. Molina de primogeniis. lib. 2. q. 12. a n.° 31. addendum [illegible] Costa lib. 2. select. cap. 12. quod si servus alterius est in domino bonitario alterius in domino quiritario, quod in quiritarii nomen nudum fuit domini, et res, sine effectu. l. un. C. de [illegible] nu. q. ri. tol. ideo domino bonitario acquirit, [illegible] bonitario. [illegible] lib. 19. §. si servus. 20. idcirco forte quod servus dotalis acquirit durante matrimonio dotale sit, et restituendus est ex soluto matrimonio quasi ipsa uera, et bonitaria domina sit, maritus autem dominus quiritarius l. 3. de fun. dot. l. servus 58. soluto mat. l. si servus [illegible] l. si legato. 65. de [illegible] dot. l. aditio 45. §. 1. de acq. her. l. un. §. [illegible] C. de rei ux. act. nisi acquirat ex re mariti, [illegible], [illegible] ne sit eius [illegible] d. l. 65. l. 19. §. 1. [illegible] Barbosa in l. dotale. 62. n.° 13. sol. mat. Suarez de Mendoza ad l. Aquil. lib. cap. 5. ex n.° 19. nec refert quod a domino [illegible] [illegible], quod et per fugitivum dominus acquirit. l. [illegible]. 11. §. id. de reb. cred. l. [illegible] quaesierit. 38. de pig. act. l. 1. C. de fugit, quarum et aliis meminimus n.° 9. =

N.° 58

Sequitur etiam

ut servus

De servo communi.

ut servus communis acquirat omnibus dominis sub quorum potestate est pro portionibus dominicis. l. servus 27. ... ser. §. servus 3. ... nisi expressis nominibus, et nulla facta mentione dominis stipuletur ita: Titio, et Sempronio dare spondes? quo casu acquirit ... Ceterum si dixerit Titio, et Sempronio dominis meis ... expresserit dominorum nomina, nihil ominus pro dominicis portionibus ... acquirit ... duorum meminit, parva dictura sumitur ... nomina exprimat. l. ... sic intelligenda ... Cuiacius ... Alia inspectio est, quae ... et segg. ... solut. ... servus communis ita stipulatur, Titio, et Seio dominis meis: inutilis est stipulatio ... formula stipulandi vult, ut ... acquirit obligatio, et alter sit tantum adiectus. solut. ... Servus ... alter ex dominis tamquam extraneus ... stipuletur Titio decem Kalendis ... servo ... obligatur ... l. 1. §. ul. eod. Alia est quae agitatur ... §. 2 ... et segg. eod. quando non potest servus communis acquirere omnibus sociis acquirit quippe eis, qui potest. l. 1. §. communis. ... l. servus ... De alia inspecte quod uni nominatim servus stipulatus fuit ... et quibus segg. et ideo in praesenti missa facio. Admonendi ... est, quod ... Si ita servus communis stipulatus sit ab uno ex dominis ... mihi ipsi daturus es, non valere stipulatum, quia vult se sibimet ipsi obligari, quod ius non patitur, nec actio, et passio circa eundem ... l. ... Sed valet, si ita ... daturus Titio domino meo, si ab alio socio stipuletur, quod ... alii socio dare. Denique si ipse unius ... acquisitio inutilis sit neutri acquiritur, veluti si ... unus ex sociis servo communi legatum scripserit, quare scribentis ... l. 1. ... ser. ... subducitur ... servi, et nihil ad alium socium spectat. l. ... ad l. Cor. de fal. Secus si sibi, et alii scriberet, quia nunc solum nomen scribentis circumducitur, et ad ... spectat legatum. Paulus ... 3. sent. tit. 6. §. 14. ...

et qđ servũ nomen unius ē, qđ n̄ potest circũscribi, seq. et
q̃ retinere sublato usũ. Cassatius tõ. 2. quest. Pauli j. d. l. 19.
et latius receptor mes Ramos ad tract. tit. de acresc. cap. 3. n. 11. =

N.° 59.

De usufructuario

q̃ a servo usumfructus habet alterius proprietatem. **S**ervus in usu fructuario acquirit ex negociatione, quæ ad eum spectat, et ex operis suis; proprietario uero ex reliquis causis §. de stipu. ser. inst. per quas pers. l. arboribus 12. j. fi. l. servi. 21. et seqq. l. si de tit. 25. et tota. t. si operas. 26. de usufructu l. 1. §. cũ. 29. et seqq. depositi. l. acquiritur. 10. §. de stip. ser. j. servus. de §. ul. de A. R. D. l. si servus. 18. §. ul. l. si liber. 33. §. 1. de stip. ser. l. si depositor. 63. de solut. l. 41. de accept. Vnde si ex re fructuarii, ex quo illi acquirere potest stipuletur proprietario, aut usufructuario, ut alter sit principalis, alter adiectus solutioni, nihil agit l. 1. §. si fructuarius. 5. de stip. ser. Servus si ex re dñi stipulatus adijciat usumfructuarium solut. valet tamen adiectio, rei n̄ possit acquirere l. si ex re. 28. eod. De eo vero ex re fructuarii stipulatur proprietario dixi s. ex d. n.° 27. =

N.° 60

De bona fide servo possesso

Eadem distinctio retinenda in servo bona fide possesso, q uero dño ex omnibus communis acquirit, sed dño putatiuo, ex re sua, et ex operis eius d. l. 10. §. idem placet. l. quoniam 23. j. pers. et j. §. ul. de A. R. D. l. n alienus. 19. de stip. ser. Vnde si duobus bona fide seruiat, et ex re unius stipuletur, illi soli acquirit d. l. 19. §. sed cum uerus dñs unus bona fide seruiat, simul ex re utriusque stipulatus celebret omnibus acquirit, ut j. l. seq. §. j. Cuius hæc ē spes. Pater habebat in sua potestate filium, et filiam, et decessit intestatus, filius per errorem existimauit ad se non pertinere paternam hereditatem, et ideo nec se immiscuit, filius uero immiscuit se hereditati, et decedens reliquit alios familiæ; quæ postquam pupilla erat ei tutores dati fuerunt, tutores uendiderunt res hereditatis habitas, et ante traditiones finis cessit et adhuc seruus hereditarius in dñio heredis erat imperauerunt ei, ut interponeret cautiones emptor, et uendite hereditas, de qq. is ulla. 50. s. tt. Seruus ex ea causa stipulatus fuit, et quærebatur cui acquireret, cautio nepti soli an etiã filiæ? Respondet Paulus si seruus stipulatus erat ex re solius pupilli illi acquisitum, sed quia re-

uera

uera hereditas paterna damnad filius quae ad ne[...] spectabat, quamuis illis ignoret se heredem esse, quia sui heredes etiam ignorantes existunt. l. furioso. ff. de acq. her. l. un. C. de his qui ante ap. tab. exti. §. sui sit. de her. qual. et diff. ut idem ipse docuit Valentia de lib. et post. cap. 2. n. 32. potestque et debeat utrique acquisitio succedere, quia seruus utriusque erat quamuis bona fide sola pupilla possideretur, Neque obstat quod seruus communis uni ex dominis nominatim stipulando ei soli acquirat, ut dixi d. n. 21. quia respondetur id succedere, non quando ignorans ut in hac specie, sed quando sciens uni stipulatus fuit, ut docuit Cujatius maxime quia ut docuit Acursius haec stipulatio facit relatu ad ipsam hereditatem, et ideo mens serui intelligitur esse acquirere dominis hereditarijs. Addendo etiam Duarenus [...] tit. §. seruus communis =

Adquisitio

Hominis liberi, qui bona fide seruit in aliquo equiparatur seruo bona fide possesso in aliquo differt, equiparatur in eo, quia acquirit ex re possessoris, et ex operis suis, sed differt, quia in ceteris seruus domino uero, et liber sibi. d. l. l. l. idem placet. l. liber. ff. l. homo. § 4. ipsi. de A. r. d. Secundo equiparatur, quia ut male fidei possessori acquisitio succedere potest per seruum quem detinet. l. nemo 22. l. qui seruitus. § 1. eod. l. 1. C. de rei uin. l. seruus. 19. de ipsi. ser. ita neque ei, qui scit liberum esse, eum qui bona fide seruit. l. si seruus. 34. eod. l. eius qui. ff. de reb. cred. si expositio. Distat uero in momentis bonae fidei, quia per hominem liberum nihil acquirimus si acre scierimus eius conditionem. d. l. 39. uer. distat. l. qui bona. 23. §. 1. de A. r. d. sed bona fide possessus tandiu acquirit possessori, quandiu adiectus est. l. qui scit. 25. §. 1. de usuris, quid ita disertum est, neque admittit communis expositis Gifanij. d. l. 23. n. 8. Richardi. §. sicque an dno. de rer. diu. et aliorum quos refert. §. si qui ad. n. de off. iud. quare dicendum est distinguendum esse inter momenta male fidei, quamuis si ab initio possessionis possessor bona fide habuit, et postea cognouit seruum alienum esse, quod potest ex iure ciuili illas usucapere non obstante superueniente mala fide. l. bonae 48. §. 1. de A. r. d. fructus, et acquisita interim sibi lucrari, irreuocabiliter. ideo acquirit per eum donec

Res.

De homine libero, qui bona fide seruit.

res emitur, et restituenda domino sit, quippe si servus usucapiat, et is per ipsius ingressum incipiat ex eo possessorum, neque ipse peti potest possessionis causa sit, neque fructus, aut res per eum acquisita, quae non petantur a possessore, sed ex officio iudicis ut scribit ab actore principali, et deficiente § si iure de off. iudicis desiderium est, ut ei restituatur fructus, et acquisita non possint a possessore extorqueri, quod non accedit in homine libero, qui numquam usucapitur, et desiderii ab eo non pendet petitio acquisitionum, quam solutum indicavit Ricardus in d. §. Celsus. n.° 2. exemplare ex l. si servus. 21. de A. r. d. Cornelius Cusatius in l. 1. § sedet ff. eo. de acq. pos. et Valentia to. 1. illust. tract. c. 4. 4. n.° 17. non ignoro ad d. §. ul. alias solutiones excogitasse alios ad Cornelium to. 19. c. 19. lit.° O. Amaya to. 3. obs. c. 2. n.° 20. Carranza de partu c. 5. §. 1. n.° 7. Sed quia plausibilis sit, et innumeram videtur adaptari generalitati huius textus dictant enim ex aliis quae pendent ex facto servi, et quae convenire possunt homini libero, in quibus enarrandis non immoror, quia vos met ipsi colligere potestis ex l. 4. fundus. 31. §. 1. de reb. cred. l. si servus. 27. princ. et §. 1. de act. emp. et ex l. eo. 50. §. ul. de pec. et ex l. q. bona. 23. §. ul. l. ejs. 39. de A. r. d. et ex l. at. 19. §. si libero. de neg. gest. l. 5. si q. 13. §. si liberi. ff. de mod. l. liber homo. 118. ff. h. t.

N.° 62.

In his omnibus controversum fuit de aditione hereditatis, an fructuario et bonae fidei possessori possint hereditates acquirere, ipsorum iussu adierint, quod post multas controversias placuisset hereditatis aditionem esse opus servile; neque enim est officium divinum, et occupatio, aut ministerium servi, ut ex l. liber. 19. de A. r. d. colligunt Conanus to. 3. comment. c. 7. n.° 5. Pinelus to. 1. select. q. 12. n.° 3. neque etiam potest dici esse acquisita ex re possessoris, talis enim acquisitio est quae versatur circa negotia eius et patrimonium l. sedet si. 25. §. 1. de usufructu, at vero hereditas prius quam adeatur eius non est l. 7 heredes. 23. de acq. pos. Ex quo dicendum videtur hereditatem non posse acquiri fructuario, et bonae fidei possessori per huiusmodi adeas, et per hoc libero dicitur j. d. l. 19. Contrarium tamen colligit ex l. homo. 54. eod. et ex l. aditio. 95. §. 1. de acq. her. Sed ut hanc difficultatem breviter explicemus distinguendi sunt duo casus. 1.° est, quando institutio sit contemplatione possessoris, 2.° quando institutus est simpliciter

Simpliciter; Primo in casu acquirunt eis, quorum contemplatione instituti sunt, et quidem homo liber indirecto sed obliquus, sc. ut eam restituat cui servit restituere hereditatem. d. l. 19. Sin vero ambagibus sublatis ea censetur acquisitio facta institutive, et ab locate d. l. 45. § 1. quas sic directo examinit Pinelo n. 3. et eaque recedit, sive sciat homo liber conditionem suam, seu ignoret. d. l. 54. Et in fructuario, et in bona fide possessio. l. si servus. 21. de usufr. l. facta. 63. § si heres. 4. ad Trebel. j. 2. in casu acquirit eis l. sive mihi. 25. de acq. her. et citatis textibus. Sed homo liber sibi acquirit, si sciens conditionem suam sponte sua adivit. d. l. 19. et l. 54. Ceterum si ignoravit conditionem, vel ex iussu putativi domini adivit, et non sponte, non potest sibi acquirere ex defectu voluntatis. l. liber. 59. de her. inst. l. qui putat. de acq. bona fide. de acq. her. docent Duarenus ad eundem titulum cap. 4. Donelus cap. 6. ubi alios, Pinelus lib. 1. select. cap. 12. Valentia d. trac. 2. cap. 9. ex n. 4. Ricchardus de acq. her. cap. 9. n. 33. et cap. 10. ex n. 61. = Hactenus de

N. 3. Exceptiones

acquisit. egimus, nunc superest adnotare in quibus casibus servi dominis non acquirant; quod generaliter retinendum est. Omnia, quae, naturalia sunt domino acquiri, et in naturalibus non iacet in potestatem l. quod attinet. 32. de r. i. qualia sunt facta nuda. § ad eum facti. inst. de stip. ser. l. stipulatio. 38. § sig. et duobus seqq. S. de ut dixisti no. dict. et 13. potest et de hac re acceptilatione. j. f. dig. 39. et l. seqq. S. ut secundum leges permittunt, ut domini vis non sequatur; ac nova Gifanius et Donelo j. l. 38. § alteri. n. 15. de rec. cast. nec ille necesse et Cuiacio, et Gifanio, Triboniano ea verba imputare. Ex eadem ratione obligatio naturalis patris, et domino non acquirit. l. frater 38. l. si 64. de condict. indeb. et aliis, quas expendit, ex professo fundamentis Larreategui lib. 1. select. cap. 6. et 7. Item excep-tio e eorum, quae personaliter inhaerent personae domini; et ideo non potest servus stipulari domino suo, patrono liberti operas, non tamen potest sibi stipulari l. servus. 10. de oper. lib. quae pertinent reverentiae, et factae manumissionis soli patrono permitti possunt, et filiis, qui in iure patronatus successuri sunt. l. qui libertinus. 37. § nisi. j. eod. tit. Alia exceptio sumitur ex l. 5. § servus. 11. usque ad fin. l. duabus seqq. de minor. Ubi si servus minor decipiatur non potest

in

N.° 6 A

in integrum restitui, quod Dominus contrahat eius contra habet l. 1. de lib. & nullo). adl. Cor. de fal. Et dño non acquirit restitutio, quia beneficium personale est in lesso l. patri. 2). eod. tit. Dñs autem esse quem nihil habet, quod alias servo commisit administratio, ut inquit idem eo adde quae dixi tit. 2. opus. q. 6. =

Denique alia etiam sunt, quae videntur contraria, et quibus eadem brevitate satisfacimus. 1.° quod ad precium participandum, esse venundari passus est fit servus l. 5. §. 1. ff. Somb. 23. de stat. Som. debet autem pretium participare l. 1. l. liberis. qq. ad lib. procla. non licet. Alioquin non incidit in servitutem l. ul. C. de ingen. man. l. si ministeriis. 16. C. de lib. caus. Hinc sic, vel servus pretium participatum acquirit emptori, vel non acquirit, si acquirit nihil participat venditus, et fit servus sine causa; si non acquirit, remanet servus et sic capax dominii. Sed respondendum est duplicem esse participationem pretii, alteram fruitatis, et usus, quae in facto consistit l. ven. tit. de stip. ser. alteram dominii, quae est de iure, et servus servus non potest participare dominium pecuniae, participat fructum, quae sufficit, siquidem in occultatione, et usu pecuniae, consistit fraus, et ideo si servus dño reddat pecuniam potest ad suam libertatem proclamare. l. 2. sib. ingen. ec dic. Deinde obstare videtur quod dicitur j. l. 4. de manum. ff. tit. xix. 43. de iudiciis. l. servo. 84. de ser. ... §. ul. servum posse se redimere suis nummis, et libertatem a dño extorquere. Sed regulariter id se credere benignam valet ex iure imperatoris, ut conniventibus oculis dñi et eo dissimulante ut dicitur. ff. d. l. 4. §. 1. possit videri proprios nummos habere ad hoc, ut se redimat, videlicet, quos ad hunc effectum ab amicis receperit, et quos ex parsimonia sua contrasaverit, quae alias nullius rei dominium perfectum habeat, nec ad hunc restitutionem, quae inducitur. l. id ius tit. tit. de peculio, tamen imperfectum, et secundum quod potest ex illis causis habere, et ex aliis quas adicit facit satis soliter disputans Diana resolut. mor. 2. p. tract. 17. resolut. 98. et 5. p. tract. 8. resolut. 26. et p. 7. tract. 7. resolut. 26 et seqq. addendo Grotius iure belli, et pacis tit. 3. §. 3. et in notis tamen non distat quod dicitur j. l. si serva. 39. de iure dot. ancillam dedisse quasi dotem servo, cum quo se iunxit, et vero dotis esse ... cium

ci' si ijs seuerantes in scientia manumissi sint, quonia ut supponitur eis accessiy fuit peculiy adnijs, ut post libertat. ademptu cepit de matrimoniy, qd prius fuerat tubernuy. l. 14. §. serullis. et seq. de rit. nup. l. 31. de incest. nupt. Alij. ijs fragm. tit. 5. §. 5. seruus. 5. et tunc incipit eg dos, quae antea n erat, & a dnis plerumq. seruis permittuntur usus veri int ipsos, et eandem familiam tam hominibus liberis p benignitate, et indulgentia dnorum, ut ille testatur Plinius lib. 8. epist. 6 permitto seruis meis, quasi testa facere; ea, quae ut legitima custodia notat Gothofred. j. d. §. 5. et alij.

Principium ultim.

Quantum distet acquisitio serui, ab acquisit. filij i. jus seq.

N.° 65

Quoniam in singulis speciebus supp positis indicaui distas, et conuenientias int acquisit. seruile, et filiorum fam. Nunc tantum supe indicare diff. in comuni, quae pendet a cognitione dit. seruily, et filij; seruus, quia instrumentum e ut dixi j prin. n potest e capax acquirendi sibi, nec iuy efficere pote, ut sit sertus et dominetur alicui rei, qd pclare indicauit Seneca de dit. serui disserens epist. 47. Cicero lib. 1. offic. Laurentiq. Pignorius j tract. serui j prin. Carranza de partu q. 3. §. 3. ex n.o 19. Suarez. ad l. Aquil. lib. 2. q. 3. ex n.o 26. filij uero fam. integrum caput, siue statum in ciuitate habet l. nam iuy. 9. de his q. sui. capax e muneris. l. 1. C. q. decol. l. 1. C. de Decurion. lib. 10. Magistratus l. ille aq. 13. §. ad tempestiuy. ad Trebel. et aliorum omnium, quorum patres fam. capaces i, quare n ex defectu ditis sed jputat beneficij patri acquirit. P. no

N.° 66.

Iterrt. ige generale principium retinendum e i effecty, qd filij acquirebat patri, acquisisse eq bona materna, et aliunde quaesita (l. 5. §. vbi) et seq. de don. int, qd frequens fuit a matribus adici clausula emancipat. volebant, ne a patre bona spectarent l. filij 23. C. de inoff. tit. 13. C. de ist. et subst. cum alijs congestis a Valenz. lib. 3. tract. 2. n.o 7. quae

dictio

ditio necessariam esset si bona materna, et aliunde quae sita ad filius spectaret. Pro ide principium ex l. in bonis. 12. et seq. de S. empt. l. cum. 51. de edi. edi. l. 3. §. 5. aut de leg. 1. l. 2. §. 4. si quid pa. fu. ma. l. 10. §. 1. de A. v. d. l. 38. §. alteri 5. tt. l. 1. C. [illegible] no. ad. §. 4. inst. eod. quae sub distin[illegible] [illegible] expenduntur a Valentia adeand. rei [illegible] l. ubi. 19. de verb. l. 11. §. si filio de leg. 3. l. filia 16. de auro, et arg. l. si quis 5. de col. bon. l. si pater. 6. unde liberi. l. si quis. 56. §. 1 de fideicom. quae omnia vera et [illegible] Chumazero sel. disp. 2. Valentia ubi supra Scipio Gentilis tt. sing. de bonis maternis. q. 1.

N.° 67

Non potest ergo negari, quod ipse lusit fateri in l. cum. 6. C. de bon. quae lib. filius etiam ipsius acquisit fuisse capax, veluti in causa peculij castrensis l. 2. l. ex nota. 10. de castr. pec. item eorum, quae ipsi personaliter cohaerebant, siue personalia erant, veluti officij publici, quae in iure militia vocatur l. 3. §. si quid. de minor. quamobrem querela inofficiosi tt. quae filio ipsi exhaeredato competit, veluti si exheredatus fuit a matre §. ul. inst. de exh. lib. ad adeo personaliter ei resideat, ut actionem patri non quaerat, sed ipse sit, qui debet afferre, et preparare querela, qua de eius iniuria agitur, non de iniuria patris, et postea egit, et obtinuit ad patrem bona spectent. l. de ap. 8. l. filio 22. de inoff. tt. sic similiter benignitate Imperatoria indultum fuit filiofamilias, iussu proprio contrarei heredis instituto, ut sibi adeat, sibi que heredem acquirat, quandiu pater nequit iubere l. cum. 82. de acq. her. ut latius diximus in n.° 14. et pater rogatus restituere fideicommissi filio, postquam emancipatus est, si inverum bona dilapidet fideicommissi subiecta, cogitur restituere filio, tamquam si bona castrensia essent ex rescripto

Imperatoria

[illegible] l. imp. 50. ad treb. de qua ultra Valentiam in n.° 30. Ricardus ad tt. de acq. her. cap. 15. n.° 14. ad [illegible] Didacus de Segura [illegible] adeande leg. Molina tt. 2. de primogenijs c. 16. Menochius [illegible] illust. c. 37. n.° 6. et fit ut si pater institutus heres, et deberet restituere hereditatem filio, si nollit hereditatem repudiare possit cogi a filio, et ea sibi restituat. l. cogi. 16. §. si pater 11. ad treb. quod si quis receptum fuisset, ut bona fideicommisso subiecta spectarent ad filium, etiam eadem lapidaret consequens est, ut spectent quoque si pater in necem fideicommissi vellit repudiare hereditatem, quae est maior dilapidatio, ut censuit, et recte Valentia in n.° 35. quae solutio mihi magis placet, quam alia excogitata a Chumazero d. disp. 2.

N.° 68

Hoc imposuit efficere lex, et Principale rescriptum, aut alia iuris institutio, nam voluntas patris et iure civili receptum fuisset, ut pater, et filius pro eadem persona haberentur etiam quod acquirit l. hi. 4. de iudicijs l. nec. 16. de furtis necessario sequitur, quod filius acquirebat patri acquirendum fore; quod si pater voluisset huic iuri derogare, in potestate

terat, nec n. priuatus, quam auctoritas leges praestare possit, ut memini me ad similem speciem dixisse tom. 1. cons. q. 22. n. 8. quod quamuis voluisset, ut filius sibi acquireret, et quod filius esset [illegible] filio donaret, non poterat filio acquiri quia in potestate erat Valentia l. 31. § pater. de donat. l. 2. § ult. de here. l. 1. § 1. 4. de [illegible] l. 2. C. de inoff. donat. et aliis adductis, et explanatis a Valentia ex n. 9. et si filius acquisisset patri ignoranti, vetanti, et inuito, quia filius ex [illegible] voluntate non minus capax est acquirendi, quam seruus, qui et singulari statu acquirit, sed ea acquisito inuito, nec dominio quoque temporis poterat residere l. placet. 19. de acq. her. igitur ad patrem necessario transit, ut ratio [illegible] de seruo loquens [illegible]. Nec obstat l. 1. et l. 32. de A. R. D. et l. 1. seruus. 6. n. [illegible] ubi legitur de acqui facta inuitis seruis, et non filiis mentionem fieri, ut considerabat Richardus d. tract. cap. 12. ex n. 39. post Fabrum, quem laudat, sed mihi scrupulus iste leuissimus uidetur, quia tota arte pandectae positae sint, ut uidetur, a nobis, conueniant, et ex multis locis constitutionum [illegible] a Iustiniano factus sit, ut ipse testatur ibi Deo autore, quam a Triboniano emissit de [illegible], et a tempore Constantini, usque ad sua ipsius tempora bona materna, et generaliter a liuri de quae iure ad filios [illegible] proprietate tenus, immo et pleno [illegible] [illegible] quibus [illegible] acquiri [illegible] C. de bon. Mat. et tot. tit. C. de bon. quae lib. sequens fuit, ut expositores tollerent mentionem filiorum [illegible] ignoraui illis locis, ibi agebatur de acquisitionibus factis inuitis eatenus [illegible] subtulerunt, [illegible] iuris ueteris reuerentiam, ut nihil [illegible] ponerent circa filios, quod conuenire non posset seculo iuris conditorum. ita [illegible] accipiendum existimo, in quo diu immorari non expedit, postquam a Dno Surmazero, et Valentia tam exacte tractata fuit contra alios Ant. Fabry, et Richardum, absolui quod sunt tractatus omnibus

qui sit iniuris corpore, latiorem, quam curiose tenuerit multa iuris [illegible] retinebit. Omnia haec cedant in Laudem Xpti. et Virginis Mariae [illegible] conceptae sine peccato origi[nali] Ame[n]

SECVNDA PARS

De verboru[m] obligationibus

Autore D. D. D. Josepho de Retes Vespertinæ cathedræ dignissimo moderatore

[illegible]

Tractatus 1. De stipulat. poenali.

N. 1.

[illegible]

[illegible]

[illegible] mo 69. n. 5. l. 4. [illegible]

[illegible] c. 34. [illegible]

[illegible] 69. [illegible]

[illegible] certu[m] que [illegible]

rum ad taxandum, iterasse primae obligationis, quod est incertum. l. cal. de leg. tertio ... §. cal. ff. h. tt.

Itaque in poenali stipulatione haec sex principia inveniuntur. **N.o 2.** *Divisio tractatus.*

Primo q. est una principalis obligatio et prima =

Secundo. q. confirmat primam =

Tertio. q. punit reum nisi impleat =

Quarto. q. non necesse ut accedat obligationi sed sufficit ut accedat ...

Quinto. q. venit casus poenalis stipulationis ... L.

Sexto. q. reducit ad certam quantitatem q. in l. erat incertum. adquatorum ... reducitur =

Principium. L.

Poenalis stipulationis ...

Fundati hoc principium ex l. stipulatio 38. §. at si q. 2. h. tt. §. versa vice. ... ff. de ... l. 38. tt. 11. ... §. ... est ... permittat alium daturum facturumve; quae stipulatio est ... l. inter stipulantes. 83. h. tt. ... si ... fecerit, ... promittat poenam ... quae ... poena ... permittit, ... Doctores ... antiqui ... l. 83. n.o 10. Aciatus. n.o 7. Don. n.o 4. ... n.o 10. ... Donell. et ... tt. 2. ... 8. ... Conanus tt. 6. Commentariorum cap. 4. n.o 1. et ... Grotius tt. 2. de iure belli, et pacis cap. 15. n.o 16. ... prioris ... mily

missis deducitur ex l. stipulatio 38. § alteri 17 ff. h. tit. vel ut stipulatur [illegible] alteri dari, quae est inutilis, stipulatio et [illegible] alium [illegible] stipulatur sibi mihi [illegible] secunda stipulatio, quamvis mea non intersit [illegible] dari; [illegible] non attenditur in stipulationibus [illegible] poenalibus [illegible] alteri interest, eaque promissa fuit docent [illegible] l. 38. § alteri [illegible] ad finem [illegible] tit. 17. [illegible] Sagi[illegible] l. [illegible] 6. § [illegible] [illegible] simulter honoratus [illegible] a 38. [illegible] et n. 17. quae omnia [illegible] ex eo quod poenalis stipulatio non est accessoria, alioquin non posset plus valere quam principalis [illegible] 16. [illegible] et fidei [illegible] l. [illegible] principalis. [illegible]

No. 4.

f. sita 97. h. tit.

Per consequens [illegible] stipulatio [illegible], et poenalis [illegible], valere [illegible] sed secunda [illegible] adiecta haberi. [illegible] ex l. sita 97. [illegible] h. tit. [illegible] stipulatus sum [illegible] promittis [illegible] loco, [illegible] hippocentaurum dare, valet [illegible] stipulatio [illegible] [illegible] inutilis [illegible] rei, quae dari [illegible] l. [illegible] 9. [illegible] l. [illegible] 55. h. tit. [illegible] Gregorius [illegible] l. tit. 11. 4 [illegible] adiecta [illegible] valeat [illegible] obligatio adiecta [illegible] ad [illegible] operari l. legata 14. [illegible] adim. leg. deindeque [illegible] his adiectionibus [illegible] valet [illegible] non vitiari l. sita 126. § [illegible] h. tit. [illegible] oportet [illegible] hippocentaurum significare animal quoddam ex equo et homine [illegible] [illegible] Lucretius lib. 5. [illegible] fabulosa [illegible] autores [illegible] [illegible] dare, [illegible] occasione fabulae praebuit [illegible] [illegible] equos et equitare docent ex [illegible] authoribus Covarruvias lib. 4. variarum c. 2. et [illegible] annotationi [illegible] disput. [illegible] c. [illegible] ex n. 70 [illegible] Philippus Camelarius [illegible] c. [illegible] ad Senecam [illegible] versu 731. [illegible]

terire

vocabantur etiam [illegible] Chimera, [illegible] animal superne leonis, in medio serpentis, inferne capra: fabula etiam ortum habuit a monte Liciae, qui superne leones, in medio serpentes, in radice capras alebat Delius ubi [illegible] .828.=

Principium 2.

Stipulatio [illegible] [illegible] [illegible].

N.º 1.

Hoc principium fundatur sequentibus authoritatibus: primo ex l. quarta, § [illegible] n.º 1. alegata, et ex l. quaties. 84. h. tit. ex qua dignoscitur stipulationem faciendi sine adiectione poene [illegible] vocatam fuisse tanquam inutilem, sive inextricabilem, donec receptum fuit, ut veniret ex ea id quod interest: ex quo colligi potest, quantum momenti poena afferat stipulationi [illegible]. Concordat etiam [illegible] tex. in l. [illegible] 71. h. tit. ubi dicitur [illegible] fieri [illegible], verbis poena [illegible] ita factum erit [illegible] sonat [illegible] tex. in l. [illegible] 137. § [illegible] 7. eod. tit. Fundatur etiam ex l. nuda. § C. de [illegible], et [illegible] stipulatione. ubi [illegible] ex nudo pacto [illegible] nuda [illegible] [illegible] ex l. iuris gentium. 7. § [illegible] de [illegible] pactis: Deinde docent [illegible] [illegible] [illegible] fieri [illegible] [illegible] [illegible] faciendi [illegible] stipulationis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mota fuit [illegible] tex. [illegible] notabilis, qui [illegible] docet actionem [illegible] nasci ex nudo pacto, et postea supponit super eo posse [illegible] moveri, [illegible] sine actione [illegible] [illegible] l. [illegible] 6. § [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] § C. de pactis, et [illegible] [illegible] 115. [illegible] h. tit. et [illegible] omnes classici [illegible] ex nuda [illegible] [illegible] [illegible], sed in l. § [illegible] [illegible] et [illegible] facto [illegible] fuisse [illegible] poena [illegible] [illegible] intenderetur [illegible] mihi [illegible] [illegible] omnis Glosatoris antiqui, [illegible] sequitur [illegible] Bal-

Explicatur l. § C. h. tit.

duinus

dujong... l. 19. ff. ... 1. & hic tanta ... l. ... pacto adiciatur, & efficiatur ... efficax sit ad agendum. Quod intelligunt ... qui in ... attente ... 6. & ... sunt ... non semper ... remittunt. ... dicunt non semper ... ex nudo pacto ... aliquae ... in ... verificari possit ... statim inducunt ... ista adverbia non semper. ... exposuisse ... ... cap. 10. ... ... videlicet ... pacto ... hec ex ... formis ... casus ... nec placet ... 9. l. 9. ... 7. ... non semper ... 9. ... 19. l. ... 7. l. ... 8. C. de pactis ... pactis 10. C. de transact. ... authores ... referendi =

Consectarium. 3.

Praeterea ... in ... novare ...

N.º 6.

Primo ... novare ... formam veterem ... novat. §. ... poenalis ... actio ... novare, alioquin ... effecerit ... 14. ... adimendis legatis ... authoritatibus ex ... l. ... mitti ... maij ... Ulpiani ... lar ... poenalis ... ex legatis 114. § ... 40 ... actio ... de ... certum dare spondes: ...

Prim-

Complet. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ff. 1. 1.
[illegible] 19. C. de [illegible] [illegible] 40. C. de transact. [illegible]
[illegible] ex l. rescriptio 10. §. 1. ff. de pactis [illegible] [illegible]
factum sit, [illegible] [illegible] stipulatio [illegible] [illegible]
[illegible], ut [illegible] poena si [illegible] [illegible] factum sit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex pacto [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ex tex.
l. [illegible] 41. [illegible]. ff. pro socio [illegible] si [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ex [illegible] habebat [illegible] [illegible] sibi debebatur
ex societate [illegible] [illegible] stipulatus sit quo casu [illegible]
[illegible] respondet [illegible] [illegible] [illegible] utraque obligat[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actio [illegible]
[illegible] utraque actio efficax manet, ut in l. [illegible] 28. ff. de
act. empt. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible]. [illegible]
pater. 12. §. si [illegible]. ff. de pact. dot. l. apud Cels.
4. §. Labeo. 5. ff. de acquirendis [illegible] ex [illegible] [illegible]
[illegible] aliis l. post diem 7. ff. de lege commiss.

Itaque effec-
tus poenalis stipulationis est, ut utraque simul debeat
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit poe-
nalis [illegible] [illegible] [illegible] detrahitur ex
poenalis [illegible] [illegible] [illegible] ex l. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ex causa emptionis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] exemplo
[illegible] [illegible] [illegible] postmodum [illegible] [illegible]
[illegible] residuum [illegible] poenae [illegible] [illegible] [illegible]
habet videlicet si poena adiecta fuit sub hac for-
mula rato manente pacto [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] debetur, et
[illegible] debet [illegible] poenalis [illegible] ff. de trans-
act. l. [illegible] C. [illegible] l. [illegible] 115. §. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] extat utriusque poenae [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] debet [illegible] alterum
[illegible] [illegible]. Caeterum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et
[illegible]

N. 7.

Inde efficitur ut [illegible] [illegible] [illegible]

N. [illegible] [illegible] clausula rato manente pacto

utrumque debet et utrumque exigitur adqua formula respicere etiam videtur tex. in l. 2. ff. in quod cautionibus; et eleganter apud nos in d. l. 1. 3. tit. 11. partita 5. ubi declaratur quod sit dato manente pacto a todo a de char la pena de cumplir las mision i. e. manente firmo pacto procedenti et adiectione et cum poenali promissione de clausulis [illegible] Barbosa, Alabe... [illegible] d. l. 17. n. 13. et [illegible] de clausulis [illegible] 128. tota [illegible] tractatu de mora n. 183. Carlebal [illegible] 2. tomo. tr. [illegible] ex n. 14. usque ad 18. Dom. in d. l. [illegible] 155. n. 37. et tit. Antonii Fauer 4. l. [illegible] 18. [illegible] Baldum in d. l. [illegible] fol. 6. vers. [illegible]=

N.o 8.

Ex his appareret utramque obligationem [illegible] tenentur a [illegible] donec altera [illegible] aliquando [illegible] una tamen sit obligatio, [illegible] simpliciter [illegible] mittari, [illegible] constituerit cemus [illegible] tunc non potest dici causari novatio: quod novatio supponit duas obligationes, [illegible] transfundatur in alteram l. 1. ff. de novat. ergo deficit ubi una tantum obligatio, et adhuc [illegible] tamen [illegible] posse nisi domus [illegible], sed h. [illegible] novationis sed [illegible] intentio [illegible] obligat [illegible] solutio [illegible] dixi [illegible] et eleganter explicat [illegible] l. 15. et 16. tit. [illegible] legato i. [illegible] ad l. [illegible] 2. [illegible] cedat l. ita stipulatus. 115. §. [illegible] h. tit. docent Dom. Covarrubias in practicis c. 39. n. 8. [illegible] de arbitrariis casu 198. ex n. 4. Carlebal d. disp. 3. n. 21. Dom. in d. l. 115. ex n. 25.=

Quando est una obligatio, novationi [illegible] negat=

N.o 9.

Sic similiter in obligationibus tacentibus [illegible] poena adiicitur [illegible] novatur, [illegible] utraque obligatio durat [illegible] tamen [illegible] obligatio [illegible] habitus non posse [illegible] ad [illegible] sed obligati [illegible] recedere ad [illegible] vt [illegible] creditoris [illegible] l. 10. ab alio. 13. [illegible] iudicata [illegible] Casus h. tit. Dom. [illegible] tit. 15. c. 3. [illegible] l. illustrium c. 25. ex n. 33. [illegible] in d. l. 3.

In obligationibus [illegible] non [illegible] novatio=

He

De [illegible]

[illegible] ex [illegible], et [illegible] [illegible] 3. [illegible] 2. illat. 10. et
[illegible] 5. [illegible] 2. illat. 119. [illegible] faber. 2. tomo [illegible]
[illegible] 16. ex n° 21. Valenzu[illegible] 2. illustrius [illegible] 2.
cap. 41. ex n° 8. et [illegible] Richardus [illegible] [illegible] 3. [illegible]
[illegible] cap. 22. Carlebal d. [illegible] 3. ex n° 2. Sed [illegible]
[illegible] [illegible] nolle nisi impossibile sit [illegible]
[illegible] tempore [illegible] [illegible] 27. n° 4. 13.
[illegible] 14 [illegible] 16. [illegible] 5. [illegible] ascent
[illegible] [illegible] maxime, et Carlebal n° 9. Ex
quo sequitur [illegible] commune [illegible] [illegible] facti, et
[illegible] faciendi, poena [illegible] est non factus; [illegible]
[illegible] [illegible] interesse [illegible] poena 68. l. [illegible] 84,
[illegible] [illegible] [illegible] Sed [illegible] alternativa
[illegible] poena, et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] autem [illegible] [illegible] [illegible] nouat [illegible]
[illegible] [illegible] poene et [illegible] faciendi [illegible]
remanet facultas [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quae facultas non superesset [illegible] est [illegible]
[illegible] nouat. Sed [illegible] ad factum [illegible] [illegible]
ad poenam, ut [illegible] appellari hec quasi nouatio, et
[illegible] nouatio [illegible] 44. §. vl. [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] intentio faciendi durat [illegible] [illegible] nouat, et tu-
nc obligatio facti [illegible] [illegible] obligat poenae [illegible]
[illegible] Potent [illegible] [illegible] 1. [illegible] cap. 12. [illegible]
[illegible] 1. 115. n° 31. et ex n° 53. et [illegible] 15. cap. 2. [illegible]
[illegible] Osualdi [illegible] 5. [illegible] Menochius [illegible] 1. illus-
tri. cap. 29. n° 5. [illegible] 2. [illegible] [illegible] nouat.
Balduinus [illegible] [illegible] 5. [illegible] miror. Cusatia [illegible]
[illegible] 10. [illegible], et [illegible] 28. [illegible] Antonius
Faber [illegible] [illegible] [illegible] Honoratus [illegible] [illegible]
[illegible] 89. n° 39. Richardus [illegible] n° 182. Men-
[illegible] 1. [illegible] [illegible] cap. 26.

Poena nouat[illegible] [illegible] 44. [illegible] et [illegible].

Quae [illegible]
nouatio [illegible] [illegible] consideratur [illegible] [illegible] posse
tam facti, quam poenae [illegible] [illegible] poenae
[illegible] obligatio faciendi, [illegible] durat [illegible] [illegible]
hoc

N° 60.
[illegible]
[illegible] [illegible]
Vocatio

D. V. Reus

hoc servamus sustineri opinio Gregorij v. in. l. quam sequitur Gutierrez de iuram.to confirmatorio 1. p. c. 63. n. 7. qui ius docet iure Regio novatione non causari. Verum tamen dictis in dicto versu quamvis non loquatur, secundum iuris proprie recte etiam sensisset idem Gutierrez, ac alij quos sequitur Carleval d. disp. 3. n.o 14 hodie enim illud impedimentum novationis non est sublatum d. l. ult. C. de novat. quoniam non novat sed potius expediat iuris effectum obligationis faciendi, contra iure communi ad factum agin. n.o 65. et alios quos sequitur Orosio j. d. l. rescriptum lo. n.o 2. de pactis, in quo alucinatur et Donellus laudatus superiori numero. Sed hoc quod iure communi recte dicitur, non succedit attento iure Regio quo superest utraque actio nulla novatio contingit quoniam ut introducatur necessaria est expressa voluntas. d. l. ult. quod non observarunt Authores Regnicolae =

N.o 11.

In superiori novatio non stringit nisi in factum debiti ex stipulatione.

Rursus haec impropria novatio, quae videbatur obligationem faciendi descendentibus ex stipulatione habet locum in alijs obligationibus venientibus ex alijs contractibus, nam quamvis poena adiecta sit utrumque petit potest. Ita tamen ut alterutrum sequatur ex eorum desumi potest ex l. si ita 28. de act. empti. Veluti si stipulati sunt vendidi, et insuper etiam mene, ut aliquid faceres, quod si non feceris, ut mihi poenam praestares, in qua specie act. ex empto teneris facere, et propter factum faciendi teneris ad poenam ex stipulatione. Asserit Iulianus me posse inter agere act. ex empto, non quod praestitisse ad factum, quod iure d. l. ut dixi, supra n.o 9, sed ut ex ea actione consequar quanti mea interfuit te non implevisse, et similiter eligere possum act. ex stipulatione ad quam, ea tamen iure, ut quantum consequar, haero una act. de alia diminuatur. Porro si id mihi facere pro stipulatione, et in defectum faciendi promitta poena, quamvis utrumque debeat tantum poena peti potest, sed ex ceteris contractibus utrumque debetur et utrumque petit potest. Gregorius, et Gutierrez ut laudati

ex

existimarunt pertinere plerumque coequalitate contractus omnibus, qui bonae fidei est, et ita dicunt Menoch. pro socio ex lis. q. 47. 2 seq. ff. pro socio Donellus n° d. l. stipulatio 115. n°. 33. et ff. 15. ista melius distinxit veterem obligationem et alias quas, ut initium cingat novatio quoties quae transmittunt talia creditor stipulans cum sine iure fideli, et ita exponit ff. l. 1. glossa. n. 12. § Item... Huius opinionem amplectitur Antonius Faber l. 5. a. l. 5. n. 28. l. l. Duo rei ff. pro socio reddiderat, quod sola stipulatione obligando ea quae adeo accedit ut novatio stipulatus ... alia, cum ex dictis novatur l. ... 80. de solut. l. nihil 135. ... § si ... novatio non accedit ... alio modo ... Glossa magna ... incipere Bartolus, Baldus, Capitius et alii ... pertinenter ... aliis ... d. ... lib. 9.

N. 12.

Dandus in hoc difficili articulo admonendus est, aliquando poenale stipulari vere, et proprie novare precedentis obligationis qualitatem, ut nempe ... inter contrahentes speciales extat l. l. Duo rei ff. pro socio ... cum quae exponunt superiori ... sociis collidunt de grammatica cum docerent ... exillo artificio pararent. Si quis adhuc ... aliis ... statuerunt. Et alter ex sociis ... fregit. quaesitum fuit ... aliter ... agere pro socio ... ex stipulatu ad poenam. Et ita distinxit, si stipulatio facta fuit animo transferendi ... et novandi ... contractus, et tamen causa adducenti poenam, et relinquenti contractus bonae fidei sua natura. l. hoc casu ... actio pro socio exercere ... sed illo tamen superest actio ex stipulatu ... contractus ... fuit ad stipulationem ... causa novationis, videlicet expressa ... voluntate ... contractus ... melius ...

Alter-

curiis, et antiquiore docuit Antonius Faber ubi ... quaerit ... ... d. l. ... 41. ... quomodo ... sociorum potuisset transferri stipulationis ... d. l. 72. et recte respondet potuisse ... si ... sollemnibus ... stipulationis, et postea poena ... stipulat... ... qui ... transferri potest, ... alia.

Principium 3.

N.o 13

Poenalis stipulationis ... animo puniendi reum.

Poenalis ... punit ... stipulationis

Hoc principium spectat ad finem imponendi poenae conventionalis, et ... ... tractatus; ... explicemus ... poenae conventionalis ... et simplicis ... ... facta ... Debet ... modo ... apud nos probat ... ... explicantur ... l. 37. vers. ... poenas ... ubi docemur poenas judiciales ... ex ... alius apud tribunal ... extiterit ... stipulationes, quae efficiat ne reus ... l. 2. ... cautionibus l. 11. ... 7. l. 12. ... 23. ... 3. ... ubi ... difficultas ... et ubi ... poena judicialis d. l. 2. §. ... poenas ... conventionales ... solvendas ... nulla culpa possit imputari ... diligentia sed ... poena ... omni casu quo lex nostra desumpta fuit ex l. ... 9. de nauti. foen. l. ... 77. h. t. fundatur ... doctrina ex l. stipulatio 38. §. ... h. t. l. 9. ... 14 §. sed etsi ... l. sancimus 26. C. de fideiussoribus

Obs. 80

rorum Quaere cum antiquioribus Vasquez 1. d. l. 38. nº 10. Albericus nº 31. Cuiacius. Duarenus et Donellus nº 1. et 5. Gifanius nº 10. et Donellus 1. d. l. 38. § alteri hoc titulo, nº 31. Pater Sanchez cum multis tomo 1. de matrimonio disputatione 25. nº 6. Ciccardus 1. d. § sin autem, alij nº 31. de iusiurando. Grotius de iure belli et pacis libro 2. cap. 15. nº 16. Flaquinetus tomo 3. Moverniarum cap. 20.

Aliquando ¡ntra

...[illegible] poena ad acuendam diligentiam eius qui facere debet velut nisi per se mittat facere, et si non fecerint poenam tunc exsistimo ...[illegible], ad incitandum eum ut faciat, et sua potestate sit implere et non implere exemplum desumi potest ex l. si ...[illegible] 10. § 1. vers. ...[illegible] ad legem Rhodiam casus ...[illegible] navis ...[illegible] constitutum velut ante Kalendas Augusti nauta traiceret merces ...[illegible], nisi traiceret poenam praestaret, non stetit per nautam, ut ...[illegible] navi ...[illegible] portu sisteret, et quod morbo impeditus fuit, et quod ...[illegible] maris ...[illegible] navigare non potuit; respondit ...[illegible] poenam remissam esse, quia nauta in culpa non fuit. Ecce quod adversus factum ...[illegible] poena statuitur, non permittit ...[illegible] casum, sed in casu ...[illegible], ut ex ipsius ...[illegible] ceteri explicant faciemus ubi proxime, et Dominus Valenzuela consilio 16. nº 33. In facto vero alieno in omne casum permissa censetur, quod etiam habet aliquam rationem, quia qui promittit factum alienum, et sibi defecit poenam debere statuit, ...[illegible] debuit quod ab initio difficultatem ...[illegible] videre, ...[illegible] nullo impedimento ab initio detinebatur, nisi postmodum superveniat, superveniens vero difficultas excusat a poena, ...[illegible] quae ab initio exsistit ut recte censet Vasquez d. nº 10. Quis ...[illegible] retinendum ...[illegible] Regio ...[illegible] communi. Insuper habetis alijs, quae excogitatae fuerunt a canonistis a Covarrubias ...[illegible] quamvis pactum 2. p. § 8. ex nº 3. Pater Molina de iustitia et iure tomo 2. disputatione 268. Gutierrez ...[illegible] de iuramento confirmatorio cap. 44. Pater Sanchez dicto tomo 1. de matrimonio dicta disputatione 25. ex nº 6 =

Dictarius

Nº 44.

Aliquando ad acuendam diligentiam debitoris ...[illegible] punitionis

Explicatur l. 10. § 1. ad l. Rhod.

Dr. Retes.

Consectarium 13.

Si l. intentio impossibilitatem contineat poenam non deberi.

N.o 15. Ratio huius consectarii est, quia impossibilitas adeo excusat a stipulatione, ut ideo quod promittit deficiat propter suam voluntatem obligandi l. impossibilium. h. tt. § si impossibilis sit. d. iur. Quapropter si stipulatio inutilis sit, erit etiam inutilis secunda, sive stipulatio poenae. l. si homo. 69. h. tt. iuncta l. inter stipulantem 83. § stichum. l. si servum. 91. h. eod. tt. Itaque si ita concipiatur stipulatio promittis hominem mortuum dare? si hominem mortuum non dederis promittis centum nomine poenae, ut non valet prima. Sic nec secunda poenaliter. Quoniam poena adiiciatur ad acuendam diligentiam debitoris frustra adiicitur, quando non potest adesse, promissus illa diligentia. ita Rex noster, et Gregorius Lopez in l. 38. tt. 11 p. 5. et communiter omnes Classici in d. l. 69. § quam exceptant tt. § impossibilis. ... l. nulla 8. h. tt. Ingeniosa itaque ... ta fuit stipulatio. si digito caelum tetigeris promittis centum. absolute haec valet, ut statim agi possit non expectata conditione, quae necessaria est, nam contrarium impossibilis est necessarium. Impossibile caelum tangere digito, necessarium est non posse tangere. Stipulatio concepta sub conditione si caelum digito tetigeris est impossibilis, et consequens inutilis, concepta vero sub contraria, est necessaria, et pura. Unde hic argumentatur non distat praedicta stipulatio poenalis conditionali si hominem mortuum non dederis centum dabis? et sic utraque debet esse utilis et iustitia. Solutio huius difficultatis ut dixi n.o 1. pendet ab animo contrahentium quippe si voluerunt poenam promittere ad acuendam diligentiam promissoris, iure non facili, sed impossibili nulla est poenae ... pugnacio peteretur diligentia ubi nulla sufficiens est. Caeterum si in ... conditione, et in omne eventum poena promissa est tenet stipulatio. Ita distinguit Alexander in d. l. impossibili. n.o ... vel. Iaso n.o 7. Alciatus

Explicatur l. 69. h. tt.

Concordatur l. 7. et 8. h. tt.

contraria

Obo.

Alciatus nº 15. Sichardus n.º 5. et 6. Don. in d. l. 67. ex nº 4. et videtur fuisse mens glossae in d. l. 8. verbo. et Marcellus, licet minus proprie loquatur. Sed qualiter animus contrahentium dignosci possit, res est discretionalis, facile autem dignosci per his stipulationem adiecerint illam operam poenae nomine vel [illegible] lecta. (?) et rebus creditis cet. [illegible] Don. si contrahentes ignari status rei existimant rem in prima stipulatione contrahentis possibilem esse, et praestari posse; satagat quod creditor ut possit, tunc credibile est, nomine poenae quantitatem promitti, ne idem [illegible] si res vera impossibilis sit. Ad hanc etiam speciem pertinet [illegible] si ita stipulatus. l. 115. h. tit. quam tamen commodius explicabo infra part. 5. ex nº 36. usque ad 42.

Obsecratio 3.

Idem dicendum esse si accedat promissioni rei turpis, vel legibus interdictae

Eadem ratio est, si poena accedat promissioni rei turpis quia quemadmodum non valet stipulatio rei impossibilis, ita nec valet stipulatio rei turpis, et sub conditione turpi l. generaliter. 26. et seq. l. si stipuler 35. l. si flagitii 123. h. tit. quare nec poena ei adiecta debet valere. Alioqui invitarentur promissores ad delinquendum metu poenae, ut recte considerat. Sichardus in l. stipulatio 61. h. tit. veluti si ita stipuler si hominem non occideris, promitti centum nomine poenae. Puniretur reus quod maleficium non fecit, quod ius abhorret; hac in specie poterat considerari distinctio superiori nº posita, quod talis stipulatio non valet, si inutilis rationis [illegible], quoniam ob maleficium faciendum, et non faciendum non valet stipulatio, id est non valet si tibi promisero ut hominem occidas, nec valet si tibi promisero, ne hominem occidas l. Iuvenes. 7. §. ob maleficium. de pactis. quod n. lex te facere prohibet idem te non facere cogit [illegible] nec obleg. [illegible] aliquid acquirere mereris cet. inquit Antonius Faber iurisprudentiae [illegible] tit. 3. princ. 2. illatione 6. Ceterum si in

promi-

N.º 16.

Deletes.

a minore recipiatur poena valet veluti si mihi centum si hominem commiseris. l. non impossibile. 50. de pactis docent Bart. Alexander, Jason, et Alciatus ibi laudati nisi severior sit poena quam imposita a legibus vt dicam ibi n.º 19. et 20.

Ex causa

§ 17.

Stipulatio contra bonos mores concepta et adiectae poenae inutilis est. h. modo. si heredem me non feceris centum spondes? l. stipulatio 61. h. tit. boni non mores, et id publice obstat quia eo quod hereditas detur supremo iudicio contractibus conventis ad evitanda pericula, fraudes, et deceptiones obiecti esse disponemus l. ex duobus. 52. § idem respondit. ff. pro socio l. pactus 15. § l. licet. 19. l. pen. C. de pactis. facit vulgare. lib. 1. l. 69. Jacum quare est l. 8. tit. 10. lib. 5. compilationis docent probor classicos Molina, et adducentes lib. 2. de primogeniis. cap. 10. ex n.º 9. Parladorius lib. 2. rerum quotidianarum. cap. 8. Antonius Faber d. lib. 3. pri. 2. illat. 14. Don. et Oru. lib. 14. cap. 27. litt. G. et si stipulatio sit contra bonos mores etiam poena erit talis quod metu poene contringeretur promissor servare quenti a hereditate praestanda suscipiens periculum vitae abeoque promissit, vt docent Clarus d. l. 61. Huic hypothesi similis est alia de lege falcidia, quia quemadmodum non liceret testatoribus prohibere heredibus detractionem falcidiae nec ipsi possunt nedetraherent l. seius 27. ad l. fal. ita nec licuit super pactis de non detrahendo adicere poenam l. quod debonis. 15. eod. tit. quia est pactis poene, contra inventionem iuris publica quae voluit, vt quarta pars remaneret heredi nec testatoribus permittitur huic legi derogare. argumento ex l. nemo. 55. de leg. 1. Hodie vero testatoribus liceat prohibere detractionem falcidiae authentica sed cum testator C. ad l. fal. l. 1. tit. 11. p. 6. licebit supererare pactis et poenam adicere cum deficiat iuris publici ratio, docent, et latius persequuntur, Don. et Oru. cum multis lib. 7. cap. 29. litt. A. lib. 8. cap. 27. litt. K Cujacius lib. 2. quaest. Papi. in l. ius publicum. 38. de pactis. Molina lib. 1. de primogeniis. cap. 17. n.º 11. 15. 16. et 26. Picharius in n.º ... ad l. fal. an. 53. et § sed quia n.º 19. ... fidei commissi

hered.

J. M. J.

Ingred. =

Sic similiter — N.° 18.

in ineuntes sponsalia de futuro stipulentur poenas, quo casu matrimonio non sequuto iustis de causis poena committitur l. titia 134. h. tt. et gemma 29. de sponsalibus l. 39. tt. ll. par. 5. facit tex. in ... l. 1. ... de ... honores, quia matrimonium debet esse omnino liberum l. 2. C. de inut. stip. et amore, non metu poenae conciliari, ut pulchre asserit Divus Chrysostomus Homil. 32. super cap. 19. Mathei Seneca, tt. de remediis fortuitorum ... ad parentes sanguineos, et valde necessarios ... quorum animos movere possint, ut matrimonium contrahant, neque miscere poenae incidant quae fore militat eadem ratio. Con. ad extraneos stante si extranei ita ... stipulant stipulatione ... si Caius Caiam uxorem non duxerit? valet stipulationi tanquam mere conditionalis quae eximi ... conditioni nullius poenae metus resultat in ... futuri non futuros docent Gregorius ... l. 39. glo. 1. et cum multis Pater Sanchez tt. ... disp. 30. ex n.° 3. Petrus Barbosa, et alii relati ab Augustino in collectaneis ad dictum caput 29. n.° 4. et 5. et n.° 6. &. Gutierrez de matrim. cap. 17. notant nec ... stipulat. poenae, quamvis firmetur iuram.to ... bonos mores addiret ... Fontanela de pactis nupt. ultimo clausula 12. ... et n.° 13. sequuntur Cancerius tt. 3. variarum cap. 11. de sponsalibus ex n.° 58. nec statuta quae poenas istas committunt valere ut ... libertatis ... sed quamvis poena conventionalis ... non possit adversus frangentem sponsalia ... alterius ... fuit matrimonii, sequuti non fuisse, tenetur qui fidem fregit, neque enim debet licere alterum impune fraudare Gutierrez d. cap. 17. ex n.° 14. Sanchez d. disp. 30. ex n.° 12. Fontanela ubi proxime ite arris arrarum quaerit, foemina quod restituit, et altero tanto nisi sit minor, vir autem ... amittit l. mulier. 5. C. de spons. Cuj. tt. 11. obser. cap. 17 haec lex moderavit poenas anti...

Explicatur l. titia 134. h. tt. et gemma 29. de spons.

bus

ry que erat quadrupli. l. 2. l. 6. de spons. in l. Archotillae in dupli per d. l. §. ex quo. tamen licet ex conventione partis extendere poenam arrarum usque ad quadruplum quae erat olim legitimus modus docent latius Gifanius d. l. §. Covarrubias de matrimonio 2. p. cap. 3. §. 7. nº. 7. Brissonius de ritu nuptiarum Hotmanus de donat. cap. 5. nº. 16. varietas quaerit authorem in pignore inquirenda ratio quare puniantur [illegible] amissione arrarum, et non possint puniri poena conventionali. Communis sententia est quam tradit notare quod docent Sanchez d. lib. 1. disp. 35. Barbosa [illegible] nº. 3. Mihi tamen magis placet ratio Albani Valeyqui Consultat. 2. apice nempe quia poena respicit directo negocium futurum contrahendi matrimonium quem vendit obstringere, et hoc non licet. Datio vero arrarum respicit directo securitatem negocii iam contenti, scilicet fidei sponsalitiae, et sic indirecte futurum matrimonium. Quomodocumque sit arrae est poena legalis a lege inducta, conventionalis vero est prohibita, ut dixit Gifanius, et ubi poena legalis est eadem est conventionalis, ut iudicio docuit Cuiacius d. cap. 34. =

Nº. 2.

Explicatur l. 19. h. tº.

Ex his facile capitur tº. in l. stipulatio. 19. h. tº. quod adiectio poenae non valet, si ita fuerit stipulatio si culpa tua divortium factum fuerit certum dabis. Reddit ratio quia contenti esse debemus poenis illis legitimis. Erant enim poenae statutae diversae eorum quia causa divortio dabant ob mores leviores et graviores. Ulpianus in frag. tº. 6. de dotibus ex §. 9. quam late explicat Brissonius ad l. iulia de adult. pag. 123. in magnus Covarrubias d. 2. p. cap. 7. §. 2. Gifanius in l. ex sententia 8. C. de divortiis. Gotofredus novellarum 22. cap. 16. et ibi Cuiacius et tº. de his. cap. 29. Petrus Barbosa de solut. matrimonii 2. p. à. nº. et in l. 1. uiro atque uxore. 39. Petrus Aerodius in pan. dectis rerum iudicatarum tº. 17. cap. 7. et 3. [illegible] statuta enim exstetere ne facile sumptuosa, et illicita, velut severior legibus explicant. Cuiacius tº. 11. respons. Papiniani l. ex facto 121. §. 1. h. tº. Gifanius d. l. §. Covarrubias d. 2. p. cap. 3. §. 5. nº. 7. Corrinus Clari.

fr. j. d. l. 19.

Sed a hac N.o 120.

§ solent ... 57. ā donat. in l. ... filius ... in n.o 6. ubi mulier, quae a marito suo pecuniam donatam accepit, ea ipsi promisit ... dederit, et utilius est ... ʘ Et quaeri possit, an talia adjici ... eius ... tie. Respondet tamen Don. j. d. l. 19. n. 5. in illa poena ... quod nihil ... mulier, sed beneficium a marito acceptum illi ... quod indigna est beneficio, quae sine culpa a marito diverterit. Melius tamen diceretur non esse poenam sed modum donationis positum, et ... partibus ... quod maritus ... uxori ... et sibi ... si ... ivisset, qui modus valet ... quilibet possit ... rei ponere l. in traditionibus. 48. de pact. l. ... 120. § Flavius ... C. de donat. quae sub modo. Secundo solet opponi tex. in l. si dictum. 56. de evict. ubi traditur posse auctore promitti evictionis nomine simplum, triplum, et quadruplum, ultra quadruplum nulla promissio sustineri ut notant ... Accursius et Gothofredus ibi. Valde bene textum emendat Cujacius tractatu. 8. ad Africanum j. l. 44. de act. empt. Antonius Faber lib. 2. ... cap. 3. ... Richardus j. § omnes ... ex n.o 30. ... de act. Sed melius explicat Merilius lib. 3. variantium ex Cujacio cap. 26. ʘ quod ad nos attinet sufficit notare triplum et quadruplum promitti posse nomine poenae ... quae ... l. ... 31. § ... de aedil. edicto. ʘ poena ... non potest excedere solemnem modum. Sed recte respondent Accursius j. d. l. 56. Cujacius lib. 16. obser. cap. 34. Don. j. d. l. 19. n.o 4. ... triplum et quadruplum, non esse poenam, sed taxationem interesse ... quod ... Accursius ... ultra duplum ... interesse l. un. C. de sententiis, quae pro eo quod interest ... possint excedere ... ex l. ... mandati ... C. mandati ... duplum ...

Gothofred. l. 57. donat. ...

H. 56. evict.

Oes Steve

tio n. se venit a lege sed ambulatoria parius tantum
est stipulatio d. § que assidua,

PRINCIPIVM 4.

N.o 21. Non tantum obligationi, sed etiam causae etiam posse accedere.

De poenalis stipulationis.

Fideiussoria obligatio quae accessoria est non potest per se subsistere nisi accedat alij obligationi l. grecè. 8. § et generaliter. 6. et seqq. l. fideiussor. 16. in prin. de fideiussoribus, idem est in statuto Iudicum in l. 1. § an possit et seqq. de secu. tit. et talijs accessorijs obligationibus de quibus expresso est ad titulum de fideiussoribus in § in prin. sed stipulatio poenalis obligatio non est accessoria sed sequela ut dixi supra n. 1. ideo multotiens per se subsistat absque alia obligat. duplex stipulatione, quando utraque stipulatio concipitur: Promittis domum facere? si non feceris promittis centum? quod utrumque promittitur, ut habetur in l. 1. § ul. de stipulat. servorum. Simplex vero sive singulari stipulatione, et ita concipitur si domum non fabricaveris centum spondes? l. si ita stipulatus. 115. § ul. vers. itaque h. tit. nec audiendus Antonius Faber in rationali ad tit. in l. 1. res nostras. 10. § 1. de pactis quia hanc stipulationem non poenale, sed mere conditionalem esse censuit quia nulla in ea est sic l. stipulatio. 6. h. tit. ubi de poenali inutili agitur, nisi minus est tantum ita concipitur scilicet si feceris. quando fere communis opinio Alciati in l. hodie. 77. h. tit., et Gifani in l. obligationum. 44. § ul. de obl. et act.

N.o 22. Sed huic doctrinae opponit Faber supra in c. 16. de poena legata l. 1. § ult. de legat. 8. ad l. fal. l. si poenae. 24. § de dies legati cedat ubi legatum ita conceptum valet, si poenam non dederis haeres meus centum dato. Sed de Dieg. non valeret legatum poenale i. e. poenae nomine relictum. l. 1. d. tit. quae poenae nomine relinquuntur. Ulp. in fragm. l. tit. 24. § poenae 17. et tit. 25. § poenae 13; nisi in alia casu videlicet fa-

fauore religionis, si iussit suo corpori monumentum extruere, sin obtrectaverit poenam aliam inferre l. muldia. 6. l. in tt. 10. de cond. et demonj. notat Cuj. nou. 4. et tractatu 5. ad Africanum in d. l. 1. et fauore fisci, vt ego colligo ex l. pater 38. §. fundis 3. de leg. 3. omisso Cujatio obiter exime. l. stuli iuri postea derogauit Iustinianus in l. 1. C. de his que poenae nom. et in §. 4. inst. de leg. docent Donellus, et Osualdus tt. 8. c. 16. litt. A. et B. Molina, et addentes tt. 2. de primogeniis c. 12. num. 31. Valentia ad tt. de leg. tractatu 1. c. 2. n.° 9. Costa tt. 1. select. c. 12. ptorum vbi acute explicat d. l. 1. sed redeo ad argumentum libri. Licet ita legare si renuerit non dederis centum dabis; sed dl liceret si h. legatum est poenale, et nec poenalis enim stipulatio eodem modo concepta. Agnouerunt difficultatem Don. et Valentia, et recte docuerunt rubeatur formula verborum concepta poena, et conditione, vt alterum valeat, et alterum non valeat l. 2. d. his que poene nom., quoniam sola voluntate testatoris distinguitur poena, a conditione, cuius rei vestigium extat, in l. sita. 12. iuncta l. conditionibus 19. § 1. de cond. et demonj. quod suppomendum est, quod testator ita legabat non habuisse animum coercendi heredem, sed bene faciendi legatario; tum non et heredi ipsi cui electionem fecit soluendi alterum, sed haberet animum tantum coercendi heredem (quod ex inditiis colligitur) iure legatorum non valeret legatum tanquam poenale =

Principium. s³

Veniente casu poene et impleta non sit praecedens intentio

N.° 23.

Quid sit emendare moram

Non potest n. principium exacte intelligi, nisi prius aliqua libemus de emendatione more. Emendare moram nihil aliud est, vt ego definio, quam tarditatem omissionis in opere faciendo, vel omisso in reddenda materia obligatione recurrire. Hei

tari

Mora quae venit ex facto debitoris non potest emmendari.

tatr. hec quaestio a Paulo in l. si servum 91. § sequitur. ff.
de V.O. et ab omnibus interpretibus ad illum locum. Primo est obser-
vandum non posse emmendari moram ab eo, qui ipse fecit
quo minus res praestari posset, veluti si promissum animal
occidit ut dicitur in d. § sequitur, quia expectatur ratione habe-
tur in qua non in mora. Ceterum si intervenit tantum simplex
mora, id est cessatio in praestando suo tempore, purgari po-
test. l. interdum 73. § ult. ff. eod. tit. etiam si non multo post offerat
et sine damno creditoris, ut videtur Don. in d. l. 135. §
Seia n° 3. h. tit. Effectus autem ut si post purgatam moram res
debita intereat, eius interitu debitor liberetur l. mora 87.
h. tit. quod adeo certum est, ut procedat etiam in fure ff. eleganter
in l. in re 8. in principio. ff. de condict. furtiva. Ratio ab equi-
tate sumitur, quia iniquum est teneri reum, post interitum cor-
poris, quod obtulerat creditori l. quod dece. 72. ff. de solut. Deinde

Simplex potest quae ab eo facta fuit venit

quia postquam creditor rem oblatam accipere noluit ipse se in
moram constituit debitum non accipiendi ut dicitur in d. § sequitur
atque unicuique sua mora nocere debet. l. in [illegible]
173. § unicuique. ff. de re iudicata. Et magis est ut noceat
creditori, quia in iure favorabiliores rei, quam actores re-
periuntur, et promptiores sumus ad liberandum quam ad obli-
gandum. l. arrianus 47. ff. de obl. et act. maxime quia
debitoris mora fuit prior, et creditoris mora in recipiendo
fuit posterior, posterior autem mora est quae
nocet l. illud 17. ff. de per. et comod. faciunt ff. l. si
mora 9. l. semper 26. solut. matrimonio. Dominus Lar-
reas decis. granatensi 49 n° 13. Leotardus de usuris
q. 22 n° 6. quaerat. est communis, et vera illa enim in
Iohannis curio differentia notandae quae vis parum in-
hi in foro, ut si emmendet moram ab eo qui speciem de-
bebat veluti servum, et postea moritur liberatur ipso iure
at vero si debeat quantitatem veluti centum nummos, et
perdantur post quam oblati fuerunt liberatur per exceptionem
ff. l. interdum 73. § ult. l. stipulatus 105. h. tit. d. l. quod
dece. 72. de solut. Ratio probet Don. in d. § sequitur n° 5
nos ad alia pergamus=

Oblatio

No. 24

Oblatio tamen ad emendandam moram debet esse matura, i.e. suo tempore, et loco facta, quando adhuc integrum est creditori recipere; et veluti si fur, qui semper in mora est, tenetur rem restituere quanti unquam pluris fuit, i.e. eo tempore; ea obtulerit cum minus valeat, non purgat moram, quia non offert, quod creditori unquam debuit. l. in re. 18. §. 1. de condictione furtiva cui iungendi sunt Chumazer. disp. 6. n.o 6. Suarez ad l. Aquiliam tit. 4. cap. 4. art. 5. Cujacius tit. 8. ad Africanum in l. quemadmodum 37 ff. mandati. Quod etiam de quolibet moroso dicemus, l. 9. vers. in utroque de condictione triticaria. Et quamvis hic loquamur in obligationibus dandi, idem retinendum est in obligationibus faciendi l. quam. 21. §. ult. et seq. de receptis, et ar. recep. l. si ita 135. § sciendum h. tit. Unde quamvis mora contrahatur in his obligationibus ex eo tempore quo posset incepisse fieri l. 72. §. ult. l. ex istis n.o 98. §. 1. h. tit. maxime si tantum tempus praetereat, in quo opus consumari possit l. si ita 135. sequ. h. tit., tamen si faciat ante litem contestatam emendat moram quia non videtur interesse eius quod litem contestatus non fuit l. in sulam 81 de S. D. Don. in d. §. sequ. n.o 8. et quia in obligationibus quae diem non habent necessaria est declaratio iudicis ut committatur mora l. mora 32. de usuris. Ergo antequam lis contestetur effecte de mora non aliter potest emendari, quasi noviter consumata docet late Pichardus in tractatu de emendatione morae, ex n.o 19. usque ad n.o 125. —

Sic restituere nullis damnis praestari.

Ante litis contestationem semper potest emendari.

No. 25.

Ex adverso autem ut postquam lis contestata fuit amplius non possit mora emendari. d. l. insulam 81. quia tunc incipit deberi interesse et poena si commissa fuit, et non ipsum factum, et quasi novatio contrahitur, ut dixi supra n.o 6. Ad hanc quoque partem pertinet text. in l. si fundus 9. h. tit. ubi si ita concepta fuit stipulatio si illi fundum non dederis mihi dare spondes? licet illi dare antequam ego petam; sed post litem tamen in-

co

Post litem non potest in obligationibus faciendi.

coata amplius n. licet; qa in primu tantu contexti factu soluend, ut posset illi fundus prestari cu locatis n. e. post lite contestata ut etiam j. l. si pacto. C. de pactis l. Nuda. §. C. de contra. stip. Donellus j. d. §. sequenti n.o 10. Gifanius j. d. l. 9. Cujacius lib. 19. observationum cap. 32. hec rat. specialis sit j. obligationibus faciendi aliud dicere suadet in obligationibus dandi: unde etiam post lite contestam licebit mora emendare, et exdare. si nihil interveniat creditoris, et integra utilisque consisteri: sunt enim omnia iudicia absolutoria §. ul. Inst. de perpetuis, et temporalibus actionibus, quo ubi quo cumque, et quando cumque reus solverit sine detrimento creditoris absoluendus e. ut docte censet Donellus ubi proxime n.o 11. Quomodo accipiendas est doctrina Richardi d. n.o 125. Hec autem omnia eo tendunt, ut sciatis in his omnibus casibus ingq. licet mora emmendare absolui debere debitorem, a quo stipulatus sit prestare, q in prima incent. promissit =

Se ca in obligationibus dandi

N.o 26.

Explicatur l. 8. Si quis cautionibus

Sed adversus hanc p. nonnulla iuris testimonia solent opponi. 1.o opponitur Ulpianus in l. post tres. 8. Si quis cautionibus ubi si reus promissit se sistere in iudicio promissit tali die, nisi stitisset poena, et n. appareat ad diem, sed post tres, aut quinque, tn. n. sistat, quo nisi fit factus deterior, ius creditoris: quia ius mero iure poena lapsu diei committatur nihilominus tuetur exceptione; quo licet emmendare mora etiam j. promissionibus ad diem, et sub poena factis, quo ius creditoris n. fuit factu deterius; eomodo nullus damnus creditor patiatur ex mora, semper eius emmendatio admittatur sive sit contestata jam, sive dies promissioni adiciatur. Ut huic difficultati respondeant interpretes distinguunt iudiciales, pretorias stipulationes a conventionalibus: in pretoriis semper admittunt facultatem emendandi moram quia accipiunt interpretationem ex mente iudicis, et pretoriis l. stipulationum §. de §. 1. l. in conventionalibus §. h. tit. Mens autem pretoris e., ut sine detrimento actoris reus judicio sensitat. Ergo si ex mora rei ius actoris n. sit

factus

facy deteriy semper licebit moram emmendare, nec pœna conventionalis debebitur. Atque ita fuit Bartoli in d. l. si insula nº 4. quem sequuntur Ioannes Horotius in d. l. et si post tres nº 5. Donellus in d. § lecitur nº 12. Gifanius nº 23. et 24. Antonius Faber lib. 6. coniect. cap. 7. Ludovicus Vitalis lib. 1. variarum cap. 7. nº 7. et 8. in conventionalibus vero non admittunt emmendationem post diei lapsum, si stipulatio inde exepta fuit, et cum adiectione pœnæ: quia, inquiunt, valent ex silentio partium, et moræ purgatione, aut pœnæ solvendæ, sufficit cum dies, qui post quam semel transiit, adquisitum fuit ius, creditori ad pœnam promissam exigendam. Ergo post ius alteri quæsitum, non licebit moram emmendare, et eius detrimento. Vaunt quasi diversi terminy ex l. Celsus 23. de receptis, et q. arbi. recep. l. traiectitiæ 23. vers. de illo. ff. et l. 1. fundus. § 14. h. tit. l. magna. n. C. eodem tit. facit l. 1. ff. l. tam 91. § si intra. et fideicommissariis libertatibus et aquudnos l. 35. in principio tit. 11. § 5.

Sed his tex- / nº 24. / Et in conventionales

tibus quia nimium generaliter loquuntur, intelligendi sunt quando non subest æquitas, quæ dicti suggerat; Ego censeo, et in promissioni diei, et pœna adiecta sit posse lapso die moram emmendari, et evitari pœnam modo creditoris ius non sit factum deterius, et remaneat integra causa præstandi rei, et facti promissi. Suadeor, quia tota ratio emmendandæ moræ dependet ab æquitate, in qua re maxime errari, si stricte implicamus iuris disciplina, ut loquitur Celsus in d. l. 91. § sequens, ergo, si nullum damnum passus fuit creditor ex mora debitoris iniuste, et sine ulla causa pœnam petit, neque ad illam attendit ius quæsitum. Fundatur expresse hæc sententia auctoritate ... in l. sexta. l. 35. § Seia h. tit. in qua quidam multum se torqueat Don. aliud seminary (Venditor promissit habere ... sibi universum pretium est solutum, et emptores ... promissit pretium numerare intra Kalendas; et pœna subaudita adiecta recedendi convenit, sicut aliter factum est, ut in l. quia fundum 40 de contra. empt. l. vel. de lege commissoria et nihilominus Scævola admittit moræ emendationem si creditoris ius non sit factum deterius, ut agnoscunt

Explicatur l. 135. § Seia h. tit.

cunt Sifanius. j. d. §. Scia. et late Pichardus j. d. tractatu de mora n.º 55. Fundari etiã ex l. Emelius 38. de minoribus, l. 4. C. de pactis inter empt. et vendit. 3. cp. potuit. 4. extra de locato, et alijs locis, quos scdalis concessit, et acriter cõmuniter expendit Pichardus j. eodẽ tractatu ex n.º 99. et ex n.º 124. Denique quod ita praxis, et communi opinione receptum e, vt quijs ... dimittat sub juramento dare, et facere, si non dederit, et fecerit pena; nihil omnino more emendatio admittatur, vt fere omnes tenent j. l. si quis maior. 41. C. de transact. videlicet si creditoris ius n(on) sit factum deterius. Docet post multos Pichardus vbi proxime ex n.º 118. addendus Altorius Villagus de ...to. ex n.º 188. vsque ad numerum. 193. Deceptus in omnibus tribunalibus recipitur, vt post multos tenent Nogerol alegat. 6. ex n.º 96. Dominus Valenzuela 1. tomo consilio 66. ex n.º 1. maxime ex n.º 16.=

Ex his appareret aliud dicendum est de adiecto die ac delictis contestatione quoad emendatas moras, quae in obligationibus faciendi post litis contestatam non potest purgari sive n. quedam quasi nouatio nec amplius opus debetur sed pena aut ... potius elapsus potest emendari mora, ... nouatio non stingatur. Hodie et apud nos ex l. ... partita, quam exposui ... n.º 9. et 10. non stingitur quasi nouatio praedictione pene in stipulationibus faciendi. Et consentit omnia iudicia absolutoria vt dicemus n.º 25. consequens e in praxi etiam post litis contestatam posse emmendari moram in obligationibus faciendi, si nullum damnum creditor patiatur, et congruum sit tempus ad explicandum factum etiam post litis contestationem, quod ab authoribus laudatis passim observari.=

Solet etiam opponi tex. j. l. 3. §. vl. iudicatum solui vbi ponit tres principales stipulationes de iure et iudicato soluendo ... tres clausulas continet, rem defendere ... et

Iuramento confirmatis,

N.º 28.

... nulla la diferencia ... el obligarse a faciendo, o dando.

N.º 29.

Explicatur l. 3. §. vl. de iudicatum solui.

§

Tacerit solvere condemnat. l. iudicatus. 6. cod.
[illegible] fit ex hoc condemnat ex fideiussoribus. ex hac clau-
sula, nempe quod reus non defendebat, et propterea ex con-
tumacia condemnatus fuit reus principalis mora purgauit cap-
piendo defendere. Respondet Iulius recte potuisse su-
scipere defensione in tantum quod mora purgari, [illegible]
[illegible]. [illegible] quales [illegible] post iu-
dicium acceptum licet purgare moram, ita [illegible] facultate om-
missis Bartolo, Contrario, et similibus dicendum
moram potuisse purgari a reo principali, qualis re-
sp. [illegible] non [illegible] sed per fideiussore. Credo non ammis-
sit facultate faciendi, et suscipiendi defensione quod [illegible]
[illegible] contestatio per reo non per fideiussore, [illegible]
[illegible] mora [illegible] sic l. [illegible] quaerebatur §. ver. [illegible]
[illegible] [illegible] suscepta defensione, et liberato prin-
cipali a [illegible] clausula [illegible] consequenter fideiussores li-
berantur, quod non potest permanere accessoria, sublata obli-
gatione principali l. [illegible] §. de solut. [illegible]
Donelus n.° 13. Gifanius n.° 21. [illegible] et §. seqq. [illegible]
n. 55. [illegible] Iuliani [illegible] cod. Richardus [illegible]

Opponitur quod N.° 30.

[illegible] fideiussor [illegible] et [illegible] exceptio sed abs re
[illegible] condemnatus de [illegible] absoluens [illegible]
[illegible] satisfacere [illegible], et omnibus [illegible]
omnibus quae passus fuit [illegible] secundum [illegible]
[illegible] non [illegible] emendare [illegible], sed ex integro om-
nino [illegible] satisfacere [illegible] obligatio [illegible]
[illegible] vel [illegible]. [illegible] Bartolus, et Antonius [illegible] n.°
[illegible] §. seqq., ubi Gifanius n.° 22. Richardus [illegible] n.°
125. ver. [illegible] el. 5. [illegible] nec multa
difficultas [illegible] alias [illegible] solet opponi [illegible] edicto.
§. Publiciana, quod [illegible] [illegible] publiciana [illegible]
[illegible]. Sed restituant ablata si ars arbitraria, et [illegible]
[illegible] restitutionis [illegible] ablatis restituunt [illegible]. l. 4.
cod. [illegible] qualitas omnibus actionibus arbitrariis

§. [illegible]

D.or Retes.

quod contenea. 30 de ... omnibus l. quæ restituere 68. de rei vindicat. et similibus. Irrequerys est ... tempore ante definitivæ condemnationis, possit restituere et evitare pœnam. Docet Cuj. in l. si insula, 81. h. tt. Donellus ubi supra nº. 15. Gifanius. nº. 25. Dicho ... d. nº. 125. ver. *similiter* quem Bartolus in l. a qua sequitur. nº. 11. pœnas legales a conventionalibus distinxit, ut in illis liceat moram emendare post litem contestatam quia minores sunt in his ... doctrina videtur confirmasse nostra l. 33. nº. 9. § 3. sed alio [illegible] fundamento.

Nº. 31.

Ex his apparet quod possit mora emmendari [illegible] quod doctrina accipienda que inferius dicemus, ne sæpe eadem [illegible] repetamus, et quia si ad diem promissum sit et pœna simul in singulas [illegible] elapso die statim committitur. De quo extat textus capitalis in l. ad diem 77. h. tt. ubi si ad diem promissio facta fuit sub pœna, committitur licet dies veniat iacente hereditate concordat textus in l. ult. de naut. fœnore. Verum enimvero adhuc posito peti non potuisse, quia ante diem obligationis decessit promittens ex l. qui filius 49. h. tt., nec peti posse ab hereditate, quia est successoribus ficta, que non potest excitari, nec conveniri, ut supponitur in l. si cui. § si cessatus 20. ff. ut legatorum possessionis [illegible] causa, et nihil ominus mora committitur quia dies ipse interpellat pro homine et tempus, quod constituit debitorem in mora l. magna. 13. C. h. tt. l. traiecticia. 23. de O. et A., nec obstat iuris regula quæ dictat nullam intelligi moram fieri, ubi nulla petitio est; quia ut ego explico duplex est genus petitionis, alterum, quod deficit ex defectu actionis, sine qua nulla potest dari petitio iudicialis l. pupilli. 6. § fi. de neg. gest.; alterum quod deficit ex defectu personæ actualis, quæ possit conveniri ut in hereditate, captivo, et similibus. Primus petitionis defectus facit ne committatur pœna, quia cum actio non nascitur non potest debitor videri morosus. Secundus defectus non excusat pœnam, quia difficultas vel impossibilitas ex parte debitoris non intrat substantiam obligationis

De V. O.

L. primus. 137. § illud. 4. hoc tit. ubi Servius suadet ex l. nulla. §§. ff. R. l. qui desumptus est ex l. pupillus. 117. h. tit. in quantum defectu totali actionis agitur, et agnoscunt Iacobus Cujatius, et eo ipsius Petrus Faber, et Rebardus j. d. l. 88. et ex alijs classicis, Valentia tom. 2. illustrium q. 2. ex n. 5. Per contrarium si dies veniat, iacente hereditate stipulatoris cui pecunia erat solvenda nec mora nec poena committitur l. pecuniae 9. § 1. et Usuris. Ratio differentiae est, quia ibi deficit persona debitoris nec deficit actio nec persona cui solvi possit. Modo non est difficultas et impossibilitas ex parte sed deficit persona creditoris deficit omnis difficultas solvendi, ita Cujatius tom. 4. responsoriis Papiniani j. d. l. 9. et Valentia ubi proxime n. 9. Additur quod iudicio Donelli j. d. l. 77. n. 6. in debitore aliqua culpa posse considerari quod deberet statuto die solvendo et pecuniam ... videt per quem solveret. Quae culpa servij deficit quoniam creditoris non est cui solvat, argumento ex l. Celsus. 23. § ult. de receptis, et quia arbitrij receperunt l. Servius. 8. de nau. foenore. Ceterum si antequam creditor decederet, iam cepperat ex mora usurae, aut poena currere, continuantur etiam iacente hereditate l. eiusdem. 18. § 1. de usuris, sufficit enim moram semel intervenisse l. semel 26. ff. soluto matrimonio l. si tibi. 87. § 1. de leg. 2. et facilius conservatur nata obligatio, quam de novo oritur. Valentia ubi proxime alijs laudatis=

Id. 9. § 1. de Usuris=

Licet sciendum aliquando ante diei adventum, posse moram contrahi poena debetur, Futi si promissi sistere hominem tali loco et tali die et ante quam dies veniat per me illum hominem occidero et culpa mea decesserit; statim quippe mora contrahitur, licet peti non possit ante diei adventum: tota enim stipulatio in die collata videri l. neque. 10. § 1. ff. si quis cautionibus, id est tam obligatio sistendi quam secunda obligatio praestandi poenam. Ita 19. seqq. l. stipulat. 72. vers. sic. l. sicut. vers. tit. h. tit. docet Antonius Faber j. d. l. 10. Est enim generale in omnibus obligationibus, quae diem habent interea peti non possit, quod alioquin casus praestationis advenerit

Nº. 32.

Aliquando ante diem moratur facere debitoris=

Scordanti l. 8. et 10. h. tt.

nerit, veluti in illa si Kalendis Maijs Stichus non dederis centum dare spondes? quamvis Stichus decedat, nec dari possit, nihilominus poterit debitor uti dilatione temporis, nec antea ad solutionem debetur gere l. in illa 8. h. tt. Hoc Meritus tt. 3. variarum ex Cujatio cp. 3. Sed mihi valde videtur obstare tx. in l. hodie ure 10. h. tt. ubi si dies promissa[?], stante Kalendas Maias Stitius in Italiam non venerit, respondet Pomponius non antea agi posse, quam exploratum sit Stitium in Italiam non posse venire. Ceterum quamvis dies conveniat, si per mortem Stitij, et per aliud impedimentum non posse venire in Italiam, statim agi poterit [illegible] argumentum a s. rio sensu [illegible] Vulgarius in d. l. 10. admittunt tamen Bartolus in d. l. 8. n°. 2. Albericus n°. 4. Jaso late, et eleganter n°. 13. quae difficultas visere studeo in annotationibus prioribus ad l. ut. de edil. edicto in[?] [illegible] antinomia, et Cujatius conciliare curavit tt. 8. obser. cp. 9. nihil egit Genoa in conciliat. legum pag. mihi 580. undecim solutiones retulit, et vix unam adquilon Costam. profero expositionem Bartoli, et omnium quae videre potes, conferre Costa tt. 2. select. cp. 14. ag° paru et nihil nisi in modo dicendi divergit Ioannes Borcholtens in commentarijs ad hunc tt. cp. 6. n°. 137. nec Donellus tt°. 15. comment. cp. 9. et plaudit diserte Omaldus d. tt°. 15. cp. 8. litt. B. alijs omissis. Si in tempus adiectum fuit conditioni, quae pendebat ex facto, et potestate promissoris, veluti si hominem non stiterit, non Stichum dederit, tunc licet deficiat conditio, [illegible] tempus, quod expectandum est: ceterum si dies adiciatur conditioni, quae pendet a facto extranei, veluti si certus Consul factus sit, si Stitius in Italiam venerit, deficiente conditione, non spectatur dies. Detur species accipitur l. 8. de Secundis Loquitur l. 10. Ratio differentiae est perspicua, quia si factum conditionis conferri possit potestati debitoris tacite ei concessit potestatem implendi intra tempus designatum. Et tempus totum omissum fuit eius arbitrio ut illa dilationem haberet ad solvendum quare post conditionem defectam superest dilatio dies.

Cap. 9.

Qui si factus prestitus sit in alterius potestate, quamvis dies adiciatur, nulla est tamen consumendi temporis adiectus fuisse favore debitoris, et tunc sola conditio inspicitur, nec expectari dies nisi aliquid cubus sit, quod denotet tempus expectari debere ut dictio tunc quis extat in l. 4. § 1. de cond. et demonstrationibus crediderunt Costa, et Osualdus ubi proxime

N. 33.

In obligationibus puris statis poena committitur

Ex hisque apparet qualiter poena committatur ex adiecto die: nunc sequitur ut dicamus qualiter committatur cum secundum causa duit obligatio non habet tempus praefixum. Et ex hac specie constituit. Si quis Caius stipulabitur opus fieri arbitratu meo, et adiectus dies ut fieret intra proximas Kalendas nisi fieret, poena. In presenti non potest dici dies adiectus fuisse in tui favore, quia potius in mei favore adiectus fuit, ut faceres festinanter. Igitur statim incipere debes, quoniam si tantum tempus effluxerit, ut opus effici non possit ad diem constitutum poena committitur ex mora ut colligitur ex lege, et stipulatus in l. 113. h. tit. Qui ista intelligendus est si ego intempore arbitrandi fui moratus quia aut formam dedi secundum quam opus posset perfici alioquin me non arbitrante moram fit tunc poena debetur, quod generale est in omnibus obligationibus faciendi ad alicuius arbitrium, ut etiamsi dies non cedat donec ille arbitretur. l. multa. 6. de cond. et demonstr. l. si quis arbitratu. 43. et seq. h. tit. nisi interesset stipulatoris quo res fiat arbitratu, tunc enim boni viri arbitrium sumitur, ut in l. insula. 88. § 1. ff. locati. Iuncta eleganti explicat Fleurius, Castrensis, et Fabri, tamen quamvis aliter et eleganter quoque explicat Cuiacius interpretationis . . . addendo et satis dilucide Richardus in l. loca non h. tit. h. tit. Donelius tom. . . . et in d. l. 113. n. 14.

Explicatur l. 113. h. tit.

N. 34.

Absolutus terminus praefixus evitatur poena.

Aduerte addeamus illud difficile videtur, quod docet Cuiacius si promisisti opus facere arbitratu meo intra Kalendas . . . , et pro tali die intra quas posses facere, si eo tempore . . .

li q° iā certum erat, n° posse te opus p ficere pena re-
mitti, nec aboleri mora p obligationē temporis contrariū.
uidebatr dicendū, qppe si debitor sit in mora soluendi Sti-
chū, et postea nova stipulate nouandi animo etiā sub
cōdit. emittat mora, ipsa purgatr ipsa pariē remittitr si n°
stingat nouatio. l. Stichū. 8. l. quoties. 14. de nouat. l. qd
n°. §. sicut mihi de solut., et spectatr noua mora post se-
cundā pmationē l. eiq. 56. §. vl. h. tt°. quomō q dicitr. l.
sire. 31. de nouat. mora n° purgari nisi fiat nouatio effec-
tu, et debeat nomine pmissu, si moriatr post morā an-
tequā ueniat cōditio secundē stipulationis. Accipiendū ē
q cōtrahitr 2ª stipulatio absente re pmissa, q casu mora
n° purgatr, q emendatio morē in hoc casu nā iciitr ex
p sumpta quadā obligatē quē uidetr facere q secundo pmi-
ttit. Hec autē habere n° possit locū, nec possit cōside-
rari, re pmissa abest. adeo nec mora censetr purga-
ta, nisi eueniat effectiua nouatio ex exponunt Aur-
sius glo. vl. Bartolus, et Castrensis j. d. l. quoties. 14.
Cuiac. j. d. l. 16. §. vl. Iulius Pascius cent. 7. legū differentiarū
ā 2. ommissō eodē Cuiacio tt°. 25. obser. cp. 17. que des-
tinatio ē Marcelli j. d. §. sicut mihi et habet locū ī sti-
pulat. 2ª cōditionali, ut ipse docet. Ceterū si 2ª stipula-
tio fuerit pura, n° distinguimus utrū res debita p sens sit
vel absens, q cōstatē stingat liberatio a 1ª p nouationē.
Ctiā statī mora purgatr l. si creditor. 15. d. nouat. l. paruli
17. de cōdict. furtiua ut optime explicat. Cuj. tt°. 10. quest.
Papiniani. tunc sic, noua pmissio tollit morā pcedē-
tem, multo magis illa tollere debet p rrogatio ex-
pressē facta a creditore. 3ª q dicitr j. l. 113. h. tt.

N° 35.

Cum difficul-
tatē, ut satis faciā, mihi sane difficillimus ē post diei
pstatē ī opere faciendo penā n° posse peti, reffectus si
n° pena petitr, si defectus implementi, et debitor habet
diē pstatē temporis cessā a creditore; quomodo aut q nā cre-
ditor causare possit opus ad diē factū n° fuisse accepe-
lat.

in alijs dicitur... quare accedit communis opinionis, quia dicet in d. l. ... si creditor qui petulit diem, agat ad poenam ante commissam repellendus est exceptione doli; et ... repellitur exceptione pacti, quia ex pacto nihil fuit ex ... de remittenda poena ... commissa, sed repellitur doli exceptione, quae succedanea est, ... non facit quod petit poenam ante commissam ... ad primum obligatus: alioquin nullus sit effectus prorogationis termini nisi facultas detur debitori ... et emendandi moram in tempore prorogato. ... ita censent Accursius ... commissa est, ... in l. ... ff. si quis caut. et alio ... eleganter in l. ... in plure. 60. ff. lege dicta. 3. ff. locati Bartolus n. 9. ... certe Baldus n. 3. ... Cumanus magis dicentem ... 6. ... Castrensis in ... n. 6. ... Glosa ... n. 15. et 16. et quamvis dubitanter Gifanius n. 8. ... ante prorogationem exceptio doli non expressit, quod tantum ... erat decidere an poena commissa maneret ... poterat ... nus ... commissa esset adeo ut adveniente secundo die non posset ... ad poenam agi tanquam si omnino abolita esset prorogatio respondit quod commissa manere, et obligat ... pacto prorogationis non est sublata ... mora ... commissa poena recte petitur: immo si ante moram prorogatio termini facta fuit manet stipulatio ... ut ante erat; quia prorogatio non mutat praecedentem causam obligationis fit ... omnibus suis qualitatibus l. ... n. 13. ff. ... ff. locati, l. ... 9. C. ... dicentes ... Cumanus ... n. ... in summa tota ... versatur in iuris apicibus ... fuit ... et ... iuris scrutator, ut recte ... Vestmanthus ... n. 1 ... Sensus itaque est quod mora commissa prorogatio ... ipso iure poena ... sed ... effectu ... lapso secundo termino ... ante moram vero facta prorogatio extendit tempus, et nihil mutat ... praecedentis obligationis =

l. 36. itaque quod obligatio ... Repeatur ... ... pro ... fisci, ... capite ... 115. n. ...

satio procedere non habet die pro fixo stati faciendus et

ne in poenam incidamus. Contrariam partem obstat Di-
lemma, et lacitrum tex. in l. ita stipulatus. 115. hoc tit.
ubi quaeris est tamen prima stipulatio et poenalis si de com-
mittatur. Species est. Ita stipulatus sum: promittis mihi te
sistere certo in loco velutis Stichi nisi steteris,
promittis centum poenae nomine, in qua stipulat. dies om-
missus fuit per errore, quod non prefiximus diem, intra quam
sisteres, Papinianus respondet sine facta esse stipulatio, ut
inutile, ut per Aluiari recte intelligunt post alios Don.
n. 1. Bifanius n. 3. quod satis demonstrant exempla
a Papiniano subiecta. velut si numus, et triticum sti-
puletur, non adiecta summa, quo casu inutilis est, elusioni
stipulatio, quod satisfaceret minimum praestando l. triticum. 94.
h. tit. ubi extat magistralis exceptio non in ille quantitate
et qualitate generis promissi dicet ex praecedenti trac-
tatu inter contrahentes habito, quia tractatus praecedentes for-
mant contractus, et certos illos faciunt l. stipulatio. 134. §.
1. h. tit. Hec exceptio explicat multa iura testimonia
dotis non permissio facta ab extraneo non designato certa
quantitate inutilis est l. 1. C. de dotis promiss. quod si fiat a
Socero qui obligatur dotandi filiam habet l. capite. 9.
de iure dotium. quamvis absoluta, et indefinita
sit reducitur ad certam quantitatem, ut valeat, ex qu-
antitate patrimonii Soceri, et ex qualitate, et indigentia
generis l. vol. §. utramque C. de dotis promiss. l. 3. pro . 69 §.
gener. de iure dotium, sic similiter legatis quantitatis sine certa
diffinitione relictis, ad tutelam vel et ad alios effectus reducuntur ad
certitudinem pensatis patrimonio testatoris, et necessitate creditoris
quod legatum l. quid. 30. de leg. 2. itemque in legato annuo dicitur quod taxatur
et ex quantitate, quam testator praestare solebat, et ex dignitate le-
gatarii, l. Mela et Titius de alimentis leg. imo si maritus uxori
triticum et aliam legaverit factore matrimonii receptus fuit
ut intelligatur legatum totum triticum, quod testator reliquerit l. qui
). de tritico, vino, et oleo leg. Cetero modo legatum nunc non
designata quantitate et loco inutile est l. quinterum

29. §. 1.

Leg. 1. [illegible] legatus domus. l. si domus. 71. eod. tt. Ceterum si aliquas domos testator reliquerit intelligitur legatus una ex eis [illegible] l. 71. q. et ita ad stipulatus fuit, in qua si debitor promittat fundum [illegible] hominem, non absolute, sed ex eis quos habet valet, quia stipulatio quamuis ab initio non [illegible] corpore quod relinquitur eligendum debitori [illegible] l. obiaius [illegible] §. 1. [illegible] ex pluribus 106. h. tt. quae omnia latius prosequitur Franciscus Vigiacus j. d. l. 15. ex nro. 17. Et haec de 1.o exemplo stipulationis omnino incertae, et [illegible] sequens inutilis aliud exemplum e superiori doctrine [illegible], si stipulatus fuero domum fabricare non demonstrato loco inutilis stipulatio est. l. 2. §. [illegible] insulam. 5. Aes quod certolo [illegible] l. qui insulam. 95. h. tt. quia potest debitor velle fabricare domum, [illegible], et quidem minimus, [illegible], ex quo nulla utilitas resultet creditori. Inutilis autem stipulatio est [illegible] nulla utilitas impetrari d. l. 95. iuncta l. si ita. 95. §. 1. h. tt. [illegible] contrarij [illegible] l. stipulatio. 38. §. [illegible] q. 21. l. insulam. 84. h. tt. [illegible] sequuntur exemplo [illegible] stipulationum [illegible] insulam fieri stipulatur, ut [illegible] monet [illegible] Franciscus Vigiacus j. d. l. 84. [illegible] primo [illegible] locis non agunt dicti principaliter de hac quaestione utrum valeat stipulatio insulam fabricari non demonstrato loco sed de alijs, idcirco supponendi sunt termini habiles nempe demonstratus fuisse locus et omnia rei de partes, ut locus sit quaestionibus, quas tractat, sed quatenus stipulatio non demonstratis finibus rei inutilis sit [illegible] ultimae morientium dispositiones ea obtinentur [illegible] ullo modo certi fieri. l. [illegible] pater. 75. §. ult. de leg. 2. l. in [illegible] 17. [illegible] [illegible] l. [illegible] C. [illegible] quod interest testatoris, ut eius voluntas sustineatur. l. [illegible] 16. [illegible] simili [illegible] ad S. C. Treb. [illegible] j. d. l. 115. nro. 9. =

Ex his apparet stipulationem te [illegible] tali loco non [illegible] die [illegible], Propter errorem [illegible] falsi suppositi nro. 33. valere stipulationem opus [illegible] designato die, et consequenter debere [illegible] promissorem opus [illegible] sit inutilis stipulatio =

No. 37.

De Reis.

Verus in hac q.e falli'us est solutio, qui ut ipse Papinianus innuit dies per errorem ommissus fuit, tarachabat enim contrahentes de praefiniendo certo die, non tamen de eo antea gessisse expresse. Quod ita supponendum est, ut excusemus antiquiores quos acrior es nomi taxat Raphael Cumanus. Dies itaque per errorem ommiserunt, tunc invalet stipulatio ex defectu consensus, quia nihil tam contrarium est consensui quam error l. nihil 116. de R. I. l. si per errorem 15. de iurisdict. l. 2. de iudicijs, et cum nulla fit stipulatio prima nulla etiam erit poenalis ut notat ... n. 15. Caeterum si dies non fuit ommissus per errorem, sed potius de illo praefiniendo contrahentes antea cogitarunt, et sine die concepta fuit conventio, ut se sisteret reus, cum primus posset valet prima stipulatio. Sed in hoc ultimo casu non prius poena committitur quam declaratus sit per iudicem reus non potuisse, quia tacite intelligitur ommissus eius arbitrio, ut se sisteret, cum primus posset. Ita supponunt Accursius in d. l. 115. verbo certo die Bartolus n. 1. ... ga ex n. 8. Alciatus qui effectu non discernit ex n. 3. et lib. 1. paradoxorum cap. 20. Cuiacius in recitationibus prioribus et lib. 2. quaest. Papiniani ad eandem legem Donelus ibi. et n. 1. Gifanius n. 3. Opponit Accursius textum in l. de die 8. qui satisdare cogantur ubi si ommittatur dies in stipulatione iudicio sisti iudex statuit illum. Sed respondetur illa verba si non conveniat significare dissensum litigantium, qui discordabant in praefiendo die ad ... iudicialem, tunc debebat iudex interponere diem praefigere, et illos concordare: at dicta lex 115. loquitur de stipulatione in qua et ... in qua dies per errorem ommissus fuit nec in ... ulla partes iudicij ita Cuiacius lib. 22. obser. cap. 26. et lib. 19. Pauli ad edictum in d. l. 8. Donelus in d. l. 115. n. 7. Gifanius n. 8. Opponit ... textum in l. si finita 15. in princ. et § 1. de damno infecto, ubi licet dies in cavendum ommittatur per errorem suppletur a praetore. Sed ... caut. de damno infecto habere dies solemnes et praefixos ex iurisdictione praetoris; quare parum refert si a partibus ommittatur Cuiacius in d. l. 115. ubi Donelus n. 6. Gifanius n. 7. facit doctrina Fabri in rational. ad d. l. 8.

Constat ergo dies

Explicatur l. de die 8. qui satisd. cog.

l. 15. in princ. et § 1. de damno infecto

N.° 38

heiung

[illegible] te sibi [illegible], et [illegible] die te [illegible] quis veniri [illegible] certi die te sibi posse. si hoc ut dixi [illegible] tes [illegible]. Ex [illegible] § 1. eiusdem legis infert Papinianus [illegible] dicendum esse si aliud [illegible] factum negativum promissum fuit veluti si in capitolium non ascenderis poenam [illegible] [illegible] non [illegible] committi poena, [illegible] certum sit te non posse in capitolium ascendere, [illegible] perinde e [illegible] [illegible] [illegible], ac [illegible], [illegible] [illegible] potestate e facere [illegible] tempus [illegible] arbitrio tuo omissum e docet Cujatius to. 1 observ. cap. 32. et in d. l. 115. Donellus [illegible] [illegible] [illegible] § ul. h. t. Antonius faber to. 2. [illegible] cap. 16. [illegible] to. 1. Select. cap. 21. no. 9 et 10. Conanus to. 6. [illegible] cap. 3. et no. [illegible]. que explicatio fuit Accursii d. l. 115. [illegible] non posse, et aliorum veterum quos [illegible] non est opus =

Sequitur §. N.o 39. [illegible]

[illegible] 2. eiusdem legis in quo obscure tractat Papinianus an idem dicendum sit de alliis conditionibus que non in faciendo sed in dando consistunt, veluti si ita concepta fuit stipulatio si Pamphilum non dederis centum dare [illegible]? quod [illegible] [illegible], fert [illegible] alia Pegasi, Sabini alia. Pegasus nullam differentiam constituebat inter utramque speciem conditionis negativae, ideoque existimabat non prius poenam committi, quam [illegible] Pamphilus posse dari [illegible] morte, [illegible] alio casu [illegible]. Sabinus [illegible] putabat committi poenam simul [illegible] potuisse Pamphilum dare nec dederit. [illegible] aliud vestigium observavit Cujatius in l. [illegible] 14. h. t. [illegible] Pegasi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] facere intra certum tempus veluti [illegible] [illegible] tempore elapso non tenetur. l. veluti 27. § 1. l. [illegible] 99. § ul. h. t. [illegible] sine [illegible] finito temporis [illegible] tenebitur, [illegible] nullum tempus superfuerit [illegible] possit dari. Sabinus rationem habebat ad voluntatem contrahentis, quasi ista verba si Pamphilum non dederis, significent [illegible] [illegible] primum potuit: [illegible] [illegible] authoritate [illegible] [illegible] [illegible] legum, quippe si ita [illegible]

D. Flores.

dixerit Stichum si non dederis centum dabis. Stichus & primus
si impossibilis fuit peris tenere ad centum l. & sine. 19. l. si pene. & quod
dies legati cedat. potuit etiam in aliis exemplis & in si illum
non dederis mihi dabis. venit conditio si expectari debeat
venire, nec prius ... l. si filius. 9. h. tit. ex l. fidejus-
sor. 16. §. ult. de fideiuss. ubi si fideiussor acceptus fuit ...
ius 40. qui accepit non solueris non spectari, qui diu uiuat, sed
uenit casus fideiussionis & primus interpellatur qui soluit. de
nici ex. l. liberis. 17. §. 4. de manum. test. ubi libertas in
relicta, si Stichus in Capitolium non ascenderit liber esto.
statis competit, si & primus potuit in Capitolium ascendere non
ascendit. =

Lectio 40.
Distinctio
a Papiniano
excogitata.

Inter has secun-
das sententias iudicium promittit Papinianus
in secundo itaque dum exponit casus quos potest sub-
sumi opinio Sabini, indicat in ceteris recipiendam
esse sententiam Pegasi, ut tenet communis opi-
nio aduersus Alciatum lib. 1. paradoxorum. c. 11.
docet ergo admittendam esse sententiam Sabini,
si prior intentio dandi Stichum incipiat ab
obligatione ita: promittis Stichum dare si Sti-
chum non dederis promittis poenam? tunc enim si
expectauit interpelationem deberi poena, et qui-
dem presenti die, ut accidit in omnibus obli-
gationibus puris. §. omnis. institutionum hoc
titulo. Ceterum si prima intentio sub condi-
tione comprehensa fuit, non sub obligatione
ita. Si Stichum non dederis poenam dabis?
non debetur poena donec Stichus omnino
dari non potest, quia quod ponitur sub
conditione potest solui sed non debetur, nec
potest peti l. si quis octauam ff. si quis omis-
sa causa testamenti lege. obligationum
esse quatuor causae ff. ... §. Si ita sti-
pulatus sim ante. ff. de obligationibus et act.

Pa

[illegible] qui non possit moram [illegible] facere, cum nulla est mora [illegible] nulla [illegible] cit. Jas[on] in l. n.° 31. et ter [illegible] alia ratio satisfa-
ciens, quod in hoc postremo casu una est stipulatio [illegible] sub
[illegible]: et quamdiu non deficit non [illegible] conditio obligationis
[illegible] in d. l. 115. [illegible] 4. [illegible] ad fin. [illegible] spondes, et post
[illegible] Ripa n.° 1. et 2. Menochius de arbitrariis casu 198.
ex n.° 2. et ex n.° 16. Non obstat principium [illegible] [illegible] in quo promissio
se sistendi incepit ab obligatione, reus quippe spondendo se sistere, et
nihil omnino habet [illegible] [illegible] omne tempus [illegible] ut respondent
Cujacius, et Ripa n.° 1. Donellus n.° 5. hoc [illegible] ex eo [illegible] homines egerunt,
ut promissor se sisteret quod [illegible] [illegible] non egissent, statim se sistere deberet.

N.° 41.

Nec obstat

quae quasi [illegible] Sabinus considerabat, imprimis non obstat exemplum ge-
neris legati, quod si testator dixerit heres meus genus dato, si genus
non dederis certum dato, non [illegible] aliud purum se generis, quod statim
dandum est; et [illegible] hae species duplici [illegible] obligationi ung locum
habet [illegible] Sabini: Cujacius [illegible] incepit ita: si genus non dederis [illegible]
statim genus dandum est, [illegible] quantitas debeatur cujus [illegible] est obligatio.
et hoc [illegible] natura rei, ut inquit Quintus Mutius, [illegible] genus de facili potest
dari; et [illegible] exactius implementum voluntatis testatoris, [illegible] non liberi
voluisse [illegible] facultatem heredi, ut in tantum temporis [illegible] legatum;
Ripa n.° 23. Menochius ubi supra ex n.° 19. et 2. [illegible] non debuit ar-
guere Sabinus [illegible] stipulationes, [illegible] speciale sit in legatis docuit quo-
[illegible] [illegible] spondes [illegible] fine. [illegible] eodem modo respondet ad exem-
plum de libertate, [illegible] speciale [illegible], ut latius explicant Ripa
n.° 26. et 27. Donellus n.° 7. [illegible] sed et [illegible] 4. 5. [illegible]
obstat [illegible] d. l. si [illegible] 9. h. tit. quod illa stipulatio [illegible] non de-
deris mihi dabis? facit [illegible] quasi [illegible] solutionis causa;
[illegible] ut et debeatur, sed ut illi solui possit: adiecto autem solui non po-
test postquam litem [illegible] creditor l. fideiussor 26. in [illegible] de fideius.
[illegible] l. ex duobus 26. de duobus reis ita subtiliter Ripa n.° 29. vers.
circa. facit quoque doctrina [illegible] Valentis [illegible] 2. illustris tractans
[illegible] 4. 5. ex n.° 2. [illegible] explicat [illegible] l. qui res 98. § 5. stipulatus de soluti-
onibus. quod [illegible] opportet obligationis etiam [illegible] quaesita fuisse, [illegible] et
ipse sibi stipulatus fuit, ut ueram petere posset; [illegible] [illegible]

ipse

De legato generis.

Explicat l. 9. h. tit.

ipse e dy dicit occupantis melior est ordo; postea reper. dolri est recte mihi promissum fuisse subdit si alteri non dedisti; uni itaque solvendum est, et solvit uni factor liberatur ab utroque; quasi correi credendi, ut loquuntur, ubi proxime, et Antonius Faber lib. 11. dicit. cap. 18. correus credendi, qui occupat iudicium tollit alterius; sed ea actio l. 2. de duobus reis l. si reus 31. §. 1. de novat. l. et iusiurandum 13. §. ult. de accept. l. si pluribus 16. cod. ita quoque tollit debitori facultatem solvendi alteri. Nec in ipso Bartolus nº 3. sensuit, Pancirolus lib. 3. variarum cap. 11. quia illa ditio si Titio non dederit, intelligitur et primus possit; nec collata fuit in tempus, quo debitor elegisset; ratio praesentaneo; quia Titius purus praesentem actionem habebat; siquidem sibi stipulatus erat; quod statim excutere debuit debitorem, in cuius potestate non fuit pro die quo solvere hoc vel illo tempore. Igitur et primus non dedit, verum Titio non dedisse, et sic in ipso actu instituendi iudicium pro verificatione actio, ut notat Cuiacius ad d. l. 9. et alii communiter sententia quia non reddant. Ex qua doctrina facile dissolvitur postrema difficultas petita ex d. l. fideiussor. 16. §. ult. de fideius. quia fideiussor qui pro alio intercedit, suggerit illum obligatum; quod licet dictio est si reus non solverit non habet laxamentum temporis pro omni vita, sed significat si non solverit, et primus possit, id est interpellatus iudicio, quod potest interpellari. Ripa ad d. l. 115. nº 50. Donellus lib. 15. comment. cap. 12. aggrediens in ratione dicentis.

Sed quamvis Papinianus ad. vers. itaque approbaverit Sabini sub eo facta distinctione, an prima intentio incepisset ab obligatione aut additione; non ita intrepide approbavit, sed aliam adhaerens in illa tamen specie in qua fuit clausula rato manente pacto vel promissus fuit Stichus. Et poenas censuit praeter omnia; Stichus pro primus est dandus, ne poenas committat de qua clausula dixi nº 7. Quis est veletarius verus sensus huius versiculi secundum omnes antiquiores qui non viderunt praecessisse Merillius lib. 1. posteriorum observationum cap. 27. Postea tamen

Ne

Explicari l. 16. §. ult. de fideius.

Nº 42.

nauderetur tamen rei fieri praedictis opinionis [illegible] solo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicendum est, [illegible] est inter [illegible]
[illegible] [illegible] solutio sola poena liberatur. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fuit solutus ([illegible] [illegible] Papinianus)
[illegible] [illegible] [illegible] petitur; [illegible] [illegible] ut sola poena
peteretur, et exigi poterat, n. solutus; [illegible] in eo [illegible] poterat mora
[illegible], ut [illegible] dixi, sed habet elegantem rationem [illegible] illa poena
fit quasi novatio: obligatio n. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], transfunditur in obligationem poenae, [illegible] [illegible] [illegible] fuit;
[illegible] statim natura fuit ex [illegible] obligatio: [illegible] accidens i.e.
[illegible] specialis [illegible], transfunditur [illegible] obligatio secunda [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] apta est [illegible] mora [illegible], et relinquere
obligatum debitore ad praestandum [illegible] [illegible] [illegible]. Quare
credendum est Sabinus, [illegible] solutus [illegible] fuit quamvis
illa obligatio [illegible] [illegible] tamen [illegible] [illegible] a [illegible]
[illegible], ut ego explico.

Vidimus [illegible] N.° 43.

tempore debitor praestare debeat ne in poenam incidat; superest
ut videamus [illegible], et quomodo praestandum sit, ut poena evitetur?
illa vero tenenda est, donec pecunia sit soluta, [illegible] res, [illegible] fac-
tum [illegible] prima intentio [illegible] fuit poena [illegible], et crescere
[illegible] singulos dies, [illegible] menses [illegible] [illegible] l. [illegible] stipulatio 90.
[illegible] Ex [illegible] [illegible] [illegible] poenam quamvis [illegible] impleat
debitor [illegible] prima intentio [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] parti sue respondet, [illegible] nihil [illegible] ad poenam evitandam
[illegible] [illegible] solvere, ut dicitur [illegible] l. [illegible] 25. [illegible] [illegible]
familiae erciscundae: verum [illegible] est solutus, nisi [illegible] [illegible]
[illegible] solitam, l. [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] l. stipulationis. [illegible] [illegible] l. in executione 85. [illegible] 6.
[illegible] [illegible] solet opponi [illegible] l. 4. [illegible] Cato [illegible]
[illegible] fuit [illegible] [illegible] [illegible] dividuum, [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] haberi, et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] habuerunt, et [illegible] [illegible] poena [illegible]
[illegible], facta que incipiunt [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] poena. [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] obligationem [illegible] [illegible] debitore [illegible].

Obligatio poenae [illegible] [illegible] individua est.

Explicatur l. 4. § Cato [illegible]

Dor Veres

ita habent, idest, quod implet tota sua obligatio ... et quod venit ... tantum obligatio ... venit: ... Hin individuis § 3. ex n. 41. Et obligatio dandi unam ... creditoris plures quare ... debitoris nunquam ... dici ... plena, ... minima portio ... Ricchardus in tractatu de individuis §. 13. ... Valenti ... cap. 6. magnus ... Ramos ... 4. ... Valenzuela ... tractatu secundo ... ex n. 381. Bartolo ... Caymus ... interpretationis iuris ... cap. 50. ex n. 107.

Veres ... faciendi obligationibus ... succedat poena loco eius ... interest, ut notant ... §. ... Cato n. 35. ... Donellus, et Duarenus ... n. 108. ideo ... magis solet attendi aequitas, ... quia ... negatio ... res ... interesse creditoris ... sicut ... ut explicant ... authores, quamvis aliter ... antiquiores ... 10. ... ex n. 162. ... ansa ... Pontifex ... de poenis ad statuendum generaliter poenam ... tantum respectu partis obligationis, quae impleta non fuit, ut minus puniatur qui ... implevit, quam qui omnino non implevit ... minus ... recepit ... qui nihil recepit. Quae ... expositio ... et quamvis Barbosa in collectaneis, et Richardus de tractatu de individuis n. 229. ... recedant ... differentia ... inter doctrinam communem, et ... iure ... ideo ... moderasse poenam ... creditor ... debiti fuisset ... iure civili ... secundum quam ... poena ... obligatio =

^ Creditoris

Novi e Canonico

Principium .6.

Poenalis stipulationis reducit ad certam quantitatem quod in se erat incertum, et quid in foro vertatur, et ... circa stipulationem poenalem.

N.o 44.

Hoc principium
spectat ad finem et utilitatem stipulationis poenalis ponitur .n. ple-
rumque ad acuendam diligentiam promissoris dixi prin. 3.
alioquin promissor ... certificandi quod interest si ... inventio im-
... quia promissit facere ... possit ... ad factum compelli
sed obligatio ... ad interesse ut dixi n. 9. id vero sine re
incertum est, ... pendet ex diversis circumstantiis damni accepti,
aut lucri intercepti l. cum ... communium l. ... 27. §. ult. de
receptis, ... l. ait lex 23. et seqq. ad l. aquil. l. ... 112.
§. 4. h. tt. l. commissa 13. ratam haberi l. ut. de ... stipulat.
et actori incumbit onus probandi, quod amisit et lucrari desiit.
ex debitoris mora quod unusquisque debet fundare intentionem suam l.
Actor. C. l. 2. ff. de probat. mox index omnibus pensatis taxat
interesse ... l. un. C. de sententiis quae pro eo quod interest ... rei in-
certa et ... nec certum ... ut alias dicitur ...
mora 32. de usuris nempe quod pendet ex facto, et probationibus
liquidare quatenus cuiusque interest l. quatenus de R. I. quae ... necnon
dificultates probationum subeat actor, optimum consilium est factum
stipulamur in defectum poenam stipulari, i.e. certam quantitatem
pecuniae §. ult. ... h. tt. l. ut. de ... stip. iuncta l. ... 71.
ll. ... 122. §. flavius et §. ult. h. tt.: quod efficitur, ut quod incertum
erat interesse, fiat certum ratione poenae l. si poena 68. l. ... 81.
l. continuus 137. §. si ut aliquid 7. h. tt.; quod poena adiecta in ...
... creditoris interest ... non interest, sed quia poena promissa
fuit l. stipulatio 38. §. alteri h. tt. ... DD. ... l. 68.
... §. ult. ... l. si quis 135. §. Seia ... 7. h. tt.

Quaestio d. cap. 50 n.° 108. Lectardus de usuris d. 72. n.° 1. ... 105 et tom. 7. quaest. Pap. ... si venditor 6. et ...
servus exportandus, novissime Roman Valeron tom. singular.
animadversionum cap. 3. Quae notant differentiam inter pacta, et stipulationes poenales quoad hanc quaestionem.

N.° 45.

Quarenus hodie permittantur poena conventionalis =

Verum hic quaestio mea certissima est inducunt nos in magna controversia scitu caeterum utiliore, quatenus moribus Christianis, et usu nostro forensi permissa sit poena conventionalis? In hac investigatione primo sciendum est apud Romanos variis legibus positum fuisse modum usurarum ex foenore colligendis. Primo lege duodecim tabularum unciarium foenus constitutum fuit, id est usura singulis mensibus pro centum, Tacitus tom. 6. Annalium. Quae deinde anno ab urbe condita 369. repetitus fuit lege Duilia Menenia ... Livius tom. 7. postea anno ... lege Senucia redactum fuit ad semiuncias, id est dimidias ... tom. 7. ... Tacitus d. tom. 6. Deinde invenitur alia lex Marci Luculli, quae tulit in provinciam Asiae teste Plutarco in eius vita, ut usurae non possent excrescere supra sortem, acceptam quae Romae fuisse facile credo ex Tacito ... me, ubi de Tiberio loquens narrat voluisse egestati debitoris dispositis per mensas nummis, et facta copia mutuandi sine usuris per triennium, si debitor populo in duplum fidei caverit: fidei caverit est hypothecas prediorum supponere in duplum, id est pro sorte, et pro altero tanto usurarum nomine; quod inde non poterant excedere usurae, suadetur ex l. si non sortem. 26. §. 1. de condictione indebiti, et ex Paulo tom. 2. sententiarum. tit. 14. §. 2. cum ibi exponitur veteris interpretis Aniani secretarii Alarici Regis Gotorum, quem etiam sequutus fuit Cujacius in paratitlis ad titulum C. de usuris, et tom. 4. observationum cap. 38. et tom. 3. responsorum Papiniani, in l. 4. §. 1. de nautico foenore, Retardus in lege non debet. 84. §. in re obscura de R. I.

Quamvis aliter idem Cujacius in notis ad Paulum, et ... Papiniani in l. 1. de usuris. Quae lex ita accepta fuit ... Antonini in l. usurae. 10. C. de usuris, et ... in l. ...

...

exercentes, et [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] exercere, [illegible] sint [illegible], [illegible] Budeus ad tit. [illegible] [illegible] in fine. Sed Iustinianus [illegible] 121. 138. et 160. [illegible] [illegible] Antonii [illegible] nullo modo [illegible] excederent [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lege scilicet [illegible] [illegible] Cicero lib. 5. epist. ad Atticum. Quid sit [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Annalium Taciti annotat. 53. [illegible], [illegible] Cujacius [illegible] [illegible] [illegible] intelligi. [illegible] [illegible], sumere pecuniam sub usuris, et [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] pecuniam, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Suetonius in Augusto cap. 39. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fenore [illegible]. [illegible] facere versuram, quem notasse sufficiat [illegible] modo fenoris, [illegible] Cujacius [illegible] [illegible] [illegible] 20. et Gifanius [illegible] 26. §. 1. C. de usuris. [illegible] [illegible] placuit 29. ff. eod. tit. Franciscus Balduinus ad leges [illegible] 6. cap. 23. Petrus Gregorius [illegible] [illegible] Canonici lib. 3. tit. 5. cap. 1. Alexander ab Alexandro, et [illegible] [illegible] lib. 1. dierum genialium cap. 7. Antonius Augustinus [illegible] [illegible] Romani [illegible] Duilia, et Genucia. Ioannes Rosinus lib. 8. antiquitates cap. ol. [illegible] sub lege decemviralis. 60. =

Usurae, quae ex fenore reddigebantur dicebantur lucratoriae, aliae [illegible], [illegible] ex contractibus commutativis [illegible] damni accepti aut lucri intercepti dicuntur satisfactoriae, seu compensatoriae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] curavit §. C. [illegible] [illegible] [illegible] multos [illegible] Barbosa. Adendi Valenzuela [illegible] 198. artic. 1. et tot. [illegible] [illegible] cap 14. ex num. 16. Diana [illegible] resolutionis moralis tractatu [illegible] resolut. 14. Farinacius in novissimo [illegible] [illegible] [illegible] 35. [illegible] [illegible] 7. art. 9. [illegible] 17. ex num. 33. [illegible] de usuris [illegible] 9. et seqq. Usurae lucratoriae omnino [illegible],

[illegible]

46.

Differentia Usurarum =

naali, et ecclesiastico prohibitur. Exodi cap. 22. Deuteronomij cap. 23. Ezechielis cap. 18. Lucae cap. 6. et apud Gratianum plures patrum testimonia, cau. 14 q. 3. et quatuor sequentibus et in titulis de decretalium sexti, et clementinarum, de usuris; et Aristoteles qui libro 1. politicorum cap. 7. fundamento esse contra dictamen rationis naturalis; ita sentientes omnia senserunt apud Alexandrum, et Aquinas, et adductos. Laurentius Deiectione in novissimo tractatu vitae humanae ubi usura titulo. et nicorum se condemnat usuras. Felix Martinus novissime et paralelis seu triplicis iuris colat libro 1. cap. 153. Leotardus de usuris quaestione 2. fere per totam maxime ex numero 25. Compensatione autem sustinentur iusta compensatione lucri cessantis, aut damni emergentis; impuque n. videtur, ut alter utatur re mea vendita, ego vero careat pretio, quo possem emere fundum, aut annuos redditus: idem dicitur de retentione dotis, legati, et similium Cobarrubias libro 3. variarum cap. 1. et duobus sequentibus. Azor. 3. parte inst. moralium libro 5. cap. 1. quas licitas facit legis approbatio, et praedicta recompensandi ratio. ut docet Petrus Gregorius libro 22. Syntagm. cap. 3. numero 23. et 24. taxatio illarum varia fuit in civili ex legibus, aut consuetudine regionis, d. l. 1. de usuris. Hodie apud nos ratum legitimum interesse, ad quinque pro centum reducuntur, quod est pretium annuorum redditum ex doctrina Cobarrubiae ubi proxime, et Rodriguez de annuis redditibus libro 3. fere per totum maxime q. 7.

Quid sit impensis foenus iterum dicatur quid sit

Num. 47.

Ex differentia iuris romani quod usuras permissit, et iuris divinis quod eas prohibuit, nascitur alia; videlicet romano more non omne foenus dici improbum, sed quod excedit taxam a lege factam, quae extat in l. eos. 26. C. de usuris; ita appellatur in l. improbum C. ex quibus causis infamia irrogatur. Sed apud nos improbum foenus reputatur, quod mere lucratorium sit, et non compensatiuum damni accepti, aut lucri intercepti notant. Azor d. libro 5. cap. 2. Cobarrubias d. libro 3. cap. 1. numero 3. Leotardus de usuris quaestione 4. Bayiam 2. tomo catenae moralis libro 5. quaestione 17. articulo 3. et sequentibus. Omne n. lucrum quod ex alio ocasione captatur

tan inhonestus est, quamuis petatur poena nomine cap. sug. q. d. poenis conuentionalis in vsuras reputatur, quae sorti accedit quomodolibet cap. plerisque. 14. q. 4. Ex quo iure Romano si superbiat census [illegible] aut quantitatis, poena apponebatur nullius momenti erat, inquamuis excederet legitimum modum vsurarum, quia pacto conuentionis non poterat immutari taxationis vsurarum a lege facta l. Iulianus 13. § idem 26. de act. empt. l. placuit 29. l. pactum 44. ff. l. eos quos 15. et seq. C. de usuris, ad quae consumpta fuit l. 10. tit. 11. p. 5. in rebus ex sui natura non improductiuis, veluti serui, equi, et similes, quae fructus non habent, nec possunt venire, nec etiam subesse fraude usurarum, ut viderat Castrensis in d. l. 15. num. 3. et poena conuentionalis crescere potest statim ad placitum contrahentium, et multo magis si agnoscatur quod eligat facere exactionem ratione l. ff. inoffic. 37. C. de transact. l. lucius 47. de act. empti. Quae distinctio sufficiens est, necnon, et necessarie, quas excogitant Bartolus in l. quae stipulatio 90. h. tit. Alexander in l. stipulatio 38. § alter ... Castrensis, et Salicetus in d. l. 3. ... et antiquiores, quorum opiniones secuta fuit d. l. septima, ut notat ibi Gregorius glo. 2. et 3. Rodriguez de annuis redditibus tit. 3. q. 5. ex num. 4. et aliis Barbosa d. cap. sug. de poenis num. 7. et 8. quod ad quod inuenimus in l. cetera. 40. de reb. creditis, et de pecunia q. l. 1. l. eiusdem 17. de usuris. l. et stipulata 18. h. tit. vsuras ... poenas non soluturas ... debemus intelligere usque ad in ludo in legitimo modo vsurarum, alioquin poenas non sustineretur, ut aliter supponent Donellus et alii nominatim in d. l. stipulatio 90. h. tit.

Poena sine interesse creditoris est iniusta quibusdam.

Illa cum distinctio in iure Romano recipienda quae Castrensi, Cujacio, et Antonio Fabro in l. lucius 47. de act. empt. et eorum Cujacio in d. l. Iuliano 13. § idem Papinianus 26. si poena apponatur in tempus lucri causa, quae iungitur usuris, potest excedere legitimum modum vsurarum quae potius iungitur debitoris, quam lucris creditoris expletur. Unde, etiamsi, et poena timetur in expletis d. l. 47. et d. l. 37. C. de transact. poena apponitur sicut quae placitis transactionis [illegible] et l. Iunius 23. § 1. de pet. hered. poena et l. sciendum 52. de euictionibus ... seruitus tardius soluti, quae praestantur habet expressam poenam et in canonico obseruatur

N. 48

Nisi pecuniam in poena usufideiussor.

crimine, vel crimine falsi, qui litteras beneficij falsas redarguere vult admittitur ad vitandas falsitatis, Bartolus dicit obstringitur sub poena amissionis beneficij si probare defecerit, cuius similis habetur in cap. dilectus 30 de electione implenda est cum mitigatione de qua adderem Ludovicus Vitalis tomo 1. q. 9.: Et redeuntes ex schismate ad unitatem ecclesiae permittere se perpetuo in ea permansuros sub poena amissionis dignitatis, anathematis, et futuri in forma iuramenti fidelitatis, quam ex D. Gregorio magno refert Gracianus in cap. quoties. 9. 1. q. 7. tradunt speciem et Cironio ad titulum de iureiurando reducendum in titulo in cap. ego Berengarius. 42. de consecratione dist. 2. et in cap. ... Sunt itaque poenae conventionales aliae punitoriae perfidiae, aliae aestimatoriae legitimi interesse. Ultra quas lucratoriae, et satisfactoriae aliquid habent commune cum usuris, et aliquando decipiunt, aliquando ... , ut ... in ... earum fraudes, ut dixi. Illae tolerantur utroque iure, quia omnino diversam rationem ab usuris habent = Ex quibus facile possumus censere de duabus opinionibus communibus inter se contrarijs; quarum una docet attento iure canonico, et moribus Christianorum poenam conventionalem substineri, et exigi posse ultra interesse creditoris. Ita Baldus, Castrensis, et Salicetus in d. l. et aleas. 15. C. de usuris. Petrus Gregorius partitionum iuris canonici tomo 3. titulo 2. cap. 5. Siluester in summa verbo usura. 1. n. 28. Cobarrubias, qui tamen suppositive loquitur de matrimonio 2. parte cap. 6. § 8. n. 14. Nabarrus in manuali latino cap. 17. n. 25. Guttierrez secundus rigore disputationis tomo 2. canonicarum cap. 20. n. 7. et 11. Barbosa in d. cap. ... de poenis ex n. 3. Pater Molina, qui tuto huic opinioni accedit de iust. et iure tomo 1. tractatu 2. disp. 97. per totam. Pater Sanchez tomo 1. de matrimonio disp. 31. Aegidius Vaseus in floribus theologiae practicae verbo poena n. 8. et verbo usura. 4. n. 1. et 2. Alia docet poenam non posse exigi nisi quatenus interest creditoris impletus non fuisse primus intentionis: hanc ut praxi receptam, et supremorum tribunalium decisionibus approbatam dicit quod de aequitate, defendunt post antiquiores Gutier-

rez

N.° 49.
Hodie poenam non potest excedere verum interesse creditoris. =

... mores

rez de iuram.to confirmatorio 1. p. q. 36. n.o 10, et d.
to 2. canonicarum q. 20. n.o 4. et 5. Nunez de auenda-
no in dictionario verbo poena conuentional. Richard.
in § ul. h.t. n.o 5. Sarmiento to. 3. select. q. 6. n.o 10.
Inter videntur dissentire Pator Sanchez d. disp. 37. n.o 4.
Antonius Faber in Codice definitionum Sabaudie, h. n.o to.
definit. 9. et 12. Ioannes Garcia de expensis q. 9. n.o
63. Rodriguez de annuis redditibus to. 3. q. 5. ex n.o 10. Car-
ual. de iustitia 1. tomo. to. 3. disput. 3. n.o 2. Leotardus
de usuris q. 38. ex n.o 8. facile tamen componuntur isti due
non est [illegible] intelligitur ut ipsi autores loquuntur, quando animo in-
iuste lucrandi poena apponitur, sed in poenam perfidie, aut tar-
ditatis euitandae, citra dolum ullo usurario animo, sed quia in
in practica difficile est scrutari contrahentium animos merito obtinuit
nulla manente ultra interesse exigi posse; turpe n. lucrum regulariter
hoc solo pretextu exigitur: quod et Papinianus ipse agnouit, quamvis ca-
[illegible] firmiter de poena conuentionali agens in l. Si venditor 6. § 1.
de eruis exportandis ut animaduertunt Cujatius to. 2. quest. Papini-
ani, et Antonius Faber in ratio. ad eadem leges Balduinus in l. pac-
to, quod poena. C. de pactis in pri.o =

N.o 50

Creditor de-
bet probare.

Sed ut coronide
ut foro, et praxi indulgeamus inuestigandum est hac postrema
opinione retenta, ad quem spectet onus probandi; an ad creditorem mu-
a interesse; an ad debitorem nihil interesse creditoris: ille ad ge-
tendum, hic ad euitandum poenam, et quod indistincte loquendo, qu-
amuis poena adiecta sit onus probandi interesse spectat ad credi-
torem: quia poene non sustineantur in plus, quam in quantum interest, nisi
hoc probatum sit deficit fundamentum intentionis, quod probare intendit
agendo l. 2. ff. 1. actor C. de probat. immo licet in contractu de loco sit
super taxando interesse standum est iuram.to actoris, et poena
sine taxatione adiecta sit, et iurauerit debitor usque ad taxa-
tionem nihilominus non statur iuram.to creditoris, nec declarationi a
reo iurate in succedenti statu, nisi actor probet quod sua interest. Ratio
est quia poena conuentionalis propinqua est fraudi usurarie, et de se
in illis est lucrum requirit, quando exigitur sine ullo interesse credi-
toris, ut dixi; contrarium simus in prohibitis non est standum assertio-
ni par-

...ni partis; ni assertioni debitoris quam fecit in initio obligationis, quae praesumitur adaltius necessitate ad declarandum, et curandum dolum, fraudem, et imprehensionem stipulatoris: ni assertioni creditoris, quia nemo in sua causa est iudex integer. ut docet Fontanela de pactis nuptialibus 2. tomo clausula 5. glossa 8. parte 14. per totum. Cancerius tomo 3. variarum resolutionum cap. 7. ex num. 73. Leotardus de usuris quaestio 72. ex num. 8. Nisi forte iudici obtiterit, et visum fuerit prudenter, istam de taxatione interesse, tabellionem initio factam a partibus, et expost facto a creditore: veluti si mercator, aut alias solitus negotiari, et quia pecuniam destinatam habebat ad emptionem anni reditus, taxaverit interesse lucri cessantis, ad quinque pro centum, et qualitatem ad iustificandum lucrum cessans, consideratis per Soto lib. 6. de iust. et iure q. 1. art. 3. et explicatione, et moderamine Fagni 2. tomo catenae moralis lib. 5. q. 17 art. 6. quo casu mandari executioni non quia taxatum ab initio est, sed quia est iusta, et proportionata, ut docent Fontanela ubi supra ex num. 16. Gratianus 1. tomo disceptationum forensium 65 Narbona in l. 15. tit. 18. glossa 2. num. 6. et 17. lib. 5. recopilationis, quo modo accipienda est doctrina tenentium taxationem super interesse a partibus factam habere vim probationis, quamvis non habeat vim pacti. i. e. fundare praesumptionem pro creditore, quamvis debitor possit non obstante taxatione probare minus interesse creditoris, quam in qualitate deductum fuit. intelligenda n. est, si iudici taxatio aequa, et moderata videatur, quod non obscure sensit Covarrubias lib. 3. variarum cap. 1. num. 4. et 5. adque reducendi sunt, Vasquez Menchaca controversiarum frequentium cap. 60. num. 25. et 26. Gutierrez l. 9. de iuramento confirmatorio cap. 2. num. 5. Atque intelligenda est etiam eodem modo doctrina Carlevalij d. lib. 3. disp. 3. num. 23. existimantis post alios poenam et taxationem interesse instrumento guarentigio comprehensam posse statim mandari executioni, et expediendum esse pro minus mandatum executivum, ut nisi reus intra decem dies oppositionem posset nihil, et minus ingressi creditoris, pronuncietur in additione, vulgo deremate. Accipienda inquam est haec doctrina, si iudici non videatur iniqua taxatio, nec de excessu suspecta sit, ut post Menochium sentiunt Sanchez d. disp. 32. num. 4. et alij Vasquez d. vbo poena num. 8. quia si excessiva

sit

De debitor. obligat.

sit, moderanda erit, sed non debet nulla declarari; quia in materia usuraria, licet propinqua excessus non vitiat contractum, sed illa ad quantitatem debitam, et ad legitimum modum reducitur / l. si pro mutuo. 8. C. si certum petatur, l. si non sortem 26. de condict. indeb. [illegible] 9. de usuris 20. l. placuit 29. ff. l. eos 26. §. 1. C. de usuris. Rodriguez de annuis redditibus lib. 1. q. 7. Leotardus de usuris q. 12. ex n. 8. [illegible] Solum hic primus tractatus neque inutilis forte, neque [illegible]. Sed totum cedat in Gloriam Dei omnipotentis, et Virginis Mariae, conceptae sine peccato originali, et Angelis Custodis, et omnium sanctorum, quorum [illegible] protectione, ac tutelaris [illegible].

Laus Deo.

Finis

Anno 1658.

TRACTATUS 2. 2.a PARTIS

De stipulatione et contractibus conditionalibus.

Principium 1.

Quid sit conditio, et quotuplex sit.

N. 1.

Non est opere pretium investigare unde derivetur conditionis vox, ut tradunt Donellus lib. 8. comment. cap. 30, et Pater Basilius Amarinus lib. 3. q. 1. art. 1. nec quot, et quam variis significationibus usurpetur, ut docuerunt ex professo Brisonius, Calvinus, et alij verbo conditio, et post eos Mascardus, Antonius de Nebris. in rubrica de condit. et demonst. ca. 1. à num. ... ut adscribit ... quam vim ... Summam ... rubricam, qui dicunt ... de finibus ... multas ab interpretibus excogitatas ... referunt, Azo in summa C. de condit. insert. ita definiunt: Quaedam actus suspensio cuius de futuro effectus, et confirmatio pendet. Cardinalis ... versu ... appositiva definiunt in hunc modum: Adiectio ... in ... suspensiva, et resolutiva dispositionis. Baldus in rubrica de condit. et demonstr. ita: Dictio ... respectum habet in suo, et existentiae, vel effectum. Bartolus communiter receptus ... futurus quia eveniens ... resolvitur dispositio. Quas omnes ... malè Antonius Gomez tom. 1. variarum cap. 12. num. 59. ... Decius ... tractatu 2. ... 106. ... sed Bartoli ... magis communis ... D. Ioannes del Castillo ... de usufructu ... cap. 145. Cardinalis Mantica de coniecturis ultimarum voluntatum lib. 1. tit. 5. num. 2. Spino in speculo testamentorum glossa 14. num. 4. ... Ego tamen ... ut breviores, aptiùs ... rei ... definitio Patris Basilij d. cap. 1. ... ex Donello d. cap. 30. ut sit conditio: Oratio, qua omne, quod agitur in eventum futurum suspenditur.

Definitio conditionis

Conditionis

Consectarium 1.

De conditione in praesens, et in praeteritum collata

No. 2.

Unde 1. infertur oratio illas, quae non suspendunt actus non esse proprie conditiones l. cum ad praesens tempus h. tt. ubi ponitur exemplum in illis orationibus, quae in praesens, et in praeteritum conceptae sunt. Veluti si promittis centum, si navis ex Asia venit, si Titius consul factus fuit. Istae n. orationes si certum sine statim obligant, vel ducunt; si falsae statim perimunt contractum; n. certum, et incertum ex natura non differunt effectus per ignorantiam nostram l. 7 ad finem 37. et qualibus ll. seqq. de rebus cred. l. 7 § 2 ... multa, et ... sit. ... l. 13 § sim. ... libert. ... h. tt. l. 12. tt. 11. ... Igitur donec sciatur an vera, et falsa conditio sit, non potest ... agere ex ... dicta stipulatione quod apud nos, et respectu nostri ignorantia gerit vices conditionis, et appellatur, quasi conditio ut docet Cujacius tt. l. de finibus Justiniani ... ad finem 37; Sed cum revera accident illius a principio nata fuit obligatio. In summa ad ... obligationis non conditio, ad factum agendi habetur ... quod ad factum agendi attenditur scientia nostra ... veritas secundum rerum naturam l. ... Quod sic optime exponit Donellus ... d. l. 37. no. 2. ita docent, et hac ... explicant Mantica d. tt. 10. tt. 5. no. 4. Costa tt. l. ... l. et 2. et 11. ... eidem filio no. 44. et ... Gregorius ... textus ... circa principium Basilius d. tt. 3. ... ex no. 5 ... d. q. 12. no. 69. ... d. rubrica ... ex no. 35 ... tt. 8. cap. 30.

No. 3.

Explicatur l. 10 h. tt.

Secundo quae facile exponitur tx. in l. stipulatus. 10. h. tt. ubi ita ponitur stipulatio concepta: si mittis hanc summam centum aureorum. quae summa praesens, et in conspectu ... erat. Respondet ... nullus ... dicta stipulatio non esse conditionalis et non excludatur illa oratio, si modo haec summa centum aureorum sit, et aliter. quae ... solet importare Basilius d. ... no. 4. Rationem reddit ...

in forma qua dicebamus, hanc Stipulationem referri ad facti conditionem. Et ideo quod si summa deficit certam, tunc valet stipulatio; si centum non sint in summa, stipulatio nulla est. Verum licet haec facile dicantur, difficile insurgit antinomia ex l. si nummos 108. § quod in arca ff. de leg. 3. ubi in legato et in stipulatione promissa sint decem quae in arca habeo, et solutio inveniantur quinque, debentur quae inveniuntur; quia maiori summae semper minor inest l. 1. § si stipulanti ff. de Vtt. Docet late Antonius Gomez 2. tomo variarum cap. 9. nº 1. Et tollit inde difficultatem Cujatius tom. 3. quaest. Papiniani q. d. l. 108. Et ante eum Jaso nº 2 existimavit differentiam ratione quaerere ex pronomine hanc, quo utitur Papinianus: quod qui dicit hanc pecuniam certam non aliter videtur stipulari, et promittere, quam si centum sint nec plus, nec minus: sed qui dicit centum quae in arca habeo, non tam denotat quantitatem, quam corpus, et loculum nummorum; et ideo debentur quae ibi licet sint pauciora, quia maiori summae minor inest. Hanc tamen solutionem recte, et ingenio reprehendit Costa tom. 1. select. cap. 2. nº 2 quod potius pronomen hanc debuit efficere, ut subsisteret in omni eventu stipulatio, etsi summa integra non esset. Quia ita stipulatur summam hanc videtur respicere nummos, sive decem nummorum, non quantitatem, quasi diceret promittis mihi hoc, quale, quantumque sit. Quare illa solutio omittenda, aliaque Contani tom. 6. comment. cap. 2 nº 9. et Pichardi 3. § praeterea nº 12. inst. de inutilibus, quae fuit quorundam antiquorum existimantium in specie Papiniani valere stipulationem in minori summa, quae est contra expressa litteram textus; ut notavit Ripol d. cap. 1. ex nº 36. Dicendum est Papinianum tantum tractasse, tanquam principale assumptum, an illa stipulatio esset conditionalis? respondisseque numquam posse censeri conditionalem, quamvis videretur casus magis rigorosus; videlicet quia voluerunt contrahentes stipulari taxative, nec plus nec minus, quod significant illa verba, et sic maxime ratio est quia cum sit praesentis temporis non potest inducere conditionem. Loquitur ergo ex supposito quod voluissent taxare quantitatem nec plus, nec minus: et tunc dicit stipulationem nullam esse, et stipulationem valere stipulationem. Africanus vero ind. § quod loquitur absolute et vetus absolute est maiori summae, minorem inesse. Hic,

Secundo

decisio Papiniani procedat supponendus dominus animus partis talis fuisse, ut nec plus nec minus voluissent stipulari, quia aliter eorum non intererat stipulatio: et h. non est divinare quam multus ipse casus hunc expostulat, et ex suppositione loquatur. Senserunt, quamuis non ita clare Accursius et alij Accursiani j. d. l. 120. et 6 si familiae, Cobarrubias in practi. q. cap. 3. apud Costam d. cap. 2. Rigol ubi proxime =

Consectarium. 3.

De conditione euentus necessarij et impossibilis.

Secundo inferri orationes quae habent euentum non impossibile sed necessarium non esse proprie conditiones. veluti si sol cras oriatur, si caelum digito non tetigeris l. nascituri monar. 17. [illegible] indebiti l. impossibili. j. l. in illa. 8. h. tit. l. si sigillum. 2. §. 1. denegat. [illegible] amur stipulationes sub illis conceptae, quae, plerumque sint, an falso habeant conditionem magna [illegible] inter classicos iuris interpretes: Veraque est [illegible] ex necessario. 8. §. 1. [illegible] depos. et promisit [illegible], [illegible] celebratur sit h. modo non [illegible] nauis ex Asia uenerit, siue non uenerit [illegible], et [illegible]. Probatur dilationem habere ex l. [illegible] 25. §. non solum [illegible] ubi conditio illa si morieris aequiparatur huic cum morieris quae habet dilationem usque ad tempus mortis, quamuis hic casus necessarius sit. l. heres meus. 19. d. condit. et demons. et hanc partem [illegible] profero, quam magno examine tenuit Costa tit. 1. select. cap. 11. Et quod magis est, haec dilatio non est simplex dilatio solutionis, sed obligationis ipsius; adeo ut si sic stipuler siue nauis ueniat, siue non ueniat, obligatio necessario nascitura est, sed non nascitur donec et nauis ueniat, et uenire non possit l. iuliani 60. de condict. indebiti. Habet igitur aliquid conditionis, et aliquid non: illud conditionis habet, quod spectat euentum, et ante eum impedit obligationis natiuitatem. Argumentum ex d. l. necessario. 8. §. quod si [illegible]: illud autem habet non conditionis quod non est contingens, nec

cum

ad unum quod pendens l. commodissime 10. sic intelligenda de liberis, et postumis. Et ideo si debitum sub hac conditione necessaria solvatur repeti non potest; nam quod indie debeatur; sed quod itasse missum est, ut non possit, non debetur dicta l. 17. et condictio indebiti. Quia quandiu alterutrum membrum conditioni necessarie potest euenire, nescitur quando ex causa obligatio nascitura sit, cum, quando natura uenit, sciatur non uenit; et hoc sufficit, ut eius conditus ingeneratur. Quando uero conditio ex re ipsa necessaria est, ut cum si morietur, non pendet ad hoc, aut illud: sed quod incertitudo diei efficit totam causam conditionis incertam, quod conditio [illegible]; nec nascitur obligatio donec debitor moriatur, i.e. donec inextremis agat. l. un. C. ut actiones ab heredibus et contra heredes incipiant. notant [illegible] Gomes 2. tomo variarum cap. 11 nº 21. i fine Costa d. cap. 17. et 18. Gregorius in textu et glosa 2. j l. 2 tit. 11. par. 5. Richardus j § omnis nº 29. et 30. latius Rigol d. cap. 1. ex nº 17. et j l. 1. [illegible] dies incertus ex nº 30. Quamuis dissentiat Molina disput. et in tractatu 2. disp. 840. Nec obstat d. l. 8. § sub[illegible] quod resicit perfectionem conditionis, docet quod perfecta statim ellemptio sit de[illegible] conditio necessaria: non quidem ut statim producat obligationem sed ut statim periculum spectet ad emptorem, quia non potest deficere conditionis, ut docent Costa, et Rigol ubi supra =

Cap. 5.

Unde facile expeditur difficilima aliqui textus in l. huiusmodi 13. quando dies legati cedat, cuius casus est talis: si illud factum fuerit, Titio do lego. Et aiebat Pomponius an sit purum, an conditionale? quia si purum est cedit a morte testatoris, et statim transmittitur ad heredes legatarii, si ipse decedat: si est conditionale, et decedit legatarius ante impletionem conditionis non transmittitur l. un. § sin autem. C. de caducis tollendis l. si post diem 5. et seqq. quando dies legati cedat l. cedere diem 213. § qui legatus. de V. S. Respondet non transmitti ad heredes, nisi uiuo legatario alter ex duobus casibus euenerit, i.e. illud, et si illud factum fuerit, aut non fuerit, non dixit Julius casum esse conditionale esse, sed dixit esse intransmissibile: quoniam de utroque casu pendet vi e nata obligatio; et tantum spes debiti dari. Spes autem obligationis ex testamento non transmittitur ad heredes, licet spes ex stipulatu transmittatur

Cum explicatur l. huiusmodi 13. quando dies legati cedit.

tur

tr. §. ex conditionali. h. tit. d. l. qui legata. 18. Ex quo sequitur, si interim heres per errorem soluisset res ita legatas, repetitioni non debiti locus esset, et posset id deberi si mors sequatur, siue eueniat implementum: neque enim certum est debitum iri, cum non sit certum superuicturum legatarium argumento ex l. sub conditione. 6. de condict. indebiti. Caeterum si ex causa ... deberetur sub conditione dicta conditione, et interim debitor soluisset per errorem non posset repetere l. Iulianus. 60 eod. tit. ... licet ante ... existentiam non nascatur obligatio, ut dicit Iulius ... ex una causa alterutrius origo petitionis proficiscitur. tamen certum est debitum iri. Licet enim creditor decedat creditum ad heredes suos transmittitur, nec potest deficere. in hoc ergo sensu vera potest esse sententia existimantis contractus celebratos sub illa conditione, si ... illud factum fuerit, siue non fuerit, puros esse inspecto effectu. Viderimus disputationes conditionales Molina d. 2. tractatu disp. 366. vers. ante traditionem, sed magis proprie loquitur Covarr. d. cap. 18. Cujacius tom. 3. quaest. Pauli d. l. 60. Antonius Faber tom. 2. ... cap. ult. Benedictus ... tom. 1. ... cap. ult. ...

N.o 6.

Sed ut redeamus ad d. l. huiusmodi in uers. naturale ponit aliud exemplum superiori simile, videlicet cum ita legatum relinquitur, cum morietur heres dato. Certum enim est heredem moriturum, et hoc sensu certum est etiam debitum iri, ut inquit Iulius; sed dies mortis heredis incertus est; dies autem incertus facit conditionem l. 1. §. fi. l. dies. 75. de condit. et demonstr. Unde si decedat legatarius priusquam heres, perditur legatum, neque ad ipsius heredes illud transmittitur l. si quaerimus 12. §. 1. de leg. 2. l. heres. 79. de condit. et demonstr. l. 4. quando dies legat. cedat. Paulus tom. 3. ... tom. 6. §. 6. ... in ... alia difficultate; ... Papiniani d. d. l. 79. in princ. si legatum relinquatur hoc modo. cum legatarius moriatur, purum legatum est licet non sit praesens (excepto casu l. cum tale. 72. §. ... de condit. et demonstr. ... explicat Cobar. ... arbitratu amplius. 4) deberi legatario quandocumque moriatur, siue ante siue post heredem: quaerimus ergo inquit quae ratio differentiae? Cuius Iulianus rationem reddidit; quia non potest conditio deficere quando ... legatarii posita est; sed quando confertur in persona heredis, omnis ... in ... quae

dicta

necessario sit moriturus, quia restat, quod decedere legatarius, et hac transeunt Castrensis, et Cusatius. Sed nos inquirimus huius differentiae rationem, quam non posse comprobari censuit Cumanus. Mihi sub doctioris iudicio hoc videtur: quod legatum relictum est sub conditione, si pendente conditione decedat heres eius mors nihil obstat transmissioni quia dum vivat legatarius, conditio dies conditionis plenam textus in vulgaris et deserti l. quibus fructus 36. §. 1. de usu et usufructu l. falcidiae 24. § 1. ad l. falcidiam l. statu 16. ut leg. seu fid. nom. caveatur: quod si pendente conditione decedat legatarius, non transmittitur legatum ut prius dixi. Ergo si legatum relictum sit in mortem heredis, quae dies incertus, et prius decedat legatarius, deficit conditio. Ceterum si relinquatur in diem mortis legatarij licet prius quam legatarius decedat heres eius mors non officit transmissioni etiam pendente conditione, quia dies in certo. Alias quaestiones satis elegantes ad hanc legem, quibus non licet immorari, tractavit Costa tit. 1. select. cap. 7. num. 3. et cap. 10. num. 3. et cap. 17. et § 8. et qui si tamen [illegible] 2. p. num. 9. et 19. § 2. in bello [illegible] parte prima materia num. 3. et 4. et [illegible] de legatorum et [illegible] p. num. 6. et 7. qui ceteris videndus est.

Consectarium 3.

De conditionibus quae tacite insunt.

Tertio infertur conditiones, quae tacite insunt dispositioni non facere actum conditionalem l. conditiones 99. de cond. et dem., inesse tacite dicuntur conditiones quae veniunt ex natura rei, non ex conditione vel ex dispositione contrahentium: exempla possunt desumi ex l. quod in rerum natura 24. de leg. 1. l. in testib. 73. iuncta l. nec emptio 8. in princ. et § 1. de contrahen. empt. Veluti si leget, vel emat, vel vendat partum ancillae non dum editum, fructus ex illo fundo nascituri, inest namque conditio, si partus edatur, si fructus nascantur; alioquin nihil est, quod sub obligatione cadere possit, et haec conditio dicitur inesse a natura, et alia sunt. Aliae sunt tacite, quae insunt ex necessitate iuris: exempli si legatum relinquatur sub conditione, si heres scriptus adierit here-

ditatem

tatis. l. qui liberis. de fine principiis, de vulgari. l. heredibus 3. de l. 1. l. si. l. heredit. §. et suis §§. l. in fine. 21. § fine, § vig... cadat, quia necessaris ad valorem legatorum iuris civilis, ut heres adeat ... similibus de leg. 1. item magistratus tutoris de ... si satis dederit, non est ratio conditionalis l. mutus 6. §. 1. de tutelis, quia necessaria est satisdatio ex principio tit. de satisdat. tutor. item si servo proprio libertas data sit ita: si domino omnium ... et quia ... libertas. l. servo. 41. sic intelligenda de ... alieno directa libertas dari non posset. l. ... 39. ... quas duas classes exemplorum ponunt ... Bartolus in l. 1. de ... et ... Iason, et Ripa in l. 3. de leg. 1. ... in speculo tit. ... ex ... Ripa in d. l. 1. ... inest autem ... ex ... Benedictus Pinellus ... selectar. cap. 16. n. 12. et 13. Donellus lib. 8. ... cap. 32. ... Basilius lib. 3. cap. 2. n. 2. qui tamen quaedam exempla ... numeravit ... revelata parum apta ad rem =

N. 8.

Ratio conditionis

Ratio ob quam tacite inhaerens conditio non censeatur nec sit talis, sed tamen respicitur qualitas rei, ut subtiliter docuit Ripa in d. l. 3. ... caeterum conditio propria, ... ponit casum dispositionum continentis, ... ex dispositionis voluntate, et oratione: sed haec conditio inhaerens taliter inest actui, ut aliter valere non possit, quia nulla qualitas eveniat, quae ad eius valorem necessaria est. Ergo tantum ... ad utrumque, nec substantiam conditionis habet, ita Donellus et Basilius ubi proxime n. 1. et 3. Sed quamvis conditiones non importent hae qualitates afferunt tamen dilationem, adeo quidem ut quamvis stipulatio pura sit, et legatum nihil omnino non debeatur donec fructus, et partus nascantur. l. ... 29. de leg. 1. l. interdum 13. h. tit. ... quia ... conventio ex ... dispositionis, ... dispositio est pura, et ... obligationis ... quae donec nascantur, non ... debeatur, l. ... certis. §. ... et tunc legato, ... cap. 3. n. 6. Ripa ubi proxime. Et itaque certum ex ... dispositionis, incerta ex ... rei: et ideo tota obligatio pura censetur, ... Iulius in d. l. nec emptio. 8. §. 1. de contrah. empt. l. ex

pro-

ff. 11. 3. ad. 9. et 1. de acq. empt. =

N.º 9.

Quamvis exprimatur

Quae ex huius modi conditionis non impleantur, tamen legatum [illegible] -
dunt legata conditionalia, l. condit. 99. de cond. et demonstr. d. l. 1. §.
l. fin. §. 1. l. ingenuus. l. 1. eod. tit. 22. [illegible] excepto
aptione exprimantur, l. aliquando (6). de cond. et demonstr. quoniam
exprimantur [illegible] necessitate veniunt, si explicentur, non mu-
tant substantiam actus, ut late docent, et explicant Bartolus, Cuma-
nus, Jaso, et Aliqui in d. l. 3. de leg. 1. ubi solet notari, et exami-
nari [illegible] significasse de electione. Haec tamen doctrina li-
mitatur, si exprimatur inherens conditio aliter, et in alia forma, quam
[illegible] efficeret; tunc enim eam conditionem facit, ut docet, et
exemplo explicat Covarruvias [illegible] alma mater [illegible]
quod facilius explicare si sileatur, relinquatur sub condicione si voluerit
efficitur conditionale l. scita. 65. §. 1. de leg. 1. [illegible]
69. de cond. et demonstr. quod significat si declaraverit [illegible]
[illegible] aliquin legatum ex ignorantia accipiatur l. pater 77. §. [illegible]
de leg. 2. Ita si extraneus instituitur sub hac conditione si voluerit non facere
conditionem; quia extraneus non aliter potest esse heres, quam si exprimat se
velle [illegible] sit de heredis qualitate, et [illegible]. Caeterum si illa conditio
adiciatur suo heredi exprimit conditio l. Cornel. 69. l. [illegible]
tor. 86. de hered. inst. [illegible] hac [illegible] de condit. inst. quia suus etiam
ignorans existit heres patri, iure [illegible] l. suis. de lib.
et post. et sic dissimili modo ponitur illa conditio, ut [illegible]
[illegible] exemplis afferentes [illegible] Gomez [illegible] variarum cap.
[illegible] n.º 23. [illegible] Sanchez [illegible]
et [illegible] cap. n.º 5. Gomez [illegible] 32. et [illegible]
et [illegible] Jaso ex n.º 35. [illegible] n.º 40. et ex n.º 13. et 33. i
d. l. 3. de leg. 1. per [illegible] intelligendus gl. in conditionibus. 19. §. 1.
de cond. et demonstr. =

N.º 10.

Explicatur l. 68. de hered. inst.

Misi talium [illegible] exprimatur [illegible] [illegible]

Vnde facile ex-
ponitur [illegible] difficilis gl. in l. servus [illegible] 68. ff. de
hered. instituendis. Ubi exheredatio facta sub hac expressa condit.
si heres scriptus adierit hereditatem, [illegible] et [illegible]
quia repudiante herede scripto non valet exheredatio, et nec caetera,

quae

que, ex illo pendent l. si filius. ro de cond. Ratio est, quia ex. inutili hoc modo, ac vivet: inst. tacite, itaut prius, et per momentum temporis repellat filius, a dno veniu paternam, quo alius perire habet, et mox statim impetraret [illegible] [illegible] fieri hunc servum, ut prius examines fideles, [illegible] filius repellat. [illegible] in possibile: [illegible] filius [illegible] eodem tempore [illegible] [illegible], nec [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adire aere que [illegible] filius ex hereditas, et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adirione [illegible]. Sed quiquam male [illegible] [illegible] [illegible] nº 92. [illegible] lib. C. [illegible] nº 6. Valencia de lib. et posthu. q. 4. nº 6. [illegible] [illegible], et alijs [illegible] =

XCII.

Sed contra hanc doctrina nullus [illegible] que opponuntur. l. opponitur [illegible] ul. de [illegible]. Admonst. [illegible] [illegible] inesse conditionem [illegible] illi exemplis, [illegible] ex ancilla nascen. l. filius ex illo [illegible] adiectiue dicendo [illegible] si ita legeret, servus, quos alius [illegible], heres meus illi dato. Ecce [illegible] exempla [illegible]; sed postremum exemplum est relatiue quod adiunctum futuro tempori [illegible] vera conditione l. filius. 6. de leg. 1. Ergo duo priora exempla vera conditione debent facere; alioquin inesse [illegible] posuisset diversa exempla [illegible]. Et sane ita voluerunt Alumanus. 4. d. l. [illegible] nº 2. Castrensis [illegible] d. l. [illegible] nº 5. Sed mihi hic sensus nunquam placere potuit, nec dissimilia exempla [illegible]: quare melius dicendus [illegible] Costa [illegible] 6. select. q. 7. ex nº 7. relatiuum adiectum corpori incerto et de futuro non facere [illegible] conditionalia; veluti si testator legauerit [illegible], quos [illegible] [illegible], sed taxationis et demonstrationis ut [illegible] [illegible] legatu que permanserit in dno testatoris l. [illegible] 32. § ul. de auro, et [illegible] legat. Quod n. dicitur [illegible] nuper. 85. in fine de leg. 2. [illegible] conditione [illegible], ut fiat legatum [illegible] conditionale, sed [illegible] [illegible], [illegible] testator reliquit [illegible] exemplum [illegible] de futuro, sed de [illegible], quos alius non legauerit (corpus incertum) non facit conditionem, sed solam demonstrationem: [illegible] testator legare que alius non legauit, ut non [illegible] [illegible] legatarius [illegible] condit.

Alumanus in 1. Castrensis [illegible] ul. de cond. et demons.

postremus

[illegible] meo [illegible] [illegible], et solo habere [illegible], [illegible] q. [illegible], ex [illegible], q. noluit [illegible], nisi ille [illegible] [illegible] alijs [illegible] = [illegible]

N.° 2

Secundo oppo-
nitur [illegible] l. nulla 25. §. 1. ff. de leg. 2.º [illegible]. Ubi [illegible] [illegible] [illegible], heres meus filio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] pupillus debebat [illegible] forte centum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] supponit nec [illegible] suppletur factus erat; [illegible] debebat naturaliter [illegible] pupillus obligatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] juramento l. si pupillus 127. [illegible] [illegible]. l. [illegible] [illegible] 95. §. 3. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] l. 3. [illegible] l. si pupillus 9. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] l. [illegible] 35. §. [illegible] 2. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ex [illegible] [illegible] adversus pupillus debitoris [illegible] [illegible] [illegible] 18. C. [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Mieleriis [illegible] ex q. 8. [illegible] q. 14. [illegible] et [illegible] 7. q. 2. n.° 3. [illegible] [illegible] Costa [illegible] 1. [illegible] [illegible] 5. n.° 5. et 7. et [illegible] 7. [illegible] ad Donelli [illegible] 15. [illegible] 11. [illegible] 14, et D. Antonius [illegible] in jurisprudentia [illegible] 1. [illegible] [illegible] 3. Quod agnovit Cujacius [illegible] 18. [illegible] Papiniani [illegible] d. l. 25. et nihilominus [illegible] legere [illegible] affirmative [illegible], et [illegible] suppletum factus erat, [illegible] [illegible] Gifanius [illegible] l. furiosus 26. ex [illegible] n.° 12. [illegible] [illegible]. sed [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible], et [illegible] ad Donelli [illegible] 12. [illegible] 11. [illegible]. [illegible] Quia si negatio [illegible] esset supplendum foret, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] legatus [illegible], et quale [illegible]? [illegible] [illegible] distinguendo [illegible] [illegible] [illegible] tempus [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] obligationi [illegible] pupilli, [illegible] [illegible]: [illegible] licet [illegible] naturalis [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible], ut [illegible] expresse [illegible] [illegible] 64. in principio ad S. C. Treb. notat [illegible] post Bartolus Costa d. q. 7. n.° 10. eleganter Oleo [illegible] 3. q. 8. n.° 33. et 34. [illegible] obligatio naturalis pupilli, [illegible] pupillus est, in [illegible] [illegible] statu, [illegible] [illegible] Papinianus, [illegible] [illegible]

Compilam. [illegible] 3. [illegible] [illegible]

cuatae effectibus i, quapropter in hoc sensu solet a pupillis sine tutoris auctoritate contrahentes necessario liter obligari l. qui pupillus. ff. de oblig. et act. l. pupillus. ff. de solut. Donellus. d. l. 125. h. tit. Osualdus. ad eosdem lib. 12. cap. 2. litt. B. et cap. 22. litt. A. qui si ipsius tempus dicte obligationis respexit, nihil obligavit, ceterum si testator respexit naturale debitum, et statum obligatum, i. e. futurum statum in quo pupillus iam pubes effectus non potest repetere d. l. sicut 64. valet legatum quod effecti non potest donec pupillus factus solvat, non aliter, quod si testator ita legasset. heres dato quod pupillus solverit, ut supple pubes factus, docet qui amplius habere tacitam conditionem si solverit, quia est similis illis conditionibus ex quibus ante eventum eius si fructus nascantur, quapropter concludit, illam tacitam conditionem non efficere legatum conditionale, et transmitti ad heredes, quamvis decedat legatarius prius quam solvat pupillus. Hactenus Iulius, quod eodem exponitur ac precedentes ex ipsius relativum, quod solverit, et quod ipsum quod debet est futuri temporis. Ergo debebat importare suspensivam, et expressam conditionem; sed eius eodem modo dissolvitur, quod illa verba habet incertum quod continet, et significant quod solvere solverit, et ideo relativum non inducit conditionem, sed taxationem et uti quod legantur fructus ex illo fundo nascituri, docet Costa d. cap. 1. n. 9. et cap. 21. n. 3. —

Tertio solet opponi textus in l. 3. optionis. 23. ff. de legatis 1. in quo Iustinianus auctorem optionis legatum nasciturum inseruit si legatarius optaret, et idcirco, si ante optionem decessisset ad heredes non transmittere ius optandi. Ergo tacita, et inhaerens conditio reddit legatum intransmissibile, et per consequens conditionale. Sed respondetur illam conditionem non ita tacitam in legato optionis non inesse a natura sed venire intrinsecus ab ipsa voluntate testatoris, qui legando optionem ponit conditionem expressam dictam: quemadmodum si dicit tibi aliquid legatum, et sub conditione

ligamus

Nº 13.

Explicatur l. 3. optionis. 23. ff. de legatis.

2.ª Pars

legatis adimit, tamen ex § in aduentu aliter ... legato
... datio ... pupillis ademptio ex scriptis ...
... l. ... leg. 1. a l. 107. ... et Almons. ...
... dies legati cedat, ... conditio in legato conditionis
ex ... debitoris ... , ... ut uera conditio
fuisset, et legatis ... inutile redderet, nisi Iustiniano no-
... aliter ... . Docent Cujatius ... vitionibus
ad l. § de annuis legatis ... tom. 2. select. cap. 16. nº 11. et 13.
... tom. ... Regol ... l. 1. ... ut ... nº 10.
... est ... impossibili sed ... .
... ; quod his diebus dicto ... =

N.º 14.

Quarto inferri
primam ... ea est, quae futurum euentum respicit ex volun-
tate partis ut definitur § 1. nominatis 34. § 1. ... et
Almons. Unde tam potestatiuus quam mixta, et casuales ...
... , et ... suggerendum ... eleganter l. 1. ...
... 13. § 1. ... 13. ... . Ex expositione
... tom. 2. opusculorum sect. 3. cap. 2. Potestatiua con-
ditio, quae pendet mere ex pot. haeredis, cui adicitur: Ita
si Capitolium accenderit, vel negatiue accepta, si non accende-
rit. Casualis est, quae pendet ex euentu fortuito, vel ex
facto tertii, ut ... l. 1. a titio. 108. h. tit.: Ita si
nauis ex Asia uenerit, vel si titius uxorem duxerit.
Mixta est quae participat ab utraque, habet enim aliquid a
casu, et aliquid a potestate, Ita si titio ... tac-
to decem dederit. Haec diuisio communis est, et uera ex ...
... § ... . C. de caducis tollendis ubi Cujatius. Sed ad
... institutis satis ... , ea acuratius exami-
nant Sarmientus tom. 2. select. cap. 2. ex nº 10. ... ad his
... in speculo ... gloss. 14. ex nº 32. Antonius
Gomez 1.º tomo uariarum cap. 12. nº 60. ... nº
142. Donelus, et Osualdus tom. 8. cap. 34. Duarenus ...
paraphrasi ad tit. de cond. ... cap. 5. Menochius tom. 2. ...
... 188 ... et alii ... a Laínez in additio-
nibus ad Antonium Gomez ubi ... nº 63 =

Principium 2.

De verbis, per quae censetur adiecta conditio.

N.° 15.

De hac re ex professo tractauit Bartolus in l. 1. de cond. et demons. quem tractatum teste Castrensi desumpsit ex commentarijs Petri, qui forte fuit de Apertica, cuius commentaria admodum rara inueniuntur, sed referuntur sine ullo cognomento, solo nomine Petri, eundemque tractatum prosequutus fuit Bartolus, et post eum Menochius libro 4. praesumpt. Aysius lib. C. decis. 583. et sequenti Michael Grasus § successio. § legatum q. 58. Hermosilla in l. 27 glos. 1. tit. 5 p. 5. quae ut nos breuiter, et sub certis regulis elucidemus, notandum est in dubio potius praesumi actum purum quam conditionalem, quia illa interpretatio summenda est, ut actus magis ualeat quam pereat l. quoties de rebus dubijs l. quoties ff. de h. tt. Menochius libro proxime n.° 7. D. Ioannes del Castillo lib. 4 controuers. cap. 55 n.° 17.

Deinde notandum est nullum esse uerbum, quod praecise importet conditionem, ut non possit aliter concipi, si euidens sit uoluntas testatoris quae probatur ex l. Mevia ff. de manum. test. in qua uoluntas testatoris fuit dare seruo libertatem sub conditione ut monumento testatoris alternis mensibus lucernam accenderet, et tamen ex uoluntate testatoris coniectura summit illum non conditionaliter, sed sub modo fuisse manumissos. Ex qua l. deducunt non semper censeri apposita conditio, quamuis eius mentio fecerit dispositor, si mens disponentis aliud dictat. Facit etiam text. in l. 2. § ul. de donat. docent Couarrubias lib. 1. variarum cap. 19 n.° 6. Molina de primog. lib. 2. cap. 12. n.° 5. Menochius d. lib. 4. praesump. 78. n.° 31. Basilius de Manuel lib. 3. cap. 1. n.° 4. Ripol ad rubricam de cond. et demons. cap. 4 n.° 13. Vnde quamuis frequenter censeatur conditio adiecta per aduerbium Si! ut si ita dixerit. Si nauis venerit, si Titius consul fiat, tamen aliquando fallit secundum eandem coniecturam, Molina d. cap. 12. n.° 4. Ripol d. cap. 4 n.° 11. Couarrubias lib. 1 var. cap. 4 n.° 3 =

N.° 16.
Si.

Igitur regula generalis

rationis (?) bene consenta d. apposita conditio quando apparet ex the[?] mente disponentis conclusisse actum conferri in futurum even[tum] incertum ... fuit doctrina origi[nalis] Bartoli in d. l. 1. vulgo ... sedque eis ... qui alciora existimavi ... ideirco operae pretium ... breue ... ea ... occurrit conditio. Si, quae fre[quentius] inducit conditionem ut ... notavi, et ... referam ... talis, ut ... necessarium, ... Simoniae l. 9. q. 45. § ul. ... Denique ... intrinsecus inhaerentes ... modo exprimantur, ... exprimantur ... cumulat Augustinus Barbosa ... 364 =

N.° 11

Cum.

Succedit ad[ver]bium temporis **Cum**, quod relatum ad eventum de futuro importat conditionem ... Si illud factum fuerit, ... illud factum fuerit l. ... Barbosa ... et duobus seqq. ... Barbosa ... notanda ... duas dictiones Si, et Cum, ... importat conditionem ... principaliter importat tempus ... incertitudinis temporis ... inducit conditionem ... Et ideo ... dispositione apponitur dies ... particula **Cum** magis sapit naturam diei, quam conditionis. Exem[plum] ... l. singulara 54. ... legatorum ... vulgari modo, ... talis ... 30. ... omnia legata ... annua, bimma, trima die ... anno ... tionibus non intelligi ... legatum ... quantumvis incertus ... et magis ad tempus ... referri, ... conditionem ... quoniam ... ce[dat]

cedat =

Ex quo infertur

si si mittas et volueris dare utile a principio est obligatio, si vero mittas, si volueris inutile est l. centensimus. 46. §. pen. ff. de v. o. ... sub hac. 8. ... ff. ... in clausula ... tat tempus differendae solutionis; quo primo et principaliter respicit substantiam ipsius obligationis: nullaque potest esse obligatio collata in mera et absoluta potestate obligati ... l. 8. Sed quis dicendum infertur ex ipse voluntate creditoris, sed tamen est utilitate, ut post Bart. omnes agnoscunt in d. l. 46.

Secundo infertur

dicendum si de futuro, et sic cuius conditionem inducere dicendum, sive permissioni, sive solutioni, aut executioni ... l. ... §. quod ... de condit. et demonstr. ubi conditionale legatum quod a principio pure fuit relictum, et postea adiecta fuit conditio dationi, ita quas pecunias legavi eas heres meus si mater mea morietur dato. Quod non procedit in dicto ... quod ... et rigorose non inducit conditionem, sed ... tempori incerto, ut probatur ex l. sicut. 49. §. 1. et duobus segg. de leg. 1. ubi si ita legatum sit et annorum ... erit annua bima, trima die heres meus dato, legatum est conditionale donec ad pubertatem perveniat; quia ... intelligitur non legavit, et est dies incertus; et postquam legatarius non pervenire ... ad pubertatem, et sic initio ipsius obligationis adiecta fuit particula et quare est conditio, contra ... l. ... 46. ad S. C. Treb. Ceterum postquam pervenit ad pubertatem non est legatum conditionale, sed dilatum intra annos, sive pensiones, quod adiecit dationi, quasi dixerit tunc dato, non dispositioni. ... ex l. ... §. C. quod dies leg. cedat =

Tertio inde infertur

... differentia inter ... et ultimas voluntates, quod si ... tor ... mittat et voluerit non tenetur nisi ante mortem declararet velle; morte finitur voluntas l. ... et ideo heres non potest declarare, et evanescit obligatio d. l. 46. §. pen. Ceterum si testator dubitat ut heres velit legatum ... intelligitur velle ... post mortem heredis, adeo ut ... non possit ... declarare voluntatem, moriens ... omnino ... debere ... mutua ... 11. ...

fidei

fideicommissum. §. et seq. l. cum. ... §. Scaeuola 13 de leg. 3. notauit ... Iaso ... d. §. pen. nº 10 et 11. Sed nec abeo, nec ab ullo alio rat. ... potui discere; ea ni fallore, quod debitori defessus mittit sibi statuit nec aliter uult obligari nisi velit, mori aut nolle ... potius ... voluntas ... d. l. ... legatis ... propria uoluntate, sed ... quare ... fuerint illa ... uoluntaria, ut ad ... obligari ... referentur videlicet, ... omnino ... posset heres nolle, sed ... legatis est ipsius declaratae ... testator ... legauit voluit ut omnino ... venit

Quarto inferri ... debitor uoluero ... creditores, nec ... facere, nec temporis ... imp...tare ... singulum ... liberti, et uoluero petere ... ut memoriae ... instrumenti, aut syngrapha ... voluntate quando ... l. ... et ... l. si ... liberi ... 118. §. ... tamen ... hanc ... quam ... casus, sive ablatiue ... inducere ... ancilla ... liberis libera ... iussa sit ... libertate quamuis ... liberos habeat, nisi ... mens ... l. ... 13. §. si ancilla de manumissis ... Unde facile ... l. si ... de leg. ... l. lucius 88. §. ... de leg. ... illa ... positio ... personas ... liberos ... in illa ... immutat ... uoluntas testatoris l. si seruo 31. §. ... Bartolus ... d. l. ... nº 23. et ... Barbosa ... 75. ex nº 6.

Succedit ... aliis aduerbiis temporis Quoad. Donec, quamdiu ... Bartolus ... l. ... nº 15. et 16. ... actus importante ... sufficit 56. ... ubi si pactus fiat de ... Donec ... fit ... conditionale adeo ut ... soluto ... Ceterum ... resolutionis ... utilegauit ... quoad, ... donec ... filio meo ... venerit

Quoad. Donec Quamdiu

erur, si insigni morari, et quoties a filio recedit, resolvitur legatum annuum l. legatum 10. de annuis leg. l. Saio 13. § 1. de liminibus leg. quis l. 1. C. de legatis l. pater 20. § ult. de cond. et demonstr. et in d. § fin. vulgaris inter ultimas voluntates, et contractus; quod legatum et fideicommissum ita relicta donec a filio meo morerit, taliter limitata deficiente casu ipso iure extinguuntur. Sed obligatio limitata ex contractibus dictas dictiones non finitur ipso iure sed ope exceptionis excluditur. l. 4. deservit. l. cum quis 56. § 4. ita hic et l. epistola 52. § ult. de pactis. quia regulariter tempus non est modus tollendae obligationis l. obligationum 44. § 1. vers. placet de O. et A. Sed dispositio testamentaria ipsa ex sola voluntate testatoris ortum habet, sustinetur tantum, quantum durat voluntas domini [illegible] dement. q. 10. Cusanus f. 15. et 6. de annuis legatis. Cum ergo si alius retractari non possit, qualis est libertas, nihil efficit dictio Donec ad extinguendum alias posita l. 1. Imus. ff. demum. ubi docent Ant. Faber in iurisprudentia tit. 6. princ. 1. 1. princ. Cusanus tit. 2. quaest. 1. f. d. l. 50. et tit. 10. resp. Sap. l. 1. 20. § ult. de manumissionibus quas solent notari in l. ambiguitates 12. C. de usufr. Ex quo facile [illegible] discendimus ad quasit. de tutela [illegible] quaerit tutori in testamento dato. iungitur sub hac formula, quamdiu in Italia sit, non intelligitur ei ablata si ab Italia tutor recedat, quod tempus fixum habet a lege: sed potius sub personarum intervalla, ut liberetur tutor a periculo dum abest, et postea si illud recidat convenietur l. 3. § qui q. 0. de suspect. tut. l. filius 15. in princ. et § 1. de excus. tut. Faber iurisprud. tit. 12. princ. 1. illat. 3. de qua re multa egerit Barbosa in praedicto tractatu dict. 93. Cast. dicenda est de adverbio temporis.

Dum. Dum, quod idem significat ac Donec l. uxori 30. § uxori 5. de leg. 3. l. [illegible] 8. de cond. et demonstr. relatum Costa, tit. 2. select. 18. Pichardus f. § si uxori n. 21. inst. de leg. Amaya tit. 1. obser. q. 6. n. 32. Adverbium quandoque est temporis et significat si

Quandoque. quod ideoque facit conditionem l. 3. vir. 25. de cond. et dem. l. quod pupillae 3. 29. dies leg. cedat =

Adverbium Nisi

Nisi Lib. 19. quamvis resolvant sit, tamen semper reddit conditionem ultimam [illegible] l. 99. dieb. 40. § quod si filio de cond. et demonstr. l. fideicommissum 141. § sic fideicommissum de leg. 3. non facit contractus conditionem

3. Prim

cdit. i. pri. sed absolut illos sub cdit. l. 2. q. adieci l. 1. de lege commissaria, declarando dispositionem invenit apud nostros interpretes, et eo ind. aliquando summo nixu, et quodam certamine literario sit, ut certo, q. dispositio testamentaria est iam facta, et ita indica infirmatur donec morte confirmetur; et ideo licet sit pura, si postea adiiciatur cditio resolutiva, haec adiectio influit in priorem voluntatem, et reddit eam conditionalem tanquam si ab initio pura fuisset sub cdite eatenus n. concordatur, quatenus n'e attemptus l. aliquando. de cdit. et dem. l. legatum lo. de adim. leg. quae. d. cedat. contractus vero pure in cipit, et ex eo partibus iam quaeritur, neque ad ipse fect. am plius desiderat, q. partium duas ... consensus fuerit. la. sed ut res resolutoria cditio, quae, finis res placit n. potest influere in pri. cdibus =

Inducit etiam cdit. ubi si adiiciatur verbo futuri temporis, et eventui, q. possit contingere ... velut si mulieri legatum sit, ubi ea nupsisset l. si ita scriptum. 45. § ult. de leg. 2. significat ... cdit. importans docet Bartol. in d. l. 1. n. 19. et post eum Clasia in d. § ult. eadem ratione in, et ad, quae tempus futurum designat inducunt cditionem, ut si illo q. legavit ad tempus liberorum, i. e. si quando liberos habeat l. si ita. 51. § ult. de leg. 1. l. solemus. q. l. si uxor. 61. de cdit. et demons. Bartol. n. 23. Clasia. in d. § ult. q. plerumque eveniebat in illis, qui ob celibatum, et orbitatem ex ... pia nihil capere poterant ... facit text. in l. ... inter 36. 2. de hered. instit. et quae notant Cujatius tract. l. ad ... § 1. 2. de mortis causa donat. post alios per Valenzuela d. lib. et post. 2. q. 2. n. 11. addendus etiam Molinas de primogeniis lib. 2. c. 1. n. 40. =

Sunt etiam quaedam nomina, quae relata ad futurum tempus inducunt cditionem ... n. distinctivum ... si testator dixerit quisquis mihi heres erit ... impuberi filio meo heres esto: intelligitur substitutio facta sub cdite si adierit ex propria ... hereditatem. l. quisquis liberis. 8. in pri. ver. sub cdite, et § 1. de vulgari eodem modo in l. q. roma

Nro. 20.

Vbi

In, ad.

Nro. 21.

Quisquis

122. §. Aeeris h. tt. Haec verba quod debere patrem meum costitisse faciunt conditionem; adeo ut si non valeat de debito invenitur patris evanescat stipulatio ex defectu conditionis quia impartis persona debuit impleri ita Iaso in l. Titius. 6. nº. 5. ff. 7. Donell. tt. 15. coment. c. 11. et 12. ommisso intellectu Corte ... select. c. 23. et multorum quos refert Gotofredus j. d. §. Aeris Caeterum si ad versus temporis referatur non facit conditionem, velud si intellegeretur quod mihi Titius debet Seio lego, idem taxatio quantitatis legata. l. si ... 19. ... de cond. et demons. l. si sic. 75. §. 1. de leg. 1. Bartolus Cumanus, et ... j. d. l. 19. §. 1. idem dicendum est de aio distributivo Uter l. ut ex fratribus 23. et l. seq. de cond. sit ut illa institutio Uter ex fratribus ... meam uxorem duxerit censetur conditionalis si ... notat Bartolus ... l. 2. nº. 15.

Uter.

De relativis quo maior controversia est apud interpretes, immo apud Iuris Dultos, qui de relatione agunt omnes classici j. l. Titius. 6. de leg. 1. ... nº. 11. ... Corta, et nunc eius doctrinam sequimur, quod relative si relativum illud refertur ad corpus genericum, et incertum facit taxationem, ... demonstratio taxativa, sed ... generica ... quod mihi ... debet, ... erit, quod solverit, vestis, quae mea erit cum moriar, non valet legatum nisi quatenus mihi debitum sit, et quatenus vestis est mea. l. si sic legatus. 75. §. 1. de leg. 1. l. 1. ... de cond. et demons. l. 15. §. 1. quod ... ... quod adicitur certo corpori facit ... ... conditionem l. ... 20. de auro, et arg. leg. Haec vero verba sicut futurum tempus referatur; Caeterum si sint ... ... non faciunt conditionem l. scribit. 32. §. 1. ... Cabot. ... select. c. 6. quem sequitur Riegl in rubrica de cond. et demons. c. 6. ex nº. 13. optime qui exposuit d. l. 32. §. ... quod dicit Iulius ... aurum uxoris ... paratum erit illi do lego ... facit conditionem ... adiectum relativum super corpore incerto, facere enim demonstrationem, et augmentum ... et demonstratio est taxatio, et designatio legati, scilicet, ex auro ... lego, quod tempore mortis in bonis meis invenitur, h. e. ... legari ... alioquin incertum erat certificatur per illam demonstrationem, quae vera, et doctrinam ... ... Cuiacius in l. 5. ultimo de leg. 1. et ... ... c. 39. ... ... demonstrationem, et aureum ... requirit diminutionem, et augmentum sed audaciter, et ... omnium librorum, ut acriter eum in ... Riegl

Nisi ubi ... Ioannes et Bernardus ... tt. 1 ... multos singulares ... detractione ... argumentum, sed aliter ... nec melius ... Cusatius =

Sequitur 2º: quia si relativum adiicitur super certo corpore de futuro ... facit demonstrationem, ... monstrat ... demonstrat. et tunc ex voluntate testatoris facit ... l. ... adfirmat ... ... ubi ... venditor ... (Cusatius ... observ. 35.) decem ... oleo, quod natum erit in illo fundo, et ... collecta fuerunt quinque ... plus teneatur? et respondet ... in sola quinque teneri, quia relativum quod natum erit adiectum fuit certo corpori, videlicet ex illo fundo, et ideo facit ... nascentur. et ... aliter, notat post Bartolum et Clasicos eleganter Gotofredus in d. §. 1. ... indicta l. 6. nº 2. similis est textus in l. qui fundum 20. §. 9. agrum. eodem titulo. l. 7 ... §. ... de tritico, vino et oleo legato; in qua ... non ... ... sed taxatio, quae provenit ex praedictis ... certe, id est sensu, quia cum non debeatur plus quam quod natum est, est et taxatio legati, et ... habet n. argumentum ab eventu, id est, certificatio. Cusatius ... observ. 97.

Quod etiam procedit in annuis legatis; nisi quod haec est differentia singularis, quod si legavi quinque annuas amphoras vini quod natum erit ex illo praedio, si aliquo anno plus nascitur, aliquo minus, supplebit penuria ex fertilitate, et ita exequantur perpetuum ... legatum. ... §. ... de annuis legatis l. ex eo 13. de tritico, vino, et oleo legato, cum aliis ... simpliciter (si ... anni nec in eo nascitur) non debeatur amplius, ut patet ex legibus citatis, et ubique notat Bartolus post Glossam. cum doctrinis frustra

opponit

Exponitur text. in l. Lucius. 12. de alimentis, et cibariis legatis, ubi quod legatis indistincte, sive absolute legavit liberis suis alimenta annua certorum nummorum, postea ut facilius exciperent destinavit [illegible]. Respondit Iulianus liberi integra alimenta quamvis fructus praedioris non sufficiant. Hec est vulgata species a superioribus, quoniam non est legati fructus nascituri ex fundo, sed certae quantitatis continua. Et quod fundus non fuit positus ad taxandum, sed ad securitatem alimentorum in hypothecam, ut post Bartolum docet Covarruvias tom. 3. variarum. cap. 7. num. 5. vers. 1. Alexandrinus de pignoribus 2. part. membro. 1. num. 124. vers. 23. Surdus de alimentis tit. 8. privilegio 51. num. 4. et 5. Rodriguez de annuis redditibus lib. 2. n. 65. Menchaca de censibus q. 1. et 2. Garcia de expensis c. 1. n. 30. 37. et 51. Alvarez Velasco de emphyteutico q. 32. n. 24. quod et multis docent, quoties multis, et multo melius si legatur pensio annua, et etiam, et assignatur fundus ex quo solvatur; fundus censeri pignori obligatus. Ex hac resolutione doctrinam commendabilem ad praxim reddidit Bartolus, quod quantitate certa, amplior, aut minor, quam nascentur ex tali fundo, relativum habere non dicitur, et taxationis, quando fundus assignatur ad securitatem promissi, aut legati nulla est taxatio, sed habet tantum vim demonstrationis, i. e. assignationis l. quod. 96. § ult. de leg. 1. immo in uno casu debitor vult sibi, et heredi, ne plus solvat, si minus nascatur. In altero vero vult creditori ut habeat unde secure exigat, quod sequuntur multi ita accipiendo ad Rodriguez de annuis redditibus lib. 2. q. 7. n. 5. et 11. Cobra de castellanis lib. 1. cap. 2. ag. 1. Amaya in l. 1. C. de annonis, et tributis n. 18. et duobus sequentibus =

Nonnulla tamen obiectiones distinctioni Cortesii, quam nos sequebamur. l. 1. text. in l. nuper. 85. illa 3. ff. de leg. 1. ubi vestis quae, proponit, summantur, sed quae mea erit, ac sic hic quae meus erit, est adiectus incerto corpori relativum facit, proponit ut adiectus corpori certo; corpus incertus est vestis, corpus certus est Stichus, sed recte id respondit Cortesius. l. 4. l. ex n. 6. et seq. 1. et 6. Et ideo dicitur, proponit esse in uno casu, quod est semper relativum habet taxative, et in illa demonstratio, vestis, quae mea erit designatio, et declaratio vestis legatae, et id circo si non sit testatoris tempore mortis deficit omnino corpus legatum, et nihil est, quod possit solvi, non. n. designavit vestem nisi si illa velatur, quae sit mortis tempore, et quamvis sit propria demonstratio deservit [illegible] taxat, et designat rei legatae, et proponit illius vice fungitur

Xᵃ Variis

arguitur ex l. 75 § pen. et § 1. de leg. 1. quoniam si ita voluerit, ... accipi potest ... § 1. semel § ... de leg. 1. ... [illegible]

... si testator aliquos scribat heredes ex partibus quas adscripsero, valet institutio nullis adscriptis partibus ... alia ... deficiente deficit institutio ... Bartolus ... n. 8. quem sequitur Iaso ... d. l. 6. n. 19. et 20. distinguendo tres casus in relatiuo; nonnunquam enim refertur ad substantiam rei legatae, veluti Sthicum, qui meus erit; ... legatarii, vel ... lego illis, quos ... in codicillis; nunquam refertur ad aliquid accidentale, quod ... substantia actus, veluti heredes facio illum, et illum ex parte, quas ... valet institutio ... partibus § si ... de hered. inst. ... in ... casibus relatiuum ... substantia actus ... refertur, et ideo deficiente ea, deficit dispositio, ut in ll. allegatis ... plures ... de usufructu leg. qui loquitur in casu, quo ... legatarii facienda in codicillis deficit, et ... deficit et legatum. In ultimo vero casu refertur ad accidens, quod nec mutat, nec ... dispositionem ... partis, ... non est necessaria, et ideo ... dicendum est ... dicam ... heredis ... quas ... nec adiecerit: ... non est accidens, quod solet poni ... requirit ad ... et ideo omissa non nocet ... l. gen. C. ... et ... laudat responsum Papiniani quod extat ... notant ... interpretes, et latius ... resp. ... l. ex ea ... de ... =

dictionibus

Xᵒ 3.

Ex quo elegantes consequentias deducit Iaso ... d. l. ... quas ... aplicabo. Primo infero ... legatum ... corpus incertum veluti ... quod erit heredis, ... hereditatis iacentis licet ... cedat legatarius ... eueniat demonstratio, transmitti ad heredes eius legatum ... hanc ... apprime spectat ... § 1. ... cedat ... in ... expositio ... et ... abstineo ... sub eadem clausula corpus certum, intransmissibile legatum est, ... docuit idem Iaso ... 2o infero ... dixisse ... si ... non officeret transmissioni, ut ... n. 11. Alio modo ...

substituto-

do philosophabat Perrus de Vexu Dor antiquus apud Jasonem ubi supra num. 7 quod erat tacita, etiam specialibus, sed expressa generalibus, id est appellat tacitam, quae non habet vulgarem formam conditionis, sed in re tamen expressam, quae habet effectum conditionis. Melius Costa d. l. 4 cap. 7 tenuit omni respectu esse expressam, id est dicere Stichus qui meus erit, ac si meus erit.

Nota — Quibus — Quantus.

Erravit ergo Bartolus ubi supra dum docuit relativum quantitatis quotus, et quantus inducere conditionem, sicut non decidit Arulus l. 1 ut heredibus, l. 50 alias. sitibus. 49. §. dita de leg. 2. ubi qui legat, quantum pecuniam heres meus exegerit a debitore meo, tantum Seio dato, videtur legare sub conditione; et habet ratio expressam dictum, quod pecunia est corpus incertum, et certificatur per relativum quantitatis, quod non potest efficere conditionem, deinde relativum quantitatis non potest referri ad corpus certum, ut potest referri relativum, qualis, velut Stichus, qui meus erit: quare in illo non potest considerari conditio. Nec obstat tex. l. 1. clemens. 81. §. 1. de hered. inst. Praemittebam Bartolum, et post eum alios classicos, ubi docemur, ita institutum, quanta ex parte Seium heredem fecit, ex tanta Seius heres esto, inutile esse, si testator quem inveniat institutum, non ex facie hoc relativum, sed ipsa dispositio; testator non expresserit a facie tertii, quem eum instituerat, ergo quasi hoc censetur causa finalis institutionis, qua deficiente, deficit institutio, lib. 2 jur. 16. Bijst. ruf. docent Accursius in l. 1 solut. et Bartolus l. d. §. 1. Antonius Faber de erroribus decad. 51. errore 5. =

Nota 5.

Sed tunc gravius obstat tex. in l. 2. de hered. inst. et in l. 41. cap. de bon. poss. sec. tab. ubi ita sonat: heres ex partibus, quas scripsi, si in his non erant scriptae, deficit institutio. Sed ut respondeamus, imprimis non potest dici deficere ex defectu conditionis, quia in sapientiis accepta, non est conditio, ut supra monui. Deinde dicendum est non posse videri institutum cum nullis significatis partibus, si solus fuisset institutus, quia censeretur scriptus ex asse, et si coheredes fuissent instituti ex partibus designatis, censeretur institutus ex reliquo, usque ad supplementum assis l. 17 quod a bino v. de hered. inst. Sed ut dicamus dicta lex 3. intelligenda est, quod coheredes instituti fuerant sine partibus, et totum as inter eos erat expresse a testatore distributum

fideicommissus tunc alteri coheredi [illegible] ex quarta quam adi[illegible] misissent, si nulla erat assignata, simili ter censetur ambiguus qua[illegible] [illegible] [illegible] dixisset post tertium [illegible] ex reliquis [illegible] [illegible] d. l. 17. §. ad [illegible] [illegible] si inveniretur scriptum [illegible] ex aliquot [illegible] post [illegible] affectio amicis accresceret vulgaris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] l. in [illegible] §. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ideo [illegible] [illegible] [illegible] incerta, ut videri [illegible] [illegible] [illegible] quest. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de futuro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] videtur mutasse voluntatem, ut docte asse[illegible] [illegible] Paulus Castrensis, quinimo licet testator assensum tribuisset inter coheredes, [illegible] [illegible] [illegible] assignaverit [illegible] mutatas voluntatis videtur sine [illegible] [illegible] [illegible] transitus ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et ita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ablativus absolutus

N.° 26

Denique casus nomi[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], qualis est absolutus ablativus, videlicet [illegible] [illegible] dispositio [illegible] [illegible] [illegible] habet ad [illegible], vel [illegible], exem[illegible] extat [illegible] [illegible] 109. [illegible] [illegible] et [illegible] Veluti exceptio [illegible] [illegible] 100 [illegible] restituas hereditatem coheredi tuo, est fideicommissus condi[illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] tractatu et [illegible] ex [illegible] ad [illegible] Claudi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] ablativi absolu[illegible] ultra [illegible] [illegible] Amolind. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 19. [illegible] n.° 10. Balilis [illegible] [illegible] 3. [illegible] 1. n.° 2. Sanchez [illegible] tractatu [illegible] 3. [illegible] 2. n.° 2. et 3. Perus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1. [illegible] n.° 15. et [illegible] 16. Sarm. [illegible] 2. select. [illegible] 1. n.° 6. et 7.

N.° 27.

Retinendum esse nihil [illegible] efficaciter formare [illegible], [illegible] voluntatis disponentis, quis sola [illegible] [illegible], ideo [illegible], [illegible] [illegible] aliud importat [illegible], aliud [illegible] explace[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 26. [illegible] C. [illegible] l. [illegible] 26. [illegible] [illegible] cedat, [illegible] fideicommissus filio, et alumno relinquitur, [illegible] annuatim ex red[illegible] ditibus [illegible] substantiis. Cum ad legitimam etatem pervenerint, et tamen ma[illegible] [illegible] [illegible] administratio [illegible] hereti fiduciario, [illegible] servet, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] adiecta dispositioni, ita [illegible] ex voluntate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], videlicet inspectis [illegible] fideicommissariorum [illegible] erant filii, et alumni, [illegible] fuissent extranei, [illegible]

apposita

apposita conditio conseretur. l. si Pomponiola §. quae dies leg. cedat. vide particulas. cum admonui. Alio modo omnes clasici accipiunt hos textus, nempe, ut ideo conditionem sit, quod tempus fuit adiectus solutioni fideicommisso, quos sequitur Peregrinus in rubrica cap. 1. ex num. 6. vide ad. Sed quamvis conveniat textui in l. huius [illegible] §. C. eod. tt. non videtur adiectio adaptari posset. Nostram doctrinam tenent idem Peregrinus num. 13. Menochius l. 1. consilio 78. num. 31. Basilius tt. 3. [illegible] q. 1. num. 2. et alij apud ipsos =

Principium: 3: de statu, et qualitate stipulationis conditionalis.

Primo videndum quae actus possint celebrari sub conditione, et quae illam respuant, et quidem ego vero omnes actus exhibere per formam generalem regulam, cum aliquis exemplis, quae nos in singularibus possint manuducere. Regula talis sit. Actus qui ad hoc instituti sunt, ut statim sortiantur effectus, i. e. praesentis habent ab executione, et summam non post conditionem recipere, quod est adiectio conditionis de substantia actus; ceteri actus possunt celebrari sub conditione; ita Covarrubias de matrimonio 2. p. cap. 3. num. 2. Basilius tt. 3. q. 1. num. 15. Donellus tt. de ment. cap. 18. Osualdus [illegible] litt. d. exempla sunt, quae referuntur inprimis in l. actus)). de R. I. acceptilatio, hereditatis aditio, optio, datio tutoris, emancipatio, et alij actus legitimi, quos de novo recensuit Petrus Faber tt. 2. semest. cap. 2. et duobus seqq. Sed paulo plenius hoc explicanda sunt, inprimis aditio hereditatis non potest fieri sub conditione. l. eius qui §. 1. et ul. de acq. her. quod est actus acquisitionis domini l. 3. heredes. 23. de acq. pos. §. i. extraneus inst. de hered. qualit. et differ. dominium non potest uno eodem q. alter, et acquiri, et non acquiri. i. acquirere [illegible] nihil facultas in l. primo. 23. quae in fraud. cred. ut heredes instituti dissensu creditoris ea conditione adierunt hereditatem, ut ad quartam partem aeris alieni tenerentur, quod [illegible] actus aditio significat pactum ut docent Hotomanus quaest. illust. cap. 32. Petrus Faber in l. actus)). Valentia. l. primo de acq. hered. num. 57. neque [illegible] textus in l. si legatus. 30. l. omnes)). ad S. C. Treb. ubi rogatus restituere hereditatem, si adire cogatur a fideicommissario

Accedit, sed ipsa fructi temere ... liberandus, quod sit ab ... et ... est ... servitutis ... ne careat subsidio ... liberandi ... introducto Petrus Faber lib. ... cap. 22. pag. 336. ibi. Eodem modo adiecto honoris, quae ex edicto Divi Marci fit servandarum libertatum causa ... in l. 4. de fid. lib. et tit. ... de eo cui liber. causa adbet pure fieri, quod est instar additionis, sed non impedit, quod ipse ... ut servus directo manumissi ... libertates non directo ... quod verba edicti ... d. l. 4. §. Si quid ad ... dicti illa verba hac conditione, significant, ... servitus ... i.e. imponi aut quasi tradi non potest sub conditione l. servitutes 4. de servit., sed potest [illegible] sub conditione l. ex illimo. ... quod potest ... servitutis sub conditione, ut alia quaelibet res sed ... imponitur, pure imponenda est, alias non est imposita, quod impositio perfectionem dicit, et ... Antonius Faber ... ad d. l. 4. ubi Cujatius ... quaest. Papiniani, Talis apud Osualdus ... ad ... cap. 10. lib. C. Goneanus ... de usufructu cap. 31. quamdiu omnes docent, si ... ad diem, ... ad conditionem resolutivum adveniente die, ... impleta conditione ope exceptionis desinere servitutem deberi d. l. 4. ubi redditur ratio, quae vulgaris est, quod tempus non est modus tollendae obligationis ipso iure sed per exceptionem l. obligationum 44. vers. placet. de O. et A. =

Sed ingens. N.° 29.

ut mihi videtur, difficultas nascitur ex l. quod absenti 38. §. 1. de acq. poss. ubi certo supponit ... traditionem rei corporalis fieri posse sub conditione, ut ea impleta transferatur possessio, et dominium, deficiendo vero utrumque deficiat l. 2. §. si pecuniam de donat. l. non omnis 19. de reb. cred. l. dotis 7. §. si res 3. l. si ego 9. §. 1. de iure dot. quod ... omnes supponunt omnes classici, et Ant. Fab. ... l. 4. de servit. Amaya ... obser. cap. 4. ex n.° 13. Sed ... valde impugnatur praecedens doctrina, quod translatio dominii est ex illis actibus qui ... effectus ... nec potest simul transferri et non transferri, nec per conditionem suspendi, et ... alius suspensibilis est, quare non est suspensibilis traditio servitutum. Deinde quod collatio beneficii, id est institutio, et ...

non

non potest fieri sub cond.e nisi fiat a Romano Pontifice
qui potest in actis ecclesiasticis dispensare, ut signanter docet
glosa verbo a Rom. Pont. ing. signationi de rescriptis
lib. 6. quam sequuntur Covarrubias tom. 3. variarum cap. 16. num. 2. Di-
pol in rubrica de cond. et demonj. cap. 1. n.o 12. Barbosa in
d. cap. signationi n.o 7). quod si in una specie traditionis
non potest deficere in alijs cum difficultate ut respondeo obser-
vo; alijs, qui non recipiunt conditione posse illas admittere, sed
tacite, et assumo actu dependente, veluti acceptilatio non
recipit conditione, et tamen accepta fertur ei, qui sub cond.e pro mis-
sit tacite recipiunt conditionem stipulationi adiectam d. l. ac-
tus)): Solutio pecuniae, aut rei debitae non potest fieri sub
cond.e quod petit actualem ac presentem translationem dominij l. cum 38.
§ 1. de solut. et nihilominus si debeo sub cond.e potest fi-
eri solutio sub eadem cond.e, nempe, si eveniat conditio debi-
ti l. sub cond.e 16. eodem titulo l. 2 de cond. indeb. Brisonius tomo
de solut. et de accept. P. faber tomo 2. semestrium cap. 22. eodem modo
quod causa quia transferendi dominij conditionalis est, veluti
causa dotis futurae, que habet tacitam conditionem, si matrimo-
nium sequatur l. 2. 1 de iure dot. potest traditio sub eadem cond.e fi-
eri, quae est tacita. l. 7. et 9. eodem tit. sic similiter potest adij-
ci illa conditio trado tibi rem si mea est. d. l. 38. § 1. ut intrin-
seca, et veluti de natura traditionis, quod nemo plus iuris in
alium transferre potest, quam ipse habet. ut de iuris reg. in d. §.
illa ratio posset sub traddi posse accipienda et secundum
subiectam materiam de conditionibus tacitis predictis, et necessarijs ad
valorem traditionis ipsius, quamvis velut alter Cujatius tomo 22. ff.
Iuliani, qui rectum semitam iudicat, sed tumultus calcare: nec ob-
stat etiam textus in d. l. 19. de reb. cred. l. 2. § si secundum. de donat. l. 2.
de mor. ca. don. tunc non traditio ipsa non est conditionalis, sed dona-
tio in causa traditionis; Dono tibi si illud acciderit, si moriar et tu
et statim traddo: sed quia traditio sola non transfert dominium nisi
iusta, et effectiva causa precedat, cum traditio sequatur l. numquam
31. de acq. rer. dom. necesse est, ut effectus traditionis pen-
deat ab existentia causae, et perfecte donationis; cognoverunt
Cujatius tomo 10. ff. Iuliani, Ant. Fab. et Don. in d. l. numquam

19. Bartolus, Cumanus, et classici i. d. l. 16. de solut. itaque mea sententia quoties recessit titulus purus, veluti venditionis, aut donationis purae, et simplicis, non potest sequi traditio conditionalis; quia implicat conditio, quod res tradatur de facto, et suspendatur traditio; at quamvis male sentiant recte quidem Hispanus i. d. l. 38. §. 1. de acq. poss. sed quoties titulus est conditionalis, licet traditio fiat pure, secum trahit conditionem tituli, a quo pendet eius effectus. Haec opinio si fides est Cujacio i. d. l. 38. §. 1. fuit Marciani doctissimi, et vetustissimi glosatoris, cuius glossas habuit Cujacius, ut ipse semel testatur, et ita mihi videtur fuit etiam Azonis i. d. l. 16. de solut. ideo falsa circa finem, ut facesset opinio Bartoli, Cumani, Castrensis, et antiquiorum negantium conditionem poni posse non tantum titulo, sed etiam conditioni =

N.º 30.

In hac etiam de noto alius errore circa constitutionem usufructus; vulgo enim existimatur usumfructum sub conditione constitui posse in qua opinione fuit Bartolus in sua subtili lectura ad l. usufructus. 4. de usufructu, quem sequuntur omnes classici, et Cujacius i. l. 4. de servit. Galbanus de usufructu cap. 31. num. 890 sed quid doctissimos authores moverit ad sic sentiendum, non video imprimis adversus eos facit ea subtilis ratio excogitata a Bartulo in d. l. 4. num. et seqq. numeris ingeniose prosequitur, ut nemo ferro candenti potest imprimere corpori charactere, et eius existentiae addicere conditionem inchoativam, vel resolutivam, ita nemo potest servituti constitutioni huiusque qualitates adiicere; ac quod parum discrepat Brissonius lib. 2. de solut. tit. de accept. quae ratio aeque militat in traditione cuiuscumque servitutis. Deinde tradere, et suspendere traditionem, ut alibi diximus, quod uno contextu geri non potest. Denique eos movere non debuerunt textus quibus nituntur i. l. 4. de usufructu. l. ann. §. gen. quod dies usus. leg. cedat. l. et quod. 16. §. usufructus 2. fam. ercis. nam i d. §. ult. de legato aut promissione usufructus agitur quae potest et in diem, aut sub conditione et i. d. l. 4. et i. d. §. 2. de datione, vel adiudicatione ex die, et ad diem facienda: quod illus forus habet, quam ab arbitrio ad dividenda bona assumpto.

Et a permissore, aut testatore possit dari ususfructus, qui incipiat a die, et finiatur die praestituto; non obstant in ipsa quasi traditio ususfructus posse poni diem, ut hodie tradatur in crastinum quod hoc est absurdum; quod idem dicimus de usufructu, sive eius finitione, quod de ceteris servitutibus, et rebus corporalibus, sive ante nos praevidit Cuiacius l. 3. ul. ff. de servitut. cuius sententiae non debuit displicere Osualdo ad Don. lib. 11. cap. 10. litt. C. illud non speciale est in usufructu, quod ipso ad certum tempus constituto ipso iure finitur adveniente die nec ope exceptionis etc. ex dictis tt recte colligit Bartholus, quem alii sequuntur. Ratio est quia usufructus consistit in ipsa perceptione fructuum, qui quotidie nascuntur, et ideo ipse quotidie constituitur. l. 1. § interdum de usu. accresc. Quo circa adveniente die in quo desinit non potest amplius constitui, et ipso iure deficit, ut subtiliter docet Donellus lib. 10. comment. cap. 16. =

N.° 31

Adoptio manumissio.

Sed ut sequamur exempla, adoptio sub conditione fieri non potest l. quaesitum 34 de adopt. Nec manumissio per vindictam, licet tacitam conditionem recipiat, veluti si heres manumittat servum legatum sub conditione interim nihil agit l. servum 11. de manum. sed repudiante legatario competit libertas l. si miles 31. de testamento milit. l. 2. de manumiss. l. 3. de manum. vind. l. 3. quia etiam in quo valde relucet favor libertatis ut dicam lib. 8. opuscul. : Nec divortium, ut vulgo solet celebrari ex l. 3. de divortiis : Nec autoritatis a tutore praestatio in negociis pupillaribus l. nec sub conditione 8. de aut. tut. ; nec datio tutoris, sive legitimi, sive iudicialis. l. mutuo 6. § sub conditione de tut. ; nec ei ferri sub conditione potest l. q. tit. 27. de excusat. tut. Hardiens l. 1. ff. quo appellatur sunt. Dixi l. 1. a divo Pio 15. § inveniendum de re iudicata, et docet Petrus Faber lib. 2. semest. cap. 24. pag. 360. et seqq. Denique matrimonium, quod ut est arbitrarii federis traiectum domini corporum dependenti, sub conditione celebrari non potest. Quod si conditio adiiciatur, conditio non erit matrimonium, sed sponsalia cap. super eo quod extra de condit. apposit. Cuiacius in cap. 1. eod. Basilius lib. 3. de matrim. cap. 13. a pr. et quomodo huius expressione non loquuntur, ad suos terminos reducendum est Pater Sanchez lib. 15. eod. disp. 6. n. 1. 3. lib. 4. § 4. =

Divortium
Autoritas tutoris
Nec eius datio
[illegible]

Matrimonium

Per.

N.º 32

Per contrarium illi actus, qui ex suo genere non patiunt moram, et dependentiam, sed aliquid aliud pos[tula]nt, excitant dilationem, et conditionem recipiunt itaque ... in ... ad Donellum ... quando ... omnes ... tales ... omnes contractus, nam exemplum hic ... obligatio ... ad ... et ... ex obligatione ... liceat ... ex obligatione ... curat ... ante ... contractus ... executio ... subditur celebrari (veluti stipulatio l. ex duobus ... reis ... omnes ... emptio et venditio, locatio, ... emptio ... societas ... cum societas ... olim ... fuit, ... ad ... aut in ... actuali communicatio ... quae communicatio ... facilis, ut traditio, ... videbatur ... recipere suspensionem, aut dilationem, sed contrarium decidit Iustinianus ... societate ... distinguens subtiliter, et certo, ... in communicatione ... ita eleganter Ant. Faber ... Cuiatius in recitationibus ad ... quis a liter ... separabilis; ... Pauli ad edictum ... aliter Donellus ... transactio ... transact. ... omnia ... Grec. 13 ... subditur ... eadem ratione ... legata, et fideicommissa subditur ... dari posse ... hereditate ... tutela testamentaria ... dari posse ... datio tutoris testamentaria ... tutelae, sed ... ratione libertus potest uni ex filiis assignare ... subditur ... et alia ... modi ... receptionem, quae in unum colligere magis laboriosum est, quam liberale.

[Marginal note:] tutelae

N.º 33. Status obligationis conditionalis.

His suppositis superest ut explicemus qualis status sit actus subditi celebrati quod in re ... eleganter ... dis ... pendere ... quasi sit ... l. ... damnum ... fidem ... ac illud axioma philosophorum conditionale nihil ponit in esse i. e.

d. seq.

ve: q. pendet sub cond.e nec est, nec desinit esse habet adventus adeo, et adm. ee, q. melius manifestabitur exemplis. Homo emptus sub cond.e, n. potest creditori du pendet conditio, q. n. potest rescindi, q. adhuc n. exitit l. bone. § 3. §. si sub cond.e, de edilitio edic. si servo proprio relicta sit libertas sub cond.e, legatum pure, et dies legati cedat pendente cond.e evanescit legatum q. n. exitit liber du pendet conditio l. quasitum 91. §. 1. de leg. 1. l. Iulian. 86. §. qui. de cond. Item. l. neq. libertas §. q. dies leg. ced. Liber testamentus sub cond.e interim heredis est plenoiure l. statuliberi 29. de statulibe. potest noxe dedi ob delictus; sed adveniente cond.e libertatis q. interea pendebat statu q.o delictus fuit. l. 9. eod. Eadem ratio est de ceteris alienationibus potest n. res sua cum alienari, modo cond.io n. reddatur deterior l. 1. 9. §. 1. de aliis. Item si duobus pure institutis alter ex eis longius, hoc amplius ex aliquot uncijs sub cond.e, addeo pendet institutio huius partis ut si decedat ea n. dum impleta, nihil ultra ius mittat, sed tota portio coheredi accrescat, eo tempore, q.o datio efficitur in rerum natura n. fuit l. liber homo 59. §. 1. de hered. inst. Si alicui servo fideicommissaria libertas relicta sit sub cond.e, et antequam eveniat conditio constituatur ab eodem herede heres sub cond.e tacita cum libertatis; dum pendet conditio est heres necessarius sed adveniente cond.e libertatis fit liber ex prima cum, et remanet voluntarius l. si servus 91. §. 4. ff. de acq. here. Si servus mortis causa donetur, et interim adquirat in pendenti est acquisitio, quamdiu pendet conditio donationis l. si servus 20. de don. inter. Si aliqua legata relicta sint sub cond.e aliqua pure, in computanda ratione legis falcidiae pura legata in statum integre; et conditionalia que pendent l. in ipso 73. ad l. fal. quasi data sint. Doceant Obertus Petrus Faber, et alij in d. l. 169. §. 1: idem tit. de servitutis cap. 19. et duobus regg. ancorum tit. 5. de matrim. disp.e 6. maximen. 5. Basilius tit. 3. cap. 13. Donellus tit. 8. cap. 30. et Oswalda litt.a B. et tit. 15. cap. 11. ubi late Oswaldus litt.a A. Hotomanus tit. 11. controversiarum cap. 19. Antonius Gomez tomo 2 variarum cap. 11. n.o 28. ubi a dditionator multos adducit. Ripol in rubrica de conditionibus, et demonstrationibus cap. 10. =

Ex quo

No. 34.

Ex quo facilius inspectio fieri debet subconditione expendente debitor. utrum sit certus an interim debitorem esse quod probatur ex l. sub conditione 16. de verb. signif. ubi dicitur debere sub conditione interim solvatur errore potest repeti, non est debitum. ita probat textus in l. quamvis [illegible] ergo. disserte etiam docemur fideiussorem qui sub conditione intercessit ante eius adventum non obligari in l. fideiussor 16. §. stipulatus §. de fideiussoribus, faciunt textus in l. sub conditione 16. de solut. l. quod indebit. 12. de accept. l. cedere diem 213. de V. S. §. sub conditione [illegible] inst. S. tit. l. 2. tit. 11. quoque S. et fere omnes textus superiori numero relati docent Osualdus Aquines et Ant. Gomez ubi supra Morla in emporio iuris tit. de rebus creditis q. 3. Gilhardus, et alii in §. ex conditionali inst. S. tit. quamvis antiquiores apud Viglium in l. 1. num. 89. si certum pet., et Albericus Gentilis in l. creditores 10. de V. S. 1. se perperam sensisse senserint =

No. 35.

Creditor ex conditionali creditore; non ex legato.

Sed aliqua sunt, quae opponuntur. Primo opponitur textus in l. creditores 10. de V. S. ubi asseritur, creditores esse qui iure, indie, et sub conditione debetur, aliomodo respondendum est ex mente compositorum pandectarum, qui illas regulas generales nobis reliquerunt; alio modo ex mente Ulpiani. Ex hac mente respondeo cum Cujatio loqui Ulpianum de causis irrogandae infamiae, et propterea ea quod quis mitti postulat in possessionem calumniae causa ex falso credito; in qua inspectione creditorem calumniosum censeri ait, ex quo professione causa sibi deberi fingat, etsi sub conditione. Ex compositorum mente respondeo communiter sequuntur Alciatus, Morla, et Osualdus b. large, et improprie accipi verbum creditorum pro eo qui non habet sibi debitum iure, quia absolute sed conditionali creditor appellatur in l. creditores. § eodem iuncta l. idem 19. sic intelligendum de pec. const. Secundo opponitur textus in l. si cui 42. de O. et A. ubi creditor conditionalis ex statu appellatur proprie creditor, ad differentiam eius cui debetur ex causa legati, vel fideicommissi sub conditione qui non dicitur creditor uti etiam in l. in fraudem 27. quae etiam in l. [illegible] 8. eodem tit. iuncta exponit Cujatius ibidem, et Fabri in iurisprudentia tit. 6. princ. 2. illat. 6. =

Dispicias

N.° 36.

I

Dificilis Sicb-
cus multo reputatur, sed mihi etiam placet communis expositio
videlicet, quodammodo esse creditore, cum sub conditione debetur: in quo
eo respectu, ut actio ante eventum conditionis nascatur, sed in-
terim ac pendente conditione non sit in potestate debitoris mutare volunta-
tem, quia lege celebratus contractus, atque nemini ex contrahentibus licet resi-
lere, argumento ex l. necessaria. 8. de per. et com. rei uen. docent Osuald
dicto l. litt. A. Gentilis in d. l. 10. de V. S. Ant. faber lib. 15. coniect. cap. 6. et
de erroribus decad. 25. errore. 1. Deinde quia stipulatio ab initio vi-
res summit, quamvis sit conditionalis, ut quaedam alia contractus, et ideo trans-
mittitur ad heredes, licet stipulator decedat conditione pendente l. si
quis 5). de tit. § ex conditionali. 6. tit. eod. Legatum vero aut fideicom-
missum dum uiuit testator reuocabilia ut l. 3. § ult. et l. 4. de adim. leg.
deinde post mortem testatoris non transmittitur si legatarius pendente
conditione decedat l. un. § sin autem. C. de cad. tol. Ergo ille dum re-
spectu creditor ex contractu conditionali, appellatur creditor; sed non re-
ditor sub conditione ex causa testamenti docent supra relati et multis Olea
de cessione iurium, et actionum tit. 3. q. 10. n.° 8. Nec obstat text. in d.
l. quod de pariter. 16. de rebus dubiis, in qua Mater stipulata dotem a
marito sibi reddi mortua filia in matrimonio, si simul cum u-
na, naufragio pereat et filia, non transmittit stipulationem ad here-
des quae respondetur. Hoc conuenire ex defectu conditionis, non stipula-
tionis: stipulata enim fuit sibi reddi, sibi ipsi superstiti i. e.
si maneret viua post mortem filiae, quod cum non accidisset defecit con-
ditio stipulationis docent Cobarrubias lib. 2. variarum cap. 7. n.°
8. Donelus et Cujatius in d. l. 16. addendus Costa in § et in bello
scolio ultimo n.° 1. et alii apud Oleam d. tit. 10. n.° 10. Sed iam

N.° 37.

Ratio

desideratis scire rationem quae quotidie quaeritis quare stipulatio
conditionalis transmittatur ad heredes; et legatum, fideicommissum
non transmittatur? Communis est quia in contractibus spectatur tempus
quo contrahimus, in testamentis tempus in quo legata cedunt. ita aliqui apud
Oleam ubi supra n.° 9. sed hoc ipsum iterum quaeritis quae erat huius
rationis quae constitit et iudicio Donelus in d. l. si filius 7) 8. 5. tit. et fun-
dauit Olea eodem tit. 9. cap. 6. litt. G. quia contractus continet factum utrius-
que partis, dispositio autem testamentaria solius contrahentis testatoris

volun-

voluntate, in qua nihil agit legatarius, et ideo contractus status valent, dispositio testamentaria non potest considerari donec aliquem effectum incipiat sortiri per cessionem diei. Hec ratio etiam valet ut stipulatio conditionalis status patri acquiratur, quamquis post emancipationem filii conditio impleatur; legatum vero aliter quam si filius in potestate perveneret et conditio evenerit l. que legata. 17. ff. de l. 1. quod de re latecegi jtt. de acquisit. Ego tamen aliter conceptio haneratis videlicet, quod contractus, etsi conditionalis sit status cum est producitur et illico obligat contrahentes, ne ab illo recedant, quamvis conditionalis sit, ut nuper dicebam, quare nihil mirum si tempus contrahendi inspiciatur; dispositio vero testamentaria non obligat statim nec valet nisi ex voluntate testatoris, que in futurum collata est; ex quo facile elucet ratio, per quam servus hereditatis iacentis, qui corporis expers est, in quo usus fructus nihil, non possit stipulari usumfructum, nec tamen sub conditione, et possit ei legari sub conditione l. si usus fructus. 26. de stip. ser. non etiam possit delegari aut cedi legatum conditionale l. legata 41. de condit. idem. ut observavit Cuiacius lib. 18. obser. cap. 4. et jl. un. § sinautem C. de cad. toll. et possit cedi obligatio conditionalis ex contractu l. nomina l. multum. de hered. vel act. ven. Olea d. q. 10. apri.

Sed adversus nuper dicta obstat textus j. l. sirg. 31. l. existimo. 98. § tt. ubi stipulatio rei mee sub conditione facta valet, si tempore existentis conditionis mea esse desierit. idem de emptione docemur j. l. existimo. 61. de contr. empt. ergo non inspicitur tempus contractus sed existentis conditionis. Vidit hanc difficultatem Accursius j. d. l. 31 ex cuius non admodum perspicua doctrina, perspicue dissoluit ita Bartholus ibi. Aut querimus de contractu ipso ad causam acquisitionis, et tunc inspicitur tempus in quo celebratur. l. si filius. 18. § tt. Aut de persona contrahentis, et tunc et idem tempus inspiciamus, quia persona contrahentis non admittit suspensionem, nisi in persona certa est, tamen potest esse contractus l. si ita. 126. § Chrysogonus. § tt. quomodo acciperetur textus j. l. si usus fructus. 26. de sti. ser. in quo stipulatio usus fructus facta per servum hereditatis iacentis non sustinetur, quamvis fiat sub conditione, quia deficiat persona, que possit uti frui, et ad personam inspiciatur tempus celebrati contractus. Sin autem de re queramus non inspicitur tempus stipulationis

N.° 38

onis, sed impletus conditionis, quae ad contractus non inspicitur tempus rei, nec est necessarius, ut dissensui existat. l. interdum §. 3. ff. de act. empt. l. exempto. ff. §. ult. et l. seq. de act. emp. et ideo licet res mea sit, in qua apposita stipulatio consistere non posset l. nemo ff. de v. o. tamen si stipuler rem meam sub conditione, valet ... casus de futuro contingentis; potest enim esse non mea tempore expletae conditionis itaque respectu rei non inspicitur tempus contractus. Nec obstat textus in l. inter. 83. §. sacram. ff. de v. o. ubi stipulatio rei sacrae aut hominis liberi sub conditione facta inutilis est, etsi tempore expletae conditionis homo liber effectus sit servus, et res sacra efficiatur prophana. Hoc enim alia ratione evenit, et ideo speciali, nempe, quod tristis eventus non est spectandus, ut ipse textus ait. ita post Bartolum, Castrensem, Alexander, Jason, Donellus, et Gisbertus in d. l. 83. =

Denique obstant textus in l. in omnibus ff. de iudiciis l. in possessionem. 6. l. pen. ex quibus causis in poss. eatur l. creditores. 4. de separat. ff. ut in possessionem legatorum, qui docemur creditores conditionales, sive ex causa contractus, sive ex testamento posse stipulare satisdatione a debitore, immo similiter suspectus sit de fuga, mitti posse in possessionem quamvis non possit impetrare, ut bona vendantur, quorum respondeo id potius provenire ex ipso debito, quam ex debito, nec non iis permittitur ut spes illa frustretur, maxime ex malitia rei, docent late, et cum multis Petrus Barbosa in d. l. in omnibus ff. Fontanella de pactis nuptialibus 1. tomo clausula 4. glossa 9. §. 9. ex num. 30 Rispolind. rubrica cap. 1. ex num. 52 usque ad finem, vel ut docuit sapienter Cobarrubias in practicis. cap. 39. quod licet non sint vere creditores, sunt creditores secundum quid hoc est sub eventu contingentis conditionis, quod sufficit, ut eorum securitati consulatur, ex quo latissime Dominus Salgado in labyrintho creditorum 1. p. cap. 8. ex num. 24 usque ad 31. fundat creditores conditionales, et multo magis in dies posse in iudicio concursus comparere, petereque gradum, non ut statim sibi pecunia solvatur, sed ut sibi praestetur satisdatio ab aliis posterioribus creditoribus de restituenda pecunia si conditio fuerit expleta =

N.º 39.

iam

Iam gradus

N.º 18

facimus ad postremam inspectionis q.do censeatur rerecte
[illegible] cuilibet sub cond.e [illegible] manet lauis afflicta ex su-
perioribus; Creditor n. e simulac impleta conditio, disertis
[illegible] j.l. secundo [illegible]) l. sig. 37. [illegible] emptor. l. necessaria. §
[illegible] etiam. rerum. neque aliud requiritur praeter implementum
conditionis, ut sentiunt Pater Sanchez de matrim.o lib. 5. disp.
8. Basilius lib. 3. cap. 14. Pater Molina 2. tomo. de iust. et iure
disp.e 285. [illegible] 2. Vitoria j relect.e de matrim.o l. p.e Gar-
[illegible] lib. 2. rer. quoti. cap. ill. 4. p. § 12. limit.e 5. impleta
uero cond.e retro currit [illegible] et creditor censetur, ex die
q.o initus fuit n ex die q.o impleta conditio, (et in tacitas
[illegible] l. qualneus 9. j prin.º et § 1. l. potior 11. § 1. eod. tit.
l. 2) eod. tit. et partita) ut in tacita matrimonij cond.e docet
[illegible] j.l. 4. [illegible] Sal. l. 33. tit. 13. p. 5. [illegible] nisi
[illegible] tantum sit mere potestatiua, posita q in facultate de-
bitoris, ueluti in mutuo, acuius potestate pendet ne se obli-
get, si n accipiat l. 9. pecuniam 30. de rebus cred. iuncta l. 4
qui res [illegible]. et [illegible] sub cond.e si aliquid fecisset [illegible]
fecisset, neque n. effectu promittere censetur donec ip-
se uelit obligari, et ideo n retrotrahitur conditio d. l. 9. § 1.
ubi docet Cujatius et aliis locis, et latius prosequuntur ad
proxim resoluentes Petrus Barbosa j.l. 1. 3. p. ex n.o 32
soluto matr. Carleual 2. tomo de iudicijs. disp.e 23. ex n.o 11.
Quos Salgadus latissime 2. p.e Lauerinti
cap. 11. aprio. [illegible] plurimos dant, qq.
Semestris labor finitur. Omnia
q in Laude Dei, et
Deiparae Virginis
Concepte absq
labe Pecca-
ti origina-
lis amen

quamuis expressa matrimonij

AD LEGEM Impossibilis. VIII. ff. de V. O.

Ferinn commentario in qua breuiter, sed absolute agitur de impossibili conditione. A D. D. Dum Ioseph de Retes. anno. 1657.

N.º 1. Quid sit impossibile.

Vt terminus impossibilis [illegible] ... notare oportet [illegible] ... impossibilis ... Aristoteles ... Phisicorum ... impossibile est cuius contrarium necessario est verum, vel ... impossibile est caelum tangere, necessario verum est caelum non tangere ... Accursius, Cuiacius, et Duarenus ... Costa ... select. cap. 8. n.º 1. Amaya ... obser. cap. 11. n.º 3 ... ut hic author dicit n.º 12. impossibile est in re ipsa, quod nulla humana diligentia asequi ualet ... difficile, non impossibile ... impossibile dicitur ... potentiae ... l. ... 137. ... et ... impossibile dicitur, est impropriè, et respectiuè ... ut in ... pluribus ... notant Gregorius Lopez ... l. 6. tit. 4. p. 6. glo. ... Acacius ... in suo docto commentario ad l. ... et ... n.º 36. —

N.º 2. Quid sit impossibilis.

Ex quo defficile erit, impossibilis plures species asignare, cum impossibile dicatur negatione potentiae, et haec negatio semper eiusdem speciei sit, tamen maioris doctrinae claritatis gratia ... Accursij ... l. 4. §. 1. de statu liber. et Bartolus ... l. 1. n.º 2. de ... sit. ... sunt impossibilis, nam quae ... cunctur

Ad l. 7. q. 3

curit impossibiles, ut caelum digito tangere, et dare hypocentaurum de quibus d. l. sitia 97. ff. h. t. vel de facto, ut impossibile auferi dare, vel de iure, ut omnes turpes, l. eodem tit. 9. l. filius. 15. eodem tit. ibi. l. facta. 63. ad S.C. Treb. et ex perplexitate veluti si Titius heres erit in solidum Seius heres esto in solidum; si Seius heres erit in solidum Titius heres esto. l. si Titius. 16. eodem tit. ibi. quae omnes tam specie si et potius quam res efficitur impossibilis, haec distinctio sed authoritatis antiquitatis potest substinere quam retinent l. 3. et 4 tit. 9 lib. 6. et 6 Gregorius. Antonius Gomez 1. tomo variarum cap. 12 n. 66. Molina de primogeniis lib. 2. cap. 12. ex n. 35. Pater Sanchez lib. 5. de matrimonio disp. 4. fere per totum Amaya d. cap. 11. appr. Ripol d. l. 3. ex n. 1. quamvis Richardus in d. l. 3. impossibilis sit. de hered. inst. Menocius lib. 5. opinionis. cap. 15. Sarmiento lib. 2. select. cap. 1. et alii nec ferentur refractenter. Secunda divisio admittendorum impossibilibus, quam probat Sarmiento ubi proxime, et sequens Amaya d. lib. 2 cap. 12. et Benedictus Pinelus lib. 1. select. cap. 15. appr. ut alia sint conditiones impossibiles simpliciter, alia ex suppositione. ut si veluti si filius meus ducat filiam talis, qui iussent. l. mevia. 25. de hered. inst. quas antiqui Iuris vocant conditiones impossibiles in specie, ut docent authores supra citati =

Secunda divisio

No. 3.

fernandius

Rursus impossibile aliquando est in se, aliquando ex modo, seu ex adiecto, scilicet ratione conventionis, impossibile e in se veluti si quis stipuletur, vel legarit Chimeras, Hyppocentaurum, aut mons aureus quae in rerum natura non extant. Ex conventione impossibile, si centum promittantur filio si quis si caelum digito tetigeris. Est enim datio centum possibilis, sed tota conventio impossibilis redditur ex adiecta conditione. Ex impossibilibus primi ordinis ut pecunia res observandae omnes sufficere quasdam conventiones, et dispositiones testamentarias l. 1. § si id dedi et de R. l. 1. § si in rem, l. inter stipulantes 83. § pen. l. sitia 97. l. liber homo. 103. h. tit. l. 2. servus 29. § pretium. 7. de ll. 1. ut observavit Petrus Faber in l. verum. 31. de R. I. ad quem debet reducere hanc iuris regulam impossibilium nulla obligatio est l. 185. Quia impossibile nullam conventionem potest effici

est, et ptenda l. 31. Quod an̄ impossibilia et alij missis traditur l. 137. et nullus et §. 2. nulla enim et stimuli ... convenientia l. 182. Quod ... prohibenti, nullo ... firmat l. 188 et ll. l.

No. 4. Differentia inter ... et conditiones impossibiles

Sed dicimus quod impossibilia prout ... seu ex aliqua ... conditiones ... et ... differentes, et ... statuunt ... tractus ... sed ... voluntates ... Quod ... ad primum ... probatur ex text. in l. 7. l. certi 9. §. is quem ... crebris ... in l. 31. ... l. continuus 137. ... et ... sub impossibili 9. ... sub impossibili ... l. 17. ... Quod ad secundum probatur ex l. l. 14. ... §. 1. l. ... 6. l. ... 9. l. mulier 20. de conditionibus institutionis ... l. 16. ... l. similiter ... 12. §. 1. l. 8... §. si ... l. ab omnibus 104. §. primo, de legatis, et ... in ... primo §. ... l. 3. de condit. ... et demonstrationibus ... impossibiles sit ... de ... l. 3. et ... et ... ad utramque ... ... a Richardo ... dicti §§. ... Bassilius de matrim. ... 3. ... archiepiscopo tractatu ... 1. ... 33 n. 2 ... in ... 2. ... rubrica ... et ... Caldas Pereira ... curatoris habens ... sine curatore n. 73. Caldeira ... variarum cap. 1. ... lib. 7. select. cap. 2. et duobus seqq. ... Duranti Galuanetus, et Balduinus qui de conditionibus scripserunt apud Rigot ... l. 3. ... condit. et demonstr. ex n. 49. —

No. 5. Quae sit differentiae ratio

Non quaero more solito rat. dubitandi, et decidendi; sed ... differentiae rationem inter utramque ... conclusionis ... dicere ... contractus celebratos ... impossibili conditione inutiles esse: quia omnis contractus ... supponit consensum inter contrahentes l. 1. de pactis l. ... et ... 32. de rebus creditis; qui ... contrahit sub conditione, ... consensum in eventum ei nec aliter consentit, quam ... conditio eveniat; quasi dicat, si conditio ... in ... consentio ... sub condit. ... l. ... 6. ... diebus ... §. ter ... de condit. et demonstr. ... Covarrubias de sponsalibus 2. part. cap. 1. §. 1. n. 6. Sanchez de matrim.

lib.

Ad l. 7a

...s. dis... Costa ... l. select. cap. 24. Ripol. de rubricis et demons. cap. 1. et n° 9. ... si sub impossibili ... necessario dissentit, ... non potest evenire conditio, ... omnium optime explicat Donell. hic n° 2. si hec ita ... quare ... testamentarie sublinenda ... videbatur ... utraque disponit ... dicendum, ... valet est mera voluntate testatoris l. ... C. de sacros. eccl. ... facere potest, ... sub conditione non ... voluntate ... in conditionis eventum ... permittit ... terminus l. un. §. sin autem C. de caducis tollendis l. cadere dig. ... similibus ... Si sub impossibili vult disponere, necessario non vult disponere. Ad hoc rationem ... reducuntur omnia, que ... inter ... maiores ... apparatu solent facere =

Conditionis ...

N° 6.

Notatur antiqua controversia

Sed ut premissa ... differentie ... scienda est ... magna, ... controversia ... inter prudentes fuisse an ... dicendum ... in utroque casu? et tandem ... in dispositionibus testamentariis aliud diceretur, ac in contractibus ... hec indicari ... l. 3. de cond. et demons. ... obtinuit ... denotat ita receptum fuisse post varia ... ... l. 4. §. ... de offi. quest. l. 4. §. ... ... vocando l. fuit questionis ... de acqui. hered. l. ... legato l. ... et A. ... notarunt Cujacius et Donellus hic n° 4. Balduinus de conditionibus cap. 7. ... Costa ... select. cap. 8. n° 1. Pichardus ... d. §. impossibilis n° 11. Ripol. ... d. l. 3. n° 60. et 61. Brissonius ... 13. de V. S. ... obtinuit. ... mihi singulariter suadetur ex l. servus. 50. §. si in non faciendo de hered. inst. ubi ... Seius heredes institutus fuisse sub conditione impossibili ... faciendo, qualis est hec, si celum digito non tetigerit, que est impossibilis in non faciendo: Hec conditio inspecto ... videtur; inspecta re ipsa ... est conditio ... non pendet ... parte: ... si impossibile celum tangere, necessarium est non tangere quare ... ita ... et ... est, ... conditio illa deficere non potest ita dicitur ... d. §. 1. et in ... lege

lege. et l. 1. inutile S. nec tit. ff. pupillus 26. dd. in l. si pupillus. 9. §. 1. ff. de novat. notarunt Accursius, et omnes Neumanni nec Duarenus. et Dom. nº. 6. et 7. Contarenus lib. 1. select. cap. 8. nº. 1. et cap. 17. nº 1. Amaya ttº. obser. cap. 13. Respondet. [illegible] l. 50 §. 1. ff. [illegible] facta sub [illegible] [illegible] et statim valere secundum omnes [illegible]. [illegible] indicat omnes recessisse sua de restitutionis [illegible] fiebat sub conditione impossibili in faciendo, i.e. si cælum digito tetigeris. =

Suppositis

N. 7. Redditur multiplex ratio.

praemissis, et iuxta fundamentum [illegible] partis restat ut videamus fundamentum opinionis, quae obtinuit, et haec est. Qui [illegible] ipse est qui debet [illegible] qui manet obligatus ad solvendum [illegible] [illegible] post mortem disponit [illegible] [illegible] magis [illegible] contrahens, [illegible] testator, [illegible] conditio impossibili [illegible] [illegible] [illegible] nº. 4. et 5. Deinde dispositio testamentaria est liberalitas, [illegible] [illegible] promissus [illegible] necessitatem tradendi, et in necessitati nemo liberalis existit. l. [illegible] legatum. 18. [illegible] Sed liberalitas favore est ampliandae [illegible] ut. ff. de donat. Necessitas autem est odiosa, [illegible] nemo praesumitur iactare suum l. [illegible] de solebito. 25. [illegible] [illegible] maior ratio fuit favendi liberalitati ultimae [illegible] dispositionis quam contractibus. Rursus [illegible] impleri promissum tantum interest creditoris [illegible] hoc n. inventae sunt obligationes, ut unusquisque sibi adquirat quod sua interest l. stipulatio. 38. §. alteri. ff. de V. O.; sed impleri ultimas dispositiones etiam interest testatoris l. 1. C. de sacro. eclesiis. Immo et secundario publice interest ultimas voluntates exitum habere l. [illegible] denegare §. quoniam. ttº. aperi. ; et si creditor passus fuit, ut conditio impossibilis adiiceretur, ipse sibi imputet, nec velle gravare debitorem [illegible] eius detrimento: annulamus [illegible] dispositionibus nullum detrimentum dispositis sed potius favor, ita Duarenus in [illegible], Flaue ttº. 6. [illegible] q. 2. [illegible] in contractibus [illegible] [illegible] consentiunt, et [illegible] ambobus imputari, et [illegible] creditori, quare sub impossibili consensissent l. [illegible] solus 31. [illegible] et A. [illegible] in dispositionibus,

testa-

testamentarijs nihil quod legatarijs imputentur quod nihil ipsi tales faciunt, sed patiuntur Duarenus, ad tit. de sed. instit. cap. 4. Basilius de matrim. lib. 3. cap. 3. nº. 7. Amplius quod contrahens non cupit se obligare ut non inquit Philosophus, nemo patitur damnum volens; quod testator sponte ad testandum se preparat, et cupit ut valeat eius voluntas meliori modo, quo potest, l. Lucius. 88. §. ul. de leg. 2. quod licet secundum verborum cortices inualida videatur eius dispositio, substineri debet in re ambigua, et reduci ad debitum modum cum non supersit testator, qui illam interpretari possit Fauer d. cap. 12. Pater Sanchez d. lib. 1. disp. 31. nº. 2. facit etiam quod contractus plerumque aualentibus celebrantur, testamenta vero a morientibus et obiectis terroribus: quare praetextu memoriae, aut erroris tollitur quod extrinsecus vitiare potest eius dispositionem l. 1. de sed. instit. Cusatius in quaestione, et primo in speculo testamentorum glo. 14. nº. 136. Larreatigui d. lib. 7. cap. 3. Ripol, ubi supra ex nº. 75. ex nº. 75. Quae quae omnia fundamenta non innaniter exquisierunt fauore testamentorum hic non fuit causa, ut subtilius iuris multi in hanc rem inquirerent, et tot fundamenta forum excogitassent ad eas substinendum, quae non considerarunt in contractibus, quae ratio perlitterarum classi apud Antonium Gomez d. 1. tomo variarum cap. 12. nº. 66. Pinus in Rubrica glo. 1. ex nº. 39. et alijs hinc quae recensendis non immoror; itaque in re dubia non est una quaeque trenda ratio et alijs reijciendis, sed multis coniungendis, et ita quae fundamenta, ut singula quae non possunt, collecta iuuent.

Denique ex fauore ultimarum voluntatis.

N.º 8.

Quid dicendum sit in foro animae.

Ex quo apparet in foro exteriori semper praesumi testatorem adiecisse debitum et impossibile praeter errorem, et sine animo, ut impleretur, quod praesumptionem nulla debet admitti probatio, quod est iuris, et de iure, id est dispositio legis ex dubia coniectura statuentis certum ius, et tanquam sibi compertum, ut colligitur ab Aluaro de praesumptionibus in praeludio secundo, nº. 3. Meno chio, lib. 1. eiusdem tractatus, quaestione 3. per totam. In foro animae, non ita causa itacertum est, quod non possumus negare hoc ius nisi probabi-

lis-

si conditio adiuncta voluntate testatoris deficeret, [illegible] deficerent omnia fundata in [illegible] declarata lex autem que supposita conditione [illegible] deficiente ea in veritate non obligat in conscientia qua fundatur in falsa praesumptione secundum communem [illegible] sequuntur omnes [illegible] Dianam [illegible] tractatu 10. resolutione [illegible] et 3. [illegible] tractatu 5. resolutione 56. et illustrissimus [illegible] [illegible] tomo [illegible] moralis [illegible] 3 [illegible] 2. et 3. [illegible] si testatoris deficiat [illegible] sua voluntas disponendi per adiectionem conditionis impossibilis, non debebit in conscientia legatum, quod [illegible] secundum dictamen rationis naturalis [illegible] habere [illegible] voluntas [illegible] [illegible] rem suam [illegible] transferre [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dictamen transferre rem sine voluntate domini, quo modo accipienda est doctrina quae dicit stando in iure naturali conditionem impossibilem vitiare ultimas dispositiones quam tradunt Medina [illegible] de restitutione quaestione [illegible]. Molina de iust. et iure 1. tomo tractatu 2. quaestione 206. vers. his circa. Basilius de matrimonio [illegible] 3. [illegible] 3. n. 1. Ceterum si aliunde non constet de defectu voluntatis, nisi ex adiectione impossibilis conditionis, non statim dicendum erit deficere voluntatem, quia multa fundamenta ex traditis [illegible] militant, secundum veritatem praesumptam, et aequitatem naturalem, quam in conscientia sequi tenemur, maxime quia [illegible] deceptus fuit ex [illegible] [illegible] authoritatis prudentis [illegible] quae a ratione non ab authoritate legis [illegible]; et quando evidentibus coniecturis non demonstretur defectus voluntatis in disponente, debemus [illegible] etiam in conscientia, ut sentiunt, quamvis [illegible] fundamentis Guttierres post multos antiquiores [illegible] 2. canonicarum [illegible] 25. ex n. [illegible] Pater Basquez, et Deo Basilius [illegible] 3. [illegible] 4. n. 3. et 2. nec alia [illegible] Lessi de iust. et iure [illegible] 2. [illegible] 18. n. 25. [illegible] dicat Pater Sanchez de matrimonio [illegible] 1. disp. 33. n. 9. authores, quos ipse refert loquuntur in conditione si nupserit, quae legis authoritate reiecta fuit [illegible] ex [illegible] voluntate [illegible] contra bonos mores, et aliis impeditiva, et impossibilis reiicitur ex [illegible] voluntate testatoris. —

Cum [illegible] valeat legatum

N.° 9.

Explicatur §. C. dejt. et substit.

beatus etsi in secuta conditione multo facilius valebit si e- veniat. h. de facto non potest disputari in conditione impossibili ne- tiq. quod evenire non potest. sed disputari in quasi impossibili, i.l. uxori § l. vers. heredita §. C. dejt. et subst. ubi mater fi- lia sibi heredes instituit sub condit. si a viro diverteret, quia cum eius bonos mores. in §. tractari 11. ad §. C. tr. l. cap. l. filia ignorans, illa condit. reiici, a marito di- vertit, ut beatus consequeretur. Deinde multi Doctores acriter illa increpant, quod divertit, supponentes tamen divertendo non perdi- disse hereditatem, ut nec perdidisset si condit. non implevisset, quae erat remittenda, ex quo hac conclusione deducunt Accursius, Salicetus, Decius et alii adeamdem. Quarenam ad tit. de condit. sit. cap. 2. vers. diximus. Cujacius lib. 9. observ. cap. 6. Quod relinquitur sub condit. remittenda, non amittitur, si forte im- pleatur. Ex quo disputari solet an nostra ... §. ... modi ... explere, possint facere, ut sustineantur contractus, quos non ex- plete illos vitiant Pater Molina tractatu 2. huius §. et lib. 2. tomo disput. 285. vers. ult. existimavit valere non expleto conditio sit, quia nil est impedimento. contra censuit Pater Sanchez lib. 1. disputat. 39. num. 2. et merito, quia ab initio contractus nullus fu- it per conditionem vitiantem, quod enixe, et cum iu- dicio fundat Cedra in §. si arbitratu. limitat. 2. ff. totiq. sed ut est iuris reg. Quod initio vitiosum est, tractu temporis non convalescit, dissimilis ratio. ultimae voluntati, quae substi- netur rejecta condit. de contractibus, qui tales non valent =

Ro. De modo im- possibili

Sequitur ut dispi- ciamus utrum modus impossibilis adiectus ultimis voluntatibus eas vitiet, et reiiciendus sit ut impossibilis conditio; et quod teneat etiam in contractibus modus a condit. differt quod conditio suspendit actus donec impleatur §. sub condit. ... modus vero non suspendit. sed illius dispositio operatur suos effectus, is vero qui accipit tenetur dare aut facere quod iussum est, aut ei evincitur relictum l. Meuia. 44. Romanum ... Bartolus, et omnes classici §. l. qq. disput. 40. §. termini de condit. et demons. Sarmientus lib. 2. selectarum

cap. 3.

N. 2.

cap. 3. ex n.° 1. Antonius Gomez tomo 1. variarum cap. 12. n.° 70. Pater Molina tom. 2. disp. 1. fol. ... tract. 2. disp. 208. Rigol in rebus ... dicentes ... ille ... si ingeniis facile est dicere, ... liberari ... aliquando, cum legatarius autem ... de ... impossibile; ... in modo ... nec potest ... ferendum ... legatarius ... ceret; ... impossibilitas ... obligatio ... n.° 3. Hoc ... modum impossibilem ... memoria ... adducunt ... l. ... liberari sit, ... modo l. si fundus 92. § ... de leg. 2. l. ... 88. § Scaevola 13. de leg. 2. l. si q. cum 37. ... de ... Docent ... calculo ... Peralta in l. si ... n.° 12. de leg. 2. Gregorius in l. 3. tit. 4. p. 6. ... por tal condicion. Sarmiento d. cap. 3. ... Molina de primogeniis lib. 2. cap. 12. n.° 2. ... Molina d. disp. 208. vers. ... impossibilis ... Rigol ... d. l. 3. n.° 121.

N. 3.

N. 4.
h. l.

An ... dicendus sit in ... maior, et ... controversiae inter ... Quippe ... l. 2. de ... adstringit. ... post alios Antonius Padilla ... n.° 8. ... Cobarrubias ... cap. ... n.° 13. Sarmiento ... firmiter d. cap. 3. n.° 6. Sanchez ... n.° ... ibi n.° 3. Casaneus et alii communiter consentientes modus impossibilis non viciare ... Per ... Sarmiento ... n.° 7. et ... inclinare ... antiquiores ... validissimi ... Rigol ... d. l. 3. ex n.° 129. ... ad n.° 162 ... nidita, verior videtur ... credere impossibilem ... aut causa fuit ... dabatur, et ... dans aut ... veluti si dixerit ... manumittas Stichum ... liberum ... finalis exemplis modi ... impossibilis; statimque valebit promissio: nec causare poterit debitor, cur modus ... impleatur, quod ... et ... frustra velle cogere creditorem, ut faciat quod est impossibile, et aliquo ... nemo

nemo conditionem tenetur, ac quae continent non ... j. l. quo. de C. de incestis nuptiis l. 4. l. & ancilla. 6. C. de condict. ob causam.

L. si dedit ob causam, quam possibilem putauit, et postea apparuit impossibilis, conditioni locus est; quia nec habuit animum donandi nec remittendi modus d. l. 3. § si seruus. 5. ... de condict. causa data. l. similiter. 3. l. dicta. 5. C. de condict. ob causam datorum. Quod istis fere in conditionibus succedit, cum ista species operae pretium est enodare singulos locos quos, cum ... de ... iuris ingessere, quos ex ... illos explicauit ... opus sect. ... 7. & 8. per totam =

N. 12.

De ... conditionibus loquamur.

Sed quamuis exempli gratia frequenter afferamus illam conditionem, si caelum digito tetigeris; non tamen existimetis disputationem nostram sub his terminis claudi; vix enim umquam accidet, ut sub tali conditione testator vnus disponat immo si ita disponeret ... haberetur, nisi ex antecedentibus, et sequentibus ... mens eius innotesceret, ut ex l. si seruus. 39. § ... de leg. l. l. quoties 7. de cond. et demonstr. ... docet ... select. cap. 1. n. 3. et 4. Longe enim vtilior est hic tractatus, et multae sunt species impossibilis, quae in dies occurrunt in ... et vltimis voluntatibus; impossibile enim est quod ... verum est inassequibile, veluti si Fuluius filiam meam vixit, quae nunquam fuit; si Sthicus manumiserit, qui liber est, et iam decesserat: et aliis similes ... iuris testimonium, et tam ... ut ... impossibile sit eas ad concordiam reducere, quod sequentibus regulis conauimur breuiter illustrare =

N. 13.

Conditio quam testator esse impossibilem reiicitur

Si vero res omnis conditio quam testator, scit esse impossibilem reiicitur, quemadmodum reiiceretur illa, si caelum tetigeris, veluti haec, si Fuluia filia mea vivet, quam testator quam nunquam habuit, l. Meuia. 45. de hered. instituend. et si vnico herede scripto ita dixerit si seruus hereditarium non alienauerit, ... conditio in non faciendo, opus est cautione Muciana, l. Mucianae. 7. de cond. et demonstr. Haec cautio non potest praestari ab uno, eodemque herede sibi ipsi, quia actio, et ... stio

sic in eas pena occurrere non possunt l. generalis. 31. ff. de diversis [illegible] quae impossibilis et reiciendae l. 1. § 1. l. Iulian. 20. de cond. et dem. l. Mucianus. 7. § 1. de cond. et se[…] pers. Deinde si talis sit conditio, illi do lego, si tabulas heredi meo reddiderit, si nullae sint tabulae, i. e. [illegible] obligationis, conditio impossibilis est, et reicitur l. ab omnibus. 104. § in ult. de leg. 1. l. 3 ... 72. § falsa cond. ff. de cond. et demonst. [illegible] per [illegible] tabulas, quae non vera est, et communis [illegible] extraditur a Sarmiento d. lib. 2. cap. 2. ex n.° 8. Benedicto Pinelo lib. 1. selectionum cap. 15. ex n.° 20. Amaya d. lib. 2. cap. 12. Sanchez lib. 5. de matrim. disp. 3. n.° 8. Barbosa d. lib. 3. cap. 3 n.° 11. et multos referunt. =

Sit 2.ª reg.ª

Si id testator fieri iussit quod dixit iam factum est, non censetur conditio impossibilis, si iterum fieri non potest; sed potius habetur pro impleta, contrarius sit voluntati testatoris. ita scribit cum [illegible] Sarmientus d. lib. 2. cap. 2. n.° 1. quod probatur ex l. quod dotis. 12. de dote prelegata ubi illa conditio si res dotales tradiderit heredi meo, consumptis aliquibus rebus ab ipso testatore non censetur impossibilis, quamvis iam non possint restitui: sed habetur pro impleta quasi per aequipollens, cum effectus idem sit, consummi a testatore quam tradi heredi eius; nec de aliis censetur cogitasse defunctus quam de rebus consumptis a semetipso docent Accursius Glossa finali et Cujacius in d. l. 12. Pinelus d. lib. 1. cap. 15. n.° 20, quamvis alio modo loquatur Bartolus in l. 1. n.° 10 de cond. inst. et alii apud Sanchez, d. lib. 5. q.° 9. n.° 5. Probatur etiam ex l. huiusmodi. 84. § si ita. ff. de leg. 1. in quo illa conditio, si tabulas heredi meo reddiderit ita exponitur, ut heredem a debito liberet, sive nunquam fuissent tabulae, sive verum nihil, sive deperditae fuissent vivo testatore aut post eius mortem, sufficit enim si effectus sequatur quamvis tabulae ipsae redditae non sint. ita post Lesores Sarmientus d. cap. 1. n.° 15. nec aliud videtur sentire Cujacius in d.

Nº. 14.

Si effectus sequutus fuit non deficit conditio, nec dicitur impossibilis. =

§

§. si ita. tt.º 33. ff.º de iure Iuliani, et facit doctrina Corte-
si §. si arbitratu ampliat.e 3. n.º 9. - Secus esset dicendum
si testator qui filium exheredasset; et deficit conditio, nec in-
[illegible] censetur implenda a legatario, [illegible] §. [illegible]
[illegible] Seddit, et demons. [illegible] Heurriq, Cajnenq, et Alle-
[illegible], quos sequitur Donaldus et Donelus tt.º 8. cp. 3. [illegible]
E. Amaya d. tt.º 2. cp. 12. n.º 22. et 23. Probatur etiam expl.
hec conditio 10. [illegible] et odit. et demons. in quo illa conditio, [illegible]
[illegible] erit, non deficit, sed impleta censetur, si ita praesumerat,
quod effectus secutus fuit, de quo testator cogitavit. [illegible]
[illegible] annos discretionis pervenisse, et nihilominus [illegible]
conditionis adiecit, censetur cogitasse de plenitudine pubertate.
l. 2 filius. 50. §. ex quibus. ff. [illegible] 3. [illegible] tt.º
inclusa rubrica [illegible] n.º 21. et 22. Costa tt.º 2. [illegible]
testamentis. cp. 13. Basilius d. tt.º 3. de matrimon. cp. 1. n.º 7.
Demique [illegible] ad hanc speciem reducuntur, [illegible] libertate.
26. §. 1. iuncta lege si servo 31. de [illegible] liberis l. [illegible]
41. §. [illegible] 16. de fidei. libert. Sarmiento d. cp. 1.
n.º 15. et 16. =

N.º 15.

Sit 3.º [illegible]

Conditio impossibilis, reuera, requisitum possibilis arbitrarium vitiat ipsum; sed potius vitiat dispositionem; cui ipsius illam adiecit testator, nec aliter disponeret nisi ex supposito eventus conditionis. Hec est communis, ut agnovit Sarmientus. d. cp. 2. n.º 1. ex quo sequitur Covarrubias [illegible] 2. de matrimon. cp. 3. §. 2. n.º 5. Sanchez tt.º 1. [illegible] 3. n.º 8. Basilius tt.º 3. cp. 3. n.º 11. Caldas Pereira [illegible] sicut [illegible] habens vbo dare curatorem n.º 73. Donelus tt.º 8. [illegible] cp. 32. Pinelus d. tt.º 1. cp. 15. ex n.º 2. Riquel [illegible] d. l. 3. de odit. et demons. ex n.º 163. Lessius d. [illegible] et [illegible] tt.º 2. cp. 18. n.º 123. ver. exceptis, apud quos alij multi. Undecimo dicit in [illegible], [illegible] in [illegible] sint, statim vitiant dispositionem: [illegible] si Rex Parthorum [illegible], [illegible] si aliter disponeret testator, quoniam subtilis; nec talis conditio requi-

requirebat omnino impossibilis, sed certas & incertas de eventum casum l. 7. ff. quem 37. de rebus creditis. l. 7. nro 16. de iusto rupto l. 2. §. 1. de hered. inst. l. 3. §. nimi. 13. de bonis libertorum l. ratio. 100. h. tit. Quare ita valet non habent regulas rationis, quae sicuti sine illis conveniunt acte valide l. qui testam. 10. §. 1. de dic. institutionis, qui quae sublate sint stari illis communi l. Mevia 45. de hered. inst.; et quamvis aliquando notitia earum differatur in postea innotuit ex tunc et valet, et non valet aetas. Cons. l. 1. elect. cap. 1. et cap. 2. nro 20. Bielius d. §. impossibilis nro 8. Pinelus d. cap. 15. ex nro 13. Sanchez d. tit. 4. disp. 2. Basilius tit. 3. cap. 1. ex nro 5. Probatur etiam ea ex tex. in l. servo manumisso. 58. de condict. indebiti ubi illa conditio lego Sthico centum & libertatem, nullus ex ttmeo sequatur, deficit, et indebiti [illegible] [illegible] ingenuus [illegible] [illegible] fuerit. [illegible] legis expositi mul- [illegible] [illegible] [illegible], sed a bene: quia testator reu- tebat illa conditio possibilia, quamvis revera est impossibilis et volebat faucte liberto suo, non extraneo; maiori cum habuit liberti, cum sint est libertus, et [illegible] [illegible] dilo [illegible] dispositio ita Bartholus. i. l. 1. Loser. cit. nro 5. et l. c. l. 58. ubi omnes usque ad Antonium Fabrum. Derelus d. cap. 32. quamvis et Gualdus. litt. D. glossa a- [illegible] solutus [illegible]. Sanchez, et Repolus [illegible], nec [illegible] Cujacius qui noluit agnoscere impossibilitatem praedicte conditionis, quasi multa alia sic conditio impossibilis [illegible] [illegible] appareret talis ex cornice corvum, velut [illegible], sic alii [illegible] [illegible] tetigeris; nonetiam [illegible] Bartholomeus Chesius cap. 2. in- terpretationum, qui insteriliis [illegible] [illegible] [illegible] existimavit, et falsa, quia potius testator respexit futurum eventum manu- missionis testamentarie, quam auctor male verbis dictum [illegible] recepit; alio modo, curiose quidem, sed non necessario explo- sicerunt hanc leg. Sarmientus d. cap. 1. ex nro 27. Pinelus d. cap. 15. ex nro 4. Richardus d. §. 1. impossibilis nro 22. et [illegible] quae sub erelicebit, et Basilius d. cap. 13. nro 12. =

Sic

N. 16.

Conditio ab initio possibilis sed ex accidenti facta impossibilis vitiat dispositionem.

Sit 4. regula

Conditio ab initio possibilis, ex post facto, et ex accidenti facta impossibilis vitiat dispositionem ... docent post antiquiores Sarmientus ... pro firmiter ... Pinelo ... Amaya ... barrex ... C. de caducis tollendis, l. Stichus 39. § Dama ... de statu liberis, et optimus ... l. si peculium 20. § ... eodem tit.

Ubi si servus libertatis accessit sub conditione dandi decem alicui et is decesserit iure ... i.e. iure speciali ... peculiari favore libertatis ... qui in aliis ... conditionibus ... impossibile ... libertati ... intelligendi ... l. 3. ... et § ... l. ... heres ... Stichus 3. l. Stichum 40. § ... eodem tit. l. 41. § ... de fideicom. libert. ... docemur, ... servus ... quominus conditio impleatur libertatem omnino ... efficiat conditio, quae ex eius facto pendebat ... accipiendi, et explicandi ... l. ... 94. de statu lib. et de ... ubi ... valet libertas sub ... themate conditionis, quae impleta non fuit ... servus non stare. et l. ... ab ... 109. eodem tit. ... valet legatum ... conditio omnino expleta ... quae favore libertatis ... ampliavit Iustinianus in l. ... C. de ... ... oblineret licet impediretur servus dare, implere ... casu fortuito ... ... aliis similibus, dummodo post libertatis ademptionem maneat obligatus ... quantitatis ei, cui iussus fuerat dare, et ... sequuntur omnes ... d. l. ... Iustiniani decisio ... Franciscus Pinelo ... q. 2. Costa ... Seller ... Donellus ... Antonius Faber ... illat. 5. ... multo magis procedere debet si servus manumissus, aut ... legatarius ... quominus conditio impleretur ... l. ... et alii multi ... impossibilibus conveniunt, ... ut interpretes agnoscunt.

Sit q. res.

conditionis mere potestatiue, que a solo facto legatarij, et heredis dependerit, si fiant impossibiles uiuo testatore et post mortem in qua implendis est. ut seruum manumisserit, et seruus decedat uiuo testatore, tunc arbitrium sibi dabit quo tempore decederet. Hec conditio pro impleta habetur l. qui sub cond. § mortuo ... l. ... § ... et l. ... § ... de cond. et demonst. Ratio est quod conditio potestatiua debet impleri post mortem testatoris ... Quod si antea decessisset, non stetit per legatarium illam non impleri, nec impossibilitas superueniens ipsi imputari potest. Unde contra si post mortem testatoris decedat persona per quam conditio implenda sit, deficit conditio, et dispositio uitiatur, quia non impleuit conditionem ... l. inde Neratius. § ... ad l. Aquiliam ... ita interpretatus fuit Cuiacius ... obser. ... que sequuntur Amaya ... q. ... maxime ex n.° 19. Suarez de Mendoça ad l. Aquiliam ... q. ... sect. 1. ex n.° ... in fine ... dicit si ante mortem testatoris seruus occisus fuit, non esse uenditum estimatione hereditatis relicte domino sub conditione si eum manumisisset ... nec contrarius nostre doctrine, immo eam confirmat: quod seruo occiso ante mortem non defecit conditio, et potuit hereditas adiri d. § mortuo ... Nec obstat quod alia ratione potuisset ... nempe quod per l. Aquiliam retrorsum fit estimatio, quanti seruus occisus in anno retrorsum plurimi fuit. l. 2. eodem tit. ... testatore uiuo hereditas estimari que adhuc ... uoluntate pendebat ... hec ratio est optima ... illi tractatui; sed non impedit quominus superior quoque ualeat. Distinctionem antiquorum inter mortuum, et occisum, quam sequutus fuit ... reiicit post alios Amaya d. q. ... qui optime explicat d. l. 61. § 1. que ... adire ... ad aliam ... =

Conditiones potestatiue facte impossibiles ante mortem testatoris reiiciuntur.

A.d. l. 9.

N.° 8.

Aliij manent e-
nodati plurimi tex. qui uidebantur ipsius pugnare, nec
cum alijs reijcere, qui diuersas senserunt, de hoc nullu
est ubi tractus ad dolendus. Sequitur etiam aliquot tex. qui uellent
sent, cum prosequamur. Primo opponitur tex. in l. 4. §. 1. de statu
liberis. ubi si libertas data sub aliqua conditione velut con-
tra armorum, sub tali conditione data sit, quae sit multum
difficilis, et paene impossibilis, veluti si millies dederit
non valet datio libertatis, sed credo respondere
posse. lib. conditio non est omnino impossibilis, nec respectu
omnium, sed tantum difficilis, et ex quo etiam non est inciuilem
idcirco non nisi, quia quod difficile sit, et tunc quod ad liberum im-
possibile, non conceditur similiter impossibile, ut dixi in n.° 1.
et latius explicant Duarenus, et Gifanius in l. 20. in l.
ij. Richardus in l. 1. §. impossibilis ex n.° 7. Menocchius d. to.
in cap. 11. maxime ex n.° 13. Augustinus Aurimontensis
tom. q. 13. ex n.° 11. Aliqui. in d. l. 3. de condit. et demon.
ex n.° 220. Sed uidetur obstare tex. in l. facta. 63. §. 1. de
condit. ad S. C. Treb. Ubi si aliquis institutus fuit sub condit.
impendiosa, veluti dandi aliquid, vel difficili, ceterum
ijs et rogatus sit restituere alij haereditatem, is quod suspec-
tam dicat, nec velit adire; non est cogendus, quod non cogi-
tur bene facere fideicommissario cum impendio, vel difficul-
tate. l. 4. §. ult. l. si eius. 64. §. 1. eodem tit. et ideo si sub
conditione dandi institutus sit non prius cogitur adire, quam
fideicommissario tantundem offeratur. d. l. 63. §. si dandi. 8.
iuncta l. recusare. 6. §. ult. et seqq. ll. eodem tit. Costalius
in select. cap. 2. n.° 4. quod facile est, sed de tertia condit. ad
dictum, difficile videtur. illa enim reijcienda uidebatur ut
pura maneret institutio, fieretque restitutio tamquam si
nulla conditio adiecta fuisset, et nihil minus restitua-
tur Dulceus, iniquum est cogi heredes, ut conditionem expleant, et
absurdum est, ut remittatur; Verum facilis est solutio, quia
in d. §. si sub condit. non decidit quaestio, sed tantum proponitur,

(margin) Explicatur l. 4. §. 1. de statu libe-
ris.

(margin) l. facta. 63. §.
si sub condit. ad S.
C. Treb.

Respon-

Ad 8. 0.

Vid. Tuldem. in l. 8. n. 11. 9. et in l. 8. ... art. 10. ubi dic-
untur turpe, et in brevissima conditione ... committendo, et ad eam,
ut quoque Accursium dicunt Classici, et post eos Costa,
in l. ... sed ... cap. 6. n. 7. Cujacius lib. 19. ... observ. ...
in ... ... Accursius, et lib. 21. observ. cap. 39. Faber
lib. 5. ... cap. 11. et lib. 7. cap. 8. Menochius de arbitrariis ...
cap. 8. =

N. 19.

E ... ere

modo ... ex l. filius. 15. de cond. inst. ubi filius
... sub turpi conditione ... ...
quo se fuisset ..., quod ... potest ... filius ... ...
... ... l. nuptias 4. de hered. inst. ... ...,
... potest facere: turpe ... potest facere, ...
... ... pietatis, et verecundiae; et ... ... hic
Papiniani, ... illustrant. Cujacius. lib. 10. quaest. Pap.
... Donellus lib. 8. cap. 30. ... lib. ... cap. ... lib. ...
et ... ... Valentinus de liberis, et ... cap. 5. n.
... et 6. Faber in iurisprudentia tit. 3. princip. 2.
... ... 16. ... ... turpis ... ...
... ? Certe si filius instituerit sub conditione impossibili veluti
... ... et tacita maneret
institutio, ... conditione, ut ... ... lib.
3. ... ... et ... ... lib. 7. selectarum
cap. 2. et 3. quia secundum iuris ... ...
... ... effectus, et facere ... ... poenas illustrat
... ... cap. 3. ... Quare ... ...
... ... 1. ... quoniam in prioribus C. de ... ...
filius ... ... conditiona; ... ...
... conditio impossibiles ... ...; ... ... filius
... sub impossibili, ..., et sustinere
... ... quamvis ... ... et ... ...
... Menochius, et alii multi apud ... ... 13. ...
198. ... ubi ... ... n. 6. ...
... ... d. ... filius 15. ... ...,

... filius 15. ... ...

Ad l. 1.

Sed [illegible] institutio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] imperatiuo modo et [illegible] solitus mos [illegible] [illegible] dixisse, filius [illegible] heres instituatur [illegible] [illegible] energia [illegible] [illegible] peculiare est [illegible] filio, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in filio non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cura parentis [illegible] est recta, et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] turpe facere [illegible] [illegible] obligationis [illegible] [illegible] [illegible] C. [illegible] [illegible] Larreategui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] expressione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] relictum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a n.o 6. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Larreategui [illegible] [illegible] [illegible]

Dubit. 2.o

L. Lucius 83. de Obit. et heredes.

Opponitur etiam textus in l. Lucius. 83. de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] filius [illegible] heres [illegible] Aurelius Claudius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Lucius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] filius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] antiquiores hanc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et nihilominus [illegible] [illegible] [illegible] male [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 187. et seqq. [illegible] [illegible] 6. [illegible] 54. Barbosa [illegible] Costa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Covarruvias [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3. [illegible] 6. [illegible] [illegible] 3. [illegible] [illegible] 3. [illegible] [illegible] [illegible]

Solet etiam opponi ... fidei ... in ... et a Richardo ... impos... n. 16 ... exponitur superiora ...

ANALECTVM.

Decimumtertium

In hac disputatione non licet ommittere, quamvis amea, veltria que ... aliena ... Gregorij noni ... Pontifex ... (cuius ... fuit) ... et denuo statuit ... Basilius de matrim. ... matrimonium celebratum sub impossibili ... valere ... impossibilis ... matrimonij. Quarum prima pars difficillima visa fuit doctoribus tum antiquis, quam recentioribus, ... omnes rationes quae efficiunt nullos ... caeteris, adiecta impossibili conditione; militare etiam in matrimonio. Secunda quia matrimonium adeo requirit consensum iure naturali ex doctrina ... Victoria ... de matrimonio ... ut ... non sit ... potestas supplendi aliquid quoad ... consensum, ut late fundat Pater Sanchez ... de matrim. ... Gregorius Pontificius non potuit efficere ut consensus impossibiliter datus, et sub impossibili conditione ... valeat ... sublata. Tertia, quia ... favor matrimonij ... ut liberrimus sit ... consensus. Sed non ... adeo liberum, si ... voluntate ... conditionata efficitur. ... debuit tolli conditio impossibilis. Ita ... antiquorum ratiocinationibus arguebat Thomas Sanchez ... de matrim. disp. 3. n. 1. et 2. ... nec Basilius, nec a-

lij

Sexto ... explicat ...

ijs maioribus, aut maiore energia addiderunt. =

N.° 2

Sed his di-
ficultatibus facile fit satis ex doctrina tradita n.°)
et [illegible] consideramus, [illegible] favore respectu matrimo-
nij [illegible] ac respectu voluntarij voluntatis ex in-
terpretatione [illegible]: quare [illegible] diximus in [illegible]
[illegible], etiam de matrim.° dicendum est. Unde [illegible]
[illegible] Veneti, [illegible] inter [illegible], nuptijs co-
pulari, et [illegible] alterum [illegible] appareat voluntas conditionata, qua
[illegible] concedit irritare totum actum, collata disparit.[illegible]
[illegible] separari non potest: [illegible] in hac difficultate, insuperabi-
[illegible], stricta [illegible] disciplina, [illegible] nihil de [illegible]
[illegible] et materia [illegible] animo [illegible], [illegible]
[illegible] impossibile, tanquam [illegible], [illegible]
[illegible] errore adiecta fuisse, [illegible] potius animo,
quam disentiendi; [illegible] sentire dixissent expresse,
[illegible] Unde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] pro interno [illegible] externo [illegible] falsa [illegible]
[illegible] deficiat, [illegible] hac [illegible] quoad pro externo [illegible]
ut [illegible] diversis [illegible], quae [illegible] ex adiecta
impossibili [illegible], sed aliunde, [illegible] circumstantijs [illegible]
[illegible] aliorum [illegible] matri[illegible]
[illegible] conditio [illegible] aliud [illegible] pro [illegible] interno,
[illegible] non sufficiat [illegible] adiecta impossibilis conditio, [illegible] aliunde
[illegible] noluisse [illegible] matrim.°, et [illegible] impossibilem [illegible]
[illegible] dicens, dicemus matrimonium [illegible], [illegible]
[illegible] interno [illegible] exilibrio ecclesiis, [illegible] melius faciet [illegible]
[illegible] ratificare [illegible], ut possit, ne [illegible] animus [illegible]
[illegible]. [illegible] doctrina [illegible] docet ex Thoma Sanchez, l.[illegible]
[illegible] n.° [illegible] et [illegible] n.° 15. [illegible] 15. [illegible] et [illegible] alij [illegible]
[illegible] nihil aliud velle mihi videtur. Lessius de iust. et [illegible]
q. 18. dubitat.e 15. Nec [illegible] Basseus [illegible] flores theologie [illegible]
matrimonij 6. n.° 9 et 8. Barbosa [illegible] n.° 12 [illegible]

[illegible]

N.º 3.

Xr^m hanc doctrinam accipiunt Theol. ... apostol.

Cap. 3.^m

Conditiones substantiales

Conditiones quae repugnant fini aut substantiae matrimonii cum magis difficile est inspectu, sed ut nos breviter ab ea expediamus, sciendum est triplex bonum matrimonii referri a D. Augustino apud Gratianum 32. q. 2. cap. [illegible] 1.^m proles, 2.^m fides, 3.^m sacramentum. Proles sive procreatio, et educatio liberorum 32. q. 1. [illegible] Fides, i.e. reciproca fidelitas quam alter coniux tenetur alteri servare scilicet viro, atque uxori 39. soluto matrimonio. Sacramentum i.e. individuitas vitae, cum hanc naturam matrimonium individuum sit [illegible] de patria potestate [illegible] ff. de conditionibus et demonstrationibus sic intelligenda, iuxta doctrinam D. Augustini [illegible] sive de triplicis iuris collatione [illegible] Tum multo excellentius individuitas sequutum fuit ex institutione Christi Domini, ex quo fuit factum Sacramentum, ut docet, et explicat Basilius de matrimonio [illegible] 1. q. 13. et 12. quaestio [illegible] conditiones his tribus repugnantes reddunt nullum matrimonium; tria convenientissima exempla ponit Pontifex in dicto capite ultimo. Primum est si generationem prolis evitaverit, quae est contra bonum prolis, veluti suffocando illam, et sumendo venenum sterilitatis, vel alio quocumque modo, de qua conditione idem dicitur in capite aliquando [illegible] q. 5. Secundum est donec invenias aliam ditiorem, et honoribus, quae opponitur indissolubilitati vitae, i.e. indissolubilitati matrimonii, quae solet de eadem causa, et quaestione 1. 5. titulo [illegible] separata [illegible] Tertium est si adulterandum te quaestu

tris

239

N.° 4

Matrimonium Beatae Virginis =

eris, quae oppositi fidelitati, quae omnes adeo ab initio facte, destruunt substantiam matrimonii, et illud annullant, ut docent authores laudati =

Sed [illegible] circa ...

... tamen immorabor, in prima [illegible] substantiae matrimonii, scilicet bono fidei, et an, utrum liceat ab initio ita matrimonium celebrare, ut expresse pacisciantur contrahentes sese caste victuros, ne in invicem facultatem copiae corporis, eruditissimus noster Basilius Ponze lib. 1. de matrimonio cap. 1. et duobus seqq. strenue propugnavit hoc pactum non esse substantiae matrimonii, neque obsistere aut dicere totalem corporum traditionem quae requiritur in hoc contractu, quia inquit ut in ceteris rebus conventione, aut dispositione separatur usus rei, a dominio ipsius ut alter sit dominus, alter fructuarius, vel usuarius, ita et potest reservari Deo usus matrimonii in castitate, ut ius [illegible] tamen sine usu remaneat apud utrumque, eaque sententia singularis est, et obtinuit pro [illegible] Covarruvias, et antiquiores, quos sequitur [illegible] d. lib. 5. dist. 11. Gutierrez de matrim. cap. 80. Basilius Pontius [illegible] theologiae practicae [illegible] matrimonium. 6. Barbosa j. d. cap. ul. ex [illegible] quoniam [illegible] paritas haec [illegible] considerant [illegible] substantia matrimonii [illegible] tali corporis traditione, quare [illegible] deficit [illegible] deficiet [illegible] necessaria ad sacramentum. Nec obstat exemplis Beatae Virginis MARIAE, et castissimo sponso eius, [illegible] Deo [illegible] virginitatem, ut fundat Basilius d. cap. 18. et 19. licet [illegible] matrimonium, illud fuisset, [illegible] d. cap. omne. lib. 27. q. 2. [illegible] nullum est testimonium, quod dicere cogamur expresse [illegible] virginitate [illegible] pactam fuisse in initio matrimonii, sed dicunt, [illegible] virginitatis [illegible] spiritu sancto, qui [illegible] elegerat, [illegible] sanctissimo, [illegible] postea [illegible] fuit [illegible] virginitatis.

[illegible]

quod ex post facto possit licet. Ratio est quia tria illa bona matrimonii aut ex tribus duo remanent, et hec sufficiunt ut matrimonium sine copula, vitiis [illegible]; sed conjunges in Deum vera [illegible] [illegible] offerunt. Et propterea qui omnino sine [illegible] coabitant ad Deum se convertere. Sanchez, lib. [illegible] disp. [illegible] n. [illegible] et lib. [illegible] disp. [illegible] n. [illegible]. Basilius lib. [illegible] n. [illegible] ex n. [illegible]. Hec [illegible] colligitur ex [illegible] beata Virgo [illegible] et omnium calculo recipitur a Sanchez, Covarrubias, Gutierrez, et Barbosa [illegible].

Ex quo multa

Ni. vi.

Exempla sanctorum castè viventium

preclara testimonia virginatorum qui in perpetua continentia vixerunt elucidantur, qui sufficienter [illegible] implicite in copulam consensisse, sed post [illegible] matrimonium de virginitate servanda convenisse perseverante illis gratia Dei ut in sanctitate corpora conservarent. Aliqua, que legi, et sedula meditatione collegi referam vobis [illegible]. Amon Egiptius monachus postea, qui perpetuo vovit, servavit cum coniuge virgine fides [illegible], et fuit miraculis clarus apud Paladium in historia Lausiaca cap. 8. et ex historia Ecclesiastica refert Aneus Robertus lib. 2 rerum iudic. cap. 10. pagina 195. quem in re [illegible] loquitur de hac continentia [illegible]. Sor. [illegible] ut forsan [illegible] sit = Santus Paulinus et S. Therasia eius uxore [illegible], et commendat D. Augustinus epist. 32. ad eum = Santus Maturianus, et Santa Maxima apud Victorem Uticensem lib. 1. [illegible] secut. Vandalica = Santus Eduardus Rex Anglie, qui ob perpetuam castitatem cum coniuge servatam post [illegible] a morte annos inventus fuit integer adeo ut nec barba illi in sepulchro decidisset. Apud Surius 1. tomo Martirologii = Alfonsus secundus Rex [illegible] Legionis cognomento el casto [illegible] perpetuam continentiam meruit miraculis illustrari, Volaterranus lib. 2. antropologie = Santus Enriquus 1us imperator et Santa Cunegundis eius uxor Crantzius lib. 3. Saxonie cap. 32. = Boleslaus cognomento Pudicus Polonie Rex = Petrus Urseolus dux venetorum [illegible] Volaterrani lib. 4. qui exempla

3-4

exempla . [illegible] Marcos Herrerias sui temporis acutis-
simi Bellarmini [illegible] sermona [illegible] qui transi-
it Laurentius [illegible] in nonagesimo octavo aetatis suae
matrimonii [illegible] et seq. = ite Santa [illegible] virgo
[illegible] Gultando iunge cui [illegible] fuit castitate [illegible] [illegible]-
runt, ita ex [illegible] Januarii. Gibalinus de clausura re-
gularium [illegible] 3. q. 9. no. 8. = Gratianus [illegible] et [illegible]-
oria [illegible] meminerunt Nicephorus [illegible] 8. historiae ecclesiasticae
q. 19. Cassiodorus [illegible] [illegible] 2. q. 19. Quamvis imperius
[illegible] pag. 281. [illegible] censeat de hoc matrimonio. Sancta
Anastasia Virgo Romana [illegible] [illegible], et doctissimus pa-
ter Aloisius de Granada in simbolo fidei [illegible] q. 20. pag.
213. Deinde duo nobiles Aruerni, qui caste vixerunt, et ex
mortuo utroque [illegible] [illegible] maritus, et [illegible]
[illegible] Deo [illegible] [illegible] virginitatis servato
illa e feretro surgens digitum ori admovens di-
xit ei: Sile, sile vir Dei, quod non necesse est
loqui [illegible], nemine in terris [illegible] [illegible].
[illegible], ita ex [illegible] [illegible] Be-
larmini ubi supra, et alii; in quo
invenient selecta [illegible] ad
Dei laudem, et Virgini
Mariae sine la-
be peccati o-
riginalis con-
ceptae.
Amen.

Secunde partis sect: 5. tractat: 3:

De stipulationib. et dispositionib. in diem celebratis.

N. 1.

Circa diem adiectum stipulationibus, et ceteris dispositionibus duplex inspectio gemina, [illegible] ex die incipiunt, [illegible] referuntur in diem; ex die incipiunt, veluti si ita stipulaveris *Kalendis Martii dare spondes* adde incipiunt [illegible] modo. *usque ad Kalendas dare spondes* [illegible] obligat. 44. § 1. ff. de o. et a. §. omnis. iuncto. §. at si ita stipulaveris. Inst. d. tit. que tractatus, ut breviter [illegible] que absoluamus sequentes elucidabimus conclusiones. Primam: [illegible] in diem promissum est statim debetur, licet non petitur ante adventum diei. Secundam: Adiectio diei est pro reo plerumque, et [illegible] quod communiter accidit id circo non potest urgeri ad solutionem donec tempus praefixum exereat. Tertiam: tempus in quo confertur obligatio, ut desinat veluti usque ad Kalendas illas dare spondes non tollit obligationem ipso iure sed ope exceptionis. His principiis, ni fallor tota hec nostra disputatio clauditur, quae subtilis, et utilissima est, quia ut ex Epicteto Arrianus asserit, non sufficit, ut debeatur, pecunia mutuo data est, i. e. non sufficit inspicere [illegible] se, sed omnibus qualitatibus, inter quas frequentior, et [illegible] est adiectio temporis.

N. 2.

Principium. 1. Statim deberi, quod in diem promissum est.

Quod principium diserte probatur ex d. § omnis. et ex d. l. 44. § 1. l. centesimis. 46. ff. tit. l. 3. §. ul. et l. reg. ff. de pec. l. 2. vers. et [illegible] dubitaretur. C. eod. Ex quo probatur debitum in diem posse solutum, quia debitum est l. in diem. 21. ff. de reg. iur. et l. cedere 213. de V. S. ubi dicitur cedere diem legatorum statim licet in tempus vestitura sint; cedere autem incipere deberi est. l. un. §. libertatibus. 6. vers. sed omnia C. de cad. toll. Item ex l. in diem. 5. l. ff. [illegible] §. 1. de novat. que probant debitum in diem posse statim per novationem tolli, etiam ante adventum diei, quia statim debitum est; secus [illegible] debiti conditionalis, quia

Quoniam non potest prius quam conditio existat. l. in diem. 10. de condic. indeb. ubi et in diem debere si per errorem ante tempus solvatur repeti non potest, quia non solvitur indebitum, quem debitum erit. l. 12. tit. 11. §. illustrantur omnino Clasius l. certe. ?inus. 36. §. tit. fi. conditio. 9. de reb. cred. Donell. et Osualdus tit. 15. cap. 8. 9. et 10. tota, Ricasiu. Rigol. j. l. 1. verbo cum dies certus de condit. et dem. Cortadus l. selec. q. 19. et ?o. Ant. Gomez tomo 2. variarum q. 11. ex no. 22. usque ad 27. Duarenus ad tit. 20. et ff. cap. 4. Spino in speculo tit. glo. 12 ex no. 23. usque ad 36. Perez de Lara de Capellaniis lib. 1. q. 9. Pater Molina tit. 2. de iust. et iur. disp. 282. Richardus j. d. Dominus 2. jst. 5. tit. et alii indiscursu referendi. = Sed contra sicarguitur Nemo obligatur nisi quatenus ab initio velit obligari, quia actus agentium non operantur extra eorum intent. l. non 4. l. nominis 19. de reb. cred. et ideo qui sub conditione aliqua promittit non prius obligari quam conditio existat. l. obligationum. 44. §. conditio. 20. et ff. §. sub condit. jst. 5. tit. Sed qui in diem promittit non prius vult obligari quam dies veniat. Ergo debitum in diem celebratum non producat statim obligationem, que ratiocinatio seqq. testimoniis potest fulciri. Primo ex l. certi conditio. de reb. cred. et ex l. 4. de separat. in quo pari iuris censura iungitur creditor in diem et creditore sub condit. 2. ex l. a substituto. 45. §. sub condit. de leg. 2. ubi quemadmodum legatum condit. pendente condit. non potest repudiari, ita neque ante adventum diei. 3. ex textu de fideic. et pari modo en l. sed si. 10. ad S. C. treb. ubi fideicommissarius heres, qui fideicommissum in diem, et sub condit. tenetur restituere, si ante adventum restituat nihil agit nisi rata dispositione habeat post implementum condit. et adventum diei. = Sed his non obstantibus verissima est, et vera iuris ratio ... certio, uenigue quod in diem promittitur statim deberi, pro cuius clariori explicatione primo premittendum esse apponi obligationi diem certum, et incertum; dies certus ut veluti Kalendis Martiis dare spondes. Dies incertus veluti cum pubes erit. l. ... §. l. ... et demum; dies incertus conditionem facit. l. dies. 15. eodem de qua disputatur in tractatu 2. idcirco inpresenti supersedeo. Secundo praemittendum circa certitudinem diei aliquando solere incidere ... dies censerint dentes, ut ipse textus j. l. 99. 41. 3. prius. et §. sub. 5. tit. ve-luti.

tractatu 2.

No. 3

No. 4

ex luci sequi promisit Kalendis ianuarijs, nec declarauit pa-
renne secundis tertijs [illegible]: dubitabatur n. de qua Kalendis
sentire? sed placuit accipiendum esse hunc sermonem de primis, que
inuenirentur; qui initio Kalendarum die promisit de sequenti anno be-
tiquiue, quia si aliter acciperet in infinitum procedendum foret, nec
frangi secundas uel tertias, aut ulteriores intelligeremus; deinde
quia communis modo loquendi expostulat, ut per Kalendas dicimus
proximas significemus, ut docet Accursius et fere omnes, Cujatius
lib. 5. quaest. Papin. in l. seruis 39. de pactis iulius Pacius legum concilia-
tarum cent. 2 q. 7. Donellus sub tit. 8 comment. [illegible] quaestio 12. de rebus
dubijs, et lib. 15. cap. 10. [illegible] litt. B. Antonius Gomez 2. tomo va-
riarum cap. 11. n. 26. Cardinalis Mantica de tacitis, et ambiguis
conuentionibus lib. 19. tit. 20. Nec contraria est assertio textus in l. si ita in
§. [illegible] obligo promisit dare Kalendis ianuarijs, uel Martijs, quia
postremis dare tenetur, quia in stipulationibus seruatur, quod minimum
est, et leuissimum potest colligi ex uerbis contrahentium, nullumque inde
absurdum sequitur, ut post Cujatium, Donellum, et Pacium praelaudatos
docet Petrus Faber in l. semper 9. de R. I. pag. 62. quod de tempo-
re indefinito dici non potest sine interitu stipulationis. incidit
etiam in controuersiam illa inspectio; quae dies comprehensa censeatur in
hac stipulatione promitto ante Kalendas proximas? et placuit
inde esse ac si ipsis Kalendis promissum fuisset. quarto l. 13. l.
legum 56. §. quintum 5. de V. O. =

§. 5. Exponitur l. 132. de V. S.

Quae inspectio
praebet nobis occasionem explicandi difficilem, et uexatissimum locum
Pauli in l. anniculus 132. de V. S. quem Alciatus, et Budeus
censuerunt esse enigma inextricabile. intendit exponere
quid sit proprie anniculus? quod uigente lege Papia frequenter
[illegible] uenibat, [illegible] latinos, qui latinas libertas uxores
ducebant consequebantur quae ius ciuitatis Romanae pro filio
et filia uel anniculos (Ulp. in frag. tit. 3. §. 3. notant Gothofredus
in fontibus iuris ciuilis ad l. Pap. pag. 284. Henricus [illegible].
Salmut. in notis ad memorabilium Pancirolli lib. 2. tit. 10
pag. 192. ideo praedicta lex extrahitur ex libris Julij, et
Pauli ad l. iul. et Pap. Primo autem supponitur ex l. anniculus
eodem tit. Anniculus non statim infans decessit natus, sed 3 fuerit

365. dierum; quaerit deinde an ergo sit impleuisse postremum
diem anni, ut sit anniculus? et respondet Paulus sufficere, si atti-
gerit supremum diem licet moriatur prima, et alia hora postremi diei
quando dicatur annus impletus totius dies numeramus, et non momenta tem-
porum; et numeramus dies, et infans attigit postremum id habemus
365. dies, et numeramus momenta temporum donec infans attige-
rit ultima momenta, et ultimum instans postremi diei, ut cen-
seretur anniculus, haec est solita, et antiqua computatio anni apud Ro-
manos, docent Ant. Faber in coniect. lib. 1. c. 9. prin. illat. 3. Hem-
ricus Salmut cons. 48, Albericus Gentilis i. d. l. 132. Hispa-
lensis augent ius Q. 5. 3. i. d. l. 132. quod dicatur anniculus filius iam
anniculus factus, et respondet ex consuetudine loquendi di-
ci anniculum mori qui extremo die anni moritur, siue in ini-
tio, siue in medio, siue in fine diei moriatur. Dies enim com-
dies est, et sufficit illum attigisse, hoc commune, et facile est, sed do-
paratio, quae sequitur est valde difficilis. inquit omnes et consue-
tudo loquendi in ista declarat ante diem decimum Kalen-
darum, post diem decimum Kalendarum, neutro enim ser-
mone quidem dies significatur, Comparatio est, uel maxime con-
suetudo loquendi efficit, ut hoc sermone non significetur unde-
cimus dies, sed tantum decimus, ita anniculus est qui tetigit postre-
mum diem anni. sic Ant. Augustinus lib. 4. emmend. c. 5. quem se-
quuntur Cujacius lib. 27. obser. cap. 27. Duarenus ad. quam c. 13. 5.
lib. docentes ex more Romanorum post diem tertium, et post tertium diem ter-
tium incepit, ipso die tertio ex facto, afferunt ab Euangelio ex-
emplum Christi Domini, et Saluatoris nostri, quem credimus post diem tertium re-
surrexisse ex die quo die tertio surrexit, postquam incepit dies tertius
Antonius et Augustinus alio exemplo utitur petito Cicerone, Plutar-
cho, et Agellio, ferunt enim Ciceronem natum fuisse ante diem tertium
nonas ianuarias, ipse uero Cicero de se prodit natum fuisse ter-
tio nonas, et Plutarchus tertio die post Kalendas, quae
computatio in idem recidit, i. e. in tertium diem post Kalendas,
siue tertia die ianuarii, quod utraque propositio ex consuetudi-
ne loquendi Romanorum non excludit, sed tertia est tetigisse ip-
sum diem, quem designat. Ex quo facile exponitur l. 3. §. 1. sicalium 233.
§. 1. de V. S. ubi Paulus ait post Kalendas ianuarias die tertio

licet

recta olim sincerius fuisse pro salute civium, quod natus Ciceronis et indicio boni omnibus observavit Plutarchus in eius vita. Erit ergo dies nuncupationis Gothonis tertia ianuarii, ut docuerunt Antonius Augustinus, Cuiacius, et Duarenus in d. l. 13. et alii quorum de referre desunt [illegible] Garcia, [illegible] in l. un. C. [illegible] Nonniss a [illegible] explicatur, sive exponitur Duarenus [illegible] elegant. et [illegible] in d. l. 13. contentus vero [illegible] si non fallor =

N.º 6.

Sed ut repetamus tractatum nostrum. Ex praedictis apparet, quare qui promisit solvere ante Kalendas, ipsis Kalendis censeatur promisisse, ratio est [illegible], quia sermo ille significat ante Kalendas ingressas, et ante Kalendas finitas, et ideo [illegible] sit illa interpretatio [illegible], quae maiorem dilationem praebeat, quia ipsi interpretantur ante finitas Kalendas. Hoc autem verificari non potest nisi ipso ultimo instanti Kalendarum neque ante potest agi, quam illud instans perveniat, et sic necesse est ut agatur sequenti die. Iason, Donellus, et Giphanius in d. l. 13. ex quo apparet interpretationem hanc factam fuisse ob favorem debitoris, verba enim ante Kalendas non minus aptitudinem significare ante coeptas, quam ante finitas, immo facultatem significant tempus incohatum, quam finitum l. 2. ne de st. defun. Iason n.º 2. et Corrasius ubi supra. Ergo quoties tempus ponitur in favorem honorati diversum dicendum est sufficit quod incoari tempus designatum ut dispositio locum habeat ex lege exstat in l. si ita. [illegible] de man. test. [illegible] liber esse iussus ita anno [illegible] post quam ego moriar quia 12. anni [illegible] libertatem ex verisimili mente testatoris, dedit Paulus, ratio est ex consuetudine loquendi, quia ita loqui solemus. 12. annus est, quamvis simus in ipso 12. anno, nec dum completus sit, infertur inde differentia est inter hanc formulam, post 12. annos, et hanc 12. anno quia haec significat ipsius finitum anni dies, 2.ª non significat [illegible] se finitum sed potest non et finitum et incohationem significare ex subiecta materia, et ita hunc textum expono, quamvis ex diametro oppositum censet Bartholus, et Iason, et [illegible] disputat Pomponius in § 1. eiusdem legis neque in eo amplius immorari expedit; sed in § ult. quaerit de eiusdem intra, in hac specie Stichus post quam mortuus fuero intra

annum

anni liber esto, et respondet statim ad te adita hereditate liberum futurum, quidem ex privilegio piis causis, aut favore libertatis, ut post antiquiores censebant. itaque Rebuffus de privilegiis piis causis privilegio 22. Rebuffus de privilegiis scholasticorum, privilegio 136. sed ex proprietate dictionis intra, ut docet Peres de Lara tit. 2. de anniversariis, et capellaniis cap. 9. ex num. 11. quae dependet tamen tempus designatum, et dicta libertatis cum, ideo liber est, cum intra annum simul ac attigerint annum verum est quamvis tempus finitum, debitorum obligatus dare intra annum dies superest, quilibet anni pars verum est in mora non est. in summa in ipsis cuiusdam est cuius favore tempus adiicitur, qui et supponitur favore debitoris, ut in dubio praesumitur nisi si toto tempore completo non intelligitur veniens dies; si vero adiicitur favore honorati succedit dispositio statim ac inchoatum est.

Ex his facile

Conciliatur l. 16. l. 19. de man. test. l. 41. §. 1. ad S.C. Treb. | exponitur antinomia, quae videtur stare inter l. in die. 46. in anno. 41. de condit. et dem. et l. qui filiis. 41. §. 1. ad S.C. Treb. in prima dicitur si in dies centum, vel intra dies centum usque dicitur servus ut pecuniam solvat heredi, et liber sit, non incipere computari dies antequam aditur hereditas, quod non est heres cui solvatur pecunia, ut explicat Cusatis tit. 22. obser. cap. 10. ceterum post aditam hereditatem statim incipere computari dies, statim cedere dies libertatis, ut possit praestare pecuniam, et esse liber. idque dubia certatio dicitur, ne existimetur aliquid speciale esse in libertate, et non recte existimavit Accursius in l. non putabam. 18. eodem tit. in d. l. 41. dicitur si intra annum decem damnatus est heres, dare legatum, et libertas servo relicta sit, nec legatum posse peti, nec libertatem competere antequam attingat postremum diem decimi anni, ut post veteres recte docuit Covarruvias tit. 3. de test. cap. 13. num. 1. at, assertiones contrarias inverse videntur. Scaevola in d. l. 41. §. 1. refert de casu Antonini Caracalla, in quo pronuntiavit Antonino filio testatoris deberi fideicommissum, quod ei solvendum fuit cum ad annum 20. aetatis pervenisset, simul ac 20. aetatis annum attigit; et per consequens ad filium eius heredem illud transmissum, non tanquam ad filium nepotis testatoris, sed virtute temporis, aut conditionis, quam testator apposuit, ut a his

tius foret Contra j. eq. signater l. qd cbo absque liberis j. 10. et 11. Ecce enim a iud. decernitur totus terminus impleri, a liq. sufficit atingere tempus designatus; quod respondendus est sed ut dixi facile est cresponsus: oportet n. inspicere cuius fauore tempus adiectus sit, si adiectus fauore heredis, aut debitoris, prius effectus dispositio sortiri, quoniam totus tempus exactus sit, quam ante tempus impletus debet urgeri ad solut. idcirco j. d. l. 49. damnatus dare in annum 12. non potest queriri ante tempus impletus et liber ee nisi in illud tempus ante illud non creatus libertatis voluit enim testator, ut is totus illud tempus seruiret heredi, nec alia ratione ee voluntas eius distulit datam libertatis; at uero j. l. 26. iussus fuit implere conditionem dandi pecuniam incerti dies, quae conditio habet impedimentum simul, et dilatam sed quod potius adiecta fuit ne differretur datio, quam ut differretur libertas, ideo prudenter censuit Modestinus seruum retineri expectare ad conditionem implendam, ut postremo die quo potius reclaberet cerus diy qui posset postea parere conditioni l. statu. 41. §. si intra 12. de fidei. lib. l. si intra d. 23 de stat. lib. Deinde j. d. l. 49. §. 1. facile est coniectura tempus adiectus fuisse fauore filii, quia procul dubio pater ideo distulit praestationem fidei commissi in uicesimum annum filii, ut non exponeret patrimonium periculo, et lapidationi tutoris, siue lubrico tutelae, ut loquitur Papinianus j. l. 3. §. de solidis usuris; fauore filii effecit ut censuisset imperator peruenisse ad 20. annum filius aticit, docuit licet breuiter Bartolus j. d. §. 1. Personis j. d. l. 48. de cond. et dem. imperator Aurelius Antoninus decreuit non deberi fideicommissum quam 16. annus aticit, quod ille relictus tad. 16. annus peruenisset aetatis. l. nam. 29. ff. de leg. l. Quod decretus iustissimus est fuit, quoniam nulla est coniectura obiquo possimus dicere tempus adiectus fuisse fauore honorati, et in dubio censetur adiectus fauore heredis, et debitoris, nec ferendus est quod Cuiacius dixit j. d. l. 49 ambo decreta repugnantia esse, quoniam facile componuntur ex nostra distinctione, quam tenuit Bartolus j. d. l. 49. licet sub quadam distinctionibus, quas non amplectitur Castrensis j. l. Seius 46. no. 10. ad S. C. Treb. Larreatequi tt. 5. select. q. 7. no. 4. et 6. =

Sub.

N.º 8.

Sub eadem tractatione debe, et quando certa, vel incerta censeatur etiam promittendo tempus simpliciter adiectum dispositioni nec efficere eam conditionalem, sed tempus mixtum cum hoc eventu facere conditionalem. v. g. si promitto, vel lego in die Sancti Ioannis, vel ad decimum quartum annum, non est conditio, nec dispositio conditionalis; sin vero lego Seio cum annorum 14. sit, vel cum Titius ad 14. pervenerit, dispositio conditionalis est, etsi facit conditionem, probatur haec doctrina ex l. intestato 22. ff. de dies et cedi. ubi si legatum relictum fuit Titio cum is 14. annorum erit, et decesserit ante aetatem legatam ad heredes non transmitti, quod non tantum tempus, sed etiam conditio adiecta est per illa scriptura. ex ex l. si ita. 16 [illegible] l. si servus. 19. de statulib. ubi si libertas, et legatum relictum sit Sticho cum Titius annorum 30. erit. Et Titius ante praefinitam aetatem moriatur legatum quidem evanescit, sed libertas peculiari favore conservatur, ut competat post tempus praefinitum, probatur etiam idem ex d. l. sin. 49. § hoc autem 2. et § seq. de leg. 1. Quas vero distinctionem utrumque tempus constituit eleganter Bartholus j. d. § hoc autem que omnes Classici sequuntur, quod dies simpliciter adiectus necessario venturus est, nec se habet ad esse, vel non esse; quo differt quod non suspendit dispositionem: at vero cum tempus adiicitur eventui, velut si vixerit, si pervenerit ad illam aetatem, cum eventus sit dubius, et utrumque speraverit testator tempus nempe, et eventum facile comprehendat dispositio, quod se habet ad esse vel non esse, et quod inde sequens efficitur conditionalis. Doctores neoterici vivunt hac Bartholi ratione. Sed ego valde requiro eam elegantiam, et iuridicam =

N.º 9.

Sed utrum tempus adiectum onerato inducat conditionem magna fuit controversia inter veteres Bartolus, quem aliqui sequuntur negabat, sed communis, quam praefert Caso, et ego proferens asserit, et nullam differentiam constituit inter tempus adiectum, legatario, vel heredi, debitori, vel creditori, testimonia probat per d. l. disertus l. ex facto si [illegible] quam a filio 31. de leg. 1. ubi quam legat a filio herede cum iis in intuitu [illegible] pervenisset, ad 14. annum, et a substituto filii legata resignatis modo speciali, ut substitutus praestet ea legata, ad quae tenebatur filius, et risolura; inquit, substitutus non debere, i, inde

illud legatum si filius moriatur impubes ob defectum conditionis; en illud tempus pubertatis adiectum fuit heredi, et facit conditionem, quo nullam differentiam sive adiciatur heredi, sive legatario, ut Instant b. Accursius, Cujacius, et Gothofredus. Expenduntur etiam textus in l. fideicommissa. 23. §. et § 3. l. Gaius. 41. §. libertas. ff. de fideicommissariis libertatibus l. fideicommissaria. 10. C. eod. textus ubi si testator fideicommissam libertatem a filio herede reliquerit servo, cum filius ad certam aetatem pervenisset, et hoc amplius eidem servo legatum dederit: si filius ante praefinitam aetatem decesserit, legatum non debetur, ut expresse dicitur in d. §. libertatem sed libertas praestanda est elapso tempore iuri singulari, benignaque causa, quod idem concluditur ab speciali, memorate tempus eventualiter adiectum heredi facere conditionem in his textibus cernebat Bartholus nullum favorem libertatis specialem considerari debere, sed tantum favorem communem, quo plenius voluntatem testantium interpretamur, l. in testamentis ff. de R. I. Sed coniungitur separatio legati, et libertatis, quae fit in d. §. libertas, ut advertit Iason ubi supra et Cujacius lib. 36. ff. Iuliani in d. l. si ita. 16. Nec obstat textus quo nitebatur Bartholus in l. libertis. 18 §. ab heredibus ff. de alim. et cib. leg. ubi se ponitur iussum fuisse ab heredibus manumitti, hoc significat testatorem iussisse ut illi heredes manumitterent, inter quos erat Seius heres; Deinde testator haec verba adiecit a te autem Sei peto ut cum ad annum 25. perveneris militiam ei compares sicut te augente reliquerit; servum manumissus fuit morabatur cum Seio, sed his ante 25 annum decessit, respondet nihilominus consultus transacto tempore quo si Seius viveret pervenisset ad 25 annum deberi ab heredibus Sei militiam liberto, i. e. officium publicum, ut explicant Lellius, Fauvellius lib. de militiis. ex casu q. circa ferri et emendat Ant. Augustinus, et Rebardus lib. 3. Syntagm. cap. 3 hinc deducebat Bartholus tempus eventu adiectum heredi non facere conditionem sed melius respondet Iaso d. §. 1. n.º 9. et Quarenusin hoc textu noluisse testatorem spectare, ut Seius viveret sed potius, ut cum illo libertus moraretur ut eum non derelinqueret: quare cum libertus non destitisset conditionem impleri mortuo

Dilectaneorum

tuo Seio tunc est impleta l. 1. C. de leg. transacto in tempore, quo dies, et conditio habuit dispositio, et impleta conditio, sublata est dies l. in illa. 8. Stt.º =

l. 5. C. quando dies leg. ced.

Non possum praetermitti consulta iurisconsultorum fragmenta, quae videntur contraria superioribus principijs. 1.º opponitur textus in l. ex his. 5. C. quando dies leg. ced. ubi dicitur fuisse legatum proponitur: lego filiae meae decem, quae legatum accipere debebit cum ad legitimam aetatem pervenerit; decessit filia ante praefinitam aetatem, respondet quod Imperator transmisisse legatum ad heredes, quia illa verba non inducunt conditio, sed dilatio, et tempus adiectum eventui non facit conditionem; respondent tamen recte Bartolus, Iaso, et Duarenus in d. l. 5. §. 1 et post alios Larreategui tomo 5. q. 8. n.º 6. in illa specie non fuisset adiectum tempus dispositioni, sed solutioni legati, quod non influit in legatum ipsum, ut latius dixi 1.º tract. 2. principio.

l. 26. §. 1. quando dies leg. cedat.

Opponitur etiam textus in l. firmio. 26. §. 1. quando dies leg. ced. Ubi testator voluisset legare alumno suo centum voluisset quoque, ut interim illius usurae iussit collocari foenori trientario, id est dari sub usuris trientibus; a quatro por ciento, ut usuras alumnus perciperet usque ad 25. annum, et cum pervenisset ad illam aetatem sortem. Decessit alumnus ante aetatem, et respondet Papinianus transmissum esse legatum in heredes alumni, ut possit illud ab heredibus petere post tempus transactum: quia non habet conditionem, sed dilationem, facilior est responsio, et ratio dictorum. Non fuisse animus testatoris adiciendi conditionem, sed tantum dilationem; quia voluit pecuniam prospicere alumno, ut saltem haberet sortem in illam aetatem ingravescentem, suoque tueri voluit, ut in l. 3. §. 7. de solidis et liberis; docent Duarenus et Larreategui ubi supra. Cuiacius tomo 9. resp. Papiniani in d. l. 26. =

l. Seius. 16 ad Treb.

Opponitur quoque textus celebris in l. Seius 16. ad Trebel. ubi testator heredem instituit, a quo petit ut filio suo restitueret hereditatem, cum ad sexaginta annos pervenisset: Decessit filius ante aetatem, et nihilominus respondet Iulianus ad heredes filii fideicommissum filii transmissum fuisse. Verum ipse met dat rationem in fine textus. scilicet in prorogando tempus solutionis tutelas magis heredi fiduciario praemisisse quam certus dies fideicommissi constitisse videtur, sicut loquatur conditionaliter restituere.

Soli-

positio certa in qua ratio decedendi uertitur, i. e. ideo fideicomissum censetur conditionale, quia tantum tutela bonorum relinquere uoluit heredi fiduciario, ut ipse eius administrationem a filiorum tutoribus [illegible], ut in d. § et Callidius, et in l. si ita 13. §. Recepit. Alexander, optime omnium Antonius Faber de erroribus pragmaticorum decade 31. errore 2. post medium et lib. 18. coniect. cap. 4. et ita Cujatius lib. 2. observ. cap. 21. Larreategui d. cap. 8. num. 4. haec omnia coniectura [illegible]. Sed Bartolus, Cumanus, Alexander, et Jason in d. l. si quis legaverit. § 1. Alex. 1. censent praesumi dictum [illegible] rogantis [illegible], quia ut conditionis faciat quotiens legatum, fideicommissum ue filio minori a patre relinquitur intempus pubertatis; quae quidem coniectura mihi satis probabilis uidetur, quia non potest uideri alia mens patris, quam ut consulat filio, nec patrimonium tutoribus committat.

Sed non est adeo firma ut aliquando non deficiat etiam in filio, etiam ex circumstantiis, ac uti in specie textus in l. si mater 33. de uulg. [illegible] mater [illegible] pupillariter substituere non potest, l. 2. §. [illegible] textus eum heredem fecit [illegible] impubes esset, et in defectum [illegible] substituit, ualet substitutio non quidem ut pupillaris, sed ut uulgaris in [illegible] heredi scripto [illegible] si heres non sit; et ideo filio non perueniente ad pubertatem bona ad substitutum spectant [illegible]; effectum [illegible] tempus [illegible] et in persona filii qui cuilibet [illegible] animus matris fuisse, quasi pupillariter ei substituere, ut non aliter heres esset, quam si ad annos discretionis peruenisset. [illegible] potius fauore substituti [illegible] adiectus fuit [illegible] filii, aut eius heredis. Explicat quod solet, ingenio Costa in §. et quid si tantum 1. p. exerc. 65. usque ad num. 72 et in [illegible] si mater. l. quod [illegible] Faber num. 3. et 3. p. [illegible] interdum num. 62. Viderunt quod licet minus plene Donellus et Cujatius tractatu 2. ad Africanum in d. l. 33. et lib. 3. observ. cap. 34. quod ducitur et deleri prima glossa Accursii, et frequens opinio Accursianorum putantium purum esse institutum, et tempus [illegible] fuisse fauore filii in d. l. 33.

Denique ex hac coniectura facile intelligitur textus in l. Publius 36. § 1. de condit. et dem. ubi Mater [illegible] quaedam praedia reliquit rogauitque, ut restitueret filio ad 16. annos peruenisset; quod si prius decederet filius ut restitueret Publio, et Gaio. filius ante aetatem decessit, et non transmisit praedia ad heredes, quia potius ad substitutos.

l. si mater. 33. de uulg.

l. 36. § 1. de condit. et dem.

tem spectant, ideo quia fauore substitutorum praedictus tempus importat conditionis naturam. Cujatius d. lib. 26. obser. cap. 21. Larrategui d. cap. 8. n.o 4. et quia quaestio haec serio controuersia fuisse inter Robertum, et Cujatium antagonistas sui temporis, et de ea scripsit Robertus lib. 3. animad. cap. 21. et in Mercatorem eodem lib. 3. cap. Antonius Mercator lib. 3. notationum cap. 29. Sed quae sibi libri ad manus mihi non sunt eorum non dicemus =

N.o 10.

Ex quo differentia inter tempus simplex, et tempus euentui adiectum fuit ratio decidendi ad nostram assertionem quod tempus simplex solum adiectum solutioni et adeo dilata, non uero influit in ipsa obligatione, tempus non per se, et simpliciter consideratum necessario uenturum est; igitur qui tempus permittit, et disponit statim uult obligari, quod necessario uenit aduentus diei statim adstringitur necessitate, et haec obligatio pura est. et C. Unde non potest dici esse ultra agentis intentionem non ilico obligetur quia in dispositis omissis quod tantum apposuit tempus solutionis nihil mutando, et tollendo de necessitate obligationis; neque obstant textus in l. certi conditio 9. de reb. cred. l. si creditor 4. qui separat. separatio non que fit inter creditorem in diem, et conditionalem, non est ad substantiam obligationis, sed ad effectum exigendi; quo inspecto nulla est inter utrumque debitorem differentia dicta pro seq. = Non etiam obstat textus in l. ita 45. § sub conditione de leg. 2. ubi quemadmodum non potest repudiari sub conditione, ita neque in diem relictum legatum, quod respondetur non posse repudiari nisi quod eo instanti acquiri et exigi possit l. ..., l. is potest 18. de acq. hered. legatum uero in diem statim cedat l. dies 2. ff. quando dies leg. ced. non tamen pertinet ad legatarium donec dies ueniat l. Sempronius 26. eodem lib. ... singulariter Cujatius lib. 2. obser. cap. 1. et ab eo in hoc non dissentiens Ubaldinus ad Donelum lib. 8. cap. 11. litt. B. ideo igitur non potest ante aduentum diei repudiari, quia licet statim debeatur non sufficit deberi, sed ut pertineat, requiritur, id est ut peti possit docent Aurelius [?] ... et Bartholus communiter sequutus in d. § sub conditione. Costa lib. 1. select. cap. 20. Antonius Faber lib. 18. coniect. cap. 4. ... in §. omnium ... lib. ex ... Omnibus Sarmiento sub lib. 8. ... in d. § sub conditione. et Rispoli l. 1. de cond. et dem. ... diem certum ex n.o 36. =

[margin: in l. ita 45. § sub condit. ff. de legat. 2.]

Sed si

Difficilior est.

in l. sedsi ante. 10. ad S.C. Treb. pro cuius clariori explicatione supponimus quod textus decisionis pendere ab antecedenti lege ibi dicit ratione: ubi Ulpianus asserit sit scriptus sub conditione rogatusque hereditatem restituere eaque pendente velit adire, et pariter sit restituere hereditatem fideicommissario nihil agere, quod primo est, ut deferatur institutus hereditatis, qui ut iure possit adire, pendente autem conditione adire non potest, quia neque hereditas delata est l. ...13. instat ad rem, ... habet ... 8. dict. ... et 15. distinctio ... cum ... est docta ... gestionet adire. Hoc dixerat ... 9. ... adit. sequitur ... questio de effectiva restitutione, non effectu instituendis ex die sub conditione ante adventum diei, et implementum conditionis restituat, antiam ferat actionem in fideicommissarium et respondet ... non translatis se, redditque rationem, quia non ita restituitur hereditas ut testator rogavit testator. n. instituit in die et sub conditione ante adventum vult heres restituere hereditatem, ergo non implet voluntatem testatoris; deinde ipse nondum est heres, nondum habet actionem quam quia actionem non habet transferre in alium non potest, argumento ex l. nemo ff. de R. I. et similibus.

Nec facile dicitur quod supponimus posse heredem scribi ex die difficile est. est. n. ... iuris ... hereditatem dari non posse neque ex die neque ad diem, l. hereditas. 34. de hered. inst. §. heres pure. 9. inst. eodem ratione ... Valentia de acq. hered. tract. 1. cap. 1. ... 5. et 6. neque admitto primam solutionem glosse interpretantis Dulcius de die incerto quia hic dies facit conditionem l. 75. de cond. et dem. et frustra de illo tempore restitueret ageret. Magis placet 2. intellectus ut resolvarius Dulcius determinans ... videlicet si talis est testator, ut possit heredem instituere ex die, qualis est miles. l. in fraudem. 15. §. miles. 4. ... miles ... de test. milit. sequitur Bartholus ... 9. n. 3. ad Trebel.

Sed ponamus institutum fuisse pure, et rogatum restituere hereditatem sub conditione est etiam in hac specie planum non posse hereditatem restitui ante conditionis eventum, quia pendente conditione nondum est fideicommissarius, ideo nec ex Trebelliano potest

[Margin: N.o 11. l. sed si ante. 10. de Trebelliano; N.o 12.; N.o 13.]

non possunt transferri actiones. l. 2. § sed et quoties. 2 ad S. C. Treb. quod si rogatus est intra diem restituere ante adventum diei volens restituere potest, nisi invito cogi potest ut adeat, et restituat periculo fideicommissarij, quia fideicommissus intra diem relictus statim debitus est d. § sed et quoties. l. recusare. 6. § ult. ff. l. seq. l. cogi. 16. § et quidem. l. eodem tit. in quo textu ut ni incidisset subtilis Antonius tit. 18. dicet. q. 4. male censuit fideicommissum intra diem relictum representari non posse. Sed hec quae sub inducit nos iure secundum principium.

Principium. 2.us tempus regulariter censeri adiectum fauore debitoris.

N.o 14

Cum hoc principio conuenit iuri regula. l. tempus adiicitur. 17. de R. I. l. quae dicit tempus a testatore adiectum censeri pro herede; et in stipulationibus pro debitore in cuius confirmationem faciunt sequentia, quod ante aduentum diei peti non potest § si mandauero 22. ipso iure et § 1. l. quod mandatum. 43. l. fideiussor. 51. ff. mand. l. si fideiussor. 31. de fideiuss. l. 1. C. de dicit ex lege. quae omnes eadem specie continent. l. 4 legatorum. 8. et seqq. Ut leg. nom. caueatur l. veluti. 17. § 1. l. 49. § quoties l. hoc anno 42. l. continuus. 137. § 3 ita 2. eiusque. 138. de V. O. § quod hoc anno 27. instit. de inut. l. nihil. 186. de R. I. l. 15. tit. 11. part. Deinde fit ut si debitor voluerit ante tempus representare pecuniam possit, ut cum multis fundamentis tenet Vazquez Menchaca de succes. creat. § 1. n.o 19. et 20. et probat in specie textus in l. quod certa. 70. de solut. l. stipulatio. 38. § inter incertum. 16. 3. tit. ubi redditur ratio quod totum medium tempus liberum relinquitur ad soluendum. d. l. continuus. 137. § 3 ita. vers. nam et quod l. pater. 17. § curatoris, 14 l. Lucius. 88. § testator 5. de leg. 2. l. 3. § quod seruus. 14. de stat. lib. l. 50. 80. et 41. qui in textu. ab ipse. l. sed si vir. 31. § si vir uxori. de donat. inter vir. non per sibi dingi soluere. Accedit dingi debet in dies non donatio, sed potius solutio debiti, nec inter usuris in ea soluta estimatur, quemadmodum nec estimatio ususfructus intrinsecalis, ut designat valere donatio. l. 17 eod. Scipio Gentilis tit. 1. eius tractatus cap. 31. et seqq.

Haec

Alij invice—— N°. 15

Regulae limitatio ... Similiter conversi disponentes adiiciendo terminum in favorem creditoris, ne ante solvi possit quam dies veniat; ... dixit consultor ... §. legatum ... l. iuliani 15 ... quod dies lege ... tutor ... ad vitandum periculum tutelae ne filio minori ante legitimam aetatem restituatur hereditas matris ... restituit si ... mature restituatur l. 3. §. ... de usuris. 2a limitatio est si ex anticipata solutione damnum eventurum sit alijs ut in specie textus ... l. pater ... §. a filia 10. ... ubi rogata restituere ... uni ex filijs, si minuta restituat ... mature restituit, et nihil agit: quia potuit praedecedere filius cui restituat, quo casu illi qui superessent habent ius ad fideicommissum; ergo eis non potuit praeiudicium ... tradit ... l. uxori 41. §. Seius 11. de leg. 3. ... filiusfam. 104. §. ... docent Cuiatius ... 10 obser. cap. 39. et lib. 8 respons. ... Hermogenes ... lib. 2 cap. 4 ex n°. 22 ... n°. 31. et addentes Antonius Faber lib. 18 ... cap. 4. et 5. et 8. ... lib. 1. de Capellanijs cap. 9. fere per totum max. ex n°. 50 ... dies certus ex n°. 49. Donelus, et Osualdus lib. 16 cap. 11 litt. B. C. et D. =

x Molina

Contra haec N°. 16.

(ut id obiter moneam) faciunt textus ... l. post mortem 12. C. de fideicomm. et ... l. patre 19. quae in fraud. cred. Ubi qui rogatus fuit post mortem suam restituere ... hereditatem statim potest restituere et efficax restitutio est sed recte post antiquiores respondent Molina ... n°. 25. Pater Molina de iust. et iure tract. 20. disp. 593 ex n°. 2. Larrea decis. 15 granatensi n°. 3. et 10. ... nulli generari praeiudicium ex anticipata restitutione fideicommissi, quia certus et solus erat fideicommissarius, nec habebat substitutum, aut alium, cui posset damnum afferri, si fideicommissarius decederet vivente herede; quod verum est. Sed illud est difficilius ... quod diximus ... n°. 13. quo modo ante mortem posset fideicommissum restitui ... relictum post mortem heredis conditionale sit ... si heres 70. ad S. C. Treb. Conditionale vero fideicommissum ante eventum conditionis restitui non potest ... fuit haec difficultas tan-

tas.

ta Antonio Fabro d. tt. 18. cg. 5. et optauerit subtilis interpretes, ut eos ab illa liberarent, quam ut dissoluat nescio quis monstre comminiscitur, quotidie dominieris mori, et tanquam aqua dilaui; quod amente dilectoris aslienus est; quare hac eua se omnissa dicendus est, omnium antiquorum, quos sequuntur Peregrinus de fidei commissis art. 2. n.° 51 Padilla in d. l. post mortem n.° 6.). et in illud tempus accessus heredi ipsius fauore, quare poterit ei renunciare, et omni matiere institutus facere, quod voluerit: siquidem ex S. C. Trebelliano, quod non restituit quomodo testator iussit, sed quia simpliciter donat, sine traslatione actionum, quod tt. optime admittunt, quod non agunt de efficacia restitutionis, sed de ipsa restitutione, supponentes ipso iure, et quasi de eare nemo dubitauerit posse fieri posse, ut ipse Ant. Faber supponit in C. decisionum Sabaudie tt. de fideicommissis. definit. 13. quod etiam modo accipiendus est tt. in l. si sponsus. §. si de rogatus. de donat. inter et similibus=

N.° 17.

Sed ut veddeamus ad nostra except. ... exemplar ... exl. ait. C. tot. §. ... 12. l. omnis. V. §. ... quae in fraudem cred. ubi si debitor qui soluendo non erat soluerit ei cui in diem debebat quis elutio teneat de quo non disputo nihil omnino interusurium. i. e. inter ... anticipatae solutionis reuocatur ... fraudatoriis quod anticipata solutio non potest praeiudicare ceteris creditoribus ad diem in tempore siue interusurio. Ex quo primo ausi fuerunt ... pragmatici docere non posse ... anticipatam solutionem, siexecutio creditori ipsi damnum stringere possit: quadoctrina utuntur ... fat periculum diminutionis, aut trepidationis monetis, si ... n. debitor in diem voluerit anticipare solutionem non audiri, quod ex anticipatione damnum diminutionis, aut ... imminet creditori. ego non uideo iuris testimonium, aut rationem conuincentem, quae id persuadeat; uerum ob auctoritatem Senatus, et scribentium ita sublimenda erit ut docen ... Larrea decis. granatensi. 15. Ant. Faber in suo C. tt. de solut. difinit. 10. ... in emporio. tt. de ... cred. ... Padilla multos casus similes ... Magistrati ... 3. ... Salgado in labyrintho 2. p. c. 29. ex n.° 35 ... indistincte loquitur cuius fauore tempus adiectum sit; Nouissime

Sulsan

Guillermo Ximenes in additionibus ad Ant. Gomez 2. tomo variarum cap. 11. nº 23. =

Et ut plenè absoluam hanc dimissam dispositionem ... notetur ... legatum rei personalis ... ut libertas, aut usufructus ... dies veniat l. un. § pen. et ult. ... dies leg. ced. l. 2. et 3. ... dies leg. ced. quae loquuntur in usufructu. l. un. § libertatibus. C. de cad. toll. ... sic intelligendo ad l. fal. quae loquuntur in libertate ... sequentes loci. 1º ex l. ergo. 4. § ... 5. de fidei. lib. ... quemadmodum servo manumisso in testamento sub conditione ... adierit hereditas ex institutione imperatoris Marci ... donec impleatur, conditio ita nec adducitur manumissio inde donec adveniat dies, quia neutro casu cedit ante diem, ... l. 65. § 2. de leg. 2º ubi, si Stichus legatus est ... et post mortem ... liber esse iussus est, legatum ... valet ... vivit, et post mortem eius libertas servo ... legatum ... servi ... cedit ... adita hereditate; ratio est evidens, quia legatum personale est, nec potest ad heredes transmitti, siquidem post eius mortem liber futurus est servus legatus. Petrus Faber ... natura. 65. ... appellavit hoc legatum usufructus, sed debuit dicere quasi usufructus; ideo ait, quod personale est cedit ab adita hereditate immo si diem haberet non prius cederet, quam dies veniret ... contra ... pugnare ... Iuliani ... l. post mortem 68. § si iure ... de leg. 1. quae cavillose appellavit Petrus Faber ... aperte, et implacabiliter pugnantes censuerunt. Iacobus de Arenis doctor antiquus apud Bartholum ... § Stichio. Alexander ... apud ... de conciliat. leg. ... 154. Ant. Faber ... iurisprudentia ... 6. ... Ant. ... ucanus ... 19. ... Sed quod ad nos ... omnino ... dicta opinatur, et solutio Accursii, Bartoli, et Accursianorum ... utrumque ... Cuiacius ... 10. quaest. ... § Stichio. et Iulius ... cent. 6. q. 10. quos ... inciderit ... adire ... l. si patroni. 55. § imperator ad S. C. Treb. ... Faber ... 18. ... cap. 4. Sed quod ... attinet ... testator servo

prius

L. 18.

Legatum rei personalis ex die relictum, non cedit nisi ab ipso die.

L. ergo. 4. § 5. de fidei. lib.

L. 65 § 2. de leg. 2.

L. 68. § si iure. de leg. 1.

L. 55 § imp. ad Trebell.

proprio directa dedit libertatem ad tempus, sive, ut in alijs libris legitur in tempore. v.g. ad diem veluti l. Ioannis, ut exponit Accursius, et est communis intellectus quod usque ad tempus non posset dari libertas sed vitio temporis sublato pura maneret. l. libertas 33. et seq. de man. test. nec locus posset esse quaestioni, quam Pap. tractat iussit quet testator ut servo hereditas restitueretur. quaestitutus, utrum ante adventum diei libertati adiecti posset heres cogi adire et restituere hereditatem? negat quia tunc non est persona cui possit fieri restitutio, servus non est persona l. 1. § si de trib. l. nullo.) ad l. Cor. de fal. l. quod attinet. 32. de R. I. l. libertas data et in diem neque ante diem competit, ergo fideicommissum suspendit. ita eleganter Cujatius tractatu quaest. Pap. in l. sed et 12. in verbo cogendum. 53. ad S. C. Treb.

Sed nunc quaeritur cur usus fructus et caetera iura personalia in diem relicta, promissa ve non cedant, sive non incipiant deberi antequam dies veniat? ratio est quia effectus cessionis est ut possint transmitti ad heredes. l. 1. post dies. § 1. pr. et § 1. quando dies leg. ced. ea ... non possit transmitti ad heredes ut patet; ergo frustra iis in ... existere, ... deberi inciperent antequam dies veniat. Ad quid et ante diem inciperent deberi? siquidem neque ante diem peti possunt a ... creditore, neque eo deberi ... transmittentur ad heredes; ergo in personalibus non fuit necessaria ... prudentia, ... statim, ut debiti in diem statim inciperent deberi si realia sint, et transmissibilia ... et ... nihil operantur frustra. ita Cujatius in l. ... § libertatibus C. de cad. tol. et tractatu 23. obser. cap. 10. et in alijs multis ... Antonius Faber tractatu 19. ~~...~~ coniecturarum. cap. 16. et ... seipse eodem modo videntur sentire Accursius in l. 2. quando dies leg. ced. et ... Bartolus ==

N.° 19.

De legato annuo

Deinde etiam nota annua legata, in initio cuiusque anni peti posse l. a quibus. §. 1. l. in annos. 8. ... filius 22. de ann. leg. l. habitationis. 11. de usu. leg. l. nec semel 12. quando dies leg. ced. l. 1. C. eodem l. 15. tractatu 11. q. 5. Quod etiam insigniatis procedere non obscure docemur in l. cum quis 56. § quita 5. tractatu l. si servum 16. § ult. de leg. ser. Dum erat inter gravissimos interpretes dubitatum fuit legato ... tractatu ... Conelli ... anno 12. n.° 5. 5. tractatu et tractatu 15. ... videlicet, quia qui promittit, vel legat ad annum, totum illud tempus sibi vel heredi tribuit ad differendam solutionem, sed qui legat, vel promittit annua non vult differri

differre solut., sed potius multiplicare obligat. pensionum quae singulis annis permittit, et legat, ut minus debeat, sed ut debeat plures summas, et pensiones quae ex radice ... ... summere voluisse ... aut ... singulis temporis adicere, alias ... alij auctores, ... omnes in doctrina conveniunt videndi ... Petrus Scaldus de a... tit. ... n.º 9. Lara de Capellanijs d. ... cap. 9. ex n.º 6. usq. ad 10. Cujatius eleganter lib. 17. quest. Pap. ... 18. § ul. ... Rodriguez de annuis redditibus ... 1. ... 17. ex n.º 109. ... hac supposita ... docta doctrina ... quare redditus annui non possint in fine anni ... ad solut. ... =

Quamvis ... debitor in diem ante ejus adventum excuti non possit, tamen si ad inopiam incipiat vergere, et de fuga suspectus sit, recte potest pulsari, ut idonee satisdare debeat, et ejus bona a creditore capiuntur, aut ipse in carcere detrudatur l. in omnibus 41. ... ... 67. ... quae doctrina ... procedit in bonae fidei iudicijs, sed indistincte ut ... multis notat Petrus Barbosa ... d. l. 41. Hermosilla ... d. l. 67. glo. ... in fine Salgado in Labyrintho 1. p. ... n.º 29. et seqq. ... ad Antonium Gomez 2 tomo variarum. cap. 11 n.º 25. ... Donellus lib. 15. cap. 8. lit. A. Rursus si debitoris non intersit ex iusta causa restituere quamvis dies adiectus sit statim eam reddere tenetur, veluti depositarius, cui res custodiae causa tradita est, ut illam ad diem restituat, potest enim urgeri de restitutione ante diem, quia non potest contendere iustus inter est in retentione l. 1. § si deposuero 45. et seq. ff. depositi, ubi Bartholus, Faber, et Classici Donellus d. lib. 15. cap. 9. ... tandem alia ... dies magis adicitur festinandae solutionis, quam prorogandae, veluti si ita stipuleris. Hece hodie dare spondes? statim quippe debetur, quia hic dies non datur dilationi, sed potius maturae praestationi ... liber homo 118. § 1. ... notavi latius tractatu 2. p. ... circa illam formam hece ... petiero =

Et in eodem tractatu p. ... 3. egi de tempore adiecto ad finiendam obligationem, quod nunquam ingrediatur substantiam obligationis, ut dixi ... p. ... 1. cujus tractatus quemadmodum adiectus in cohaerendi

N.º 20.

Debitor in diem quandoque potest pulsari ante diem.

N.º ...

obligationi illa non suspendit; ita adiectus resoluendi illa non redimit. idcirco quod promisit singulis annis usque ad annum sexagesimum, etiam adueniente die debet; sed quod ultra intentionem nemo obligatur, si post aduentum diei petat repelli exceptione pacti l. 9. de seruitut. l. obligationum 44. § 1. ver. placet ff. de O. et A. l. eius qui 56. § pupilla 4. § tit. ad quod quod usufructus excipitur quod adueniente die ipso iure finitur l. 4. ff. de amo. legat. l. 12. C. de usufructu ex rat. , quas tradidi. Denique noto ad iis supra sustinere tex. in l. liberis 28. de ann. leg. quicumque contrarium tentauerint Baldo in l. ii cui legetur 49. § 1. n. 3 ibi de leg. 1. quod tantum uertitur questio, utrum annuum legatum tempore finitum (ut usque ad 30 annos) transeat ad heredes? Respondit que regula transire sed non utrum ipso iure finiatur, quia tamen certum sit finiri ex aliqua ratione nempe quod est unum diuisum in plures pensiones ut in l. firmio 28. § 1. quod dicis leg. cod. et similibus quas hic tractata finitur, ut ad posterem transeamus

Oucing in gloria Dei et Virginis Mariae Conceptae sine peccato Originali.

Amen.

Secunde partis d. V. O. tractat. 4

De stipulat. et ceteris dispositionib. & adiect. Loci.

N.° 1.

Quemadmodum dies differt solutionem, ita etiam adiectio loci. Debitor n. tantum dilationem habet, quantum indiget ad perveniendum in locum in quo destinavit solutionem [illegible] loca sit. S. tt.° l. 2. §. qui ita 6. de eo quod certo loco l. eum qui 41. §. cum dies. 1. ff. interdum 73. l. continuus. 137. §. 2. item 2. S. tt.° quare si reus principalis Romae existens promittat se daturum Carthagine et Carthagine degens tanquam fideiussor intercedat, qui eodem die promittat servo stipulatori forte, fideiussor non prius potest urgeri ad solutionem quam tantum tempus praetereat quanto opus erit debitori ad perveniendum Carthaginem, et ex diverso licet reus principalis Carthagine esset, si fideiussor Romae degebat gaudet ex persona sua intercapedine temporis, quo Carthaginem pervenire possit. Ex quo constat fideiussorem ex utriusque persona consequi loci dilationem l. si ita tt.° §. ult.° de fideiussoribus. Haec doctrina apud nos sancitur j. l. 13. tt.° 11. p. 5. In cuius tt.° l. 29. decidit quaestio, quae inde communi non invenitur decisa, nempe quod qui promittit dare Carthagini, & tres inveniantur Carthagines, altera Hispaniae, altera Americae, altera Africae, si non appareat pro dicturas de qua senserint contrahentes in longinquiori censeri promissum, quemadmodum qui Kalendis promittit, postremis censeri cogitasse l. eum qui 41. S. tt.° ut dixi superiori tractatu in princ.° =

N.° 2.

Cumque dilatio haec sit tacita nec designetur voluntate contrahentis, consequens est ut arbitrio iudicis relinquatur intra quod tempus promissor potuisset pervenire in locum quo destinavit solutioni, quod arbitrium redditur inspectis circumstantiis de quibus j. l. continuus. (137). §. 2. ita. Nec obstat textus j. d. l. 1. ff. si quis cautionibus. Ubi Praetor evocato, id est citato ad comparendum in tribunali in singulos dies concedit singula viginti milliaria apud nos siete leguas menos un tercio. Ausonius Burdigalensis hoc respiciens edictum Praetoris queritur quod sedes amico qui ad more sua per 90. dies aberat successerint ep. 5.

ead.

Millia bis nongenta iubet dimensio legum
Adnumerata reos per tot obire dies.
Iam potui Romae pedes ire, pedesque reverti,
Et quae te dirimunt millia pauca mihi.

Quam dimensionem post alios quos sedulo laudat Menochius de arbitrarijs cent. 1. casu 2. illustrat Petrus Pitheus 1. adversionum c. 13. Non obstat in aug d. l. 1. quod licet Menochius ubi supra et Picardius j.d. §. loca n.o 7. nolint agnoscere ... illam ad servire ad eos qui vadimonio obstricti sunt ad sistendum se in iudicio, non ad alias remissiones, de quibus Praetori tanquam specialem curam necesse sit, tamen dicendum est proprium quod illius ... assignent tempus conventionale, intra quod se sistant, Praetor ex arbitrio definit l. 8. quod satis. cog. si absentes sint ad fines septem leucas singulis diebus. d. l. 1. nisi aliqua impedimenta obveniant, quae maiorem exigant dilationem l. 2. § si quis iudicio ... si quis caut. uno verbo me expediam. in stipulationibus iudicio sisti dierum itinera definita sunt et aliquo tamen iudicis arbitrio in ceteris laxis arbitrium est quoniam nihil impediat, ut possit iudex illud legis, si terra iter agendum sit, nec ulla sint impedimenta.

N.o 3.

Unde si tam breve spatium temporis in stipulatione appositum sit, ut penitus sit impossibile intra illud pervenire ad locum solutioni destinatum inutilis stipulatio est, d. l. 2. § qui ita. ... de eo quod cer. loco §. loca inst. S. tto. Dixi si sit penitus impossibile, quia si aliqua arte effici possit, ut pecunia ... valet stipulatio casus extat j. l. ul. §. si inter eos ... S. tto. veluti si inter eos qui Romae sunt talis stipulatio fiat hodie Cartagine dare spondes quamvis ex terminis ipsis stipulatio inutilis sit, quia uno die e Roma Cartaginem pervenire non potest. tamen si contrahentes haberent dispensatores suos Cartagine, qui pridie noti fuisset ut illa die daret alter, alter qui acciperet nomine dominorum, et eodie hac supposita ... celebraretur Romae stipulatio procul dubio valeret, quia impossibilitas, quae est ex parte contrahentium deficit sup-

posita

posita execut.e dispensatorij, aut caulsorij, quod observati ultimij voluntatibus, quae sitestatori instituat heredem addit. monumentum in triduo perfecerit, et Navij legens legauerit pecuniam intra triduum Aedilibus persoluendam, quamuis utrumque impossibile sit tum sustinetur institutio, et legatum l. sig. ita 6. de cond. inst. l. si mihi, et tibi. 12. § 1. de leg. 1. ratio est communis, et facilis, quia conditiones vitiantur adiecta conditio impossibilis § impossibilis inst. de her. ut. Ultima uoluntates sustinentur reiecta cond. l. 3. de cond. et dem. instant in specie post Classicos interpretatis locis Cujatius i. l. 1. de cond. inst. Henriquez a Suegin repetitarum lectionum cap. 8. Costa tt. 1. select. cap. 8. et in § arbitratu amplicat. 12. ex n.o (). et seqq. sic pater 3. p. tib. responsi. n.o 10 =

Contraque adstringit probat grauiter vulgaris textus in l. insula. 58. § 1. ff. locati ubi species haec locationis alicuius operis, veluti construendae domus in quo dictum erat a contrahentibus ante quam dicompsum perfici deberet. id est perficiendum erit opus ante biennium computandum ex hoc die. Deinde placuit, ut si intra terminum praefinitum opus non fieret locatori praestaret conductori, quanti eius interfuisset, forsan in tempore praedicto non potuit opus perfici, non propter negligentiam creditoris, sed ob breuitatem temporis, quaesitum fuit utrum conditio ualeat, et in eo poena contenta? et supponendo conditionem valere, Labeo respondit tantum tempus indulgendum esse locatori, quantum vir bonus (i.e. iudex, ut §. l. continuus. (3). § 7 ita. h. tt.o) arbitretur necessarium esse ad perficiendum opus. Quod si intra illud tempus opus perfectum non sit tacite etiam supponit poenam deberi, et arbitrandi tradidit rationem, quia apparet quod actum esset inter contrahentes, ut opus eo spatio temporis absolueretur, sine quo perfici non posset. Ecce textus in quo operi faciendo destinatum fuit expresse tempus a contrahentibus intra quod tamen perfici non potuit, et ideo a iudice laxius tempus praestari, videlicet ad eius perfectionem necessarium est, et eodem modo in itineri faciendo dispensatum breuius tempus quam necessarium sit, posset iudex laxius temporis praescribere, ne quod obligat conditionem erit inutilis =

Sed Raphael Fulgosius recte illum textum exposuit, considerans differentiam

quando

quod dies compromissi adiectus fuit, quae cum brevitate status a parte impossibilis veluti monumentum intra triduum edificare, Romam Gades intra triduum pervenire, quae singulatio omnino inutilis est propter impossibilitatem implementi, et quod dies talis adiectus fuit, qui arbitrio contrahentium reputabatur sufficiens terminus arbitrationis, quamvis licet postea modicum apparuerit nimis brevis, et in hoc casu constat de animo contrahentium, quod non erat cur inutilem contractum existimemus; tunc ex supposita voluntate contrahentium tempus ad arbitrium boni viri reducitur j. d. l. insulam. 58. § 1. ita Fulgosius, quem licet non viderit sequitur Ricardus j. d. gloss. exor. n. 12. et licet ubi obscure loquatur idem videtur sensisse, licet glossa sentit novissime Bartholomaeus Chesius tr. singulari ... interpretat... Martini, Bartholi, Castrensis, Fabri, aliorum contra communi opinione distinguendum sine iuris fundamento inter contractus bonae fidei, et stricti iuris, ... Dongelli tr. ... cap. 21. et j. l. 41. § inter eos. n. 3. ... quod litera ... in heredum glossa putabat diem adiectum non fuisse ... sed extra eum =

Locus solutionis

Succedit ut disquiramus ubi inveniendus sit quod certo loco solvendum promissit? et imprimis certum est posse inveniri loco destinato solutionis l. heres absens. § illud. ff. de iudiciis. l. si duo. 16. § 1. de const. pec. l. 1. l. nisi certo. de eo quod certo loco. 3. Creb. aut. ... l. aliquo. 10. ... solut. ... n. 2. § 3. ... et ... Bartholus et Salycetus. j. l. un. C. ubi in rem actio ... certo loco. Gregorius j. l. 43. gloss. 15. tit. 11. ... 5. Petrus Barbosa j. d. l. 19. § ul. ... Carlebal de iudiciis ... tomo. tit. ... n. ... 84. Donellus j. l. 1. de eo quod certo loco. n. 6. adde quod reus ipse in hoc loco teneri, ut si velit alibi solvere invito creditore audiendus non sit d. l. si is quem. 9. potest vero creditor, si maluerit debitorem convenire etiam in loco proprii domicilii d. l. heres. 19. § ul. itaque duplex forum sortiri, quod promissit certo loco dare. 1. in loco solutioni destinato. 2. in loco domicilii, et habet ratio quod destinaverit solutionis incerto loco, et quae ... inibi. l. ... n. 2. de eo. et A. d. l. 3. Creb. aut. ... l. ... de rebus cred. ... Sed quod in aliquo loco contractum sit

duplex

duplex forus sortiri domicilii nempe, et contractus. l. un. §
[illegible] Bertus de foro compet. nu. 6. et l. heres absens. § 19. ff. inde
[illegible] C. de iurisdict. et [illegible] dicendum est eo qui [illegible]
mittit soluere in loco solutionis destinato, ut [illegible]
cent ~~[illegible]~~ =

Ex quo apparet quod dicendum sit si reus promittat soluere Ephesi
et Capuae, posse tamen conueniri in ciuitate, quam ex duabus il-
lis elegerit creditor ipse, ad facultatem habet soluendi
illam quam elegerit. l. 2. § sequenda alias [illegible] 3. de eod.
cer. loco: in eius § seq. docemur si in duobus locis fiat pro mis-
sio copulatiue Ephesi, et Capuae, dimidium in al-
tera ciuitate, et dimidium in altera soluendum est, quod haec
est uoluntas contrahentium siquidem una summa in duobus locis
in solidum solui non potest, alios infinitos casus excogitant
ueteres, et post eos Carlebal ubi supra. Meum uero institu-
tum non patitur, ultra expressos intra diuagari, sed ponamus pro mis-
sorem domicilium Salmanticae habere contractum celebrasse Ma-
triti, et solutionem uoluisse faciendam Hispali, quaeritur u-
trum triplex forum sortiatur, i. e. utrum etiam sortiatur forum contractus
cum de caeteris duobus non dubitatur. Haec quaestio nullo iuris textu
decidit quod nullus loquitur suppositis his tribus terminis
sed tamen communi consensu uelle censent DD. promissorem non sor-
tiri forum in loco contractus celebrati, quia destinatio loci est species con-
tractus, quo ad forum d. l. [illegible], quod censetur celebratus ubi
destinata solutio fuit, itaque haec fictio obumbrat veri-
tatem, ut docent Panormitanus in cap. [illegible] de foro competenti nu.
32, et post multos antiquiores Petrus Barbosa in d. l. 19. §.
ff. inde nu. 35. et § [illegible] nu. 23. Carleual d. disput. 2. nu. 259.
Augustinus Barbosa in collectaneis ad l. un. C. ubi conueniri
quis certo loco nu. 2. et 3. Menchaca [illegible] l. [illegible]
[illegible] ubi non attenditur locus celebrati contractus dota-
lis, siue instrumenti [illegible] dotis ad hoc ut mulieres
eo loco [illegible] experiri possit, sed potius ubi maritus, ipsa do-
micilium habuerunt matrimonii, neque enim idem in contractu est, ut e-
ius [illegible] [illegible] instrumentum dotis factum, [illegible]

dos. i. e. n. insuicit. ubi celebretur contractus, sed ubi dos consti-
tuta est, quia in eo loco praesumitur fuisse contentum tradi dotem, et per
consequens restitui, quae ei correspondet; quod si sic locus tacite
electionis praevalet loco contractus, multo magis praevalere debet lo-
cus expresse conventus ita Barbosa j. d. l. 6 § ... n. [illegible]

No. 8.

S ed quando
contractus aliter exerceri potest, quam si reus inveniatur in loco
contractus ut constat ex d. l. Si reus. 19. § 1. et § sequenti l. 2. C. [illegible]
cap. Romana. § contrahentes de foro competenti j. 6. ubi notant, et cap.
[illegible] extra eodem titulo. ideo placuit, ut idem dicendum sit de foro loci
destinata solutio e. n. n. in eo potest reus conveniri nisi illuc
veniat; et a creditore inveniatur sicut in loco contractus necesse
se est ut occurrat conveniatur ad hoc ut possit conveniri, mul-
to magis erit necessaria in loco contractus facto, qualis est destinatio solutionis
ut docent vetus Panormitanus d. cap. ult. n. 30. Petrus Bar-
bosa j. d. § sequenti n. 6a. Carlevalius ubi supra n. 262. ubi
specialiter se submiserit jurisdictioni judicii loci in quo solutio
destinavit l. si convenerit. 18. de solut. l. 20. tit. 21. lib. a nostra recopilat.

Ad clem. [illegible]

cum aliis que tenendus, Carlevalius n. 219. et 263. et in eadem [illegible]
quibus Petrus Barbosa j. l. 1. et 2. de judiciis =

No. 9.

E x quo pri-
cipiis duplex assertum oritur. Primum est quod petit Romae quod dandum
Capuae, plus petere loco si petat sine commemoratione loci in quo de-
stinata fuit solutio § si quis agens 33. vers. loco plus petitur. Inst. de
actionibus cap. un. de fi. extra de plus petit. quod dupliciter potest intel-
ligi nempe si petit in loco domicilii antequam transiret te-
pus quo Capuae potest reus conveniri. Et hoc dictus plus petitur ubi
est petere plus tempore; vel si post transactum tempus petitur
nec commemorato loci, quia interest ejus rei, ut loci commemoratio
fiat, multoties. n. locus solutionis destinatus favore rei. l. un.
C. ubi conven. qui certo loco l. 2. de eo quod certo loco, quum regulariter
loquendo elucius obliget qui certo loco dare promisit, quam
qui pure. l. fideijussor 16. § 1. ff. de fideiuss. l. ... 8. C.
de solut. sic post Theophilum, Fabrum, et Cujatium explicat noster
Pichardus i. d. § 33. ex n. 23. quod licet petatur alibi debet fieri
commemoratio loci in quo facienda est solutio: forma libelli tradit

Villadiego

2.ª Partis

Q.ca 2.ª Dicgo in forma libellandi n.º 110. et in libelli executivis n.º 22. Secundum assertiones, si in una accedat reus ad locum solutionis destinatum, nunquam posset conveniri quam forum destinatum solutionis non habet locum, nisi reus inveniatur: Quapropter necesse fuit recurrere ad actionem utilem qua mediante ubique possit conveniri cum commemoratione loci, ut dixi, docemur l. 1. de eo quod certo loco, et haec aequalitas actionis arbitrariae, in hac sequelat. § praeterea inst. de act. de qua agendum est in hoc tractatu. Sed in gnomis observavi expedit et subtili Antonio Totis de caduci 89. 90. et 91. de erroribus pragmaticorum, et in rat. ad l. 1. de eo quod certo loco hanc actionem non dici arbitrariam ea ratione quia ceteri, ita appellantur ceterae tamen ideo arbitrariae dicuntur, quia si reus loco iussu iudicis in restituenda re non obtemperet sequitur maior condemnatio, sive in quadruplum, ut in edicto de eo quod metus causa sive in omnem interesse, ut in rei vindicatione, et actione ad exhibendum, § praeterea. 30. inst. de act. ubi vulgo notatur haec vero dicitur arbitraria, per Emphasim, sive per Antonomasiam, quia semper in illa arbitrarie agitur, petitur et condemnatio ad iudicis arbitrium ab initio, et absque illa interloquutione l. 2. § nunc. de eo quod certo loco. Ergo et haec arbitraria parum aut nihil commune habeat cum ceteris importune vobis obtruderem tractatum universale de arbitrarijs. et nemo interpretum, qui de hac agunt illum prosequatur =

Deinde recolendum est quod dixi duplex forum sortiri qui in locum solutionis destinavit sed quia accidere poterat, ut debitor illuc non accederet, et data opera, et aliqua praepeditus occuparetur; ideo Praetor aequitate ductus actionem utilem prodidit, ut elapso tempore, quo locus destinatus debitor conveniri posset, creditor haberet facultatem conveniendi illum ubique in quocunque loco, facta tamen commemoratione loci, ubi solutio facienda erat. l. 1. in. C. ubi conveni. qui cert. l. eum qui 43. de iudicijs l. qui certo loco 27. de rebus credit. in l. 6. l. si duo 16. § 2. de praec. const. itaque directa actio ex stipulatione tantum agi potest in loco solutionis destinato, quia a de ea re, ita placuit contrahentibus non est auferenda tamen sua utilitas reo

Si forte

N.º 10.

N.º 11.

... forte 2 modis, ibi sit soluere Caesum, sed alibi ut diximus, potest etiam directo conueniri in foro domicilij L. 1 si locus solutionis adiectus sit fauore creditoris et ipse uellit illi renunciare, ageret tanquam ex simplici stipulatione sine commemoratione loci, aut interesse, et hoc modo accipio Iulianum, et alios in d. l. 10 § ult. in quo extat nulla commemoratio arbitrij, quod deinde illa non quaerebatur, solum decidit utrobique posse reum conueniri ratione domicilij, et destinatae solutionis, uidelicet directa actione sine intentione interesse —

N.º 12. Unde si uelit agere creditor actione arbitraria cum commemoratione interesse in loco domicilij non potest intentare directam, sed utilem, quod directa actio est condictio certi stricti iuris, sine ullo arbitrio, ut optime docet Donellus in summa tituli de eo quod certo loco; et si uult consequi interesse, quamuis in domicilio debitoris agat actione utili debet experiri ex quo intelligitur mihi uerius l. 1. de eo quod certo loco, etiam addidisset Praetor hanc actionem cum eius directa ageretur in loco domicilij, alibi quippe qualitatem arbitrariam dat actionem utilem ergo non fuit de uento edictus Praetoris etiam respectu soli fori domicilij, ut ausus fuit dicere Bartholus post Nicolaum de Mathesilanis, quem laudat in d. l. 1. Parisius nec dicendum est cum Fulgosio, Castrensi, et Iasone hoc est eum qui certo loco promisit non posse alibi conueniri nisi in loco solutionis destinato: potest enim directa actione sine commemoratione interesse utrobique agi, de quo loquitur in d. l. 10. § ult. maior difficultas est an haec actio arbitraria detur creditori ubique ut dicitur in d. l. eum qui ... de iudicijs, quod in loco et in d. l. si duo. 16. § 1. de pec. const. ut quod si iam a legibus intueamur negarim licet ex benignitate Praetoris concessum fuisse, ut reus posset conueniri facta commemoratione loci ubicunque inueniretur, etiam utriusque tamen, sed actoris ratio habetur in d. de eo quod certo loco: unde ex mutatione fori nullus reo praeiudicium resultat siquidem et compensandum est in ipsa commemoratione arbitrio iudicis, sed sic in rigore iuris docuerunt uerioris Nicolaus de Mathesilanis apud Bartholum in d. l. 1. et Antonius Faber decade 91. errore 2 et 3. Cuiacius in paratitlis ad tit. C. ubi conueni. Uerum sententia communis est, et in foro recepta quod ita ut non possit conueniri etiam arbitraria actione nisi in foro

domicilij

...omicilii, aut alio, a ... , et habet ȩquitatȩ me in nostris tribunalibus distinguatur remissio, quod docent gl. ... d. l. 1. et d. l. un. omnes Classici ... Bartholus ... d. l. 1. ... no. 6. Gregorius Lopez ... l. 13. gl.^a ... et multis ... d. l. 19. § ul. ... Carlebal ... =

C. N.º 13.

Igitur ... omiserit dare Capue, ... veniatur directa act. agendus est ... cessat arbitraria, ... veniatur in ipso loco destinato solutioni ... creditor augeri possit, ... forte temporis mora faciat locus arbitrio ... de eo quod cer. loco. Finge ... pecunia ... solvenda Kalendis iuliis, et ... agat, ... post Kalendas ... creditoris interfuit ... pecunia soluta fuisse ... omisit, ... lucrari ex eo ... Kalendis pecunia soluta non fuit, tunc ... agat in loco destinato solut. arbitraria competit, ex eo tamen tempore ... solui potuit l. si Kalendis ... Unde actor ... potest quanti sua interfuit illa die solutum fuisse ... l. ... de reb. cred. l. ul. ... tritic. l. ... fundus. 114. ... habetur ratio interesse intrinseci rei, veluti si reus ... deterior factus fuit, sed etiam extrinseci videlicet damni accepti, aut lucri intercepti ob non solutam pecuniam ... colligitur elegans differentia inter stipulat. et stipulat. indie ... mora ... pellat. ... mora ... usuris, et tamen ex mora nec debentur usurȩ, nec lucrum, aut damnum ante ... temporis ... 38. §. si a et §. 7. ... si ... die ... remissio facta sit ... die statim mora ... pecuniȩ ... usuris l. traiectitiȩ ... et l. addis 77. ... et debetur omne interesse ... stipulatoris interfuit illa die pecuniam solutam non fuisse d. l. ... fundus. 114. ... et aliis, ut omnes interpretes agnoscunt; ... remissa sit pecunia ... ad diem ... solutio diei adiecta sit stipulationi, et sua die soluta non sit, creditor potest petere lucrum interceptum, et damnum acceptum taxandum iudicis arbitrio. ... certum sit dubitant ... interpretes utrum adiectio diei faciat act. arbitrariam, ut facit adiectio loci Guillermus de Cuneo, et Albericus de Rosate ... fidei. de

eo quod

eod. certo loco Fulgosius, Donelus, et comm. Faber in l. 1. q. in ipso Codici tit. et alio in rubrica eius de tit. maxima cum contendunt ipsi et adiectio loci non fieri actionem arbitrariam: arbitrariam autem actionem (inquiunt) tamen agitur quod agendum est quando ubi debet alibi quam destinata fuit solutio, et tunc per summa aequitate, Praetor, quia locus fori mutavit utriusque actoris et rei ratio haberi in aere liquidando l. 2. eod. tit. l. un. C. ubi conveniatur. Sed si dies adiectus est agitur in loco ipso proprii fori, et actio directa, neque habetur ratio debitoris; ergo non est actio arbitraria. Cujacius vero tit. ad Africanum in l. centum. Camus de eo quod certo loco actionem fieri arbitrariam per adiectionem diei, siquidem potestas tribuitur iudici arbitrandi quanti interfuit actoris, illa die pecuniam solutam fuisse, et Doctores docentes vocant animum iuris [illegible], et reijcitur a Donelo. Sed tantum verum [illegible] questio subtilis est, et tantum de nomine non autem ut agnovit Donelus, ut aliquo casu fit arbitraria per tempus apparens permittitur iudici de interesse actoris arbitrari, ius ducit actionem directam quae succedit ad interesse si promissor non faciat, quia nemo precise ad factum compelli potest. l. si quis ab [illegible] de re iudicata l. singularia. 2. vers. Celsus. Sed tamen quo sensu de interesse arbitretur iudex poterit dici in his prima actio arbitraria non fit, nisi per locum, et qualitate de qua [illegible]

Succedit,

$\text{C}^{o}.14.$

ut de arbitrio iudicis in ista autem arbitraria videamus, quod definitur in § nunc de off. [illegible] de eo quod certo loco § si quis agens. 33. vers. loco sit. de alt. [illegible] l. un. C. ubi conven. per ver. loco. 1. 13. tit. 11. q. 5. [illegible] est in primis animadvertere debet, quod qualeque sit quod petitur veluti sit vinum, triticum, res alia, quae certo in loco et die ipsa dari debuit, quod autem reddit minoris, quia deterior facta fuit, quia pretium eius decrevit, si est damnum interim secus quod [illegible] dubio estimari sive damnum circare ipsius l. vinum. 22. de reb. cred. l. ul. de cond. tritic. l. quod Dominus 37. mand. l. ul. de per. et com. rei ven. l. Iulianus 21. § 2. praeterea venditoris de act. emp. Item secundo animadvertere debet, quod desinisset lucrari, quoniam in hac actione de eo quod certo loco etiam lucri ratio habetur. cap. un. de plus pet. [illegible] et [illegible], et [illegible] j. q. 20. de off. et [illegible] ius obliq. [illegible] certo loco, et termino Abbas Panor-

mitanus

[illegible] notauit ... in primo ... diuortio §. ... menses ... et in alijs; itaque ... negotij qualitate uenit totum interesse ut ... §. ... lonus ... nomine ... mulier ... ver. amet ... Carbit. tut. l. ul. C. ... quae ... interest ... Arnoldus ... qualit. ... Nec obstat ... actione furti in edicto damni infecti ... tribut ... taxandu ... damni accepti ... §. ... Procellus ... ... interest indistincte, sed ad recuperandum damnum ... et similiter ... omne interesse d. l. ... §. ul. quare etiam ratio ... ut ... omnes ... ... uenit ... interesse, et ... uenit ... damnum ... Giualinus ... tractatu ... usurij ... n. 2. cap. 5. art. 5. ... totum =

Damni ... batio non est ad modum difficilis, consistit n. in positiuo ... oro ... pecunia soluta non sit, creditor res aliquas ... uili pretio distraxit, ... in poena incidit, aut sub graui foenore mutuum accepit, quae omnia oculis subijci, et per testes probari possunt. Sed probatio lucri intercepti ualde difficilis est, consistit n. in negatiuo nempe cum non fuit lucratus cum potuisset, sicut dixit ... d. §. ul. n. ... est res ... quare ... difficilis sit probatio ut docent Menochius de arbitrarijs casu. 116. n.º ... Mascardus de probationibus conclus. 930. et seqq. max. 932. ... conclus. 352 ... coniecturas recurrendum est, ut ... docent Donellus n.º 9. ... d. §. ul. ... d. n.º ... Giualinus d. cap. 5. art. 9. ... totum, frequentior ... coniectura est a solitis, ueluti si creditor solitus fuit negotiari, et inde ... octo, ... decem pro centum singulis mercaturis lucrabatur, probata tunc coniectura probatum legitimum interesse lucri cessantis, ut ... d. §. ul. docent autores ... citati, et ... conclusione 297. n.º 4. nec sola potentia remota mercandi, sed ... articulanda est, ... mercari, quia merces ad fuerunt, et

solitus

N.º 15.

... C

olitus fuit, et via mercatura potuit reportare talem quantitatem ad communes modus, ut ceteri qui mercati fuerunt in illa occasione reportarunt, ut per Covarruvias ... Varior. cap. 9 n.º 1. Menochius casu 119. et 120. lib. 2. de arbitrariis, et magna expressione Petrus Barbosa ... n.º 26. solut. mat. Antonius Gama decis. Lusitaniae 110. n.º 3. 10. et 20. et ... ubi multos congerit Flores de Mena in additionibus ad ... et decis. 218. n.º 10. Alvarez Valasius 2. tomo ... 10. Gibalinus d. art. 8. Narbona ... de los Cambios lib. 5. l. 13. ... quoad adhuc de generibus ... interesse, et

N.º 16. quod fieri iuramento partis =

Necessitat[ur] ... l. iul. de iger. et cum quiuen. l. si venditor 21. §. de venditi. de act. empt. ... mora facta per venditorem in retradenda ... intrinsecus interest, ut puta si mercator fuit, et ... negotiari, sed tantum intrinsecus interesse quod cuicumque est, ... compensatione ... l. curavit §. C. de act. empt. ... omissa subtilitate Donelli et sequentis Arnoldus ... 2. quest. 38. placet communis intellectus nempe ... lucrum ... ex negotiatione ... nec ... refert, quod ex illa pecunia posset merces ... immo nec refert quod sit mercator, de ... d. §. ul. ... quod est solitus negotiari in illa merce, et quod esset occasio negotiandi, et quod in illa occasione, ceteri qui mercaturi fuerunt tale ... quaestus reportarent, itaque ... accipiendi ... de occasione remota, et d. §. ul. de occasione proxima. Barbosa n.º 26. et 27. Gama, et Balasius ... Gutierrez de iuramento confirmatorio l. p.e cap. 2 n.º 8. Gibalinus d. cap. 5. art. 5. ... n.º 7. max.e n.º 9. quod ... cessans ... iustificari nisi ex proxima, et in d. ultima causa lucrandi, ut docent ... Soto ... iust. et iure lib. 6. q. 1. art. 3. ... ex doctrina ... 2. tomo ... moralis lib. 5. q. 11. art. 6. Lessius ... et iure cap. 2. dubitat. 11. Molina ... tract. 2. disp. 315. Sabellus de obligationibus ... lib. 8. q. 5. Navarra in manuali cap. 7. n.º 211. et seq. Gibalinus ubi ... art. 6. ... quod adhuc de lucro ... ab initio ... in mutuo, et debiti ... requisitis =

illud

Dn. Creditori.

N.° 17.

Illud difficilius est quod dicemus in d. § 4 venditorem non solum extrinsecus, sed neque intrinsecus cum damnum praestandum est a debitore, velut si triticum non tradiderit suo tempore, et ob id mortui fuerint servi, et perierint animalia, fame consumpta viderentur. Praestandum est quod sit damnum in patrimonio passum creditoris morte ... ut censuerunt Navarrus ... art. 3 ... art. 5. n.° 5. et 6. Verum et eius in rationem damni, condemnandi extinctio tapis, apud Barbosam n.° 31. et 32. si iste emit ex eo ut se emeret ad pascendam familiam, et ad hanc, aut illam necessitatem, et venditor hoc sciret habuit, et ex dicto emptoris, et ex aliis quibusdam sufficientibus indiciis, prout illa erant, fiet Altimalis ... habere destinavit solutionem ... tertia gratia servorum fame pereuntium veniunt in conventum damni, quod est damnum ... occasionatum ex mora debitoris. Ceterum de hac necessitate nihil sciens debitor, aut cogitavit fuit damnum illud imputari culpae remotae, nec venit in computatum interesse ad ... expendendum elegantes locus Seneca lib. 6. de beneficiis cap. 14.

N.° 18.

Neccesse damni, et lucri habetur pariter in reo, ac in actore l. 2. de eo quod certo loco l. an. ... quoque certo loco. talia in reo dicemus ex ... l. § ... 33. certo loco sit. Alet. ita tamen in actore ratio eius habetur, si ipse non fuit inculpa quominus pecunia in loco praestanda, alioquin in culpa ipsius ipse fuisset deficiat ut acriter Donellus j. d. l. 2. n.° ... et ... Debitoris tamen ratio habetur cum sit inculpatus nec voluisset ad illum locum accedere, sed tamen etiam ratio habetur, quod ipsius causa, et utilitate locus destinatus fuit solutioni juxta ... usuras. 8. C. de solut. Mora enim ipsi nocet ad perpetuandam obligationem ... servus. 91. § sequitur. ... sed intelligitur immediate, quod debet ex ipso contractu resultare, ut optime explicat Donellus, et hic ... ubi quod simul ratio haberi potest actoris, si ergo interfuit pecuniam destinato loco solvi, rei quod ipsius causa adiectus fuit, quod actor ... agere arbitraria, nisi reus inculpa ... ipse non sit inculpa, debitor vero agit arbitraria, sive superstite culpa actoris, quod supponere debuerunt Cujacius j. d. l. certo ... et Antonius Faber j. d. l. 2. hoc interesse ... tam ex parte actoris, quam ex parte rei

olim

olim sine limitatione erat, poterat excedere legitimum modum usurarum de qua late egi supra tractatu et docet Julianus in l. 12. §. ul. de eo quod certo loco. Sed hodie post novam constitutionem l. ul. C. de usuris, qua jure omnine interest certe rei, aut quantitatis certe limitatum, nequit excedere duplum quantitatis, ita Sitte, ... Antonio Fabro, et Arnoldo Vinio ... Donellus in d. §. ul. ... et alii quorum intellectum rejicit idem Donellus locis supra citatis.

N.° 19. Exterius in hac actione arbitrium iudicis necessarium ad absolvendum debitorem ... §. interdum. de eo quod certo loco, ... triplici ... adducere potest. Primo, si ... tempore debitor obtulit pecuniam creditori in loco solutionis destinato, et ipse accipere recusavit, ... debitor ... in alio loco ... solvere mora ... facit, et remittendus est ad locum solutionis destinatum, et ... satisfaciat creditori ... absolvi ... iudice domicilii ab instantia iudicii. 2°. si reus ... dicat se habere pecuniam depositam in loco solutionis ... creditoris ... remittendus ... absolutum ab eadem instantia ... dicet aliquis in his casibus ... tamen absolvendus ab instantia iudicii, sed a solutione, et ... obligatio ... facta habetur ... solutionis l. ... deposito ... tempore, et loco facta habet ... l. ... 19. C. de ... l. obsignatae 9. C. de solut. Respondeo ... interdum ... intelligendum, ut solemniter facta fuisset oblatio, ... signatio, et depositio coram iudice, sed et quaevis oblatio, et depositio particularis, quae ... habere debitorem, sufficiunt ut debitor a mora liberetur, et creditor in ea constituatur l. ul. de ... l. sed et si. de usuris et explicant Cujacius in d. §. ul.: 3°. si reus dicat se posse in loco solutionis de facili solvere pecuniam, quam habet ... ... offert litteras Cambii, sed in his omnibus casibus, ... remittitur ... cautionem de solvendo in loco solutionis, saltem iuratoria, ut docet Faber in rationali ad d. §. ... decade 90. de erroribus pragm. ... 15. ... quare sit necessaria causatio ... actio ex ... dubitavit inter ... Donellus ... censeo non ... ex.

ex sd̃to c̃tu, postquam lis contestata fuit a lib.: q. p. litis contestatõem no-
uata fuit actio ex sd̃to antecedenti l. aliquando ff. de nouat. et similib.
Ergo si reus non posset conueniri in loco solut. destinato quamuis
ibi inueniretur, tunc demum p. cautionem, nouamq. stipulat. de solutio-
ne promitteret q. subtile, et obseruandum censeo=

N.º 20.

Superest ut
inuestigemus unde proueniat haec qualitas arbitraria ex adiect.
loci in hac nra stipulat.e? Haec quaestio ita exponi[tur] terminis scholas-
ticis. an haec qualitas sit intrinseca stipulat. facta ex adiect.
loci, an sit extrinseca, et aduentitia i. e. perueniens? Resoluitur a Ja-
sone in l. 2. in prin. ff. de eo q. certo loco satis diserte, dum docet q. act.
stricti iuris solum efficiuntur arbitrariae assumentes istam qua-
litatem extrinsecam per accidens adiectionis loci q. naturam ipsarum
Nam in actionib. stricti iuris regula ualde stricta est. l. ...
99. §. ult.; sed q.do subest peculiaris ratio aequitatis, ut in hoc trac-
tatu Praetor potestatem dedit iudici arbitrandi, quae non prouenit ex sti-
pulat.e, sed ex adiect.e loci. Q. aliter procedit in actionib. bonae fidei
quarum ea est natura ut in eis ueniat, quidquid dictauit aequitas l. quantum
... ff. de neg. gest. l. §. de in litem iur. §. in bonae fidei. Inst. de act.
Ergo si ex sd̃to c̃tu bonae fidei aliquid certo loco promissum sit, nec
ibi soluatur poterit arbiter assumptus in iudicio bonae fidei ar-
bitrari ex bono, et aequo, quantum actoris, quantumque rei inter-
sit, nec ad id necessaria erit actio arbitraria, sed suffi-
ciens fuit natiua ipsa actio ex sd̃to c̃tu l. in bonae ff. de eo q. certo
loco l. si ut certo. §. ff. commodati. Ratio est q. licet pactum non
haberet adiectionem loci, est nihilominus a semetipso laxe po-
testatis, et facultatis arbitrariae, ex bonae fidei sit. Ergo ex
adiectione loci non uitiatur eius natura hanc doctrinam pluribus
uerbis exprimit Donellus in l. certum Caque n.º 3. et in effectu om-
nis est antiquorum =

N.º 21.

Ex quo
apparet si heres damnatus sit certo loco praestare legatum act.e arbi-
traria competere l. si heres. §. ff. de eo q. certo loco l. si fideicommissum. 50. de iu-
diciis ... de leg. 1. ... hos terminos intelligendi: et n. actio ex
stricti iuris § actionum. 28. Inst. de act. per argumentum a sufficienti partium
enumerat.e l. alias 6. de in litem iur. l. ... de adit. obturpes caus. li-
cet.

cet a liquid. dote habeat act. bonae fidei. l. 3. C. in quibus causis rest. in integ. necesse. l. 84. §. 4. et §. aedes de leg. 1. quare arbitraria opportet aequitas conveniat ex natura actionis testamentariae. Idq. in mutuo dicendum est, tot stricti iuris ut nemo ambigit l. 2. de eo quod certo loco, et in pecunia constituta per eandem rationem l. si duo. 16. §. 1. de pec. cst. Denique in omnibus actionibus strictis ex quibus alibi petitur quod certo loco deberetur, et persequendum est arbitraria, ut tenent omnes Classici, quos sequuntur Cuiatius et Donelus ad d. l. 5. et 6. Quamvis nimia subtilitate, et contra iuris rationem contrarium voluerit persuadere Ant. Faber, et de cade 91. errore. 1. et a cuius fundamentis quilibet satisfacere poterit ne immoremur. Pero verum ex commodato cum agitur arbitraria actio, sed directa. l. si ut certo. §. ff. commodati, neque ex deposito l. et apud quem. §. §. 1. sic accipiendo quod dicenti quod est iudicia bonae fidei sunt d. §. actionum. 28. quod in ceteris omnibus recipiendum est =

L. C. VI

Ex his difficilius opera explicatur difficillima l. rem. 8. de eo quod certo loco, et proponitur l. quaero. 54. ff. locati. Ab hac postrema incipiendum est: Quaerit Paulus an fideiussor conductoris teneatur in usuras, quae debentur nomine illatarum pensionum? quaestio est talis - si ego fideiussor intercessi pro conductore, et ipse moram fecit in solvendis pensionibus, et ideo ad usuras, quae veniunt ex contractu bonae fidei coepit teneri, quaeritur an et ego tenear eodem modo ad usuras provenientes ex mora debitoris principalis? Pro certo enim supponitur in contractibus bonae fidei deberi usuras ex mora l. in bonae fidei. 13. C. l. mora 32. §. in bonae fidei 2. de usuris. l. pupilli. 6. §. ult. et l. sed d. neg. gest. l. quaero illius. 49. §. pretii sorte. Idem demum ... ucius. 24. ... depositi. l. 1. C. eodem. ... 600. Ut decidat quaestionem sumit rationem dubitandi Paulus ex constitutionibus quae cavent eos, qui pro aliis tenentur solummodo debere agnoscere damnum sortis non et usurarum, quae constitutiones extant in l. Lucius. 2. §. 1. ad municipalem l. imperatores. 9. ... de adm. rerum l. un. C. de his qui ex off. ... eodem modo fideiussor qui pro alio obligatur debebit tantum accipere periculum sortis non et usurarum; sed non obstantibus praedictis constitutionibus, quae in diverso casu loquuntur, nempe in nominatore administratoris Reipublicae, et in ceteris qui ex officio reipublicae administratoribus tenentur et ex illis patet. ad rationem decidendi ita distinguit Paulus. Aut fideiussor conductoris intercessit limitate ad mercedem, et nihil amplius

Si in-

2.ª Partis

Si intercessit in omnem causam contractus. 1º casu quem Paulus supponit, et non explicat an teneatur ad usuras: Respondeo teneri ad usuras ex mora provenientes l. cum 3. de fideiussoribus minorum. l. siqui 24. §. 1. de usuris. l. 4. §. uellissime. l. item. at leg. non caveatur. l. si pos. §. lo. de pup. sal. fore l. 2. §. ven. et ult. de adm. rerum ad civit. pertin. l. si mandator. 8. C. quod cum eo. l. initio. §. C. de pactis inter empt. et ven. l. fideiussor. 10. C. de fideius. Suscipit enim ipse totum periculum proveniens ex contractu, cum quo tota causa spondet, et indemnem promittit facere creditorem tam a sorte quam ab incremento usurarum, ut multis verbis explicat Paulus in d. l. 54. quando autem censeatur in omnem causam intercessisse, disputant varie, et valide nostri interpretes, quod etiam re Cusatius variavit, ut observat Meril. to. 1. variantium ex Cusatio cap. 23. Mihi tamen iam pridem insedit, in omnem causam censeri intervenisse, quando indistincte generalibus verbis, et sine aliqua limitatione fideiussit, ut post Ant. Meringium, et alios multos docent Petrus Albarus, Aretinus de fideiussoribus 2. p. principali cap. 4. 19 tota, Noguerol alegat. 16. nº 10. nec difficulter probatur ex l. h. [illegible] quo satis. cog. l. fideiussores. 68. §. 1. de fideiussoribus l. 2. §. ul. de adm. rer. ad civit. pertin.

X. 23

Eiusque fere species ponitur ab Africano sol. centum Capuae. Et resolutio contraria est, licet quis velit dissimulare Cusatius tractatu 2. ad Africanum. Species haec est. Titius a Seio stipulatus fuit sibi centum Capuae daturum, et eo nomine fideiussorem accepit, an explicat an fideiussor simpliciter intercessisset, sed sufficiat non intercedere limitate, ut in omnem causam contractus intercessisse [illegible] d. l. 54. Absonum enim est, et [illegible] mentis Africani [illegible] asserere, hac suppositatissime. 1º docet Africanus similiter posse a fideiussore peti ac a reo principali: id est quemadmodum adversus reum principalem Capuae non solventis competit arbitraria, ita et adversus fideiussorem competit, si intercessit adiecto loci, ut dixi in [illegible] huius tractatus. quaerit tamen si reus principalis moram faciat quominus Capuae pecuniam soluat, utrum ex eius mora obligatio fideiussori accrescat? Casus quaestionis sic est exponendus a Cusatio. Reus principalis non accessit Capuam, fideiussor accessit, et paratus fuit pecuniam soluere, creditor sine mora refuit, poterit ne arbitraria locum habere contra fideiussorem inculpatum

ipsius culpa rei principalis? negat Africanus. Nec obstat exem-
plum ostenditum per stipulatas permissarias a reo principali, et quod ad eas
etiam tenetur fideiussor qui simpliciter intercessit ut supponit dictus
textus quia usure promisse debentur ratione obligationis, ut sors principalis, et ideo eius
obligatio l. si a colono § 8. de fideiussoribus l. 3. C. de usuris, ut u-
tramque suscipit fideiussor, qui simpliciter intercessit. Nec in-
teresse in actione arbitraria venit ex officio iudicis, et quod venit ex officio iu-
dicis, non debetur ratione obligationis. l. non quemadmodum § 40. de iudiciis, quod iuvat Afri-
canus hoc singulari argumento. Si usure per stipulationem promisse sint, et
pars sortis principalis solvatur, nihilominus peti potest integra
usure debite, Ceterum si pars pecunie Capue, vel tota pecunia
solvatur non potest agi per interesse ante causato respectu pecu-
nie solute, et pro quantitate soluta fuit. l. ult. sic intelligendum de
eodem certo loco. Sed etiam procedit in usuris debitis ex mora in con-
tractibus bone fidei que ex iudicis officio debentur, cum non sint exe-
cuta principali obligatione l. 4. C. depositi l. quod Nerva § [illegible] § pre-
tii [illegible] de act. emp. habens supra Africani; ex qua insur-
git grandis difficultas contra quod diximus superiori
loco, fideiussorem simpliciter intercedentem in usuris, et
interesse in contractibus bone fidei teneri, cur non tenetur etiam
ex mora debitoris principalis ad interesse quod venit in actione
arbitraria? Verum ex prenotata differentia facilis
extat solutio, quoniam usure, interesse, et equitas itaque
fidei contractibus veniunt ex natura ipsius contractus; sed
in contractibus stricti iuris veniunt ex edicto, et equitate
Pretoris contra namque contractus per dictiones loci; ergo qui simpliciter
intercedit pro reo obligato ex contractu bone fidei, susci-
pit in se totum periculum, totam causam contrahens,
et per consequens usuras: sed qui intervenit pro debitore
obligato ex contractu stricti iuris non suscipit interesse lo-
ci quia non est causa contractus, sed equitas extrinseca
et accidentalis, et hec sufficiant pro explicatione difficili-
morum textuum, quos etiam exposui in academi-
cis ad titulum de fideiussoribus. capitulo primo.
ex numero vigesimo tertio cum sequentibus usque ad
vigesimum nonum

Sed.

2ª Partis

N° 24

Sed quamvis

non debeatur de actu interesse, quia ex off. iudicis petitur et est arbitraria, nihilominus et ipsa actio personali debitum censeri, quod eleganter probatur ex l. pecuniis, 15. de compensat. cuius intricata species haec est. Ego stipulatus sum a Titio mihi dari pecuniam Hispali. Titio debebam pecuniam simpliciter sine adiectione loci. Titius urget me ut ei solvam pecuniam simpliciter debitam, ego oppono compensationem eius quod mihi debebit Hispali, respondet Iurisconsultus admittendam esse compensationem, ita tamen ut ratio habeatur interesse Titii videlicet si mihi debebat Hispali quae facilius, et sine expensa solvere poterat, et quod expenso Salmanticae, nec solvo totam quantitatem, quam ei debebam in hac civitate, et quod indigebat ad verum [illegible], et ad alias necessitates damnum patitur, vel lucrum amittit. hoc deducendum est de eo quod mihi debet, et hoc minus est compensandum, ita fingo hanc hypothesim huius textus cum quo noto et Bartholum post meam alibi eventum compensare quod certo loco mihi debetur etiam si velim compensare, antequam petere possim, antequam debitor pervenire possit Hispali, ratione quod licet habeat diem, obligatio loci est dies tacitus ut dixi in principio huius tractatus, et dies tacitus non impedit compensationem ex [illegible] l. 6. § 1. de compensat. licet dies expressus impediat illam l. quod in diem. eodem titulo. Castrensis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in termini [illegible] Hispani quod transierant dies ad iter faciendum necessarius, [illegible] necesse restringere ita eius decisionem 2° noto in illo textu non compensari quod interest sed tantum compensari debitum immo id quod interest deducitur de debito se desquenta [illegible] lo que se le debe qui sensus evenit a le [illegible] florentina, quae ita legitur quanti Titii inter fuerat, approbatum communiter, licet vulgata aliter habeat, verum nihil refert asserere si mea interfuisset pecuniam solvi Hispali [illegible] hoc interesse venire in compensationem, et volunt Castrensis, Felicianus, et Faber quod licet non debeatur iure actionis, debetur officio iudicis, quod etiam compensatur quod magis debitum est, id est firmius, et strictius quod naturaliter debetur quod non compensari potest. l. etiam. 6. de compensat. =

Etiam

Nº 9.

Estet[?] illud notabile in [illegible] dicto text. ex professione [illegible] videri velle aliud exigere et alioquin nisi ex voluntate creditoris alto [illegible] non possit, nisi in loco solutioni destinato, unde facile exponitur text. Scaevolae alioquin summe dificilis l. [illegible] Romae, 122. D. tit. [illegible] est. Titius Romae, mutuam pecuniam accepit soluendam in longinqua Prouincia, como el dinero en Roma a pagar en Sevilla. Per tres menses, i.e. singulis mensibus tertia pars, ut e[st] omnium expositio, sive per tres menses, i.e. quarta die trium mensium, quod idem est ac post tres menses, ut refert Donelus, sed ad decisionem parum refert. Romae, promisit usuras creditori forsan octo per singulis mensibus, et singulis mensibus, ex quibus text. non exponatur ita supponendum est [illegible] sequentem questionem: usuras aliquas, vel totas debiti in antecessum creditori [illegible], de antemano, antes tres meses, post paucos dies, veluti post octo aut decem, debitor creditori solemniter obtulit summam mutuo acceptam, reuera acceptam, veluti nongenta, et octoginta, detracta illa pecunia, quam creditori usurarum nomine [illegible] erogauerat, queritur utrum praedicta obligatione liberetur. [illegible] est dicendum et antiquioribus ob id [illegible] facta fuisse oblatione non realiter, ut ob id inutilem fuisse. Scaevola enim ut locum faciat questioni supponit omnia recte processisse, ut melius censet Gaspar Rodriguez de annuis reditibus tit. 1. q. 18. nº 15. et quamuis omnium expresse Petrus Barbosa in l. 1. mora. [illegible]. nº 54. et seq. soluto matrimonio in alio simili

.10. effectu, nempe ad eximendam moram adque sufficit oblatio verbalis, ut accipiunt Duarenus, et Donelus in d. l. 122. et Ant. Faber de erroribus pragm. decade [illegible] errore [illegible]. [illegible] dubitandi solerter [illegible] Scaevola illis verbis. Cum integram summam in quam stipulatione obligatus est obtulerit, videlicet, quod licet debitor oblatione fecisset detracta summa [illegible] quam nomine usurarum debebat, in anteceßsum, nihil ominus debitam summam obtulit, quia stipulatio interposita ex causa mutui non plus obligatione, quam ad acceptum nomine mutui; iddeoque multa centum accepit, et stipulanti spopondit centum, et viginti in sola centum tenetur

l. cum

2.ª Partis

Ultra .9. C. de nnum. pec. l. rogasti 11. §. si tibi de rebus cred. l. Gaetanus 11. de s.t. pec. et sequens quod de mutua pecunia accepta, statim tradit in antecessum usuras et minus tenetur, quarum tradit usuras, ut nomine ut eleganter fundat Rodriguez ubi supra ex n.º 15. Unde facile reijciendi sunt Addomannus de usuris lib. 1. cap. 4. et et nulli antiquiores, qui decepti a liquoribus librorum litterae legunt non integram; ex quo integrum pecuniae obtulisset, videbatur oblatio recte facta, maxime quod pecunia post paucos dies Romae obtulit, quod parum, et nihil poterat interesse creditoris recipere pecuniam suam Romae, nihilominus respondet Scaebola creditorem posse suadere, i.e. post tres menses petere integrum debitum in loco destinato solutioni; integrum dixit i.e. quod revera debetur, in quo contractum mutuum fuit, demptis nummis in antecessum solutis ut recte exponit idem Rodriguez n.º 27. 33. et 32. quod oblatio Romae facta non fuit facta congruo loco, immo nec congruo tempore, et utriusque gratia creditoris, et debitoris adiciatur tempus, et maxime locus l. 1. et a de eo quod certo loco ut exponunt Donellus, Duarenus, et Gisphanius et in effectu earum discrepantiarum Antonius Faber lib. 1. selectarum cap. 1. quod sic necesse finivit labor. o

Ut in ad Gloriam Dei Omnipotentis, eius que Deiparae Mariae, conceptae sine peccato Originali, et ceterorum coeli habitantium, et in utilitatem vestram

Amen

Tractat,
quos
Hic noster exhibet liber
scripsi dictante praeceptore
meo colendissimo
D.D. D. Josepho de Retes.

SUNT

De Fideiussoribus.
De Testam^ti^ ordinandi
De Verboru obligationibus.

Quorum capita a tergo
vides.

Don Manuel de
Buytrago Maias.

Primi tractatus capita

De fideiussionis origine et ab aliis dist., eiusque definitione, cap. 1. in quantis fideiussor obligari potest. §. uni.

Quibus obligationibus fideiussor accedere possit. cap. 2. fideiussionis divisio. §. uni.

Secunda fideiussionis divisio. De simplici fideiussore, et de fideiussore indemnitatis, et de beneficio excutionis cap. 3. De beneficio divisionis, quod vocant epistole D. Hadriani. §. 1. De beneficio cedendarum actionum. §. 2. De beneficio exceptionis, et quas fideiussor opponere possit ex persona rei principalis. §. 3. De remedio lex 9. C. de fideiuss. §. 4.

De personis que ex fideiussione non obligantur. cap. 4. De muliere, minore, clerico, milite, curiali, filiofam., servo, monacho, vasallo, et agricola.

Quibus modis tollitur fideiussoria obligatio. cap. 5. De solutione, compensatione, obsignatione, acceptilatione, et liberatione, iuris iurandi delatione, confusione, electione, novatione, prorogatione, et sti[pu]latione.

Pars 1. Tertii tractatus capita

De nova, et veteri stipulatione, deque eius inventoris origine, et natura, et usu in communi receptus. tractatus 1. ad ipsius tractatus floris ipsius.

De sive continuentur sit stipulatio, ubi disputatur per quem acquiri possit tract. 2. et acquisita obligatio per extraneus ex causa mutui. tract. 1. De vi. 1. obligationis pignoris per extraneus acquiri non potest. tract. 2. De utili obligatione filiabus, aut nepotibus que acquirenda causa dotis ex dotis patris, matris, aut avorum. tract. 4. De pacto apposito favore extranei in traditione dotis facta. tract. 5. Ex illa aut modo civili per eius quis alter non est acquiri posse. tract. 3. De iure extraneo facta secundum ius Romanorum. tract. 6.

De commercio ... intervallo. ad l. 6. S. tt.

Explicatur antinomia in l. 3. §. 1. tract. emptio. l. 1. ...

De acquisitione servitutis. et filiorum. Appendix tract. 2. cuius capita vide supra.

Pars 2.

De stipulatione poenali. tract. 1. Poenalis stipulatio est principalis. pri. 1. confirmare prima. pri. 2. non novare. tract. 1. Principi ... nisi impleat. pri. 3. 3. ... intentio continet impossibilitatem continet non

non liberi poena. sect. 1. In praeteritum, aut [illegible] prohibeatur. sect. 2.
non tamen obliget, sed etiam et posse accedere poenalem stipulationem. prius 4
venire casum poenae, impleta non sit contrahentium intentio. prius 5. Poenalem
stipulationem reducere ad certam quantitatem, quando excedat justitiam, etiam in
foro conscientiae, et [illegible] decisio circa stipulationem poenalem prius 6.

De stipulatione, et pacto conditionali. tract. 2. quid sit et quotuplex conditio
prius 1 de conditione in praesens, et in praeteritum collata. sect. 1. De conditione
eventus necessarii, et non suspensibilis sect. 2. De conditionibus [illegible]
tacite insunt. sect. 3. De verbis per quae censetur adiecta conditio
prius 2. De statu, et qualitate stipulationis conditionalis prius 3.
De conditione impossibili ad l. 5. [illegible]

De stipulationibus, et dispositionibus in diem celebratis. tract. 3.
Statum diem liberi [illegible] promissus. prius 1. Tempus censeri
adiectum favore debitoris regulariter. prius 2.

De stipulationibus, et ceteris dispositionibus adiecto loco tract. 4

Capita

Tractatus secundi appendicis [illegible]

Acquisitio per eos qui in nostra potestate sunt, et quos aliquot habemus

De acquisitione servili. sectio 1. Servos nihil proprium habere posse sect. 1
Etiam invitis dominis acquiri per servos regulariter. sect. 2. Nolente servo nihil per eum posse acquirere dominum. sect. 3. Servum volentem extraneo acquirere nihil agere. sect. 4 Nihil posse extra [illegible] per servum acquiri quod non constat ipsi servi, et de differentia [illegible] et occasione praestanda per dominos servis. sect. 5 Quod domini acquirunt per servos proprios aut domini, et quos habent in dominio proximus expositione [illegible] et exceptio regulae. sect. 6.

Quantum distet acquisitio servi ab acquisitione filii [illegible]

FIN